

391.27
ก ๒๔๒๗
๖๖

วิเคราะห์นิทานไทยพวน คำบลหาคเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ปริญญานิพนธ์
ของ
กิ่งแก้ว เพ็ชรราช

๙๙ ต.ค. 2528

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มกราคม 2528

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

158793

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญหานี้แล้ว
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

.....ประธาน

.....กรรมการ

.....กรรมการ

.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

การทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เพราะผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง
จากรองศาสตราจารย์คุณหญิงเต็มศิริ บุญยสิงห์ อาจารย์ปราณี ขวัญแก้ว และ
อาจารย์สุนันทา โสรัจจ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
รวมทั้งให้ข้อคิด ให้กำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์คึกฤทธิ์ พันธุ์วิไล
อาจารย์เนติยว อิมกระจำง ตลอดจนวิทยากรทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอาจารย์เชาว์ เพ็ชรราช ได้กรุณาช่วยเขียนแผนที่
ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

กึ่งแก้ว เพ็ชรราช

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	7
	คำนิยามศัพท์	7
	วิธีดำเนินการค้นคว้า	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	10
	วิทยาการ	15
2	ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่	17
	จังหวัดสุโขทัย	17
	ที่ตั้ง	17
	สภาพภูมิศาสตร์	17
	ทรัพยากรธรรมชาติ	19
	สภาพทางเศรษฐกิจ	20
	การแบ่งเขตการปกครอง	21
	ประชากร	22
	ประวัติ	23
	การคมนาคม	24
	สถานที่น่าเที่ยวและโบราณสถาน	25

อำเภอศรีสันดาลย์	25
สภาพทั่วไป	25
อาณาเขต	25
ลักษณะภูมิประเทศ	26
สภาพทางเศรษฐกิจ	26
การแบ่งเขตการปกครอง	28
ประชากร	28
การคมนาคม	30
ประวัติ	31
สถานที่น่าท่องเที่ยวและโบราณสถานที่สำคัญ	31
คำบลดาคดียว	32
อาณาเขต	32
ลักษณะภูมิประเทศ	32
การปกครอง	33
ประชากร	34
การศึกษา	35
อาชีพ	37
การคมนาคม	39
ประเพณี	40

3 รวบรวมและจำแนกประเภทนิทานไทยพวนตำบลหาคีแล้ง 46	46
นิทานทรงเครื่อง 47	47
ลูกกำพร้าของโยมสี 48	48
นิทานคติ 63	63
โพธิ์เงินโพธิ์ทอง 63	63
โถมมากลางหอย 69	69
เขาน้อย 72	72
ความลับไม่มีในโลก × 74	74
ถ้ำหาสมบัติ 76	76
ลับคาบสอนเมีย × 80	80
มนต์คนโง่ 81	81
สามเฒ่า 84	84
ขยันจึงมั่งมี 89	89
ปลาหมอตายเพราะปาก 92	92
ผลไม้วิเศษ 95	95
เงาพยายาม 105	105
นิทานเรื่องสัตว์ 109	109
× วันเข้าที่ต่าง 109	109
นิยาย 111	111
นิยายอธิบายเหตุ 111	111
ทำไมคนเราจึงกินข้าวสามมื้อ 111	111
คอหอย 114	114

ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย	119
เหล่า	122
รุ่งกินน้ำ	126
นิยายสถานที่	131
คอยนางแก้ว	131
ปลาไหลเผือก	135
นิยายเรื่องผี	139
ตายแล้วขึ้น	139
ผีโป่ง	142
ผีมัน้อง	145
นิทานมุขตลก	149
มุขตลกคนเจ้าปัญญา	149
รอยพลอยเสียเปรียบ	149
หนุ่มเจ้าปัญญา	152
สี่สหายไปทำงานท่า	155
เจ้ากัญชาปราบยักษ์	163
เชียงเมียง	171
เชียงเมียงเจ้าปัญญา	174
หลอกพระยาตบพระ	186
มุขตลกเรื่องโง่	189
ชนวนโตเท่าโอบัส	189
ศาลาโกหก	191

มุขคลกนักบวช	195
มีรุก็มีหนู	195
มุขตลกเครือญาติ	198
ผัวี่เห็ดดำ	198
ใครฉลาดกว่าใคร	199
ใครโง่กว่าใคร	201
จับโกหกภรรยา	205
สะกั้ไหม้เขยใหม่	207
บินทางสั้น	212
พี่เขยกับน้องเมีย	214
ปลาตัวผู้	216
ยารวิเศษ	218
หาลูกเขยคนมีปัญญา	219
ไปขายแคนมา	221
เจ้าปัญญา	223
ลูกเขยกับพ่อตากแดด	225
มุขตลกชาวชนบท	226
คนโง่เลือกคู่	226
ไอ้ทองซี่ไหล	230
ไอ้ชาติคักกับไอ้ตาบอด	234
ไอ้สามมือปาม	238
ไอ้กลองยา	240

ชนแกน	242
และซุ่มกึ่งน้ำรักร	248
ใจหนึ่งแทนกัน	249
หมอนข้างใบเคียว	250
ไอซาวสามสิบ	254
ไม่มีความสับเมียบักรักได้	256
ยายแกมมอยขาว	258
ไอจุมกแพม	260
สองสหายไอตาบอดกับไอทาคี	263

4 วิเคราะห์นิทานไทยพวนคำลหาคเดี่ยวตามกฎหมายของเอกเชล

ออกรัก	265
กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง	265
กฎของการซ้ำ	270
กฎของจำนวนสาม	274
กฎของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง	276
กฎของความตรงกันข้าม	278
กฎของฝาแฝด	280
ความสำคัญของตำแหน่งตนและตำแหน่งทาย	282
กฎของโครงเรื่องเดี่ยว	284
กฎแบบอย่าง	285
กฎแห่งภาพ	287
กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง	289

กฎเอกภาพของโครงเรื่อง	291
กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก	292
5 วิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทาน	297
/ สถาบันครอบครัว	297
ประเภทของครอบครัว	297
การเลือกคู่ครอง	303
การประกอบอาชีพ	307
อาชีพทํานา	307
อาชีพทำไร่	309
อาชีพทำสวน	310
อาชีพทอผ้า	311
อาชีพค้าขาย	312
อาชีพอื่น ๆ	313
ความเชื่อ	315
ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา	315
ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญ	316
ความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์	317
ความเชื่อเกี่ยวกับบุญวาสนา	317
ความเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส	318
ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์	319
ความเชื่อเรื่องพระอินทร์	319
ความเชื่อเรื่องพระยาแถน	319

ความเชื่อเรื่องเทวรูป	320
ความเชื่อเรื่องผีและศาลาอาคม	321
ประเพณี	323
ประเพณีงานศพ	323
ประเพณีการลงขวง	324
ประเพณีการแต่งงาน	325
ประเพณีแห่บังไฟ	326
ค่านิยม	327
ค่านิยมทางการศึกษา	327
ค่านิยมเกี่ยวกับผู้มีความรู้	329
ค่านิยมเกี่ยวกับการใช้สติปัญญา	330
ค่านิยมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	331
6. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	334
บรรณานุกรม	344
ภาคผนวก	349
ศัพท์านุกรม	350

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและความหนาแน่นของประชากร อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ปี 2526	29
2 พื้นที่และครัวเรือนของตำบลหาคเดียว	34
3 ข้อมูลการศึกษาในตำบลหาคเดียว	36

บัญชีแนบมา

แนบมา

หน้า

1	จังหวัดสุโขทัย	368
2	อำเภอศรีสำราญ	369
3	ตำบลหาดเลี้ยว	370

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัฒนธรรมหรือมรดกของสังคมแห่งหมู่ชนใด ย่อมได้แก่สมบัติของส่วนรวม ซึ่งมนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม¹ วัฒนธรรมจึงเป็นสมบัติอย่างหนึ่ง ที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ทำให้สังคมมีระเบียบแบบแผน มีความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรม คือ วิถีหรือทางแห่งชีวิต ของชุมชนชนหมู่หนึ่ง ซึ่งอยู่รวมกันในที่หนึ่งหรือประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ เราจะทราบ ได้ว่าชนชาติใดมีความเป็นอยู่หรือมีวัฒนธรรมเป็นอย่างไร ก็ดูจากสิ่งต่าง ๆ ที่ชนชาตินั้น ประดิษฐ์สร้างหรือทำขึ้น อันมีลักษณะปรากฏออกมาให้เห็นใจของชนชาตินั้น เช่น ประเพณี ศิลปะ วรรณคดี ศาสนา ความเชื่อถือ การศึกษา² ดังนั้นวัฒนธรรมของ ชาตินี้หนึ่ง ๆ จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของชาติอื่น อันนับเป็น วัฒนธรรมประจำชาติหรือวัฒนธรรมซึ่งแสดงถึงความเป็นชาติเดียวกัน

นอกจากวัฒนธรรมรวมดังกล่าวแล้ว ในแต่ละชาติยังมีวัฒนธรรมย่อยหรือ วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียดปลีกย่อย เช่น วัฒนธรรมทางคำภาษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่น นิทาน ความเชื่อ ฯลฯ อันเป็นลักษณะของท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมย่อย นับเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญ การละเล่น นิทาน ความเชื่อดังกล่าว เป็นข้อมูล

¹พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ วิทยาวรรณกรรม

²พระยาอนุมานราชชน วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย หน้า 9

ส่วนหนึ่งของคติชาวบ้าน และคติชาวบ้านเป็นวิทยาการแขนงหนึ่งซึ่งศึกษาถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชน การศึกษาคติชาวบ้านของคนกลุ่มหนึ่ง จะสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและอื่น ๆ อันเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มนั้น ในเรื่องนี้ พระยาอนุมานราชชน ได้กล่าวไว้ว่า คติชาวบ้านก็คือเรื่องวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศไทยที่สืบทอดเป็น ประเพณีกันมาแต่ปรัมปรา¹ จึงอาจกล่าวได้ว่า คติชาวบ้าน นอกจากจะเป็นการศึกษา เพื่อความเข้าใจมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบันแล้ว ยังเป็นการช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่เพื่อความมั่นคงของประเทศไทยอีกทางหนึ่งด้วย

ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ทั้งของตนเองและรับจาก ต่างประเทศมาผสม จึงมีเรื่องคติชาวบ้านมากมาย เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า คติชาวบ้าน คือ เรื่องราวซึ่งเป็นมรดกตกทอดกันลงมาแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นถ้าจะเป็น เหตุผลเพียงพอที่คนไทยควรจะสนใจคติชาวบ้านของไทย เพื่อจะได้รู้จักตัวเองและ บรรพบุรุษของตน²

นอกจากนี้ คติชาวบ้านยังเป็นเครื่องแสดงระดับวัฒนธรรม คีลธรรม ความเชื่อถือ ความต้องการ แนวความคิด อุดมคติและสิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการ ซึ่งอาจกล่าว โดยสรุปได้ว่า เป็นเครื่องบอกลักษณะของสภาพชีวิตและสังคมของคนในถิ่นต่าง ๆ ตามกาลเวลาที่ล่วงมา จึงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าความเป็นชาติอย่างแท้จริงของแต่ละชาติ แต่ละภาษา วรรณคดีสำคัญ ๆ หลายเรื่องก็มีที่มาจากเรื่องของชาวบ้านนี้เอง³ เรื่องของชาวบ้านที่ปรากฏเป็นวรรณคดีส่วนใหญ่ก็คือนิทานชาวบ้าน

¹พระยาอนุมานราชชน "คำนิยาม" ใน คติชาวบ้าน ของ กุหลาบ มัลลิกะมาส หน้า ๖

²เจือ สตะเวทิน วรรณคดีและประวัติวรรณคดี หน้า 16

³กุหลาบ มัลลิกะมาส คติชาวบ้าน หน้า คำนำ

นิทานชาวบ้าน เป็นคติชาวบ้านที่ถ่ายทอดกันมาโดยทางมุขปาฐะ นิทานจะรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการเลือกทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง นอกจากจะให้แนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้นแล้วยังให้ความบันเทิงและคติธรรมอีกด้วย มีผู้หลายท่านได้กล่าวถึงนิทานไว้ ดังต่อไปนี้

วิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ได้กล่าวถึงนิทานพื้นบ้านว่าเป็นเรื่องราวที่เล่าสู่กันฟังตั้งแต่ครั้งอดีต อาจเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ ไม่ถือเป็นเรื่องที่จริงจังนัก การเล่าเรื่องนี้เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินหรือใช้เป็นคติสอนใจ สอนในด้านศีลธรรมจรรยาแก่นักเรียน นิทานพื้นบ้านอาจเล่าได้โดยไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่¹

เดวิด - มารัมบา (David - Maramba) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านคือเรื่องเล่ากันด้วยปาก ถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษของกลุ่มชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชนนั้น ๆ²

กึ่งแก้ว อัคราทร ให้ความหมายของนิทานว่า นิทานหมายถึงเรื่องเล่าทั่วไป ไม่ได้ตั้งใจแสดงความเป็นมาของอะไร จุดใหญ่เล่าเพื่อความสนุกสนาน บางครั้งก็สอดแทรกคติเพื่อสอนใจไปด้วย นิทานไม่ใช่เรื่องเล่าสำหรับเด็ก มีอยู่จำนวนมากที่เคียวยที่เล่าเฉพาะในหมู่ผู้ใหญ่ และเหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น นอกจากนี้นิทานยังมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างบุคลิก มีพลังโน้มน้าวทัศนคติและพฤติกรรมของ

¹William Bascom. "The Forms of Folklore : Prose Narrative," p. 4 JAF. LXXVIII (Jan-Mar. 1965). p. 4 (citing Philippine Folk Literature. p.10 by Damiana L. Eugenio.)

²David - Maramba. Early Philippine Literature. p.2

แต่ละบุคคลและสังคมได้พอควร การศึกษานิทานพื้นเมืองจะทำให้เราทราบถึงอารมณ์
ความคิดเห็น จินตนาการ ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชากรเป็นอย่างดี¹

ศิวาพร วิตะฐาน ไคกล่าวถึงนิทานว่า นิทานเป็นผลทางปัญญาและจินตนาการ
ของมนุษย์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรับใช้มนุษย์ทางด้านจิตใจ มนุษย์ใช้ปัญญาและจินตนาการ
ผูกนิทานขึ้น บางครั้งก็เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก²

จากคำกล่าวถึงนิทานข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวที่
สะท้อนให้เห็นความคิด จินตนาการของมนุษย์ รวมทั้งวัฒนธรรม ประเพณีของกลุ่มชน
ที่เล่าถ่ายทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ในสังคมที่ถ่ายทอดนิทานด้วยการเล่าต่อ ๆ กันมา หากปราศจากผู้รับช่วงใน
การสืบทอดนิทานและไม่มีการบันทึกนิทานเป็นลายลักษณ์อักษรเก็บไว้ นับวันนิทานก็จะ
ค่อย ๆ หดหายไปจากสังคมนั้น

ด้วยสาเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษานิทานพื้นบ้าน เพื่อเก็บรักษาไว้
และศึกษาวิเคราะห์ว่า มีส่วนสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น
อย่างไร ท้องถิ่นที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาคือ ท้องถิ่นตำบลหาคะเสี้ยว อำเภอสรีสธนาสัย
จังหวัดสุโขทัย

จังหวัดสุโขทัย เป็นจังหวัดเก่าแก่จังหวัดหนึ่ง มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์
มากมายเป็นที่เลื่องลือและรู้จักกันดี ทั้งนี้เพราะเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งการตั้งราชธานี
ของไทยสมัยสุโขทัยเมื่อประมาณ 700 ปีมาแล้ว

อำเภอสรีสธนาสัยเป็นชื่อที่ค่อนข้างจะคุ้นกับคนไทยมาก่อน ทั้งนี้เพราะมี
ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ร่วมกับกรุงสุโขทัยราชธานีเก่าของไทยนั่นเอง เคยเป็น

¹ กิ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมบ้านใน หน้า 8 - 9

² ศิวาพร วิตะฐาน ทฤษฎีการแพร่กระจายของนิทาน หน้า ความนำ

เมืองหลวงของกรุงเทพฯ และเมืองหน้าด่านที่สำคัญทางด่านตะวันออกของกรุงเทพฯ ด้วย มีโบราณสถานที่สำคัญปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐานอยู่จนทุกวันนี้ ปัจจุบันที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่ตำบลหาคีร์ พลเมืองของอำเภอศรีสัตนาคนาน้อยส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่อาศัยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย จะมีแตกต่างกันไปบ้างตามท้องที่ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะภายหลังมีชนพื้นเมืองจากที่แห่งอื่นอพยพเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น เช่น ชาวไทยพวน เป็นต้น

ตำบลหาคีร์ เป็นท้องถิ่นที่มีชาวไทยพวนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากจนอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นหมู่บ้านไทยพวน ชาวไทยพวนเหล่านี้ ชาวไทยที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงเรียกว่า ชาวไทยพวนหาคีร์

ชาวไทยพวนซึ่งตั้งภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหาคีร์ อำเภอศรีสัตนาคนาน้อย จังหวัดสุโขทัยปัจจุบัน อพยพมาจากเมืองพวน แขวงเมืองเชียงขวาง ประเทศลาว¹ การอพยพเชื่อกันว่าอพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี ก่อนปี พ.ศ. 2387² เข้าใจกันว่าจะเดินทางเข้ามาค้าขายแถบจังหวัดน่าน แล้วผ่านจังหวัดแพร่ จังหวัดอุดรธานี แล้วเดินทางมายังอำเภอศรีสัตนาคนาน้อย เพราะบนเส้นทางนี้เป็นที่อยู่ของชาวไทยพวนหลายหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านทุ่งโฮ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ บ้านน่านกกก อำเภอลับแล จังหวัดอุดรธานี บ้านปากฝาง บ้านผาจุ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ชาวไทยพวนเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก อาจเป็นเพราะการติดต่อสละควงขึ้นโดยรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่อยู่ใกล้เคียงไว้มาก ส่วนชาวไทยพวนหาคีร์ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้ได้เป็นอย่างดีจนมีลักษณะเฉพาะของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นสังคมที่มีแต่ความสงบสุข มีความยึดมั่นในหลักธรรมในทางพุทธศาสนา ภาษาที่ใช้เป็นภาษาถิ่นไทยพวน ซึ่งไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้วิจัยในการศึกษาแต่อย่างใด

¹ พ.อ. วิเชียร วงศ์วิเศษ ไทยพวน หน้า 10

² ก. หน้า 11

ด้วยลักษณะของชาวไทยพวนภาคใต้ยังคงกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับหลักการเลือกแหล่งศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่ว่า "ต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เป็นลักษณะพิเศษ นอกจากนั้นก็ต้องคำนึงถึงภาษา ความปลอดภัย ความสะดวก ตลอดจนหนังสือประกอบ"¹ อีกทั้งยังมีได้มีผู้ใดศึกษาเรื่องราวของท้องถิ่นตำบลหาดเลี้ยวอย่างจริงจังและในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ไม่สนใจนิทานพื้นบ้านเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษา วิเคราะห์และรวบรวม "นิทานไทยพวนตำบลหาดเลี้ยว" ไว้ก่อนที่จะสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นิทานไทยพวน ตำบลหาดเลี้ยว ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของ เอกเชด ออลริก (Axel Olrik)
2. เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทนิทานไทยพวนจากตำบลหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัยตามรูปแบบของเรื่องไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยพวนภาคใต้จากนิทานที่รวบรวมไว้ได้

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบลักษณะของนิทานไทยพวนตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของ เอกเชด ออลริก (Axel Olrik)
2. ทำให้สามารถจำแนกประเภทและรวบรวมนิทานไทยพวน ตำบลหาดเลี้ยวไว้เป็นการอนุรักษ์
3. ทำให้เข้าใจสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยพวนตำบลหาดเลี้ยว

¹ กิ่งแก้ว อัคราการ "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" ข้อฟ้า 4 : 14

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะรวบรวมข้อมูลประเภทนิทาน ซึ่งเป็นเรื่องถ่ายทอดทางมุขปาฐะจากชาวไทยพวน ตำบลหาคเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

คำนิยามศัพท์

1. นิทานไทยพวน หมายถึง เรื่องที่เล่าถ่ายทอดกันมาโดยทางมุขปาฐะของชาวไทยพวน ตำบลหาคเลี้ยว จังหวัดสุโขทัย
2. กฎวรรณกรรมพื้นบ้านของ เอกเชล ออลริก (Axel Olrik) คือกฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง กฎของการซ้ำ กฎของจำนวนสาม กฎของตัวละคร 2 ตัว ในฉากหนึ่ง กฎของความตรงกันข้าม กฎของฝาแฝด ความสำคัญของตำแหน่งคนและตำแหน่งท้าย กฎของโครงเรื่องเดียว กฎแบบอย่าง กฎแห่งภาพ กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง กฎเอกภาพของโครงเรื่อง และกฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครเอก
3. สภาพความเป็นอยู่ หมายถึง ลักษณะของการดำเนินชีวิตของชาวไทยพวน ตำบลหาคเลี้ยวในค่านิยม สถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม
4. สถาบันครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มารวมกันโดยการสมรส โดยทางสายโลหิตหรือโดยการรับเลี้ยงดู มีการตั้งขึ้นเป็นครอบครัว มีความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะที่เป็นสามีและภรรยา เป็นพ่อและแม่ เป็นลูกชาย ลูกสาว เป็นพี่เป็นน้อง โดยการรักษาวินัยธรรมเนียม และอาจจะมีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่เพิ่มเติมก็ได้ ครอบครัวมี 3 ประเภท คือ
 - 4.1 ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) ประกอบด้วย สามี ภรรยา และลูก เป็นครอบครัวขนาดเล็ก

4.2 ครอบครัวขยาย (Extended family) ประกอบด้วย ครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง อาจอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน หรือเขตนบ้านเดียวกัน โดยอาจจะปลูกบ้านอยู่ใกล้เคียงกัน แม้ว่าจะแต่งงานแล้วก็ตาม

4.3 ครอบครัวรวม (Polygamous family) ประกอบด้วยสามีหนึ่งภรรยาหลายคน¹

5. ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่จะมีตัวตนหรือไม่ก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้²

6. ประเพณี คือ ความประเพณีที่ชนหมู่หนึ่งอยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกัน และสืบต่อมานาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติดอกนอกแบบก็เป็นผิดประเพณี³

7. ค่านิยม คือ สิ่งที่ถูกสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่า ควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง ค่านิยมทั่ว ๆ ไป มีทั้งที่ดี และไม่ดี ซึ่งก็แล้วแต่ทัศนคติของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มคนตามโอกาสหรือวาระต่าง ๆ⁴

¹สุพัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 23 - 25

²ประสาธน์ อิศรปริศา และคณะ ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ
ชาวอีสาน หน้า 5

³สุพัตรา สุภาพ ด.ค. หน้า 3

⁴สุพัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา
ประเพณี หน้า 6 - 7

วิธีดำเนินการค้นคว้า

1. เกณฑ์ในการเลือกวิทยากร เลือกจากวิทยากรจำนวนหนึ่ง อายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ เป็นชาวไทยพวนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหาคเสี้ยว อำเภอสรีดชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ใช้เครื่องบันทึกเสียงและแถบบันทึกเสียง (เทป Cassette) ประมาณ 20 ม้วน
3. ถอดคำพูดจากแถบบันทึกเสียงโดยละเอียดทุกคำพูด\โดยคงภาษาเดิมไว้ ใช้อักษรวิธีภาษาไทยมาตรฐานให้ใกล้เคียงเสียงเดิม ไม่มีการปรุงแต่ง เพื่อรักษาลีลาการเล่า ความคิดเห็นคลอจนบรรยากาศของการเล่าตามหลักของวิชาคติชาวบ้าน และถ่ายทอดจากภาษาไทยพวนเป็นภาษาไทยกรุงเทพคำต่อคำ
4. จัดแบ่งนิทานที่รวบรวมได้ตามรูปแบบของเรื่องตามที่ถึงแก่ อรรถาการได้แบ่งไว้คือ นิทานไม่ระบุ นิทานคติ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานทรงเครื่อง นิทานมุขตลก และเรื่องโม้
- ✓5. วิเคราะห์โครงสร้างของนิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก (Axel Olrik) คือ กฎของการเริ่มเรื่อง และการจบเรื่อง กฎของการซ้ำ กฎของจำนวนสาม กฎของตัวละคร 2 ตัว ในฉากหนึ่ง กฎของความตรงกันข้าม กฎของฝาแฝด ความสำคัญของตำแหน่งตน และตำแหน่งทาย กฎของโครงเรื่องเดี่ยว กฎแบบอย่าง กฎแห่งภาพ กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง กฎเอกภาพของโครงเรื่อง กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครเอก
6. วิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่อันได้แก่ สถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม ของชาวไทยพวนหาคเสี้ยว ที่ปรากฏในนิทาน
7. จัดทำศัพท์านุกรมภาษาไทยพวนในนิทาน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัย ได้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมท้องถิ่นที่ได้มีผู้ค้นคว้า และทำการเรียบเรียงไว้เป็นเอกสารอ้างอิงดังต่อไปนี้

กิ่งแก้ว อัครถาวร¹ ได้ศึกษาวรรณกรรมจากบ้านโน โดยศึกษานิทาน ในคำานสุคตินิยม โดยอธิบายถึงคุณธรรมที่ประชาชนเน้นและสอดแทรกไว้ในนิทาน และบทเพลง คำานทุกข์และสุขสัจโยชน์ แสดงถึงโครงสร้างของเรื่อง ซึ่งได้รับอิทธิพล จากอารมณ์ 2 ฝ่าย ที่เป็นหัวใจของชีวิต ศึกษาคำานเสรีนิยมกับความหรรษา ปรารภ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการไขว่คว้าหาอิสระกับการเล่านิทานประเภทขบขันหรรษา นอกจากนี้ยังได้แบ่งนิทานตามรูปแบบของเรื่องดังนี้คือ

1. นิทานไม่รูจบ คือ มีอาการที่ซ้ำรอยเดิมเป็นช่วง ๆ เปลี่ยนเฉพาะ บางคำเท่านั้นเอง
2. นิทานคติ มีเนื้อหาไปในเชิงสอนใจอย่างเห็นได้ชัด
3. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นเรื่องที่มีสัตว์เป็นตัวละครยืนโรง
4. นิทานมุขตลกและเรื่องโง่ เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความสุขสนาน เฮฮา คลายความตึงเครียดในชีวิตประจำวันลงไปได้
5. นิทานทรงเครื่อง ส่วนใหญ่นิยมนำไปเล่นเป็นลิเก ละคร เนื้อเรื่อง มักเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ และบรรยากาศที่วิจิตร และไ่กล่าวถึงนิยายและประวัติว่า
 นิยาย คือ เรื่องเล่าซึ่งสมมุติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงประวัติความเป็นมาของ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเป็นพืชพันธุ์ หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติก็ได้
 ประวัติ คือ เรื่องเล่าที่มุ่งแสดงประวัติที่เกิดขึ้นจริงจะเป็นประวัติของบุคคล หรือสถานที่ก็ได้

¹กิ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมจากบ้านโน 442 หน้า

ชำนาญ รอคเหตุภัย¹ ได้ศึกษาวรรณกรรมของชาวไทยลื้อ คำบลหยวน อำเภอยี่งอ จังหวัดยะลา โดยมีจุดมุ่งหมายชี้แจง และเผยแพร่วรรณกรรมชาวไทยลื้อให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางออกไป ได้แบ่งนิทานออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 6 ประเภท ผลของการรวบรวมครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของชาวไทยลื้อหลายด้าน นอกจากนี้นิทานหลายเรื่องมีความสัมพันธ์กับวรรณคดีไทยและแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมของชาติเพื่อนบ้านที่มีต่อวรรณกรรมไทย

ประจักษ์ สายแสง² ได้ศึกษาวรรณกรรมจากคำบลศรีศรีรีมาศ อำเภอสรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย วรรณกรรมที่รวบรวมได้จำแนกประเภทเป็นนิทาน นิยาย ประวัติ แห่ และเพลง วิเคราะห์ได้อนุภาค 19 อนุภาค ผลจากการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ชาวคำบลศรีรีมาศ ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรมเป็นอันมาก การเล่าเรื่องสนุกสนาน โดยเฉพาะมุขตลก ใช้วิธีการบิดเบือนเรื่องจากความเป็นจริง บางครั้งใช้ถ้อยคำหยาบโลน แต่ก็มีความดีธรรมแฝงอยู่

ปรีชา อุตระกุล³ ได้รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟินาย จังหวัดนครราชสีมา ได้จำแนกประเภทนิทาน นิยาย ประวัติ ผลการศึกษพบว่าวรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบลรังกาใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงประเพณี สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สภาพชีวิตของชาวรังกาใหญ่อันต่าง ๆ เช่น ประเพณี

¹ชำนาญ รอคเหตุภัย วรรณกรรมไทยลื้อ คำบลหยวน อำเภอยี่งอ จังหวัดยะลา 353 หน้า

²ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากคำบลศรีศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย 229 หน้า

³ปรีชา อุตระกุล วรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบลรังกาใหญ่ อำเภอฟินาย จังหวัดนครราชสีมา 313 หน้า

อาชีพ ความเชื่อ ค่านิยม วิเคราะห์โครงสร้างของวรรณกรรมพบว่านิทานทรงเครื่อง ส่วนใหญ่มีลักษณะสอดคล้องกับกฎของออริกและมีวรรณกรรมพื้นบ้านจากคำบดรางกาใหญ่ บางเรื่องมีโครงเรื่องและเนื้อหาบางตอนคล้ายคลึงวรรณคดีแบบฉบับ

ปราณี ขวัญแก้ว¹ ได้ศึกษาค้นคว้าวรรณคดีชาวบ้านจาก "บุคค้ำ" คำบดรองพิบูลย์ 3 เรื่องคือ พระรถเมรี หอยสังข์ และวันการ โดยศึกษาที่มา ของเรื่อง ขรรมนิยมนิยมในการแต่ง จุกมุกหมาย ลักษณะคำประพันธ์ แนวคิด การดำเนินเรื่อง คุณค่าด้านสุนทรียะ ความสมจริง ค่านิยมของสังคม วัฒนธรรมประเพณี พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับวรรณคดีแบบฉบับ ผลจากการศึกษาค้นคว้าพอสรุปได้ 3 ประการคือ ประการแรกพบทศนาไม่มีอิทธิพลของงานสร้างสรรค์วรรณคดีของชาติ ประการที่สอง วรรณคดีชาวบ้าน ทำให้เห็นโครงสร้างที่มีแบบแผนของวรรณคดีไทยยิ่งขึ้น และประการที่สาม วรรณคดีชาวบ้าน ย่อมสะท้อนสภาพชีวิต สังคม และวัฒนธรรม ประเพณี

เอกเซล ออริก (Axel Olrik)² เป็นนักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์ก ที่มีชื่อเสียงในยุโรป ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับว่าสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับ การศึกษาคติชนวิทยา เขามีความเชื่อว่าวรรณกรรมพื้นบ้านมีกฎที่เป็นความจริง เฉพาะของตัวมันเอง ฉะนั้นวรรณกรรมพื้นบ้านจะต้องวิเคราะห์ได้ด้วยกฎของมันเอง Olrik จึงมีความเห็นว่า Epic Laws เป็นกฎเหนืออินทรีย์ (Superorganic Laws) ที่สามารถอธิบายวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมพื้นบ้านของมนุษย์ได้อย่างเป็น แบบแผน และกฎนี้สามารถใช้ได้กับวรรณกรรมพื้นบ้านของทุกชาติ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

¹ปราณี ขวัญแก้ว วรรณคดีชาวบ้านจาก "บุคค้ำ" คำบดรองพิบูลย์ 533 หน้า

²Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative," in The Study of Folklore, ed., Alan Dundes. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, pp. 129 - 141.

1. กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง (The Law of Opening and Closing) การเริ่มเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านไม่ได้เริ่มเรื่องหรือจบเรื่องลงในทันทีทันใด การเริ่มเรื่องจะค่อย ๆ เริ่มจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากความตื่นเต้น แล้วค่อยคลายไปสู่ความสงบ

2. กฎของการซ้ำ (The Law of Repetition) เป็นการเน้นความสำคัญของบุคคล สิ่งของ สถานที่หรือเหตุการณ์โดยการซ้ำฉาก เพื่อความหนักแน่นหรือเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง ปกติแล้วนิยมซ้ำ 3 ครั้ง เช่น เด็กหนุ่มคนหนึ่งเข้าไปในดินแดนของยักษ์ 3 วัน ตีตกยักษ์ ในแต่ละวันเขามายักษ์ 1 คน เป็นต้น

3. กฎของจำนวนสาม (The Law of Three) ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเจริญรอยตามความเชื่อในทางศาสนาที่เชื่อว่าธรรมชาตินั้นจัดระบบของมันเองด้วยจำนวนสาม ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงสุดของบุคคลและสิ่งของ เช่น พันคืน ทองฟ้า ทะเล โลก สวรรค์ นรก อศิต บัจจุบัน อนาคต เป็นต้น ความเชื่อในทางศาสนาที่บางศาสนาจะใช้จำนวนสี่

นอกจากนี้กฎของจำนวนสาม ยังหมายถึงการที่ตัวละคร 3 ตัวปรากฏในเวลาเดียวกันและแต่ละตัวจะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

4. กฎของตัวละคร 2 ตัวในฉากหนึ่ง (The Law of Two to a Scene) ในฉากหนึ่ง ๆ จะมีตัวละครที่บีบพบสำคัญต่อกัน 2 ตัว เช่น เด็กหนุ่มกับมังกร เด็กหนุ่มกับคุณแม่ของเขา เด็กหนุ่มกับนกตัวหนึ่ง เป็นต้น

5. กฎของความตรงกันข้าม (Law of Contrast) เป็นกฎสำคัญพื้นฐานในการสร้างโครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านที่ต้องมีความตรงกันข้ามของตัวละครและการกระทำ เช่น ความร่ำรวยกับความยากจน คนหนุ่มกับคนแก่ คนโง่กับคนฉลาด พระเอกกับตัวร้าย เป็นต้น

6. กฎของฝาแฝด (The Law of Twins) ในวรรณกรรมพื้นบ้าน อาจเป็นคู่แฝดจริง เป็นคู่พี่กับน้องหรือตัวละคร 2 ตัว ที่มีบทบาทเหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ถ้าทั้งคู่มีความแตกต่างกันก็มักจะมียุทธภพต่อกันเสมอ เช่น คนคึกกับคนขี้ทอสู้กันเพื่อแย่งผู้หญิงคนเดียวกัน เป็นต้น

7. ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย (The Importance of Initial and Final Position) การจัดลำดับของตัวละครหรือสิ่งของในวรรณกรรมพื้นบ้าน ถ้ามีตัวละครหรือสิ่งของจำนวนมาก จะกล่าวถึงลำดับแรกก่อน แล้วจึงเน้นลำดับสุดท้าย ตัวละครตัวสุดท้ายมักมีความสำคัญและได้รับความเห็นอกเห็นใจมากที่สุด

8. กฎของโครงเรื่องเดียว (The Law of the Single Strand) โครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้าน มักเป็นโครงเรื่องเดียวไม่สลับซับซ้อน จะดำเนินเรื่องไปเรื่อย ๆ ไม่ย้อนกลับไปบรรยายรายละเอียดที่ขาดหายไป ถ้าต้องการทราบเรื่องที่ผ่านมาแล้วนั้น จะทำได้โดยผ่านบทสนทนาของตัวละคร

9. กฎแบบอย่าง (The Law of Patterning) เป็นแบบอย่างที่เป็นระเบียบรักษาไว้ ซึ่งค่าของความสวยงามในตัวของมันเอง บทบาทของตัวละครหรือสถานการณ์และคำพูดของตัวละครนี้จะซ้ำแบบเดิม เช่น เด็กหนุ่มคนหนึ่งเข้าไปในดินแดนของยักษ์ 3 วันติดต่อกัน แต่ละวันเขาเผชิญกับยักษ์คนหนึ่ง โต้เถียงกันด้วยคำพูดที่เหมือนกันทุกครั้ง แล้วฆ่ายักษ์แต่ละตัวในสภาพเดียวกันทุกครั้ง

10. กฎแห่งภาพ (The Use of tableaux Scenes) ในวรรณกรรมพื้นบ้านจะมีการพรรณนาให้เห็นภาพจากฉากที่สำคัญและประทับใจ

11. กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง (The Logic of the Sage) แนวโน้มในเรื่องความเชื่อในสิ่งปาฏิหาริย์ มหัศจรรย์ เวทมนตร์คาถา เป็นพื้นฐานของกฎนี้ ซึ่งเป็นไปได้และเป็นความสมเหตุสมผลภายในวรรณกรรมเรื่องนั้น จะเปรียบเทียบกับความเป็นจริงในโลกไม่ได้

12. กฎเอกภาพของโครงเรื่อง (The Unity of Plot) ส่วนประกอบของวรรณกรรมพื้นบ้านจะต้องมุ่งสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียว

13. กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก (The Concentration on a Leading Character) การบรรยายถึงตัวละครเอกในวรรณกรรมพื้นบ้านจะเน้นมากกว่าตัวละครตัวอื่น ๆ โดยเฉพาะจะเน้นบุคลิกของตัวละครเอกให้เด่นและเป็นแบบฉบับในวรรณกรรมพื้นบ้าน

วิทยากร

1. นายฤทธิ์ อภิรัตน์ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 96 หมู่ที่ 1 ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย มีอาชีพเป็นข้าราชการบำนาญ เป็นผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมากทั้งนี้เพราะเคยเป็นครูมาก่อนและมีความสนใจด้านศาสนาด้วย เป็นกรรมการวัดหมู่บ้านหาดเลี้ยว มีความสามารถในการเล่านิทาน

2. นางสนม พาสีคราม อายุ 45 ปี อยู่บ้านเลขที่ 367 หมู่ที่ 2 ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย มีอาชีพเป็นเกษตรกร เป็นผู้หนึ่งที่ชอบเล่านิทานประจำหมู่บ้านและมีความสามารถในการทอดผ้าพื้นเมือง

3. นายชวน พ่วงชวาลวงศ์ อายุ 56 ปี อยู่บ้านเลขที่ 326 หมู่ที่ 2 ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันเป็นอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนหาดเลี้ยววิทยา เป็นบุคคลที่มีประชาชนยกย่องนับถือมากอีกคนหนึ่ง มีความสามารถพิเศษในการเล่านิทาน นอกจากนี้ยังมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของชาวไทยพวนหาดเลี้ยวเป็นอย่างดีอีกด้วย

4. นายไชยา แก้วเกตุ อายุ 68 ปี อยู่บ้านเลขที่ 133 หมู่ที่ 2 ตำบลหาดเลี้ยว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย เคยรับราชการครูมาก่อน

ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ เป็นบุคคลที่มีอารมณ์แจ่มใส ร่างแข็งแรง สนุกสนาน
ร่างกายแข็งแรง เป็นบุคคลที่เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางคนหนึ่งในหมู่ไทยพวนภาคเดียว

5. นางยอม ชอบเหลือง อายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 114 หมู่ที่ 3
ตำบลหาดเดียว อำเภอศรีสงคราม จังหวัดสุโขทัย อาชีพเกษตรกร เป็นผู้ที่มีฝีมือ
ในการทอผ้า สามารถร้องเพลงพื้นเมืองของชาวหาดเดียวได้ดี

6. นางเคี่ยม เข้มมุข อายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 125 หมู่ที่ 1
ตำบลหาดเดียว อำเภอศรีสงคราม จังหวัดสุโขทัย มีอาชีพในการเกษตร เป็นผู้
ที่เคร่งครัดต่อการนับถือศาสนามาก เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเดินทางติดต่อกับ
ไทยพวนที่จังหวัดแพร่มาอย่างดีและมีความสามารถในการเล่นนิทานด้วย

7. นายตีบ อินทรประพันธ์ อายุ 76 ปี อยู่บ้านเลขที่ 102 หมู่ที่ 2
ตำบลหาดเดียว อำเภอศรีสงคราม จังหวัดสุโขทัย มีอาชีพในการเกษตร เป็นที่รู้จัก
กันดีของประชาชนและเป็นผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับชาวไทยพวนภาคเดียว
มากมาย เป็นผู้ที่ชอบสนุกสนานแต่ก็เคร่งครัดในศาสนาอย่างมาก ทั้งยังมีความสามารถ
พิเศษในการเล่นนิทานด้วย

8. นายโพน เขาคี อายุ 69 ปี อยู่บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 3 ตำบลหาดเดียว
อำเภอศรีสงคราม จังหวัดสุโขทัย มีอาชีพในการเกษตร มีความสามารถในการ
ตีเหล็กและเล่นนิทานได้ดี

9. นายหลอน โกศัย อายุ 68 ปี อยู่บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 3 ตำบล
หาดเดียว อำเภอศรีสงคราม จังหวัดสุโขทัย เคยรับราชการครูมาก่อน มีความ
สามารถในการเล่นนิทานและรู้จักวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยพวนเป็นอย่างดี

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่

จังหวัดสุโขทัย

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดในภาคกลางตอนบน ตั้งศาลากลางจังหวัดอยู่ที่ตำบลธานี อำเภอเมือง ฝั่งซ้ายของแม่น้ำยม เป็นจังหวัดเก่าแก่จังหวัดหนึ่ง มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มากมาย เป็นที่เลื่องลือและรู้จักกันดีของประเทศไทย จังหวัดหนึ่ง ทั้งนี้เพราะเป็นจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของราชธานีของไทยสมัยสุโขทัย เมื่อประมาณ 1,725 ปีมาแล้ว อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 460 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 1 แยกที่จังหวัดกำแพงเพชรไปตามทางหลวงหมายเลข 101

1. ที่ตั้ง จังหวัดสุโขทัยตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศา 45 ลิบคาเหนือ ถึงเส้นรุ้งที่ 17 องศา 49 ลิบคาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 99 องศา 19 ลิบคาตะวันออก ถึงเส้นแวงที่ 100 องศา 14 ลิบคาตะวันออก โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้คือ ด้านเหนือติดกับจังหวัดแพร่และลำปาง ด้านตะวันออกติดกับจังหวัดอุตรดิตถ์และพิษณุโลก ด้านใต้ติดกับจังหวัดพิจิตรและกำแพงเพชร และด้านตะวันตกติดกับจังหวัดตากและลำปาง

2. สภาพทางภูมิศาสตร์ จังหวัดสุโขทัยจัดว่าเป็นจังหวัดที่มีขนาดกลางของขนาดจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย กล่าวคือ มีพื้นที่ 6,596.092 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,357,557 ไร่¹ แบ่งออกเป็นพื้นที่ป่าไม้ 1,871,189 ไร่

¹อัครานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 6 หน้า 119

หรือ 42.8 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทำการเกษตร 1,861,031 ไร่
หรือ 42.7 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมด¹ หรือถ้าพิจารณาเฉพาะพื้นที่เท่านั้น
จะพบว่าเป็นที่ราบหรือเนินขนาดเล็ก 54.11 เปอร์เซ็นต์ และเป็นภูเขาสูงอีก
45.89 เปอร์เซ็นต์² มีภูเขาที่สูงที่สุดของจังหวัดคือเขาหลวง สูงประมาณ 1,185
เมตร และมีลำน้ำที่สำคัญไหลผ่านคือแม่น้ำยม ไหลผ่านทางด้านตะวันออกของพื้นที่

ลักษณะภูมิประเทศที่น่าสนใจ คือ สภาพพื้นที่ของจังหวัดจะเป็นพื้นที่สูง
โดยเฉพาะภูเขาสูง จะปรากฏอยู่ทางด้านตะวันตกและทางด้านเหนือซึ่งเป็นแนวเขา
ต่อเนื่องมาจากระบบเทือกเขาในภาคเหนือของประเทศไทยที่เป็นแนวผืนน้ำ
ตอนกลางของภาคเหนือ ส่วนทางด้านตะวันออกและด้านใต้พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม
อันเกิดจากการตกตะกอนของสิ่งทีมากับแม่น้ำยม จึงค่อนข้างมีความอุดมสมบูรณ์
เหมาะสมแก่การเกษตรกรรม ซึ่งเป็นที่ราบติดต่อกับจังหวัดพิษณุโลก กำแพงเพชร
และอุตรดิตถ์ ในพื้นที่ราบเหล่านี้ยังมีลำน้ำขนาดเล็กอันเป็นสาขาของแม่น้ำยมไหลผ่าน
อีกหลายสาย เช่น คลองแม่ลำพัน คลองด่าน ห้วยค้อย ห้วยแม่ท่าแพ ห้วยขายาง
 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำที่เป็นแอ่งน้ำอีกหลายแห่ง เช่น บึงใหญ่ หนองแม่ละวัง
 เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีฝนตกมากพอสมควร
แก่การเพาะปลูก คือประมาณ 1,101.07 มิลลิเมตรต่อปี เดือนกันยายนเป็นเดือน
ที่มีฝนมากที่สุดมีปริมาณเฉลี่ย 257.01 มิลลิเมตร และจะตกน้อยที่สุดในเดือน
ธันวาคมซึ่งมีปริมาณเฉลี่ยเพียง 3.9 มิลลิเมตร ฝนจะเริ่มตกในเดือนกุมภาพันธ์

¹ กองแผนงานและโครงการ กรมพัฒนาชุมชน การศึกษาและวิเคราะห์
พื้นที่จังหวัดสุโขทัย หน้า 3

² อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 6 หน้า 119

และจะตกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงเดือนกันยายนก็จะเริ่มลดน้อยลงจนถึงเดือนมกราคม เป็นเช่นนี้เรื่อยไป¹ และจะมีอุณหภูมิก่อนข้างร้อนจัดในเดือนมีนาคม - เมษายน ซึ่งเป็นฤดูร้อน ส่วนในฤดูหนาวนั้นไม่หนาวมากนัก

3. ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่สำคัญสำหรับจังหวัดสุโขทัยซึ่งเป็น พื้นฐานของการประกอบอาชีพของประชากรที่น่าจะกล่าวถึงคือ ทรัพยากรน้ำ จากปริมาณฝนที่ตกดังกล่าวมาแล้วนั้นสามารถใช้สำหรับการเพาะปลูกในฤดูฝนเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาของกรมพัฒนาที่ดินพบว่า น้ำไหลบ่าหน้าดินมีมากที่สุดในเดือนสิงหาคม คือประมาณ 78.01 มิลลิเมตร และจะไหลบ่าน้อยที่สุดในเดือนมีนาคม ซึ่งมีเพียง 0.90 มิลลิเมตรเท่านั้น และปริมาณน้ำในแม่น้ำยมก็มีมากในฤดูฝนเช่นกัน ส่วนน้ำบาดาลนั้น กรมทรัพยากรธรณีได้ดำเนินการสำรวจโดยการชุกมอทั้งหมด 39 บ่อ รวมความลึก 5,820 เมตร พบว่าปริมาณน้ำจากบ่อบาดาลนี้ไม่สามารถนำมาใช้เพื่อการเกษตรกรรมได้ จากการศึกษาเรื่องน้ำของจังหวัดสุโขทัยนี้พอสรุปได้ว่า ทรัพยากรน้ำนั้นอยู่ในสภาพที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการในการใช้น้ำได้ ตลอดปีได้ สำหรับทรัพยากรป่าไม้นั้นเมื่อปี 2519 มีอยู่ประมาณ 2,110,390 ไร่ ชนิดของไม้มีหลายประเภทเช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ยาง ไม้มะค่าและไม้เบญจพรรณอื่น ๆ เป็นต้น พื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดสุโขทัยนี้มีอัตราการถูกทำลาย ประมาณร้อยละ 1.4 ต่อปี ส่วนทรัพยากรแร่ธาตุพบว่ามีแร่ที่สำคัญหลายชนิดเช่น พลวง ฟลูออไรท์ แมงกานีส เป็นต้น แต่ปริมาณการผลิตมีไม่มากนัก²

¹ กองนโยบายที่ดินและแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน การศึกษาด้านสภาพเกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำ ป่าไม้และแร่ จังหวัดสุโขทัย 2521 หน้า 7

² ค. หน้า 24

ส่วนทรัพยากรทางการเกษตร จังหวัดสุโขทัยมีการเพาะปลูกพืชที่สำคัญ
หลายชนิด เช่น

1. พืชไร่ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวโพด ถั่วต่าง ๆ ข้าวฟ่าง
ละหุ่ง ยาสูบ เป็นต้น
 2. พืชผัก เช่น พริก ฝรั่ง กระเทียม ผักกาดหัว ถั่วลิสงเตา กระหล่ำปลี
 เป็นต้น
 3. สัตว์เลี้ยงจะมี ไก่ หมู เป็ด โค กระบือ ช้าง และม้า
 4. ประมง มีการจับปลาน้ำจืดกันมากในเขตอำเภอศรีสัชนาลัย กงไกรลาศ
และสวรรคโลก ประมาณปีละ 5,000 คัน
- จังหวัดสุโขทัยนับได้ว่าเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการเกษตรกันเป็นพื้นฐานของประชากร
และมีกำลังการผลิตที่ค่อนข้างมาก

4. สภาพทางเศรษฐกิจ ฐานะความเป็นอยู่ของประชากรอยู่ในระดับ
ปานกลาง มีการเพาะปลูกทั่วไปในเขตที่มีแหล่งน้ำเพียงพอ เช่น อำเภอศรีสัชนาลัย
อำเภอสวรรคโลก อำเภอเมือง อำเภอกีรีมาศ อำเภอทุ่งเสลี่ยม อำเภอศรีสำโรง
 เป็นต้น ส่วนอำเภอที่มีรายได้ต่ำมี 2 อำเภอคือ อำเภอบ้านด่านลานหอย และกิ่งอำเภอ
ศรีนคร อาชีพของประชากรในจังหวัดสุโขทัยพอแยกออกได้ดังนี้¹

เกษตรกรรม	93.94	เปอร์เซ็นต์	ค้าขาย	2.66	เปอร์เซ็นต์
รับราชการ	0.33	เปอร์เซ็นต์	รับจ้าง	2.35	เปอร์เซ็นต์
อื่น ๆ	0.72	เปอร์เซ็นต์			

¹ กองแผนงานและโครงการ กรมพัฒนาชุมชน การศึกษาวิเคราะห์พื้นที่
จังหวัดสุโขทัย หน้า 19

ในจังหวัดสุโขทัยนี้มีจำนวนทั้งหมด 88,061 ครัวเรือน ในจำนวนนี้
จะประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม 81,752 ครัวเรือน หรือ 92.84 เปอร์เซ็นต์
ซึ่งนับได้ว่าสภาพทางการเกษตรกิจของสุโขทัยเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับการเกษตรกรรม
เป็นสำคัญ ส่วนครัวเรือนอื่น ๆ นั้นมีอยู่เพียง 6,309 ครัวเรือน หรือ 7.16 เปอร์เซ็นต์
เท่านั้น อย่างไรก็ตามในครัวเรือนเกษตรกรรมเหล่านั้น จะเป็นครัวเรือนเกษตรกรรม
ที่มีที่ดินเป็นของตนเองอยู่เพียง 63,114 ครัวเรือน หรือ 77.20 เปอร์เซ็นต์¹
ซึ่งเป็นสิ่งชี้ให้เห็นสภาพทางการเกษตรกิจได้ประการหนึ่งว่าเกษตรกรรมนั้นยังมีจำนวน
ไม่น้อยที่อยู่ในสภาพที่ไม่คึกคัก

ในจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรนั้นมีทั้งสิ้น 1,601,525 ไร่ ในจำนวนนี้
จะใช้ในการปลูกข้าว 1,116,929 ไร่ หรือ 69.74 เปอร์เซ็นต์ ที่ไร่ 372,496 ไร่
หรือ 23.26 เปอร์เซ็นต์ ที่สวน 38,410 ไร่ หรือ 2.40 เปอร์เซ็นต์ และที่สวนผัก
และไม้ดอก 165 ไร่ หรือ 0.01 เปอร์เซ็นต์² จากตัวเลขเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า
อาชีพที่สำคัญของเกษตรกรรมนั้นจะผูกพันอยู่กับการทำไร่ ทำนา เช่นเดียวกับที่อื่น ๆ
ของไทย และส่วนมากจะอยู่ในเขตของอำเภอเมือง อำเภอสวรรคโลก อำเภอกงไกรลาศ
และอำเภอกศรีสุคนธาชัย

5. การแบ่งเขตการปกครอง จังหวัดสุโขทัยมีการแบ่งเขตการปกครอง
ออกเป็น 8 อำเภอ กับอีก 1 กิ่งอำเภอคือ

1. อำเภอเมืองสุโขทัย	2. อำเภอกงไกรลาศ
3. อำเภอกศรีมาศ	4. อำเภอทุ่งเสลี่ยม

¹ กองนโยบายที่ดินและแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน ภาวะการถือครองที่ดิน
เพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2526 หน้า 9 - 10

² ค. หน้า 11 - 12

5. อำเภอบ้านคานลานหอย
6. อำเภอศรีสัชนาลัย
7. อำเภอสวรรคโลก
8. อำเภอศรีสำโรง
9. กิ่งอำเภอศรีนคร

6. ประชากร จำนวนประชากรของจังหวัดสุโขทัยเมื่อปี พ.ศ. 2525 มีทั้งสิ้น 544,160 คน เป็นชาย 269,351 คน และหญิง 274,809 คน¹ มีอัตราการเพิ่มประมาณร้อยละ 2.35²

ประชากรส่วนใหญ่ของสุโขทัยกล่าวกันว่าสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อยู่ในแคว้นสุวรรณภูมิ มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ตลอดจนภาษาพูดที่ติดพันไปจากชาวไทยดินอื่นและส่วนใหญ่ก็เป็นคนเชื้อชาติไทยและสัญชาติไทย นอกจากนั้นมีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อาศัยอยู่อีกตามพื้นที่ที่สูงทางเหนือและตะวันตกของจังหวัดคือ ชาวเขาเผ่ายาง ประมาณ 400 คน อาศัยอยู่ตามหุบเขาที่บ้านห้วยแตก บ้านแม่ลาบ บ้านป่าคา ในท้องที่อำเภอศรีสัชนาลัย และชาวเขาเผ่ามั่ว เย้า ลีซอ อีกจำนวน 91 ครอบครัว รวม 749 คน อพยพมาจากจังหวัดเชียงราย ลำปาง ตาก และ เพชรบูรณ์ ไปอยู่ที่บ้านโป่ ตำบลบ้านแก่ง อำเภอศรีสัชนาลัยอีกพวกหนึ่งด้วย³

ประชากรเหล่านี้มีภาษาพูดที่แตกต่างกันออกไปมากมายหลายภาษาในแต่ละท้องถิ่นของคน ส่วนใหญ่จะพูดภาษากลางแต่ก็ไม่มากนักประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น นอกจากนี้จะเป็นภาษาถิ่นอื่น ๆ เช่น ภาษาถิ่นไทยเหนือ ภาษาไทยพวน ภาษาไทยสระบุรี ภาษาจีน เป็นต้น โดยเฉพาะภาษาไทยพวนนั้นมีอยู่ประมาณ

¹"สถิติประชากรประเทศไทย 2525" ใน จดหมายข่าวประชากรและสิ่งแวดล้อม 3 : 6 กันยายน 2526

²กองนโยบายที่ดินและแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2521 หน้า 23

³ค. หน้า 7

2. เปอร์เซนต์ของประชากรทั้งหมด

ส่วนการนับถือศาสนานั้นจากการติดตามข้อมูลของทางจังหวัด สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประมาณ 98.35 เปอร์เซนต์ ศาสนาคริสต์ประมาณ 1.39 เปอร์เซนต์ ศาสนาอิสลามประมาณ 0.02 เปอร์เซนต์ นอกนั้นเป็นศาสนา และลัทธิอื่น ๆ¹

7. ประวัติ² เมืองสุโขทัย พงศาวดารเหนือและโยนกว่า พระยาพาลีราช ได้มาตั้งและครองเมืองนี้เมื่อปี พ.ศ. 1043 ถึงราว พ.ศ. 1400 พระยาธรรมราชา ขึ้นครองเมืองสืบมาแลแล้ว โปรดให้เจ้าอุโลกกุมารราชโอรสมาครองเมืองสุโขทัย เป็นพระยาศรีธรรมมาโศกราช เมื่อสิ้นรัชกาลแล้วก็มีกษัตริย์สืบต่อมาถึงพระยา อภัยคามินี พระยาอภัยคามินีออกจำศีลที่เขาน้อย (เขาหลวง) ได้นางนาคเป็นชายา ประสูติเจ้าอรุณกุมาร (พระร่วง) ให้แต่งการอภิเษกกับธิดากษัตริย์เมืองสืบมาแลแล้ว ต่อมาก็ได้ครองเมืองสืบมาแล ทรงพระนามว่า พระร่วง เมื่อพระร่วงมีพระชนมายุได้ 40 พรรษาประมาณว่าในราว พ.ศ. 1560 ทรงมีบุญฤทธิ์เป็นอันมาก ขอมยกทัพ มารบกวาน ทรงสถาปนาให้เป็นหินได้เมืองทองอยู่ (เมืองเดิมของพวกกะเหรี่ยง) เป็น เมืองขึ้น แต่นี้เมืองสืบมาแลก็เป็นราชธานีแทนกรุงสุโขทัย ประมาณ พ.ศ. 1611 พระร่วงองค์สงรงน้ำจมนายไปที่แก่งหลวงเหนือคือ แก่งลึกในลำน้ำแม่ยม พระเจ้า พสุจราช ราชโอรสขึ้นครองราชสมบัติ รัชกาลนี้พระเจ้าพรหม เวียงจันทน์ปรากฏ เสด็จมาขัณฑ์และได้ธิดาของพระเจ้าพสุจราช คือ พระนางประทุมเทวี เป็นชายา เมื่อพระเจ้าพสุจราชสวรรคต พระธรรมไตรโลกเสวยราชแทนพระราชนิดา แล้วทรงผนวชที่เมืองโพนมรี (พิจิตร)

¹ ข้อมูลการสำรวจประชากรของจังหวัดสุโขทัย ปี 2525

² อักษรานุกรณภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 5 หน้า 1656 -

ต่อมาราชวงศ์กัมพูชาสุโขทัยขาดสาย ขุนนางจึงมีประชุมปรึกษากันเลือก พระร่วง จึงมาขออยู่ที่วัดในเมืองสุโขทัย (เดิมชื่อนายร่วง) เป็นบุตรนายกองส่งส่วยน้ำ เมืองลพบุรีขึ้นเป็นกษัตริย์ เณลิมพระนามว่าพระยาศรีจันทร์ราชินดี รัชกาลนี้ไทย กู้ยืมมาได้จากขอม เพราะขอมต้องกลายเป็นหิน เช่น รัชกาลร่วงอรุณกุมาร นครราชธานีของแคว้นแคว้นชะเลียงก็ย้ายจากเมืองลพบุรีมาตั้งที่เมืองสุโขทัย เมื่อสิ้นรัชกาลพระร่วงส่วยน้ำแล้ว พ่อขุนศรีนาวนำถมเป็นเจ้าเมืองสุโขทัย สุโขทัย ต้องตกเป็นเมืองขึ้นขอม ขอมสมาคโหลยล่ำพวงมากำกับดูแล

ถึง พ.ศ. 1800 พ่อขุนนางกลางท่าวกับพ่อขุนมาเมือง มุตรพ่อขุนศรี- นาวนำถม จึงแย่งเมืองสุโขทัยได้จากขอม เมืองสุโขทัยได้เป็นนครราชธานีของไทย อยู่จนถึง พ.ศ. 1890 ก็เข้าร่วมกับราชอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา เมืองกรุงศรีอยุธยา เสียแก่พม่าครั้งหลังพลเมืองแตกฉานล้มตาย จึงโปรดให้ตั้งเมืองสุโขทัยใหม่ขึ้นที่ บ้านธานี ริมลำน้ำยม ใน พ.ศ. 2329 วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2475 ยุบเป็น อำเภอสว่างวีรกรรม แล้วเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอสว่างวีรกรรมขึ้นกับจังหวัดสวรรคโลก ถึง พ.ศ. 2482 ตั้งอำเภอสว่างวีรกรรมเป็นจังหวัดสุโขทัย

8. การคมนาคม จังหวัดสุโขทัยมีการติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้ สะดวกมาก และเป็นศูนย์กลางของการติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือของ ประเทศไทย โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมขนส่งทางถนน ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปยัง จังหวัดกำแพงเพชร ตาก แพร่ พิษณุโลกและอุตรดิตถ์ได้โดยรอบ ส่วนทางรถไฟนั้น สามารถเดินทางได้เพียงอำเภอสว่างวีรกรรมคือ อำเภอสวรรคโลก ซึ่งแยกมาจากเส้นทาง สายเหนือที่ชุมทางบ้านคางา ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร ส่วนการคมนาคม ทางน้ำนั้นมีการกระทำในระยะสั้น ๆ ระหว่างตำบลที่อยู่บนลำน้ำยมและสาขาของ ลำน้ำนี้เท่านั้น

9. สถานที่น่าเที่ยวและโบราณสถาน จังหวัดสุโขทัย มีสถานที่น่าเที่ยวชมตลอดจนธรรมชาติของภูมิประเทศและโบราณสถานที่ควรชมมาก เช่น

- เมืองเก่าสุโขทัย	- อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย
- วัดมหาธาตุ	- วัดศรีสวาย
- วัดศรีชุม	- เตาทุเรียง
- เนินปราสาทพระร่วง	- แก่งหลวง
- เขาหลวง	- อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย

ฯลฯ

อำเภอศรีสัชนาลัย

1. สภาพทั่วไป อำเภอศรีสัชนาลัย เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสุโขทัย ตั้งอยู่ทางด่านเหนือสุดของจังหวัดติดต่อกับจังหวัดแพร่และอุตรดิตถ์ มีประวัติความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อันยาวนานร่วมกับสุโขทัย อีกทั้งยังเป็นเมืองลูกหลวงและเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัยอีกด้วย ในปัจจุบันอำเภอศรีสัชนาลัยก็ยังเป็นเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของจังหวัดสุโขทัยอยู่เช่นเดิม เพราะเป็นอำเภอที่มีกำลังการผลิตทางการเกษตร ป่านไผ่ แร่ธาตุ และอื่น ๆ ให้แก่จังหวัดอยู่อย่างมากมาย อีกทั้งเป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดด้วย

2. อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ และอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอลับแล อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ และกิ่งอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอบ้านเสด็จ

จังหวัดสุโขทัย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเนิน จังหวัดลำปาง

เนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 2492.5 ตารางกิโลเมตร นับว่าเป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดสุโขทัย หรือประมาณ 1 ใน 8 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

3. ลักษณะภูมิประเทศ ท้องที่อำเภอศรีสัชนาลัยเป็นที่ราบกว้างขวาง อยู่บริเวณด้านใต้และด้านตะวันออกของพื้นที่ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำยม อันเป็นลำน้ำสำคัญของจังหวัดนั้นเอง ส่วนบริเวณด้านเหนือและตะวันตกพื้นที่จะเป็นภูเขาสูงที่มีแนวต่อเนื่องมาจากเทือกเขาในเขตอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่และอำเภอเนิน จังหวัดลำปาง นอกจากนี้บริเวณที่ติดต่อกับอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์นั้นมีลักษณะเป็นพื้นที่แบบลูกกระพอก คือเป็นเนินเขาเล็ก ๆ สลับกับพื้นที่ราบ ทั้งนี้เพราะเป็นพื้นที่เชิงเขาที่ต่อเนื่องมาดังกล่าวนั่นเอง พื้นที่ราบนั้นสภาพดินค่อนข้างจะอุดมสมบูรณ์สามารถทำการเพาะปลูกได้ดี แต่มักจะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูกพืชในฤดูที่สอง ทั้งนี้เพราะการชลประทานยังไม่ดีพอ อีกทั้งการเจาะหาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรก็ไม่ได้ผลตามเป้าหมายด้วย

4. สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพที่สำคัญของประชาชนในอำเภอศรีสัชนาลัยส่วนมากประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม จะเห็นได้จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดซึ่งมีอยู่ 17,650 ครัวเรือนนั้น จะเป็นครัวเรือนเกษตรถึง 16,876 ครัวเรือน หรือเท่ากับ 95.61 เปอร์เซ็นต์ ส่วนครัวเรือนอาชีพอื่น ๆ มีเพียง 774 ครัวเรือน หรือ 4.39 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่เป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งว่าพื้นที่เกษตรกรรมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ที่เป็นของตนเองอยู่เพียง 60.07 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นซึ่งเป็นตัวเลขที่ต่ำสุดของอำเภอต่าง ๆ ทั้งจังหวัด ทั้งนี้เพราะประชากรในเขตศรีสัชนาลัย

จำนวนไม่น้อยเข้าไปทำกินในพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งมีอยู่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์คือมีมากถึง 26.26 เปอร์เซ็นต์ซึ่งมากที่สุดของจังหวัดเลย¹ อย่างไรก็ตามการเข้าทำกินในพื้นที่ป่าไม้นั้นมีแนวโน้มจะลดลงมากเพราะการประกาศให้พื้นที่ป่าไม้เหล่านั้นเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ดังเช่นที่ป่าแมลิน ป่าแม่ทาแพ เป็นต้น

อาชีพที่สำคัญจากการเกษตรกรรมนั้นประชาชนในเขตศรีสัชนาลัยมักจะใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกพืชสำคัญ ๆ ดังนี้คือ ในพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรทั้งสิ้น 215,208 ไร่ จะเป็นพื้นที่นาข้าว 121,225 ไร่ หรือ 56.33 เปอร์เซ็นต์ ที่ไร่ 76,747 ไร่ หรือ 35.66 เปอร์เซ็นต์ ที่สวนผลไม้ 10,005 ไร่ หรือ 4.65 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมอื่น ๆ อีก 118 ไร่ ที่กว้าง 200 ไร่ และที่อยู่อาศัย 6,912 ไร่² จะเห็นได้ว่าอาชีพของประชาชนในศรีสัชนาลัยส่วนใหญ่จะเป็นชาวนา ซึ่งจะทำการมากบริเวณลุ่มน้ำยมและสาขาทางด้านใต้และตะวันออกของพื้นที่อำเภอแห่งนี้ ส่วนพื้นที่บริเวณที่เป็นเชิงเขาทางด้านเหนือและเขตติดต่อกับอุตรดิตถ์ทางด้านตะวันออกนั้นจะเป็นเขตทำพืชไร่และสวนไม้ผล พืชไร่ที่สำคัญมีถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ไม้ยาสูบ ข้าวโพด ส่วนไม้ผลที่สำคัญคือส้ม ซึ่งปลูกกันมากตามพื้นที่หุบเขาทางเหนือที่ตำบลแมลิน นอกจากนี้ก็มี มะพร้าว ส้มโอ กล้วย เป็นต้น สินค้าออกที่สำคัญของอำเภอนี้ก็คือ ถั่วต่าง ๆ ส้ม ไม้สัก ซึ่งทำกันมากทางด้านเหนือและตะวันตกซึ่งป่ายังอุดมสมบูรณ์อยู่ดังกล่าแล้ว นอกจากนี้ก็มีการจับสัตว์น้ำ โดยเฉพาะปลาน้ำจืด ซึ่งจับกันมากในบริเวณแก่งหลวงทำกันมากอย่างเป็นล่ำเป็นสัน และมีชื่อเสียงไปทั่วทั้งจังหวัดใกล้เคียง

¹ กองนโยบายที่ดินและแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน ภาวะถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2526 หน้า 8 - 9

² ค. หน้า 11

โดยเฉพาะปลาสร้อย ปลาช่อน ซึ่งใช้ทำน้ำปลาและปลาร้า นอกจากนี้ยังมีชาวไทยพวน ที่ตำบลหาดเสี้ยวมีการทอดผ้าพื้นเมืองเป็นที่เชื่อถือในคุณภาพและมีชื่อเสียงไปไกล ดังนั้นอาชีพการทอดผ้าพื้นเมืองจึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่นำรายได้เข้ามาสู่อำเภอนี้

5. การแบ่งเขตการปกครอง อำเภอศรีสัชนาลัยจัดแบ่งการปกครอง ออกเป็น 11 ตำบลคือ

1. ตำบลหาดเสี้ยว	2. ตำบลคงคู้
3. ตำบลท่าชัย	4. ตำบลบ้านแก่ง
5. ตำบลบ้านตึก	6. ตำบลป่าจั่ว
7. ตำบลแม่สำ	8. ตำบลแม่อิน
9. ตำบลศรีสัชนาลัย	10. ตำบลหนองอ้อ
11. ตำบลสารจิตร	

6. ประชากร มีทั้งหมด 82,963 คน เป็นชาย 41,077 คน และเป็นหญิง 41,503 คน มีความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 33.28 คนต่อตารางกิโลเมตร ตาราง 1¹ นี้พบว่าไม่หนาแน่นมากนัก แต่โดยแท้จริงประชากรเหล่านี้จะอาศัยหนาแน่นในบริเวณที่ราบลุ่มสองฝั่งแม่น้ำยม ในเขตตำบลหาดเสี้ยว ป่าจั่ว คงคู้ หนองอ้อ ท่าชัย ศรีสัชนาลัยและสารจิตร ส่วนตำบลอื่น ๆ ประชากรไม่หนาแน่นนัก เพราะพื้นที่เป็นเขตภูเขาสูง มีที่ราบอันเหมาะแก่การทำมาหากินน้อยอย่างเช่น ตำบลแม่สำ แม่อิน และบ้านแก่ง เป็นต้น

¹ ทำการปกครองอำเภอศรีสัชนาลัย ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัด
อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน 2526

ตาราง 1 จำนวนและความหนาแน่นของประชากร อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
ปี 2526

ตำบล	พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวน หมู่บ้าน	ประชากร (คน)			ความหนาแน่น (จำนวนคนต่อ ตารางกิโลเมตร)
			ชาย	หญิง	รวม	
หาดเลี้ยว	37	5	3,420	3,662	7,082	191.40
แม่น้ำ	282.4	8	3,042	3,039	6,082	21.53
แม่มั่น	593.5	11	4,445	4,032	8,477	14.28
ป่าจั่ว	57	7	3,878	4,001	7,879	138.22
บ้านตึก	275	9	4,837	4,811	9,648	35.08
หนองออก	73	7	3,140	3,157	6,297	86.26
ท่าชัย	97.5	8	4,576	4,707	9,283	95.2
ศรีสัชนาลัย	28.5	6	3,239	3,354	6,593	231.33
คงคูล	72	6	2,765	2,645	5,410	75.13
สารจิตร	50.5	6	4,057	3,838	7,995	158.31
บ้านแก่ง	471.5	8	3,678	5,157	7,835	16.61
รวม	2,492.5	80	41,077	41,503	82,963	33.28

ประชากรในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์อาศัยนี้มีลักษณะการกระจายหลายเผ่าพันธุ์ ซึ่งต่างได้อพยพเข้ามาอยู่รวมกันกับชนพื้นเมือง อย่างเช่น ทางตอนเหนือและ ตะวันตกเป็นที่อยู่ของชาวไทยภูเขา ทางตอนกลางบริเวณตำบลหาคีเลียวเป็นที่อยู่ อาศัยของชาวไทยพวน ทางตอนใต้เป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยพื้นเมืองซึ่งอยู่กัน มาก่อนเป็นเวลานานรวมกับการเกิดกรุงสุโขทัยเป็นอย่างน้อย การเข้ามาสู่พื้นที่ อำเภอศรีสวัสดิ์ของชนต่าง ๆ นี้ ถ้าพิจารณาจะพบว่าชนเหล่านี้เข้ามาด้วยเหตุ ใด ๆ กัน เช่น บางพวกอพยพเข้ามาด้วยเหตุทางการเมือง เช่น การถูกกวาดต้อน มา บางพวกมาด้วยความสมัครใจและการหาแหล่งทำกินใหม่ ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏ ชัดเจนในหมู่บ้านที่อยู่อาศัยทางก้นเหนือของอำเภอ เช่น ชาวไทยเหนือ ชาวไทย ภูเขา ชาวไทยพวน เป็นต้น อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาถึงลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน แล้วจะพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นการตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นหมู่เป็นหน่วยอย่างชัดเจน มากกว่าการตั้งบ้านเรือนแบบกระจาย ยกเว้นพวกชาวไทยภูเขาเท่านั้น ย่อมแสดง ให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่อำเภอศรีสวัสดิ์อาศัยนี้มีการตั้งถิ่นฐานกันมาเป็นเวลานานแล้ว

7. การคมนาคม ปัจจุบันนี้การคมนาคมไปมาหาสู่ในตัวอำเภอนี้เป็นไป ด้วยความสะดวกเพราะมีถนนสายสำคัญผ่านตัวอำเภอคือ ถนนสายเชื่อมระหว่าง จังหวัดสุโขทัยกับจังหวัดแพร่และจังหวัดอุตรดิตถ์ (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101) และห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 62 กิโลเมตร นอกจากนี้ในสมัยก่อนนี้การคมนาคม ทางรถยนต์ยังไม่สะดวกและก้าวหน้า การขนส่งที่ติดต่อทางน้ำนับว่าเป็นเส้นทางที่สำคัญ ที่สุดของอำเภอนี้ นั่นคืออาศัยการเดินเรือในลำน้ำยม แม้แต่ในปัจจุบันจะลดความสำคัญ ลงไปบ้าง แต่ประชาชนที่มีถิ่นฐานอยู่สองฟากแม่น้ำก็ยังนิยมใช้อยู่ และตามลำน้ำยมนี้ สามารถเดินทางสู่ตัวจังหวัดได้ด้วย ในระยะทางประมาณ 70 กิโลเมตร อย่างไรก็ตาม ยังมีบางบริเวณของพื้นที่ที่อยู่ในเขตหุบเขาสูงชันค้ำหน้าเหนือ และตะวันตก นั้น การคมนาคมยังกระทำไต่ยากอยู่ ส่วนมากเป็นการเดินทางด้วยเท้าเท่านั้น

8. ประวัติ อำเภอศรีรัตนาลัยมีความเป็นมาพร้อมกับสุโขทัยที่ได้กล่าวมาแล้ว ตั้งแต่สมัยโบราณมา แต่เฉพาะส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ได้แก่ การปกครองออกเป็นอำเภอนั้น เดิมทีนั้นตั้งที่ว่าการอำเภออยู่ทางฝั่งขวาแม่น้ำยม ที่บ้านปลายนา ตำบลบ้านตึก เรียกกันว่า "อำเภอคง" แต่โบราณมีหัวหน้าชุมชน ที่เรียกกันว่า "เจ้าปู่เมืองคง" ชาวบ้านได้สร้างอนุสาวรีย์ของท่านไว้ที่บ้านตึก อำเภอคงตั้งอยู่ที่บ้านตึกได้ 12 ปี ก็ย้ายมาตั้งที่ตำบลป่าจี่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำยม เพราะการคมนาคมไม่สะดวกนั่นเอง ทั้งนี้เพราะสามารถติดต่อได้เพียงทางน้ำ อย่างเดียว ต่อมาอีก 5 ปี คือ พ.ศ. 2451¹ ก็ย้ายมาตั้งที่ตำบลหาดเลี้ยวโดยยังใช้ ชื่ออำเภอคงอยู่ จนกระทั่ง พ.ศ. 2460 จึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอหาดเลี้ยวตามชื่อ ของหมู่บ้านและใช้ชื่อนี้มาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2476 จึงเปลี่ยนมาเป็น "อำเภอ ศรีรัตนาลัย" ด้วยเหตุผลของคณะรัฐบาลในยุคนั้นเห็นสมควรว่าควรตั้งชื่อให้สอดคล้อง กับความเป็นนครเก่าแก่และมีประวัติศาสตร์ยาวนานมาในอดีต² ซึ่งเมืองศรีรัตนาลัย ในอดีตนั้น ปัจจุบันชาวบ้านเรียกกันว่า "บ้านเมืองเก่า" ซึ่งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ทุกวันนี้ออกไปทางใต้ประมาณ 12 กิโลเมตร

9. สถานที่น่าท่องเที่ยวและโบราณสถานที่สำคัญ ในเขตพื้นที่ของ ศรีรัตนาลัยมีแหล่งที่น่าท่องเที่ยวและศึกษาเป็นจำนวนมาก อาทิ เมืองเก่า ศรีรัตนาลัย ซึ่งปัจจุบันกรมศิลปากรได้ดำเนินการปรับปรุงเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ อยู่ห่างจากตัวอำเภอไปทางด้านใต้ตามทางหลวงหมายเลข 101 ประมาณ 12 กิโลเมตร ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านแก่ง มีวัดเก่า เจดีย์ ส্তুป และกำแพงเมืองปรากฏให้เห็น มากมาย

¹ อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 5 หน้า 152

² วาสนา กุลประสูตร "เท่าที่เห็นและเป็นอยู่ในเมืองศรีรัตน"

เตาทุเรียง เป็นสถานที่นําน้ำอีกแห่งหนึ่งเป็นที่ขึ้นชื่อของอำเภอนี้ ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับเมืองเก่าศรีสัตนาขัณฑ์

แก่งหลวง เป็นแก่งขนาดใหญ่อยู่กลางลำน้ำขม ลักษณะเป็นหินแนวขวางตัวขวางลำน้ำทำให้เกิดเป็นแก่ง มีปลาชุมชุม อยู่บริเวณเมืองเก่าอีกเช่นกัน

อุทยานแห่งชาติศรีสัตนาขัณฑ์ เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งใหม่ นํ้าเขียวขมมาก ยังมีสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ น้ำตกตาดเคื่อน น้ำตกตาดขาว ถ้ำธารวสันต์ และอื่น ๆ อีกมาก

ตำบลหาคีเขียว

ตำบลหาคีเขียวเป็นที่ตั้งของหิวงารอำเภอศรีสัตนาขัณฑ์ ลักษณะความเป็นอยู่โดยทั่ว ๆ ไปได้รับการพัฒนาขึ้นมามากแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่บ้านหาคีเขียว บ้านหาคีสูง มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวเมืองมากกว่าท้องถิ่นอื่นของตำบลนี้ และเป็นแหล่งการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยพวนมากกว่าบริเวณอื่นของจังหวัดสุโขทัย

1. อาณาเขต ตำบลหาคีเขียวมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดตำบลป่าจั่ว

ทิศตะวันออก ติดตำบลนาขัณฑ์

ทิศใต้ ติดตำบลหนองอ้อ

ทิศตะวันตก ติดตำบลสารจิตร

เนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 37 ตารางกิโลเมตร เป็นตำบลที่มีขนาดเล็กที่สุดของอำเภอศรีสัตนาขัณฑ์

2. ลักษณะภูมิประเทศ ตำบลหาคีเขียวตั้งอยู่สองฝั่งแม่น้ำขม สภาพพื้นที่ทั่วไปสามารถแยกออกได้ดังนี้

2.1 ที่ราบเชิงเขา บริเวณตอนเหนือเป็นที่ราบเชิงเขาระหว่างลุ่มน้ำยมกับภูเขาสูงตอนเหนือในเขตตำบลป่าจี่ แม่จ่าและแม่สัน พื้นที่ส่วนนี้อยู่ในเขตหมู่บ้านใหม่และหมู่บ้านป่าไผ่ จึงเป็นที่ราบอันเหมาะสมแก่การทำนาและพืชไร่นาด้วยกัน

2.2 ที่ราบทางด้านตะวันออกและด้านใต้ บริเวณนี้เป็นเขตของหมู่บ้านหาดเลี้ยว มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำอันกว้างใหญ่ของลุ่มน้ำยม เริ่มตั้งแต่ชายฝั่งแม่น้ำไปทางด้านตะวันออกจนถึงกับตำบลป่าจี่ ๗ พื้นที่บริเวณนี้จะเป็นที่ราบดินร่วนผสมดินเหนียวตะกอนลำนํ้า เหมาะแก่การทำนามากที่สุด ดังนั้นจึงเป็นที่นาอันกว้างใหญ่ของตำบลหาดเลี้ยว ส่วนบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของประชาชนชาวไทยพวนอย่างหนาแน่น

2.3 เนินดินริมฝั่งน้ำ พื้นที่บริเวณด้านตะวันตกของลุ่มน้ำยมจะมีสภาพเป็นคันดินธรรมชาติริมฝั่งน้ำ ซึ่งเป็นเนินดินสูงทอดตัวยาวตามริมฝั่งน้ำอันเกิดจากการทับถมตะกอนลำนํ้าของแม่น้ำยมนั่นเอง ดังนั้นบริเวณนี้จะมีลักษณะเป็นเนินสูงริมฝั่งแล้วค่อย ๆ ลาดต่ำลงไปทางด้านตะวันตก จึงมีชื่อเรียกหมู่บ้านนี้ว่าบ้านหาดสูง ลักษณะของดินเป็นดินทรายผสมดินร่วน ดังนั้นพื้นที่ส่วนนี้จึงเหมาะที่จะนำมาใช้ในการปลูกพืชไร่

นอกจากนี้ บริเวณชายฝั่งด้านตะวันออกของแม่น้ำยมในเขตของหมู่บ้านหาดเลี้ยว บ้านใหม่ บ้านป่าไผ่ อยู่ในเขตชลประทาน ดังนั้นจึงมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกได้ตลอดปี

3. การปกครอง ตำบลหาดเลี้ยวแบ่งการปกครองเป็น 5 หมู่บ้าน มีบ้านเรือนทั้งสิ้น 1,329 ครัวเรือน ดังตาราง 2¹

¹ที่ทำการปกครองอำเภอศรีสะเกษ ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอ
ตำบลและหมู่บ้าน 2526

ตาราง 2 พื้นที่และครัวเรือนของตำบลหาดเลี้ยว

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร			พื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)	จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม		
หาดเลี้ยว	1	1,190	1,283	2,473	10.25	504
หาดเลี้ยว	2	1,048	1,214	2,262	8.50	445
หาดสูง	3	634	538	1,172	7.00	207
บ้านใหม่	4	384	353	737	6.25	105
บ้านป่าไผ่	5	164	274	438	5.00	68
รวม	5	3,420	3,662	7,082	37.00	1,329

4. ประชากร ตำบลหาดเลี้ยวมีประชากรทั้งสิ้น 7,082 คน หรือร้อยละ 8.53 ของประชากรทั้งอำเภอจำแนกเป็นชาย 3,420 คน และหญิง 3,662 คน ประชากรเหล่านี้จะอาศัยอยู่หนาแน่นในหมู่ที่ 1, 2 หรือบ้านหาดเลี้ยวนั่นเอง ซึ่งมีจำนวนถึง 4,735 คน หรือร้อยละ 66.86 ของประชากรทั้งตำบล ดังเห็นได้จากรายงานของที่ทำการปกครองอำเภอศรีษะนาถในตาราง 2

อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่าตำบลหาดเลี้ยวเป็นตำบลที่มีอัตราความหนาแน่นของประชากรสูงมากตำบลหนึ่ง กล่าวคือ มีอัตราความหนาแน่นสูงถึง 191.40 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นอันดับที่สองรองจากตำบลศรีษะนาถซึ่งมีความหนาแน่นเฉลี่ย 231.33 คนต่อตารางกิโลเมตร ในขณะที่อัตราความหนาแน่นประชากรทั้งอำเภอมีเพียง 33.28 คนต่อตารางกิโลเมตรเท่านั้น ดังตาราง 1

ประชากรของตำบลหาดเดียว มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์โดยประชากรที่อาศัยในท้องที่ของหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 จะเป็นไทยส่วนไม่ต่ำกว่า 90% นอกนั้นจะเป็นคนจีน ส่วนหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 จะเป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยที่สืบเชื้อสายจากชาวไทยภาคเหนือ จะมีไทยพวนเข้าไปอาศัยปะปนบ้างไม่เกิน 10% เท่านั้น

5. การศึกษา การจัดการศึกษาในตำบลหาดเดียวมีตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแยกเป็นโรงเรียนระดับอนุบาล 2 โรงเรียนระดับประถมศึกษา 3 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลการศึกษาใน

ท่งเลี้ยว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย

ชื่อโรงเรียน	สังกัด	ย	จำนวนนักเรียน			จำนวนครู		
			ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
ระดับอนุบาล ¹								
โรงเรียนชุมพรพิทยา	สช.	1	18	12	30	1	1	2
โรงเรียนอนุบาล								
สมประสงค์	สช.	2	25	17	42	-	3	3
ระดับประถมศึกษา ²								
โรงเรียนหาดเลี้ยว								
วิทยา	สพช.	16	243	237	480	14	25	39
โรงเรียนบ้านหาดสูง	สพช.	10	147	123	270	5	9	14
(ประชานุกูล)								
โรงเรียนบ้านใหม่	สพช.	6	68	67	135	6	3	9
ระดับมัธยมศึกษา ³								
โรงเรียนเมืองเขลียง	กรมสามัญ	35	772	604	1,376	42	40	82
ศึกษา								

¹สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสหัสขันธ์ การศึกษาในสังกัดสำนักงาน
ศึกษาธิการอำเภอสหัสขันธ์ 26 มิถุนายน 2527

²สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสหัสขันธ์ การจัดการศึกษาใน
ตำบลหาดเลี้ยว 2527

³สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสหัสขันธ์ ด.ค.

จากการจัดการศึกษาในตำบลหาดเลี้ยวจะเห็นได้ว่าประชากรในตำบลหาดเลี้ยว มีความตื่นตัวทางการศึกษาอย่างยิ่ง โดยเห็นได้จากการที่มีโรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาในระดับอนุบาลถึง 2 โรงเรียนด้วยกัน นอกจากนี้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติดัง 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนหาดเลี้ยววิทยา และโรงเรียนบ้านหาดสูง (ประชานุเคราะห์) ยังจัดให้มีการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กหรือเด็กก่อนวัยเรียนอีกด้วย ส่วนโรงเรียนเมืองเซลิ้งเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำอำเภอซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี

6. อาชีพ ประชากรในตำบลหาดเลี้ยวมีการประกอบอาชีพหลักพอจะจำแนกได้ดังนี้

6.1 การเพาะปลูก ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลหาดเลี้ยวจะยึดอาชีพการเพาะปลูกเป็นอาชีพหลักและการเพาะปลูกที่สำคัญคือ การทำนา ทำกันมากในเขตพื้นที่ราบด้านตะวันออกของแม่น้ำยม อันเป็นเขตพื้นที่ชลประทานของโครงการชลประทานศรีเซลิ้ง น้ำนำมาจ่ายให้น้ำที่เพาะปลูกดังกล่าว ดังนั้นการทำนาในฤดูเพาะปลูกจะได้ผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ที่ดีตลอดมา มีการปลูกทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว แต่ส่วนมากเป็นข้าวเจ้า นิยมทำนาคำมากกว่านาหวาน และนิยมใช้ควายเป็นต้นกำลังในการลากไถ เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่า ชาวไทยพวนหาดเลี้ยวมีที่นาเป็นของตนเองเกือบทั้งหมด และในการทำนามีประเพณีติดตามมาอีกหลายประการ เช่น การนวดข้าวร่วมกันในลานนวด การสูชวัญข้าวเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จ การสูชวัญข้าวในยุ้ง การสูชวัญควาย เป็นต้น

ส่วนการทำไร่ จะทำกันมากในเขตหมู่บ้านหาดสูงทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำยม และตอนเหนือของตำบลหาดเลี้ยว ทำกันมากในช่วงฤดูฝนเพราะเป็นที่ดอนและอยู่นอกเขตชลประทาน จึงต้องอาศัยน้ำตามธรรมชาติ มักจะปลูกพืชที่เจริญเติบโตได้ง่าย เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วเขียว งา ฝ้าย เป็นต้น

นอกจากนี้ ประชากรบางส่วนที่มีที่ดินทำกินมากและอยู่ในพื้นที่ค่อนข้างเป็นที่ดอนมาก ๆ ก็มีการทำสวนผลไม้ แต่การทำไม่ได้เข้าไปอยู่ประจำและทำทุกวัน ดังนั้น นิยมปลูกไม้ที่ทนทานต่อสภาวะอากาศ ไม่ต้องการรักษามาก เช่น มะม่วง ขนุน ส้มโอ กล้วย เป็นต้น

6.2 การเลี้ยงสัตว์และการประมง การเลี้ยงสัตว์มีเกือบทุกครัวเรือน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ภายในครอบครัวมากกว่าการค้า จึงเลี้ยงจำนวนไม่มาก และมักจะเลี้ยงไว้ใช้ดูบ้าน¹ ของตนเอง เช่น เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ไข่เพื่อบริโภค เลี้ยงวัว ควาย ไว้ใช้งานในไร่นา เป็นต้น

ส่วนการประมงหรือการจับสัตว์น้ำนั้นเป็นอาชีพสำคัญอาชีพหนึ่งของประชากรในตำบลหาดเลี้ยว เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยม ดังนั้นความชำนาญเรื่องน้ำ เช่น การพายเรือ การดำน้ำ การวางน้ำ เป็นสิ่งปกติของชนกลุ่มนี้ ด้วยเหตุนี้การจับสัตว์น้ำในลำน้ำยมจึงเป็นกิจกรรมหลักประการหนึ่ง ในระยะเริ่มต้นมีการจับเพื่อใช้ในการบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น จนมาถึงปัจจุบันมีบางครอบครัวยึดถือเป็นอาชีพรอง นอกจากการทำนาเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว อย่างไรก็ตามการจับสัตว์น้ำเหล่านี้ยังไม่ได้ทำวันมากนัก อุปกรณ์การจับเป็นอุปกรณ์ง่าย ๆ เช่น แห ยอ เป็ด เท่านั้น

6.3 การอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมโรงงานยังไม่ก้าวหน้า จะมีบ้างก็เป็นอุตสาหกรรมการแปรรูปวัตถุดิบจากการเกษตรคือ โรงสีข้าวขนาดเล็กเพียง 2 โรง ส่วนที่สำคัญที่สุดคือ อุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยเฉพาะงานหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงมากเป็นการทอผ้าพื้นเมือง จะทำกันทุกครัวเรือนโดยตั้ง

¹บ้านของชาวไทยพวนหาดเลี้ยวจะเป็นบ้านยกพื้น มีใต้ถุนสูงประมาณ 1.20 - 1.50 เมตร สร้างด้วยไม้ ดังนั้นใต้ถุนบ้านจะนำมาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ ตั้งอุปกรณ์ในการทอผ้า เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น

อุปกรณ์การทอผ้าไว้ใช้ถนุบำรุง และใช้แรงงานผู้หญิงตั้งแต่วัยหนุ่มสาวไปจนกระทั่งแก่เฒ่า ผลผลิตออกสู่ตลาดทำเงินให้ตำบลนี้ตลอดปี ผ้าที่ทอได้มีหลายชนิด เช่น ผ้าขาวม้า ผาตุง ผาจีน ผาผ้าไหล คิ่นจก โดยทั่วไปจะรู้จักกันในนาม "ผ้าหาคีเลียว"

6.4 การค้าขาย มีแหล่งซื้อขายสำคัญอยู่บริเวณริมถนนสายสุโขทัย-อุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นย่านชุมชนของบ้านหาคีเลียวอันเป็นสถานที่ตั้งที่ว่าการอำเภอศรีสวัสดิ์ มีร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่าง ๆ เกือบทุกชนิด และรับซื้อผลผลิตจากประชาชนในบริเวณใกล้เคียง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากิจการค้าส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือคนไทยที่มีเชื้อสายจีน ส่วนร้านค้าของชาวไทยพวนเองมีไม่มากนัก มักจะเป็นร้านขายสินค้าพื้นเมือง ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ซึ่งเป็นกิจการขนาดเล็กเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่น ๆ อีกบ้าง เช่น การลาลสัตว์ โดยการออกไปจับสัตว์ป่าจำพวก นก งูเห่า ลีเมอร์ กระต่าย แมง ฯลฯ เพื่อนำส่งเข้ากรุงเทพฯ แต่เป็นงานอดิเรกที่ทำยามว่างจากงานหลักเท่านั้น

7. การคมนาคม การติดต่อระหว่างชุมชนต่าง ๆ ในตำบลหาคีเลียวสะดวกเพราะเป็นตำบลขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนที่ราบที่มีลำน้ำไหลผ่าน การติดต่อทางบกมีถนนลูกรังซึ่งใช้คมนาคมได้ตลอดปีเชื่อมต่อกับทุกหมู่บ้านและยังเป็นจุดรวมของทางหลวงแผ่นดินที่สำคัญคือ สายสุโขทัย-เคนยัย และแยกไปจังหวัดอุตรดิตถ์ ทางหลวงจังหวัดจะเลียบริมน้ำยมฝั่งตะวันตกไปจนถึงสวรรคโลก เส้นทางเหล่านี้เป็นเส้นทางลาคยทางแอสฟัลต์คอนกรีต ช่วยให้การคมนาคมทางบกคล่องตัวยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การคมนาคมทางน้ำที่ใช้ลำน้ำยมแต่เดิมนั้นลดความสำคัญลงจนแทบจะเลิกใช้ในปัจจุบันประกอบกับระดับน้ำในแม่น้ำยมไม่แน่นอน เนื่องมาจากการทำลายต้นน้ำมากเกินไป ดังนั้นในฤดูแล้งน้ำจะเหลือน้อยจนกระทั่งสามารถเดินข้ามได้ ดังนั้นการคมนาคมในปัจจุบันจึงใช้ถนนเป็นหลักสำคัญในการติดต่อของประชากรตำบลหาคีเลียว

8. ประเพณี ชาวไทยพวนภาคใต้มีประเพณีซึ่งถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลาช้านาน ประเพณีบางอย่างแตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่นในอำเภอศรีสัชนาลัย ได้แก่

8.1 ประเพณีการแต่งงาน ชายหนุ่มหญิงสาวชาวไทยพวนภาคใต้ยามเมื่อจะอยู่เป็นสามีภรรยา กัน ฝ่ายชายต้องจัดเช้าแก่ไปสู่ขอฝ่ายหญิง การสู่ขอนี้ไปสองครั้ง ครั้งแรกไปเจรจาสู่ขอเมื่อฝ่ายหญิงตกลงแล้ว จึงนัดวันให้เช้าแก่ไปอีกครั้งหนึ่ง การสู่ขอครั้งที่สองนี้ เพื่อตกลงเรื่องวันแต่งงานให้ฝ่ายหญิงทราบเป็นการแน่นอน เมื่อถึงวันแต่งงานเช้าแก่นำขันหมากไป เมื่อถึงบ้านเจ้าสาวแล้ว เช้าแก่ฝ่ายเจ้าสาวก็ให้คนนำขันหมาก ซึ่งจัดเช่นเดียวกับฝ่ายของเจ้ามาวางออกมาตั้งเคียงกัน ต่างฝ่ายต่างเชิญให้รับประทานหมากของกันและกัน แล้วเช้าแก่ฝ่ายเจ้าสาวก็มอบเงินค่าตัว ค่าน้ำนม ค่าสารับกับข้าวให้ฝ่ายเจ้าสาว เจ้าสาวต้องไปถึงบ้านเจ้าสาวในระยะเวลาพอเหมาะพอดีกับเช้าแก่มอบเงินเสร็จหรือระยะเวลาอมเงินจนจะเสร็จ เมื่อเจ้าสาวไปถึงก็ไม่ต้องทำพิธีอะไรอีก มีการเลี้ยงอาหารกันเท่านั้น เป็นอันเสร็จพิธี เจ้าสาวก็จะอยู่บ้านเจ้าสาวจนกระทั่งวันที่สามจากวันแต่งงาน ฝ่ายสะใภ้จะต้องทำขนมให้สามีกลับบ้านเพื่อนำไปฝากให้ญาติพี่น้องฝ่ายสามีอย่างทั่วถึง เรียกว่า "พิธีให้ลูกเขยกลับบ้าน" หลังพิธีนี้แล้ว แม่สามีจะต้องหาโอกาสไปเยี่ยมลูกสะใภ้เมื่อแม่สามีไปเยี่ยมลูกสะใภ้แล้ว ลูกสะใภ้จึงจะไปเยี่ยมพ่อแม่ฝ่ายสามีได้

8.2 ประเพณีงานศพ การจัดงานศพของชาวไทยพวนภาคใต้มีการสวดอภิธรรมที่บ้าน จากนั้นจึงเคลื่อนศพไปบำชานนอกหมู่บ้าน สิ่งที่น่าสนใจคือจะไม่จัดงานศพที่วัดเหมือนกับชาวไทยทั่ว ๆ ไป เพราะถือว่าเป็นเรื่องไม่เป็นมงคลและไม่นิยมการบรรจุศพไว้เป็นเวลานานอีกด้วย

8.3 ประเพณีการลงช่วง เป็นประเพณีที่ชาวไทยพวนภาคใต้ว่า
รุ่นหนุ่มสาว มารวมกันบนฝ้ายบริเวณลานบ้าน ฝ่ายชายจะเป็นผู้ไปหาพื้นมาจุดไฟ
ไว้ตรงกลาง ฝ่ายหญิงล้อมวงกันบนฝ้าย ประเพณีการลงช่วงจึงเป็นการ เปิดโอกาส
ให้หญิงชายได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกัน ปัจจุบันการพบกันของหนุ่มสาวในประเพณีนี้
ลดลงไปมาก เพราะหนุ่มสาวได้พบกันในโอกาสอื่น ๆ อยู่แล้ว

8.4 ประเพณีการทำบุญ¹ ชาวไทยพวนภาคใต้ว่ามีการทำบุญเป็น
ประเพณีสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่สมัยโบราณกันตลอดปี จึงเริ่มตั้งแต่การ
ทำบุญวันเริ่มต้นปีใหม่เป็นงานแรก คือ งานตรุษสงกรานต์ ตรงกับวันที่ 13 เมษายน
หรือเดือน 5 ทางจันทรคติ ในตอนเช้าวันสำคัญ 3 วัน คือ วันสังขารล่อง วันเนา
และวันพญาวัน หรือวันสังขารขึ้น จารีตที่ชาวภาคใต้ปฏิบัติคือ การอาบน้ำ
ก่อนกา ในวันสังขารล่อง โดยทุกคนในบ้านจะตื่นแต่เช้าตรู่ก่อนที่อีกาจะออกจากรัง
ไปหากิน ลงอาบน้ำในแม่น้ำยม เพื่อชำระบาป เพราะโรคภัยไข้เจ็บให้ลอยไปกับ
กระแสน้ำ เพื่อจะได้อยู่เย็นเป็นสุข ในขณะเดียวกันก็จะมีการจุดพลุ ตะไล ยิงปืน
ไล่ภูตผีปีศาจ เมื่ออาบน้ำเสร็จก็จะจัดสำรับไปวัด คนที่ไม่ไปวัดก็จัดเตรียมการทำ
ข้าวเหนียวแดงกวน แห่ข้าวหรือหมักข้าวไว้ทำขนมจีน ในวันเนาเด็ก ๆ จะเล่นน้ำ
กันตั้งแต่เช้าจรดเย็น ส่วนผู้ใหญ่จัดเสื่อผ้า ย่าม ใส่ธาดาวางคอกไม้รูปเทียน
เรียกว่า สอดขั้มมงคล เพื่อนำไปวัดให้พระสงฆ์ทำพิธีสวดเจริญพระพุทธมนต์เป็น
มงคลแก่เสื่อผ้าเครื่องนุ่งห่มในวันปีใหม่ด้วย ตอนกลางคืนจะเข้าทำตลอดเวลา
3 วัน และถือต่อไปอีก 4 วัน รวม 7 วัน การเข้าทำนั้น ทุกคนในบ้านจะหยุด
ทำงานหลัก ไม่ออกไปไหน งดใช้งานวัวควาย ไม่พธูน้ำ ตีเหล็ก และจะไม่พูด
กล่าวคำหยาบ หากผู้ใดผิดจารีตถือว่านำอัปมงคลมาสู่บ้านเรือน

¹ วรรณภา กุลประสูตร "เท่าที่เห็นและเป็นอยู่ในเมืองศรีสัตนา"

อนุสาร อ.ส.ท. 24 : 67 - 69 ตุลาคม 2526

ในตอนฉลองปีใหม่ 3 วันที่ในเวลากลางคืนหนุ่มสาวจะมาร่วมวงเล่นฉิ่งฉาบ นางกวัก นางสาก เป็นต้น ในวันเนั้นทุกบ้านจะทำขนมจีนไปวัด ตอนบ่ายมีการก่อเจดีย์ทรายที่วัด ช่วยกันตกแต่งเจดีย์ให้สวยงาม ตอนเย็นพระสงฆ์จะมาเจริญพระพุทธมนต์ฉลองเจดีย์ทราย ส่วนในวันพฤหัสบดีหรือวันเถลิงศกทุกบ้านนอกจากจัดสำหรับถวายพระตามปกติแล้วยังจัดขลอมข้าวเหนียวแดง ขนมหวาน ผลไม้ แต่งขลอมให้สวยงาม ปักด้วยดอกไม้รูปเทียนนำไปถวายพระเณร ซึ่งเรียกว่า ขาวศรีพระเณร ในช่วงก่อนฉันเพล หลังจากเพลแล้วมีการส่งน้ำพระ

ในวันเถลิงศกและนับถือไปอีก 7 วันเด็กหนุ่มสาวจะจัดขนม ข้าวต้ม นำไปพาวัวผู้ใหญ การพาวัวผู้ใหญ่นี้เป็นการขอขมา การอวยพร และขอพรจากผู้ใหญ่ คนเฒ่าคนแก่ที่เป็นหมอขวัญหรือมีกาดาวอาคมก็จะต้องทำพิธีไหว้ครู เรียกว่า เลี้ยงสงฆานต์

ประเพณีเดือน 6 นั้นมีการทำบุญในวันวิสาขะ โดยมีการจัดสำหรับควาหวาน ไปถวายพระ ส่วนใหญ่นิยมทำขนมจีน ข้าวต้มมัด ขนมเทียน ผลไม้เป็นพวกขนุน มะม่วง หรือสับปะรด เพื่อทำบุญงานสถาปนา ในวันนี้หลังจากพระฉันเช้าแล้ว ก็จะมีการเทศน์ไปเรื่อย ๆ หยุดพักฉันเพลแล้วก็เทศน์ต่อถึงตอนกลางคืนและรุ่งสว่าง ของวันใหม่แรม 1 ค่ำ โดยจะเริ่มตั้งแต่เรื่องการเกิดวันวิสาขะ การประสูติ ตรัสรู้ และไปจบเอาที่ปริิพพาน เมื่อสว่างก็มีการใส่บาตรเช้ากัน พอตอนกลางวัน ก็มีการจุดบั้งไฟ การจุดบั้งไฟของชาวทากเลี้ยวนี้ทำเพื่อเป็นพุทธบูชา หรืองานฉลองที่สำคัญเท่านั้น เช่น ฉลองวัด ฉลองเจดีย์ เป็นต้น

ประเพณีเดือน 8 ในวันที่ 15 ค่ำมีพิธีทำบุญพระทั้งเช้าและเพล ตอนสายมีการถวายผ้าอาบน้ำฝนร่วมกัน ในวันรุ่งขึ้นแรม 1 ค่ำ ใส่บาตรถวายขนมเทียน สำหรับควา ถวายพระทั้งเช้าและเพลเช่นกัน ตอนสายทำพิธีถวายเทียนพรรษา กลางคืนมีเทศน์เรื่องบุญเข้าพรรษาลงคนเทียน

ประเพณีเดือน 9 วันแรม 9 - 10 - 11 คำ เป็นวัน "งานกำเกียง"
 ทุกคนในบ้านจะเข้ากำ 3 วัน ไม่ทำงานหนัก ตอนสายจะออกไปไร่นาหรือสวน
 หาดัก หน่อไม้ ไม้กินในวันกำเกียงวันสุดท้ายแรม 11 คำ ทุกคนในบ้านจะจัดหา
 ตะกร้าเก่า ๆ หรือเย็บกระพวงบายกลวย 1 ใบ จากนั้นเอาดินเหนียวมาปั้นเป็น
 ตุ๊กตาคนจำนวนเท่ากับคนในครอบครัว นำวางใส่ในตะกร้าหรือกระพวง เมื่อตกเย็น
 รับประทานอาหารเสร็จแล้วทุกคนให้เหล้าขาวและกับตักกันจน ตักอาหารกันจนนั้น
 วางให้ตุ๊กตาคนเหนียวของแต่ละคน ถือคติว่า "เลี้ยงให้เหล้าเจือให้ลืม" และคืนนั้น
 ตลอดทั้งคืนห้ามรับประทานอาหารกันอีก พอถึงเช้ามีวันแรม 12 คำ คนหนึ่งในบ้าน
 จะต้องเอาตะกร้าหรือกระพวงไปลอยน้ำ โดยถือมัดไปควยในระหว่างที่ตะกร้า
 หรือกระพวงลอยทางตัวเรานั้นก็ให้ไม้ค้ำค้ำสายน้ำเหมือนตักตะกร้านั้นไป ถือเป็นการ
 "ส่งผียามี่เกียง"

ประเพณีเดือน 10 วันแรม 15 คำ เป็น "วันพานข้าวสะ" พิธีเริ่ม
 ตอนเย็นของวันแรม 14 คำ ทุกบ้านจัดตะกร้า เอาข้าวเปลือกในยุ้งใส่ถุงเล็ก ๆ
 1 ถุง หวาย 1 ถุง ขวดน้ำเล็ก ๆ 1 ขวด ค้ายหลอด ใบทองฉีกกว้าง 3 นิ้ว
 กลัดติดกัน 2 - 3 ใบ หรือก็ใบก็ได้ตามต้องการ ดอกไม้ ภูเขาเทียน จัดของทั้งหมด
 ลงวางในตะกร้าเช้าวันแรม 15 คำ นำไปวางไว้ที่หอสวนมนต์ ที่วัด เมื่อพระภิกษุ
 ตามเคารพทำพิธีสวดพระพุทธรูปแล้ว ก็หยิบเอาใบทองในตะกร้ามาเขียนเป็น
 คำมงคลว่า "สาธุ สาธุ พวงข้าทั้งหลายเอาสะข้าวมาบูชาพระแก้วเจ้าทั้งสาม
 ขอให้อาหารมะสะเต็มดี แดกข้าเทอญ" จากนั้นเจ้าของตะกร้าก็จะมารับตะกร้า
 คืนกลับบ้าน เอาข้าวเปลือกที่พระท่านทำพิธีสวดให้ ใส่เก็บไว้ในยุ้งเป็นสิริมงคล
 เอาทรายซักหว่านรอบบ้านถือเป็นทรายแตก เอาใบทองที่เขียนคำอวยพรใส่ไว้
 ในยุ้ง 1 ใบ ในโอ่งข้าวสาร 1 ใบ ถือเป็นนิมิตหมายว่าจะกินข้าวไม่เปลือง
 ไม่หมดยุ้ง อีก 1 ใบนำไปไว้ที่นา ถือเป็นมงคลว่าจะให้ผลผลิตข้าวดี

ประเพณีเดือน 11 งานบุญเข้าพรรษา งานนี้มีงานบุญติดต่อกัน 3 วัน โดยเริ่มตั้งแต่วันขึ้น 14 ค่ำ มีการนำอาหารไปถวายพระที่วัด พังเทศน์ในช่วงระหว่างนั้นเข้ากับฉันทเพล เป็นเทศน์กาถาขับเป็นภาษาพวน เมื่อจบก็ต่อด้วยเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกเรื่อยไปจนถึงเช้าวันขึ้น 15 ค่ำ ก็จะจัดหลอมถวายกันที่เทศน์ โดยจับฉลากบ้านไหนจับได้ก็ห่ออะไรก็นำไปวางไว้ที่กองนั้น พระสงฆ์ที่ขึ้นเทศน์จะเป็นผู้รับชะลอม ในวันรุ่งขึ้นมีการสักราตรเทโว เป็นการใส่บาตรข้าวสารและข้าวต้มลูกโยน เมื่อเสร็จพิธีรับบาตรเทวอก็จะมีการเทศน์เกี่ยวกับการออกพรรษา อีก 1 กัณฑ์

ประเพณีเดือน 12 งานบุญทอดกฐิน และลอยกระทง หลังจากที่ออกพรรษาแล้วศรัทธาคนไหนได้จองกฐินที่วัดใดไว้แล้ว ก็จะจัดพิธีทอดกฐิน ซึ่งประเพณีมักจัดเป็นขบวนเรือแห่ไปทอด โดยจัดเป็นขบวนเรือเครื่องกฐิน ตามด้วยขบวนเรือหญิง ขบวนเรือชาย ออกเรือกันแต่เช้าพายเรือทวนน้ำตามขบวนขึ้นไปจัดทอดตามวัดทางเหนือ เช่น ป่าจิว วังคำ ท่าโพธิ์ ถึงคอนระเบียง ในขบวนต้องมีการห่อข้าวไปกินกลางทาง เมื่อถวายกฐินแล้วก็มีการละเล่นสนุกสนานกันในงานน้ำ เช่น การประลองปีพาย เมื่อขากลับก็ล่องเรือมาตามกระแสน้ำ ระหว่างทางเรือชาย หญิง ก็จะเคียงคู่กันมา มีการรำพวน เพลงเรือ กระจ่าซึ่งกันและกัน

งานบุญเดือนนี้เป็นช่วงที่หนุ่มสาวมีโอกาสได้เกี่ยวพาราสักกัน เพราะถัดจากนี้ไม่นานก็เป็นงานลอยกระทง

ประเพณีเดือน 3 วันแรม 2 - 3 ค่ำ วันขึ้น 9 - 10 และวันขึ้น 14 - 15 ค่ำ เป็นงาน "กัณฑ์" ชาวไทยพวนภาคเดียวจะเข้ากัณฑ์ 3 ครั้ง เป็นการเข้ากัณฑ์ในงานหนัก ถือเป็นวันพักผ่อน โดยเริ่มตั้งแต่คืนวันแรม 2 ค่ำ ถึงคืนวันแรม 3 ค่ำ และคืนวันขึ้น 9 ค่ำถึงคืนวันขึ้น 10 ค่ำ และครั้งสุดท้ายคืนวันขึ้น 14 ค่ำและวันขึ้น 15 ค่ำ ตามประเพณีมีการจัดสำหรับถวายทานถวายพระทั้งเช้าและเพล ตอนสาย ๆ และกลางวันมีการละเล่น มะฮื้อ (ไม้จัด) กลางคืนเล่น

นางกวัก นางคัง นางสาก เหมือนวันกำเกียงซึ่งการเข้ากำนั้นจะต้องเคร่งครัดตามธรรมเนียม ซึ่งถือกันว่า "กำเกียงบ่ดี ฟ้ำผา กำฟ้ำบ่ดี เลือซบ"

ประเพณีเดือน 4 งานบวชพระ ตามประเพณีเมื่อลูกชายของบ้านไหนมีอายุครบที่จะบวช พ่อแม่ก็จะจัดพิธีอุปสมบทให้ ในปีหนึ่ง ๆ ถ้ามีจำนวนมาก ๆ ที่พ่อจะบวชพร้อมกันได้ถึง 10 - 20 คนก็จะจัด "แห่ช้าง" โดยนำช้างมัวหลังช้างแล้วมีขบวนแห่ไปรอบ ๆ หมู่บ้านจนออกมากลางทุ่งนา วนกลับมาที่หมู่บ้านอีกครั้ง ตอนเป็นจัดพิธีทำขวัญนาคและนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์เย็นเป็นการฉลองนาค คำคั้นนั้นก็จะจัดงานมหรสพต่าง ๆ การแต่งตัวนาคจะกระทำคล้าย ๆ กับชาวไทยใหญ่ มีการแต่งตัวอย่างสวยงาม สวมหมวกที่มีผู้เลียบไว้ด้านข้าง ในวันรุ่งขึ้นเจ้าภาพทุกคนรวมกันจัดอาหารคาวหวานถวายภักตอาหารเช้าแล้ว จึงแห่ช้างไปวัดเป็นขบวนแห่ธรรมคาเข้าโบสถ์ทำพิธีบวช พิธีบวชในโบสถ์นั้นห้ามผู้หญิงเข้าไปในอุโบสถอย่างเด็ดขาดให้เฉพาะแต่โยมผู้ชายเท่านั้น เมื่อบวชเป็นพระแล้วจะเรียกว่า "เจ้าหัว" หรือ "จี๊จะอาย"

จากการศึกษาสภาพทั่วไปไม่ว่าจะเป็นด้าน ภูมิศาสตร์ การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา ประชากรและวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมของอำเภอศรีสัชนาลัยและความหลากหลาย จะให้ความรู้ อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการศึกษาวិเคราะห์หัตถานไทยพวนท่ามกลางความหลากหลายเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะการได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของท้องถิ่น จะทำให้การศึกษาลักษณะสภาพชีวิตและสังคมของคนในท้องถิ่นจากนิทานได้เข้าใจลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บทที่ 3

รวบรวมและจำแนกประเภทนิทานไทยพวนคำบลาคเลี้ยว

นิทานไทยพวนคำบลาคเลี้ยวที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ในครั้งนี้ทั้งหมด 61 เรื่อง ได้นำมาจำแนกประเภทตามรูปแบบ (Form)¹ ได้ดังนี้

1. นิทานทรงเครื่อง	1	เรื่อง
2. นิทานคติ	12	เรื่อง
3. นิทานเรื่องสัตว์	1	เรื่อง
4. นิยาย		
นิยายอธิบายเหตุ	5	เรื่อง
นิยายสถานที่	2	เรื่อง
นิยายเรื่องผี	3	เรื่อง
5. นิทานมุขตลก		
มุขตลกคนเจ้าปัญญา	7	เรื่อง
มุขตลกเรื่องไม้	2	เรื่อง
มุขตลกนักบวช	1	เรื่อง
มุขตลกเครื่องมือ	13	เรื่อง
มุขตลกวรรณบท	14	เรื่อง

จากการศึกษานิทานไทยพวนคำบลาคเลี้ยวทั้ง 61 เรื่อง มีบางเรื่องมีรูปแบบหลายรูปแบบปะปนกัน ลักษณะความซ้ำซ้อนเช่นนี้ ผู้วิจัยจะจัดประเภท โดยพิจารณาจากน้ำหนักเนื้อหาที่ซ้ำให้เห็นลักษณะรูปแบบที่เด่นกว่า เช่น นิทานเรื่อง

¹ กิ่งแก้ว อัคราภกร วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า 9

"ถ้ามหาสมบัติ" เป็นนิทานไค้ทั้งสถานที่และนิทานคติ ผู้วิจัยได้จัดไว้ในประเภทนิทานคติ เนื่องจากเนื้อหาในนิทานมุ่งสอนให้คนไม่โลภในทรัพย์สินเงินทอง ลักษณะเนื้อหาเรื่องนี้คล้ายคลึงกับเรื่อง "โลภมากลาภหาย" ซึ่งจัดเป็นนิทานคติเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่รวบรวมได้ทั้ง 2 เรื่อง คือ เรื่อง "คอยนางแก้ว" และ "ปลาไหลเผือก" มีกล่าวถึงสถานที่ในเนื้อหา แต่เมื่อถามถึงสถานที่ในหมู่บ้านที่ปรากฏในนิยายมีจริงหรือไม่ วิทยากร¹ กล่าวว่าไม่มี แต่เรื่องที่เล่านี้ได้เล่าสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ เนื่องจากชาวไทยพวนภาคใต้เป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากถิ่นอื่น สถานที่ที่กล่าวถึงในนิยายนั้น จึงไม่ปรากฏในสถานที่ปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงจัดนิยายทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวเป็นนิยายสถานที่

นิทานทรงเครื่อง เป็นนิทานที่สนุกสนาน ส่วนมากเป็นเรื่องค่อนข้างยาว บางเรื่องมีลักษณะคล้ายกับเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ บางเรื่องมีลักษณะเป็นการต่อสู้ผจญภัย ก่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจ มีเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายเหตุการณ์

กึ่งแก้ว อติถากร ได้กล่าวถึงโครงสร้างที่เป็นกรอบของการผจญภัยที่ติดต่อกันเป็นอนุกรมว่า มักเริ่มต้นด้วยอนุภาคของการพลัดพราก แรกที่เดียวพระเอกพบนางเอก ถ้าทุกสิ่งดำเนินไปด้วยดี เรื่องก็อาจจะจบเพียงนี้ แต่เพื่อให้เรื่องยืดยาวต่อไปอีก พระเอกนางเอกก็จะต้องถูกสร้างให้พลัดพรากจากกัน เมื่อจากกันแล้วพระเอกจำเป็นต้องออกติดตาม เป็นเหตุให้ต้องเวียนมาพบนางเอก เมื่อพบเมื่อใดเรื่องจึงจะถึงที่สุด² นิทานทรงเครื่องที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้คือ เรื่องลูกกำพร้าของโยมสี มีเนื้อเรื่องดังนี้

¹นายฤทธิ อภิรัตน์

²กึ่งแก้ว อติถากร "ตัวละครในเทพนิยายและนิทานทรงเครื่อง"

กาบฟ้าทะโยมสี

ลูกกำพร้าของโยมสี

นางเคียน เข้มมุข : ผู้เล่า

มียายคนหนึ่ง ยายนี้เพิ่นนี้ก็มี
 ลูกสาวอยู่หนึ่ง ลูกสาวเพิ่นนั้นได้ตัว
 แล้วก็เอาลูกมาเป็นผู้ชาย พอลูก
 เอาะมาแล้วนี้ โตเองอันนี้ก็หนีไปเลย
 บ่ได้เลี้ยงลูก เอาลูกนั้นไปฝากไว้กับ
 แม่ยายคนหนึ่ง ฝ่ายยายนั้นก็มิอาสีพยากรณ์
 เพราะว่าโตเองก็แก่แล้ว การหว่ามาหา
 ก็นั่นก็กินมือออกมือไปวันไหนบ่มีอัน
 ก็นักไปขอทานเพิ่นแล้วก็ขอทาน
 ได้มากก็เลี้ยงหลานที่ เขาฝากเลี้ยงไว้
 อัน หลานผู้ชายเลี้ยงโตจนอายุได้เจ็ด
 ขวบย่านั้นก็คิดว่าหลานนี้ก็ใหญ่แล้ว
 ก็ยำนว้าหลานนี้ก็เป็นคนโง่ก็เลย
 เอาหลานนี้ไปฝากไว้กับครูบาที่วัดข้าง
 บ้านอันพอเอาไปฝากไว้แล้วจนอายุสิบ
 เจ็ดปีก็บวชเป็นภิกษุเป็นลูกศิษย์พระอยู่
 อันแหละอยู่วัดนั้น ที่นี้ขณะที่เป็นลูกศิษย์
 อยู่อัน ครูบาเพิ่นก็สอนวิชาต่าง ๆ นานา
 อ้อ สอนหนังสือ สอนนิเผลอไปอ้อเจื้อย
 แล้วก่อนที่สอนไปอันนี้ก็เล่าเรื่องนิทาน
 คำนานโบราณเก่าแก่ชื่อ อันเด็กชายผู้

มียายคนหนึ่ง ยายนี้เขานี้ก็มี
 ลูกสาวอยู่คนหนึ่ง ลูกสาวเขานั้นได้ตัว
 แล้วก็ออกลูกมาเป็นผู้ชาย พอลูก
 ออกมาแล้วนี้ตัวเองนั้นก็หนีไปเลย
 บ่ได้เลี้ยงลูก เอาลูกนั้นไปฝากไว้กับ
 แม่ยายคนหนึ่ง ฝ่ายยำนั่นก็มิอาสีพยากรณ์
 เพราะว่าตัวเองก็แก่แล้ว การหว่ามาหา
 ก็นั่นก็กินมือออกมือไปวันไหนบ่มีอัน
 ก็นักไปขอทานเขาแล้วก็ขอทาน
 ได้มากก็เลี้ยงหลานที่ เขาฝากเลี้ยงไว้
 นั้น หลานผู้ชายเลี้ยงโตจนอายุได้เจ็ด
 ขวบยำนั่นก็คิดว่าหลานนี้ก็ใหญ่แล้ว
 ก็กลัวว่าหลานนี้จะเป็นคนโง่ ก็เลย
 เอาหลานนี้ไปฝากไว้กับครูบาที่วัดข้าง
 บ้านนั้นพอเอาไปฝากไว้แล้วจนอายุสิบ
 เจ็ดปีก็บวชเป็นภิกษุเป็นลูกศิษย์พระอยู่
 นั้นแหละอยู่วัดนั้น ที่นี้ขณะที่เป็นลูกศิษย์
 อยู่นั้น ครูบาท่านก็สอนวิชาต่าง ๆ นานา
 ให้ สอนหนังสือ สอนอะไรไปให้เรื่อย
 แล้วก่อนที่สอนไปอันนี้ก็เล่าเรื่องนิทาน
 คำนานโบราณเก่าแก่ให้อันเด็กชายคน

นั้นมันนะที่เป็นลูกศิษย์มันฟัง พอเล่า
 ย้อฟังแล้ว คุบข้านก็เล่าเรื่องยายอา
 เรื่องนาคหมอนคำย้อฟังพอฟังแล้วอา
 นาคหมอนคำยั้นนี้ พอเล่าเสร็จแล้วก็
 ต่อมามือหนึ่ง พอหนุ่มคนนั้นมันนะที่เป็นลูก
 ศิษย์มันนะ ก็เหยเป็นบ่าวแล้วก็เลย
 ไปตักน้ำดื่มทำจิมาย้ออันคนมาขึ้นแหละ
 พอตามความที่จิตใจมันนี่ฝังใจแต่เรื่อง
 นิทานที่หลวงตาเล่าย้อฟัง เรื่องอันนาค
 หมอนคำยั้น ก็พอไปตักน้ำที่บ่อก็เห็น
 ฐานาคยั้นนะ ที่ที่นาคหมอนคำที่หลวงตา
 เล่าย้อฟังยั้นนี้ เป็นนาคที่ว่ามีเงินมีทอง
 และพอเห็นเผอแล้ว ถ้าเงินทองการจ
 ย้อนี้เงินจย้อเงินย้อทอง ตามรอยที่เลื้อย
 ออกมาขึ้น ที่นี้ชายคนนั้นมันก็เห็นฐานาค
 พอเห็นฐานาคแล้วก็ว่าเออเฮาเผื่อจ
 ได้เงินได้ทองกะจต้องคุคฐานาคก่อน
 ถ้าเผอ ๆ พบฐานาคนี้แสดงว่าจได้เงินได้
 ทอง แต่ชายคนนั้นก็คุคไป พอคุคไปแล้ว
 กอนี้ก็ว่าถ้าเฮาคุคไปแล้วนาคนี้จะเอา
 มาจเอดกะเลอเนาะ เฝ็นก้อจต้องเอา
 เงินเอาทองเอาะไปนำเลยเอาอย่าง
 นี้แล้วกันไปเบาะย้อหลวงตากอน แต่
 กอนจไปนี้เฮาซื้อเอาผ้าเอานี้แหละคุค

นั้นมันนะที่เป็นลูกศิษย์มันฟัง พอเล่า
 ให้ฟังแล้ว คุบข้านก็เล่าเรื่องยายอา
 เรื่องนาคหมอนคำให้ฟังพอฟังแล้วอา
 นาคหมอนคำยั้นนี้ พอเล่าเสร็จแล้วก็
 ต่อมาวันหนึ่ง พอหนุ่มคนนั้นมันนะที่เป็นลูก
 ศิษย์มันนะ ก็ใหญ่เป็นหนุ่มแล้วก็เลย
 ไปตักน้ำดื่มทำจิมาย้ออันคนมาขึ้นแหละ
 พอตามความที่จิตใจมันนี่ฝังใจแต่เรื่อง
 นิทานที่หลวงตาเล่าให้ฟัง เรื่องอันนาค
 หมอนคำยั้น ก็พอไปตักน้ำที่บ่อก็เห็น
 ฐานาคยั้นนะ ที่ที่นาคหมอนคำที่หลวงตา
 เล่าให้ฟังยั้นนี้ เป็นนาคที่ว่ามีเงินมีทอง
 และพอเห็นโคจรแล้ว ถ้ามันต้องการจ
 ให้มันจะให้เงินให้ทองตามรอยที่เลื้อย
 ออกมานั้น ที่นี้ชายคนนั้นมันก็เห็นฐานาค
 พอเห็นฐานาคแล้วก็ว่าเออเฮาเผื่อจ
 ได้เงินได้ทองกะจต้องคุคฐานาคก่อน
 ถ้าเผอ ๆ พบฐานาคนี้แสดงว่าจได้เงินได้
 ทองนะชายคนนั้นก็คุคไปพอคุคไปแล้ว
 ก็นี้ก็ว่าถ้าเราคุคไปแล้วนาคนี้จะออก
 มาจะทำอย่างไรนี้ มันก็จะกองเอา
 เงินเอาทองออกไปควยเลยเอาอย่าง
 นี้แล้วกันไปบอกกับหลวงตากอน แต่
 กอนจะไปนี้เราให้เอาผ้าเอานี้แหละคุค

อยู่ไว้เฝ้าท่าระมานะที่ทุ่งผ้าระมาไปตัก
 น้ำนะ อุดหนุนากันไว้พออุดหนุนากันแล้ว
 ทอมาไม่นานนาคตัวนั้นก็เลื้อยก็เออะ
 มาจากภู พอเออะมาจากภูแล้วก็คาบ
 เอาผ้าแพรผืนนั้น ผ้าแพรผ้าระมาของลูก
 ศิษย์ครูบาอันไปพอกาบลงไปใต้น้ำแล้ว
 ชายผู้นั้นเกาะมีผ้าผืนเดียวอันก่อเอศาย
 แล้วถ้าจะกลับไปวัดตอนนี้ผ้าก็ไม่มีหม้าง
 กายก็จายเพิงลงไปงมตามนาคที่เข้า
 ไปใต้น้ำอันก่อได้ผ้าคืนมา ก็เลยขึ้น
 มาบนหาดทรายมาคุศุขอยู่พอมาคคุศุขอยู่
 แล้วคอยหลบคนเวลาคนมาตักน้ำจิบได้
 เห็นเพราะตัวเองไม่มีเสื้อผ้าปิดร่างกาย
 ทอมาไม่นานชายผู้นั้นนั้นก็เห็นได้ยิน
 เสียงคนคุยกัน กอเลยนอนอยู่บนทราย
 ที่บ่อทรายที่คุไว้ แล้วเอาทรายโดย
 ปิดตัวไว้แล้วทอมาเออ โอ้ชายผู้นั้นอัน
 กอนอนนิ่งอยู่ก็มีลูกพระยา ลูกพระยานี้เห็น
 มีลูกพระยาเมืองนี้เห็นมีลูกสาวด้วยกัน
 เจ็ดคน กอลงมาอาบน้ำ ขณะที่ลงมา
 อาบน้ำนั้นทุกคนก็เห็นผู้ชายผู้นั้นแหละ
 นอนเอาทรายกลบอยู่ แต่ทุกคนนั้นเข้า
 เจอว่าเป็นคนที่ตายแล้วเผือกอบเท่า
 ไปบึง เผือกอบเท่าไปเกิดลูกสาวคนที่

อยู่ไว้เฝ้าท่าระมานะที่ทุ่งผ้าระมาไปตัก
 น้ำนะ อุดหนุนากันไว้พออุดหนุนากันแล้ว
 ทอมาไม่นานนาคตัวนั้นก็เลื้อยก็เออะ
 มาจากภู พอออกมาจากภูแล้วก็คาบ
 เอาผ้าแพรผืนนั้นผ้าแพรผ้าระมาของลูก
 ศิษย์ครูบาอันไปพอกาบลงไปใต้น้ำแล้ว
 ชายคนนั้นก็มิผ้าผืนเดียวนั้นก็เอศาย
 แล้วถ้าจะกลับไปวัดตอนนี้ผ้าก็ไม่มีหม้าง
 กายก็จะจายเพิงลงไปงมตามนาคที่เข้า
 ไปใต้น้ำนั้นก็ไม่ได้ผ้าคืนมา ก็เลยขึ้น
 มาบนหาดทรายมาคุศุขอยู่พอมาคคุศุขอยู่
 แล้วคอยหลบคนเวลาคนมาตักน้ำจะไม่ได
 เห็นเพราะตัวเองไม่มีเสื้อผ้าปิดร่างกาย
 ทอมาไม่นานชายคนนั้นนั้นก็เห็นได้ยิน
 เสียงคนคุยกัน ก็เลยนอนอยู่บนทราย
 ที่บ่อทรายที่คุไว้ แล้วเอาทรายโดย
 ปิดตัวไว้แล้วทอมาเออ โอ้ชายคนนั้นนั้น
 กอนอนนิ่งอยู่ก็มีลูกพระยา ลูกพระยานี้เห็น
 มีลูกพระยาเมืองนี้เห็นมีลูกสาวด้วยกัน
 เจ็ด คน ก็ลงมาอาบน้ำ ขณะที่ลงมา
 อาบน้ำนั้นทุกคนก็เห็นผู้ชายคนนั้นแหละ
 นอนเอาทรายกลบอยู่ แต่ทุกคนนั้นเข้า
 ใจว่าเป็นคนที่ตายแล้วใครก็ไม่เข้า
 ไปดูใครก็ไม่เข้าไปใกล้ลูกสาวคนที่

หนึ่งก็มอบให้ไปเคอ คนที่สองก็มอบให้
ไปเคอคนที่สามก็มอบไปเคอ จนกระทั่ง
คนสุดท้ายจะพี่น้องหล้า คนที่เจ็ดนี้ก็
จึงเข้าไป เออหม้อยืนนี้ไปให้แล้ว
ขอยืมเข้าไปเอง เลิกทั้งจึงมาตาย
อย่างนี้มานอนอยู่อย่างนี้ ก็เข้าไปถาม
ผู้ชายอันผู้ชายก็เล่าให้ฟังว่า อ้า
เรื่องนาคหมอนคำ อ้า พอขอยืม
เอาผ้าเนี่ยะอุตุรนาควัวพออุตุ แล้วเห็น
ละคามผ้าข่อยไปรวมหายไปแล้วข่อยนี้
เป็นลูกศิษย์วัด จิกับไปผ้าจึงมอบมีก็
เลยกับไม่ได้พอน้องคนเล็กเนี่ยะคนสุดท้าย
ทองเนี่ยะ เห็นทั้งนั้นก็ว่า ก้อนิกเงิน
อายุก็เลยเอาผ้าสะไบนี้ผ้าหมนมเนี่ยะ
อ้อผู้ชายนั้นไปผู้ชายผู้นั้นก็เอาถุงปิด
ไปแล้วเกาะกับไปหาครุมาที่วัดพอไปหา
ครุมาที่วัดก็เล่าเรื่องให้ฟังว่า ที่ไปตก
น้ำนั้นนะเห็นนาคคำหมอนออกมาแต่
อันผมนี้เลยเอาผ้าอันนั้นอุตุไว้ อุตุ
นาควัวที่นี้เห็นละออกไปบ่อน้ำจากฐาน
ลงบ่อน้ำคามเอาผ้าข่อยไปนำ พอเอา
ผ้าไปนำแล้วหาหาเลอผ้าก็ไม่ได้คืน
ผ้าที่นี้่งมานี้เป็นของลูกพระยาเนี่ยะพอ
หม่นผ้านี้แล้ว อันข้าพเจ้าเนี่ยะ ครุมา

หนึ่งก็ไม่เข้าไปใกล้ คนที่สองก็ไม่เข้า
ไปใกล้คนที่สามก็ไม่ไปใกล้ จนกระทั่ง
คนสุดท้ายพี่น้องคนสุดท้าย คนที่เจ็ดนี้ก็
จึงเข้าไป เออพวกพี่สาวนี้ไม่เข้าไปแล้ว
ฉันจะเข้าไปเอง ทำไมจึงมาตาย
อย่างนี้ มาเอนอยู่อย่างนี้ ก็เข้าไปถาม
ผู้ชายนั้นผู้ชายก็เล่าให้ฟังว่า อ้า
เรื่องนาคหมอนคำ อ้า พอฉันนี้
เอาผ้านี้อุตุรนาควัวพออุตุ แล้วมัน
ก็คามผ้าฉันไปรวมหายไปแล้วฉันนี้
เป็นลูกศิษย์วัด จะกลับไปผ้าจะนุ่งก็ไม่มีก็
เลยกลับไม่ได้พอน้องคนเล็กนี่คนสุดท้าย
ทองนี้ เห็นทั้งนั้นก็ว่า ก้อนิกเงิน
อายุก็เลยเอาผ้าสะไบนี้ผ้าหมนมนี้
ให้ผู้ชายนั้นไปผู้ชายคนนั้นก็เอาถุงปิด
ไปแล้วก็กลับไปหาครุมาที่วัดพอไปหา
ครุมาที่วัดก็เล่าเรื่องให้ฟังว่า ที่ไปตก
น้ำนั้นนะเห็นนาคคำหมอนออกมาจริงนะ
อันผมนี้เลยเอาผ้าอันนั้นอุตุไว้ อุตุ
นาควัวที่นี้มันก็ออกไปบ่อน้ำจากฐาน
ลงบ่อน้ำคามเอาผ้าฉันไปด้วยพอเอา
ผ้าไปด้วยแล้วหาหาไรผ้าก็ไม่ได้คืน
ผ้าที่นี้่งมานี้เป็นของลูกพระยานี้พอ
หม่นผ้านี้แล้ว อันข้าพเจ้านี้ ครุมา

เอ็งทั้งนี้ก็มีลูกพระยาละ ครุพานั่นก็
ว่า ลูกพระยาเป็นเป็นคนรวย เรายัน
คนจนเพียงลูกศิษย์วัดนี่มันจะคู่ควรกันหรือ
ลูกศิษย์นั่นก็ว่าจ้ะคู่ควรกันนี่มันก็แล้ว
แต่ นอถาเนื้อคู่กันก็อาจจะได้กันลูกศิษย์
นั่นก็คุยกับครุบายอยู่ทั้งนาน ก็เลยว่า
อยู่ด้วยกันมากก็เป็นหนุ่มแล้ว อยากจะ
ไปเยี่ยมหาย่าบ่อยากไปอ้ออาจารย์นั่น
ครุพานั่นก็ว่าถ้าจะไปนี่ก็ไปได้แล้วอันครุบา
นี่ก็ซื้อเงินไปเนื้อซื้อเงินไปถ้าวว่า เอ
จ้ะได้เอาไปซื้อจ่ายอะไร ครุบานี่ก็ซื้อ
เงินพันซึ่งลูกศิษย์ท่านก็ออกก็ใจ ก็
เดินทางไปหาย่าพอไปหาย่าแล้วก็ไป
ว่าสื้อยาฟังว่ายาเอ๋ยเอะไปดังนี้ไป
ถึงบ้านนี้ยังไม่เลาให้ยาฟังเอาเงินที่ครุบา
สื้อพันทั้งอันนะเอาไปฝังไว้ข้างบ้าน
นั่นไปฝังไว้แล้ว ก็ขึ้นไปหาย่านั่นก็
เขา เขาแล้วพอเห็นหลานชายนั่นก็
ก็ออกก็ใจพอหลานชายเห็นยาขึ้นแล้ว
ก็ว่าโอยาเอ๋ยอันนี้นะเป็นไอขาว
แล้ว เจ้าลูกพระยาคนนั้นนี่เป็นมีลูกเจ็ด
คนอันนี้ ยาเบาะอยู่จ้ะที่นี้หลานชายนั่น
นี่ก็เลยเลาให้ยาฟังว่า ยาเอ๋ยเรา
เนี่ยะรักผู้สาวผู้หนึ่งเป็นลูกพระยาเป็นลูก

ทำไมจึงรักชอบลูกพระยาละ ครุพานั่นก็
ว่า ลูกพระยาเขาเป็นคนรวย เรายัน
คนจนเพียงลูกศิษย์วัดนี่มันจะคู่ควรกันหรือ
ลูกศิษย์นั่นก็ว่าจ้ะคู่ควรกันนี่มันก็แล้ว
แต่ นอถาเนื้อคู่กันก็อาจจะได้กันลูกศิษย์
นั่นก็คุยกับครุบายอยู่ทั้งนาน ก็เลยว่า
อยู่ด้วยกันมากก็เป็นหนุ่มแล้ว อยากจะ
ไปเยี่ยมหาย่าบ่อยากไปอ้ออาจารย์นั่น
ครุพานั่นก็ว่าถ้าจะไปนี่ก็ไปได้แล้วอันครุบา
นี่จะให้เงินไปนะให้เงินไปถ้าวว่า เอ
จะได้อาไปซื้อจ่ายอะไร ครุบานี่จะให้
เงินพันซึ่งลูกศิษย์ท่านก็ออกก็ใจ ก็
เดินทางไปหาย่าพอไปหาย่าแล้วก็ไป
พูดให้ยาฟังว่ายาเอ๋ยออกไปดังนี้ไป
ถึงบ้านนี้ยังไม่เลาให้ยาฟังเอาเงินที่ครุบา
ให้พันทั้งนั้นนะเอาไปฝังไว้ข้างบ้าน
นั่นไปฝังไว้แล้ว ก็ขึ้นไปหาย่านั่นก็
แก่ แก่แล้วพอเห็นหลานชายนั่นนี่ก็
ก็ออกก็ใจพอหลานชายเห็นยานั้นแล้ว
ก็ว่าโอยาเอ๋ยอันนี้นะเป็นหนุ่ม
แล้ว ท่านรู้จักพระยาคนนั้นไหมที่เขามีลูกเจ็ด
คนนั้นนะ ยามออกรู้จักที่นี้หลานชายนั่น
นี่ก็เลยเลาให้ยาฟังว่า ยาเอ๋ยเรา
นี่รักสาวคนหนึ่งเป็นลูกพระยาเป็นลูก

หล้าเพิ่นฮั่น ย่าไปขอฮื้อแต่ไค่นยาฮั่น
 ก้อบอกว่ อ๋อเฮาคนจนวีไปขอไค่อย่าง
 เลอหลานนี่ก้อลบเล้าว่าว่ ลองไปขอ
 เทาะเพิ่นจิวอย่างเลอเฮ้า ย่านี้
 สงสารหลานก้อเลยไปขอทานพะยาทาน
 พะยานี้ก้อว่าอ่าเหี้ยวขอถามลูกสาวก่อน
 เน้อ ก้อเลยถามลูกสาวเจ้าคนฮั่นมาถาม
 ทานคนที่หนึ่งถึงคนที่หกก้อมีเผื่อจะได้ตัว
 บ่อยากได้ชายผู้นี้เน้อก้ทั้งถามคนสุด
 ท้อง น้องหลานนี้ถามว่าโตจิมักผู้รายผู้นี้
 บ่ เสีนจิม่าชกโตแตงงานที่พะยาฮั่นนี้
 ขุยกะลูกสาวแล้ว ลูกสาวคนเล็กฮั่นก้อ
 ว่าคนเลอจะก้อบอกฮื้อฟังว่า หลานยาย
 ผู้นี้เนี้ยะลูกสาวคนเล็กนี้ก้อว่าตกลง
 พะยาฮั่นนี้ก้อว่าฮื้อยายยายผู้นี้ฟังพ่อกว่า
 ฮื้อยายแล้ว ยายนี้ก้อว่าอ่าหลานช้อย
 เนี้ยะถ้าจะตองตีใจแหละฮื้อว่าเรา
 ยกลูกสาวฮื้อพันพะยาฮั่นก้อบอกว่ เหา
 เทาะนี้ก้อยู่ในใจว่าคนจน ๆ อย่างนี้มันคง
 บ่มีปัญญาฮื้อก้อเลยว่าจะยายไปว่าเรา
 เน้อชอยนี้ฮื้อลูกช้อยแตงงานกับหลาน
 เหาแต่เราจิตองหาเงินมาเป็นเงินช้น
 หมากมาหนึ่งพันฮั่ง ยายผู้นี้ก้อ
 ละมากับมาบ้านก้อมาเลาฮื้อหลานฟัง

คนสุดท้อง เหาเน้น ย่าไปขอไค่น้อยไค่ใหม่ย่านั้น
 ก้อบอกว่ อ๋อเราคนจนจะไปขอไค่อย่าง
 ไค่หลานนี้ก้อมเร้าว่าว่ ลองไปขอ
 เอะเฮาจะว่าอย่างไรรอเฮ้า ย่านี้
 สงสารหลานก้อเลยไปขอทานพะยาทาน
 พะยานี้ก้อว่าอ่าเหี้ยวขอถามลูกสาวก่อน
 นะ ก้อเลยถามลูกสาวเจ้าคนฮั่นมาถาม
 ทานคนที่หนึ่งถึงคนที่หกก้อมีเผื่อจะได้ตัว
 บ่อยากได้ชายผู้นี้เน้อก้ทั้งถามคนสุด
 ท้อง น้องสุดท้องนี้ถามว่าเราจะชอบผู้รายคนนี้
 ไหม เหาจะมาชกเธอแตงงานทานพะยาฮั่นนี้
 ขุยกะลูกสาวแล้ว ลูกสาวคนเล็กฮั่นก้อ
 ว่าคนไหนละก้อมก้อให้ฟังว่าหลานยาย
 คนนี้เน้อลูกสาวคนเล็กนี้ก้อว่าตกลง
 พะยาฮั่นนี้ก้อบอกกับยายยายผู้นี้ฟังพ่อบอก
 กับยายแล้ว ยายนี้ก้อว่าอ่าหลานจ้น
 เนี้ยะถ้าจะตองตีใจแหละฮื้อว่าเรา
 ยกลูกสาวให้ทานพะยาฮั่นก้อบอกว่ เหา
 เอะนี้ก้อยู่ในใจว่าคนจน ๆ อย่างนี้มันคง
 บ่มีปัญญาหรือก้อเลยบอกกับยายไปว่าเรา
 นะจ้นนี้จะให้ลูกจ้นแตงงานกับหลาน
 ทานแต่ทานจะตองหาเงินมาเป็นเงินช้น
 หมากมาหนึ่งพันฮั่ง ยายคนนั้นก้อ
 มากับมาบ้าน ก้อมาเลาให้หลานฟัง

ก็มาเล่าว่าลูกเอ๋ยเขาจะเอาเงินตั้ง
พันซึ่งจะเอาที่ไหนมา ชายคนนั้นก็ว่า เพ็น
ตกลงแล้วเราก็จิต้องไปพอไปเสร็จ
แล้วก็ไปขุดเงินที่ตัวเองฝังไว้ที่ข้างรั้ว
นั้นนะ เอาไปซื้อเพ็นพันซึ่ง พะยาคน
นั้นก็ตกใจว่า เอ๊ะหาเงินมาได้อย่างไร
งอพอเสร็จแล้วในเมื่อตกลงว่าจะไป
เพ็นแล้ว เพ็นเอาเงินมาครบพันซึ่งก็
เลยยกลูกสาวชื่อไป พอยกลูกสาวชื่อไป
ฐานะของยายนี้กับหลานนี้ก็ยากจนอยู่
แล้ว ที่นี้ก็มาอยู่กินด้วยกันเพิ่มอีกคนหนึ่ง
ก็คือลูกสาวคนเล็กของพะยาแต่ลูกสาว
คนเล็กของพะยาก็ออยู่กับชายคนนั้นฉนั้น
สามีภรรยาถึงแม้จะยากจนเคยกินกับข้าว
กับปลาที่ตีมากินเผือกกินผักกินไม้ ใบไม้
อย่างนี้ก็ไม่เคยบ่นไม่เคยย่อท้อ ที่นี้ต่อมา
ไม่นานอาคนทั้งสองก็ถางเอาไร่อยู่พอ
เอ็ดไร่อยู่เนี่ยะ ปลูกผัก ปลูกมะเขืออยู่
เนาะ ที่นี้พออย่างซาจก็กับเวลาจก็กับมา
ไม่นานก็ตกลงทาง ก้อไปเจอแม่น้ำกว้าง
ใหญ่ บ่สามารถข้ามไปได้ก็ยืนอยู่แล้ว
กอนึกที่อยู่ที่ตัวเองนั้นไม่ได้ว่าจำเส้นทาง
บ่ได้ อยู่ ๆ ก้อมาพบแม่น้ำขวางอย่างงี้เลย
ผู้ยิง อ่า สองคนผัวเมียนี้ก็ว่า เอ็ดกะ

ก็มาเล่าว่าลูกเอ๋ยเขาจะเอาเงินตั้ง
พันซึ่งจะเอาที่ไหนมา ชายคนนั้นก็ว่า เขา
ตกลงแล้วเราก็จิต้องไปพอไปเสร็จ
แล้วก็ไปขุดเงินที่ตัวเองฝังไว้ที่ข้างรั้ว
นั้นนะ เอาไปให้เขาพันซึ่ง พะยาคน
นั้นก็ตกใจว่า เอ๊ะหาเงินมาได้อย่างไร
ไรพอเสร็จแล้วในเมื่อตกลงว่าจะไป
เขาแล้ว เขาเอาเงินมาครบพันซึ่ง
เลยยกลูกสาวให้ไป พอยกลูกสาวผู้เป็น
ฐานะของยายนี้กับหลานนี้ก็ยากจนอยู่
แล้ว ที่นี้ก็มาอยู่กินด้วยกันเพิ่มอีกคน
ก็คือลูกสาวคนเล็กของพะยาแต่ลูกสาว
คนเล็กของพะยาก็ออยู่กับชายคนนั้นฉนั้น
สามีภรรยาถึงแม้จะยากจนเคยกินกับข้าว
กับปลาที่ตีมากินเผือกกินผักกินไม้ ใบไม้
อย่างนี้ก็ไม่เคยบ่นไม่เคยย่อท้อ ที่นี้ต่อมา
ไม่นานอาคนทั้งสองก็ถางไร่อยู่พอ
ทำไร่อยู่นี้ ปลูกผัก ปลูกมะเขืออยู่
นะ ที่นี้พอตอนซาจะกลับเวลาจะกลับมา
บ้านนี้ก็ หลงทาง ก็ไปเจอแม่น้ำกว้าง
ใหญ่ไม่สามารรถข้ามไปได้ก็ยืนอยู่แล้ว
กอนึกที่อยู่ที่ตัวเองนั้นไม่ได้ว่าจำเส้นทาง
บ่ได้ อยู่ ๆ ก้อมาพบแม่น้ำขวางอย่างงี้เลย
ผู้ยิง อ่า สองคนผัวเมียนี้ก็ว่าทำอย่าง

จากหาไป ชายคนนั้นก็ร้องตามเรือ
สำเภานั้นก็ไม่ได้ยิน ฝ่ายเมียนั้นพอ
เห็นเรือไปก็รีบวิ่งตามจับสำเภาว่า

จากหาไป ชายคนนั้นก็ร้องตามเรือ
สำเภานั้นก็ไม่ได้ยิน ฝ่ายเมียนั้นพอ
เห็นเรือไปก็รีบวิ่งตามจับสำเภาว่า

เหลอจิห้ามได้ พอต่อมาลอยอยู่สักครู่ก็มี
 เรือสำเภาลำหนึ่งอันผ่านมา ชายผู้เป็น
 ตัวนี้ก็โบกมือขอไปกับสำเภาดำย
 สำเภานั้นในตอนแรกจึงจอบกลับแล้ว แต่
 พอเหลือบไปเห็นเมียของชายคนนั้นมะ
 หน้าทางามหมกจกแหวกกอลอยจอบกลับ
 พอจอบกลับแล้วทั้งลูกเรือในสำเภานั้น
 ก็คิดเอาะกลอุบายว่าออสองคนนี้จะต้อง
 เป็นตัวเมียกัน เอาละเราจะต้องจัดการ
 เอาตัวมันลงจากเรือนี้เสียะ แล้วเรา
 จิได้เอาผู้นี้เป็นเมียได้ หรือจะทำงาน
 ต่อไปนี้ก็คอยคิดกันทีหลังพอไปไกลฝั่ง
 แล้วอำนุพาหนะที่เป็นไอคนขับเรือ
 สำเภานั้นก็บอกว่าเจ้าลงไปเอาดินขึ้น
 มาหน่อยหนึ่งซิ ดินเนี่ยะต่งฝั่งเนี่ยะเป็น
 ดินดีแท้ ชายคนนั้นด้วยความพาชื่อ ก็
 ลงไปเอาดินจึเอาดินมาฮื้อเพื่อนก่อนหนึ่ง
 เพราะว่ามันถึงบุญคุณที่เพื่อนฮื้อห้ามฝั่งพอ
 เสร็จแล้วเมียนั้นก็ยังไม่หันลงตามไป
 คนขับเรือสำเภาก็เร่งเรือสำเภาก
 จากหาดไป ชายคนนั้นก็ร้องตามเรือ
 สำเภานั้นก็ไม่ได้ยิน ฝ่ายเมียนั้นพอ
 เห็นตัวไม่ขึ้นมาก็ถามคนขับสำเภาวา
 ลอดัวช้อยก่อน ไ้ห่มเรือสำเภานั้นก็

ไรจะข้ามได้พอต่อมาลอยอยู่สักครู่ก็มี
 เรือสำเภาลำหนึ่งอันผ่านมา ชายผู้เป็น
 ตัวนี้ก็โบกมือขอไปกับสำเภาดำย
 สำเภานั้นในตอนแรกจะไม่จอบกลับแล้ว แต่
 พอเหลือบไปเห็นเมียของชายคนนั้นมะ
 หน้าทางามหมกจกเหลือบก็เลยจอบกลับ
 พอจอบกลับแล้ว ทั้งลูกเรือในสำเภานั้น
 ก็คิดออกกลอุบายว่าออสองคนนี้จะต้อง
 เป็นตัวเมียกัน เอาละเราจะต้องจัดการ
 เอาตัวมันลงจากเรือนี้เสีย แล้วเรา
 จะได้เอาคนนี้เป็นเมียได้ หรือจะทำงาน
 ต่อไปนี้ก็คอยคิดกันทีหลังพอไปไกลฝั่ง
 แล้วอำนุพาหนะที่เป็นไอคนขับเรือ
 สำเภานั้นก็บอกว่าท่านลงไปเอาดินขึ้น
 มาหน่อยหนึ่งซิ ดินนี้ตรงฝั่งนี้เป็น
 ดินคีนะ ชายคนนั้นด้วยความพาชื่อ ก็
 ลงไปเอาดินจะเอาดินมาให้เขาก่อนหนึ่ง
 เพราะว่ามันถึงบุญคุณที่เขาให้ข้ามฝั่งพอ
 เสร็จแล้วเมียนั้นก็ยังไม่หันลงตามไป
 คนขับเรือสำเภาก็เร่งเรือสำเภาก
 จากหาดไป ชายคนนั้นก็ร้องตามเรือ
 สำเภานั้นก็ไม่ได้ยิน ฝ่ายเมียนั้นพอ
 เห็นตัวไม่ขึ้นมาก็ถามคนขับสำเภาวา
 รอดัวช้อยก่อน ไ้พวกเรือสำเภานั้นก็

เบาะว่าจิไปตลอดเเค่เหลอไค้ด้วยยากจน
 อย่างนั้นนาบึงสุ้ยยชิแม่สุ้ยยนี้เป็น
 ทหารของฮั้นพะเจ้าแผ่นดินแก๊บลองจิ
 พาเจ้าไปขึ้นสวรรค์เปี่ยนฮั้นนี้ก่อให้อยู่
 เอื้อฮั้นจนกระทั่งเอื้อสำเภาลำนันฮั้นนี้
 ไปถึงเมืองพอไปถึงเมืองแล้วพอไปว่า
 ฮ้อพะเจ้าแผ่นดินฟังว่า ไปค้าขายคราว
 นี้ไม่มีของมาฝาก เอ้อ อ้อ ตอนก่อนอื่น
 ฮั้นนี้อยู่ในเรือสำเภาฮั้นนี้ทุกคนแต่ที่จิ
 เกี่ยวพาลาสีหญิงคนนี้จะไปจับเนื้อต้อง
 ตัวนะปากคว่าจับไม่ได้เลยฉิวเนื้อทราย
 ของผู้ยิงผู้นี้ออนปานไฟ พอเสร็จไปถึง
 ในเมือง เจ้าของเรือสำเภานี้ก็เอา
 ไปถวายพะเจ้าแผ่นดิน พะเจ้าแผ่นดิน
 ฮั้นนี้เห็นความงามก็ต้องตาค้างเลย
 ก้อเลยถวายเครื่องกำนัลฮ้อหมู่สำเภาฮั้น
 เอาแต่เอาว่า พอเสร็จแล้วพะเจ้าแผ่นดิน
 ฮั้นนี้ก้อเอาแหวนเอาทอง เอาเงิน
 มาฮ้อผู้ยิงคนนี้ลูกสาวพะยาคนเล็กเนี่ยะ
 เมียของผู้นั้นฮั้นนะ ฮ้อไปผู้ยิงคนนี้ก็บ
 แสดกเกคือลื้อลันมีแต่ลองให้ว่าฮ้อพะ
 เจ้าแผ่นดินว่าโตเขาเองนี้อยากไปพบ
 ตัว เฝื่อนนี้มีตัวแล้วแต่พะเจ้าแผ่นดินฮั้น
 นี้ก้อบไค้ยินวะ พอบไค้ยินจิเข้าไค้ที่ไค้

บอกว่าจะไปรอทำไมไค้ด้วยยากจน
 อย่างนั้นนะกุพวกันชิพวกันนี้เป็น
 ทหารของพะเจ้าแผ่นดินนะรับรองจะ
 พาเขาไปขึ้นสวรรค์เมียนั้นนี้ก็ร้องให้อยู่
 เรือนั้นจนกระทั่งเรือสำเภาลำนันฮั้นนี้
 ไปถึงเมืองพอไปถึงเมืองแล้วพอไปพูด
 ให้พะเจ้าแผ่นดินฟังว่า ไปค้าขายคราว
 นี้ไม่มีของมาฝาก เอ้อ อ้อ ตอนก่อนอื่น
 ฮั้นนี้อยู่ในเรือสำเภาฮั้นนี้ทุกคนนะที่จะ
 เกี่ยวพาราสีหญิงคนนี้จะไปจับเนื้อต้อง
 ตัวนะปรากฏว่าจับไม่ได้เลยฉิวเนื้อ
 ของผู้ยิงคนนี้อนเหมือนไฟ พอเสร็จไป
 ในเมือง เจ้าของเรือสำเภานี้ก็เอา
 ไปถวายพะเจ้าแผ่นดิน พะเจ้าแผ่นดิน
 ฮั้นนี้เห็นความงามก็ต้องตาค้างเลย
 ก็เลยถวายเครื่องกำนัลให้พวกลำเภาฮั้น
 มากมาย พอเสร็จแล้วพะเจ้าแผ่นดิน
 ฮั้นนี้ก้อเอาแหวนเอาทอง เอาเงิน
 มาให้ผู้ยิงคนนี้ลูกสาวพะยาคนเล็กนี้
 เมียของคนนั้นฮั้นนะ ให้ไปผู้ยิงคนนี้ก็ไม
 แสดกกระคือรื้อรันมีแต่ร้องไห้บอกกับพะ
 เจ้าแผ่นดินว่าตัวเราเองนี้อยากไปพบ
 ตัว เฝื่อนนี้มีตัวแล้วแต่พะเจ้าแผ่นดินฮั้น
 นี้ก็ไม่ได้ยินเสีย พอไค้ยินจะเข้าไค้ที่ไค้

ก็เอาเนื้อท้องโตนี่ก้อนนี้ จินนี่ก็ว่า
ถึงตัวนั้นของคนของลูกสาว พระยาคนเล็ก
เนี่ยะพอตกอยู่เกาะนั้นแล้วอยู่นั่นก็
พยายามกางไรทำเป็นกางป่านั้นนี่เอ็ด
เป็นไรนี่ ทำมาหากินไป แต่เจอนี้ก็
นึกถึงเมียพอเห็นสำเภาลำเลื่อมา ผ่าน
มากก็บอกมือว่าขออาศัยไปนำจีไปตาม
เมีย เรือสำเภานั้นเลื่อ ก้อมจอกลับ
พอต่อมาไม่นานก็มี อำลูกสาวทั้งหกของ
พันพระยานี้ก็ลงเรือจิเภาไปค้าขาย เอ
ลงเรือสำเภาก็ไปค้าขายในเมืองพอไป
ถึงในเมืองปุบ พอไปถึงในเมืองแล้ว
พวกทหารที่อยู่แถวนั้นพวกที่จีเภาหน้าเภา
ตากับพระเจ้าแผ่นดินนั้นนั้นก็แก้งเภาหอ
เงินหอทองของหลวงสันนี้มาซ่อนไว้ใน
เรืออันพอมารซ่อนไว้แล้วอำขณะที่พวก
ลูกเรือสำเภาของลูกพระยาทั้งหกนั้น
หลับแล้วพอเอามาไว้แล้วลูกพระยานั้นก็
ไม่รู้ แล้วมีทหารนั้นก็มาขอคน บอกว่า
ขอคนเรือลูกพระยาที่ว่า อันคนธำของ
ของหลวงเราไม่มีดอก ที่นี้ก็เลยตกลง
กันว่าถ้าเกิดค้นพบได้นี้ เรือทั้งหมดนี้
ก็ยกเป็นของหลวงคนก็ยกเป็น

ก็เอาเนื้อท้องตัวนี้ก็ร้อน จินนี่ก็ว่า
ถึงตัวนั้นของคนของลูกสาวพระยาคนเล็ก
นี่พอค้างอยู่เกาะนั้นแล้วอยู่นั่นก็
พยายามกางไรทำเป็นกางป่านั้นนี่ทำ
เป็นไรนี่ ทำมาหากินไป แต่ใจนี้ก็
นึกถึงเมียพอเห็นสำเภาลำเลื่อมา ผ่าน
มากก็บอกมือว่าขออาศัยไปด้วยจะไปตาม
เมีย เรือสำเภานั้นก็ ไม่จอกลับ
พอต่อมาไม่นานก็มี อำลูกสาวทั้งหกของ
พันพระยานี้ก็ลงเรือจะเอาไปค้าขาย เอ
ลงเรือสำเภาก็ไปค้าขายในเมืองพอไป
ถึงในเมืองปุบ พอไปถึงในเมืองแล้ว
พวกทหารที่อยู่แถวนั้นพวกที่จีเภาหน้าเภา
ตากับพระเจ้าแผ่นดินนั้นนั้นก็แก้งเภาหอ
เงินหอทองของหลวงนั้นนี้มาซ่อนไว้ใน
เรือนั้นพอมารซ่อนไว้แล้วอำขณะที่พวก
ลูกเรือสำเภาของลูกพระยาทั้งหกนั้น
หลับแล้วพอเอามาไว้แล้วลูกพระยานั้นก็
ไม่รู้ แล้วมีทหารนั้นก็มาขอคน บอกว่า
ขอคนเรือลูกพระยาที่ว่า อันคนธำของ
ของหลวงเราไม่มีดอก ที่นี้ก็เลยตกลง
กันว่าถ้าเกิดค้นพบได้นี้ เรือทั้งหมดนี้
ก็ยกเป็นของหลวงคนก็ยกเป็น

ของหลวงพี่นี้ลูกพระยานี้ก็พาซื้อเพราะ
ตัวเองไม่ได้เอาอะไรมาของหลวงมา
นี้ก็เลยบอกให้คนอื่นเลย พอเขาค้นแล้ว
ก็พบทองหนึ่งเป็นของกลาง เลยฝ่าย
ของลูกพระยานี้ในเมื่อต้องสัญญากันอย่าง
นั้นก็ถูกยึดไปถูกยึดไปแล้วต่อมาช่วย
นานพอยึดเป็นของหลวง อ้อ ไอ้ที่ถูกยึด
ไปนี่มีฝีมือของลูกสาวพระยาคนที่เจ็ดที่ถูก
ยึดไปนะ เพราะว่าเพื่อนขออาศัยเรือ
สำเภานั้นนะมานำมาด้วย แต่ทุกคนหก
คนนี้จำชายผู้นี้ไม่ได้แน่ เพราะว่าไม่ได้เห็น
หน้าค่าตากันมานานแล้วพอยึดไปแล้ว
ฝ่ายฝีมือของนางลูกสาวพระยาคนที่เจ็ดนี้
พระเจ้าแผ่นดินก็ให้ไปควบคุมอยู่โรง
ช้างก็ไปอยู่โรงช้าง ตลอดเวลาที่ไป
อยู่โรงช้าง ก็คิดถึงแต่เมีย ฝ่ายลูกสาว
ทั้งหกนั้นก็ถูกยึดเป็นของหลวงพอยู่
ในวังนั้นไม่นานก็ขออนุญาตกลับมาบ้าน
ก็มาเล่าให้พ่อฟังพ่อก็เลยว่า อ้อ
เธออย่างนี้แล้วกันอ้อ พ่อที่หายไปนี่ถูก
เขาแก้ง โดยที่เธอเรือไปจอกที่ท่าแล้ว
เขาเอาของนั้นมาไว้ของหลวงมาไว้
แล้วเขาก็ขอคนก่อนจะคนก็ทำสัญญา

ของหลวงพี่นี้ลูกพระยานี้ก็พาซื้อเพราะ
ตัวเองไม่ได้เอาอะไรมาของหลวงมา
นี้ก็เลยบอกให้คนอื่นเลย พอเขาค้นแล้ว
ก็พบทองหนึ่งเป็นของกลาง เลยฝ่าย
ของลูกพระยานี้ในเมื่อต้องสัญญากันอย่าง
นั้นก็ถูกยึดไปถูกยึดไปแล้วต่อมาไม่ช้าไม่
นานพอยึดเป็นของหลวง อ้อ ไอ้ที่ถูกยึด
ไปนี่มีฝีมือของลูกสาวพระยาคนที่เจ็ด
ยึดไปด้วย เพราะว่าเขาขออาศัยเรือ
สำเภานั้นนะมาด้วย แต่ทุกคนหก
คนนี้จำชายคนนี้ไม่ได้แน่ เพราะว่าไม่ได้เห็นหน้า
หน้าค่าตากันมานานแล้วพอยึดไปแล้ว
ฝ่ายฝีมือของนางลูกสาวพระยาคนที่เจ็ดนี้
พระเจ้าแผ่นดินก็ให้ไปควบคุมอยู่โรง
ช้างก็ไปอยู่โรงช้าง ตลอดเวลาที่ไป
อยู่โรงช้าง ก็คิดถึงแต่เมีย ฝ่ายลูกสาว
ทั้งหกนั้นก็ถูกยึดเป็นของหลวงพอยู่
ในวังนั้นไม่นานก็ขออนุญาตกลับมาบ้าน
ก็มาเล่าให้พ่อฟังพ่อก็เลยว่า อ้อ
เธออย่างนี้แล้วกัน อ้อพ่อที่หายไปนี่ถูก
เขาแก้ง โดยที่เธอเรือไปจอกที่ท่าแล้ว
เขาเอาของนั้นมาไว้ของหลวงมาไว้
แล้วเขาก็ขอคน ก่อนจะคนก็ทำสัญญา

กันเลยคันของกลางไค้ที่เรือ เราแพเรา
 ก้อเลยเป็นถูกยึดเป็นของหลวงไปถ้าจ
 เป็นการแก้ไค้กับเมืองนี้ทหารเมืองนี้
 นี้อ้อพอเอ็คอย่างนี้เน้อ อ้อพอเอาเรือ
 นี้ลำเกาไปหยั่งจั้นทะเลแล้วแก้งเอ็คเป็น
 หลับแล้วจิมี่หนุทหารเนยะเอาของหลวง
 มาซ่อนไว้พอเอามาซ่อนไว้พอทหารเผอ
 แล้วอ้อเจ้านี้อาของอันนี้ไปซ่อนไว้ที่อื่น
 พอสังเสียนกันเลียบล้อย ลูกสาวทั้งหก
 อันนี้ก้อกับไปมาน กับไปในเมืองฝ่ายพะ
 ยานี้ก้อรวบรวมเรือลำเกาทั้งหมดหก
 ล้อยลำไปค้าขายที่เมืองนั้น พอไปค้าขาย
 ก้อแวะที่ชายเมืองอันนี้แหละก้อเอ็คเป็น
 กินอาหารทำเหมือนเคินหลับนอนกับ
 ก้อมีทหารนั้นก้อมาก้อมาเอาของอันนี้มา
 ซ่อนไว้ แต่มาคาสาขายคาของพะยานี้
 หลอกพะยานี้เห็นตอนทหารเอามาซ่อน
 พอรุ่งเช้าขึ้นมาพบทหารอันก้อมาเลยว่า
 ขอคนเรือพะยากอบอกว่าจิมาคันเรือ
 เอ็คหยั่งเงอทหารก้อมาบอกว่าของหลวง
 ไค้หายไ้ถ้าคนไค้นี้ถ้าคนไค้แล้วของ
 หลวงที่อยูในเรือนี้และทั้งอุปกรณ์ทั้ง
 หลายแล้วเรือทั้งหกหรือลำนี้เนยะจี้ต้อง

กันเลยคันของกลางไค้ที่เรือ เราแพเรา
 ก็เลยเป็นถูกยึดเป็นของหลวงไป ถ้าจะ
 เป็นการแก้ไค้กับเมืองนี้ทหารเมืองนี้
 นี้ให้พอทำอย่างนั้นะ ให้พอเอาเรือ
 นี้ลำเกาไปอย่างนี้แหละแล้วแก้งทำเป็น
 หลับแล้วจะมีพวกทหารนี้เอาของหลวง
 มาซ่อนไว้พอเอามาซ่อนไว้พอทหารเผอ
 แล้วให้ท่านนี้เอาของอันนี้ไปซ่อนไว้ที่อื่น
 พอสังเสียนกันเรียบร้อย ลูกสาวทั้งหก
 อันนี้ก้อกลับไปบ้าน กลับไปในเมืองฝ่ายพระ
 ยานี้ก็รวบรวมเรือลำเกาทั้งหมดหก
 ร้อยลำไปค้าขายที่เมืองนั้น พอไปค้าขาย
 ก็แวะที่ชายเมืองนั้นแหละก็ทำเป็น
 กินอาหารทำเหมือนเคินหลับนอนกัน
 ก้อมีทหารนั้นก็มาก้อมาเอาของอันนี้มา
 ซ่อนไว้แต่ไม่คราดสาขายคาของพะยานี้
 หลอกพะยานี้เห็นตอนทหารมาซ่อน
 พอรุ่งเช้าขึ้นมาพบทหารนั้นก็มาเลยว่า
 ขอคนเรือพะยากอบอกว่าจะมาคนเรือ
 ทำอย่างไรทหารก็บอกว่าของหลวง
 ไค้หายไ้ถ้าคนไค้ถ้าคนไค้แล้วของ
 หลวงที่อยูในเรือนี้และทั้งอุปกรณ์ทั้ง
 หลายแล้วเรือทั้งหกหรือลำนี้จะต้อง

เป็นของ เอลองหลวงตะ แต่ถามพบ
 เกะ พระยาภิเษกกว่า ถ้าไม่พบนี้เมือง
 เมืองนี้ เจ้าจื๋อค่อยงอกอไค
 เจ้าจื๋ออยากไคดี เหลือกอเลือกไคตาม
 ครอบใจเลย เมื่อทำสัญญากันตั้งนั้นแล้ว
 พระยาภิเษกตกลงให้คน พออีกคนแล้วกอบ
 พมของหลวงเลยเป็นอันว่าฝ่ายทหาร
 ฝ่ายเจ้าเมืองนี้แพ้ พระยาภิเษกเลยสืบเข้า
 ของในเมืองนั้นนี้เป็นสมบัติของตัวเอง
 พอต่อมาแล้ว พระยานี้ก็แก่แล้วก็คิดว่า
 เอ๊ะจื๋อเขาเฒ่าเป็นผู้ครองเมืองนี้ดี ฝ่าย
 พระยานี้ก็ก่อเราอยู่ ฝ่ายหมุ่ทหาร หมุ่
 พระเจ้าแผ่นดินคนเก่าอันก่อเราอยู่
 จนกระทั่งมาเหลือบเห็นคนเลี้ยงช้าง
 เนี่ยะ กอเลยว้า เอลอนี้เจ้าจื๋อเป็นผู้
 ครองเมืองไคเน้อ เพราะว่าเป็นผู้ดี
 เป็นคนเฉยและมี อ้าเป็นคนสุขุม ฝ่าย
 ชายผู้นั้นพอถูกเขาให้ไคเป็นเจ้าเป็น
 นายอยู่ในเมืองนี้ครองเมืองอยู่ในนี้เพิ่น
 กอบอกว่า อ้าน้องทั้งอ้าพี่สาวทั้งหกคน
 ของพระยานั้น ซึ่งจำไคอื่น แต่ก่อนนี้
 ตกเป็นของหลวงแล้วถ้าชายผู้นี้จะเอา
 มาเป็นเมียก็ไคแต่ชายผู้นี้ก็ชอบ

เป็นของ เอลองหลวงนะ แต่ถามพบ
 ตะ พระยาภิเษกกว่า ถ้าไม่พบนี้เมือง
 เมืองนี้ ท่านจะทำอย่างไรไค
 ท่านจะอยากไคอะไรก็เลือกไคตาม
 ครอบใจเลย เมื่อทำสัญญากันตั้งนั้นแล้ว
 พระยาภิเษกตกลงให้คน พอให้คนแล้วก็ไม่
 พมของหลวงเลยเป็นอันว่าฝ่ายทหาร
 ฝ่ายเจ้าเมืองนี้แพ้ พระยาภิเษกเลยสืบเข้า
 ของในเมืองนั้นนี้เป็นสมบัติของตัวเอง
 พอต่อมาแล้ว พระยานี้ก็แก่แล้วก็คิดว่า
 เอ๊ะจะเอาใครเป็นผู้ครอง เมืองนี้ดี ฝ่าย
 พระยานี้ก็หาอยู่ ฝ่ายพวกทหาร พวก
 พระเจ้าแผ่นดินคนเดิมนั้นก็หาอยู่
 จนกระทั่งมาเหลือบเห็นคนเลี้ยงช้าง
 นี้ ก็เลยว้า เอลอนี้คงจะเป็นผู้
 ครองเมืองไคเนะ เพราะว่าเป็นผู้ดี
 เป็นคนเฉยและมี อ้าเป็นคนสุขุม ฝ่าย
 ชายคนนั้นพอถูกเขาให้ไคเป็นเจ้าเป็น
 นายอยู่ในเมืองนี้ครองเมืองอยู่ในนี้เขา
 ก็บอกว้า อ้าน้องทั้งอ้าพี่สาวทั้งหกคน
 ของพระยานั้น ซึ่งจำไคอื่น แต่ก่อนนี้
 ตกเป็นของหลวงแล้วถ้าชายผู้นี้จะเอา
 มาเป็นเมียก็ไคแต่ชายผู้นี้ก็ไม่ชอบไม่

ตั้งแค้นที่ออกจากเมืองจากบ้านมา
 แล้วแต่งงานอยู่กับมาถูกเรือสำเภาทำ
 หยั่งเงินหยั่งจี่ แล้วตัวเองได้มาอยู่หยั่ง
 จี่ก็เลยเล่าให้ฟัง ฝ่ายชายคนนั้นนึก
 ถึงบุญคุณของยาที่เลี้ยงดูมา ก็เลยอ้อ
 หมเสนาหรือพวกประชาชนนี้ไปต้อนรับยาย
 เออ ยา มาอยู่ด้วยเมืองด้วยความเป็น
 สุขจนกระทั่ง ไฉนอยู่สองคนผิวเฝ้าพร้อม
 ทั้งยายด้วยความเป็นสุขตั้งแต่นั้นมา

ตั้งแค้นที่ออกจากเมืองจากบ้านมา
 แล้วแต่งงานอยู่กับมาถูกเรือสำเภาทำ
 อย่างนั้นอย่างนี้ แล้วตัวเองได้มาอยู่อย่าง
 นี้ก็เลยเล่าให้ฟัง ฝ่ายชายคนนั้นนึก
 ถึงบุญคุณของยาที่เลี้ยงดูมา ก็เลยให้
 พวกเสนาหรือพวกประชาชนนี้ไปต้อนรับยาย
 เออ ยา มาอยู่ด้วยเมืองด้วยความเป็น
 สุขจนกระทั่ง ไฉนอยู่สองคนผิวเฝ้าพร้อม
 ทั้งยายด้วยความเป็นสุขตั้งแต่นั้นมา.

นิทานคติ มีเนื้อหาไปในเชิงสอนใจอย่างเห็นได้ชัด ชาวบ้านนิยมเรื่อง
ประเภทนี้มากนิทานเหล่านี้ต้องการให้เป็นคติเตือนใจผู้ฟังให้ปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง
เพื่อรวมจรรยาสอนกันตรง ๆ ผู้ฟังอาจเกิดความเบื่อหน่าย ง่วงเหงา
ทวนอวน ดังนั้น วิธีการสอนจึงแฝงมาในรูปของนิทานซึ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน
ไปด้วย นิทานคติที่รวบรวมได้คือ โพธิ์เงินโพธิ์ทอง โลกมากลางห้าย เชนน้อย
ความลับไม่มีในโลก ถ้ำมหาสมบัติ ลับตามสอนเมีย มนัสคนโง่ สามเฒ่า ชยัน
จึงมั่งมี ปลาหมอตายเพราะปาก ผลไม้วิเศษ และเงาพยายามหา มีเนื้อเรื่อง
ดังนี้

โพธิ์เงินโพธิ์ทอง

นายโชยา แก้วเกตุ : ผู้เล่า

นิทานต่อไปนี้คือนิทานเรื่อง
โพธิ์เงินโพธิ์ทอง คอยฟังเอาเนื้อใจเล่า
ชื่อฟัง มี อำ ผู้หญิงเป็นแม่มีภรรยาคนหนึ่ง
มีลูกสามคน เป็นผู้หญิงทั้งนั้นคนที่หนึ่งอัน
คนหัวปี อำ มีตาเดียว คนที่สองนี้
ลูกคนที่สองมีสามตา ลูกคนที่สามนี้มีสองตา
คนเมืองนั้นนี้ตามปกติเห็นมีตาเดียวกัน
ทั้งนั้นแหละ ทั้งเมืองเลยแต่ลูกของ
ผู้หญิงแม่มีภรรยาคนนี้ คนที่สามนี้เป็นคนที่
ผิดแปลกกว่าคนอื่น ความธรรมชาติของ
บ้านเมืองของเขานี้ เป็นตาเดียว แม่
ก็จริงก็จริงทั้งลูกคนสุดท้ายที่มีตาเดียว
ก็พยายามจะหา ดูโดยทางอ้อมก็ไป

โพธิ์เงินโพธิ์ทอง

นิทานต่อไปนี้คือนิทานเรื่อง
โพธิ์เงินโพธิ์ทอง คอยฟังเอาเนื้อใจเล่า
ให้ฟัง มี อำ ผู้หญิงเป็นแม่มีภรรยาคนหนึ่ง
มีลูกสามคน เป็นผู้หญิงทั้งนั้นคนที่หนึ่งอัน
คนหัวปี อำ มีตาเดียว คนที่สองนี้
ลูกคนที่สองมีสามตา ลูกคนที่สามนี้มีสองตา
คนเมืองนั้นนี้ตามปกติเห็นมีตาเดียวกัน
ทั้งนั้นแหละ ทั้งเมืองเลยแต่ลูกของ
ผู้หญิงแม่มีภรรยาคนนี้ คนที่สามนี้เป็นคนที่
ผิดแปลกกว่าคนอื่น ความธรรมชาติของ
บ้านเมืองของเขา เป็นตาเดียว แม่
ก็จริงก็จริงทั้งลูกคนสุดท้ายที่มีตาเดียว
ก็พยายามจะหา ดูโดยทางอ้อมก็ไป

เลี้ยงแพะเลี้ยงแกะอยู่ตั้งแต่ตอน
 จนใหญ่ โตเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว
 ขณะที่ไปเลี้ยงแพะเลี้ยงแกะอยู่นี้
 เข้าสายกัวยห่อซื้อไปกิน กัวยหวังจิสื่ออค์
 ซื่อเยซื่อหิว มัดแลกกัวยกับตายไปเอง
 เลยที่นี้เวลาไปเลี้ยงแกะอยู่ในกลางป่า
 ทางทุ่งกัน พอถึงตอนเย็นก็กลับบ้าน ลู
 อะ ลูกคนที่ไปเลี้ยงแกะนั้นก็ไปไ้แสดง
 อาการหิวโหย โดยบลง อยู่ในสภาพ
 ปกติเหมือนคนได้กินอาหารธรรมดา
 มือเหมอมากัวยไปเลี้ยงแกะอีก เข้ากั
 ยห่อซื้อไป สงสัยว่ามันจะไปกินแกะเลอ
 ขอกินน้ำเนอ ฮัลดุสาวคนที่มีความซำงเดียว
 เนียะ ตามไปสังเกตุว่ามันไปกินเข้า
 แกะเลอ มันจึงไม่หิวโหยโดยบลง ลุสาว
 คนหวัปีที่มีความซำงเดียวนี้ก็ไปตาม
 ความแมสัง พอไปถึงบ่อน้องสาว
 เลี้ยงแกะอยู่กัน น้องสาวนั้นกัลดหัน
 พอที่ พอที่เอยไปหากัวยงที่เอยฮันย่าง
 เดียวป่าเดียวคง เอะลัดไปวนเวียนมา
 หวังจิสื่อที่เอยเนียะ จิดเห็นเอยเมื่อยล้า
 เวลาจะไปกินอาหารนั้น พี่เอยจึงบ่เห็น
 ที่นี้พอไปเห็นเอยเมื่อยล้าแล้ว เอะ
 พี่สาวฮันกัอเลย เลย เลยกลับไปพอดเห็น

เลี้ยงแพะเลี้ยงแกะอยู่ตั้งแต่ตอน
 จนใหญ่ โตเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว
 ขณะที่ไปเลี้ยงแพะเลี้ยงแกะอยู่นี้
 ข้างกลางวันก็ไม่หิวให้ไปกิน ก็หวังจะให้หัด
 ให้อยากให้หิว หมกแรงก็ให้มันตายไปเอง
 เลยที่นี้เวลาไปเลี้ยงแกะอยู่ในกลางป่า
 กลางทุ่งกัน พอถึงตอนเย็นก็กลับบ้าน ลู
 อะ ลูกคนที่ไปเลี้ยงแกะนั้นก็ไปไ้แสดง
 อาการหิวโหย โดยบลง อยู่ในสภาพ
 ปกติเหมือนคนได้กินอาหารธรรมดา
 วันใหม่เขาก็ไปเลี้ยงแกะอีก ข้างที่
 ไม่หิวให้ไป สงสัยว่ามันจะไปกินอะไร
 ขอกินกับใคร ให้อุสาวคนที่มีความซำงเดียว
 เนียะ ตามไปสังเกตุว่ามันไปกินเข้า
 อย่างไร มันจึงไม่หิวโหยโดยบลง ลุสาว
 คนหวัปีที่มีความซำงเดียวนี้ก็ไปตาม
 ความแมสัง พอไปถึงพี่น้องสาว
 เลี้ยงแกะอยู่นั้น น้องสาวนั้นก็รู้ทัน
 พอที่ พอที่สาวไปหา ก็ชวนพี่สาวนั้นเดิน
 เดียวป่าเดียวคง เอะลัดไปวนเวียนมา
 หวังจะให้พี่สาวเนียะ เห็นคเห็นเอยเมื่อยล้า
 เวลาจะไปกินอาหารนั้น พี่สาวจึงไม่เห็น
 ที่นี้พอไปเห็นเอยเมื่อยล้าแล้ว เอะ
 พี่สาวนั้นก็เลย เลย เลยกลับไปพอดเห็น

พี่สาวหลับ น้องสาวนี่ก็ไปกินข้าวทิพย์ที่
พระอินทร์เนรมิตมาจากเบื้องบน
สรวงสวรรค์มาฝากไว้กับแพะตัวสีเทา
พอถึงเวลาแล้วก็ คนเลี้ยงแพะจึง
ไปกินอาหาร เออ ไปกินข้าวกับแพะ
สีเทาตัวนั้น พี่นี่พี่สาวนี่ตื่นอาพี่สาว
มัวแต่นอนหลับกับมาบ้านก็มาพูดให้
แม่ฟัง ว่าไม่เห็นก็ไม่เห็นไปกินข้าวกับแพะ
ไม่เห็นไปขอเนื้อกินกับมาบอกแม่
อย่างนี้แล้ว มือเหม่อมาน้ำ อู่นกที่มี
สามตาอัน ไปสังเกตบ้างอีกทีหนึ่ง
ลูกนกที่มีสามตาพอไปถึงดูเฒ่าอย่างเก่า
อันแหละ น้องสาวคนโตเลี้ยงแกะนั้น
ก็พาพี่สาวเดินลงไปเวียนมาอ้อ
เห็นคเหิน้อยเสียก่อนพอถึงเวลา เวลา
เหิน้อยแล้ว เวลาเขาลับแล้วจะได้
ไปกินข้าว กับแพะตัวสีเทานั้นพี่
พี่สาวนั้นเหิน้อย อ้อ อีกเหิน้อยเมื่อย่ำ
มาแล้วก็มานอน อ้อ มานั่งพัก
แฉ่งอยู่อันก็เลยหลับไป น้องสาวคนที่
มีสองตาคนที่เลี้ยงแกะนั้นแหละ ก็ไป
กินกับแพะตัวที่มีสี อ้อ ตัวสีเทานั้นพี่
ยังเอิญว่า พี่สาวคนที่มีสามตานั่น

พี่สาวหลับ น้องสาวนี่ก็ไปกินข้าวทิพย์ที่
พระอินทร์เนรมิตมาจากเบื้องบน
สรวงสวรรค์มาฝากไว้กับแพะตัวสีเทา
พอถึงเวลาแล้วก็ คนเลี้ยงแพะจึง
ไปกินอาหาร เออ ไปกินข้าวกับแพะ
สีเทาตัวนั้น พี่นี่พี่สาวนี่ตื่น อา พี่สาว
มัวแต่นอนหลับกับมาบ้านก็มาพูดให้
แม่ฟัง ว่าไม่เห็นก็ไม่เห็นไปกินข้าวกับใคร
ไม่เห็นไปขอใครกิน กลับมาบอกแม่
อย่างนี้แล้ว วันใหม่มาให้ ลูกนกที่มี
สามตานั่น ไปสังเกตอีกทีหนึ่ง
ลูกนกที่มีสามตาพอไปถึงนั้นทำอย่างเดิม
นั้นแหละ น้องสาวคนที่เลี้ยงแกะนั้น
ก็พาพี่สาวเดินลงไปเวียนมาให้
เห็นคเหิน้อยเสียก่อนพอถึงเวลา เวลา
เหิน้อยแล้ว เวลาเขาลับแล้วจะได้
ไปกินข้าว กับแพะตัวสีเทานั้นพี่
พี่สาวนั้นเหิน้อย อ้อ เห็นคเหิน้อยเมื่อย่ำ
มาแล้วก็มานอน อ้อ มานั่งพัก
เหิน้อยอยู่นั้นก็เลยหลับไป น้องสาวคนที่
มีสองตาคนที่เลี้ยงแกะนั้นแหละ ก็ไป
กินกับแพะตัวที่มีสี อ้อ ตัวสีเทานั้นพี่
ยังเอิญว่า พี่สาวคนที่มีสามตานั่นมัน

นอนหลับไปสองตา มันเอาไว้ตานึง
 พอเห็นแพะนั่น อ้า พอเห็นไปกินเข้า
 กาแพะ ก็ขึ้นมาบนก้อมาเบาะฮื้อแม่
 ว่าไปกินเข้ากาแพะ อ้า ตัวสีเทาฮั้น
 อ้า คือ คงจะมีอาหารทิพย์อยู่ในแพะ
 สีเทาตัวนี้และ คงจะเป็นแพะวิเศษ
 อะไรสักอย่างแหละ ไปกินเข้า
 กาแพะสีเทาฮั้น พอมาบอกฮื้อแม่
 แล้ว มื้อเหม่อแม่ก็ไปเคียม เคียม
 ไปฆ่าแพะตัวนั้นหวังจับฮื้อลูกได้กินเข้า
 เออ จิรมาบนหวังจับฮื้อตายเสียว่า
 ฮั้นแหละ ลูกนั้ก็ไอ ไอ ลูกคนที่
 สองตาที่ไปเลี้ยงแกะฮั้นก็ส่งสาร
 แกะเป็นฮ้องเป็นไ้ไ้เอ็นคุส่งสาร
 แล้วก็พอแพะฮั้นตาย ก็เลยเอา
 กระดูกของแพะฮั้นไปฝังไว้ปายนา
 ไปฝังไว้ปายนาแล้วก็อยู่มาอีกไม่นาน
 ก็เกิดเป็น อ้า มีโพธิ์เงินโพธิ์ทอง
 เกิดขึ้นบนกะคูกแพะฮั้น อ้า บ่อนว่า
 จะคูก อ้า บ่อนกะคูกแพะที่ไปฝัง
 ไว้บั้นเกิดเป็นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง ก็
 สวยงามมาก มีอีกมือนึง คือเจ้าชาย
 ลูกเจ้าฟ้ามหากษัตริย์ที่มานานมาทางฮั้น

นอนหลับไปสองตา มันเอาไว้ตานึง
 พอเห็นแพะนั้น อ้า พอเห็นไปกินข้าว
 กับแพะ กลับมาบ้านก็มาบอกกับแม่
 ว่าไปกินข้าวกับแพะ อ้า ตัวสีเทานั้น
 อ้า คือ คงจะมีอาหารทิพย์อยู่ในแพะ
 สีเทาตัวนี้แหละ คงจะเป็นแพะวิเศษ
 อะไรสักอย่างแหละ ไปกินข้าว
 กับแพะสีเทานั้น พอมาบอกให้แม่
 แล้ว วันใหม่แม่ก็ไปเตรียม เตรียม
 ไปฆ่าแพะตัวนั้นหวังจะไม่ให้ลูกได้กินข้าว
 เออ จะพรมานหวังจะให้ตายเสียว่า
 นั้นแหละ ลูกนั้นก็ไอ ไอ ลูกคนที่
 สองตาที่ไปเลี้ยงแกะฮั้นก็ส่งสาร
 แกะร้องนมร้องไห้เอ็นคุส่งสาร
 แล้วก็พอแพะฮั้นตาย ก็เลยเอา
 กระดูกของแพะฮั้นไปฝังไว้ปายนา
 ไปฝังไว้ปายนาแล้วก็อยู่มาอีกไม่นาน
 ก็เกิดเป็น อ้า โพธิ์เงินโพธิ์ทอง
 เกิดขึ้นที่กระดูกแพะฮั้น อ้า ที่ว่า
 กระคูก อ้า ที่กระดูกแพะที่ไปฝัง
 ไว้บั้นเกิดเป็นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง ก็
 สวยงามมาก มีอีกวันหนึ่ง คือเจ้าชาย
 ลูกเจ้าฟ้ามหากษัตริย์ที่มานานมาทางฮั้น

ะมาเห็นต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้
 ละถามว่า ต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้
 เป็นของเฒ่า ที่นี้พี่เฒ่ามีตาเกี่ยวกับ
 สามตานั่นก็ตอบว่า เป็นคนของข่อย
 วนั้นเฒ่า เป็นคนของข่อย ที่นี้คนน้อง
 ที่มีสามตา เออะ ที่มีสามตานี้ก็ว่า
 เป็นคนของข่อย สองพี่น้องก็เถียงกัน
 อยู่ ส่วนคนที่สองตานี้ไม่พูดสักคำ ไม่พูด
 ไต่แต่ว่าเฉยอยู่ที่นี่ เจ้าชายนี้ก็ว่า
 ถ้าหากว่าเป็นคนของเฒ่าเฒ่า อ้อ
 ผู้นั้นไปอธิษฐานยกถ้าผู้เลออริษฐาน
 ถอน ไอ้ โพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้ขึ้นนี้
 เฒ่าจี้จี้ก็เฒ่าสมผลกับเฒ่านี้แล้ว
 วิฬาก็ไปอยู่ในพระราชนิเวศน์ เมืองหลวงนั้น
 ที่นี้คนน้องคนที่สองตานี้ก็ เฒ่าก็
 นั่งเฉยอยู่ แต่เจ้าฟ้าชายนั้น
 เจ้าฟ้าชายเฒ่าอ้อ ทั้งสองจะอธิษฐานทุกคน
 อ้อเฒ่าไปยก ต้นโพธิ์นี้ขึ้นก่อน คนพี่เฒ่า
 คนพี่เฒ่าไปยก ก่อขึ้น คนที่สอง
 ก็ไปยกอีก ทั้งสองก็ยกขึ้น น้องสาว
 คนที่สามนี้ คนที่มีสองตานี้ ทั้งสองจะ
 อธิษฐาน แล้วก็เลยไปยกโพธิ์เงิน
 โพธิ์ทองขึ้นขึ้น เจ้าชายก็บอกว่า

ก็มาเห็นต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้
 ก็ถามว่า ต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้
 เป็นของใคร ที่นี้พี่สาวที่มีตาเกี่ยวกับ
 สามตานั่นก็ตอบว่า เป็นคนของฉัน
 วนั้นเฒ่า เป็นคนของฉัน ที่นี้คนน้อง
 ที่มีสามตา เออะ ที่มีสามตานี้ก็ว่า
 เป็นคนของฉัน สองพี่น้องก็เถียงกัน
 อยู่ ส่วนคนที่สองตานี้ไม่พูดสักคำ ไม่พูด
 ไต่แต่ว่าเฉยอยู่ที่นี่ เจ้าชายนี้ก็ว่า
 ถ้าหากว่าเป็นคนของใครจริง อ้อ ให้
 ผู้นั้นไปอธิษฐานยกถ้าคนไหนอธิษฐาน
 ถอน ไอ้ โพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้ขึ้นนี้
 พระองค์จะให้เฒ่าสมผลกับพระองค์นี้แล้ว
 จะพาไปอยู่ในพระราชนิเวศน์ เมืองหลวงนั้น
 ที่นี้คนน้องคนที่สองตานี้ก็ เฒ่าก็
 นั่งเฉยอยู่ แต่เจ้าฟ้าชายนั้น
 เจ้าฟ้าชายพระองค์ให้ทั้งสองจะอธิษฐานทุกคน
 ให้ใครไปยก ต้นโพธิ์นี้ขึ้นก่อน คนพี่สาว
 คนพี่เฒ่าไปยก ก็ไม่ขึ้น คนที่สอง
 นี้ไปยกอีก ทั้งสองจะ ก็ไม่ขึ้น น้องสาว
 คนที่สามนี้ คนที่มีสองตานี้ ทั้งสองจะ
 อธิษฐาน แล้วก็เลยไปยกโพธิ์เงิน
 โพธิ์ทองนั้นขึ้น เจ้าชายก็บอกว่า

ผู้นี้แหละ เป็นผู้มีบุญวาสนา เป็น
เจ้าของของคนโพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้
เพิ่นจื้ออ้อ เพิ่นก้อจื้ออ้อตามเพิ่นไป

อภิเษกสมรสเป็นมเหสีของเจ้าฟ้าชาย
อยู่ในพระราชวังนั้นแหละ ที่นี้พอได้ไปอยู่
ในพระราชวังนั้นแล้ว โพธิ์เงินโพธิ์ทอง
ทรัพย์สินสมบัติที่เกิดขึ้นเนี่ยะ น้องสาวผู้
มีสองตานี้แหละ ผู้ที่มีบุญวาสนาเนี่ยะ
ไม่ได้จงเกลียดจงชังแม่และพี่เอ๋ย
สองคนนี้ มอญโพธิ์เงินโพธิ์ทองที่มีคุณค่า
มหาศาล ขาดเลี้ยงอาสีพ อ่า เลี้ยงชีพ
กันตลอดมา ไม่ได้เอาคิดตัวไปเลย
เรื่องนี้ก็จบเพียงแค่นี้แหละ

คนนั้นแหละ เป็นคนมีบุญวาสนา เป็น
เจ้าของของคนโพธิ์เงินโพธิ์ทองนี้
พระองค์จะให้ พระองค์ก็จะให้ตามพระองค์ไป

อภิเษกสมรสเป็นมเหสีของเจ้าฟ้าชาย
อยู่ในพระราชวังนั้นแหละ ที่นี้พอได้ไปอยู่
ในพระราชวังนั้นแล้ว โพธิ์เงินโพธิ์ทอง
ทรัพย์สินสมบัติที่เกิดขึ้นนี้ น้องสาวคนที่
มีสองตานี้แหละ คนที่มีบุญวาสนานี้
ไม่ได้จงเกลียดจงชังแม่และพี่สาว
สองคนนี้ มอญโพธิ์เงินโพธิ์ทองที่มีคุณค่า
มหาศาล ขาดเลี้ยงอาสีพ อ่า เลี้ยงชีพ
กันตลอดมา ไม่ได้เอาคิดตัวไปเลย
เรื่องนี้ก็จบเพียงแค่นี้แหละ

โลกมากลางหยา

นายฤทธิ อภิรักษ์ : ผู้เล่า

ต่อไปนี่ยังมีอีกเรื่องหนึ่ง เรื่อง

โลกมากลางหยา อันนี้ก็ ก้อนสมัย
 เกาสมัยใหม่นี้ก็เคยได้ยินได้ฟังกันอยู่
 เลือบ ๆ แต่บางครั้งมันก็อาจจะต่างกัน
 อยู่บ้าง โลกมากลางหยาเรื่องจีเล่า
 ต่อไปเนี่ยะ คือมีเนื้อเรื่องอยู่อย่างนี้
 มีหลวงตา องค์หนึ่งอยู่ในวัดนั้นหลวงตา
 องค์นี้เนี่ยะ เป็นชอบนอนแต่หัวค่ำแล้ว
 ตื่นแต่ตีก เป็นเป็นคนขยันหมั่นเพียร
 บางครั้งเนี่ยะตื่นมาแล้วไปออกบิณฑบาตร
 ปากควาหมุชาวมานยังบ่ตื่นเช้า เข้า
 กอยังบ่ไต่หูกยังดึกอยู่กับ หลวงตากอ
 ต้องกับเหามา เขามาวัดก่อน มาล่อ
 อ้อมันสว่าง แล้วจึงจีเอาะไปบิณฑบาตร
 เหมอ ขณะที่ล่ออยู่นี้เพื่อนจะไปนั่งอยู่
 หน้าโบสถ์ หน้าโบสถ์นี้มีสิ่งที่เป็นถ้วย
 ปูนนี้ เพื่อนก็นั่งที่หลังสิ่งหนึ่งถ้าอ้อมัน
 สว่างอยู่อัน แถว่าสิ่งนั้นมัน เป็น
 สิ่งประหลาด หลวงตากออบุญดีกว่าสิ่ง
 ทั่วนี้เป็นสิ่งประหลาด เหาะเหิน เคน

โลกมากลางหยา

ต่อไปนี่ยังมีอีกเรื่องหนึ่ง เรื่อง

โลกมากลางหยา อันนี้ก็ ก็คนสมัย
 เกาสมัยใหม่นี้ก็เคยได้ยินได้ฟังกันอยู่
 บอย ๆ แต่บางครั้งมันก็อาจจะต่างกัน
 อยู่บ้าง โลกมากลางหยาเรื่องจะเล่า
 ต่อไปนี้ คือมีเนื้อเรื่องอยู่อย่างนี้
 มีหลวงตา องค์หนึ่งอยู่ในวัดนั้นหลวงตา
 องค์นี้ ท่านชอบนอนแต่หัวค่ำแล้ว
 ตื่นแต่เช้ามีค ท่านเป็นคนขยันหมั่นเพียร
 บางครั้งนี่ตื่นมาแล้วไปออกบิณฑบาตร
 ปรากฏว่าหมุชาวมานยังไม่ตื่นเช้า ชาว
 ก็ยังไม่ไต่หูก ยังมีคอยู่กลับ หลวงตากก็
 ต้องกลับเข้ามา เขามาวัดก่อน มารอ
 ให้อันสว่าง แล้วจึงจะออกไปบิณฑบาตร
 เหม ขณะที่ล่ออยู่นี้ ท่านก็ไปนั่งอยู่
 หน้าโบสถ์ หน้าโบสถ์นี้มีสิ่งที่เป็นถ้วย
 ปูนนี้ ท่านก็นั่งที่หลังสิ่งหนึ่งรอให้อัน
 สว่างอยู่นั้น แถว่าสิ่งนั้นมัน เป็น
 สิ่งประหลาด หลวงตากก็ไม่รู้ว่าสิ่ง
 ทั่วนี้เป็นสิ่งประหลาด เหาะเหิน เคน

อากาศได้ ที่นี้หลวงตานั่งอยู่ที่นั่นก็ไป
 นั่งอยู่หลังสิ่งนี้ เห็นละงีบ อา หลับไป
 งีบหนึ่ง ที่นี้สิ่งนี้ประหลาดตัวนี้พอถึงเวลา
 มันจึงออกไปหากินหญ้า อา ตามกำหนด
 เวลาของเพนนี่นะ เพนละลา มันอะ
 กินหญ้ามบนสวรรค์กินแต่ละบนสวรรค์ชั้น
 ฟ้ากุน หญ้าของสิ่งนี้ตัวนี้เพนละหนอ
 เงินหนอทองทั้งนั้นเลยอันหลวงตานั่ง
 ที่หลังสิ่งนี้ สิ่งนี้ก็กินหญ้าเรื่อยไป
 หลวงตาก้อเอามือเปื้อนกว่าเอาหนอ
 เงินหนอทองที่อยู่บนสิ่งนี้หาไปนี้
 เอาใส่ถุงใส่มันมากก็ให้มาบ้างแต่เล็ก
 น้อย แล้วพอสิ่งนี้ พอกินอิ่มแล้วได้
 เวลาสิ่งนี้นั่ง อา เอาะลงมาอยู่ที่
 เกา หลวงตาให้ทองมาแล้วก้อเอามา
 อดกับพวกพระวัดเดียวกันนั้นแหละ
 หนะเจ้าหัววัดเดียวกันนั้นเพนกวว่าโอ
 โธเจ้าไปเอาอะละอมาอย่างเรอ ก้อ
 โธถามกัน หลวงตาองค์นี้ก้อเบาะว่า
 ไปเอามาจากสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า เพราะ
 ว่าสิ่งนี้ สิ่งนี้ตัวนี้เพนพาเอาะ ได้มาที่
 เจ้าไปเพื่อนี้ ขวานเอามาเพื่อ ขอยก
 อะไ่แด่ เออ ถ้าได้ไปเรื่องนี้จะเอา

อากาศได้ ที่นี้หลวงตานั่งอยู่ที่นั่นก็ไป
 นั่งอยู่หลังสิ่งนี้ หนังกีบ อา หลับไป
 งีบหนึ่ง ที่นี้สิ่งนี้ประหลาดตัวนี้พอถึงเวลา
 มันจะต้องไปหากินหญ้า อา ตามกำหนด
 เวลาของมันนี่นะ มันก็พา มันก็
 กินหญ้ามบนสวรรค์กินแต่ละบนสวรรค์ชั้น
 ฟ้าโอบ หญ้าของสิ่งนี้ตัวนี้ เป็นหนอ
 เงินหนอทองทั้งนั้นเลย อันหลวงตานั่ง
 ที่หลังสิ่งนี้ สิ่งนี้ก็กินหญ้าเรื่อยไป
 หลวงตาก้อเอามือนี้กว่าเอาหนอ
 เงินหนอทองที่อยู่หลังสิ่งนี้หาไปนี้
 เอาใส่ถุงใส่มันมากก็ให้มาบ้างแต่เล็ก
 น้อย แล้วพอสิ่งนี้ พอกินอิ่มแล้วได้
 เวลาสิ่งนี้นั่ง อา เอาะลงมาอยู่ที่
 เติม หลวงตาให้ทองมาแล้วก้อเอามา
 อดกับพวกพระวัดเดียวกันนั้นแหละ
 พวกพระวัดเดียวกันนั้นทานก็ว่าโอ
 โธทานไปเอาที่ไหนมาอย่างไร ก็
 โธถามกัน หลวงตาองค์นี้ก้อบอกว่า
 ไปเอามาจากสรวงสวรรค์ชั้นฟ้า เพราะ
 ว่าสิ่งนี้ สิ่งนี้ตัวนี้มันพาเอาะ ได้มาที่
 ทานไปครั้งนี้ ขวานเอามาเพื่อ ฉันท
 อยากรู้บ้าง เออ ถ้าได้ไปครั้งนี้จึงจะเอา

มาเมื่อ แล้วไปเบาะฮือญาติโยมทาง
 บ้านญาติโยมทางบ้านเพิ่นก้อยะได้ คึด
 อักคึดเจอ เทียมมุงเทียมถาดไว้อือ
 ของมาเมื่อโยมเอามาหลายหลาย
 เอามาเท่าที่จิเอามาได้แหละ ที่นี้
 หลวงทอองคี่พอได้สิ่งอันที่จะไปเสอ
 หนอเงินหนอทองมาก่อไปนั่งอยู่เทิง
 สิ่งทื่อเกา สิ่งปะหลอก อันแหละ พอ
 ได้เวลาสิ่งทื่ออันก้อพาพาเหาะไปแท้ ที่
 นี้พอไปถึงหนอเงินหนอทองส่วนเงิน
 ส่วนทองที่สิ่งทื่อเคยไปกินนี้หลวงตาไม่ฟัง
 เสียงเลย โคคลงจากสิ่งทื่อเคยเก็บ
 เอาหนอเงินหนอทองตามใจชอบตาม
 ความพอใจ อ่า สิ่งทื่อกินหนอเงิน
 หนอทองอัน หลวงตานันก้อเก็บหนอ
 เงินหนอทองไป พอได้เวลาปั๊บสิ่งทื่อ
 ก้อก้องกับ หลวงตาก้อมัวแต่ไปเก็บ
 หนอเงินหนอทองอยู่กัน ที่นั่นที่ซุกนี้ก้อ
 หลวงตาก้อเก็บมาได้ สิ่งทื่อกลับมาอยู่ที่
 เกาเสียแล้ว เวลานั้นก้อยังบ่จึกว่า
 หลวงตาเนียะไปอยู่แห่งหนตำบลเลอ
 ก้อยังบ่จึกเลย ลงมาบ่ได้เลยจนกะหั่ง
 มือนี่ละว่าอัน อันนี้เขาก็อโลมมาก
 ลากหาย

มาเมื่อ แล้วไปบอกกับญาติโยมทาง
 บ้านญาติโยมทางบ้านเขาก้อย่าได้ คึด
 อักคึดใจ เทียมมุงเทียมถาดไว้อือ
 ของมาเมื่อโยมเอามาเยอะเยอะ
 เอามาเท่าที่จะเอามาได้แหละ ที่นี้
 หลวงทอองคี่พอได้สิ่งของที่จะไปใส่
 หนอเงินหนอทองมาก่อไปนั่งอยู่บน
 สิ่งทื่อเดิม สิ่งปะหลอกอันแหละ พอ
 ได้เวลาสิ่งทื่ออันก้อพาพาเหาะไปจริง ที่
 นี้พอไปถึงหนอเงินหนอทอง ส่วนเงิน
 ส่วนทองที่สิ่งทื่อเคยไปกินนี้หลวงตาไม่ฟัง
 เสียงเลย โคคลงจากสิ่งทื่อเคยเก็บ
 เอาหนอเงินหนอทองตามใจชอบตาม
 ความพอใจ อ่า สิ่งทื่อกินหนอเงิน
 หนอทองนั้น หลวงตานันก้อเก็บหนอ
 เงินหนอทองไป พอได้เวลาปั๊บ สิ่งทื่อ
 ก็ต้องกลับ หลวงตาก้อมัวแต่ไปเก็บ
 หนอเงินหนอทองอยู่กัน ที่นั่นที่สุดนี้ก้อ
 หลวงตาก้อกลับไม่ได้ สิ่งทื่อกลับมาอยู่ที่
 เดิมเสียแล้ว เวลานั้นก้อยังบ่จึกว่า
 หลวงตานี้ไปอยู่แห่งหนตำบลใด
 ก็ยังไม่รู้เลย ลงมาไม่ได้เลย จนกระทั่ง
 วันนี้จะว่าอย่างนั้น อันนี้เขาก็อโลมมาก
 ลากหาย

เชา^๑
เชา^๑น้อย

เชา^๑
เชา^๑น้อย

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่อง เพื่อน
ตั้งชื่อเรื่องว่า เชา^๑น้อย เรื่องเชา^๑น้อย
มีพระเจ้าแผ่นดินที่อยู๋ในเมืองนี้เยะ
เห็นมีสองเมีย ให้มีเมียสองคน เห็น
ยะอุจกัว่า เมียน้อยกับเมียหลวงนี้เขอ
จึเป็นมู้มีปัญาจะนาว่ากัน เพื่อนกอ้อ
เมียหลวงกับเมียน้อยเยะสร้างเจตีย
แข่งกัน ว่าเขอจึสร้างไ้ส่วยทองงาม
ก่อนเขยอก่อน อ้อสร้างแข่งกัน ที่นี้เมีย
หลวงนี้เห็นเป็นผู้มีอำนาจบุญหนักศักดิ์
ใหญ่ เห็นก็เลยเกณฑ์ประชาชนพลเมือง
ไปช่วยขนอิฐ ขนทราย สร้างเจตีย ทั้ง
ใหญ่ ทั้งสูงเทียมฟ้า ส่วนอ้อ เมียน้อย
นั้นก็มีปัญญาที่จึขอเมียหลวง เพาะ
โตเป็นคนที่ม้ออำนาจวาสนา บ่สามารถ
จึไปเกณฑ์คนมาสร้างไ้ค้อย่างเมีย
หลวง อิทธิพลน้อย ส่วนเมียหลวงนี้ที่
สร้างไ้ใหญ่โต ทั้งส่วยทั้งงาม เทียมฟ้า
นั้น เพาะเห็นมีอำนาจจะเกณฑ์ ถ้า
หากว่าเขอบมาทำงานตามเวลา จิต้อง

อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่อง เชา
ตั้งชื่อเรื่องว่า เชา^๑น้อย เรื่องเชา^๑น้อย
มีพระเจ้าแผ่นดินที่อยู๋ในเมืองนี้
พระองค์มีสองเมีย พระองค์มีเมียสองคน พระองค์
อยากว่า เมียน้อยกับเมียหลวงนี้ใคร
จะเป็นคนมีปัญาจะนาว่ากันพระองค์ก็ให้
เมียหลวงกับเมียน้อยนี้สร้างเจตีย
แข่งกัน ว่าใครจะสร้างไ้ส่วยทองงาม
กว่า ไ้ใหญ่กว่า ไ้สร้างแข่งกัน ที่นี้เมีย
หลวงนี้เขาเป็นผู้มีอำนาจบุญหนักศักดิ์
ใหญ่ เขาก็เลยเกณฑ์ประชาชนพลเมือง
ไปช่วยขนอิฐขนทราย สร้างเจตีย ทั้ง
ใหญ่ ทั้งสูงเทียมฟ้า ส่วนอ้อ เมียน้อย
นั้นก็ไม่มีปัญญาที่จะไ้เอาเมียหลวง เพราะ
คนเมื่นคนบ่มีอำนาจวาสนา ไม่สามารถ
ที่จะไปเกณฑ์คนไ้มาสร้างไ้ค้อย่างเมีย
หลวง อิทธิพลน้อย ส่วนเมียหลวงนี้ที่
สร้างไ้ใหญ่โตทั้งส่วยทั้งงามเทียมฟ้า
นั้น เพราะเขาไ้ใช้อำนาจจะเกณฑ์ ถ้า
หากว่าใครไม่มาทำงานตามเวลา จะต้อง

ถูกช้าง จีต้องถูกลงโทษถูกเคียนถูกโบย
 หูกอย่าง เพราะเอาอำนาจเสียที่นี่
 ประชาชนพลเมืองนี้เยาะ เผลอกลอง
 เกียตรงช้าง สัปแสบคาทอกันแหละลับ
 หลัง ที่นี้ส่วนเมียน้อยนั้นก็คอยสร้าง
 ตามกำลังของเฟิ่น พอสว่างเห็นแล้ว
 ของเมียนหลวงถูกฆ่าฆ่า พอฆ่าฆ่าเมียน
 หลวงก็เสียอกเสียใจ ก็เลยทรม
 เหวดตายของเมียนน้อยมาเป็นดังเลย
 อยู่ในสภาพปกติทุกอย่างพระเจ้าแผ่นดิน
 ก็ ผู้เป็นสามีก็พอจะมองเห็นว่า เมียน
 น้อยเนี่ยะเป็นผู้ที่มีบุญวาสนากว่าเมียน
 หลวง ไม่ก็เธอเธอยึดถือไว้ว่า ความดี
 เนี่ยะขอซักเอ็ดมันเพราะเมื่อเอ็ดความดี
 แล้วก็ ความดีจึงปากคำเอ็ดเห็นแล้วหลัง
 จนได้ในมือเธอมือหนึ่งแหละ ที่นี้ก็ได้
 อยู่ครองกันกับพระมหากษัตริย์องค์นี้ใน
 ฐานะที่เป็นสนมเอกเลย เมียนเข็นกล
 ่มมีเมียนหลวงก็อมมีแล้ว เรื่องนี้ก็จบ
 แค่นั้น

ถูกช้าง จะต้องถูกลงโทษ ถูกเคียน ถูกโบย
 หูกอย่าง เพราะเอาอำนาจเสียที่นี่
 ประชาชนพลเมืองนี้ ใครก็จง
 เกียตรงช้าง สัปแสบคาทอกันแหละลับ
 หลัง ที่นี้ส่วนเมียนน้อยนั้นก็คอยสร้าง
 ตามกำลังของคน พอสว่างเสร็จแล้ว
 ของเมียนหลวงถูกฆ่าฆ่า พอฆ่าฆ่าเมียน
 หลวงก็เสียอกเสียใจ ก็เลยทรม
 ใจตายของเมียนน้อยไม่เป็นอะไรเลย
 อยู่ในสภาพปกติทุกอย่างพระเจ้าแผ่นดิน
 ก็ ผู้เป็นสามีก็พอจะมองเห็นว่า เมียน
 น้อยนี้เป็นผู้ที่มีบุญวาสนากว่าเมียน
 หลวง พระองค์ก็เลยให้คิดไว้ว่า ความดี
 นี้ขอให้ทำมันเถอะเมื่อทำความดี
 แล้วก็ความดีจะปรากฏให้เห็นคราวหลัง
 จนได้ในวันใดวันหนึ่งแหละ ที่นี้ก็ได้
 อยู่ครองกันกับพระมหากษัตริย์องค์นี้ใน
 ฐานะที่เป็นสนมเอกเลย เมียนพระองค์ก็
 ไม่มีเมียนหลวงก็ไม่มีแล้ว เรื่องนี้ก็จบ
 แค่นั้น

ความลับมีในโลก

ความลับไม่มีในโลก

นายผวน พวงทวารวงศ์ : ผู้เล่า

ต่อไปจะเล่าเรื่องที่ส่อซ่อง
เรื่องที่มีชื่อตั้งชื่อเรื่องว่า ความลับมี
ในโลก เรื่องก็อยู่ว่าพระราชาผู้หนึ่ง
คือและนี่ลงมาทางล่าง เป็นเหมือนพระ
พระราชานี้มาเพื่อรู้จักความลับเห็นละ
เห็นเขาไปมาบอกเพื่อมีความลับไว้
เป็นทรงที่คิดอยู่ตลอดเวลาถึงเดือน
เปลี่ยนคนหนึ่ง เดือนหนึ่งเปลี่ยนคนหนึ่งว่ากัน
ง่าย ๆ ถ้าคิดคนหนึ่งตัวหนึ่ง ก็เปลี่ยนคนหนึ่ง
แหละเพราะทางที่คิดมันไปตัดให้ แล้ว
ก็เอาเอาเขาว่า พอมานี้ได้ขึ้นทั่วไป
พระราชาก็เรียกตัวไปเอาไปหาเสีย
ที่น้อยๆก็มีร่างที่คิดมันอีกคนหนึ่งซึ่งพระ
ราชาไปตัดคิดแล้วก็อ้อจกความ
ลับเรื่องนี้ไว้ แต่มันเป็นธรรมดาพอรู้
หลังจากนั้นเขามันก็ออกมามี เขาหลาย
กอดทองเขามาด้วย แต่ตอนนี้เป็นผู้ที่รักษา
ความลับได้อย่างดี แรกก็จกใจคิดไหว
ว่าเป็นสิ่งที่จริงว่า ว่าพระราชาที่มีเหมือนพระ
นี้มันหนึ่งก็ไปควายไปกลางป่าโน้น เขา

ต่อไปจะพูดเรื่องที่ส่อให้ฟังนะ
เรื่องที่มีชื่อตั้งชื่อเรื่องว่า ความลับไม่มี
ในโลก เรื่องก็อยู่ว่าพระราชาองค์หนึ่ง
เหมือนและนี่ลงมาทางล่าง เป็นเหมือนพระ
พระราชาองค์นี้ถ้าใครรู้ความลับพระองค์ละก็
พระองค์เขาไปมาบอกเพื่อมีความลับไว้จะ
เปลี่ยนทางที่คิดมันอยู่ตลอดเวลาถึงเดือน
เปลี่ยนคนหนึ่ง เดือนหนึ่งเปลี่ยนคนหนึ่งว่ากัน
ง่าย ๆ ถ้าคิดคนพระองค์หนึ่งตัวหนึ่ง ก็เปลี่ยนคนหนึ่ง
แหละเพราะทางที่คิดมันไปตัดให้ แล้ว
ก็เอาออกมาพูด พอมานี้ได้ขึ้นทั่วไป
พระราชาก็เรียกตัวไปเอาไปหาเสีย
ที่น้อยๆก็มีร่างที่คิดมันอีกคนหนึ่งซึ่งพระ
ราชาให้ไปตัดคิด แล้วก็ได้รักษาความ
ลับเรื่องนี้ไว้ แต่มันเป็นธรรมดาพอรู้
อะไรมาถ้าไม่พูดมันก็ออกไม่ได้ ไม่พูดมาก
ก็ต้องพูดสักหน่อย แต่มันนี่เป็นคนที่รักษา
ความลับได้อย่างดี แต่ก็จกใจคิดไหว
จำเป็นจะต้องว่า ว่าพระราชาที่มีเหมือนพระ
นี้มันหนึ่งก็ไปควายไปกลางป่าโน้น เขา

ยอมรับว่า โอ ความลับต่าง ๆ นี่มีในโลก
แท้ ๆ นะ อย่างเดิมมีหูเป็นแพะ ก้ออ้อ
ไต่บ้านไทยเมืองอู่จ๊กเพะก้อเลย
เปิดเผยกันเอาะมาตั้งแต่บัดนั้น สิ่ง
นี้ก้อจับแค่นี้แหละ

ถ้ามหาสมบัติ

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

มีถ้ามหาสมบัติอยู่ถ้ำหนึ่งออก
เป็นปริศนาลายแทงว่าถ้ำนี้เ็นะมีทรัพย์
สินเงินทองอยู่ในถ้ำนั้นมากมายก่ายกอง
เป็น ไม่สามารถที่จะพรรณนาได้ทีนี้พระ
ซุกองค์หนึ่ง ไปอ่านลายแทงมาแล้ว
ก็คิดตามมาบวริกรรมที่ถ้ำนี้เพื่อต้อง
การจะเอาสมบัติในถ้ำนี้แหละก้อมา
นั่งบวริกรรม ถ้ำนี้ถ้ำเอบบวริกรรมถ้ำ ถ้ำ
เอบเ็นชอบใจ ถ้ำเจ้าปู่ชอบใจ
ถ้ำเ็นใจอ้อเอบ ประตูนันมันจะเปิด ประตูนัน
ถ้ำเ็นะถ้ำทำไม่ถูกต้อง ถูกพิธีการก้อมี
ทางใจได้ ทีนี้พระซุกองค์นี้ เ็นมานั่งบวริกรรม
อยู่ประจำก้อได้สมตามความนึก ประตูนัน
ันเปิดเลย ก้อเข้าไปเอา อ่า หนอทอง

ยอมรับว่า โอ ความลับต่าง ๆ นี่ไม่มีในโลก
จริง ๆ นะ อย่างไรมีหูเป็นแพะ ก้อให้
ชาวบ้านชาวเมืองรู้เอบะก้อเลย
เปิดเผยกันออกมาตั้งแต่บัดนั้น เรื่อง
นี้ก็จบแค่นี้แหละ

ถ้ามหาสมบัติ

มีถ้ามหาสมบัติอยู่ถ้ำหนึ่งออก

เป็นปริศนาลายแทงว่าถ้ำนี้มีทรัพย์
สินเงินทองอยู่ในถ้ำนั้นมากมายก่ายกอง
เป็น ไม่สามารถที่จะพรรณนาได้ทีนี้พระ
ซุกองค์หนึ่งไปอ่านลายแทงมาแล้ว
ก็คิดตามมาบวริกรรมที่ถ้ำนี้เพื่อต้อง
การจะเอาสมบัติในถ้ำนี้แหละก้อมา
นั่งบวริกรรม ถ้ำนี้ถ้ำเอบบวริกรรมถ้ำ ถ้ำ
เอบท่านชอบใจ ถ้ำเจ้าปู่ชอบใจ
ถ้ำท่านจะให้ใคร ประตูนันมันจะเปิด ประตูนัน
ถ้ำนี้ถ้ำทำไม่ถูกต้อง ถูกพิธีการก้อมี
ทางใจได้ทีนี้พระซุกองค์นี้ ท่านมานั่งบวริกรรม
อยู่ประจำก้อได้สมตามความคิด ประตูนัน
ันเปิดเลย ก้อเข้าไปเอา อ่า หนอทอง

เป็นทองแหง ของดีเลือกก็มี ของมีค่า
มีอยู่นั้นสารพัด ทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นก้อ
เห่าไปหน่อยหนึ่ง เป็นก้อเอาเสนาถ่งเพิน
มา เช่ของเพินมาแล้ว เอาะถ่ามาละ
มาชขายยูนึ่งกุกกับเครื่องโค่เงินโค่ทอง
มารากถ่าอันแหละ นี่มีรายยูนึ่งจิซอ
แบ่งกับเจ้าหัวอื่น พระคงถ่าอันพระคงค
เจินก้อเบาะว่าฮ้อไปเอาเอง เจิน
ก้อโลมาน้อยเดียว บ่ได้เอามาหลาย
ฮ้อไปเอาเองเหาะ ฮ้อสิมไปเสีย สิมไป
แล้ว ๆ ฮ้อสิมไปเลย ราชยูนึ่งเพินก้อ
ความยะโค่ ความทะสีตะลาน บ่ทันจิเอา
ดิเหลอไปเฮอ ถั่วโม่มะพร้าวเข้าได้
โป๊นึ่งเข้าไปเลย เต็มโป๊นึ่งพร้าวเสี้ยก
เอาะมา ขอเอาะมาละมาชขายอีก
คนึงมาอวดเพิน ก้อถามไถ่ถามกันมา
อย่างนี้แหละนะ ว่าได้มาจากกะเลอ
ได้มาจากถ่าเปียะ ขอแบ่งโค่บ บ่ได้
ได้มาน้อยเดียว ได้แค่โป๊นึ่งพร้าวเดียว
ถ่ายะโค่ไปเอาเองเลย นี่ไปทาง
หินเนียะ โม่จนนี่เนียะ ฮ้อไปเอา มัน
เบาะไว้ ขวบเอาบ่เป็น ขอมบ่เคยเอา
แนขวานเจ้า ขอมไปเป็นเพื่อนเจ้า

เป็นทองแหง ของอะไรก็มี ของมีค่า
มีอยู่นั้นสารพัด ทุกสิ่งทุกอย่าง ท่านก็
เขาไปประเคียวตึง ท่านก็เอาใส่ถุงท่าน
มา ใส่ถุงท่านมาแล้ว ออกถ่ามา
มาชขายคนนึ่งกุกกับเรื่องโค่เงินโค่ทอง
มารากถ่าอันแหละ นี่มีรายคนนึ่งจะขอ
แบ่งกับกระนั้น พระคงถ่าอัน พระคงค
ท่านก็บ่ให้ไปเอาเอง ท่าน
ก็ได้มาน้อยเดียว ไม่ได้เอามาก
ให้ไปเอาเองเถาะ ให้รับไปเสีย รับไป
เร็ว ๆ ได้รับไปเลย ราชคนนึ่งเขาก
ความอยากโค่ ความทะสีตะลาน ไม่ทันจะเอา
อะไรไปใช้ ถั่วกะระมะพร้าวโค่
กะลาหนึ่ง เข้าไปเคยเต็มกะลามะพร้าวแล้ว
ออกมา ขอออกมาอีกมาชขายอีก
คนนึ่งมาอวดเขา ก็ถามไถ่ถามกันมา
อย่างนี้แหละนะ ว่าได้มาจากไหน
ได้มาจากถ่านี้ ขอแบ่งโค่ใหม่ ไม่ได้
ได้มาน้อยเดียว ได้เพียงกะลาเดียว
ถ่าอยากได้ไปเอาเองเลย นี่ไปทาง
จันนี้ ไปทางนี้ไป ให้ไปเอา มัน
บอกโอ จันเอาไม่เป็น จันไม่เคยเอา
นี้ว่าท่าน จันไปเป็นเพื่อนท่าน

ขวานเจ้าเป็นขลุ่ยไปเอาหนอยเกาะ ขลุ่ย
 จี๊ดแฉ่งแฉ่งหาบฮื้อ กอเอาหาบเอา
 บุ่งกันไป พอไปฮอดปะถ้ำนี้ที่ไคมาแล้ว
 เข้าไปเอาเองเลย เข้าไป ผู้นี้เฝ้า
 อยู่ปะถ้ำ พอเข้าไปก็เก็บไป เลื่อยไป
 ทั้งแต่ปะถ้ำ เก็บเลื่อยไป เข้าไปเล็ก
 เข้าไปเล็ก เข้าไปอีก ยิ่งสวยยิ่งงาม
 ยิ่งมีมากเป็นกายเป็นทอง เก็บจนเห็น
 ไปพอทองเต็มหาบกระบุงแล้ว เอาะ
 เอาะมาไคแล้วกับริมาเอาะปะถ้ำนี้
 เอาะบ่ไค ที่ไหนที่เอาะบ่ไคที่เพาะหัง
 เพาะปะถ้ำนี้บ่ปิด ตอนที่เราไปเป๊ยะ
 เพี้ยนของเจ้าหัวทองคี่นี้บ่มีกรรมอยู่
 เน๊ยะ เพี้ยนยังบ่คัม เออ เพี้ยนยังบ่คัม
 ประคุดยังบ่ปิด ที่นี้พอเพี้ยนคัมก็ไปเก็บ
 อยู่เอาหลายเกินไบนะ ที่นี้เพี้ยนประคุด
 กำคัม คัมคัง เอาะบ่ไค พอเอาะบ่ไค
 แล้ว ไคเพื่อนที่คัม คนที่ไคเราไปก้อ
 บ่มี บัญชาจะช่วยเหลือ ไคอย่างเออ เอ็ด
 หังใจ จังวิเอาะไค ที่นี้ตัวเองตัวก้อ
 ต้องช่วยตัวเองอยู่ข้างในถ้ำกุนแหอะ
 เอาะวางข้างบ่าเน๊ยะ คุดมะหินนั้นเอาะ
 หิน จีเอาะฮื้อไค แคแล้วก้อเอาะบ่ไค

ขวานท่านเป็นขลุ่ยไปเอาหนอยเกาะ จัน
 จะจักแฉ่งจักหาบให้ ก็เอาหาบเอา
 กระบุงกันไป พอไปถึงปากถ้ำนี้ที่ไคมาแล้ว
 เข้าไปเอาเองเลย เข้าไป คนนี้เฝ้า
 อยู่ปากถ้ำ พอเข้าไปก็เก็บไป เรื่อยไป
 ทั้งแต่ปากถ้ำ เก็บเรื่อยไป เข้าไปเล็ก
 เข้าไปเล็ก เข้าไปอีก ยิ่งสวยยิ่งงาม
 ยิ่งมีมากเป็นกายเป็นทอง เก็บจนเพลิน
 ไปพอทองเต็มหาบกระบุงแล้ว ออก
 ออกมาไม่ได้แล้วก้อจะมากออกปากถ้ำนี้
 ออกไม่ได้ที่เหตุที่ออกไม่ได้นี้เพราะอะไร
 เพราะประคุดกำบ่ปิด ตอนที่เข้าไป
 เปี้ยนของพระคุดคี่นี้บ่มีกรรมอยู่
 เน๊ยะ เพี้ยนยังบ่คัม เออ เพี้ยนยังบ่คัม
 ประคุดยังบ่ปิด ที่นี้พอเพี้ยนคัมก็ไปเก็บ
 อยู่เอามากเกินไบนะ ที่นี้เพี้ยนประคุด
 กำคัม คัมคัง ออกไม่ได้ พอออกไม่ได้
 แล้ว ไคเพื่อนที่คัมที่ไคเราไปก้อ
 ไม่มี บัญชาจะช่วยเหลือไคอย่างไร ทำ
 อย่างไร จังจะออกไค ที่นี้ตัวเองก็
 ต้องช่วยตัวเองอยู่ในถ้ำนั้นแหละ
 เอาะคาหาบปี ขุดหินนั้นเอาะ
 หินนั้น จะออกให้ไค แคแล้วก้อออกไม่ได้

ตัวเองนี่ลอคมาได้ ลอคช่องที่เจาะไว้
 คับ พี่นี่ไปเบาะฮื้อลุมเมียที่อยู่ทางบ้าน
 เมียที่อยู่ทางบ้านเพิ่นก้อเอาเขาเสอ
 ปิ่นโตมาส่งนี่ละ เอา เอาลอคไปขึ้น
 บอนที่เอางวงขว้างมาเจาะไว้ ลอคได้
 แท้ปิ่นโต ตัวคนลอคออกมาไม่ได้ที่นี้อยู่
 ไปหลายหลายมือ ราชบัญนี้ก้อตาย ตาย
 อยู่ในถ้ำฮั้นเลย ตายเอะบ่ได้ที่นี้ตั้ง
 แท้ปิ่นมา ฮื้อเสียงอันนี้ก้อลอคจนโค่ง
 ค้างไปทั่วทุกทิศทุกทางแหละ เพิ่นก็เลย
 ตั้งเขาหนวยนี้ไว้ว่าถ้ำหาสมบัติ ผู้เลอ
 มีความประสงค์ ผู้เลอมีปัญญา ผู้เลอ
 สามารถที่จะไปปริกรรม ไปขอกับเจ้าปู่
 พระภูมิเจ้าที่ตามแถวนั้นไปปริกรรม
 เอา หรือว่าเมื่อต้องการจะมีโชคมีลาภ
 ก้อไปมา ก้อตองกราบไหว้ เพื่อกัน
 คีอิมกอล

ตัวเองนี่ลอคมาได้ ลอคช่องที่เจาะไว้
 นั้น พี่นี่ไปบอกให้ลูกเมียที่อยู่ทางบ้าน
 เมียที่อยู่ทางบ้านเขาก้อเอาข้าวใส่
 ปิ่นโตมาส่งนี่ละ เอา เอาลอคไปขึ้น
 ตรงที่เอาคานหาบเจาะไว้ ลอคได้
 แท้ปิ่นโต ตัวคนลอคออกมาไม่ได้ที่นี้อยู่
 ไปนานนานวัน ราชบัญนั้นก้อตาย ตาย
 อยู่ในถ้ำฮั้นเลย ตายออกไม่ได้ที่นี้ตั้ง
 แท้ปิ่นมา ฮื้อเสียงอันนี้ก้อลอคจนโค่ง
 ค้างไปทั่วทุกทิศทุกทางแหละ เขาก็เลย
 ตั้งเขาถูนีไว้ว่าถ้ำหาสมบัติ ผู้ใด
 มีความประสงค์ ผู้ใดมีปัญญา ผู้ใด
 สามารถที่จะไปปริกรรม ไปขอกับเจ้าปู่
 พระภูมิเจ้าที่ตามแถวนั้น ไปปริกรรม
 เอา หรือว่าใครต้องการจะมีโชคมีลาภ
 ก้อไปมา ก้อตองกราบไหว้ เพื่อกัน
 คีอิมกอล

ลับตามสอนเมีย

ลับตามสอนเมีย

นายทึบ อินทรประพันธ์ : ผู้เล่า

ต่อไปนี้ ลับตามสอนเมีย

เรื่องที่สอง อา จูเพกกับแม่มานถูกกัน
เป็นอหิโกมาฟ้องตัว ตัวว่า เออ เจ้า ๆ
เจ้า ๆ เออ อันก่อนกันมานี้และว่างัน
เจ้าอดสาดีดีไว้นอนนิ่ง ลับมือหนึ่งอดยัง
บะเนำกันเออ จูเพก กับ อา จูเพก
กับ แม่ อา แม่นายให้ทีทักมือสองมันลับอีก
มันยังบคมมันยังบคมอยู่กับและ มันยัง
บปานชักกำ พันมือนี้จนโคแหละ พัน
มือนี้จนโคละมันบคมแฉวนะเอาแฉวนะ
อย่าเป็นดัง เจ้าอดสานิง ๆ ไว้ ปะนำ
เห็นแฉ อดสาทำใจดี ว้าง เมียก็
อดสาปะกับแม่มาน ปะก็ แม่เออ
อย่างเออ แม่เออ อย่างเออ ไปแล้วก
จูเพกบะเนำกันอยู่ดั้นบะบอย ๆ มันก
เลยดีกันเลยทานินา (หัวเราะ) นิทาน
เรื่องที่สองกอบเท่านี้แหละ

ต่อไปนี้ ลับตามสอนเมีย

เรื่องที่สอง อา จูสะโกกับแม่มานไม่ถูกกัน
เป็นอหิโกมาฟ้องตัว ตัวว่า เออ เจียม ๆ
เจียม ๆ ไว้ พันก่อนมันมานี้แหละว่างัน
เธอชยายามดีดีไว้นอนนิ่ง ลับวันหนึ่งก็ยัง
ไม่พบกับเออ จูสะโก กับ อา จูสะโก
กับ แม่ อา แม่มานให้ทีทักมือสองมันลับอีก
มันยังบคมมันยังไม่คมกบูนับแหละ มันยัง
ไม่ไ้ดังใจสักที พันวันนี้อันโคแหละ พัน
วันนี้จนโคละมันบคมแฉวนะเอาแฉวนะ
อย่าดังเอียงดัง เธอชยายามเจียม ๆ ไว้ พุกกับ
ทานบาง พยายามทำใจดี ว้าง เมียก็
ชยายามพุกกับแม่มาน พุกก็ แม่เออ
อย่างนั้น แม่เออ อย่างนี้ ไปแล้วก
จูสะโกก็พุกควยอยู่อย่างนั้นพุกบอย ๆ มันก็
เลยดีกันเลยทีนี้ละ (หัวเราะ) นิทาน
เรื่องที่สองก็จบเท่านี้แหละ

มนต์คนโง่

มนต์คนโง่

นายผวน พวงชาววงค์ : ผู้เล่า

ต่อไปเป็นเรื่องที่สอง

เรื่องที่สองนี้ชื่อเรื่องว่า มนต์คนโง่
ใจความก็มีเรื่องอยู่ง่าย ๆ ว่า มี
ไพบานคนหนึ่ง เอ็ดนิเหลอกกบเป็น เอ็ด
นิเหลอกกบโค เอียนหงังลือกกบโค พก
แมกโกเลยเอาไปใส่ไว้กับอาจารย์
ผู้หนึ่ง ซึ่งมีความเก่งกาจสามารถทาง
วิทยาการต่าง ๆ แต่ปรากฏว่าไปอยู่ชั้น
แถวกลบโคนิเหลอ จนลุ่มเกี่ยวกับกล
บหัวเล็กมาโมคแล้ว ไอนี้กอบโคทั้ง
อาจารย์ก็เลยอั้วมนต์ไว้ความหนึ่ง
เพื่อบေးว่าเป็นมนต์วิเศษนอ อื่อ
ทองไว้ให้จนได้ ใจความของมนต์นั้น
กล่าว ท่านทำอะไรอย่าดีกว่าใครเขาไม่ว่า
เราเห็นอยู่ เราจึงรู้ว่าท่านทำอะไร
ใจความมีแค่นี้ ทองอยู่สามปีจึงได้ พอ
อยู่โคสามปีเห็นว่าทองโคคองแล้ว
ก็ลาอาจารย์กลับมาบ้าน เดินทางมา
ก็ดี ยามโคก็ดี ทุกอย่างก้าวนี้จึงขึ้น
คากาเล็งนี้อยู่ตลอดไปขอจะขึ้นมา

ต่อไปนี้เป็นเรื่องที่สอง

เรื่องที่รองนี้ให้ชื่อเรื่องว่า มนต์คนโง่
ใจความก็มีเรื่องอยู่ง่าย ๆ ว่า มี
ชาวบ้านคนหนึ่ง ทำอะไรก็ไม่เป็น ทำ
อะไรก็ไม่ได้ เรียนหนังสือก็ไม่ได้อ่าน
แมกโกเลยเอาไปฝากไว้กับอาจารย์
ผู้หนึ่ง ซึ่งมีความเก่งกาจสามารถทาง
วิทยาการต่าง ๆ แต่ปรากฏว่าไปอยู่นั้น
แล้วก็ไม่ได้ทำอะไร จนรู้เกี่ยวกับก็
จนสำเร็จมาหมดแล้ว คนนี้ก็ไม่ได้ทำอะไร
อาจารย์ก็เลยให้มนต์ไว้ความหนึ่ง
ท่านบอกว่าเป็นมนต์วิเศษนะ ให้
ทองไว้ให้จนได้ ใจความของมนต์นั้น
ก็ว่า ท่านทำอะไรอย่าดีกว่าใครเขาไม่ว่า
เราเห็นอยู่ เราจึงรู้ว่าท่านทำอะไร
ใจความมีแค่นี้ ทองอยู่สามปีจึงได้ พอ
อยู่โคสามปีเห็นว่าทองโคคองแล้ว
ก็ลาอาจารย์กลับมาบ้าน เดินทางมา
ก็ดี ยามโคก็ดี ทุกอย่างก้าวนี้จึงขึ้น
คากาเล็งนี้อยู่ตลอดไปขอจะขึ้นมา

ทางนั้นก็ปรากฏว่า มีโจรผู้ร้ายได้
 วางแผนปล้นบ้านเศรษฐีบ้านหนึ่ง ปล้นไป
 ด้วยความเรียบร้อยเจาหน้าทีความหา
 ตัวผู้ร้ายอยู่ แต่ก็หาอย่างไรก็จับ
 ไม่ได้ ผู้ร้ายนี้ซ่อนตัวอยู่ในอุโมงค์อย่างคิ
 บังเกิดคนโกงนี้จับของจีไปถวาย ขณะ
 ที่เดินทางหาไปก็ถึง กำลังหาหน้าที
 มีพหูขอยุก็ถึง กอริทองกาอย่างนี้
 อยู่ตลอดเวลา ก็ว่า ท่านทำอะไร
 อย่านึกว่าโลเขาไม่รู เขาเห็นอยู่เรา
 จึงรู้ว่าท่านทำอะไร ในขณะเดียวกัน
 นั้นแหละผู้ร้ายจึงซ่อนตัวอยู่นั้น เกิด
 ลอบตัวก็ขึ้น เขามามอบตัวต่อ
 เจาหน้าทีในขณะที่ เจาหน้าทีกำลังตาม
 แล้วชายคนโกงนี้ก็เดินทางหนีไป กอ
 ปรากฏว่าจับได้พอจับได้ก็สวนไป
 ไตสวนมา ผู้ร้ายก็รับว่า มีคนคนหนึ่ง
 พูดยาชื่อใดยีนว่า ท่านทำอะไรอย่านึก
 ว่าโลเขาไม่รูเขาเห็นอยู่เราจึงรู้ว่า
 ท่านทำอะไร จึงได้มามอบตัวนี้แน่ ชาว
 เลื่องนี้ก็แพร่สะพัดไปจนกระทั่งถึง
 พระราชา พระราชาทอดไปเผ่า
 คนโกงนี้ก็เอาเลื่องนี้ขึ้นตั้ง

ทางนั้นก็ปรากฏว่า มีโจรผู้ร้ายได้
 วางแผนปล้นบ้านเศรษฐีบ้านหนึ่ง ปล้นไป
 ด้วยความเรียบร้อยเจาหน้าทีความหา
 ตัวผู้ร้ายอยู่ แต่ก็หาอย่างไรก็จับ
 ไม่ได้ ผู้ร้ายนี้ซ่อนตัวอยู่ในอุโมงค์อย่างคิ
 บังเกิดคนโกงนี้ไปถวาย ขณะ
 ที่เดินทางหาไปก็ถึง กำลังหาหน้าที
 มีพหูขอยุก็ถึง ก็จะทองคำอย่างนี้
 อยู่ตลอดเวลา ก็ว่า ท่านทำอะไร
 อย่านึกว่าโลเขาไม่รู เราเห็นอยู่เรา
 จึงรู้ว่าท่านทำอะไร ในขณะเดียวกัน
 นั้นแหละผู้ร้ายจึงซ่อนตัวอยู่นั้น เกิด
 ลอบตัวก็ขึ้น เขามามอบตัวต่อ
 เจาหน้าทีในขณะที่ เจาหน้าทีกำลังตาม
 แล้วชายคนโกงนี้ก็เดินทางหนีไป ก็
 ปรากฏว่าจับได้พอจับได้ก็สวนไป
 ไตสวนมา ผู้ร้ายก็รับว่า มีคนคนหนึ่ง
 พูดยาชื่อใดยีนว่า ท่านทำอะไรอย่านึก
 ว่าโลเขาไม่รูเราเห็นอยู่เราจึงรู้ว่า
 ท่านทำอะไร จึงได้มามอบตัวนี้แน่ ชาว
 เลื่องนี้ก็แพร่สะพัดไปจนกระทั่งถึง
 พระราชา พระราชาก็เรียกไปเผ่า
 คนโกงนี้ก็เอ่ยเล่าเรื่องนี้ให้ฟัง

พร้อมทั้งให้คาถาบทนี้ไว้ในขณะนั้นก็มี
 คนคิดร้ายจะปลงพระชนม์พระราชา คือจะฆ่า
 พระเจ้าแผ่นดินและวาทันง่าย ๆ ใน
 มือนึงพระเจ้าแผ่นดินไปตัดคม กอเลย
 ฆางก็กลับฆางตัดคมนั้นก็วางแผนไว้
 ว่า เวลาโกนหน้าโกนตาพระราชา
 เมล็ด ๆ จีเชนมีโกนไปฝากขอพระราชา
 พระราชาบอกว่าดังเก็บ ๆ อยู่ พอสะคุ้ง
 รู้ตัวก็เลยพูดขึ้นว่า ท่านทำอะไร
 อย่านึกว่าใครเขาไม่รู้ เราเห็นอยู่เรา
 จึงรู้ว่าท่านทำอะไรฆางก็กลับกอเลย
 นั่งคุกเข่าว่า ขอพระเจ้าแผ่นดินนี้รู้
 เรื่องราวหมดแล้วแต่ก็เลยยอมรับ
 ศาสดา แล้วก็ถูกจับไปฆ่าโหมทุกคน
 พระราชาเลยเรียกชายคนนี้เป็นคนโง่
 เปียะ เค้าไปเฝ้า แล้วแต่งตั้งให้อยู่
 มหาดเล็ก อันนี้จึงได้ชื่อความมั่นคงคนโง่

พร้อมทั้งให้คาถาบทนี้ไว้ในขณะนั้นก็มี
 คนคิดร้ายจะปลงพระชนม์พระราชา คือจะฆ่า
 พระเจ้าแผ่นดินและวาทันง่าย ๆ ใน
 วันหนึ่งพระเจ้าแผ่นดินไปตัดคม ก็เลย
 ฆางก็กลับฆางตัดคมนั้นก็วางแผนไว้
 ว่า เวลาโกนหน้าโกนตาพระราชา
 เมล็ด ๆ จะใช้มีดโกนนี้เชือดคอพระราชา
 พระราชาก็กำลังเกลี้ย ๆ อยู่ พอสะคุ้ง
 รู้ตัวก็เลยพูดขึ้นว่า ท่านทำอะไร
 อย่านึกว่าใครเขาไม่รู้ เราเห็นอยู่เรา
 จึงรู้ว่าท่านทำอะไรฆางก็กลับกอเลย
 นั่งคุกเข่าว่า ขอพระเจ้าแผ่นดินนี้รู้
 เรื่องราวหมดแล้วแต่ก็เลยยอมรับ
 ศาสดา แล้วก็ถูกจับไปฆ่าโหมทุกคน
 พระราชาเลยเรียกชายคนนี้เป็นคนโง่
 เปียะ เค้าไปเฝ้า แล้วแต่งตั้งให้เป็น
 มหาดเล็ก อันนี้จึงได้ชื่อความมั่นคงคนโง่

สามเมา

สามเมา

นายฤทธิ อภิรักษ์ : ผู้เฒ่า

ในสมัยก่อนมีเมืองเมืองหนึ่ง
พระเจ้าแผ่นดินเนี่ยะ เป็นกบชอบซื้อ
คนขี่มสุรางค์รายาขึ้น แต่ประชาชนก็
ชอบขี่มสุรางค์รายาขึ้นอยู่เป็นจำนวน
มากมายกายทรงพระเจ้าแผ่นดินเป็นกบ
ยะฮักชอบเห็นจึงว่าการขี่มสุรางค์นี้ คืบ
เพื่อมิเหลือ การขี่มสุรางค์ขึ้นขึ้นเพื่อ
มิเหลือ การขี่มสุรางค์ขึ้นขึ้นเพื่อ
เห็นกบฮักชอบเห็นจึงแหวกินแล้ว
มันมีสติปัญญาดีชั่วอย่างเลวเพราะตัว
พระเจ้าแผ่นดินเอง เห็นมเกลสุลกเลื่อง
หมู่นี้เลย เห็นก็อยากทดสอบความจริง
ว่า ไฉนสามเฒ่าชอบ ชอบเมาสาม
เฒ่ามันมีผลประโยชน์อย่างเลว มื้อหนึ่ง
มันเอื้อ ช่างพระเจ้าแผ่นดินเนี่ยะ ทักบอ
ช่างพระเจ้าแผ่นดินทักบอ แล้วทักบอ
กบยะฮักคนที่ขี่มสุรางค์เมาขึ้นรายาขึ้น
นี้แหละว่า คืบแล้วบางคนก็ไคชาว่า
ถ้าขี่มสุรางค์ไปแล้วมันมีสติปัญญาดี ก็
เลยฮักหาคเด็กเนี่ยะ ไปตามคนที่

ในสมัยก่อนมีเมืองเมืองหนึ่ง
พระเจ้าแผ่นดินนี้ พระองค์ก็ไม่ชอบให้
คนขี่มสุรางค์รายาขึ้น แต่ประชาชนก็
ชอบขี่มสุรางค์รายาขึ้นอยู่เป็นจำนวน
มากมายกายทรงพระเจ้าแผ่นดินพระองค์
ฮักชอบเห็นจึงว่าการขี่มสุรางค์นั้น คืบ
เพื่ออะไร การขี่มสุรางค์ขึ้นขึ้นเพื่อ
อะไร การขี่มสุรางค์ขึ้นขึ้นเพื่อ
พระเจ้าแผ่นดินไม่ชอบเห็นจึงจริง ๆ ว่ากินแล้ว
มันมีสติปัญญาดีชั่วอย่างไร เพราะตัว
พระเจ้าแผ่นดินเองพระองค์ไม่เคยรู้เรื่อง
พวกนี้เลย พระองค์ก็อยากทดสอบความจริง
ว่า ไฉนสามเฒ่าชอบ ชอบเมาสาม
เฒ่า มันจะมีประโยชน์อย่างไร วันหนึ่ง
มันเอื้อ ช่างพระเจ้าแผ่นดินนี้ ทักบอ
ช่างพระเจ้าแผ่นดินทักบอ แล้วก็พระองค์
ก็อยากหาคนที่ขี่มสุรางค์เมาขึ้นรายาขึ้น
นี้แหละว่า คืบแล้วบางคนก็ไคชาว่า
ถ้าขี่มสุรางค์ไปแล้วมันมีสติปัญญาดี ก็
เลยให้หาคเด็กเนี่ยะ ไปตามคนที่

ขอบกั้นแต่เอาเมาแต่เอา เมาแต่สุรา
 ยามาเนะ อ้อไปตามมาเฝ้าพระเจ้า
 แฉกดินจิ๋วความคิดเห็น จากคนที่เมา
 ที่เมานี้ข้างพระเจ้า อ่า เวลาข้าง
 พระเจ้าแผ่นดิน ทกบอ จะมีปัญญาเอา
 เอาะไ้อย่างเลอลนนี้เมานี้ก็ทอบว่า
 บียาเลย เอาะง่าย ๆ คืออะไรกะหนี
 งัดขึ้น เอาะหลาย ๆ คนมาช่วยกันงัด
 ขึ้น แต่เอาเฝ้าพระเจ้าต้องถึงตาย พระ
 เจ้าแผ่นดินได้ฟังอย่างนั้นจึงบอกว่า เอา
 สติปัญญาเจ้านี้ก็มีความคิดเห็นเจ้านี้
 ก็ดี ที่นี้พระเจ้าแผ่นดินก็ให้มหาดเล็ก
 ไปตามคนที่ถูกขามาก็คคนหนึ่งมาขอ
 ความคิดความเห็น พอตามมาถึงเข้า
 เฝ้าพระเจ้าแผ่นดินแล้ว พระเจ้าแผ่นดิน
 ก็ถามว่า ข้างทกบอเฝ้าเอาะไหนยังเลอ
 จึงจึ้นได้คนที่ถูกขามาที่ทอบหันที่
 หักใจเลยคือกับก็ว่า บียา บียา ง่าย
 นิดเดียว เฝ้าก็ว่าอย่างนั้น ซุกใส่เป็น
 เป็นขึ้นมาเลย ซุกมาแต่ไกลซุกเรื่อยลง
 ไปจนถึงกบอ เมื่อถึงกบอแล้วข้าง
 กอจีย่างขึ้น เอาะจากบอไต่อย่าง
 สมายเลย พระเจ้าแผ่นดินได้ฟัง เห็น

ขอบกั้นแต่เอาเมาแต่เอา เมาแต่สุรา
 ยามาเนะ ให้ไปตามมาเฝ้าพระเจ้า
 แฉกดินจิ๋วความคิดเห็นจากคนที่เมา
 ที่เมานี้ข้างพระเจ้า อ่า เวลาข้าง
 พระเจ้าแผ่นดิน ทกบอ จะมีปัญญาเอา
 ออกไต่อย่างไรคนที่เมานี้ก็ทอบว่า
 ไม่ยากเลย ออกง่าย ๆ คืออะไรไม้นาน
 งัดขึ้น เอาะหลาย ๆ คนมาช่วยกันงัด
 ขึ้น แต่เอาเฝ้าพระเจ้าก็ต้องถึงตาย พระ
 เจ้าแผ่นดินได้ฟังอย่างนั้นพระองค์ก็ว่า เอา
 สติปัญญาเจ้านี้ก็มีความคิดเห็นเจ้านี้
 ก็ดี ที่นี้พระเจ้าแผ่นดินก็ให้มหาดเล็ก
 ไปตามคนที่ถูกขามาก็คคนหนึ่งมาขอ
 ความคิดความเห็น พอตามมาถึงเข้า
 เฝ้าพระเจ้าแผ่นดินแล้ว พระเจ้าแผ่นดิน
 ก็ถามว่า ข้างทกบอนี้ ทำอย่างไร
 จึงจะขึ้นได้คนที่ถูกขามาที่ทอบหันที่
 หักใจเลยเหมือนกันก็ว่า ไม่ยาก ไม่ยาก ง่าย
 นิดเดียว เขาก็ว่าอย่างนั้น ซุกให้เป็น
 เป็นขึ้นมาเลย ซุกมาแต่ไกลซุกเรื่อยลง
 ไปจนถึงกบอ เมื่อถึงกบอแล้วข้าง
 ก็จะเดินขึ้น ออกจากบอไต่อย่าง
 สมายเลย พระเจ้าแผ่นดินได้ฟัง พระองค์

กอเมาะเพื่อกว่า เออ เจ้านี้ก็สติ
 ปัญญาดี อาสติปัญญาดีมีหัวคิดดี ที่นี้เพื่
 ก่อความหาคเล็กไปตามคนที่ชอบสูบ
 ยามิน เออ ชอบสูบยามินมาเผ้ามหาค
 เล็กไปตามมากคนที่สูบยามิน มาเผ่า
 พระเจ้าแผ่นดิน ขอความคิดเห็นว่า
 ราชกกุธเบาะ จิมปัญญาเอาออกไค
 อย่างเออ คนที่ชอบสูบยามินก็บอกว่า
 นบวเลย ๆ อ่า ขานอยจิมิวิวิวิวิความ
 คิดเห็นของขานอยจะเอาอย่างง่าย ๆ เลย
 คือความทรงจำราชเบาะนั้น จิตองกิน
 ทอตามวันมกก็ขมขื่นจิกกิน กับแควมันกก็
 ขมขื่นกอกิน กับแควมันกก็ ขมขื่นจิก
 หังกลางวันกลางคืนอย่างนี้ พอหลายวัน
 ไปแล้ว ขีซ้างก็สูงขึ้นมา ๆ ๆ จน
 ถึงปะมอ ข้างกกจีเอะจากบอไค
 อย่างสบายเลย พระเจ้าแผ่นดินไคหัง
 อย่างนี้ เพื่อกว่า โอ สติปัญญาสู
 เจ้าเบาะ คือทุกคนเลื่อมใสกันทุกคน
 เจ้านี้กับเล้า อ่า มีอะไร ทะเลอ ผู้
 ชอบกินเล้าก็ตอบว่ากินหมกมีอะไร 3 บาท
 กินมาแล้วจิกปี กินมาแล้วชาวปี ปีหนึ่งมี
 365 วัน กินมาแล้วชาวปีคิดเป็นจำนวน

ก็ยกพระองค์ที่ว่า เออ เจ้านี้ก็สติ
 ปัญญาดี อา สติปัญญาดีมีหัวคิดดี ที่นี้พระองค์
 ก่อความหาคเล็กไปตามคนที่ชอบสูบ
 ยามิน เออ ชอบสูบยามินมาเผ้ามหาค
 เล็กไปตามมากคนที่สูบยามิน มาเผ่า
 พระเจ้าแผ่นดิน ขอความคิดเห็นว่า
 ราชกกุธเบาะ จิมปัญญาเอาออกไค
 อย่างไม่ คนที่ชอบสูบยามินก็บอกว่า
 ไม่ยากเลย ๆ อ่า ขานอยจะมีวิธีการความ
 คิดเห็นของขานอยจะเอาอย่างง่าย ๆ เลย
 คือความทรงจำราชเบาะนั้นจะต้องกิน
 หล้าทั้งวันทั้งคืนไม่รู้จักอิ่ม กินแล้วมันก็ขี
 ขมขื่นมันก็กิน กับแควมันกก็ ขมขื่นจิก
 หังกลางวันกลางคืนอย่างนี้ พอหลายวัน
 ไปแล้ว ขีซ้างก็จะสูงขึ้นมา ๆ ๆ จน
 ถึงปากบอ ข้างก็จะออกจากบอไค
 อย่างสบายเลย พระเจ้าแผ่นดินไคหัง
 อย่างนั้น พระองค์ที่ว่า โอ สติปัญญาพวก
 เจ้านี้ทุกคนนะ มีสติอย่างนี้ทุกคน
 เจ้านี้กับเล้า อ่า วันละ เท่าไร คน
 ชอบกินเล้าก็ตอบว่ากินหมกวันละ 3 บาท
 กินมาแล้วจิกปี กินมาแล้วชาวปี ปีหนึ่งมี
 365 วัน กินมาแล้วชาวปีคิดเป็นจำนวน

วัน 7300 วันแล้วทุกด้วยสาม ตัวเลข
 ที่เอามาเป็นสูง สูงมากที่เดียว
 เฉพาะค่าเหล่านี้ อันนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 คินกัโศตัวเลขแล้ว เห็นกอยอนตาม
 ใจก็รู้ฐานันว่า กินกัฐาหมกวันละ
 ทะเลอ มดมีอะไร 2 บาทกินมาแล้วจัก
 ปี กินมาแล้ว 30 ปี ปีนี้มี 365 วัน
 กินมา 30 ปี ก็เป็นหนึ่งในหมื่นแล้วลอย
 หน้าสิบมือ คิดเป็นตัวเลขแล้วตัวเลขก็
 สูงเฉพาะค่ากัฐาอันนี้ อันนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 คินกัโศตัวเลขแล้ววันที่ต้องใช้จ่ายโดย
 ปาวะโยชนไปนี้มากพอสมควรแล้วก็
 ตามกนที่กินยาเป็นอีก กินเข้ามา เออกิน
 ดินมดมีอะไรทะเลอ คนกินดินกัศอบว่า
 กินมดมีอะไร 4 บาทกินมาแล้วจักปี กิน
 มาแล้วราวปี 30 วัน จึงเป็นเดือนหนึ่ง
 สิบสองเดือนจึงเป็นหนึ่งปี เดือนหนึ่งมี
 สามสิบวันปีหนึ่งสิบสองเดือนก็สามร้อย
 หกสิบห้าวัน มาคิดดู ตัวเลขที่ต้องใช้
 จ่ายในคำฉินนี้เงินทั้งสองหมื่น
 เกือบสามหมื่น ขอได้ตัวเลขทั้งสาม
 เมมาแล้ว พระเจ้าแผ่นดินคินกัโศให้ทั้ง
 สามหน้าทั้งสามเมานี้แหละคนกินเหล่านี้

วัน 7300 วันแล้วทุกด้วยสาม ตัวเลข
 ที่ออกมาเป็นสูง สูงมากที่เดียว
 เฉพาะค่าเหล่านี้ อันนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 คินกัโศตัวเลขแล้ว พระองค์ก็ยอนตาม
 ใจก็รู้ฐานันว่า กินกัฐาหมกวันละ
 เท่าไร หมกวันละ 2 บาท กินมาแล้วก็
 ปี กินมาแล้ว 30 ปี ปีนี้มี 365 วัน
 กินมา 30 ปี ก็เป็นหนึ่งในหมื่นแล้วลอย
 หน้าสิบมือ คิดเป็นตัวเลขแล้วตัวเลขก็
 สูงเฉพาะค่ากัฐาอันนี้ อันนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 คินกัโศตัวเลขแล้ววันที่ต้องใช้จ่ายโดย
 เปลาะโยชนไปนี้มากพอสมควรแล้วก็
 ตามกนที่กินยาเป็นอีก กินเข้ามา เออกิน
 ดินมดมีอะไรทะเลอ คนกินดินกัศอบว่า
 กินมดมีอะไร 4 บาทกินมาแล้วจักปี กิน
 มาแล้ว ปีสิบปี 30 วัน จึงเป็นเดือนหนึ่ง
 สิบสองเดือนจึงเป็นหนึ่งปี เดือนหนึ่งมี
 สามสิบวันปีหนึ่งสิบสองเดือนก็สามร้อย
 หกสิบห้าวัน มาคิดดู ตัวเลขที่ต้องใช้
 จ่ายในคำฉินนี้เงินทั้งสองหมื่น
 เกือบสามหมื่น ขอได้ตัวเลขทั้งสาม
 เมมาแล้ว พระเจ้าแผ่นดินคินกัโศให้ทั้ง
 สามหน้าทั้งสามเมานี้แหละคนกินเหล่านี้

อา มีปัญญาดี คนกินกัญชาชอบปัญหาคีคน
 กินในกอมมีปัญหาคี แต่ตัวเลขที่ต้องใช้
 จ่ายเสียค่า อา ค่าเช่า ค่ากัญชา ค่าเดิน
 เบี้ยะมันมากเกิน มันมากเกินสมควร
 แล้วความคิดที่จะต้องเอามาใช้อย่างนี้นั้น
 ไม่ได้เชื่อเป็นประจำทุกวัน บางทีลืมปี
 ขาวชาคกอบให้น้ำเอามาเช็ดเพื่อหนึ่ง
 คือเรียกว่าได้ขอหอเสียตั้งแต่หน้า
 ตั้งแต่หน้าหน้า ขออยู่เจ้าทั้งสามคน
 เบี้ยะ เลิกดื่มสุรา กัญชา ขาดินเสีย
 มันเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ นาน ๆ จึงจะ
 ได้เอามาใช้ครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้นถ้าพวก
 เจ้าเลิก อา เมาเมา เมากัญชา เมา
 ขาดินแล้ว สูเจ้า ก่อจมีการเก็บหอม
 รอมดิบไว้ตั้งแต่หัวขอลตามเมาได้
 พังพระเจ้าแผ่นดินว่าอย่างนั้นก็เลย
 เลิกดื่มกันทั้งสามคนทั้งสามเมาคนกิน
 เล้ากอลเลิกดื่มแล้ว มกินอีกแล้วคนที่
 กินกัญชาอีก ไม่สูบกัญชาอีกแล้ว อาคนที่
 กินยาเดินปีกอบกินอีกแล้ว บางคนออกไป
 ตั้งแต่บัดนี้แล้ว ตามคำ อา ขี้แรงของ
 พระเจ้าแผ่นดินตั้งแต่บัดนั้นมา แล้วตอน
 หลังปรากฏว่า ชายทั้งสามนี้ตั้งแต่บัดนี้

อา มีปัญญาดี คนกินกัญชาชอบปัญหาคีคน
 สูบผีนก็มีปัญหาคี แต่ตัวเลขที่ต้องใช้
 จ่ายเสียค่า อา ค่าเช่า ค่ากัญชา ค่าเดิน
 นี่มันมากเกิน มันมากเกินสมควร
 แล้วความคิดที่จะต้องเอามาใช้อย่างนี้นั้น
 ไม่ได้เชื่อเป็นประจำทุกวัน บางทีลืมปี
 ขี้สีขาวคักไม่ได้ให้น้ำเอามาใช้สักครั้ง
 คือเรียกว่าได้ไม่เท่าเสียตั้งแต่หน้า
 ตั้งแต่หน้าหน้า ขออยู่เจ้าทั้งสามคน
 ขี้ เลิกดื่มสุรา กัญชา ผีนเสีย
 มันเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ นาน ๆ จึงจะ
 ได้เอามาใช้ครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้นถ้าพวก
 เจ้าเลิก อา เมาเมา เมากัญชา เมา
 ผีนแล้ว พวกเจ้า ก่อจมีการเก็บหอม
 รอมดิบไว้ตั้งแต่หัวขอลตามเมาได้
 พังพระเจ้าแผ่นดินว่าอย่างนั้นก็เลย
 เลิกดื่มกันทั้งสามคนทั้งสามเมาคนกิน
 เหล้าก็เลิกดื่มเมา ไม่กินอีกแล้วคนที่
 สูบกัญชาอีก ไม่สูบกัญชาอีกแล้ว อาคนที่
 สูบผีนนี้ก็ไม่สูบอีกแล้ว ต่างคนก็ไป
 ตั้งแต่บัดนี้แล้ว ตามคำ อา ขี้แรงของ
 พระเจ้าแผ่นดินตั้งแต่บัดนั้นมา แล้วตอน
 หลังปรากฏว่า ชายทั้งสามนี้ตั้งแต่บัดนี้

ตัวนี้มีบ้านมีช่อง มีหลักฐานพอสมควรคือ
ชาวบ้าน ชาวเมือง ก็อาศัยเชื้อพึ่ง
พระเจ้าแผ่นดิน ผู้เห็นเป็นผู้บังคับบัญชา
เป็นผู้ช่วยเหลือราษฎร อ้อคำแนะนำ
ตั้งแต่นั้นมา ก็เป็นอันว่าเลิกกัน
โดยเด็ดขาดเลย เรื่องนี้ก็จบเท่านี้
แหละครับ

หมื่นจิ่งมี

นายฉวน พวงชวลวงศ์ : ผู้เล่า

มีครอบครัวหนึ่งก็มีเงินทอง
อยู่ขึ้นที่ว่าเป็นเศรษฐีทะเลาะ ค่ะนี่ไอ้เจ้า
ก็อายุหลายแล้ว อายุหลายแล้ว ก็
แบ่งสมบัติให้ลูกให้เฝ้ากองจะตาย แล้วก็
สอนลูกไว้ว่า ลูกเอ๋ยอย่าพึ่งความพอนี้ไว้
เนอ อ้อกินเขาแรงก่อนเหียนเหยอจิมอก
นี่บอกลูกบอกพ่อว่าพลบ คน
เซอทั้งสิบอย่าให้อยู่หาฮือเออางาข้างมา
เออโษมานเนอเนอ สิ่งไว้อย่างนี้แล้ว
พออยู่โงนอยหนึ่งพอกอดตาย ลูกสองคน
ผู้หนึ่งมีปัญญาแต่ผู้หนึ่งมีปัญญา กอ
มาคิดว่าเอ พอกูสิ่งไว้อย่างนี้จึงหมาย

ตัวนี้มีบ้านมีช่อง มีหลักฐานพอสมควรเหมือน
ชาวบ้าน ชาวเมือง ก็อาศัยเชื้อพึ่ง
พระเจ้าแผ่นดิน ผู้เห็นเป็นผู้บังคับบัญชา
เป็นผู้ช่วยเหลือราษฎร ให้คำแนะนำ
ตั้งแต่นั้นมา ก็เป็นอันว่าเลิกกัน
โดยเด็ดขาดเลย เรื่องนี้ก็จบเท่านี้
แหละครับ

หมื่นจิ่งมี

มีครอบครัวหนึ่งก็มีเงินทอง

อยู่ขึ้นที่ว่าเป็นเศรษฐีทะเลาะ ที่ไหน
ก็อายุมากแล้ว อายุมากแล้ว ก็
แบ่งสมบัติให้ลูกให้เฝ้ากองจะตาย แล้วก็
สอนลูกไว้ว่า ลูกเอ๋ยอย่าพึ่งความพอนี้ไว้
นะให้กินข้าวเป็นกองเหียนเหยอจิมอก
เออเนอเนอถึงก็ให้พ่อว่าพอดิบ คน
ให้ทั้งสิบอย่าให้อยู่หาฮือเออางาข้างมา
พารั่วมานะลูกนะ สิ่งไว้อย่างนี้แล้ว
พออยู่โงนอยหนึ่งพอกอดตาย ลูกสองคน
คนหนึ่งมีปัญญาแต่อีกคนหนึ่งไม่คอยมีปัญญา ก็
มาคิดว่า เอ พอกูสิ่งไว้อย่างนี้จึงหมาย

ถึงหยิ่งเอนอใจที่มีปัญญานั้นก็จาง
 เห็นหล่อเทียนเล่มใหญ่ใหญ่ พอจิกิน
 เขานั่ง กอดจูบเทียนขึ้นแล้วจึงกินข้าว
 พอกินข้าวอิ่มแล้วจึงนอน กะนี้เกาะไป
 ทางสวนหลังบ้านนั้น บอนเลยยื้อบอด
 กอไปเกาะไม้เกาะฉิบเหอมาเป็นชื่อพอ
 คว้า ๆ หยิบ ๆ ไล่เวกหยิ่งง้อย คนเซอ
 ประจำอยู่มานานเมื่ออยู่ที่คนกอดเธอปลุก
 อยู่ลา นมีเวลาหลับเวลานอน คนเซอก
 หีเกาะไป ไ้ไปเกาะจางคนอื่นมา
 เป็นประจำเป็นไปเรื่อยมา แล้วไฮ
 มานกอดไปเกาะจางจางเอามาเอค
 โยมาน ลากาเหาเลอกอสู ผลที่พูด
 เงินทองที่พอแม่แบ่งให้นั้นก็หมดเกลี้ยง
 กลายเป็นยาจกยากจนต้องขอทานเพื่อน
 กับครอบครัว ส่วนคนที่ปัญญานั้นก็มาคิดว่า
 คติต่าง ๆ ที่พอสั่งไว้ก็ต้องเป็นคติเตือน
 เจออันเจออันหนึ่ง อย่างกินข้าวแคง
 กอนเทียนหยอจิมอคน เห็นกอมานิก
 ว่า ถ้าเมื่อมีศึกมีเสือกก็จะต้องเขียน
 สักพ้อม เทียนเทียนคนไหนมายัง
 ดวงอาทิตย์มานเราว่าตะเงิน เพราะ
 นั้นพอกินข้าวกอนตะเงินจิก เห็นก

ถึงอะไรนะใจที่ไม่ปัญญานั้นก็จาง
 เขาหล่อเทียนเล่มใหญ่ใหญ่ พอจะกิน
 ข้าวเย็น ก็จุกเทียนนั้นแล้ว จึงกินข้าว
 พอกินข้าวอิ่มแล้วจึงคืบ ที่นี้ออกไป
 ทางสวนหลังบ้านนั้น ที่ใดเอื้อมไม่ถึง
 ก็ไ้หาไม้หาอะไรมาเป็นไฟพอ
 คว้า ๆ หยิบ ๆ ไล่ ทำอย่างนี้อยู่ คนไ้
 ประจำอยู่มานานเมื่ออยู่สืบคนก็ไ้ไ้
 อยู่เฉย ไม่มีเวลาหลับเวลานอน คนไ้ก็
 หี้ออกไป ไ้ไปหาจางคนอื่นมา
 เป็นประจำเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา แล้วร้ว
 มานก็ไปหาจางจางเอามาทำ
 ร้วบ้าน รากาเหาไรก็สู ผลที่สุด
 เงินทองที่พอแม่แบ่งให้นั้นก็หมดเกลี้ยง
 กลายเป็นยาจกยากจนต้องขอทานเขา
 กับครอบครัว ส่วนคนที่ปัญญานั้นก็มาคิดว่า
 คติต่าง ๆ ที่พอสั่งไว้ก็ต้องเป็นคติเตือน
 ใจอันใดอันหนึ่ง อย่างกินข้าวเย็น
 กอนเทียนใหญ่จะคืบนี้ เขาก็มานิก
 ว่า ถ้าเมื่อมีศึกมีเสือกก็จะต้องเตรียม
 ไ้พร้อม เทียนเทียนนี้หมายถึง
 ดวงอาทิตย์มานเราว่าตะเงิน เพราะ
 นั้นต้องกินข้าวกอนดวงอาทิตย์จะตก เขาก็

ถือปฏิบัตินี้เป็นประจำ บกนเจอ
 ยึดข้อคิดพอกว่าพอยบนี้ สอนให้อู้จัก
 ประหยัด อู้จักยับยั้งจักว่าเล็ก ๆ น้อย ๆ
 แล้ว อันไหนที่พอจะเจอจนเมื่อก่อน
 เหลือไว้ เอาไว้เผื่อเป็นเผื่อตายเผื่อ
 นายจิเอา คนเข็ดทั้งขิมวย่าอู้ดูลานี่
 สอนให้อู้ยบนั้นเพียร เพราะคนเขามี
 อยู่สืบนี้ ขิมนี้บิเอาไปดูลานี่มันจิ
 เกิดความว่างเปล่าขึ้น เจอทั้งกองคอย
 ได้ ว่าอย่างนั้น กอคนอู้ยบนั้น
 เพียรกันแหละ อู้เจดไว้จะลยอยู่
 ลาเนอ ส่วนเอาไปขายเออควย
 งามข้างนั้นนี้ เลี้ยวอู้ดูลานี่ เพราะ
 งามข้างนี้เออจะดูลานี่ จิคือดูลานี่
 บะดูลานี่ถือปฏิบัตินี้จะอู้ดูลานี่
 กลายเป็นคนที่มีศรีสุข ไทยบ้านไทย
 เมืองกอดเลาณันก็อู้ดูลานี่
 มหาเศรษฐีคือพอกคนตระกูลสืบต่อมา

ถือปฏิบัตินี้เป็นประจำ ที่ใด
 เลี้ยวไม่ถึงให้พอกว่าพอยบนี้ สอนให้อู้จัก
 ประหยัดให้อู้จักยับยั้งจักว่าเล็ก ๆ น้อย ๆ
 แล้ว อันไหนที่พอจะเจอจนเมื่อก่อน
 เหลือไว้ เอาไว้เผื่อเป็นเผื่อตายเผื่อ
 นายจะเอา คนในทั้งขิมวย่าอู้ดูลานี่
 สอนให้อู้ยบนั้นเพียร เพราะคนเรามี
 อยู่สืบนี้ ขิมนี้บิเอาไปดูลานี่มันจิ
 เกิดความว่างเปล่าขึ้น ทำอะไรก็ไม่ค่อย
 ได้ ว่าอย่างนั้น ก็สอนให้อู้ยบนั้น
 เพียรกันแหละ ให้ทำงานลยอยู่
 เฉยนะ ส่วนเอารัฐบ้านทำควย
 งามข้างนั้นนี้ เออว่าให้อู้ดูลานี่ เพราะ
 งามข้างนี้เออจะดูลานี่ จิคือดูลานี่
 บะดูลานี่ถือปฏิบัตินี้จะอู้ดูลานี่
 กลายเป็นคนที่มีศรีสุข ไทยบ้านชาว
 เมืองก็เออพอกคนตระกูลสืบต่อมา
 มหาเศรษฐีเหมือนพอกคนตระกูลสืบต่อมา

ปลาหมอขายเพราะอะไร

ปลาหมอขายเพราะปลา

นายผวน พวงขวาววงศ์ : ผู้เล่า

มีเมืองเมืองหนึ่งมีผู้หญิงอยู่
สามคน แต่แม่ถามว่ามีแค่สามคนเท่านั้นดอก
มีหลายคน แล้วสามคนนี้เป็นผู้หญิงที่
คอยถือเงิน ผู้หนึ่งไปฝากพ่อ อีกผู้หนึ่ง
ซัดักซ์โหมย อีกผู้หนึ่งก็เที่ยวแก้งเลือก
ขายสามคนนี่ละ จนถึงโหมยแหละ
ลงโหมยนี้พระเจ้าแผ่นดินเห็นกลัวว่าเจ้า
ไว้นั้นแผ่นดินเขยื้อนมีไคเนอ สือ
เอาไปปล่อยเกาะกูน กอละลาถิ่นเอาไป
ปล่อยเกาะ ถ้าจะเทียบกันก็คงจะเหมือน
เกาะสี่ข้างจะนี่แหละนะ เอาไปปล่อย
ไว้นั้นแล้ว สามคนก็เลยอยู่ด้วยกัน
งอมเหงากอดลมกันไคเนออยู่ อยู่กัน
หลายปีหลายเดือนผ่านไป กอบังเจ็ดมี
พ่อค้าสำเภาลำหนึ่ง จะไปค้าทางเรือ
ผ่านไปพบไปเห็น ผู้หญิงสามคนนี่
อยู่อย่างหน้าตาผู้งานคือ ๆ กัน ก็ไปสืบ
ประวัติสอบไปถามมาไคความว่า ผู้หนึ่ง
นี้เป็นคนซัดักซ์โหมย นายสำเภาก็อ่าว่า
ซัดักซ์โหมยเป็นเมียเนอ กอละลาถิ่น

มีเมืองเมืองหนึ่งมีผู้หญิงอยู่
สามคน แต่ไม่ใช่ว่ามีแค่สามคนเท่านั้นดอก
มีหลายคน แล้วสามคนนี้เป็นผู้หญิงที่ไม่
คอยเหมือนเขา คนหนึ่งนั้นพูดมาก อีกคนหนึ่ง
ซัดักซ์โหมย อีกคนหนึ่งมักมากในกามรมณ์ แก้อย่างไรก็
ไม่ขายสามคนนี่ จนถูกลงโหมยแหละ
ลงโหมยนี้พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ก็ว่าเจ้า
ไว้นั้นแผ่นดินใหญ่นี้ไคไคเนอ ให้
เอาไปปล่อยเกาะโน้น ก็เลยพากันเอาไป
ปล่อยเกาะ ถ้าจะเทียบกันก็คงจะเหมือน
เกาะสี่ข้างอย่างนี้แหละนะ เอาไปปล่อย
ไว้นั้นแล้ว สามคนก็เลยอยู่ด้วยกัน
งอมเหงากอดลมกันไคเนออยู่ อยู่กัน
หลายปีหลายเดือนผ่านไป กอบังเจ็ดมี
พ่อค้าสำเภาลำหนึ่ง ก็ไปค้าทางเรือ
ผ่านไปพบไปเห็น ผู้หญิงสามคนนี่
รูปร่างหน้าตาสวยเหมือน ๆ กัน ก็ไปสืบ
ประวัติสอบไปถามมาไคความว่า คนหนึ่ง
นี้เป็นคนซัดักซ์โหมย นายสำเภาก็อ่าว่า
ฉันจะเอาเป็นเมียเนอ ก็เลยเอามา

เป็นเมียพอว่ามันคิดจะขโมยอะไรของ
 เมือ มันไปเอาจนเมื่อก่อน โยะโกนี่เหลือ
 เอาเอาจนเมื่อก่อน ผลที่สุดก็ลักกอดเลย
 หายส่วนอีกคนหนึ่ง ล่องพอลาสาเกาอัน
 กอนมานี้กาวเอาเอาที่เคียวนี้ขอจีเอา
 เอาแล้วพอเห็นนี่กะมัทนุบาย นี่ก็
 อยากรู้เรื่องเพศมาหามเลกอดเคียว
 เอาแล้วมัน ก็อยากรู้ว่านนี้ล่องอยู่
 อีไหนะผลที่สุดก็เคียวล่องหาย เลยสอง
 คนนี้โค้วแล้ว ไปกับพอลาสาเกาแล้ว
 อีกคนหนึ่งยังติดอยู่เกาะนั้น เหยปาก
 ปอก หัง ๆ ที่อยู่เคียวล่องไปความอัน
 ความไม่อยู่ล่องจิกให้เคียว กอดเลย
 ตอนถึงพะยาหงส์หนึ่ง พะยาหงส์สอง
 สองโก้วแล้ว เหยปากก็ถามกันว่า โอ
 ผู้หญิงสามคนที่ถูกปล่อยเกาะนั้น กอด
 เหยล่องอยู่คนเคียวเนี่ยะขอ เอาไป
 พากันไปเอาเอาะเพาะ พอไปมา
 กับแล้วล่องเบาะว่าเสากายไม่คนละ
 ข้าง แล้วล่องล่องปากล่องนึ่งกันมา
 แต่เขาคงสัญญาเสียก่อนว่าห้ามปะ
 เหว เวลามากทางทางห้ามไม่ให้พูด ให้
 เผลอไว้ เหวถามเผลอได้เผลอหนึ่งเลอ

เป็นเมียพอว่ามันคิดจะขโมยอะไรของ
 ใคร คนที่มีให้จนหมด อยากรู้อะไร
 เอาให้จนหมด ผลที่สุดก็ขโมยก็เลย
 หายส่วนอีกคนหนึ่ง ร่องพอลาสาเกาอัน
 ก็มานี้กาวเอาคนมัทนุบายในกามารมณี่จนจะเอา
 เอาแล้วพอเห็นนี่กอยากชอญผู้ชาย นี่ก็
 อยากรู้เรื่องเพศมาหามเลกอดเคียว
 ทำให้มัน ก็ไม่ไหวไม่ไหวไม่ไหว
 จีเกาะผลที่สุดมันกอนในกามารมณี่ก็หาย เลยสอง
 คนนี้โค้วแล้ว ไปกับพอลาสาเกาแล้ว
 อีกคนหนึ่งยังติดอยู่เกาะนั้น คนพูด
 มากหัง ๆ ที่อยู่คนเคียวก็พูดเรื่องนั้น
 เรื่องนี้ไม่อยู่เคียวล่องครั้งนะ ก็เลย
 ร่องถึงพะยาหงส์หนึ่ง พะยาหงส์สอง
 สองโก้วแล้ว เหยปากก็ถามกันว่า โอ
 ผู้หญิงสามคนที่ถูกปล่อยเกาะนั้น ก็
 เหวล่องอยู่คนเคียวเนี่ยะ เราไป
 พากันไปเอาออกเกาะ พอปรึกษา
 กันแล้วล่องบอกว่าเรากายไม่คนละ
 ข้าง แล้วให้ผู้หญิงมากินนึ่งกันมา
 แต่เราคงสัญญาเสียก่อนว่าห้ามพูด
 นะ เวลามากทางทางห้ามไม่ให้พูด ให้
 เผลอไว้ ใครถามใครได้ใครอย่างไร

ก็ต้องไม่พูด ว่าความหยิ่งนี้เน กอเลย
 ตกตงกันแล้วจะไปหา ไปยอมเสียเอ
 ปากปอดนี้สูงจัก เห็นกอดมจนเจที่จิมา
 สัมปะ สัมคำว ขอยจับปะความ
 นิเหลอ พะญาหงส์คู่ผิวเมียนกอดคาม
 ไมคนละข้าง แล้วฮือเอเยปากปอดนี้
 นังกางไม้นั้นมา พะญาหงส์กอบินมาจิ
 เอมมาส่ง พอมาสอกกางทาง เอเยนี้
 อจนโคนี้ปะมอยุลานอ กอเทหาไปถาม
 พะญาหงส์โคญู้ว่า เป็นกะเหลอกับอ
 มะญาหงส์โคญูกอมปะ เคาหายไถาม
 พะญาหงส์โคแหมกับอ กอมปะถามแล้ว
 ฉางออีก คำโใโปะคำโมาอยู่กันมอยุล
 จักเฝ้า มากะดังสอกกางทางฮันพอคือ
 กางแหมน้ำคณ ๆ มาจักน้อยนึ่งขึ้น กอละ
 ไปถามเฝ้าว่านักบอ เฝ้ากอดควมา
 นักลอ พอตอบแหมนั้นแหละ หังไมหังล
 กอโถมลงกางน้ำฮันแหละ

ก็ต้องไม่พูด ว่าความอย่างนี้เน ก็เลย
 ตกตงกันแล้วก็ไปหา ไปพูดให้คน
 พุคมากนี้รู้ เขาก็พร้อมใจที่จะมา
 รับปากกับคำว่า ฮันจะไม่พูดเรื่อง
 อะไร พญาหงส์คู่ผิวเมียนกอดคาม
 ไมคนละข้าง แล้วให้คนพุคมากนี้
 เฝ้ากลางไม้นั้นมา พญาหงส์กอบินมาจะ
 เอมมาส่ง พอมามั่งกลางทาง คนนี้
 อตไมโคนี้พุคไมอยู่เฉยเนะ ก็เข้าไปถาม
 พญาหงส์ตัวผู้นั้นว่าเป็นอย่างไรหนักใหม่
 พญาหงส์ตัวผู้นั้นก็ไมพุค เอายายไปถาม
 พญาหงส์ตัวเมียหนักใหม่ ก็ไมพุคถามแล้ว
 ถามดีกรว่าไรไปว่าไรมาอยู่นั้นไมอยู่เฉย
 สักที มากำฮังถึงกลางทางนั้นพอคือ
 กางแหมน้ำคณ ๆ มาดักหนอยหนึ่งไซ้ใหม่ ก็
 ไมถามเขาวาหนักใหม่ เขาก็ตอบว่า
 หนักสิพอตอบแหมนั้นแหละ หังไมหังคน
 ก็คุมลงกลางน้ำนั้นแหละ

ฉลุไม้วิเศษ

ฉลุไม้วิเศษ

นายฉวน พวงขวาลวงค์ : ผู้เล่า

เมื่ออยู่ว่าพระเจ้าแผ่นดินเมือง
 หนึ่ง มีบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขอย่างคี่
 มีมเหสีว่ากันภาษามันเภาทอดจิวามี
 เมีย มีลูกก็สามัญชนทั่วไปนี้แหละที่นี้
 เห็นก่อกวนเภาว่า เมียเห็นนี้ผู้งาม อยู่
 ไปก่อกวนเภาไปลูกก็ทอดจิวามี
 ขางมาเขียนรูปเมียบินไว้ใจได้ว่าเมื่อ
 เป็นสาวนั้นเป็นหญิงเภาในเมืองนั้นมี
 บุโรหิตคนหนึ่ง เป็นผู้ที่มีความรู้หลาย
 คำนึงถึงลูกค้ำทุกข์ทุกอย่างเห็นก่อกวน
 ไปก่อกวนเภาไปลูกก็ทอดจิวามี
 ทาขางเขียนรูปเมียบินไว้ใจได้ว่า
 เภาจะนอ แล้วเห็นใจเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์เภา
 ดิฉันเภาบ่ดี พระเจ้าแผ่นดินก็มอบหน้า
 ที่การงานอันนี้ให้บุโรหิตคนนั้นเป็นผู้รับ
 ดิฉันชอบ เรื่องนี้ก็ไปหานายช่างมา
 มาว่าครูปเมียบินเภา ว่าคไปว่าคมา บุโรหิต
 ก่อถึงว่าดิฉันก็ซื่อสัตย์แล้ว แต่ยังอีก
 น้อยหนึ่งเภา พระเจ้าแผ่นดินก็ว่า ยัง
 ยังมีเภาละ เห็นก่อกวนเภาว่า ยังมี

เมื่ออยู่ว่าพระเจ้าแผ่นดินเมือง
 หนึ่ง มีบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขอย่างคี่
 มีมเหสีว่ากันภาษามันเภาทอดจิวามี
 เมียนี่ลูกเหมือนสามัญชนทั่วไปนี้แหละที่นี้
 พระองค์ก็มาเภาว่าเมียบินไว้ใจได้ว่า
 ไปก่อกวนเภาไปลูกก็ทอดจิวามี
 ขางมาเขียนรูปเมียบินไว้ใจได้ว่าเมื่อ
 เป็นสาวนั้นเป็นอย่างใดในเมืองนั้นมี
 บุโรหิตคนหนึ่ง เป็นผู้ที่มีความรู้หลาย
 คำนึงถึงลูกค้ำทุกข์ทุกอย่างพระองค์ก็ไป
 ปรึกษาบุโรหิตคนนั้นบุโรหิตก็บอกว่าไป
 ทาขางเขียนรูปเมียบินไว้ใจได้ว่า
 เภาจะนอ แล้วเขาจะเป็นคนดีให้คนอื่น
 ถูกคนอื่นไม่ถูกพระเจ้าแผ่นดินก็มอบหน้า
 ที่การงานอันนี้ให้บุโรหิตคนนั้นเป็นผู้รับ
 ดิฉันชอบ เรื่องนี้ก็ไปหานายช่างมา
 มาว่าครูปเมียบินเภา ว่าคไปว่าคมา บุโรหิต
 ก็ว่าถูกค้ำทุกข์ทุกอย่างแล้ว แต่ยังอีก
 หนึ่งหนึ่งเภา พระเจ้าแผ่นดินก็ว่า ยัง
 ะไรละ เภาก็เลยตอบว่า ยังมี

อีกอันหนึ่ง คือปานแดงเท่าจอมก้อยนี้
 แหะละอยู่หมกุนปะแม่พะเจ้าแผน
 ดินโมโห เบาะว่าบุโรหิตคนนี้มีมันทอง
 ลักไค้สมสู่กะเมียกูชบ่อเนี่ยะ หยั่งจี
 เป็นการหมั้นปะมาตสังปะหารชีวิต
 มหาอำมาตย์หนึ่งก็เลยมาขอชีวิตไว้
 พระเจ้าแผนดินก็อนุญาตให้เป็นครั้งที่
 หนึ่ง ทะนี่ครั้งที่สอง ลูกอยากไปปะพาส
 ป่า ลูกชายอยากไปปะพาสป่าก็ไปปริก
 ษาหารือกับบุโรหิตคนนี้มีบุโรหิตคนนี้ก็
 ให้อาณาไปหนึ่ง อาณานิเมื่ออยู่สี่คำว่า
 "เส สา มี ลานี" "เส สา มี ลานี"
 หากำบแมนี่ชื่อทองจำอาณานิไป
 ถ้าไปถึงป่าถึงคง หลงป่าอย่างเลอก
 ตามทั้งผีสาวคงแดงสัตว์สิ่งต่าง ๆ จิ
 ฐภาษากันและอยู่กินรวมกันได้ เป็น
 เพื่อนเป็นเกลอกันจับมีอันคล้าย บังเอิญ
 ลูกชายก็เที่ยวป่าไปไปไปหลงทาง
 แหะ ๆ พอหลงทางไม่รู้จะหาอย่างไร
 ภัยจะมาถึงตัวก็ว่าอาณานิ กอภาย
 เป็นเพื่อนเป็นเกลออยู่กินกันในป่าอัน
 นานพอสมควรแหะละจนกระทั่งลี้มบ้าน
 ลี้มของมาไม่ได้แหะละ และกลายเป็น

อีกอันหนึ่ง คือปานแดงเท่าปลายก้อยนี้
 แหะละอยู่ที่ลับโน้นนะแหะพระเจ้าแผน
 ดินโมโห บอกว่าบุโรหิตคนนี้มีมันทอง
 แอบไค้สมสู่กับเมียกูไซใหม่ นี่ อย่างนี้
 เป็นการหมั้นปะมาตสังปะหารชีวิต
 มหาอำมาตย์หนึ่งก็เลยมาขอชีวิตไว้
 พระเจ้าแผนดินก็อนุญาตให้เป็นครั้งที่
 หนึ่ง ที่นี้ครั้งที่สองลูกอยากไปปะพาส
 ป่า ลูกชายอยากไปปะพาสป่าก็ไปปริก
 ษาหารือกับบุโรหิตคนนี้มีบุโรหิตคนนี้ก็
 ให้อาณาไปหนึ่ง อาณานิเมื่ออยู่สี่คำว่า
 "เส สา มี ลานี" "เส สา มี ลานี"
 หากำบแมนี่ชื่อให้ทองจำอาณานิไป
 ถ้าไปถึงป่าถึงคง หลงป่าอย่างไรก็
 ตามทั้งผีสาวคงแดงสัตว์สิ่งต่าง ๆ จะ
 ฐภาษากันและอยู่กินรวมกันได้ เป็น
 เพื่อนเป็นเกลอกันจะไม่มีอันตราย บังเอิญ
 ลูกชายก็เที่ยวป่าไปไปไปหลงทาง
 จริง ๆ พอหลงทางไม่รู้จะหาอย่างไร
 ภัยจะมาถึงตัวก็ว่าอาณานิ ก็กลายเป็น
 เป็นเพื่อนเป็นเกลออยู่กินกันในป่าอัน
 นานพอสมควรแหะละจนกระทั่งลี้มบ้าน
 ลี้มของมาไม่ได้แหะละ และกลายเป็น

ภาษาสัตว์ภาษาผีไปไหนเป็นคนเต็มเต็ง
 แต่ก็เป็นธรรมดาอยู่เองว่า สัญชาตญาณ
 นอ นานตอนนันทากอย่อมนี้
 ถึงบ้านแล้วก็เลยมาบ้านโดยไม่รู้สีกตัว
 พอมาถึงบ้าน พ่อแม่อก็เลี้ยงไว้ตาม
 ธรรมดาบ้านเฮาสั้นแหละแต่ว่ามี
 ลักษณะเป็นคนบอยเต็มแล้วเพอ ๆ
 หลง ๆ แล้วพระมหากษัตริย์หรือพระเจ้า
 แฉนดินก็เลยบอกว่าบุโรหิตนี่เป็นะ
 ทำผิดเป็นครั้งที่สองเพราะว่าเฮ็ดฮื้อลูก
 เห็นเป็นอย่างนี้ กอสังปะหารชีวิตอีก
 ฝ่ายมหาอำมาตย์ก็มาขอชีวิตไว้อีก พอ
 ขอไว้แล้ว เห็นถือว่า เออ อภัยฮื้อ
 เป็นครั้งที่สอง แต่เพื่อที่สามนี้ไม่ได้เป็น
 อันชาติ ว่ายังเลอตอเป็นหยั่งงั้น
 แลละเนอ เพื่อที่สามนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 กอมาปีกว่าเออยุ่ต่อไปก็จอจิเฮาจิ
 แลไปชุมมือฮื้อเออหยั่งเลอคนบ้าน
 เฮาจึงจิบตาย จิมีวิธีหยั่งเลอโคบกอ
 เลยคมกับบุโรหิตคนนี้บุโรหิตคนนี้กอเบาะ
 ว่ามีผลไม้อยู่นาฬิมพานทกนโกเนอ
 ถ้ายูเลอโคกกันแล้วคนนั้นจิบตายจิมันคง
 แข็งแรงคนแกกนจะกลายเป็นคนหนุ่ม

ภาษาสัตว์ภาษาผีไปไหนเป็นคนบ้า ๆ บอ ๆ
 แต่ก็เป็นธรรมดาอยู่เองว่า สัญชาตญาณ
 นะ นานเขานานเฮา ก็ยอมนี้
 ถึงบ้านแล้วก็เลยมาบ้านโดยไม่รู้สีกตัว
 พอมาถึงบ้าน พ่อแม่อก็เลี้ยงไว้ตาม
 ธรรมดาบ้านเรานั้นแหละแต่จะมี
 ลักษณะเป็นคนบ้า ๆ บอ ๆ แล้วเพอ ๆ
 หลง ๆ แล้วพระมหากษัตริย์หรือพระเจ้า
 แฉนดินก็เลยบอกว่าบุโรหิตนี่
 ทำผิดเป็นครั้งที่สองเพราะว่าทำให้ลูก
 พระองค์เป็นอย่างนี้ ก็สังปะหารชีวิตอีก
 ฝ่ายมหาอำมาตย์ก็มาขอชีวิตไว้อีก พอ
 ขอไว้แล้ว พระองค์ก็ว่า เออ อภัยให้
 เป็นครั้งที่สอง แต่ครั้งที่สามนี้ไม่ได้เป็น
 อันชาติ ว่าอย่างไรคงเป็นอย่างนั้น
 แลละนะ ครั้งที่สามนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 ก็มาปีกว่าเออยุ่ต่อไปก็จอจิเฮาจะ
 แลไปทุกวันทุกวันทำอย่างไรคนบ้าน
 เราจึงจะไม่ตาย จะมีวิธีอย่างไรได้ไหมก็
 เลยพุกกับบุโรหิตคนนี้บุโรหิตคนนี้ก็บอก
 ว่ามีผลไม้อยู่นาฬิมพานทกนโกเนอ
 ถ้ายูคนโคกกินแล้วคนนั้นจะไม่ตายจิมันคง
 แข็งแรงคนแกกนจะกลายเป็นคนหนุ่ม

ติเหลือหยิ่งงี้แหละแล้วบ้านเมืองก็
 จิมนั่งถาวร ผู้จิเอาจมาได้คือพระยานก
 แหกเต้าที่เราเลี้ยงไว้นี้ แต่ของเอา
 มาฝึกมาฝนก่อน บุโรหิตก็เอามาฝึกมา
 ฝนแล้วเบาะกันไปอย่างเลียบล้อย
 แล้วกลบเลยนกแตกเต้าไป นกแตก
 เต้านั้นก็ไปไค้ผลไม้น้ำแท้ ๆ พอนำ
 มาถวาย พระเจ้าแผ่นดินก็รักมาบุโร
 หิตว่า เขาจิเอดหยิ่งเอด ถ้าชอบกินเสีย
 ผู้เดียวขอยกยขึ้นขอยกผู้เดียว ถ้าชอบ
 กินกับเมียขอยก จอจิมียขอยกสองคนเท่านั้น
 เขาจิเอดหยิ่งเอดก็ บุโรหิตก็เสนอ
 แนะนำว่า อย่าหยิ่งงั้นเลย เขาเอาไปปลูก
 เาะอะธิษฐานเอา ปลูกก็ให้ผลไค้ผล
 อย่างแท้จริงภายในปีหนึ่งเป็นอย่างเย็น
 พอว่าหยิ่งงี้ กอเลยเอาไปปลูก ปลูกแล้ว
 ภายในกำหนดแกลงอะธิษฐานนั้นก็เป็น
 ไปแท้ ๆ มีผลไม้อย่างทุกเหลืออร่าม
 อย่างน่ากินพอเห็นว่าจิกินไค้แล้ว
 พระเจ้าแผ่นดินก็เลยสั่งอำมาตย์ว่า
 ลองไปเอาผลไม้ที่นั่นหล่นเนอ อย่าไป
 บิดเอาเนอ เอาหน่วยที่หล่นอันมาลอง
 หนึ่ง เพื่อจิเอาจมาพิสูจน์ว่า มันจิจริงสิ

อะไอย่างนี้แหละแล้วบ้านเมืองก็
 จิมนั่งถาวร ผู้จิเอาจมาได้คือพระยานก
 แหกเต้าที่เราเลี้ยงไว้นี้ แต่ของเอา
 มาฝึกมาฝนก่อน บุโรหิตก็เอามาฝึกมา
 ฝนแล้วบอกกันไปอย่างเรียบร้อย
 แล้วก็ปลอยนกแตกเต้าไป นกแตก
 เต้านั้นก็ไปไค้ผลไม้น้ำจริง ๆ พอนำ
 มาถวาย พระเจ้าแผ่นดินก็รักมาบุโร
 หิตว่า เราจะทำอย่างไร ถ้าจันกินเสีย
 คนเดียวจันก็จะห่มอยู่คนเดียว ถ้าจัน
 กินกับเมียจัน ก็จะมีอันสองคนเท่านั้น
 เราจะทำอย่างไรก็ บุโรหิตก็เสนอ
 แนะนำว่า อย่าอย่างนั้นเลย เราเอาไปปลูก
 เาะอะธิษฐานเอา ปลูกก็ให้ผลไค้ผล
 อย่างแท้จริงภายในปีหนึ่งเป็นอย่างช้า
 พอว่าอย่างนี้ ก็เลยเอาไปปลูก ปลูกแล้ว
 ภายในกำหนดแกลงอะธิษฐานนั้นก็เป็น
 ไปจริง ๆ มีผลไม้อย่างทุกเหลืออร่าม
 อย่างน่ากินพอเห็นว่าจิกินไค้แล้ว
 พระเจ้าแผ่นดินก็เลยสั่งอำมาตย์ว่า
 ลองไปเอาผลไม้ที่นั่นหล่นเนอ อย่าไป
 ปลิกเอานะ เอาใบที่หล่นนั้นมาลอง
 หนึ่ง เพื่อจิเอาจมาพิสูจน์ว่า มันจะจริงหรือ

บังจึง ฝ่ายอำมาตย์ก็ไป ในขณะที่ไปนั้น
 บังเอิญมีพญางูเห่าตัวหนึ่ง เลื้อยไปพันกอ
 ไม่นั้น พอไปถึงนั้น ผลไม้หน่วยนั้นก็
 หล่นลงมาพอดี พญางูเห่าเข้าใจว่าเป็น
 อาหารก็คาบแล้วพินยิสใส่ไว้ในนั้น
 เต็มที่ พอรู้ว่าเป็นอาหารก็คายแล้ว
 หวีไป ในขณะที่นั้นอำมาตย์ก็ไปได้ผลไม้
 หน่วยนั้นมา เอาจามาถวายพระเจ้า
 แฉนดิน พระเจ้าแฉนดินก็ไปเบิกตัว
 นักโทษถึงประหารชีวิตนั้นมา เพื่อจะเอา
 มาทดลอง พอให้ออกผลไม้แทนที่จะ
 มีผลกลายเป็นคนหนุ่ม ก็มีกำลังวังชา
 อย่างดี คายเลย ก็เลยคายที่แท้
 คายเพราะพิษงูเห่า พอเป็นอย่างนั้น
 เป็นการทำผิดครั้งที่สามแล้ว พระเจ้า
 แฉนดินก็สั่งฆ่า คือสั่งประหารชีวิต
 มหาอำมาตย์ผู้นั้นก็ตกทานหยั่งเลอก
 บัดแล้ว ก็เลยจำเป็นต้องเอาไปฆ่า
 พระเจ้าแฉนดินนั้นยานว่าเพี้ยนขาด
 กอเลยเบาะว่า ต้องเอาพยานหลัก
 ฐาน คือเอาเลือดติดคามาซื้อเห็น
 มหาอำมาตย์ก็เลยเอาปูลิตไป กอ
 เลยเบาะว่า ขอยจิบสาเจ้าเคาะเจ้า

ไม่จริง ฝ่ายอำมาตย์ก็ไป ในขณะที่ไปนั้น
 บังเอิญมีพญางูเห่าตัวหนึ่ง เลื้อยไปพันกอ
 ไม่นั้น พอไปถึงนั้น ผลไม้ใบนั้นก็
 หล่นลงมาพอดี พญางูเห่าเข้าใจว่าเป็น
 อาหารก็คาบแล้วพินยิสใส่ไว้ในนั้น
 เต็มที่ พอรู้ว่าไม่เป็นอาหารก็คายแล้ว
 หวีไป ในขณะที่นั้นอำมาตย์ก็ไปได้ผลไม้
 ใบนั้นมา เอาจามาถวายพระเจ้า
 แฉนดิน พระเจ้าแฉนดินก็ไปเบิกตัว
 นักโทษถึงประหารชีวิตนั้นมา เพื่อจะเอา
 มาทดลอง พอให้ออกผลไม้แทนที่จะ
 มีผลกลายเป็นคนหนุ่ม หรือมีกำลังวังชา
 อย่างดี คายเลย ก็เลยคายที่จริง
 คายเพราะพิษงูเห่า พอเป็นอย่างนั้น
 เป็นการทำผิดครั้งที่สามแล้ว พระเจ้า
 แฉนดินก็สั่งฆ่า คือสั่งประหารชีวิต
 มหาอำมาตย์คนนั้นก็ตกทานอย่างไรก็
 ไม่ได้แล้ว ก็เลยจำเป็นต้องเอาไปฆ่า
 พระเจ้าแฉนดินนั้นกลัวว่าเขาไม่จริง
 ก็เลยบอกว่า ต้องเอาพยานหลัก
 ฐาน คือเอาเลือดติดคามาให้เห็น
 มหาอำมาตย์ก็เลยเอาปูลิตไป ก็
 เลยบอกว่า ฉันจะไม่ฆ่าท่านออกท่าน

ปอมตัวเป็นผู้ยิงเสีย อ้อเจ้าเป็นลูกสาว
 ข้อย ข้อยจิเอาไปไว้บ้านชั้นนอก จี้อ้อ
 เจ้าอยู่ในมาน ถ้ามือเลอบจำเป็นจับ
 อ้อปากกั่ว แล้วก่อเอาหมาไปฆ่า
 แทนเอาเลือดทาตามแล้วมาเป็น
 ลักขีพยานว่าไต่ฆ่าแล้ว เอามาถวาย
 พระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก็เชื่อ
 อยู่ต่อมานานเท่า ๆ พระเจ้าแผ่นดินก็
 ประกาศทั่วบ้านทั่วเมืองว่า กอไม้กลอนั้น
 ขึ้นเผออย่าเข้าไปเคอะเนอ ไปเคอะกอด
 บ่ได้ไปกินกอบได้เป็นพิษเป็นภัยจิกาย
 เพราะบุโรหิคนี่คิดฆ่าข้อย พอมทั้งฆ่า
 ไทยบ้านไทยเมืองจึงไปเอาต้นไม้กลอนี้
 มาปลูก พระเจ้าแผ่นดินประกาศหยั่ง
 อยู่มาเมื่อวันเมื่อกูหนึ่งอายุหกสิบเจ็ดสิบ
 แล้วเป็นผู้เฒ่าแล้ว ทะเลาะกันเค้อย
 อยู่กันมวนบดเค้อยหยั่งเอาออบตายจิก
 เทื่อ เลยตกลงกันว่าอย่าหยั่งกันเลย
 สองคนเฮาเนี่ยะไปกินผลไม้อันนี้ฮ้อมัน
 ทายไปพ้อม ๆ กันเสียอย่างเทาะ พอตัก
 ลงกันเสียบ้อยแล้วก่อพากันไปแหละ
 พอไปถึงกุ่มกอได้ผลไม้คนละหน่วย ตั้ง
 เจอแล้วนั่งหนึ่งสองสาม แล้วกิน

ปอมตัวเป็นผู้ยิงเสีย ให้ท่านเป็นลูกสาว
 ฉนั้น ฉนั้นจะเอาไปไว้บ้านนั้นนะ จะให้
 ท่านอยู่ในมาน ถ้าวันใดไม่จำเป็นจะไม่
 ให้ปรากฏทั่ว แล้วก็เอามาไปฆ่า
 แทนเอาเลือดทาตามแล้วมาเป็น
 ลักขีพยานว่าไต่ฆ่าแล้ว เอามาถวาย
 พระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก็เชื่อ
 อยู่ต่อมานานเท่า ๆ พระเจ้าแผ่นดินก็
 ประกาศทั่วบ้านทั่วเมืองว่า ต้นไม้กลอนั้น
 นั้นใครอย่าเข้าไปใกล้ละ ไปใกล้ก็
 ไม่ได้ไปกินก็ไม่ได้เป็นพิษเป็นภัยจะตาย
 เพราะบุโรหิคนี่คิดฆ่าฉนั้น พร้อมทั้งฆ่า
 ชาวบ้านชาวเมืองจึงไปเอาต้นไม้กลอนี้
 มาปลูก พระเจ้าแผ่นดินประกาศอย่างนี้
 อยู่มาเมื่อวันเมื่อกูหนึ่งอายุหกสิบเจ็ดสิบ
 แล้วเป็นคนแก่แล้ว ทะเลาะกันบ้อย
 อยู่กันไม่สนุกไม่ก็ทำอย่างไรก็ไม่ตายสัก
 ที เลยตกลงกันว่าอย่าอย่างนั้นเลย
 สองคนเรานี้ไปกินผลไม้อันนี้ให้มัน
 ทายไปพ้อม ๆ กันเสียทีเถอะ พอตัก
 ลงกันเรียมบ้อยแล้วก็พากันไปแหละ
 พอไปถึงโน้นก็ได้ผลไม้คนละใบ ตั้ง
 ใจแล้วนั่งหนึ่งสองสาม แล้วกิน

พร้อมกัน พอกินไป ฝ่ายผู้ชายก็กลาย
 เป็นอายวายนอย ฝ่ายหญิงก็กลายเป็น
 ผู้สาวนอย เกิดแปลกอกแปลกใจ
 เอะ มันเกอเป็นหยิ่งจี้ กอเลยนำความ
 สั้นมาทูลพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดิน
 คินก้อเอนักโทษมาทคลองปรากฏว่า
 เป็นอย่างนั้นแท้ ๆ กอเลยเสียอกเสีย
 เจอว่าไคทำโทษกับคนผู้มีคุณงามความ
 ดี เอคผิดไปแล้วบู้จกัวจิเอด
 กะเลอจิกแก้ไคกัน้อย่างเดอ ถ้าตาย
 แล้วฟื้นขึ้นมาได้ก้อจิไปเซาะวิธีการ
 อันนี้มา จิมีวิธีการหยั่งเลอบนอ ทุกข์
 อกทุกเจอยุโค้น มหาอำมาตย์ผู้นั้น
 กอเห็นว่าเป็นโอกาสอันสมควรแล้ว
 เฟินก้อเลยเบาะพะเจ้าแผ่นดินว่า
 ขอยมีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง ลอบรู้มีความรู้
 อย่างคิมอย่างคี่ เฟินเป็นลูกศิษย์ของ
 บุโรหิตที่ถูประหารชีวิตไปนั้นนะ และอยู่
 ในมานโนนไม้ให้ใครเห็นเนื้อเห็นตัวเคาะ
 ถ้าเจอยากูจกัวจิวิธีการหยั่งเลอ อยาก
 แก้ไขเดิเหลออย่างเลอนี้เอดจิกไปปัก
 ขาได้ แต่เจาตองเอคเคื่องไปบูชา
 เฟินเนอมีขันหามีเคื่องของอันมีค่า

พร้อมกัน พอกินไป ฝ่ายผู้ชายก็กลาย
 เป็นหนุ่มนอย ฝ่ายหญิงก็กลายเป็น
 สาวนอย เกิดแปลกอกแปลกใจ
 เอะ มันทำไมเป็นอย่างนี้ ก็เลยนำความ
 นั้น มาทูลพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดิน
 คินก้อเอนักโทษมาทคลองปรากฏว่า
 เป็นอย่างนั้นจริง ๆ ก็เลยเสียอกเสีย
 ใจว่าไคทำโทษกับคนผู้มีคุณงามความ
 ดี ทำผิดไปแล้วไปรูว่าจะทำ
 อยางไรจะแก้ไคกัน้อย่างไร ถ้าตาย
 แล้วฟื้นขึ้นมาได้ก้อจิไปหาวิธีการ
 อันนี้มา ะมีวิธีการอย่างไรไหมหนอ ทุกข์
 อกทุกข์ใจอยู่นาน มหาอำมาตย์คนนั้น
 ก็เห็นว่าเป็นโอกาสอันสมควรแล้ว
 เขาก็เลยบอกพระเจ้าแผ่นดินว่า
 ฉนมีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง รบรู้มีความรู้
 อย่างคิมอย่างคี่ เขาเป็นลูกศิษย์ของ
 บุโรหิตที่ถูกประหารชีวิตไปนั้นนะ และอยู่
 ในมานโนนไม้ให้ใครเห็นเนื้อเห็นตัวคอก
 ถ้าทวนอยากรู้จกัวจิวิธีการอย่างไร อยาก
 แก้ไขอะไรอย่างไรก็ อาจจะไปปรัก
 ขาได้ แต่ทวนตองนำเครื่องไปบูชา
 เขานะ มีขันหามีเครื่องของอันมีค่า

พอสสมควรคือต้องการทราบพระเจ้า
 แผนดินให้ลอมตัวลงไปหาลาภฏ
 ันแหละนะ คึงเอาพระเจ้าแผ่นดิน
 ลงไปหยั่งใจความคงจีเป็นหยั่งนั้น
 พระเจ้าแผ่นดินก็เลยตกลงยอมปฏิบัติ
 ตาม อ้างเคื่องอ้างของเข็คเสียบล้อย
 ท้อมทั้ง เมียและลูกก็ไปบ้านมหา
 อำมาตย์นั้นไปบนอมลอมตนลงและ
 ก้อสอบถามว่าที่ชอยเอนักโทษมาลง
 กินผลไม้นั้นแล้วจะตายมันเป็นเพราะ
 ฌีเหลือ ลูกสาวหาอำมาตย์นั้นก้อเลย
 ตอบว่าความจริงตายมันได้ตายเพราะ
 ผลไม้เคาะ ผลไม้นี้เป็นของกิแท้ ๆ
 ตายด้วยพิษงูเห่า งูเห่ามาคาบพิษไว้
 อันจึงเอ็คคือเป็นหยั่งนั้นอันแนแล้ว
 เจานี้เป็นคนทีบคอยเพียงกรรมแห่ง ๆ
 ใคเลอกอสังมา แห่ง ๆ ใคเลอ ก้อเอา
 แถความผิด ก้อได้คิดได้ทำฌีเหลือ
 พระเจ้าแผ่นดินก้อยอมคืบ แล้วตอบมา
 เฟินก้อถามว่าลูกชอยนี้เอ็คหังมันจึง
 เป็นหยั่งใจเอ็คหยั่งเลอจึงจิจหายจีมี
 ทางหายบอ เฟินก้อเบาะว่าอีกบอยจี
 หายแหละหายบอยเคียวนี้แหละ เพราะ

พอสสมควรคือต้องการทราบพระเจ้า
 แผนดินให้ลอมตัวลงไปหาลาภฏ
 ันแหละนะ คึงเอาพระเจ้าแผ่นดิน
 ลงไปหยั่งใจความคงจีเป็นหยั่งนั้น
 พระเจ้าแผ่นดินก็เลยตกลงยอมปฏิบัติ
 ตาม เตรียมเครื่องเตรียมของเสร์จเรียบร้อย
 พร้อมทั้ง เมียและลูกก็ไปบ้านมหา
 อำมาตย์นั้นไปบนอมลอมตนลงและ
 ก้อสอบถามว่าที่ฉั้นเอนักโทษมาลง
 กินผลไม้นั้นแล้วก็ตาย มันเป็นเพราะ
 อะไร ลูกสาวอำมาตย์นั้นก้อเลย
 ตอบว่าความจริงตายนั้นไม่ได้ตายเพราะ
 ผลไม้คอก ผลไม้นี้เป็นของคิจจริง ๆ
 ตายด้วยพิษงูเห่า งูเห่ามาคาบพิษไว้
 บันจึงทำให้เป็นหยั่งนั้นนะ แล้ว
 พระองค์นี้เป็นคนทีบคอยเพียงกรรมอะไร
 นิคหนอยก็สังมา อะไรนิคหนอย ก็เอา
 แถความผิด ก็ได้คิดได้ทำอะไร
 พระเจ้าแผ่นดินก็ยอมรับ แล้วตอบมา
 พระองค์ก็ถามว่า ลูกนั้นนี้ทำไมมันจึง
 เป็นอย่างนี้หาอย่างไรจึงจะหายจะมี
 ทางหายใหม่ เขาก็บอว่า อีกหนอยจะ
 หายแหละหายอีกหนอยเคียวนี้แหละ เพราะ

ว่า บุโรหิตผู้ถูประหารชีวิตไปนั้นเป็น
 อี้อากาบทหนึ่ง คากาบทนี้จึงมีคัมภีร์
 เป็นเพื่อนเป็นฝูงรู้จักกันได้อย่างดีก็มี
 อยู่หาว่า เส สามี ลา นิ ลูกชาย
 พอได้หยินหยั่งจึงกลเลโอ้ย แม่นแล้ว
 แม่นแล้ว ขอบจำได้แล้ว นั้นแหละ
 คากาบทนี้ในที่สุดลูกชายก็หายพอ
 หายแล้วเพื่อนกลเลโอ้ยมาว่า แม่
 อันบุโรหิตผู้ตายไปนั้นเจ้าใจเอ็ดหยิ่งเลอ
 นอจจึงใจไค่ขึ้นขึ้นมา ยังใจแก้ไขได้
 บอ ลูกสาวเจ้านี้ยังจีพอยู่จักบอ ผู้จัก
 วิธีการแคบพอคิมหาอำมาตย์ไค่
 โอกาส กลเลโอ้ยมาว่าเจ้าอย่าว่าแต่
 แค่นี้เถาะ ลูกสาวขอยอยู่จักเมิดแม่
 แต้ปานแดงเทาจอมกอยอยู่มกุนกอน
 อยูจักพะเจ้าแม่นคินกอนิกไควา ทอง
 แม่นบุโรหิตผู้นี้แหละแหวกมาน
 เข้าไป กอไปคิงเอาเอามาแล้ว
 เกาะมาอุมมาจวง มาสารภาพว่าไค่
 เอ็ดคิไปแล้วหังแล้วโอเจ้าบ่ถึง
 ที่ตายกอนหายแค่นอ หยิ่งเลอออกภัย
 อี้ออวยแด่เนอ กลเลอยกย่องฮือเป็น
 บุโรหิตอย่างเดิมพ้อมกันนั้นมหาอำมาตย์

ว่า บุโรหิตคนที่ถูกประหารชีวิตไปนั้นเขา
 ให้คากาบทหนึ่ง คากาบทนี้จะกันดีกันสง
 เป็นเพื่อนเป็นฝูงรู้จักกันได้อย่างดีก็มี
 อยู่หาว่า เส สามี ลา นิ ลูกชาย
 พอไค่ยืนอย่างนี้ก็เลโอ้ย ไช้แล้ว
 ไช้แล้ว ฉันทจำได้แล้ว นั้นแหละ
 คากาบทนี้ในที่สุดลูกชายก็หายพอ
 หายแล้วพระองค์ก็เลยบอกว่า แม่
 อันบุโรหิตคนที่ตายไปนั้นเราจะทำอย่างไร
 หนอจึงจะไค่ฟื้นขึ้นมา ยังจะแก้ไขได้
 ไหม ลูกสาวท่านนี้ยังจะพอรู้ไหมรู้จัก
 วิธีการบ้างไหม พอคิมหาอำมาตย์ไค่
 โอกาส ก็เลยบอกว่าพระองค์อย่าว่าแต่
 แค่นี้เถาะ ลูกสาวหมอมฉันทรู้จักหมดแม่
 แต้ปานแดงเทาปลายกอยอยู่ที่ลันโนนก็
 รู้จักพระเจ้าแม่นคินก็ไปไควา ทอง
 เป็นบุโรหิตคนนีแหละแหวกมาน
 เข้าไป ก็ไปคิงเอาออกมาแล้ว
 ก็มาอุมมากอด มาสารภาพว่าไค่
 ทำผิดไปแล้วอะไรแล้วโอท่านไม่ถึง
 ที่ตายก็ไม่ตายพรอกนะ อยากรักก็รัก
 ให้ฉันทบ้างนะ ก็เลยยกย่องให้เป็น
 บุโรหิตอย่างเดิมพ้อมกันนั้นมหาอำมาตย์

เห็นก๊วเจ้าเอคณิกมาหลายแล้ว
 เหนง ๆ ไล่เลือกอภิชาเป็นตำแหน่ง
 เกาไ้บ่ค่อยเหมาะสมเคาะ พระเจ้า
 แฉนดินก๊อเลยแบ่งเมืองฮ้อปกครอง
 ครึ่งหนึ่งควงคุณงามความคือนั้นและ
 ความซื่อสัตย์ความดีที่ตกน้ำไม่ไหลตก
 ไฟไหม้ ก๊อเลยได้กลายเป็นพะ

เขาก็ว่าพระองค์ทำผิดมามากแล้ว
 อะไรก็หนอยก็จะฆ่าเจาเนตำแหน่ง
 เค็มนี้ไม่คอยเหมาะสมคอก พระเจ้า
 แฉนดินก๊อเลยแบ่งเมืองให้ปกครอง
 ครึ่งหนึ่งควงคุณงามความคือนั้นและ
 ความซื่อสัตย์ความดีที่ตกน้ำไม่ไหลตก
 ไฟไหม้ ก็เลยได้

เงาพยายาม

เงาพยายาม

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

มีหนุ่มสาวคู่นึงเคยรักชอบพอ
 รักใครกันแล้วก็ได้แต่งงานกันฮ้อผู้เฒ่า
 ผู้แก่ไปสู่ออกกลางเพื่อแต่งงานกันแล้ว
 อยู่ด้วยกันอยู่นำเคียวกันมา กอมีลูกคน
 นึงเป็นผู้ชาย คนหัวปีนั้นนะ ที่นี้พอละถึ
 ละคมทหาร เมื่อถูกระคมทหารแล้วก็
 จำเป็นต้องไปรับราชการทหาร กอมีแต่
 สองคนแม่ลูกอยู่บ้านเมื่อตกถึงคืน ตกคำ
 มาที่ ดูให้ ให้เป็นกำลัง ยี่วะหยั่งเจอ
 กอบอิด แม่นี่จะจุดตะเกียงฮ้อเห็น
 เงา แล้วก้อท้าวว่า อ่า พ่อโตมานี้แล้ว
 พ่อโตมาแล้ว ลูกะอิดเฮ็ดหยิ่งงี้ทุกคืน
 เป็นประจำ หลังจากนั้นมา ยี่วะนี่ก็ไม่มี
 โอกาสลามาเยี่ยมบ้าน เพราะคิดฮู้ลูกคิด
 ฮู้เมีย ที่นี้เมื่อมาเยี่ยมบ้านแล้ว เมียลูก
 เมียก้อคือคี่เจอาว่ายี่วะเนี่ยะก้อไปอิด
 ไปอยากมาแหละ กอมาลกับยี่วะวันหน้า
 นี้ฮ้อยจิไปซื้อเนื้อมาเอ็ดลาบเอ็ดแกง
 อื้อเจ้ากิน เจ้าคงจื่อฮ้อยมาจื่อ
 เคื่องในมานำ เจ้าอยู่หน้าฮ้อยเนอฮ้อยจิ

มีหนุ่มสาวคู่นึงเคยรักชอบพอ
 รักใครกันแล้วก็ได้แต่งงานกันให้คนเฒ่า
 คนแก่ไปสู่ออกกลางเพื่อแต่งงานกันแล้ว
 อยู่ด้วยกันอยู่ด้วยกันมา ก็มีลูกคน
 นึงเป็นผู้ชาย คนหัวปีนั้นนะ ที่นี้พอกถู
 กระทบทหาร เมื่อถูกระคมทหารแล้วก็
 จำเป็นต้องไปรับราชการทหาร ก็มีแต่
 สองคนแม่ลูกอยู่บ้านเมื่อถึงกลางคืน ถึงคำ
 มาที่ ลูกร้องไห้ ร้องไห้มาก หยอกอย่างไร
 ก็ไม่หยุด แม่นี่ก็จุดตะเกียงให้เห็น
 เงา แล้วก็โกหกว่า อ่า พ่อเขามาแล้ว
 พ่อเขามาแล้ว ลูกก็หยุดทำอย่างนี้ทุกคืน
 เป็นประจำ หลังจากนั้นมา ยี่วะนี่ก็ไม่มี
 โอกาสลามาเยี่ยมบ้าน เพราะคิดถึงลูกคิด
 ถึงเมีย ที่นี้เมื่อมาเยี่ยมบ้านแล้ว เมียลูก
 เมียก็คี่อิดจื่อว่ายี่วะนี่ก็ไปอิด
 ไปอยากมาแหละ ก็มากุยกกับยี่วะวันหน้า
 นี้ฉันจะไปซื้อเนื้อมาทำลาบทำแกง
 ให้ทานกิน ทานคงจะอดอยาก มาจะซื้อ
 เครื่องในมาด้วย ทานอยู่กับลูกนี้ฉันจะ

ไปตลาดก่อน ว่าแล้วเมียนี่ก็เอาตะกั่ว
ไปซื้อกับข้าวตลาด ที่นี้ลูกชายนี้รำให้ ไร่
ไคยวะกะบออีกว่าอย่าพอน้ำหาให้ละดู
เอ๋ย แม่โตไปตลาดไปซื้อกับข้าว เคี้ยว
น้อยนึ่งกะมาแหละอย่าพอน้ำ ไร่ นี่แหละ
ตอบว่า เจาบแมนพอย่อยเหน พอย่อยไค
ทั้งหยิ่งงันก็เลยสอใจ สงสัยตกใจ
กอลองถามเยียนอีกเพื่อหนึ่ง ว่าหยิ่งเลอ
กอ เจาบแมนพอย่อยเหน ที่นี้พอย่อย
ถามเยียนไปอีกว่า พอย่อยกะเลอ
พอย่อยเลอ ดูจะตอบว่า พอย่อยอันกั
กั้นเห็นจึงมา พอย่อยไคทั้งหยิ่งนี้ กอตก
เจอ เกิดโมโหระชืดโคกเมียนี่อันเลย
ลอแต่เอ๋ยเมียนี่ก็มาจากตลาดอีกซักพัก
นึ่ง เมียนี่ก็มาจกตลาดไคเนื้อ ไค
เครื่องใน ทั้งใจจะไปเอ็กกับเขาซื้อผ้าไค
กั้น พอย่อยขึ้นมาถึงบ้าน ผ้าไม่ฟังเสียง
ผีหลอเลยนอ บฟังเสียงก็ลาคำลิม
เพิ่นกอ เอาตะกั่วเมียนี่เยียนเลย กับ
เขากับป้าที่อยูในนั้นฟังจะจายมด ที่นี้
เมียนี่ก็สงสัยตกใจว่า เอ็กทั้งเจ้าจึง
เอ็กหยิ่งนี้ เจ้ามีชื่อของใจ สงสัยผีหลอ
เจ้าเอ็กหยิ่งนี้ ขอยจไป ซื้อกับเขา

ไปตลาดก่อน ว่าแล้วเมียนี่ก็เอาตะกั่ว
ไปซื้อกับข้าวตลาด ที่นี้ลูกชายนี้ก็ร้องให้ ร้องไห้
ไคหยอกก็ไมหยอว่าอย่าพอน้ำไม่ต้องร้องให้ละดู
เอ๋ย แม่โตไปตลาดไปซื้อกับข้าว เคี้ยว
เคี้ยวก็มาแหละอย่าพอน้ำ ไร่ นี่แหละ
ตอบว่า ท่านไมโซพอนั้นนะ พอย่อยไค
ทั้งหยิ่งงันก็เลยสอใจ สงสัยตกใจ
ก็ออลถามอีกครึ่งหนึ่ง ว่าอย่างไร
นะ ท่านไมโซพอนั้นนะ ที่นี้พอย่อย
ถามเขาไปอีกว่า พอย่อยอยู่ที่ไหน
พอย่อยคนไหน ลูกก็ตอบว่า พอย่อยนั้นกลาง
คั้นท่านจึงมา พอย่อยไคทั้งหยิ่งนี้ กอตก
ใจ เกิดโมโหระชืดโคกเมียนี่อันเลย
ลอแต่ไคเมียนี่ก็กลับจากตลาดอีกสักครู่
หนึ่ง เมียนี่ก็กลับมาจากตลาดไคเนื้อ ไค
เครื่องใน ทั้งใจจะไปพากับเขาให้ผ้าไค
กั้น พอย่อยขึ้นมาถึงบ้าน ผ้าไม่ฟังเสียง
อะไรเลยนะ ไม่ฟังเสียงอิริวคำลิม
เขาก็เอาตะกั่วเมียนี่ห่มเลย กับ
เขากับป้าที่อยูในนั้นฟังจะจายมด ที่นี้
เมียนี่ก็สงสัยตกใจว่า ทำไมท่านจึง
ทำอย่างนี้ ท่านมีชื่อของใจ สงสัยอะไร
ท่านจึงทำอย่างนี้ ฉันจะไป ซื้อกับเขา

มากิน เขากอดมกกันแล้วกอบ เจ้ากอบ
เห็นมีนิเหลอนะบ ด้วกอม พุคจักคำ มี
แต่ไคแต่นึงควยความโมโหโกธเมียนั้น
แหอะเมียบะเยียมถายเข้าอีกทีนี้ด้ว
ก็เลยตอบว่า มิงเนียรชากั่ว มิง

เนาะใจกู เสียแรงกูรัก เสียแรงกู
คิดชอดมิง เสียแรงกูรักไคมิง มิงเนาะ
ใจกู มิงมีฐ มิงมีฐจากด้ว มิงคนชากั่ว
พอเมียบไคฟังหยั่งงั้น เมียก
พยายามที่จะพูดความจริงฮ้อฟังว่า บ่ได้
เนาะอกเนาะใจ ด้วกอมยอมฟังเสียง
นิเหลอนั้นเลย บักป๋าส่เมียหว่า
เมียเนาะใจอย่างเคียว ที่นี้เมียก
พูดหยั่งเลอ บ่เชื่อกอละลงบ้านไป ก
ไปตามหมูนานโกเลือนเคียงเผอไค ไป
ยุแหยด้วเพิ่นหยั่งเลอ หว่าเฮา
เนาะใจเพิ่น มีฐจากด้ว หมูนานเคอ
เฌอนเคียงฮั้นมีเผออยู่จักจักคนเลยใน
เลื่องนี้ ที่นี้เมียบกย้อนกับเพิ่นมาหาด้ว
พูดบับความเข้าใจกับด้ว ด้วกอมยอม
ฟังเสียงอย่างเคียว เมียกเสียใจ
น้อยใจ อุดสาห์เลียงถูกปะกับปะกอง
อยู่ถาด้วไปลาชการทหาร ที่นี้ด้วกลับมา

มากิน เราก็คูกันแล้วก็ไม่ ทานก็ไม่
เห็นมีอะไรไซ้ใหม่ ด้วก็ไม่พูดสักคำ มี
แต่ไคแต่นึงควยความโมโหโกรธเมียนั้น
แหอะเมียบะเยียมถายเข้าอีกทีนี้ด้ว
ก็เลยตอบว่า มิงเนียรชากั่ว มิง

นอกใจกู เสียแรงกูรัก เสียแรงกู
คิดถึงมิง เสียแรงกูรักไคมิง มิงนอก
ใจกู มิงมีฐ มิงมีฐจากด้ว มิงคนชากั่ว
พอเมียบไคฟังอย่างนั้น เมียก
พยายามที่จะพูดความจริงให้ฟังว่า ไม่ได้
นอกอกนอกใจ ด้วก็ไม่ยอมฟังเสียง
อะไรทั้งนั้นเลย บักป๋าส่เมีย หว่า
เมียนอกใจอย่างเคียว ที่นี้เมียก
พูดอย่างไร ไม่เชื่อก็เลยลงบ้านไป ก
ไปตามพวกบ้านไกลเฌอนเคียงใครไค ไป
ยุแหยด้วเราอย่างไรใหม่ หว่าเรา
นอกใจเฮา มีฐจากด้ว พวกบ้านไกล
เฌอนเคียงนั้นไม่มีใครรู้จักคนเลยใน
เรื่องนี้ ที่นี้เมียบกย้อนกลับขึ้นมาหาด้ว
พูดบับความเข้าใจกับด้ว ด้วก็ไม่ยอม
ฟังเสียงอย่างเคียว เมียกเสียใจ
น้อยใจ อุดสาห์เลียงถูกปะกับปะกอง
อยู่รอด้วไปลาชการทหาร ที่นี้ด้วกลับมา

ก็เลยมาใส่ร้ายป้ายสี เสียใจ ก็ลง
 บ้านหนีไป ต้องการจะไปกระโดดน้ำตาย
 ก็เดินทางไป ที่นี้เมื่อเมียไปแล้ว ตัว
 ก็เลี้ยงลูกอยู่บ้านอื่น พอมือถึงคืนมาลูก
 ก็ให้หยิ่งที่เคยโหมมานั้นแหละ ที่นี้พอนี้
 เห็นลูกจุกตะเกียง จุกตะเกียงแล้ว ผู้
 นอยมันเห็นเงามันก็อึด มันก็นิ่ง ที่นี้
 ตัวเห็นนี่จึงนึกได้ว่าอ้อ ที่ว่าพอชอยกั
 ค็นจึงมา ซอโหะ พกจุกตะเกียงแล้วผู้
 นอยเห็นเงาผู้นอยเห็นเงาแล้วมันก็
 เบาะพอว่า นี่เห็นพอชอยมาแล้วเห็น
 เลยเบาะพอ พอจึง ๆ พอแท้ ๆ นี่ที่นี้พอได้
 พังคังนั้น ก็นึกเสียใจ เสียใจว่าเฮ
 เนี่ยเป็นคนผิดไม่ได้ไต่ทองฮ้อลอบคอม
 ก็เลยมีความเศร้าโศกเสียใจ ก็ลง
 บ้าน หิมลู่ไ่ว่ฝากบ้านโก่เพื่อนเคียง
 อันลงบ้านก็คิดจะไปตามหาเมีย
 ระหว่างที่เดินทางไปจะไปพบคนหนึ่งถาม
 ว่า เจ้าเห็นเมียชอยมาทางพี่แคบ
 เห็น ผู้นิ่งมาทางพี่คนหนึ่ง ชอยกอบฮู้จัก
 ว่าแม่นลูกเมกเมียเผอ พี่นิจไป
 กระโดดน้ำตาย ถ้าเจามาเร็วกว่านี้อีกนอย
 บางทีเจ้าอาจติดตามไปทัน เจ้าลอง

ก็เลยมาใส่ร้ายป้ายสี เสียใจ ก็ลง
 บ้านหนีไป ต้องการจะไปกระโดดน้ำตาย
 ก็เดินทางไป ที่นี้เมื่อเมียไปแล้ว ตัว
 ก็เลี้ยงลูกอยู่บ้านนั้น พอตอนกลางคืนมาลูก
 ก็ร้องไห้อย่างที่เคยร้องมานั้นแหละ ที่นี้พอนี้
 เขาก็จุกตะเกียง จุกตะเกียงแล้ว เด็ก
 นอยมันเห็นเงามันก็หยุด มันก็นิ่ง ที่นี้
 ตัวเขานี้จึงนึกได้ว่าอ้อ ที่ว่าพอฉนกลาง
 ค็นจึงมา ซอโหะ พอจุกตะเกียงแล้วเด็ก
 นอยเห็นเงาเด็กนอยเห็นเงาแล้วมันก็
 บอกพอว่า นี่ไง พ่อฉนมาแล้วนะ
 เลยบอกพอ พอจริง ๆ พอจริง ๆ นี่ที่นี้พอได้
 พังคังนั้น ก็นึกเสียใจ เสียใจว่าเรา
 นี่เป็นคนผิดไม่ได้ไต่ทองให้รอบคอบ
 ก็เลยมีความเศร้าโศกเสียใจ ก็ลง
 บ้าน หังลูกไ่ว่ฝากบ้านโก่เรือนเคียง
 นั้นลงบ้านก็คิดจะไปตามหาเมีย
 ระหว่างที่เดินทางไปก็ไปพบคนหนึ่งถาม
 ว่า ท่านเห็นเมียฉนมาทางนี้บ้างไหม
 เห็น ผู้นิ่งมาทางนี้คนหนึ่ง ฉนก็ไม่รู้จัก
 ว่าเป็นลูกใครเมียใคร เขาจะไป
 กระโดดน้ำตาย ถ้าท่านมาเร็วกว่านี้อีกสักนอย
 บางทีท่านอาจจะตามไปทัน ท่านลอง

ตามไปบึงทะเล ที่นี้พอไปถึงอินผ่องแม่
น้ำขึ้น ไปพบอีกคนว่า ผู้หญิงที่มาตะกี้
ได้โคคน้ำตายไปแล้ว ที่นี้ตัวก็เลยมี
ความเศร้าโศกเสียใจว่าตัวนี้เป็นคน
ผิดน้อยใจตัวนี้ก็จะโคคน้ำตาย
ตามเมีย

ตามไปคูเกาะ ที่นี้พอไปถึงริมผ่องแม่
น้ำขึ้น ไปพบอีกคนว่า ผู้หญิงที่มาตะกี้
ได้โคคน้ำตายไปแล้ว ที่นี้ตัวก็เลยมี
ความเศร้าโศกเสียใจว่าตัวนี้เป็นคน
ผิดน้อยใจตัวนี้ก็จะโคคน้ำตาย
ตามเมีย

นิทานเรื่องสัตว์เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวละครเอก มักจะแสดงให้เห็นความ
ฉลาดของสัตว์ตัวหนึ่ง กับความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของสัตว์อีกตัวหนึ่ง ฉากการชิงไหว
ชิงพริบกันนี้ เป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความหรรษาและตลกขบขัน¹ นิทานที่รวบรวมได้
คือ รื่นเช้าที่ช้าง มีเนื้อเรื่องดังนี้

อินเหาะที่ช้าง

รื่นเช้าที่ช้าง

นางสนม พาลีสรรพ : ผู้เล่า

มีลิงกับอินยวมกับอินจอบ
การเดินมาจอบนี้ ผู้บึงจิตต้องเป็น คือผู้บึง
จิตต้องไปจอบเกี่ยวกันไปเปียนกันมา
มาสิงกับอินกอดกลางกันว่าฮือมาสิงฮือ
เป็นกวน ฮือฮือไปจอบอินกอดไปจอบ
อินนะไปจอบกวางที่ช้าง มาสิงเป็นผู้
เราะหาอยู่ เราะกะเลอคอมเห็น

มีลิงกับรินชวนกันเล่นรอนหา
การเล่นรอนหานี้ ฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็น อีกฝ่าย
จะต้องไปรอนเปลี่ยนกันไปเปลี่ยนกันมา
ไอลิงกับรินก็ตกลงกันว่าให้ไอลิงนั้น
เป็นก่อน ให้รินไปรอนรินก็ไปรอน
รินนะไปรอนในนี้ช้าง ไอลิงเป็นผู้
เราะหาอยู่ หาเท่าไรก็ไม่เห็น

¹ กิ่งแก้ว อัครการ นิทานพื้นเมือง ในคติชนวิทยา หน้า 16-17

จักเพื่อ เขาจะเลือกคบเห็นจักเพื่อ
 อันอันอยู่ไปจอบอยู่กวงที่ร้างกว่าลึง
 เห็นจักเพื่อ จนกระทั่งย่างไปย่างมา
 บาดึงหาอันพบเห็น บาดึงก็เลยยอมว่า
 อา อันเอ๋ย ข่ายอมโตแล้ว ข่ายอม
 โตแล้ว โตเอะมาเนอ กันแพโตแล้ว
 โตไปจอบอยู่กะเลอ อันก็จอบอยู่กวง
 อันบอกมา จนกระทั่งบาดึงถามอีก
 อา อันเอ๋ยเอะมาเนอ กันยอมแพ
 โตแล้ว ๆ อันก็ได้ออกมาพออันเอะมา
 แล้ว ลึงก็ถามว่า โตจะไปจอบอยู่
 กะเลอกันค้นหาโตเนี่ยะหมักแล้วนี่
 บเห็นโตจักเพื่อ ถ้าอย่างงั้นนี่กันก่อแพ
 โตอีก กันก่อเป็นอีก โตก็เป็นผู้ได้จอบ
 อีก แต่โตบอกกันกวงแะโตจะไปจอบ
 อยู่กะเลอ กันก่อเห็นโต อันก็บอกว่า
 อันแนกันไปจอบอยู่อันแน อันก็จีเบาะ
 ลึง ลึงก็เลยว่า บ้ายโตบอกว่าไปจอบ
 อยู่กันละ อันโตยังจุจักเบาะที่ร้างเคะ
 อันนะ ฝ่ายอันก็เบาะว่า หาที่กันไป
 จอบอันที่ร้างจะ จุจักยังจี แม่ไว้ย
 ลอดคินะเนี่ยะนอ เอาคิบบักไว้ย แคเนี่ยะ
 นิทานเรื่องนี้ก็จบแล้ว

ลักที่ หาเท่าไรก็ไม่เห็นลักที่
 รินนั้นอยู่ไปรอนอยู่ในที่ร้างกลัวไอลึง
 เห็นลักครั้ง จนกระทั่งเดินไปเดินมา
 ไอลึงหารินไม่เห็น ไอลึงก็เลยยอมว่า
 อา รินเอ๋ย ฉันทอมเธอแล้ว ฉันทอม
 เธอแล้ว เธอออกมานะ ฉันทแพเธอแล้ว
 เธอไปรอนอยู่ที่ไหน รินก็รอนอยู่ใน
 นั้นไม่ออกมา จนกระทั่งไอลึงถามอีก
 อา รินเอ๋ยออกมานะ ฉันทอมแพ
 เธอแล้ว ๆ รินก็ไ้ลุดออกมาพอรินออกมา
 แล้ว ลึงก็ถามว่า เธอไปรอนอยู่
 ที่ไหนฉันทค้นหาเธอนี้หมักแล้วนี่
 ไม่เห็นเธอลักที่ ถ้าอย่างงั้นนี่ฉันทแพ
 เธออีก ฉันทก็เป็นอีก โตก็เป็นผู้ได้จอบ
 อีก แต่เธอบอกวันก่อนซิเธอนะไปรอน
 อยู่ที่ไหน ฉันทก็ไม่เห็นเธอ รินก็บอกว่า
 นั้นใจฉันทไปรอนอยู่นั้นใจ รินก็ขี้นอก
 ให้ลึง ลึงก็เลยว่า บ้ายเธอก็ว่าไปรอน
 อยู่โน้นละ นั้นเธอรู้จักไหมที่ร้างนะ
 นั้นนะ ฝ่ายรินก็บอกว่า หาที่กันไป
 รอนนั้นที่ร้างวิ รุ้อย่างนี้ แม่ไว้ย
 เอาคินะเนี่ยะ เอาคิบบักไว้ย แคนี้
 นิทานเรื่องนี้ก็จบแล้ว

นิยายคือเรื่องเล่าซึ่งสมมุติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงประวัติความเป็นมาของ
 สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นพืชพันธุ์ สัตว์ หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติก็ได้ นิยายแสดง
 ให้เห็นความช่างสังเกตของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อตั้งข้อสังเกตแล้วก็พยายาม
 หาเหตุผลในสิ่งเหล่านั้น เรื่องผิดหรือถูกไม่ใช่เรื่องสำคัญ สำคัญอยู่ที่ความสนใจและ
 ความใคร่ครวญหาข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย คำตอบบางข้อ
 ให้แต่ความเข้าใจ บางข้อให้ความเข้าใจด้วย ให้ความพึงพอใจด้วย ให้ความนับถือ
 ด้วย นับว่าช่วยให้มนุษย์มองสิ่งแวดล้อมอย่างมีรสชาติยิ่งขึ้น¹ นิยายที่รวบรวมได้
 จำแนกย่อยได้เป็น นิยายอธิบายเหตุ นิยายสถานที่ นิยายเรื่องผี

นิยายอธิบายเหตุมีเรื่อง ทำไมคนเราจึงกินข้าวสามมื้อ คอหอย ทำไม
 ผู้ชายจึงหลงเมียน้อย เหล้า และรุ่งกินน้ำ เนื้อเรื่องมีดังนี้

เอ็ดหังคนเฮาจึงกินข้าวสามคราว

ทำไมคนเราจึงกินข้าวสามมื้อ

นายผวน พ่วงขวาลวงก : ผู้เล่า

คนเฮาเกิดมานี้ แต่ก่อนตั้งแต่
 ก็คำบรพมาแล้ว เห็นว่าคนเฮานี้
 กินข้าวมื้อละคราวนี้ มื้อหนึ่งกินเพื่อเดียว
 ค่ะนี่พะญาแถมนี้เป็นผู้ปั้นสัตว์โลก
 ทั้งหลายนี้ ทั้งคน ทั้งสัตว์ สิ่งของ
 เคื่องเรือทั้งมวล นี่แหละเนาะเห็นว่า
 พะญาแถมเป็นผู้สร้างค่ะนี่พะญาแถมนี้
 เห็นก็ปีคนเข่อหลาย ๆ อย่างทั้งสัตว์

คนเราเกิดมานี้ แต่ก่อนตั้งแต่
 ก็คำบรพมาแล้ว เขาว่าคนเรานี้
 กินข้าววันละมื้อนี้ วันหนึ่งกินครั้งเดียว
 ที่นี้พญาแถมนี้เป็นผู้ปั้นสัตว์โลก
 ทั้งหลายนี้ ทั้งคน ทั้งสัตว์ สิ่งของ
 เครื่อกใจทั้งหมด นี่แหละเนาะเขาว่า
 พญาแถมเป็นผู้สร้างที่นี้พญาแถมนี้
 ทานก็มีคนใจหลาย ๆ อย่างทั้งสัตว์

ทั้งสิ่ง หลายประเภทขอ ช่าง ม้า วั
 ควาย นี่มีค้แหละ เห็นก่อนานี้กว่า
 เอ มนุษย์นี่ยะกินเข้ามือละคายนี่ละ
 เปื่องเนอ ต่อไปข้างหน้าจับมืออันกิน
 อยาอย่างนั้นเพาะ ต่อไปนี่ต้องแฮ
 มั่นกินสามมือต่อคายนึง พอคือคอย่างนี้
 แล้วก้อฮื้อควายมาแหละ เบาะว่าควาย
 เอ้ย ฮื้อโถงไปเมืองมนุษย์กุนเคอ
 ไปเบาะมนุษย์ว่าฮื้อมั่นกินเข้าตั้งแต่
 ต่อไปนี่สามมือจึงกินคายนึง ควายก้อ
 ดับปาก ดับคำแล้วละลงมาแลแด่ พอลง
 มาเนี้ ความที่เฝ้าว่าไต่ลงมาเมืองมนุษย์
 คีคโง้งคักกังมาเลื่อย จำได้แต่ความว่า
 สาม สาม สาม กินเข้าสามมือต่อคาย
 สามมือต่อคายว่าหยั่งงี้ โอ้ความหัว
 ของโตะละ แอนมาชาละมาโดยคันนา
 พอโคนคันนาละลมสะบไปข้างหน้า
 ละไปสะบไปสัหวบ๊ะ แหวตางเทิง
 ควายหันหลอนมัต จนปานนี้ยังบโป่ง
 บเชื่อลงไปบึงควายชู่โต แหวตางเทิง
 นี่มีเลยจะเนี่ยะ พอว่าหยั่งงั้นแล้ว
 สมองละลืมเลือนจำได้แต่ สาม สาม
 สามอยู่ พอมาขอคนมนุษย์กี้ กะเลยมา

ทั้งสิ่ง หลายประการขอ ช่าง ม้า วั
 ควาย นี่มีค้แหละ ทานก็มานี้กว่า
 เอ มนุษย์นี่กินข้าววันละมือนี้ก็
 เปลืองนะ ต่อไปข้างหน้าจะไม่มีอันกิน
 อยาอย่างนั้นเออะ ต่อไปนี่ต้องให้
 มั่นกินสามวันต่อมือหนึ่ง พอคือคอย่างนี้
 แล้วก้อให้ควายมาแหละ บอกว่าควาย
 เอ้ย ให้เขอลงไปเมืองมนุษย์โน้นนะ
 ไปบอกมนุษย์ว่าให้มั่นกินข้าวตั้งแต่
 ต่อไปนี่สามวันจึงกินมือหนึ่ง ควายก็
 รับปาก รับคำแล้วก็ลงมาละนะ พอลง
 มาเนี้ ความที่เฝ้าว่าไต่ลงมาเมืองมนุษย์
 คีคชายก็คขามาเรื่อย จำได้แต่ความว่า
 สาม สาม สาม กินข้าวสามวันต่อมือ
 สามวันต่อมือว่าอย่างงี้ โอ้ความแรง
 ของตัวละ วึ่งมาซากี่มาโคนคันนา
 พอโคนคันนาก็ลืมควาไปข้างหน้า
 ก็ไปควาใส่จอมปลวก พันข้างบน
 ควายนั่นหลอนหมค จนปานนี้ยังไม่ขึ้น
 ไม่เชื่อลงไปคควายทุกตัว พันข้างบน
 นี่ไม่มีเลยละเนี้ พอว่าอย่างนั้นแล้ว
 สมองก็ลืมเลือนจำได้แต่ สาม สาม
 สามอยู่ พอมาถึงมนุษย์นี้ ก็เลยมา

วนนุญเอ๋ย พญาณณสั่งกันมา
 ว่าอื้อสุโตกินเข้ามือละสามคียบเนอ
 แทนที่จีเป็นสามมือต่อคียบละมาอื้อกินมือ
 ละสามคียบละเนาะ พอเมาะหยั่งงั้น
 มนุญเฮากอกินเข้ามือละสามคียบตั้งแต่
 ขึ้นมาละนอ ควายกอกับไป ไปหา
 พญาณณ ก่อให้เว้าอื้อพญาณณฟัง
 พญาณณก๊อว่า โตละวากะเลออื้อมัน
 หึด ข่านอยก๊อว่าอื้อมันว่าอื้อสุโตกิน
 เข้ามือละสามคียบเนอ ว่าหยั่งงั้นแหละ
 พญาณณก็เลยว้า เออ ถ้าหยั่งงั้น
 โตก๊อละไปเกนอื้อมันกินแหละ
 ควายจึงได้มาไถนาอื้อคนกินอยู่จนออก
 มือนี่แหละนอแล้วแห้วทั้งเท็งกอบ
 ไปงจนบัดนี้ คนเฮาก๊อเลยกินเข้ามือละ
 สามคียบมาจนออกมือนี่แหละ

วนนุญเอ๋ย พญาณณสั่งกันมา
 ว่าให้พวกทานกินข้าววันละสามมือนะ
 แทนที่จะเป็นสามวันต่อมือก็มาให้กินวัน
 ละสามมือนะนี่ พอบอกอย่างนั้น
 มนุญเราก๊อกินข้าววันละสามมือตั้งแต่
 นั้นมาละนะ ควายก็ก๊อไป ไปหา
 พญาณณ ก็ไปพูดให้พญาณณฟัง
 พญาณณก็ว่า เธอว่าอื้อลงไรให้มัน
 หึด ข่านอยก๊อว่าให้มันว่า ให้พวกทานกิน
 ข้าววันละสามมือนะ ว่าอย่างงั้นแหละ
 พญาณณก็เลยว้า เออ ถ้าอย่างงั้น
 เขอก๊อไปไถนาให้มันกินแหละ
 ควายจึงได้มาไถนาให้คนกินอยู่จนถึง
 วันนี้แหละนะแล้ววันข้างบนก็ไม่
 ขึ้นจนบัดนี้ คนเราก๊อเลยกินข้าววันละ
 สามมือมาจนถึงวันนี้แหละ

คอหอย

คอหอย

นายวัน พวงชวลวงศ์ : ผู้เล่า

ยี่ว์ เมียกูหนึ่งพอแต่งงานกันแล้ว

ยี่ว์ เมียกูหนึ่งพอแต่งงานกันแล้ว

เห็นก้อรักกันดี ทั้งกินก้อแบ่งกันกินนอน

เขาก็อรักกันดี ทั้งกินก้อแบ่งกันกินนอน

ก้อแบ่งกันนอนนิ เหลือบบ้าน เมื่อกี้แหละ

ก้อแบ่งกันนอนอะ ไรแบ่งบ้านกันหมกแหละ

แล้วนอนก้อฮักกันนอนก้อฮักกัน

แล้วนิคตึงก้อรักกันนิคตึงก้อรักกัน

ตลอดเวลา ก้อเอคเฮอ เกิกลอนไปเถิง

ตลอดเวลา ก้อทำให้เกิครอนไปถึง

พระอินพระยาอินก้อ เติ้งกาพิพลงมา

พระอินทร์ พระอินทรก เติ้งกาพิพลงมา

เพิ่นละว่า ยี่ว์ เมียกูนี้ฮักกันแท้หนอ กูจะ

พระองค์กว่า ยี่ว์ เมียกูนี้รักกันจริงนะ กูจะ

ไปลองบงกอนเนอ มันจิสักแทบตอนแรก

ไปลองกูกอนนะ มันจะรักกันจริงไหมตอนแรก

นี่ก้อแบ่งกั้วมา เป็นเจ้าหัว พอแบ่ง เป็น

นี่ก้อแบ่งกั้วมา เป็นพระ พอแบ่ง เป็น

เจ้าหัวมาแล้วก้อมา เตียวบานสองยี่ว์

พระมาแล้วก้อมา เตียวบานสองยี่ว์

เมียนี่ แล้วกอลางรับศีลรับพร เจ้าหัว

เมียนี่ แล้วกอลางรับศีลรับพรพระ

แบ่งฮักก้อเฮอศีล เฮอพร แล้วเฮอสอง

แบ่งนั่นก้อให้ศีลให้พร แล้วให้สอง

ยี่ว์ เมียกูรับศีลหา แล้วก่าฮักก่าฮักอย่าง

ยี่ว์ เมียกูรับศีลหา แล้วก่าฮักก่าฮักอย่าง

มันเหมาะว่า ฮ่ออินนี่เอคเฮอฮักได้

มันเหมาะว่าฮ่ออินนี่ทำให้ฮักได้

เนอศีลนะ แกขอไว้ฮ่อนึงคือฮอกาเม

นะศีลนะ แกขอไว้ฮ่อหนึ่งคือฮอกาเม

สุมิฉาจารา เวลเมนี้ ฮ่อฮ่อทุกคนได้

สุมิฉาจารา เวลเมนี้ ฮ่อให้ทุกคนได้

เกรงคัดค้านอย่าให้ขาดคบกับพองแท้ ๆ
 สองนิ้วเมื่ยกรับปากรับคำแล้ว เจ้าหัว
 แผลงก็หายไ้ไป อยู่มาบโตะ เทาเลอ
 พะยาอินทก็แปลงร่าง เป็นผู้หญิงสวยมีทั้ง
 รูปสมบัติ คุณสมบัติและทรัพย์สินสมบัติมา
 หาผู้ชายอื่น ผู้เป็นเมีย มาแล้วกลับมาขอ
 ภายถวายตัว เชื้อพยอมทั้งมีเงินมีทอง
 เออ เออมีดีเหลือทุกสิ่งทุกอย่าง แดฝ่าย
 ผู้ชายนั้นปฏิเสธ เพราะเขาได้คิด
 จากเจ้าหัวมาแล้ว ขออื่นนั้นขอเอา
 ไ้แต่แค่ที่ดัดปลับคำเพิ่นไว้อย่างมัน
 อย่างเพิ่นนั้นคือขอคู่ใจ เป็นขอที่สาม
 ขอกาเมนี้ะ ขออย่าคบไ้โดย พอว่า
 หยิ่งจี้ ฝ่ายผู้สาวแผลงอันก็ประสบความ
 สำเร็จก็เลยหายไ้ไป อยู่ไปไม่นาน
 เทาเลอ ก็แปลงมาอีก แผลง เป็นไ้บ่าว
 มาทะ เนีย ไ้บาวก่อกอผอมควยสมบัติทั้ง
 สามแหละ รูปสมบัติ คุณสมบัติและทรัพย์สิน
 สมบัติมา ก่อกมหาผู้เมียนั้นละ เน

เกรงคัดค้านอย่าให้ขาดคบกับพองจริง ๆ
 สองนิ้วเมื่ยกรับปากรับคำแล้วพระ
 แผลงก็หายไ้ไป อยู่มาไม่นานเทาไร
 พระอินทก็แปลงร่าง เป็นผู้หญิงสวยมีทั้ง
 รูปสมบัติ คุณสมบัติและทรัพย์สินสมบัติมา
 หาผู้ชายอื่น ผู้เป็นเมีย มาแล้วกลับมาขอ
 ภายถวายตัว ให้พยอมทั้งมีเงินมีทอง
 ให้ไ้มีอะไรทุกสิ่งทุกอย่าง แดฝ่าย
 ผู้ชายนั้นปฏิเสธ บอกว่าเขาได้คิด
 จากพระมาแล้ว ขออื่นนั้นขอไ้ทำด้วย
 ไ้หมด แต่ที่รับปากรับคำทานไว้อย่างมัน
 อยาง เพิ่นนั้นคือขอคู่ใจ เป็นขอที่สาม
 ขอกาเมนี้ะ ดั้นขาดไ้ไ้โดย พอว่า
 อยางนี้ ฝ่ายผู้หญิงแผลงนั้นก็ประสบความ
 สำเร็จก็เลยหายไ้ไป อยู่ไปไม่นาน
 เทาไร ก็แปลงมาอีก แผลง เป็นคนหนุ่ม
 มาทัน คนหนุ่มก็พ่อกอผอมควยสมบัติทั้ง
 สามแหละ รูปสมบัติ คุณสมบัติและทรัพย์สิน
 สมบัติมา ก่อกมหาเมียนั้นละ เน

นึกใจอ่อนแล้ว เปลี่ยนแปลงแล้ว พอไต่
 บาวแปลงนั้นเห็นว่า เป็นหญิงงอนมอม
 เลื่องมอมของ มอมเลื่องลาวทาง ๆ เธอ
 ฝ่ายหญิงลับแล้ว มอมกายเธอควยแค
 พระอินทร์แปลงนั้นก็ไม่ไต่สุมสุมควยคอก เพียง
 แคเบาะว่า เอาหญิงงอนจากกลองปอง
 เจอจอยกับขอยจียอมเป็นเมียขอยนี้
 เธอเจ้ามาผิวเจ้าเสีย เอาพาขอยนี้
 เอา แล้วจะมอมพาเธอมาเนง พา
 ปายแหลมคงจี เป็นพระขรรค์พิเหลอน
 แหละมอมให้แล้ว เจ้ามาผิวเจ้าเสีย
 เนอ พอผิวเจ้ากายแล้วขอยจีมาเอา
 เจ้าแล้วมอมเครื่องมอมของไว้อ้อ พอกก
 กลางคืน โอคำว่ารักกันรักกันนี้รักค้ายแค
 แคผิวมอมอุจิกเลื่องทะเลาะ เดียนอนหลับ
 อย่างสนิท ขณะนอนหลับนั้น เมียเอา
 พาปายแหลมแทงคอผิวกาย แล้วคักจิริท
 เนอ เธอให้พายุลายมาฆา โจรมาฆา
 ห้างกันหยั่งอ้อ ไทยบ้านไทย เมืองก็พากัน
 มาขึงมาแยง มาเยียมมาขามแซวแซว
 ในขณะ เคียวกันนั้น ก็เลย พระอินทร์
 แปลงร่างเป็นคนแก่มา ลักไม้เท้ามาออก
 แล้ว โอ ดูเคยหลาน เคยโกละให้

นึกใจอ่อนแล้ว เปลี่ยนแปลงแล้ว พอคน
 ห่มแปลงนั้นเห็นว่า เป็นอย่างนั้นก็มอม
 เลื่องมอมของ มอมเลื่องลาวทาง ๆ ให้
 ฝ่ายผู้หญิงลับแล้ว มอมกายให้ควยแค
 พระอินทร์แปลงนั้นก็ไม่ไต่สุมสุมควยคอก เพียง
 แคบอกวา เอาอย่างนั้นเอาเธอจากกลองปอง
 ใจจะอยู่กับฉันจะยอมเป็นเมียฉันนี้
 ให้เธอมาผิวเธอเสีย เอาฉันนี้
 เอา แล้วก็มอมมิกให้เลมหนึ่ง มิก
 ปลายแปลงคงจะเป็นพระขรรค์อะไรนี้
 แหละมอมให้แล้ว เธอมาผิวเธอเสีย
 นะ พอผิวเธอกายแล้วฉันจะมาเอา
 เธอแล้วมอมเครื่องมอมของไว้อ้อ พอดัง
 กลางคืน โอคำว่ารักกันรักกันนี้รักค้ายบาง
 แคผิวไม่วู่วิ่ง ที่นี้เคยนอนหลับ
 อย่างสนิท ขณะนอนหลับนั้น เมียเอา
 มิกปลายแปลงแทงคอผิวกาย แล้วคักจิริท
 นะ ทำรองไถว่าพายุรายมาฆา โจรมาฆา
 อย่างนั้นอย่างนั้น ชาวบ้านชาวเมืองก็พากัน
 มาดูมาแล มาเยียม มาเยียน กันเต็มไปหมด
 ในขณะ เคียวกันนั้น ก็เลย พระอินทร์
 แปลงร่างเป็นคนแก่มา ลักไม้เท้ามาถึง
 แล้ว โอ ดูเคยหลาน เคยเธอรองให้

เอกฉีเหลอ มีเลื่องฉีเหลอกัน ผู้ที่เป็น
 เมียนักเลียวา แม่นเอยกะบฐจิกละ
 มาสาฉัวเฮา มาแห่งกอ ฉัวเรานี้เน
 เราละรองไหญ่ยูนี ไท่ชานไทยเมือง
 กอมาชวยยูนี หังป๋อยหังคาคือเอกไป
 อันละนอ ความ ความฉักฉริกเพิ่นว่าไว
 ดยั้งอัน ตะนั พระอินแปลงซัง เป็นคนแก่อัน
 กอเลียบเอะว่า โอ้ยไทยบ้านเอย ฉิง
 นัจักเจอบกอบเพียงเนอ จักเจอบเน
 นอนเนอ ที่แท่นนอนนี้แหละผู้แปลงมา
 ตอนแลกละชอยแปลงมา เน้นเจ้าหัวมา มา
 เฮอศีลไวก่อน แลขอเฮอฉักษาศีลขอ
 นี้เฮอคี่ แลวทอมาชอยกะเลียบแปลงเป็น
 บุสาวมา แกมชายนีไหยงธรรมคี่ บอยอม
 เลย พอตอนหลังชอยแปลง เป็นโอบาวมา
 ทอมาถึงนี้แหลมยูนีไอนอนนอนตาม
 แลวพอชอยมอมเครื่องมอมของเฮอ มอม
 มีคปลายแหลมนีเฮอสาฉัวโคเนยหัง เนย
 อยาอย่างนั้นเลย เพื่อเฮอเป็การโซ
 กัน ทอไปนี้ถ้าชายนีมีเมียน้อยน้อยาไป
 จมความหังหลายเนอ เพาะโกโคเอค
 เสอกับมาหลายแลวไคซาโคแกงมาแลว
 แลวกันจิไคชุบพื้นคั้นหันมากอเลยกว่า
 เอาหอยที่สำหรับโซ เกาหลังอันมายัก

ท่าไม มีเรื่องอะไรกัน คนที่เป็น
 เมียนักเลียวา เป็นใครก็ไมรูละ
 มาสาฉัวเรว มาแห่งกอ ฉัวเรานี้แหละ
 เรากรรองไหญ่ยูนี ชาวบ้านชาวเมือง
 กอมาชวยยูนี หังครำครวญหังคาคือท่าไป
 นั้นแหละนะ ความ ความฉักฉริกเขาว่าไว
 อย่างนั้น หัน พระอินทร์แปลงซัง เป็นคนแก่นั้น
 ก็เลียบอกว่า โอ้ย ชาวบ้านเอย ผู้หญิง
 นัจักใจไมคอยตรงนะ จักใจไมแน
 นอนนะ ที่จริงคือฉันนี้แหละคนแปลงมา
 ที่แรกฉันแปลงมาเป็นพระมา มา
 ไท่ศีลไวก่อน แลวขอให้รักษาศีลขอ
 นี้ให้คี่ แลวทอมาฉันก็เลียบแปลงเป็น
 ผู้หญิงมา แกมชายนีไหยงธรรมคี่ ไมยอม
 เลย พอตอนหลังฉันแปลง เป็นคนหนุ่มมา
 พอมาถึงนี้ แหลมผู้หญิงนี้ไอนอนนอนตาม
 แลวพอฉันมอมเครื่องมอมของให้ มอม
 มีคปลายแหลมนีให้สาฉัวโคเนยผู้หญิง
 อยาอย่างนั้นเลย เพื่อให้เป็การใช้
 กัน ทอไปนี้ ถ้าชายนีจะมีเมียน้อยน้อยาไป
 บนเรื่องอะไรมากะ เพราะกลัวเองไคทำ
 กับมันมามากแลว ไคซาโคแกงมาแลว
 แลวฉันจะไคชุบพื้นคั้นขึ้นมาก เลยกว่า
 เอาหอยที่สำหรับโซ เกาหลังนั้นมายัก

เสื่อคอตีเมี่ยงแทน คอกอเล่ยหายกาย
 เป็นผู้ชายมาเลย บานเฒ่าทั้งหลายทั่ว ๆ
 ไปก้อเล่ยออง คอบอนันว่า กอหอยผู้ชาย
 นิธิแปะกว่าผู้ึงที่มีคอกอหอย แกภาษา
 กลางเฟิ่นว่า ลูกกะเคือก

ใต้คอตีเมี่ยงแทน คอกเล่ยหายกลาย
 เป็นผู้ชายมาเลย บานเฒ่าทั้งหลายทั่ว ๆ
 ไปก็เลยเรียกคอกตรงนั้นว่าคอกอหอยผู้ชาย
 นี้จะแปลกกว่าผู้ึงที่มีคอกอหอย แกภาษา
 กลางเขาวา ลูกกระเคือก

เอกพิเหลอยชายจึงหลง เมียน้อย

ท่าไม้ชายจึงหลง เมียน้อย

นายฉวน พวงชาวลงศ : ผู้เล่า

มีเมียเมียนานาคูหนึ่ง แก้ว
 เป็นตัวอันมีเมียหลายคน กงน้อยกว่า
 สองคน ท่ามาหากินอยู่ในทุ่งนาข้าง ๆ
 บานอันแหละ แก้วชายป่าแห่งหนึ่งอัน
 มีเทวรูปที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ตรงป่าอันหนึ่ง
 ศักดิ์สิทธิ์แท้ ๆ เมื่อเอกหญิง เอกทองจึง
 แสดงอิทธิฤทธิ์ แสดงปาฏิหาริย์ให้เห็น
 กงจึงเป็นหยิ่งขึ้นและ พอนาทองอัน
 มีเมียคนหนึ่งมีเขาสูง เหลืองอร่ามอย่าง
 คีแล้ว ก็มันกึ่งหนึ่ง เทียมมากินเขาทอง
 ชวานาคูน้อยอัน ชวานากอพยายามเอา
 ข่ายไปคักกักดี เอกแหว เอกพิเหลอยไป
 คักกักกับโคจักษ์เพื่อ จีเป็นควายอำนาง
 ของเทวรูปนี้แหละแก่แล้ว เมื่อเอกหญิง
 เลอบได้ ชวานากอเลยสั่งเอกทองว่า เอ
 นกพวกนี้มันจะจี้เอากะ เลอนอ คักกักเอา
 เอกหญิงเลอ เอาเออะจี้ เอกหญิงกอ
 ไม่ได้ นกกรูหันพอมมาเอาเขาคาย
 ยวงเขาไปกิน เสาอะ เทวรูปกูเลย
 แล้วหลบหายเขาไปอาศัยอยู่ทางทองทอง
 เทวรูปกูเลย พอชวานาสุจิกว่า เป็น

มีเมียเมียนานาคูหนึ่ง แก้ว
 คนเป็นตัวนั้น มีเมียหลายคน กงไม่น้อยกว่า
 สองคน ท่ามาหากินอยู่ในทุ่งนาข้าง ๆ
 บานนั้นแหละ แก้วชายป่าแห่งหนึ่ง
 มีเทวรูปที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ตรงป่าอันหนึ่ง
 ศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ ใครทำอะไร ก็คงจะ
 แสดงอิทธิฤทธิ์ แสดงปาฏิหาริย์ให้เห็น
 กงจะเป็นอย่างนั้นแหละ พอนาทองอัน
 มีเมียคนหนึ่งมีเขาสูง เหลืองอร่ามอย่าง
 คีแล้ว ก็มันกึ่งหนึ่ง เทียมมากินเขาทอง
 ชวานาคูน้อยอัน ชวานากอพยายามเอา
 ข่ายไปคักกักดี ท่าแรว ท่าอะไรไป
 คักกักไปคักกักดี จะเป็นควายอำนาง
 ของเทวรูปนี้แหละแก่แล้ว เมื่อทำอย่าง
 ไรไม่ได้ ชวานากอเลยสั่งเอกทองว่า เอ
 นกพวกนี้มันก็จะทำอย่างไรนะ คักกักเอา
 ทำอย่างไร เอาเออะจะ ทำอะไรก็
 ไม่ได้ นกกรูหันพอมมาเอาเขาคาย
 รวงเขาไปกินในปากเทวรูปนั้นเลย
 แล้วหลบหายเขาไปอาศัยอยู่ในทองทอง
 เทวรูปนั้นเลย พอชวานาสุจิกว่า เป็น

หนึ่งนั้น ก็เลยไปแอบคิกอยู่ข้าง เหวรูป
 หนึ่ง พอถึงยามใดเวลากกออกมา คามเขา
 แล้วเขาไปบอปะ เหวรูปขึ้น ชาวนา
 หมายจะเอานกมาขามาแกงแค้น จวง
 เลย พอจวงบับ เหวรูปบับแค้นไว้ พดกึ่ง
 ชยบเข้าไป ยิ่งกึ่ง ยิ่งชยบเข้าไปจนเมื่
 แค้นละ จิกันไคละบักเนาะพอจิกันไคนี้
 ชาวนาคนหนึ่ง ก็เลยว่า เอ กูนี้ทองกาย
 แทะ ๆ เอคหนึ่งเลือกทองกายบอออกแล้ว
 แทนที่จะไปคิกถึงพระถึงเจ้า คิกถึงเรื่อง
 อย่างอื่น ๆ บ่ไคคิกแะละ คิกแะเรื่อง
 เดียวนั้น ก็เลยคิกว่าไทน ๆ กอจิกายแล้ว
 บ่ไคเวคอกขอไคขึงจิกนอยเพาะนอละ
 ช้อกนไปฮองเอาเมียนั้นมา คนละไป
 ฮองเมียนหลวงมา พอมากอละเบาะว่า
 โอไทน ๆ กอจิกายแล้วเห็นของบึง เป็น
 ขวัญตาจิกนอยเพาะนอ ขอวานเขา
 แทะ เพื่อแทะแทะแล้วมาขามอขึง
 จิกนอยเพาะ เมียนหลวงเอาบักไค อาย
 ไทขานเพาะคนก่ไปห้อมบึงอยู่ขึ้น
 หลายคน ก็เลยเซอคนไปฮองเมียนนอย
 มากอีก พอเมียนนอยมาถึงกอบาะว่า ถึง
 จิเอคบไคหนึ่งเลือกอกตามไทน ๆ กอจิ

อย่างนี้ ก็เลยไปแอบคิกอยู่ข้าง เหวรูป
 หนึ่ง พอถึงเวลาใดเวลากกออกมา คามชาว
 แล้วเขาไปที่ปากเหวรูปนั้น ชาวนา
 หมายจะเอานกมาขามาแกงแค้น ลวง
 เลย พอลวงบับ เหวรูปบับแค้นไว้ พอคึ่ง
 ชยบเข้าไป ยิ่งกึ่ง ยิ่งชยบไปจนหมด
 แค้นก็จะกอดันทัวละทั้นพอจะกอดันทั้น
 ชาวนาคนหนึ่ง ก็เลยว่า เอกูนี้ทองกาย
 จริง ๆ ทำอย่างไคทองกายไม่รอดแล้ว
 แทนที่จะไปคิกถึงพระถึงเจ้า คิกถึงเรื่อง
 อย่างอื่น ๆ บ่ไคคิกแะละ คิกแะเรื่อง
 เดียวนั้น ก็เลยคิกว่าไทน ๆ กิจะกายแล้ว
 บ่ไคหำกขอไคคู้สักนอยเถอะนะ ก็
 ไทนไปเรียกเอาเมียนั้นมา คนก็ไป
 เรียกเมียนหลวงมา พอมากบอกว่า
 โอไทน ๆ กิจะกายแล้วนะ ขอคู้เป็น
 ขวัญตาจิกนอยเถอะนะ ขอวานเธอ
 แทะ เพื่อแทะแทะแล้วคินคานมาไคค
 สักนอยเถอะ เมียนหลวงทำไคไค อาย
 ชาวบ้านเพาะคนก่ไปล่อมคู้อยู่นั้น
 หลายคน ก็เลยเซอคนไปเรียกเมียนนอย
 มากอีก พอเมียนนอยมาถึงกอบภาว่า ถึง
 จะทำไคไคอย่างไคก็ตามไทน ๆ กิจะ

เหล่า

เหล่า

นายผวน พวงชาวาลวงศ์ : ผู้เล่า

มีสองสหายอันกันอย่างก็แหละ

เป็นเพื่อนเป็นเกลอกันภาษาหาคเลี้ยว
 เห็นว่า เป็น เลี้ยวกันผู้หนึ่งมีชื่อว่า สู่ละ
 อีกผู้หนึ่งมีชื่อว่า วาละนะ สองสหายนี้มี
 อาชีพเป็นนายพานลา เนื้อมา เคียง
 คอบครัวอยู่เป็นประจำ ที่นี้อาชีพการเป็น
 นายพานอัน เอื้ออื้อเพื่อนผู้หนึ่งมีชื่อว่า
 วาละนะ อันเมื่อ ก่อเคยไปมาชเป็นฤทธิ
 อภิภาศีลอยู่ ส่วนสละอันก็ยังเป็นนาย
 พานอยู่ทอไปอยู่มาวันหนึ่ง ไปหาขึงสัตว์
 ในฤกษ์แดง ก่อไปคบโพรงไม้อยู่บนหนึ่ง
 ปากควมมีน้ำอยู่ตลอดแดงตลอดพรหมตลอด
 ปีไม่มีแห้ง ก่อเคยเห็นว่า เป็นสถานที่
 เหมาะแก่การจับสัตว์ ล่าสัตว์อยู่ในเขต
 นั้น แลพอดักสัตว์พวกใดเข้ามา มากิน
 น้ำนั้นแล้วจะส่งเสียงอีกทีก็ก็โครมอันมา
 ควรเออกรอเออควาหยั่งนั้นเพาะนอ นาย
 พานนี้ก่เคยว่า เอะลองสังเกตนึง
 อันคัมแรกนั้นจะเป็นประเภทที่มาจาก เห่ง
 อากาศ พอมากินแล้วส่งเสียง เจียวจ้าว
 เป็นลักษณะนุณ สุนัขแกะ อีเหลือแคะ

มีสองสหายรักกันได้อย่างก็แหละ

เป็นเพื่อนเป็นเกลอกันภาษาหาคเลี้ยว
 เขาว่า เป็น เลี้ยวกันคนหนึ่งมีชื่อว่า สู่ละ
 อีกคนหนึ่งมีชื่อว่า วาละนะ สองสหายนี้มี
 อาชีพเป็นนายพานลา เนื้อมา เคียง
 คอบครัวอยู่เป็นประจำ ที่นี้อาชีพการเป็น
 นายพานนั้น ทำให้เพื่อนคนหนึ่งมีชื่อว่า
 วาละนะ นั้นเมื่อ ก่อเคยไปมาชเป็นฤทธิ
 ภิภาศีลอยู่ ส่วนสละนั้นก็ยังเป็นนาย
 พานอยู่ทอไปอยู่มาวันหนึ่ง ไปหาขึงสัตว์
 ในฤกษ์แดง ก็ไปคบโพรงไม้อยู่บนหนึ่ง
 ปากควมมีน้ำอยู่ตลอดแดงตลอดพรหมตลอด
 ปีไม่มีแห้ง ก่อเคยเห็นว่า เป็นสถานที่
 เหมาะแก่การจับสัตว์ ล่าสัตว์อยู่ในเขต
 นั้น แลพอดักสัตว์พวกใดเข้ามา มากิน
 น้ำนั้นแล้วจะส่งเสียงอีกทีก็ก็โครมอันมา
 ควรทำก็ทำว่าอย่างนั้นเพาะนะ นาย
 พานนี้ก่เคยว่า เอะลองสังเกตนึง
 อันคัมแรกนั้นจะเป็นประเภทที่มาจากบน
 อากาศ พอมากินแล้วส่งเสียง เจียวจ้าว
 เป็นลักษณะสุนัข สุนัขบาง อะไรบาง

บางทีก็โมโหทะเลาะกันไป นายพรานก็
 เลยเผลอทิ้ง สังเกตบ่งหมู่เหม่อ หมู่
 เหม่อมากอเผลอคือเภา หมู่เลอมากอ
 เผลอคือเภา มือนั้นนายพรานไม่ได้เนื้อได้
 เด็กหญิงจิกอย่างเลย ก้อเลยเบาะว่า
 เอ น้ำนี้ต้องเป็นน้ำวิเศษจิกลองไป
 กินเบ่งจิกน้อยเหาะวะ นายพรานก้อไปกิน
 กินแล้วเกิดอาการมันเมา แล้วมีอาการ
 ไปต่าง ๆ นานา นึกสนุกก้อสนุก นึกโมโห
 ก้อโมโห ก้อเลยตกเภาน้ำนั้นมา มา
 ปักขานหาสิ้อกับเสี้ยวผู้บ่าวอยู่ชั้นเบาะว่า
 แม่ ได้น้ำวิเศษมานะยะ สองสองบั้ง
 เหาะต่างคน ก้อต่างสองกิน พอกินแล้ว
 ความมึนเคยลนกลลล ความมึนเคยเว้ากอ
 เว้า ความมึนเคยโหก้อโห ก็เลยว่าเอ
 น้ำนี้จิกเป็นน้ำวิเศษ เสาพากันไปเบ่ง
 เหาะ โตสะได้มาจากกะเลอเสี้ยวเอ้ย
 เสี้ยวสุละชั้นก้อพาจิกว่าลุนะไปเบ่งแล้ว
 เห็น พอไปถึงโพรงไม้ก้นกอไปเบ่งว่ามี
 หังเลอคพิเหลอแค มีนกกอน้ำ แล้วมี
 ชวงเข้าต่าง ๆ ที่นกหนูคาบไปกินแล้ว
 ไปที่น้ำนั้นแล้วหลนตกอยู่ชั้น มีปะเกท
 เครื่องเทศต่าง ๆ มีพริกไทย คีปี ของป่าชั้น

บางทีก็โมโหทะเลาะกันไป นายพรานก็
 เลยไม่ทำอะไร สังเกตดูพวกใหม่ พวก
 ใหม่มาก็ทำเหมือนเดิม พวกใดมาก็
 ทำเหมือนเดิม วันนั้นนายพรานไม่ได้เนื้อได้
 หนึ่งอะไรสักอย่างเลย ก็เลยบอกว่า
 เอ น้ำนี้จะต้องเป็นน้ำวิเศษใช้ใหม่ สองไป
 กินดูสักหน่อยเหาะวะ นายพรานก้อไปกิน
 กินแล้วเกิดอาการมันเมา แล้วมีอาการ
 ไปต่าง ๆ นานา นึกสนุกก็สนุก นึกโมโห
 ก็โมโห ก็เลยตกเภาน้ำนั้นมา มา
 ปักขานหาสิ้อกับเพื่อนคนที่บ่าวอยู่ชั้น บอกว่า
 แม่ ได้น้ำวิเศษมานะ สองสองดู
 เหาะต่างคน ก็ต่างสองกิน พอกินแล้ว
 เรื่องไม่เคยคุยก็คุย เรื่องไม่เคยพูดก็
 พูด เรื่องไม่เคยหัวเราะก็หัวเราะ ก็เลยว่าเอ
 น้ำนี้คงจะเป็นน้ำวิเศษ เสาพากันไปดู
 เหาะ เรอนั้นได้มาจากที่ไหนเพื่อนเอ้ย
 เพื่อนสุระนั้นก็พาจิกว่าลุนะไปดูแล้ว
 นะ พอไปถึงโพรงไม้โน้นก็ไปดูว่ามี
 อะไรบ้างอย่างไรบ้าง มันก็มีน้ำ แล้วมี
 รวงข้าวต่าง ๆ ที่นกหนูคาบไปกินแล้ว
 ไปที่น้ำนั้นแล้วหลนตกอยู่ชั้น มีปะเกท
 เครื่องเทศต่าง ๆ มีพริกไทย คีปี ของป่าชั้น

แหละ หมักกองกันอยู่นานก่อนานหมัก
 กายเป็นหยิ่ง แล้วผลที่สุดสองสหายก็
 พากันเอามา พอพิจารณาถึง เลียบล่อย
 ก็แล้ว ก็มาเอ่อกันเองมาเอ่อกันแล้วมา
 หมักกอง แม่ เป็นแท้ ๆ กินแล้วมีลักษณะ
 คือกัน คือน้ำในโพรงไม้ขึ้นแต่ ๆ แค่เก็บ
 ไว้โดยไม่ได้ เก็บไว้โตนแล้วมันเสีย
 บ้านเราว่ากับบุญกับบุญกันแหละเออ ก็
 เคยมาคิดว่า เอ เขาจิเอ่อกันหนึ่งเลอจึงจิเก็บ
 ไว้กินโตน ๆ ได้ อย่างหนึ่งนั้นเลยเขาเอ่อก
 ขึ้นมันยกเพาะ ก็เลยเอามาต้ม เป็น
 วิธีกันบ้านเขาจะขึ้นนั้นแหละ ก็ได้เป็น
 เหล้าน้ำใสอย่างดีมา บ้านเราเอ่อกเลย
 ว่ากันว่า เหล้าที่หมักข้างที่ขึ้นนั้นเขาเรียกว่า
 เหล้าน้ำขาว พอกันเอามาแล้ว เฝ็น
 ฮ่องกง เหล้าน้ำดำ กินกันเรื่อยเรื่อย
 มาแล้วต่อมาไอ้ความรู้ต่าง ๆ นี่ก็กระจัด
 กระจายเอาไปปนนั้นก็มาปรุงให้อือเป็นรส
 นั้น อยู่นั้นก็มาปรุงให้อือเป็นรสนี้ เพื่อให้อือมัน
 ชวนกิน บ้านเราว่าอย่างนั้นนอแล้วเอ่อกอ้อ
 มีรสดีขึ้น กินไปกินมา คนทั้งหลายผู้ที่ได้
 กินได้ลิ้มรสอันหนึ่งแล้ว อู้จึกว่ามันมี
 ลักษณะมีอารมณ์เป็นหยิ่งนี้แล้ว ก็บอ้อจึก
 ว่าจึต้องว่าหยิ่ง เลอว่านั่นมันมนน้ำ

แหละ หมักกองกันอยู่นานก่อนานหมัก
 กายเป็นอย่างนี้ แล้วผลที่สุดสองสหายก็
 พากันเอามา พอพิจารณาอยู่เรื่อยเรื่อย
 ก็แล้ว ก็มาทำขึ้นเองมาทำแล้วมา
 หมักกอง แม่ เป็นจริง ๆ กินแล้วมีลักษณะ
 เหมือนกับเหมือนน้ำในโพรงไม้ขึ้นจริง ๆ แค่เก็บ
 ไว้กินไม่ได้ เก็บไว้โตนแล้วมันเสีย
 บ้านเราว่ากับบุญกับบุญกันแหละเออ ก็
 เคยมาคิดว่า เอ เราจะทำอย่างไรจึงจะเก็บ
 ไว้กินนาน ๆ ได้ อย่างอย่างนั้นเลยเราทำ
 ให้อือมันสุกเออะ ก็เลยเอามาต้ม เป็น
 วิธีกันบ้านเราอย่างนั้นนั้นแหละ ก็ได้เป็น
 เหล้าน้ำใสอย่างดีมา บ้านเราก็เลย
 ว่ากันว่า เหล้าที่หมักข้างที่ขึ้นนั้นเขาเรียกว่า
 เหล้าน้ำขาว พอกันเอ่อกันแล้ว เขา
 เรียกว่า เหล้าน้ำดำ กินกันเรื่อยเรื่อย
 มาแล้วต่อมาไอ้ความรู้ต่าง ๆ นี่ก็กระจัด
 กระจายออกไปปนนั้นก็มาปรุงให้เป็นรส
 นั้น คนนั้นก็มาปรุงให้เป็นรสนี้ เพื่อให้มัน
 ชวนกิน บ้านเราว่าอย่างนั้นนอแล้วเอ่อกอ้อ
 มีรสดีขึ้น กินไปกินมา คนทั้งหลายคนที่ได้
 กินได้ลิ้มรสของพวกนี้แล้ว รู้ว่ามันมี
 ลักษณะมีอารมณ์เป็นหยิ่งนี้แล้ว ก็ไม่รู้
 ว่าจะเรียกว่าอย่างไรว่านั่นมันคือน้ำ

ติเหลือ ก็เลยจะเอาชื่อคนที่คนคบซำคิน
 ขึ้นมาตั้งชื่อ แต่เป็นธรรมเนียมของคน
 บ้านเราซำคินเอาชื่อไปรวมกับของแท้ ๆ
 เขียนไปหน่อยหนึ่ง อย่างเขียนชื่อนายพานว่า
 พานสุระ ก็ควรจะเรียกว่า สุระเทาะนะ
 และส่วนน้ำชาที่ถามว่าวรุณะ เอ๊ยอัน
 กอฮ้องเขียนไปเสียหน่อยว่า วาสุณี
 ทั้งแต่อันกอฮ้องน้ำเสื่อนี้ว่าเป็น สุลา
 ส่วนน้ำชาว่าเป็น วาสุณี ทั้งแต่อันนั้น
 เป็นกันมา แก่มันก็มีสัญลักษณ์อีกอันหนึ่ง
 คือกินกันแล้วเนี่ยะ ความดับเอามา
 เปิดเผย ความดีเอามาคุม ความ
 เคยเว้ากอเว้า ความเคยฮุกฮุก
 อันหนึ่งเลอเอามาว่ากันเม็คเหตะ
 เหนงโคเลือกเอามาเอาสู่กันฟังจน
 เม็ค หมูที่กินทั้งหลายก็บอกว่า เอ
 ภาวฮ้องดีแท้ เขาว่าของชื่อ เล้าเทาะ
 อันหนึ่งเลือกเอามาเอาสู่กันฟัง
 เม็คเห็นมดที่ซุกกอกเลยฮ้องกับว่า เล้า
 กอคือจิธิสุลากอคือจิธิ วาสุณีกอคือจิ
 ติเนอ บ่ทวายุทอมาโคโนเหว่า ๆ ภาษา
 เขียนกอเขียนไปเพิ่นละเอาโกท มา
 นำหน้า แล้วเอาไม้โทไปแทนไม้เอก กลาย
 เป็น เหล้า คือกัน สำเนียงคือกัน

อะไร ก็เลยจะเอาชื่อคนที่คนพบที่ซำคิน
 นั้นมาตั้งชื่อ แต่เป็นธรรมเนียมของคน
 บ้านเรามากับเอาชื่อไปรวมกับของจริง ๆ
 เขียนไปหน่อยหนึ่งอย่าง เขาชื่อนายพานว่า
 พานสุระ ก็ควรจะเรียกว่า สุระเทาะนะ
 และส่วนน้ำชาที่ถามว่าวรุณะ ทำนั้น
 ก็ให้เรียกเขียนไปเสียหน่อยว่า วาสุณี
 ทั้งแต่อันนั้นก็เรียกน้ำใสนี้เป็น สุรา
 ส่วนน้ำชาว่าเป็น วาสุณี ทั้งแต่อันนั้น
 เป็นกันมา แก่มันก็มีสัญลักษณ์อีกอันหนึ่ง
 คือกินกันแล้วเนี่ยะ ความดับเอามา
 เปิดเผย เรื่องไม้ดีเอามาคุม เรื่องไม้
 เคยพุดก็พุด เรื่องไม้เคยรู้ก็รู้
 อะไรคอมอะไรก็เอามาว่ากันหมดแหละ
 อะไรนิดหน่อยก็เอามาเอาสู่กันฟังจน
 หมด พวกที่กินทั้งหลายก็บอกว่า เอ
 ถ้าจะให้ถูกจริงนี้ เราว่าของชื่อ เล้าเทาะ
 อะไรคอมอะไรก็เอามาเอาสู่กันฟัง
 หมดเมื่อลืบลูกก็เลยเรียกกันว่า เล้า
 ก็คงจะถูกสุราก็คงจะถูก วาสุณีก็คงจะ
 ถูกนะ เทวายุทอมาโคโนเหว่า ๆ ภาษา
 เขียนก็เปลี่ยนไปเขาก็เอาตัวห มา
 นำหน้า แล้วเอาไม้โทไปแทนไม้เอก กลาย
 เป็น เหล้า เหมือนกัน สำเนียงเหมือนกัน

โองราชินน้ำ

รุ่งกินน้ำ

นางยอม ทอเบื่อง . ผู้เจ้า

มีหนุ่มสาวคู่หนึ่ง มีว่าไอบาว

ผู้สาวคู่หนึ่งรักกัน รักกันตั้งนานแต่
 พ่อแม่ทางผู้หญิงก็ ไม่ชอบผู้ชายพ่อแม่
 ทางผู้ชายก็ชอบผู้หญิง ฝ่ายพ่อแม่ทาง
 ผู้หญิงก็ได้อากวาคักเตือนลูกสาวว่า อัน
 แม่รักเนอไอบาวผู้หนึ่งนะ ชูเจ้าอันนะ
 แม่บออีกเนอ ฝ่ายผู้สาวนั้นก็พยายาม
 สมข้อแม่ฟัง ความดีของไอบาวอันว่า
 เห็นคียังนั้นคียังนี้ฝ่ายไอบาวนั้นก็
 ถูกแต่พ่อแม่ตัวเองอันห้ามว่า แม่
 รักเนอลูกสาวบ้านอันนั้นที่ชูเจ้าอันนะ
 ฝ่ายไอบาวคนนั้นก็เลยเล่าให้พ่อแม่
 อันฟังว่า เห็นคียัง เห็นเงาเวียะเงา
 งานดี เห็นเงาคนคียังมารยาดี งานการ
 กอดี งานบ้านงานเรือนกอดี ฝ่าย
 พ่อแม่ไอบาวนั้นก็ฟัง ห้ามบอเขา
 หาเดี้ยว ฝ่ายพ่อแม่ของสาวก็ห้าม
 อย่างเดี้ยว บอเขาไอบาวผู้ใดเขา
 แล้วก็จะคักคักคักเต่า หันพอกอนกลางคืน
 ไอบาวผู้สาวอันนี้ พ่อพ่อแม่กลับแล้ว
 กอจันคักกันเป็นประจำ มาคบกันอันนี้

มีหนุ่มสาวคู่หนึ่ง มีว่าหนุ่ม

สาวคู่หนึ่งรักกัน รักกันตั้งนานแต่
 พ่อแม่ทางผู้หญิงก็ ไม่ชอบผู้ชายพ่อแม่
 ทางผู้ชายก็ชอบผู้หญิง ฝ่ายพ่อแม่ทาง
 ผู้หญิงนั้นก็ได้อากวาคักเตือนลูกสาวว่า อัน
 แม่ไม่รักนะหนุ่มคนนั้นนะ คู่รักเธอนั้นนะ
 แม่ไม่รักนะ ฝ่ายสาวนั้นก็พยายาม
 คุยให้แม่ฟัง ความดีของหนุ่มนั้นว่า
 เขาคืออย่างนั้นคืออย่างนี้ ฝ่ายหนุ่มนั้นก็
 ถูกแต่พ่อแม่ตัวเองอันห้ามว่า แม่ไม่
 รักนะลูกสาวบ้านอันนั้นที่ชูเจ้าอันนะ
 ฝ่ายหนุ่มคนนั้นก็เลยเล่าให้พ่อแม่
 อันฟังว่า เขาคือเขาเป็นการทำงาน
 งานดี เขาได้คนคียังมารยาดี งานการ
 กอดี งานบ้านงานเรือนกอดี ฝ่าย
 พ่อแม่หนุ่มนั้นก็ฟัง ห้ามห้ามไม่ให้เขา
 หาเดี้ยวฝ่ายพ่อแม่ของสาวก็ห้าม
 อย่างเดี้ยว ไม่ให้เขาหนุ่มคนนั้นเขา
 แล้วก็จะคักคักคักเต่า หันพอกอนกลางคืน
 หนุ่มสาวนั้นนี้ พ่อพ่อแม่กลับแล้ว
 ก็จจะคบกันเป็นประจำ มาพบกันนั้นนี้

กอบได้เอ็ดดิเหลอกันเคาะเพาะกัว่า
 จิณิปะเพ็ ฝ่ายไอบาวอันนีก้อเห็น
 เจอผู้สาว ผู้สาวอันนีก้อมาเว้าฮื้อไอบาว
 พังว่า อะจิเอคคะเลอพอแมชยนี้
 บักเจ้า พอแมเจากอบฮักชอย เฮา
 จิเอคหยั่งเลอ ที่ไอบาวอันนีก้อเบาะว่า
 ลออีกเื่อนึง เจ้าลองไปคุยกับแม่
 เจาเนอหาหนทางที่เพิ่นฮื้อเฮาแ่ง
 งานกันได้อันและ พอกับจากที่นคตบ
 กันแล้ว ผู้สาวอันนีก้อมกับแม่อีกลม
 ถึงความคี่ของไอบาวผู้นี้ สาชยายฮื้อ
 พังฝ่ายไอบาวอันนีก้อมลมเลื่องความคี่
 ของผู้สาวที่โคเองหลงฮักเนาะ เว้าฮื้อ
 พอแมโคเองพังเผื่อพอแมโคเองจิได้
 ฮักผู้สาวนี้ ทำหยั่งงี้เป็นประจำจนถึงสอง
 กัสามคี่ พอแมและฝ่ายกอบคกกลง
 คางคนก่คางบัก เลยไอบาวกับผู้สาว
 ผู้นี้ก่เลยนคตบกันอีก พอมาคตบกัน
 ตอนนี้เป็นตอนคี่พอแมทุก ๆ ฝ่ายอันนี้
 หลับแล้ว ฝ่ายผู้หยั่ง อันนีก้อเบาะว่านังให้
 พอนังให้แล้วก้อเล้าฮื้อผู้ชายอันนีก้อพังว่า
 เจ้าสอนชอยไปพูกกับ แม่ชอยกอบชอย
 คกลงฮื้อชอยกับเจาเนอแ่งงานกัน แต่
 เฮาจิเอคหยั่งเลอคี่สองไอบาวผู้สาวอัน

ก็ไม่ได้ทำอะไรกันคอกเพาะกัว่า
 จะมิคประเพ็ ฝ่ายหนุ่มนั้นนีก่เห็น
 ใจสาว สาวนั้นนีก่มาพุดให้หนุ่ม
 พังว่ากัจะทำอย่างไropอแมกันนี้
 ไม่รักเธอ พอแมเธอกัไม่รักฉัน เรา
 จะทำอย่างไร ที่หนุ่มนั้นนีก่บอกว่า
 ลออีกครั้งหนึ่ง เธอลองไปคุยกับแม่
 เธอเนหาหนทางที่ทานให้เราแ่ง
 งานกันได้นั้นและ พอกับจากที่นคตบ
 กันแล้วสาวนั้นนีก่คุยกับแม่อีกคุย
 ถึงความคี่ของหนุ่มคนนี้ สาชยายให้
 พังฝ่ายหนุ่มนั้นนีก่คุยเรื่องความคี่
 ของสาวที่ตัวเองหลงรักนี้ พุดให้
 พอแมตัวเองพังเผื่อพอแมตัวเองจะได้
 รักสาวนี้ ทำอย่างนี้เป็นประจำจนถึงสอง
 ครั้งสามครั้ง พอแมและฝ่ายกัไม่คกลง
 คางคนก่คางไม่ชอย เลยหนุ่มกับสาว
 คนนี้ก่เลยนคตบกันอีก พอมาคตบกัน
 ตอนนี้เป็นตอนคี่พอแมทุก ๆ ฝ่ายนั้นนีก่
 หลับแล้ว ฝ่ายผู้หยั่ง นั้นนีก่บอกว่านังร้องให้
 พอนังร้องให้แล้วกัเล้าให้ผู้ชายนั้นพังว่า
 เธอสอนฉันไปพูกกับ แมฉันกัไม่ชอย
 คกลงให้ฉันกับเธอได้แ่งงานกัน แต่
 เราจะทำอย่างไรคี่สองชายหญิงนั้น

ก็นั่งให้อยู่กันจนตึกจนคืนแล้วกล่เลย
 ว่า อันไหนเป็นตุ ถ้าเขาจ้ทำลงไป
 โดยที่ว่าหนึ่ ตามกันไปอยู่ด้วยกันก็ได้
 แต่ก็นึกถึงหน้าตาพ่อแม่จะเสีย เห็น
 จายชาวบ้านชาวเมืองว่า ลูกชั่ว
 เอาหยิ่งก่แล้วกันนอ มื้อนี้เป็นมือ
 สุกท้าย เจ้าลองไปคุยกับพ่อแม่เจ้าอีก
 เพื่อหนึ่งขอยกจ้ไปคุยกับพ่อแม่ชยอีก
 เพื่อหนึ่ง ถ้าบ่ยอมไ้หนึ่งเสียแล้ว เจ้าก่
 กราบลาแม่เจ้าช้พ่อแม่กราบทั้งพ่อ
 ทั้งแม่พร้อม ทางที่คืนถ้าเห็นหยิ่งเสีย
 อ้อเขาแต่งงานกันแล้วนี้ เราก่ตาย
 ด้วยกันทั้งคู่ดีกว่า แล้วไปอยู่ เกินไป
 ซากหน้าเมื่อไ้ไปอยู่บนสวรรค์กัน เขา
 ก่จ้ไปรักกันบนซากหน้ากัน ขึ้นสวรรค์
 กัน ผู้หนึ่งก่ตกลง พอกับตกจากที่นั้ค
 หมายคุยกันแล้ว ก่ไปเล่าอ้อพ่อแม่
 ฟังว่า ขออ้อไ้แต่งงานกันเหาะ พ่อ
 แม่แต่ละฝ่ายก่บ่ยอมเลยฝ่ายผู้ชาย
 ก่เขียนจดหมายลาพ่อไว้ ลาแม่ไว้ที่
 เจ้าอ้อเขาแต่งงานกันนั้น เขาอ้อ
 กัน เจ้าก่บ่อ้อแต่งงานฝ่ายแม่ผู้หนึ่ง ดู
 สาวก่เขียนจดหมายลาไว้ ส่วนวนคือ
 กันกับไ้บ่บวชแล้วละพ่เขียนจด

ก็นั่งร้องให้อยู่กันจนตึกจนคืนแล้วกล่เลย
 ว่าอันไหนเป็นตุถ้าเราจะทำลงไป
 โดยที่ว่าหนึ่ตามกันไปอยู่ด้วยกันก็ได้
 แต่ก็นึกถึงหน้าตาพ่อแม่จะเสีย ทาน
 จะอายชาวบ้านชาวเมืองว่า ลูกไม่รัก
 เอาอย่างนี้แล้วกันนะวันนี้เป็นวัน
 สุกท้ายเธอลองไปคุยกับพ่อแม่เธออีก
 ครั้งหนึ่งวันก่จะไปคุยกับพ่อแม่ฉันอีก
 ครั้งหนึ่ง ถ้าบ่ยอมอย่างไ้แล้ว เธอก่
 กราบลาแม่เธอนั้นพร้อมน่กราบทั้งพ่อ
 ทั้งแม่พร้อม ทางที่คืนถ้าทานอย่างไ้ไม่
 ให้เราแต่งงานกันแล้วนี้ เราก่ตาย
 ด้วยกันทั้งคู่ดีกว่า แล้วไปอยู่ เกินไป
 ซากหน้าเมื่อไ้ไปอยู่บนสวรรค์กัน เรา
 ก่จ้ไปรักกันบนซากหน้าโน้นหรือบนสวรรค์
 โน้น ผู้หญิงก่ตกลง พอกับจากที่นั้ค
 หมายคุยกันแล้ว ก็ไปเล่าให้พ่อแม่
 ฟังว่า ขอไ้ไ้แต่งงานกันเถอะ พ่อ
 แม่แต่ละฝ่ายก่บ่ยอมเลยฝ่ายผู้ชาย
 ก่เขียนจดหมายลาพ่อไว้ ลาแม่ไว้ที่
 ทานไม่ให้เราแต่งงานกันนั้นเรารัก
 กันทานก็ไม่ให้แต่งงานฝ่ายแม่ผู้หญิง ลูก
 สาวก่เขียนจดหมายลาไว้ ส่วนวนเหมือน
 กันกับหนึ่บวชแล้วละพ่เขียนจด

หมายไว้เรียบร้อยแล้ว สองโอบาว
 ผู้สาวผู้นี้ กอเลยไป เข้าไปในป่า พอ
 เข้าไปแล้วทั้งสองคนนั้น ก็นั่งภาวนา
 ว่า มอนเป็นเมื่อสุดท้ายได้ เขาจึงมาอยู่
 นี้สองคนเนี่ยะ อีกนอຍหนึ่งนี้เขาก็จับได้
 มาอยู่นี้แหละ เพราะว่า หยิ่ง เลอ ๆ เขา
 ก็ต้องไป แยกกันไปคนละทางถ้า
 ความรักเขามีเห็น เขาควรจะไปได้ไป
 เกิดเป็นนิเลอโก๊ ๆ กันดีคู่กันไปพอมู
 ชายพูดหยิ่งผู้หญิงพูดหยิ่ง แล้วทั้งคู่
 ผู้ชายทางคนก่ทางอธิฐานอีกมือหนึ่ง
 ขึ้นก็จับมือกันไว้ มือขวาของและ
 คนขึ้นนั้นก็จับมือซ้ายของและคนไว้
 แล้วทางคนก่ทางแหงออกกันตาย
 เอย คายอยู่บนกอไม้ขึ้น ส่วนกอไม้
 ขึ้นพอกายไปแล้ว ด้วยความที่ว่า
 แอสองคนเนี่ยะโอบาวกับผู้สาวผู้นี้
 เนี่ยะรักกันโดยที่ว่ามีเจตนาดีต่อกัน
 ทางคนทางก่ ฮือความเชื่อซึ่งกันและ
 กัน รักกันแท้ ๆ เลยไปเกิดเป็นทั้ง
 สองคนนั้นก็ไปอยู่ ไปเกิดรวมกันอยู่บน
 ฟ้ากัน คายไปเกิดเป็นหงส์ทั้งคู่ เลย
 เขาเลยเรียกว่า พอเวลาตกกลางคืน

หมายไว้เรียบร้อยแล้ว สองหนุ่ม
 สาวคนนั้นก็เลยไป เข้าไปในป่า พอ
 เข้าไปแล้วทั้งสองคนนั้น ก็นั่งภาวนา
 ว่า วันนี้เป็นวันสุดท้ายนะ เราจะมาอยู่
 นี้สองคนนี้ อีกนอຍหนึ่งนี้เราก็จะไม่ได้
 มาอยู่นี้แหละ เพราะว่าอย่างไร ๆ เรา
 ก็ต้องไป แยกกันไปคนละทางถ้า
 ความรักเรามีจริงนี้ เราก็จะไปได้ไป
 เกิดเป็นอะไรก็ได้ ๆ กันหรือคู่กันไปพอมู
 ชายพูดอย่างนั้นผู้หญิงพูดอย่างนี้ แล้วทั้งคู่
 ผู้ชายทางคนก่ทางอธิฐานอีกมือหนึ่ง
 นั้นก็จับมือกันไว้ มือขวาของและ
 คนนั้นก็จับมือซ้ายของและคนไว้
 แล้วทางคนก่ทางแหงออกกันตาย
 เอย คายอยู่ที่กอไม้ขึ้น ส่วนกอไม้
 ขึ้นพอกายไปแล้ว ด้วยความที่ว่า
 แอสองคนนั้นหนุ่มกับสาวคน
 นี้รักกัน โดยที่ว่ามีเจตนาดีต่อกัน
 ทางคนทางก่ให้ความเชื่อซึ่งกันและ
 กัน รักกันจริง ๆ เลยไปเกิดเป็นทั้ง
 สองคนนั้นก็ไปอยู่ ไปเกิดรวมกันอยู่บน
 ฟ้าโน้น คายไปเกิดเป็นหงส์ทั้งคู่ เลย
 เขาเลยเรียกว่า พอเวลาตกลงคืน

มา เขาจะเห็นว่า เป็นคู่ เป็นรูปเป็นหงส์
 นะ อยู่ทั้งฟ้าทั้งดิน ทั้งคู่อยู่นั้น เป็นคู่อยู่
 คึง แด่คือนั้นมาบนท้องฟ้าอันไกลเลยมี
 หงส์คู่ปรากฏอยู่บนท้องฟ้าทุกคืนมา ที่
 แหงสคู่คือนั้นก็คือสอง ไอบาญสาว
 นี้เองที่แหงโคตายแล้วไปเกิดเป็น
 ไปเกิดอยู่บนฟ้าโน้นเป็นหงส์หนึ่ง

มา เขาจะเห็นว่า เป็นคู่ เป็นรูปเป็นหงส์
 นะ อยู่บนฟ้าทั้งคู่ ทั้งคู่คือนั้น เป็นคู่อยู่
 คึง แด่คือนั้นมา บนท้องฟ้าอันไกลเลยมี
 หงส์คู่ปรากฏอยู่บนท้องฟ้าทุกคืนมา ที่
 แหงสคู่คือนั้นก็คือสองหนุ่มสาว
 นี้เองที่แหงตัวตายแล้วไปเกิดเป็น
 ไปเกิดอยู่บนฟ้าโน้นเป็นหงส์หนึ่ง

นิยายสกลานที่มีเรื่องคอยนางแก้ว และปลาไหลเผือก เนื้อเรื่องมีดังนี้

คอยนางแก้ว

คอยนางแก้ว

นายคหิ จกิริทิน : ผู้เล่า

เรื่องคอยนางแก้วนี้มีอยู่ว่า

ครอบครัวหนึ่ง เป็นเป็นอำเภอเป็นเจ้าเมือง
เมืองหนึ่ง มีฐานะอันอยู่มีอันฐานะมีอยู่มีกิน
และเป็นผู้มีบุญอำนาจวาสนาเป็น
เจ้าเมือง มีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง ชื่อนางมี
ชื่อเสียงลือลึงกระแสนไป ในอกระ
เผือกอยู่เห็น จนเจ้าชื่อเสียงอันนี้ จน
ถึงไปถึงพระพุทนต์ ซึ่งอยู่ตามธานีเมือง
นอกเมืองก็ความพะเหินของพระพุทนต์
อุทสาห์เข้ามาบิณฑบาตรในเมืองใน
เมืองหลวง เพราะต้องการจะเห็นลูกสาว
เจ้าเมืองที่ลือลึงว่างาม งามนั้น
แต่เจ้าหัวพุทนต์องค์นี้เพิ่นมี อายาแผด
เสนห์หมั่นหมั่นอยู่ในตัวก็มาบิณฑบาตร
ผ่านหน้าบ้านเจ้าเมือง เมืองนี้ไปลูกสาว
เจ้าเมืองละมาเลอบาตรพระพุทนต์
พอประสมหน้ากันเท่านั้นแหละเจ้าหัว
พุทนต์ก็ชอบลูกสาวเจ้าเมืองนี้ลูกสาว
เจ้าเมือง ก็มักเจ้าหัวพุทนต์จนกระทั่งว่า

เรื่องคอยนางแก้วนี้มีอยู่ว่า

ครอบครัวหนึ่ง เขาเป็นอำเภอเป็นเจ้าเมือง
เมืองหนึ่งมีฐานะอันอยู่มีอันฐานะมีอยู่มีกิน
และเป็นผู้มีบุญอำนาจวาสนาเป็น
เจ้าเมืองมีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง คนสวย มี
ชื่อเสียงลือลึงกระแสนไป ไกรก็อยาก
ไกรก็อยากเห็น จนเจ้าชื่อเสียงอันนี้ จน
ถึงไปถึงพระพุทนต์ ซึ่งอยู่ตามธานีเมือง
นอกเมืองก็ความอยากเห็นของพระพุทนต์
อุทสาห์เข้ามาบิณฑบาตรในเมืองใน
เมืองหลวง เพราะต้องการจะเห็นลูกสาว
เจ้าเมืองที่ลือลึงว่าสวย งามนั้น
แต่พระพุทนต์องค์นี้ท่านมี อายาแผด
เสนห์หมั่นหมั่นอยู่ในตัวก็มาบิณฑบาตร
ผ่านหน้าบ้านเจ้าเมือง เมืองนี้ไปลูกสาว
เจ้าเมืองก็มาเลอบาตรพระพุทนต์
พอประสมหน้ากันเท่านั้นแหละ พระ
พุทนต์ก็ชอบลูกสาวเจ้าเมืองนี้ลูกสาว
เจ้าเมืองก็ชอบพระพุทนต์จนจนกว่า

เจ้าหัวขลุ่ย คงคืนไม่ไปบิดบาศรวน
 เลอะเทอะ ดูสาวผู้นั้นจ้อยไม่ได้เลย
 ไม่ได้เห็นหน้าเจ้าหัวขลุ่ยค้ หันความ
 เล่นหัวรักใคร่กันมากขึ้นมากขึ้นเนอ
 พอของสาว พอของเจ้าเมืองนั้น ละ
 ฐึก ฐึกกอดฮามปามฮามฮามไปมก
 เจ้าหัวขลุ่ยค้ หันกอบพัง ฮามอย่างเอือกอบพัง
 ฮามอย่างเอือกอบพัง ไม่ได้เห็นหน้า
 พระขลุ่ยค้ ถ้าเจ้าหัวขลุ่ยค้มาบิดบาศรวน
 ลุ่่นก้อยจะทอไปหาเจ้าหัวขลุ่ยค้ หัน
 เจ้าฮามอย่างนั้นแลวก็ เจ้าเมือง
 เนยะ จิตมิได้เจ้าหัวขลุ่ยค้ฮือเอะจาก
 เมืองนี้ไปเสีย เจ้าหัวขลุ่ยค้หันก้อย
 บยอมไปก็ยังขึ้นคือแพงอยู่ในเมืองนั้น
 หันเจ้าเมืองนี้ก็ฮือคนใน คนใน
 เมืองนั้นแหละ ไปหาเจ้าหัวขลุ่ยค้
 หันส่วนเจ้าหัวขลุ่ยค้ พอมิคนไปกระฮิบ
 ว่าเจ้าเมืองเพนจิตามมาหาเจ้าเนอ
 เจ้าเทียมท้าวหนิพายเสียถ้าเจ้าขึ้นอยู่
 เจ้าจิตองคาย พอเจ้าหัวขลุ่ยค้ไคฐึก
 เลื่องลาว เจ้าหัวขลุ่ยค้ก็เทียมท้าวหนิ
 เกือบ เกือบจะหนีทันเพราะว่าเจ้าเมือง
 ฮือฮือคนที่มาฮามันคึกตามมาอย่างกระฮัน
 ชิคเลยก็พยายามหนีหนีจนเอาตัวรอด

พระขลุ่ยค้ คงคืนไม่ไปบิดบาศรวน
 ไคละก็ ลูกสาวคนนั้นจะอยู่ไม่ได้เลย
 ไม่ได้เห็นหน้าพระขลุ่ยค้ หันความ
 เล่นหัวรักใคร่กันมากขึ้นมากขึ้นเนะ
 พอของสาว พอของเจ้าเมืองนั้น ก็
 ฐึก ฐึกฮามปามฮามฮามไปให้ไปชอบ
 พระขลุ่ยค้ลู่่นก้อยก็ไม่ได้ฮามเท่าไรก็ไม่พัง
 ฮามอย่างไรก็ไม่พังไม่ได้เห็นหน้า
 พระขลุ่ยค้ ถ้าพระขลุ่ยค้ไม่มาบิดบาศรวน
 ลุ่่นก้อยจะทอไปหาพระขลุ่ยค้ หัน
 เจ้าฮามอย่างนั้นแลวก็ เจ้าเมือง
 นี้จะขับไล่พระขลุ่ยค้ให้ออกจาก
 เมืองนี้ไปเสีย พระขลุ่ยค้หันก้อย
 ไม่ยอมไปก็ยังขึ้นคือแพงอยู่ในเมืองนั้น
 หันเจ้าเมืองนี้ก็ฮือคนใน คนใน
 เมืองนั้นแหละ ไปหาพระขลุ่ยค้
 หันส่วนพระขลุ่ยค้ พอมิคนไปกระฮิบ
 ว่าเจ้าเมืองเขาจะตามมาหาหนะ
 หนะเตรียมท้าวหนิไปเสียถ้าหนะขึ้นอยู่
 หนะจะตองคาย พอพระขลุ่ยค้ไคฐึก
 เรื่องลาว พระขลุ่ยค้ก็เตรียมท้าวหนิ
 เกือบ เกือบจะหนีไม่ทันเพราะว่าเจ้าเมือง
 ให้ฮือคนที่มาฮามันคึกตามมาอย่างกระฮัน
 ชิคเลยก็พยายามหนี หนีจนเอาตัวรอด

จนทัน ก็ไปอธิษฐานรักเอาเอง
 บาตรที่ถือไปนั้น บาตรที่ติดตัวไปนำก่อ
 เป็นบาตรทองคำ ก็เอาไปโยนทิ้ง
 ในลำห้วย เขาเรียกว่าลำห้วยบาตร
 ทองคำ เอาไปโยนทิ้ง เจ้าตัวเองก็หนี
 เอาตัวรอด ส่วนนางแก้วสุสาวเจ้า
 เมืองนี้อยู่ไม่ได้ คิดตาม คิดตามเจ้าหัว
 รุกข์ คิดตามไปอย่างเลือกอบพัน ๆ จิ
 แฉกจิเลือกอย่างเลือกอบพัน มัคแดง ก็
 ไปล้มตายระหว่างทาง พอไปล้มตาย
 แล้วก็มีคนมาพบมาเห็น แล้วก็มา
 เปร่ำเจ้าเมืองว่า สุสาวเนี่ยตามนะ
 รุกข์ ก็ไปล้มตายอยู่ระหว่างกลางทาง
 อันนั้นเจ้าเมืองนั้นก็เลยเประว่าบ
 ก้องทำบุญทำทานนิเหลอฮื้อมันละ
 คนมักมากถามคุณ คนนอกคอกบคอง
 ไปทำบุญ ทำทานนิเหลอ ถ้าเฟือเงินกู
 สงสารมันก็ฮื้อไปเอาไม้เนาะ ทอน
 ใหญ่ ๆ มาตะเป็นรูปองค์พระชกอันเอา
 ไปแขวน เอาไปห้อยไว้ฮื้อมันเค็ดแล้วก่อ
 ปูกศาล ปูกศาลพักฮื้อมันไว้ฮื้อไว้ให้
 คนขึ้น เผอไปมาเพิ่น เผอไปเผอ
 มาที่นี่ก็กาบ เคารพบูชาก็ได้ไว้ฮื้อ
 องค์พระชกอันเประทำบุญทำทานนิเหลอ

จนทันก็ไปอธิษฐานรักเอาเอง
 บาตรที่ถือไปนั้น บาตรที่ติดตัวไปด้วยก็
 เป็นบาตรทองคำ ก็เอาไปโยนทิ้ง
 ในลำห้วย เขาเรียกว่าลำห้วยบาตร
 ทองคำ เอาไปโยนทิ้ง ตัวเองก็หนี
 เอาตัวรอด ส่วนนางแก้วสุสาวเจ้า
 เมืองนี้อยู่ไม่ได้ คิดตาม คิดตามพระ
 รุกข์ คิดตามไปอย่างไรก็ไม่ทัน ๆ จะ
 วิ่งจะทำอย่างไรก็ไม่ทัน หมดแรง ก็
 ไปล้มตายระหว่างทางพอไปล้มตาย
 แล้วก็มีคนมาพบมาเห็น แล้วก็มา
 บอกเจ้าเมืองว่า สุสาวนี่ตามพระ
 รุกข์ ก็ไปล้มตายอยู่ระหว่างกลางทาง
 อันนั้นเจ้าเมืองนั้นก็เลยบอกว่าไม่
 ก้องทำบุญทำทานอะไรให้มันละ
 คนมักมากถามคุณ คนนอกคอกบคอง
 ไปทำบุญ ทำทานอะไรถ้าใครเห็นกู
 สงสารมันก็ได้ไปเอาไม้เนาะ ทอน
 ใหญ่ ๆ มาตากเป็นรูปองค์พระชกอันเอา
 ไปแขวน เอาไปห้อยไว้ให้มันเค็ดแล้วก็
 สร้างศาล สร้าง ปูกพักร้อนไว้ให้ไว้ให้
 คนขึ้น ใครไปมาเขา ใครไปใคร
 มาที่นี่จะได้กราบเคารพบูชาจะได้ไว้ฮื้อ
 องค์พระชกอันเประทำบุญทำทานอะไร

อ้อมัน เพราะมันมักอย่างนี้ ก็เลยหมู่ที่
 ไป หมู่ญาติที่ไปเยี่ยมหาที่ไปจัดขันธ์
 เพื่อก่อเอศอย่างนั้นเชียะ ทำบุญทำทาน
 ก่อ เอศตามที่เจ้าเมืองตั้ง ตั้งแค่นั้น
 มาก่อจึงมีว่า องค์กระชาดที่ไฉ้องกระชาด
 บุษามะพระกาฬีเพื่อกองกระชาดอัน
 ใหญ่ ๆ เพราะว่ามันสืบเนื่องมาในท่านอง
 เดียวกันกับนิทานพื้นเมืองของเฮาแหละ

ให้มัน เพราะมันชอบอย่างนี้ ก็เลยพวกที่
 ไป พวกญาติที่ไปเยี่ยมหาที่จัดศพนั้น
 เขาก็ทำอย่างนั้นเสีย ทำบุญทำทาน
 ก็ทำตามที่เจ้าเมืองตั้ง ตั้งแค่นั้น
 มาก่อจึงมีว่าองค์กระชาดที่ไฉ้องกระชาด
 บุษามะพระกาฬีเขาชอบองค์กระชาดอัน
 ใหญ่ ๆ เพราะว่ามันสืบเนื่องมาในท่านอง
 เดียวกันกับนิทานพื้นเมืองของเราแหละ

ปลาไหลเผือก

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

มีชายคนหนึ่ง เป็นคนที่ยากจน
 ด้บังจูงวัวควายเป็นอาชีพที่นี้ละไป
 ควายอยู่กลางหนอง อันนี้ควายนี้หายมือ
 ละโต ละโตแหละว่าควายหายก็ไม่เห็น
 โจรผู้ร้ายขโมยลูกแกะ เลอมาควายก็
 กินหญ้าอยู่ริมทุ่ง ริมหนอง เขาก็เฝ้าอยู่
 นี้ เออแหละเลอว่าควายมันจึงหายก็
 เห็นเผลอมาลักมาขโมย ที่นี้มันขึ้นจึง
 ไปเห็นถ้าปลาไหลเผือก ไปเห็นถ้าปลา
 ไหลเผือกแล้ว โอ้ที่ควายมันหาย
 แม่นโจรผู้ร้ายขโมยลักไปนะ ปลาไหล
 เผือกมันมาคาบเอาลง ไปกินในถ้ำก้น
 แหนะ พอได้หยิ่งนั้นแล้วก็ไปซื้อเล็ก
 มาคี่เป็นเบ็ด มาคี่เป็นเบ็ดแล้วก็ยอม
 เสียควายอีกตัวหนึ่ง เอามาเกี่ยวเหยื่อ
 เอามาเกี่ยวเหยื่อแล้วเอาเบ็ดนั้นไป
 หย่อนไว้ปากถ้ำนั้น อันเข็อะสลิ้ง เข็อะ
 อวนนั้นก็เอาไปมัดคั่นคานก้นที่นี้ปลา
 ไหลเผือกก็มากินแท้ มากินเบ็ดนั้นนะ
 ลู ลู เบ็ดแท้ พอตกเบ็ดแล้วที่นี้ความ
 ด้กับความแรงของปลาไหลเผือกเนี่ยะ

ปลาไหลเผือก

มีชายคนหนึ่ง เป็นคนที่ยากจน
 ด้บัง เลี้ยงวัว เลี้ยงควายเป็นอาชีพที่นี้ก็ไป
 เลี้ยงควายอยู่กลางหนองนั้นควายนี้หายวัน
 ละตัว ละตัวแหละว่าควายหายก็ไม่เห็น
 โจรผู้ร้ายขโมยจากไหนมาควายก็
 กินหญ้าอยู่ริมทุ่ง ริมหนอง เขาก็เฝ้าอยู่
 นี้ ทำไมว่าควายมันจึงหายก็ไม่
 เห็นใครมาลักมาขโมย ที่นี้วันนั้นจึง
 ไปเห็นถ้าปลาไหลเผือก ไปเห็นถ้าปลา
 ไหลเผือกแล้ว โอ้ที่ควายมันหาย
 ใจ โจรผู้ร้ายขโมยไปนะ ปลาไหล
 เผือกมันมาคาบเอาลง ไปกินในถ้ำโน้น
 เนอะ พอได้หยิ่งนั้นแล้วก็ไปซื้อเล็ก
 มาคี่เป็นเบ็ด มาคี่เป็นเบ็ดแล้วก็ยอม
 เสียควายอีกตัวหนึ่ง เอามาเกี่ยวเหยื่อ
 เอามาเกี่ยวเหยื่อแล้วเอาเบ็ดนั้นไป
 หย่อนไว้ปากถ้ำนั้น อันเข็อะสลิ้ง เข็อะ
 อวนนั้นก็เอาไปมัดคั่นคานก้นที่นี้ปลา
 ไหลเผือกก็มากินจริง มากินเบ็ดนั้นนะ
 คึดคึดเบ็ดจริง พอคึดเบ็ดแล้วที่นี้ความ
 ด้กับความแรงของปลาไหลเผือกนี้

คั่นจนสายเบ็ดหัดไวกอตาอันนั้นะ ลู
 ไปอยู่ปลายยอดก้นนั้นะ ที่นี้ไอเจ้าของ
 ความนี้กว่า ยานเชื้อะมันลุดเกาะหว
 ปลายก้นมด ก่อเลยกระโคตขึ้นไปกอนตาล
 โคตขึ้นไปกอนตาลแล้วสายเบ็ดขึ้นชาค
 มันละขวิดอันเจ้าของควายนั่นะกนก
 ทาลต้นขวิดไปปัก บัวว่าคกกระเล
 กักไปไคจมน้มนเมืองมนุญนั้น
 กักไปถึง เมืองยักกัณฑ์พอกักไปแล้วละ
 ไปปักสวนแตงโม สวนแตงโมเขาละ
 หิว หิวเข้าหิวน้ำข้างจิไปกินกะเล ก่อ
 กินแตงโมก่อกัดกับกันว้างั้นเพาะที่นี้
 เจ้าของสวนแตงโมนั้นมากบว่า เอะ
 โทแมลงมีเหลสมากินแตงโม เล่นอยู่เนี่ยะ
 มากินแตงโมมด ทานี้ไอเจ้าของสวน
 อันก่เลยเก็บ เส่ดงมาบ้านว่าจิเอามา
 เส่ดงน้อยเล่น ก่อเอากันเส่ดงมาบ้าน
 ละมาฮู้ลูลูเล่น ทานี้เล่นน้อยเล่นไปเล่นมา
 มันละแยกันเล่น มันละกวนกันมันละ
 ให้พอนักอดถามว่าสุโตเอ็ดหังแมลงมัน
 คอยบ บได้ค้อย พอไคยิน พอว่าหยั่งอัน
 แล้วที่นี้ชายเจ้าของควายที่ถูกขวิดไปนี้
 จังเบาะเพ็นว่า ผู้ชานี้เบเมนโคแมลง
 เป็นมนุญ เป็นมนุญเบเมนแมลงเป็น

คั่นจนสายเบ็ดหัดไวกอนตาอันนั้นะ วน
 ไปอยู่ปลายยอดโน้นนะ ที่นี้ไอเจ้าของ
 ความนี้กว่า กัดเชื้อะมันลุดออกหาง
 ปลายโน้นหมด ก็เลยกระโคตขึ้นไปกอนตาล
 โคตขึ้นไปกอนตาลแล้วสายเบ็ดขึ้นชาค
 มันก็ขวิดอันเจ้าของควายนั่นะกนก
 ทาลต้นขวิดไปปักไม่รู้วาทกที่โค
 กักไปไคเหมือนไม้ไผ่เมืองมนุญนั้น
 กักไปถึง เมืองยักกัณฑ์พอกักไปแล้วก็
 ไปปักสวนแตงโม สวนแตงโมเขาก็
 หิว หิวเข้าหิวน้ำไม่รู้จะไปกินอะไร ก็
 กินแตงโมก่อกัดกับกันว้างั้นเพาะที่นี้
 เจ้าของสวนแตงโมนั้นมาพบว่า เอะ
 กัวแมลงอะไรมากินแตงโม เล่นอยู่
 มากินแตงโมหมด ทานี้ไอเจ้าของสวน
 นั้นก็เลยเก็บ เส่ดงมาบ้านว่าจะเอามา
 ให้เด็กน้อยเล่น ก็เอากันเส่ดงมาบ้าน
 ก็มาให้ลูลูเล่น ทานี้เด็กน้อยเล่นไปเล่นมา
 มันก็แยกันเล่น มันก็กวนกันมันก็
 ร้องให้พอนักถามว่าพวกเธอทำอะไรแมลงมัน
 คอยหรือไม่ได้ค้อย พอไคยิน พอว่าอย่างนั้น
 แล้วที่นี้ชายเจ้าของควายที่ถูกขวิดไปนี้
 จังบอกเขวาทักขานี้ไม่ใช่ตัวแมลง
 เป็นมนุญ เป็นมนุญไม่ใช่แมลงเป็น

มนุษย์มาได้ทั้ง เลอ มาถึงก็มาได้ทั้ง
 เลอ กอเลยเล่าเรื่องอันตนคาดมันชีวิต
 มาขึ้น อ้อเห็นฟัง ออหยังงั้น ถ้าหยังงั้น
 นี้จิซอหยเหื่อ อยากกับไปบ้านนี้ออยากกับ
 ไปบ้าน อยากกับไปบ้านจิซอหยเหื่อ
 เป็นคนรับจ้างเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เป็น
 คนยากคนจน หาเช้ากินค่ำไปวันหนึ่งวันหนึ่ง
 ละเห็นคนเมืองนั้น เจ้าของสวนแดงโม
 นั้นเห็นก่อเอ็นคู่สงสาร เห็นบอกว่าเห็น
 จิตมาส่งถึงเมืองมนุษย์ เห็นก็ไป
 เอาดินมาปั้นลูกกระสุน ยืมมือเดียวเนี่ยะ
 บ่อนที่ไปยืมดินมาปั้นลูกกระสุนเนี่ยะเป็น
 ทะเลสาบเลยดินยืมมือเดียวก็ปั้นเป็น
 ลูกกระสุนละเอาคนเจ้าของเลี้ยงควาย
 เอาใส่ในลูกกระสุนนั้นมา แล้วก็ยิงมา
 นั้นอ ยิงมาชั้มาตกเมืองมนุษย์ ยิงมาพอ
 มาตกแล้วก็ยังเอาะบ่ได้ ไค้มานอน
 อยู่ถวงลูกกระสุน ตกอยู่หน้าบ้านยัง
 เอาะบ่ได้ ทองล่อฮื้อฝนตกมาเซอะดิน
 ฮื้อมันเปื้อยแล้วชาวยุคนั้นจึงเอาะมา แล้ว
 ก่อนที่จะมาขึ้น เห็นฮื้อทรัพย์สินสมบัติ แก้ว
 แหวนเงินทอง เครื่องเพชรนิลจินดาของ
 โบราณอันฮื้อนำมา พอมานะเอาะได้แล้ว

มนุษย์มาได้ทั้งไร มาถึงนี้มาได้ทั้ง
 ไร ก็เลยเล่าเรื่องอันตนคาดมันชีวิต
 มานันให้เขาฟัง อออย่างนั้น ถ้าอย่างนั้น
 นี้จะช่วยเหลือ อยากกลับไปบ้านใหม่อยากกลับ
 ไปบ้าน อยากกลับไปบ้านจะช่วยเหลือ
 เป็นคนรับจ้างเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เป็น
 คนยากคนจนหาเช้ากินค่ำไปวันหนึ่งวันหนึ่ง
 ละเห็นคนเมืองนั้น เจ้าของสวนแดงโม
 นั้นเขาก็เอ็นคู่สงสาร เขาก็ว่าเขา
 จะรับมาส่งถึงเมืองมนุษย์ เขาก็ไป
 เอาดินมาปั้นลูกกระสุน หยืมมือเดียวนี้
 ที่ที่ไปยืมดินมาปั้นลูกกระสุนนี้เป็น
 ทะเลสาบเลยดินยืมมือเดียวก็ปั้นเป็น
 ลูกกระสุนก็เอาคนเจ้าของเลี้ยงควาย
 เอาใส่ในลูกกระสุนนั้นมาแล้วก็ยิงมา
 นั้นะยิงมาให้มาตกเมืองมนุษย์ยังมาพอ
 มาตกแล้วก็ยังไม่ออกไม่ได้ ไค้มานอน
 อยู่ในลูกกระสุนตกอยู่หน้าบ้านยัง
 ออกไม่ได้ทองรอให้ฝนตกมาเซอะดิน
 ให้มันเปื้อยแล้วชาวยุคนั้นจึงออกมา แล้ว
 ก่อนที่จะมานั้น เขาให้ทรัพย์สินสมบัติ แก้ว
 แหวนเงินทอง เครื่องเพชรนิลจินดาของ
 โบราณนั้นให้มาด้วย พอมานะออกได้แล้ว

กอมาถึงบ้านพอมาถึงบ้านแล้วก็ มาตั้ง
 เนื้อตั้งครัวสร้างหลักฐานบ้านช่อง โคใหญ่
 โคใหญ่ฐานมีอันอยู่กันเล็กจากตัวจ้าง
 เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย หมูบ้านเคอเลื่อน
 เคียงชั้น ถามว่าไปรวย หายไปพักเดียว
 ไปล่าไปรวยทะเลมาจึงได้มีเงินมีทอง
 กอเคยเล่าให้หมานเคอเลื่อนเคียง
 ชั้นฟัง หมานเคอเลื่อนเคียงเพิ่นบอกว่า
 อยากไป อยากไปไหนที่โคใหญ่สมบัติ
 มากัน ทานชายผู้นี้ก็บอกว่าไปไม่ถูกว่า
 กันเพาะบรูจิกว่าเมืองมิเหลอมนุษย์
 โคใหญ่กว่าเราหลายสิบเท่า ผลสุดท้าย
 กอชายผู้นี้ก็ประกอบอาชีพในทางอื่น
 เลิกจากเลี้ยงวัวเลี้ยงควายก็มีฐานะ
 มีกินมีอยู่ มีกินเหมือนชาวบ้านชาวเมืองอาจ
 จิเหนือกว่า พนจากความจนที่เคยเลี้ยง
 วัวเลี้ยงควายมาจนกระทั่งสิ้นชีวิต
 ว่าเป็นงี้แหละ

ก็มาถึงบ้านพอมาถึงบ้านแล้วก็ มาตั้ง
 เนื้อตั้งครัวสร้างหลักฐานบ้านช่อง โคใหญ่
 โคใหญ่ฐานมีอันอยู่กันเล็กจากตัวจ้าง
 เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย พวกบ้านใกล้เคียง
 เคียงนั้น ถามว่าไปรวย หายไปพักเดียว
 ไปล่าไปรวยที่ไหนมาจึงได้มีเงินมีทอง
 ก็เคยเล่าให้พวกบ้านใกล้เคียงเคียง
 นั้นฟัง เพื่อบ้านใกล้เคียงเคียงเขาก็ว่า
 อยากไป อยากไปไหนที่โคใหญ่สมบัติ
 มาโน้น ทานชายผู้นี้ก็บอกว่าไปไม่ถูกว่า
 กันเพาะบรูจิกว่าเมืองมิเหลอมนุษย์
 โคใหญ่กว่าเราหลายสิบเท่า ผลสุดท้าย
 ก็ชายคนนี้ก็ประกอบอาชีพในทางอื่น
 เลิกจากเลี้ยงวัวเลี้ยงควายก็มีฐานะ
 มีกินมีอยู่ มีกินเหมือนชาวบ้านชาวเมืองอาจ
 จะเหนือกว่า พนจากความจนที่เคยเลี้ยง
 วัวเลี้ยงควายมาจนกระทั่งสิ้นชีวิต
 ว่าเป็นงี้แหละ

นิยายเรื่องผี มีเรื่อง กายเลวพื้น ผีโปง และ ผีมาบอง เนื้อเรื่อง มีดังนี้

กายเลวพื้น

กายเลวพื้น

นายสุทธิ อภิรักษ์ : ผู้เล่า

ก่อนมีเรื่องหนึ่ง เรื่องนี้ชื่อว่า

กายเลวพื้น มีสองคนตัวเมียไปค้าทาง
 เื่อ เมื่อเื่อผ่านป่าหวไปนั้น ผีป่าชา
 ผีดิบนั้นมาถึง เื่อเื่อสองคนตัวเมียนี้
 ขึ้นเหนือหน้ากะวันกอดคน จิตยคำแล้ว
 จีพาวกับมาน ยิงพายมันก็ยิงถอย
 ยิงพายมันก็ยิงถอย เื่อไปหาแพป่าชา
 กุณ เพราะป่าชามันอยู่ริมคลอง ที่นี้
 สองคนตัวเมียนี้ก็ หนาท่าชัคเขี้ยว
 ้วยความยานความกลัว ที่นี้มันเื่อญกมี
 หลวงพ่อนี้ะ โยสารถางเื่อมา
 กอของหลวงพ่อยเอย ขอใหชวยแถม
 ขอใหชวยแถม เื่อ อันนี้มีนางนางไม
 มีแถมมาถึง จิเื่อไป หันไปทางเหนือ
 หันไปหันไปป่าชาคนณะ ขอใหชวยแถม
 หลวงพ่อยเอย คนสองคนตัวเมียนี้ก็
 หวังพวงหลวงพอน หันหลวงพอกเื่อยว
 อา พายเื่อเื่อไปเื่อคน ละเื่อ
 เมอพายนี้ะ วิคน้ำเื่อเื่อลำนัน

ก่อนมีเรื่องหนึ่ง เรื่องนี้ชื่อว่า

กายเลวพื้น มีสองคนตัวเมียไปค้าทาง
 เื่อ เมื่อเื่อผ่านป่าชาไปนั้น ผีป่าชา
 ผีดิบนั้นมาถึง เื่อเื่อสองคนตัวเมียนี้
 ขึ้นเหนือหน้าดวงอาทิตย์กตก จะมีคำแล้ว
 จะรีบกลับมาน ยิงพายมันก็ยิงถอย
 ยิงพายมันก็ยิงถอย เื่อไปหาแพป่าชา
 โนน เพราะป่าชามันอยู่ริมคลอง ที่นี้
 สองคนตัวเมียนี้ก็ หนาท่าชัคเขี้ยว
 ้วยความกลัว ที่นี้มันเื่อญกมี
 หลวงพ่อนี้ะ โยสารถางเื่อมา
 กรองหลวงพ่อยเอย ขอใหชวยหนอยเื่อ
 ขอใหชวยหนอยเื่อ เื่ออันนี้มีนางนางไม
 มีแถมมาถึง จะเื่อไป หันไปทางเหนือ
 หันไปหันไปป่าชาโนนณะ ขอใหชวยหนอย
 หลวงพ่อยเอย คนสองคนตัวเมียนี้
 หวังพวงหลวงพอน หันหลวงพอกเื่อยว
 อา พายเื่อเื่อไปเื่อคน แล้วเื่อ
 ไมพายนี้ วิคน้ำเื่อเื่อลำนัน

เอื้อฮื่อสองผิว เมียเรื่อลำนันนะพอวิก
 น้ำพอน้ำมก พอเอื้อลำนันไค่น้ำมก
 หลวงพอแลวกหาย เอื้อกอลองมาตาม
 น้ำไค พอถึงบ้านที่ไคพอไปถึงบ้านแลว
 ไคความกล้วนนี้ หนากาซึกเขียว
 ญเมียเนี่ยะลุ่มปวยแลวกหาย
 ภายหลังคี่มาไคอย่างเลอเพิ่นเลวาว
 ขณะทักายนั้นนะ คือว่าผันไป ผันย่างไป
 เหาป่าซา ปา มีคิมมีเภากอออุจิกและ
 หิวเกน้า เป็นกำลังขณะที่ย่างไป ละไป
 คบคนบานหนึ่งกำลังกำเขากันอยู่ เพิ่นมี
 คุนน้ำท่งอยุ่น ไปขอน้ำเพิ่น เพิ่นกอ
 บยอมฮ้อกิน หิวโหยปะ เลอเพิ่นกอบยอม
 ฮ้อกิน พอเพิ่นยอมฮ้อกินแลวกอ
 เดินทางทอไปอีก ย่างทอไปอีกไปคบ
 อีกหมู่บ้านหนึ่ง กอกำลังกำเขากันอยู่นี้
 ไปขอกินน้ำเพิ่น ความหิว ไปขอกินน้ำ
 เพิ่น เพิ่นกอบฮ้อกิน พอเพิ่นยอมฮ้อกิน
 กอทวงค้อกิน เพราะทนไม่ไหวแลว
 หนีไปค้อกินน้ำเพิ่นนะ เพิ่นนั้นไล่ขับไล่พิ
 ไล่ขับไล่คี่มา เพิ่นหนี หนีเป็นหนีตาย
 มาหลบหาอยู่โคงควาย มาหลบหาอยู่
 โคงควาย แลวกสะกุงกัน สำนึกกลัว
 ไคว่าอยู่ในโคงแลว พออยู่ พอนึก

ทำให้สองผิว เมียเรื่อลำนันนะพอวิก
 น้ำพอน้ำมก พอเอื้อลำนันไค่น้ำมก
 หลวงพอแลวกหาย เรื่อกลองมาตาม
 น้ำไค พอถึงบ้านที่ไคพอไปถึงบ้านแลว
 ไคความกล้วนนี้ หนากาซึกเขียว
 กเตเป็นเมียนลุ่มปวยแลวกหาย
 ภายหลังคี่มาไคอย่างไร เขาเลวาว
 ขณะทักายนั้นนะ คือว่าผันไป ผันเดินไป
 เหาป่าซา ปา มีคิมมีเภากออไม่รูหละ
 หิวเกน้า เป็นกำลังขณะที่เดินไป ก็ไป
 พบคนบานหนึ่งกำลังกำเขากันอยู่ เขามี
 คุนน้ำท่งอยุ่น ไปขอน้ำเขา เขาก
 ไม่ยอมให้กิน หิวโหยเท่าไร เขากไม่ยอม
 ให้กิน พอเขาไม่ยอมให้กินแลวก
 เดินทางทอไปอีก เดินทอไปอีกไปพบ
 อีกหมู่บ้านหนึ่ง กอกำลังกำเขากันอยู่นี้
 ไปขอกินน้ำเขา ความหิว ไปขอกินน้ำ
 เขา เขากไม่ให้กิน พอเขาไม่ให้กิน
 ก็ทวงค้อกิน เพราะทนไม่ไหวแลว
 หนีไปค้อกินน้ำเขานะ เขานั้นไล่ขับไล่ค
 ไล่ขับไล่คี่มา เขาหนี หนีเป็นหนีตาย
 มาหลบหาอยู่คอกควาย มาหลบหาอยู่
 คอกควาย แลวกสะกุงกัน รุสีกัว
 ไคว่าอยู่ในโคงแลว พออยู่ พอนึก

สำเนาอยู่ในโลงแล้ว ที่นี้โกโงเห็นเขา
 จากโลงมาได้ ชาวบ้านชาวเมืองนั้น
 ก็แตกกันกลัวใจกันว่าผีลูกโค ก่อเขาใจ
 ไปอย่างนั้นแต่ความจริงนั้น คือตายแล้ว
 แกวาคันขึ้นมา ผูกข้อมันเนยพอกตายขึ้น
 หันมานั่งอยู่ไคมาถั่งสลับสองปีกจึง
 มาตายตอนเขาตอนแก อันนี้ โอที
 หมมามหา เขาผูกมัดศาสนาพุทธนี้ ทว่า
 ไอสาคาน่ามกน่านะ เพื่อเป็นศิริมงคล
 แกเสนียจดังไล แกไลมีโปงมีสา่งนิก
 มันก็ถอกกันมาอยู่ทุกวัน เช่นนั้นแหละจึงว่า
 นำนันน่านันนี้ นีเลื่องนิกมีเทานแหละ

รุอยู่ในโลงแล้ว ที่นี้โกโงขึ้นออก
 จากโลงมาได้ ชาวบ้านชาวเมืองนั้น
 ก็แตกกันกลัวใจกันว่าผีลูกโค ก่อเขาใจ
 ไปอย่างนั้นแต่ความจริงนั้น คือตายแล้ว
 แกวาคันขึ้นมา ผูกข้อมันเนยพอกตายขึ้น
 หันมานั่งอยู่ไคมาถั่งสลับสองปีกจึง
 มาตายตอนเขาตอนแก อันนี้ โอที
 หมมามหา เขาผูกมัดศาสนาพุทธนี้ ทว่า
 ไอสาคาน่ามกน่านะ เพื่อเป็นศิริมงคล
 แกเสนียจดังไล แกไลมีโปงมีสา่งนิก
 มันก็ถอกกันมาอยู่ทุกวัน เช่นนั้นแหละจึงว่า
 นำนันน่านันนี้ นีเลื่องนิกมีเทานแหละ

ผีโป่ง

ผีโป่ง

นายฤทธิ อภิรักษ์ : ผู้เล่า

ทีนี้เรื่องที่สองนี้ จะเล่าเรื่อง
ที่สองให้ฟังอีกนะ แรกก่อนผู้เล่าโบราณ
นี่เพื่อนเคยรู้จักเรื่องมาว่า ผีโป่ง ผีโป่ง
ผีโป่งนี่มันมี นายพราน อา ชายคนหนึ่ง

เป็นนายพราน เพื่อนจึงต้องไปนั่งทาง ชุกกัน
ชุกกันแล้วก่อไฟเนื้อไก่ กอง ไก่กวาง
มากินอยู่ทุกวันนี้เป็นประจำ แต่วันหนึ่งมันไป
นั่งอยู่ทางจนผิดเวลา ก็เกิดล้มคว่ำ
ก็ไม่ได้เห็นสัตว์ สิ่งใดเลยมาเลย

เงยไปหมดในป่าอันนั้นะ พออีกสักครู่หนึ่ง
นั่งคอยแล้วคอยเล่าก็ไม่ได้เห็นสัตว์ลง
มากิน มาเกาะ หรือมากินอะไรก็ได้
มากิน อีกสักพักหนึ่ง จึงได้ยินเสียงเค็น
สวบสวบ ๆ ๆ มา ทีนี้ พานผู้เล่าเห็น
พอได้ยินมาแล้ว เพื่อนก็คิดว่ามันเป็นหมูป่า
คงจะตัวใหญ่ กอเลยวิ่งหาปะทะเป็น
ไว้อย่างเต็มที่เลย พอมาถึงแล้ว
มันตะบองแบงหมูป่า มันเป็นผีโป่ง
ดูปร่างสูงใหญ่ อา เกือบสูงเท่ากัน
ปลายไม้คนใหญ่ที่นั่งทางอยู่เห็นแหละ ทีนี้

ทีนี้เรื่องที่สองนี้ จะเล่าเรื่อง
ที่สองให้ฟังอีกนะ แรกก่อนคนแก่โบราณ
นี่ท่านเคยรู้จักเรื่องมาว่า ผีโป่ง ผีโป่ง
ผีโป่งนี่มันมี นายพราน อา ชายคนนั้นเขา

เป็นนายพราน เขาจะกองไปนั่งทาง ทุกคืน
ทุกคืนแล้วก่อไฟเนื้อไก่ กอง ไก่กวาง
มากินอยู่ทุกวันเป็นประจำ แต่วันหนึ่งมันไป
นั่งอยู่ทางจนผิดเวลา ก็เกิดล้มคว่ำ
ก็ไม่ได้เห็นสัตว์ สิ่งใดมาเลย

เงยไปหมดในป่าอันนั้นะ พออีกสักครู่หนึ่ง
นั่งคอยแล้วคอยเล่าก็ไม่ได้เห็นสัตว์ลง
มากิน มาเกาะหรือมากินอะไรก็ได้
มากิน อีกสักพักหนึ่ง จึงได้ยินเสียงเค็น
สวบสวบ ๆ ๆ มา ทีนี้ พานผู้เล่าเห็น
พอได้ยินมาแล้ว เขาก็คิดว่ามันเป็นหมูป่า
คงจะตัวใหญ่ กอเลยวิ่งหาปะทะเป็น
ไว้อย่างเต็มที่เลย พอมาถึงแล้ว
มันก็ไม่ใช่หมูป่า มันเป็นผีโป่ง
ดูปร่างสูงใหญ่ อา เกือบสูงเท่ากัน
ปลายไม้คนใหญ่ที่นั่งทางอยู่เห็นแหละ ทีนี้

พอมมาถึงแล้วนี้นายพรานเพิ่นก็ยังบ่ยิง
 ผีโป่งก็เอาไปขอ สิบมูทรีว่าขอสิบมูทรี
 สักมวนนี้ ที่นายพรานเพิ่นหัดเจเน
 ในป่านี้ กรูสักทัวอยู่ รูสักทัวแล้ว
 อยู่แต่ เพิ่นถามเภาว่า ถ้าจิกนี้
 กอทอง เคนล่าฮือก่อน ฮือบ่ก่อน
 น้แหละที่นาย อา ผีโป่งน้ถามเภาว่า
 ฮือบ่พอ เคนล่าฮือบ่แล้ว นายพรานกอ
 มวนยาฮือกมวนนึ่ง พอมวนยาส่งฮือ
 แล้ว ผีโป่งน้ถามเภาว่าบ่มีกะฮือคอยา
 บ่มีกะฮือคอยานี้ นายพรานกอประทับน้
 เก่งที่ผีโป่ง ฮือ ยาที่มวนฮือกะกัน
 ฟุ่งกระจายหมก พอเสียงบ่เป็นเงียบ ผีโป่งน้
 บ่มีอาการผิตปกิเลย คงยืนอยู่ตามเดิม
 แล้วเภาถามนายพรานว่า อา ไฟไม้คิก
 ยากอพุ่งไปแล้ว ไม้คิกเจ้า อา กะซิก
 เจานี้ กระ แทะแอ้งไปน้อยนึ่งนอ
 ขอเหม่ออีกมวนเหอะ ผีโป่งว่า
 นายพรานกอมวนยาฮืออีกมวนนึ่ง
 พอมวนยาฮืออีกมวนนึ่งแล้ว ผีโป่งกอ
 เคนล่าฮือบ่พอ ไคยาแล้ว กอขอ
 ไม้คิกอย่างกะกันแหละ ที่นายพรานน้
 กอคิกยานแล้ว เพราะวากะกันยิงไปแล้ว
 ผีโป่งน้บ่อยู่ในสภาพปกิ นายพรานกอ

พอมมาถึงแล้วนี้นายพรานเขาก็งบ่ยิง
 ผีโป่งก็เอาไปขอ สิบมูทรีว่าขอสิบมูทรี
 สักมวนนี้ ที่นายพรานเพิ่นหัดเจเน
 ในป่านี้ กรูสักทัวอยู่ รูสักทัวแล้ว
 อยู่บ่าง เขาก็งบ่ถามว่า ถ้าจะฮือบ่
 กอทอง เคนล่าฮือก่อน ใหญ่ก่อน
 น้แหละที่นาย อา ผีโป่งน้ถามเภาว่า
 ใหญ่พอ เคนล่าฮือแล้ว นายพรานกอ
 มวนยาฮือสิบมวนนึ่ง พอมวนยาฮือส่งโท
 แล้ว ผีโป่งน้ถามเภาว่าบ่มีคิจุคยทรี
 ไม้คิจุคยทรีนี้ นายพรานกอประทับน้
 เก่งที่ผีโป่ง น้ มูทรีมวนน้โตะกัน
 ฟุ่งกระจายหมก พอเสียงบ่เป็นเงียบ ผีโป่งน้
 บ่มีอาการผิตปกิเลย คงยืนอยู่ตามเดิม
 แล้วบ่ถามนายพรานว่า อา ไฟไม้คิก
 มูทรีพุ่งไปแล้ว ไม้คิกทาน อา ไม้คิก
 ทานน้จุก จุกแรงไปน้คหนึ่งนะ
 ขอใหม่อีกมวนเหอะ ผีโป่งว่า
 นายพรานกอมวนยาฮืออีกมวนนึ่ง
 พอมวนยาฮืออีกมวนนึ่งแล้ว ผีโป่งกอ
 เคนล่าฮือพอ พอไคยทรีแล้ว กิขอ
 ไม้คิกอย่างกะกันแหละ ที่นายพรานน้
 กิคิกแล้ว เพราะวากะกันยิงไปแล้ว
 ผีโป่งน้บ่อยู่ในสภาพปกิ นายพรานกอ

มาหนักไคว่มีตะ กระรูก พระขลุ่ยกคดอง
 หอยคอดยูนเคาะนง ก็เลยเอาอา
 ยัดเป็นเหมยก็เลยเอาตะกรูนี้ ยัดใส่
 ในปากถ่ากตองเป็นอันคึกว่าถ่ายงกูมนี้
 บเห็นอย่างเดอแล้ว ก็คงจะยอมกาย
 แหะว่างนั้นะ เออ คงจะยอมกาย
 คงจะสู้ผีโป่งนี้ไม่ได้แล้ว พอลาแล้วผีโป่ง
 ก็ขอจุกหูหรี มาจะจุกเอาหูหรี อ่า จะจุกหูหรี
 เอามา นายพรานก็ยกเป็นประทับไทด์
 ลันโก ปากถ่ากตองผีโป่ง ลอง ผีโป่ง
 ล่าลองให้เสียงดัง เก้มป่า เว้นหนี
 ตะเหล็คเปิดเบิ่ง จนคนไม่ใหญ่
 กอไมนอยลมระเนระนาค นายพราน
 จึงเอาริวกรดควมามานไคว่กับตะกรู
 พระขลุ่ยกคดองนั้นแหละที่นักจวบ
 พินันด เลื่องทั้งสองนักมีแก่น

มาหนักไคว่มีตะ กระรูก พระขลุ่ยกคดอง
 หอยคอดยูนคอกหนึ่ง ก็เลยเอาอา
 ยัดเป็นใหม่ก็เลยเอาตะกรูนี้ ยัดใส่
 ในปากถ่ากตองเป็นอันคึกว่าถ่ายงกูมนี้
 ไม่เห็นอย่างไรแล้ว ก็คงจะยอมกาย
 แหะว่างนั้นะ เออ คงจะยอมกาย
 คงจะสู้ผีโป่งนี้ไม่ได้แล้ว พอลาแล้วผีโป่ง
 ก็ขอจุกหูหรี มาจะจุกเอาหูหรี อ่า จะจุกหูหรี
 เอามา นายพรานก็ยกเป็นประทับไทด์
 ลันโก ปากถ่ากตองผีโป่ง ร้อง ผีโป่ง
 ร่ำร้องให้เสียงดัง เก้มป่า เว้นหนี
 ตะเหล็คเปิดเบิ่ง จนคนไม่ใหญ่
 กอไมนอยลมระเนระนาค นายพราน
 จึงเอาริวกรดควมามานไคว่กับตะกรู
 พระขลุ่ยกคดองนั้นแหละที่นักจวบ
 เชนนั้นะ เรื่องทั้งสองนักมีแก่น

ผู้มาบอง

ผู้มาบอง

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

เรื่องทอดไป ก็มีผู้เขาผู้แก
 เพ็นเกยเลาฮือฟ้งวา เรื่องผู้มาบอง
 ผู้มาบองนี้ มันเป็นอย่างเลอ กอญเขายู
 แกเพ็นเลาฮือฟ้งวาริขายสองคนเป็น
 เสี่ยวกันเป็นเกอกันนี้แหละ กอไปเดี่ยว
 ไปเดี่ยวสาวควายกันซุกันซุกัน พอไปถึง
 บอนป้าชาควายกายอันแหละ เพื่อนอีก
 คนหนึ่งขึ้น ละวาโคยีนถากันอนันเนอ
 กันจิเหาไปถากันอนันนีกอนเหาไปป้า
 ชาที่ควายกายอัน อันเพื่อนนีกอกลางยีน
 ถากันอนันน พอเพื่อนอันไป คือเพื่อนที่
 เหาไปเนาะ บโคไปถากันอนันนีกอ
 เลยหลอก เพื่อนนี้เป็นผู้มาบองไปกิน
 ซากควายอัน ไปกินซากควายแล้วกอ
 เอะมา เพื่อนที่ถากันอนันน กอบโคตงสัย
 มิเหลือเลย แล้วกอไปเดี่ยวสาวนำกัน
 ซุกันซุกัน หลายคืนเหาแล้วไปถากัน
 เมื่อโคจระก่องแะบอนันนซุเทื่อเลย
 หลายคืนเหาแล้วเนาะ เพื่อนคนนี้จะ
 เกิดสงสัย นื้อสายละไปบึง เป็นฮอยอัน
 แหวกนั้นไปกินอันซากควายอัน ที่ควาย

เรื่องทอดไป ก็มีคนเขาคคนแก
 ทานเคยเลาให้ฟ้งวา เรื่องผู้มาบอง
 ผู้มาบองนี้ มันเป็นอย่างไร ก็คนเขาคคน
 แกทานเลาให้ฟ้งวา มีขายสองคนเป็น
 เพื่อนกันเป็นเกอกันนี้แหละ ก็ไปเดี่ยว
 ไปเดี่ยวสาวควายกันทุกคืนทุกคืน พอไปถึง
 ที่ป้าชาควายกายอันแหละ เพื่อนอีก
 คนหนึ่งขึ้น กวาเขอยีนคอยีนอนันน
 ฉั้นจะเหาไปถากันอนันนีกอนเหาไปป้า
 ชาที่ควายกายอัน อันเพื่อนนีกอกลางยีน
 คอยีนอนันน พอเพื่อนอันไป คือเพื่อนที่
 เหาไปนี้ ไม่โคไปถากันอนันนีกอ
 เลยหลอก เพื่อนนี้เป็นผู้มาบองไปกิน
 ซากควายอัน ไปกินซากควายแล้วกอ
 กอมา เพื่อนที่ถากันอนันน ก็ไม่ได้สงสัย
 อะไรเลย แล้วกอไปเดี่ยวสาวนำกัน
 ทุกคืนทุกคืน หลายคืนเหาแล้วไปถากัน
 เมื่อโคจระก่องแะบอนันนซุเทื่อเลย
 หลายคืนเหาแล้วเนาะ เพื่อนคนนี้จะ
 เกิดสงสัย ทอนสายก็ไปดู เป็นรอยของ
 พันคนนั้นไปกินเอาซากควายอันที่ควาย

อยู่ในป่า ป่าช้าควายอัน พลเห็น
 แลพอรว่า อ่า เพื่อนคนนี้เป็นเมียของ
 อย่างนั้นแล้ว ก่อมือเหมามา ก่อไปเถียว
 นำกันอีก พอไปสอคอนนังนอ อัน
 เสียวนอจจะแะอันแะละวาวางเคา
 อันนอจจะแะนอญกอนนอ ถายนิกถาย
 เบากอนนอญกอน ทนเพื่อนนอญ ญ
 ลอกานเหวว่า เพื่อนเป็นอย่างนั้นแล้ว
 กอขอลอเลียวางนอ แลนอญนอ
 เขียว ๆ ไป ไปเถียวบานสาวอยู่กันแล้ว
 นอ เถียวบานสาวอัน อักขานนอญ
 เพื่อนคนแะ กิษากควายอนน
 เป้นมาไปเลย ขับ ขับคามเพื่อนนี้ ทน
 พลเห็นเพื่อนอยู่เหงเฮือนนอแล้ว อัน
 มาวังแณออมบาน ออมหลังบาน
 ผุสว หลังอันนะ ทนโกยานกันนอ
 โอนโกยาน ทนผุสวถามว่า ยาน
 ผิเหลอแก้วเหลอ เพ็นโกถามอย่างนี้
 อันนี้ กอเลาส์ อ่า เจาว่านนี้ โยบาว
 ผุสว กอเลาส์ผุสวเพ็นพัง ผุสว
 กอเมะวากายานนอในโกได ถาวา
 จิไปบานกอจิสซางคี่ ถากาอาคมไป
 ทนผุสว ราชผุสวอัน ผุสวไปกับสาวเพ็น
 อันนั้นนะ เพ็นเมะวาว เพ็นจิกขไปนอ

อยู่ในป่า ป่าช้าควายอัน พลเห็น
 แลพอรว่า อ่า เพื่อนคนนี้เป็นเมียของ
 อย่างนั้นแล้ว กว้นใหม่มา ถไปเถียว
 ควบกันอีก พอไปถึงทนนทก อัน
 เพื่อนนอจะแะนอญนอแะละวาวางเคา
 นนจะแะนอญนอญกอนนอ ถายนิกถาย
 เบากอนนอญกอน ทนเพื่อนคนนอ คนท
 รอกอนนอเหวว่า เพื่อนเป็นอย่างนั้นแล้ว
 กไม่รอเลียวางนอ วังชาวัง
 เรว ๆ ไป ไปเถียวบานสาวอยู่กันแล้ว
 นน เถียวบานสาวนอ อักประเคียวหนึ่ง
 เพื่อนคนแะ กิษากควายอนน
 เป้นมาไปเลย ขับ ขับคามเพื่อนนี้ ทน
 พลเห็นเพื่อนอยู่นอเรือนนอแล้ว อัน
 มาวังออมบาน ออมหลังบาน
 สาวหลังนั้นนะ ทนกกถักกันนอ
 คมนกกถัก ทนผุสวถามว่า ถัก
 อะไรถักอะไร ทนถักถามอย่างนี้
 อันนี้ ถักเลาไห อ่า ชายหนุ่มคนนี้ ชายหนุ่ม
 คนนี้ ถักเลาไหผุสวทนนพัง ผุสว
 กอถักวากถักถักนอในโกได ถากาถัก
 จะไปบานถักจะให้ของคี่ ถากาอาคมไป
 ทนคนนอ ราชคนนอ คนไปชอบลูกสาวเขา
 นั้นนะ เขาบอกวาทะจะถักไปนอ

บาน เพ็นละฮ้อของคิมมา เอาไมไผ่นีเยะ
 ไปผา เป็นผัว เป็นอัน เป็นรูปมีคหมอนัน
 ฮ้อมาเจกอัน แลวกอฮ้อ ไชโกมาเจก
 หนวย ที่นพอลงบานอันมาเพ็นสังวาทา
 มันแลนตามทัน อา ฮ้อเอาไซอันนะโยน
 ฮ้อมันกิน เอ โยนฮ้อมันกินแลวกอห้ม
 มีคหมอไวฮ้อนน้ำเลมหนึ่ง อา ห้มมีคไม
 ไผ่นี แลวกอคอนผีมานองกำดั่ง กัมกิน
 เอาฮ้อลัม แลนเคินทางทอไปอื่ก ถ้ามัน
 จิตฮ้อเอาไซฮ้อมันกินอื่กหนวยหนึ่ง เอค
 อย่างน้อยจนหมคไซเจกหนวย กามัก
 หมอเจกเลมจนถั่ง กอ กอถั่งบานพอดัก
 พอลุงเซามา บานเพ็นกับบานไอที
 เป็นผีมานองกอดอยู่กัก ๆ กันนอ ไคยีน
 เสียงฮองไฮกันเกมบานเลย แควาไอ
 นั้นยังบักัน ตอนนั้นนั้นยังบักันเพราะไป
 เดี่ยวคัก พอไคยีนเสียงฮองไฮ กอถิ่นมา
 กามวาเพ็นของไฮเอทหยัง วาเสียว
 ฮ้นเพ็นคนทีไปเดี่ยวควยกันมาเมื่อคิน
 ฮ้นกายแล้ว เอ มันจักกายไคอย่างเดอ
 กอไปเดี่ยวนำควยกัน กายแล้วกอไปมึง
 ทั่นในเนื้อคว้นมึนแกฮอยมึคฮอยเล็ดคอก
 ปากออกฮูกึง เทมตัว ทั่นผัวกายมึนแก

บานทานกัไหของคิมมาเอาไมไผ่นี
 ไปผา เป็นผัว เป็นอัน เป็นรูปมีคหมอนัน
 ไผมาเจกอัน แลวกัไห ไชโกมาเจก
 พอง ที่นพอลงบานอันมา ทานสังวาทา
 มันวังตามทัน อา ให้อาไซอันนะโยน
 ไผมันกิน เอา โยนไผมันกินแลวกัทัง
 มีคหมอไวทั่นควยเลมหนึ่ง อา ห้มมีคไม
 ไผ่นี แลวกัคอนผีมานองกำดั่ง กัมกิน
 เราให้ริบวัง เคินทางทอไปอื่ก ถ้ามัน
 จะทั่นให้อาไซไผมันกินอื่กพองหนึ่ง ทำ
 อย่างน้อยจนหมคไซเจกพอง กับมีค
 หมอเจกเลมจนถั่ง กั ถั่งบานพอดัก
 พอลุงเซา บานเพ็นกับบานคนที
 เป็นผีมานอง กออยู่กัก ๆ กันนะ ไคยีน
 เสียงรองไฮกันเกมบานเลย แควาคน
 นั้นยังไมคิน ตอนนั้นนั้นยังไมคินเพราะไป
 เดี่ยวคัก พอไคยีนเสียงรองไฮ กัคิ่นมา
 กามวาเรารองไหห้าไม วาเพ็น
 นั้นเพ็นคนทีไปเดี่ยวควยกันมาเมื่อคิน
 นั้นกายแล้ว เอ มันจักกายไคอย่างไร
 กัไปเดี่ยวควยกัน กายแล้วกัไปคู้
 ทั่นในเนื้อคว้นมึนแกฮอยมึคฮอยเล็ดคอก
 ปากออกจุมก เทมตัว ทั่นผัวกายมึนแก

๕๕
ชยมคตาทงนณเอย ทวเซียวพทชา
๖
คำเซียมค ทนกอจบเพิงแค้นอ ไอ
๖ ๖ ๖ ๖ ๖ ๖
นนเลื่องมมาของ กายเพราะครดาอาคม
๖ ๖ ๖
ทองพอนสาวน

รอยมีคทา^๕ก^๕ต^๕ง^๕น^๕น^๕เลย^๕ ตัว^๖เขี้ยว^๖พ^๖ก^๖ษ^๖ำ^๖
 ค^๖ำ^๖เขี้ยว^๖ห^๖ม^๖ค^๖ ท^๖น^๖ก^๖จ^๖ม^๖ ร^๖เ^๖อ^๖ง^๖ พ^๖เ^๖ย^๖ง^๖ค^๖เ^๖น^๖ะ^๖ ค^๖น^๖
 น^๖น^๖ ร^๖เ^๖อ^๖ง^๖เ^๖ม^๖า^๖ม^๖อ^๖ง^๖ ก^๖า^๖ย^๖ พ^๖เ^๖ร^๖า^๖ะ^๖ค^๖า^๖ธ^๖า^๖อ^๖า^๖ค^๖ม^๖
 อ^๖อ^๖ง^๖พ^๖อ^๖ส^๖ำ^๖ค^๖น^๖น^๖

นิทานมุขตก มีโครงเรื่องสั้น ๆ ไม่ซับซ้อน เนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในชีวิตประจำวัน การเล่านิทานประเภทนี้เป็นการระบายออกทางหนึ่งของมนุษย์เป็นวิธีหาอิสรภาพ จากกรอบของกิจวัตร และชนบทประเพณีของบุคคลในสังคม ให้ออกมาในรูปของความสนุกสนานเฮฮา เนื้อหาของเรื่องจึงตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเป็นจริง บนรากฐานที่แปลกพิสดารไปจากปกติ ซึ่งก่อให้เกิดความบันเทิงใจคลายความเคร่งเครียด ในชีวิตจริงลงไปไต่บาง นิทานมุขตกที่รวบรวมได้จำแนกย่อยได้เป็น มุขตกคนเจ้าปัญญา มุขตกเรื่องโม้ มุขตกนักบวช มุขตกเครื่องมือ และมุขตกชาวชนบท

มุขตกคนเจ้าปัญญา มีเรื่อง ฐานอยพลอยเสียเปรียบ หมูเจ้าปัญญา
สี่สหายไปทางานหา ชักจูงชาวปายักษ์ เขียงเมียง เขียงเมียงเจ้าปัญญา และ
หลอกพระยาสิงหะ เนื้อเรื่องมีดังนี้

ฐานอยพลอยเสียเปรียบ

ฐานอยพลอยเสียเปรียบ

นายอุทธี อภิรัตน์ : ผู้เล่า

พื้นเรื่องสาม เรื่องนี้
ฐานอยพลอยเสียเปรียบ สมัยก่อนคน สมัย
โบราณโบราณการศึกษายังไม่เจริญ
มีชายคนหนึ่ง เป็นคน พออ่านอะไรเขียนได้
เป็นคนทางจังหวัดมาอาศัยอยู่บ้าน
ชาวนา ชายคนหนึ่งนั้นแหละ เขามีลูก
สาวหลายคน เป็นเป็นฐานอนิจกิน
มีคนใช้หาสาหัสสีกหลาย แคววคนใน
หมู่บ้านสมัยนั้น แฉกนายบ้านคือ
กำนัน อำนาจหนึ่งสีกัว เขียวอำนาจ

พื้นเรื่องสาม เรื่องนี้
ฐานอยพลอยเสียเปรียบ สมัยก่อนโน้น สมัย
โบราณโบราณการศึกษายังไม่เจริญโน้น
มีชายคนหนึ่ง เป็นคน พออ่านออกเขียนได้
เป็นคนทางจังหวัดมาอาศัยอยู่บ้าน
ชาวนา ชายคนหนึ่งนั้นแหละ เขามีลูก
สาวหลายคน เขาเป็นคนมีฐานะอันจะกิน
มีคนใช้หาสาหัสสีกมาก แคววคนใน
หมู่บ้านสมัยนั้น แฉกนายบ้านคือ
กำนัน อำนาจหนึ่งสีกัว เขียวอำนาจ

เออะ เลยตื่น ทรายผู้นั้นพูดที่อ่านหนังสือ
ได้นี้ ก็อ่านแต่คำรับคำลาขออาศัยอยู่
บ้านเพื่อน ว่า อ่านคำรับคำลานั้นเรื่อง
กตทนาย อา ฮือพ่อแม่วัยยังยืนฟัง
ตื่น พ่อแม่วัยยังยืนเพื่อนกตทนาย เอ โอโ
มันเจตียวลาค มันรู้จักกตทนาย ถ้า
ได้มันเป็นลูกเขยนี้ คนอื่นคงจับมีการ
ชมเชยดังแก่ได้ กตทนายกลัวสาวฮือ
ชายหนุ่มผู้นั้น ที่ชายผู้นั้น เพื่อนานไปละ
เกิดมักเอ๋ยเมียอันแต่กันเอง เมียอันแต่
มักได้สาวใช้ในบ้าน อันแต่ เอามาเป็น
ลูกเป็นเมีย ที่พ่อตามเมยาคันละ เพื่อน
ชอบ เพื่อนเกลียดชังน่านาเพิ่มละจีไปฟ้อง
นายบ้านคือก้านั้น แต่ก่อนเพื่อนของนาย
บ้านก้านั้นเนี่ยะ เพื่อนจีไปฟ้องว่าฮือ
คับไล่นี้ ที่ไปฟ้องลงบ้านไปเพื่อน
ตามก้านั้นมาเลย ก้านั้นกับพ่อเตา พ่อ
เตาเพื่อนโกมา พ่อมาเจิงเป็น อันชายผู้นี้
ไม่รู้ตื่น เขาใจว่าพ่อตามเมยาคงจับ
คงจับชอบเพื่อนแหละ คงจีเกลียดน่านา
เพื่อนแหละพอก้านั้นจีขึ้นบ้านมา เพื่อนกับ
เอากตทนายละเบี่ยงมาทาง ๆ มาอ่านฮือ
ฟัง อา ขอสักทายนี้อา ขอสักทายนี้อ
อ่านว่า เขาอยู่ในบึงก็คือทรัพย์ มีค

ออกเลย ที่ชายคนนั้นพูดที่อ่านหนังสือ
ได้นี้ ก็อ่านแต่คำรับคำลาขออาศัยอยู่
บ้านเขา ว่า อ่านคำรับคำลานั้นเรื่อง
กตทนาย อา ให้พ่อแม่วัยยังยืนฟัง
ตื่น พ่อแม่วัยยังยืนเพื่อนกตทนาย เอ คนนี้
มันเจตียวลาค มันรู้จักกตทนาย ถ้า
ได้มันเป็นลูกเขยนี้ คนอื่นคงจะไม่มา
ชมเชยดังแก่ได้ ก็เลยยกลูกสาวให้
ชายหนุ่มผู้นั้น ที่ชายผู้นั้น เขานานไปก็
เกิดชอบพี่เมียบางชอบน้อง เมียบาง
ชอบเอาสาวใช้ ในบ้านนั้นบ้าง เอามาเป็น
ลูกเป็นเมีย ที่พ่อตามเมยาคันละท่านไม่
ชอบ ความเกลียดชังน่านา ท่านก็จะไปฟ้อง
นายบ้านคือก้านั้น สมัยก่อนเขาเรียกนาย
บ้านก้านั้นนี้ ท่านจะไปฟ้องว่าจะให้
จับไล่นี้ ที่ไปฟ้องลงบ้านไปเพื่อน
ตามก้านั้นมาเลย ก้านั้นกับพ่อเตา พ่อ
เตาเพื่อนโกมา พ่อมาเจิงเป็น อันชายผู้นี้
ไม่รู้ตื่น เขาใจว่าพ่อตามเมยาคงจะไม่
คงจะไม่ชอบเขาแหละ คงจะเกลียดน่านา
เขาแหละพอก้านั้นจะขึ้นมามา เขาก็
เอากตทนายละเบี่ยงมาทาง ๆ มาอ่านให้
ฟัง อา ขอสักทายนี้อา ขอสักทายนี้อ
อ่านว่า ชาวอยู่ในบึงก็คือทรัพย์ มีค

พับก็ค้อหงสังหา น้อง เมียก็ค้อเมีย
 พี่เมียก็ค้อเมีย สาวใช้ช้ำช้ำอยู่ในบ้าน
 ก็ค้อเมีย ที่นี้พ่อกำนันได้อ่านว่า
 กำนันได้ฟัง อย่างนั้น กำนันก็ค้อข้างจิ
 เอาเรื่องเล่ามันได้อย่างเดอ เพราะ
 ว่ากฎหมายเพิ่นเขียนไว้อย่างนั้น ก้อมี
 แต่ แม่เขายื่น เข้าไปถามลูกเขย อันว่า
 อย่างนั้นแม่นเก ที่นี้ไอสุชายหนุ่ม ลูกเขยนั้น
 ว่า แม่นแกเดอชอ หะแม่นก้อค้อค้อใจ
 ว่า กกฎหมายเพิ่น กอค้อนั้นอ แม่นแก
 แล้ว เพิ่นก้อยังยกฮื้อเน กอ ผลที่สุดกำนัน
 กอเอาเรื่องเดิเหลือ บ่ได้ ก้อยู่กินกัน
 ในครอบครัวนั้นตลอดไป กอได้เอยเมีย
 น้อง เมีย สาวใช้ช้ำช้ำอยู่ในบ้าน กอได้เอน
 เมียหมค้อยู่ด้วยกันตลอดไป

พับก็ค้อสมบัติ น้อง เมียก็ค้อเมีย
 พี่เมียก็ค้อเมีย สาวใช้ช้ำช้ำอยู่ในบ้าน
 ก็ค้อเมีย ที่นี้พ่อกำนันได้อ่านว่า
 กำนันได้ฟัง อย่างนั้น กำนันก็ไม่รู้อะ
 เอาเรื่องเล่ามันได้อย่างไร เพราะ
 ว่ากฎหมายเขาเขียนไว้อย่างนั้น ก้อมี
 แต่ เมียนั้น เข้าไปถามลูกเขย นั้นว่า
 อย่างนั้นแม่นเก ที่นี้ไอสุ ชายหนุ่มลูกเขยนั้น
 ว่า แม่นแกเดอชอ ให้ ที่นี้แม่นก้อค้อค้อใจ
 ว่า กฎหมายเขา กอค้อนั้นแม่นแก
 แล้ว เขาก็ยังยกให้เน กอ ผลที่สุดกำนัน
 ก็เอาเรื่องอะไรไม่ได้ ก้อยู่กินกัน
 ในครอบครัวนั้นตลอดไป ก็ได้พี่เมีย
 น้อง เมีย สาวใช้ช้ำช้ำอยู่ในบ้าน ก็ได้เอน
 เมียหมค้อยู่ด้วยกันตลอดไป

หนุ่มเจ้าปัญญา

หนุ่มเจ้าปัญญา

นายอุทัย อภิรัตน์ : ผู้เล่า

หนุ่มเจ้าปัญหานี้ มีว่า มีว่า
มีครอบครัวหนึ่งมีฐานะอันจกนคองข้างจะเป็น
คนรวย แล้วมีลูกสาวหนึ่ง ช่างงาม งาม
จนจีแทบจะหาเจอเปรียบไม่ไห้แหละ
เธอเลี้ยงลูกจะสอน ไปทั่วบ้านทั่วเมือง
ลูกสาวนี้ใจเอวเนาะตัวบ้านก่อนได้
ความหึงหวงลูกสาว น้อยเอวเนาะตัว
ตัวบ้านเลย คำคำต้องปิดประตูตัวบ้าน
อามีอีกคนหนึ่ง มือนั้น ชายหนุ่มคนนั้น
ยะเห็นก้อยยะเห็นว่า เป็นดีชื่อว่า ขาวว่า
สววยงามเอาเขาเอวากอเยเห็นนึ่ง
หะก็เอามาเลี้ยง ๆ บังตามชาวตัวอัน
มีสาวกอดอมมองบนหน้าตาาง แล้ว
ผู้ชายกอดมองประสบนหน้ากันแต่ใจพูดได้
คุย เห็นกันแวบเดียวอันแหละผู้ชายก็
มีลูกสาวอัน ผู้สาวเห็นผู้ชายเพียงแค่นั้น
กอนักมัก แต่เอวายังเผลอ แคกยังบอ
ว่าเผลอเผลอ มีนอยมามองหนุ่ม
เจ้าปัญหานี้เนี่ยะ เป็นกอดจิกจิกมาเป็น
มาเกี่ยวเป็นลูกเป็นเมีย เป็นแฟนเป็นชู้
นี่แหละ เป็นกอดเอวเอวากออุทัย ๓

หนุ่มเจ้าปัญหานี้ มีว่า มีว่า
มีครอบครัวหนึ่งมีฐานะอันจะกินคองข้างจะเป็น
คนรวย แล้วมีลูกสาวคนหนึ่ง คนสวย สวย
จนจะแทบจะหาใคร เปรียบไม่ไห้แหละ
ก็เลี้ยงลูกจะสอนไปทั่วบ้านทั่วเมือง
ลูกสาวนี้จะออกนอกตัวบ้านไม่ได้
ความหึงหวงลูกสาว ไม่ไห้ออกนอกตัว
ตัวบ้านเลย มีคไม่คต้องปิดประตูตัวบ้าน
อามีอีกคนหนึ่ง วันนั้น ชายหนุ่มคนนั้น
อยากเห็นก้อยอยากเห็นว่า เขาชื่อว่า ขาวว่า
สววยงามเหลือเกินก็อยากเห็น
ทีนี้ก็เอามาเลี้ยง ๆ อกตามข้างรั้วนั้น
สาวก็กอดมองบนหน้าตาาง แล้ว
ชายหนุ่มก็มองประสบนหน้ากันแต่ใจพูดไม่ได้
คุย เห็นกันแวบเดียวอันแหละผู้ชายก็
ชอบสาวนั้น สาวเห็นผู้ชายเพียงแค่นั้น
ก็รักชอบ แต่ไกรยังไม่รู้ว่าใคร แคกยังไม่
รู้ว่าใครชอบใคร ทีนี้อยู่มานานหนึ่งหนุ่ม
เจ้าปัญหานี้ เขาก็จะคิดจะมาเป็น
มาเกี่ยวเป็นลูกเป็นเมีย เป็นแฟนเป็นชู้
นี่แหละ เขาก็เอวออกกอลูบยาว่า

ค้าทางเรือ ทำไปหาเรือโง่เรือน้อย
 มาเป็นพ่อก้าทางเรือ เพราะว่ามัน
 ผู้สาวน้อยอยู่ริมแม่น้ำ ก็ซื้อเรือสองมา
 จากเหนือขึ้นมาพอมายังหน้าบ้านผู้สาว
 นึกโอเคซื้อสมแล้ว ว่า โอเคซื้อสม
 โอเคซื้อสมแล้ว ก็ซื้อ ก็แพ แล้วก่อ
 ขึ้นมาตั้งกองมาหาบ้าน ตอนนั้นแม่
 แม่ผู้สาวน้อยอยู่ริมตลิ่งหน้าบ้านนั้น
 กอมาขมื่อไว้เห็นว่าเจ้าผู้ใจบุญเอ๋ย
 ขอยกค้าทางเรือ ค่าแล้วก็ไม่ไปออก
 บ้าน เชื้อขำมาลิม ว่า เชื้อผากอเปี้ยะ
 มด นมจีตผายนอน ขอพึ่งนอนสักคืน
 เถาะ อันนี้เพนก่อฮักอาศัยนอนอยู่ขึ้น
 นอนอยู่ อันว่า บ้านอีกหลังหนึ่ง แล้วก่อ
 บ่มมึงมีมาน แล้วก่อขุมฝานหลังนั้น
 นา อันนี้ พ่อเจ้าของบ้านจี้ทางคนต่าง
 จีเจานอน หนูแม่เจ้าบุญตากอมีผา
 เพนฮักมีผาแล้วแล้วก็มี ถ้าหัว
 ผืนหนึ่งก่อเอามาปักมาป้าย มาอัน
 บัดป้ายขุม แล้วก่อขุมว่า โอ้ออาศัยเพน
 กออย่างนี้แหละนะ เปี้ยะน้ำมาแล้ว
 มาฮอดบ้านแปดกลองมากอขุมฝาคูมแป
 อา เปี้ยะหนาว โอ้อ ลำบากน้อ อาศัย

ค้าทางเรือ ทำไปหาเรือโง่เรือน้อย
 มาเป็นพ่อก้าทางเรือ เพราะว่ามัน
 สาวน้อยอยู่ริมแม่น้ำ ก็ซื้อเรือสองมา
 จากเหนือขึ้นมาพอมายังหน้าบ้านสาว
 นึก ทำเรือสมแหละนะ ว่าทำเรือสม
 ทำเรือสมแล้ว ทั้งเรือ ทั้งแพ แล้วก่อ
 ขึ้นมาตั้งกองมาหาบ้าน ตอนนั้นแม่
 แม่ผู้สาวน้อยอยู่ริมตลิ่งหน้าบ้านนั้น
 กอมาขมื่อไว้เห็นว่าท่านผู้ใจบุญเอ๋ย
 ขอยกค้าทางเรือ ค่าแล้วก็ไม่ไปถึง
 บ้าน เรือขำมาลิม ว่าเรือผากอเปี้ยะ
 หมก ไม่มีจะฮักได้เลยนอน ขอพึ่งนอนสักคืน
 เถาะ อันนี้เจ้ากัให้อาศัยนอนอยู่ขึ้น
 นอนอยู่ อันว่า บ้านอีกหลังหนึ่ง แล้วก่อ
 ไม่มีมึงมีมาน แล้วก่อไม่ขุมฝานหลังนั้น
 นะ อันนี้ พ่อเจ้าของบ้านจะทางคนต่าง
 จะเจานอน หนูแม่เจ้าบุญตากอมีผา
 เอาให้มัดผาแล้วแล้วก็มี ผาขาวมา
 ผืนหนึ่งก่อเอามาปักมาป้าย มาอัน
 บัดป้ายขุม แล้วก่อขุมว่า โอ้ออาศัยเขา
 ก็เป็นอย่างนี้แหละนะ เปี้ยะน้ำมาแล้ว
 มาถึงบ้านแปดกลองมากอไม่ขุมทำขุมแป
 อา เปี้ยะหนาว โอ้อ ลำบากน้อ อาศัย

เห็น พูดแล้ว ว่าแล้วว่าอีก จนเจ้า
 ของบ้านนั้นคน เออ เจ้าของบ้านนั้นว่า
 บ่นอะไร ก็ว่า ไหนอนนั้นนอกชานนี้
 มันไม่คุ้มฝน อ่า หนาวก็หนาว ยุงก็
 กัด โอ มาสิ ก็ย้ายขึ้นมานอนละ เบียง
 นี้แหละ นั้นแหละ นี่ ชายหนุ่มผู้นั้นเจ้า
 ชายหนุ่มเจ้าปัญหาก็คือเจอ กอຍັมมานะ
 นอนละ เบียง ผู้สาวขึ้นก่อนนอนอยู่เพงกุน
 มานอนอยู่ละ เบียงนี้ เห็นกอบมีเสื้อ
 มีเตหมอนมาปูไ้ตอนนอน เสื้อที่นอนฟูกแท้
 กอบมี พอนอนพอหลับตัวลง ไป กอຍັม
 อยู่ยืนอีกแล เอาผ้าหัวนั้นฟากยงปักยุง
 อยู่ยืนบเข่าอีกเพื่อ จมอันกอดชุม ยุงก็
 ชุม มุงกอบมีคาง บนบนอยู่ยืนจน
 เจ้าบ้านนั้นล้าคาง เห็นบอกว่ากอบยัมมาน
 กอຍັมมานอนทางเพิงนี้ เเคอุงนี้ อ่า
 ชายหนุ่มผู้นั้นก็คิดก็ใจขึ้นมา เห็นกอบ
 ยัมบ้อเขามุง เพียงแต่ฮ้อไปนอนเเค
 มุงผู้สาวนั้น เห็นกอบยัมแล้ว กอຍັม
 มอยุอย่างเเคาแหละ บะ บได้ลับได้
 นอนอีกที่ ว่านี้ อันพอเเคา อันพอผู้สาว
 ขึ้นกอดละยู่เหวามุงนำเดียวกันอันแน กอ
 ยัมเหวามุงนำเดียวกัน กอเลยได้เป็นผัว
 เมียกันตั้งแต่นั้นมา ได้เป็นผัวเมียกัน
 อยู่กันควยกันมาเลย กอมีเเคานี้แหละ
 เลื่องหนุ่มเจ้าปัญหานี้

เขา พูดแล้ว ว่าแล้วว่าอีก จนเจ้า
 ของบ้านนั้นคน เออ เจ้าของบ้านนั้นว่า
 บ่นอะไร ก็ว่า ไหนอนนั้นนอกชานนี้
 มันไม่คุ้มฝน อ่า หนาวก็หนาว ยุงก็
 กัด โอ มาสิ ก็ย้ายขึ้นมานอนละ เบียง
 นี้แหละ นั้นแหละ นี่ ชายหนุ่มผู้นั้นเจ้า
 ชายหนุ่มเจ้าปัญหาก็คือใจ ก็ย้ายขึ้นมา
 นอนละ เบียง สาวนั้นก็นอนอยู่บนโน้น
 มานอนอยู่ละ เบียงนี้ เขาก็ไม่เสื้อ
 มีเตหมอนมาปูไ้ตอนนอน เสื้อที่นอนฟูกจริง
 ก็ไม่มี พอนอนพอหลับตัวลง ไป ก็บน
 อยู่อย่างนั้นอีกแหละ เอาผ้าขาวมาฟากยงปักยุง
 อยู่ยืนไม่หยุดสักที บนบนกอดชุม ยุงก็
 ชุมมุงก็ไม่มีคาง บนบนอยู่ยืนจน
 เจ้าของบ้านนั้นล้าคาง เขาก็ว่าชยัมมาน
 ชยัมมานอนข้างบนนี้ ไ้คองนี้ อ่า
 ชายหนุ่มผู้นั้นก็คิดก็ใจขึ้นมา เขาก็
 ยังไม่ให้เขามุง เพียงแต่ให้ไปนอนใกล้
 มุงผู้สาวนั้น เขาก็ใจแล้ว ก็ยัง
 บนอยู่อย่างเดิมแหละ บะ ไม่ไหนลับได้
 นอนสักที่ ว่านี้ อันพอเเคา อันพอผู้สาว
 นั้นก็เลยลัดเขามุงเดียวกันนั้นเลย ก็
 เขามุงเดียวกัน ก็เลยได้เป็นผัว
 เมียกันตั้งแต่นั้นมา ได้เป็นผัวเมียกัน
 อยู่กันควยกันมาเลย ก็มีเเคานี้แหละ
 เลื่องหนุ่มเจ้าปัญหานี้

สี่สหายไปหางานทำ

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

อีกเรื่องหนึ่งสี่สหายไปหางาน
ทำมีเมืองเมืองหนึ่งในปีนั้นฝนตกต้อง
ตามฤดูกาล ชาวบ้านมากมายพากัน
ไปหา เอาะจากบ้านไปหาไปหางาน
ทำ เมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปสมัครกับพระ
งานกับพระเจ้าแผ่นดินพระเจ้าแผ่นดิน
เห็นก็ถามว่าถามคนที่นี่ว่ามีความรู้
มีเหลือจึมาสมัครงานมาอันนี้สหายคน
หนึ่งขึ้นทูลว่ามีความรู้เก่งในทางตัด
ผมว่าเก่งอย่างไรในการตัดผมก็ตัด
ได้เร็วตัดได้แม่นยำขึ้นตัดได้สวย
ตัดได้งาม ตัดได้เร็ว ลวดเลี้ยวทันใจ
อย่างนั้นน้อยแสนน้อยกลางสนามโล่ง
เรียนน้อยนักเรียนน้อยกลาง
สนามโล่งเรียนนั้นอจใช้เวลาก็อ่า
สองนาที่จึตัดได้ประมาณสามสี่หัวที่
นี้พระเจ้าแผ่นดินก็ว่า เธอดีแล้วขอ
จึรับเจ้าไว้ทำงานแล้วเวลาของตัด
ก็ขึ้นน้อยเสียขอบ แล้วนั่งแล้วก็

อีกเรื่องหนึ่งสี่สหายไปหางาน
ทำมีเมืองเมืองหนึ่งในปีนั้นฝนไม่ตกต้อง
ตามฤดูกาลชาวบ้านมากมายพากัน
ไปหา ออกจากบ้านก็จะไปหางาน
ทำ เมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปสมัครกับพระ
งานกับพระเจ้าแผ่นดินพระเจ้าแผ่นดิน
พระองค์ก็ถามว่าถามคนที่นี่ว่ามีความรู้
อะไรจะมาสมัครงานมาอันนี้สหายคน
หนึ่งขึ้นทูลว่ามีความรู้เก่งในทางตัด
ผมว่าเก่งอย่างไรในการตัดผมก็ตัด
ได้เร็วตัดได้แม่นยำขึ้นตัดได้สวย
ตัดได้งาม ตัดได้เร็ว รวดเร็วทันใจ
อย่างนั้นน้อยเรียนน้อยกลางสนามโล่ง
เรียนเล็กน้อยเรียนน้อยกลาง
สนามโล่งเรียนนั้นจะใช้เวลาจึอ่า
สองนาที่จึตัดได้ประมาณสามสี่หัวที่
นี้พระเจ้าแผ่นดินก็ว่า เธอดีแล้วอัน
จะรับเจ้าไว้ทำงานเวลาของตัด
ให้เล็กคณหนึ่งเสียขอบแล้วก็

มาทักขี้อยู่แค่นอว้างนั้นแหละมาทัก
 ขี้อยู่แคขอยจิก่อนขี้อยู่จิ้งจิ้น
 สะกากอนพอเซ็ด จากผู้น้อยแล้วจึงมา
 ทักขี้อยู่ชายผู้นักอับปาก พอคัก
 ฌมผู้น้อย เซ็ดแล้วมาก็คือพะเจ้า
 แผนคิน พอพพะเจ้าแผนคินว่าดินสะกา
 จมแล้วก็ไปร้องชายผู้นั้นแหละ
 มาทักฌมว่ามาทักโกแล้วที่ชายผู้นั้น
 ละ เมาะว่า ฌมทักแล้วกับ ฌมทักขี้อยู่แล้ว
 พะเจ้าแผนคินว่าทักที่ไหน มัรับไค้คั้น
 ทักแล้วกับฌมทักขี้อยู่แล้ว เซ็ดเดียวบดอย
 แล้ว ถายเซ็ดก็เอากะจกมาสองถูกอ
 ไค้ ที่นพอเอากะจกมาสองคูนปากควา
 เดียวบดอยแล้ว โดยที่พะเจ้าแผนคินนั้น
 เมาะ บอสิักักเดียวว่าถูกคักฌม นีพะเจ้า
 แผนคินก็เลยรับไว้ทำงาน คมทั้งสองนี้มี
 ความรูทางเลนคนที่สองก็บอกว่า มี
 ความรูกินเก่ง กินเก่งนี้กินอย่างใด
 กินไค้จูกินเป็นกะทะกินจุ่มคักกะทะ
 มคหมอมคไค้กอกิมวากอดินไค้มค
 แล้วดูควาว่าแกงมีคักคดอ เลืออย่างใด
 เทาใด เทาใดนั้นว่า อยู่กมคคินมี
 เสียบทอง เสียบได้ เลยทะนึ่งพะเจ้าแผนคิน
 กอทคสอ งบวามันจิกองชากเลอกอเลย
 สั้งแมคัว ฮือเอคแกงมอนงว่า

มาทักให้มันควนระว่างนั้นแหละมาทัก
 ให้มันหนอยฉันจะ ทอนนั้นฉันจะนั่งเล่น
 สะกากอนพอเสร็จจาก कैแล้วจึงมา
 ทักให้มันชายผู้นักอับปากพอคัก
 ฌม कैเสร็จแล้วมาก็คือให้พะเจ้า
 แผนคิน พอพพะเจ้าแผนคินว่า เลนสะกา
 จมแล้วก็ไปเรียกชายคนนั้นแหละ
 มาทักฌมว่ามาทักฌมไค้แล้วที่ชายคนนั้น
 ก็บอกว่าฌมทักแล้วกับ ฌมทักให้แล้ว
 พะเจ้าแผนคินว่าทักที่ไหนมันไม่ไค้คั้น
 ทักแล้วกับฌมทักให้แล้ว เสร็จเรียบรอย
 แล้ว ถายเซ็ดก็เอากะจกมาสองถูก
 ไค้ที่นพอเอากะจกมาสองคูนปากควา
 เรียบรอยแล้วโดยที่พะเจ้าแผนคินนั้น
 บอไม่รูสิักักเดียวว่าถูกคักฌม นีพะเจ้า
 แผนคินก็เลยรับไว้ทำงานคนที่สองนี้มี
 ความรูทางไค้คนที่สองก็บอกว่า มี
 ความรูกินเก่งกินเก่งนี้กินอย่างไร
 กินไค้จูกินเป็นกะทะ กินจุ่มจกคักกะทะ
 มคหมอมคไค้กอกิมวากอดินไค้มค
 แล้วดูควาว่าแกงอะไรใส่อย่างใด
 เทาใด เทาใดนั้นว่า อยู่กมคคินมี
 เสียบทอง เสียบได้ เลยทะนึ่งพะเจ้าแผนคิน
 กอทคสอ งบวามันจะ เก่งชากไค้ก็เลย
 สั้งแมคัวให้ทำแกงหมอนหนึ่งว่า

แกลงกะทะหนึ่งคนให้เลอะหมกเลยพอเสร็จแล้ว
 เอามาให้อุสหายคนที่สองนั้นกินแล้วแม่ครัว
 ยืนทองการทศสอบทวนอยวามันจะมีความ
 รูเ่งจริงไหม เลยหยิบเอาช้อนสาม
 ยิบ ใส่กะทะแกลงนั้นแล้วก็เอาก่อน
 กรวคนอย ๆ ใส่สามสิบก่อนแล้วก็ไปให้
 อุสหายคนที่สองนั้นกินพอกินแล้วมัน
 จึกเลยวว่าไอเ่งนั้นมันเส่อไอ้นั้น
 เส่อ ไอ้นั้น เส่อไอ้นั้นจึกถูไ้หมกเลย
 แทะ เสื่อยูนอยเคียวว่าไปหยิบช้อน
 เส่อสามยิบมือกับก่อนกวสามสิบก่อน
 ที่นี้พระ เจ้าแผ่นดินถามแม่ครัวว่ายัง
 เอา เส่อแพบ พูแม่ครัวบอกว่า เอา เส่อ
 แทะ เอา เส่อเอกทั้ง เพื่อหังกอเพื่อ
 ทองการ รอยากจะรูวามันสามารถที่จะรู
 วาเ่งหมอนี้เส่อมิเหลือเคเส่อมิเหลือ
 แทะนพอ พอย่างนั้นแล้วพระ เจ้าแผ่นดิน
 คินก็ยังไม่แน่ใจที่นี้เอาเ่งของพระ
 เจ้าแผ่นดิน เออะราชายอนันท์กิน กิน
 มกไปกะทะแล้วนะที่นี้พระ เจ้าแผ่นดิน
 กอบแนใจ ดองอีกที่พระ เจ้าแผ่นดินถาม
 เอาอาหาร ของ เฝ็นเลยมาให้อุสหายนี้
 ดองดองชิมไม ดองกินมึงพระ เจ้าแผ่นดิน
 คินก็เอาน้ำเย็นเนี่ยหยดใส่สามหยด

แกลงกะทะหนึ่งคนให้เลอะหมกเลยพอเสร็จแล้ว
 เอามาให้อุสหายคนที่สองนั้นกินแล้วแม่ครัว
 ยืนทองการทศสอบทวนอยวามันจะมีความ
 รูเ่งจริงไหม เลยหยิบเอาช้อนสาม
 ยิบ ใส่กะทะแกลงนั้นแล้วก็เอาก่อน
 กรวคนอย ๆ ใส่สามสิบก่อนแล้วก็ไปให้
 อุสหายคนที่สองนั้นกินพอกินแล้วมัน
 จะตักเลยวว่าไอเ่งนั้นมันใส่ไอ้นั้น
 ใส่ไอ้นั้น ใส่ไอ้นั้นจะตักถูกหมกเลย
 แทะ เสื่อยูนอยเคียวว่าไปหยิบช้อน
 ใส่สามยิบมือกับก่อนกวสามสิบก่อน
 ที่นี้พระ เจ้าแผ่นดินถามแม่ครัวว่าได้
 เอาใส่จริงไหม พวกแม่ครัวก็ว่า เอาใส่
 จริง เอาใส่ทำไม เพื่ออะไรก็เพื่อ
 ทองการ รอยากจะรูวามันสามารถที่จะรู
 วาเ่งหมอนี้ใส่อะไรบาง ใส่อะไร
 บางที่นพอ พอย่างนั้นแล้วพระ เจ้าแผ่นดิน
 คินก็ยังไม่แน่ใจที่นี้เอาเ่งของพระ
 เจ้าแผ่นดิน เออะราชายอนันท์กิน กิน
 หมกไปกะทะแล้วนะที่นี้พระ เจ้าแผ่นดิน
 ก็ไม่แน่ใจ ดองอีกที่พระ เจ้าแผ่นดินถาม
 เอาอาหาร ของ พระองค์เลยมาให้อุสหายนี้
 ดองดองชิมดู ดองกินดูพระ เจ้าแผ่นดิน
 คินก็เอาน้ำเย็นนี้หยดใส่สามหยด

เามาอ้อมกันมันกั้ทักทายไ้คมก
 อย่างวาแกงน้อย่างนั้น อย่างนั้นเสอ
 ฌิเปลอ เสอฌิเหลอกอ้ทักทายไ้คมก
 แลวกอ เพ็งกอถาม วามันกอวาแชนค
 แกเสียวอย่างเคียววา เอนำเ็นไป
 หยคเสอสามหยค ทำ้อลคจิกไปนคหนึ่ง
 พระเจ้าแณคินก ออ เกงจิงพระเจ้า
 ออ ที่เอนำหยคเสอมมีเเอ
 เ็น พระเจ้าแณคินกอเสยลั้บเาไ้
 อคกนที่สามถามวามคความคฌิเหลอกน
 ที่สามนบอวามคความคในเลื่องนอน เกง
 นอน เกงนั้นนอนอย่าง เลอคือพุทที่ลั้บที่
 นอนจเเา เ็นไปนจเเาเอกอนนคินกอน
 คมกนฌิเหลอกอสามารดเาหลังน
 หลก เลียงของแหลมของคมนอนค
 อย่างลั้บสบายเสยคนี้แมคัวไ้ ๗ หมูแม
 คัวกอจกนคน เพื่อกคสอบ ไปจคกนคน
 แลวกอเา ๗ รูปนเียะจुकคูนงหว
 สาม ๗ อู สาม ๗ อูนแลวกจुकคณหม
 สามอูจुकคเ็นเคื่องหมายทคกออเา
 ไปนอนนคองมคคพคคเ็น เามาถามา
 เ็นงอนนอนลั้บสบายคคคคคคคค
 ลั้บสบายแลววา เลียวมุงนเ็นเารูป
 ไปเาะไ้วสามอู แลวกอคณมปาย

เามาอ้อมกันมันกั้ทักทายไ้คหมคทุก
 อย่างวาแกงน้อย่างนั้น อย่างนั้นนเิส
 อะไ้สอะไ้กั้ทักทายไ้คหมค
 แลวก พระอังกคเณม วามันกั้วอรอยค
 แกเสียวอย่างเคียววา เอนำเ็นไป
 หยคไ้สสามหยคทำไ้หรัสจคกไปนคหนึ่ง
 พระเจ้าแณคินก ออ เกงจิง พระเจ้า
 ออ ที่เอนำหยคไ้สไม้ค
 เ็น พระเจ้าแณคินกคเยลั้บเาไ้
 อคกนที่สามถามวามคความอรอยค
 ที่สามนบอวามคความคในเลื่องนอน เกง
 นอน เกงนั้นนอนอย่าง ไ้คือพุทที่ลั้บที่
 นอนจะเา เ็นไปนจเเาเอกอนนคินกอน
 คมกนอะไ้กั้สามารดเาหลังน
 หลก เลียงของแหลมของคมนอนค
 อย่างลั้บสบายเสยคนี้แมคัวไ้ ๗ พวกแม
 คัวจคกนคน เพื่อกคสอบ ไปจคกนคน
 แลวกเา ๗ รูปนเียะจुकคูนงไ้
 สาม ๗ รู สาม ๗ รูแลวกจुकคณหม
 สามอรูจुकคเ็นเคื่องหมายทคกออเา
 ไปนอนนคองมคคพคคเ็น เามาถามา
 เ็นงอนนอนลั้บสบายคคคคคคคค
 ลั้บสบายแลววา เลียแวมุงนเ็นเารูป
 ไปเาะไ้วสามอรูแลวกคณมปาย

เริงเล่นหมั่นก่อเอารูปเจาะไว้สามรู
 พระเจ้าแผ่นดินก็ เอไปนอนในทองมึก
 บรมพิณมีไฟมันก่อลุกก่อ เห็นว่ามี
 ความรู้พระเจ้าแผ่นดินก็รับไว้คนทีนั้น
 ถ้ามามีความรู้ทางเลขที่มาสัก
 งานนี้ คนทีทูลตอบว่า เป็นนักเลง เจ้า
 ว่าเป็นนักเลง เจ้าสามารถถามก็
 ผู้หญิงผู้ใดแล้วสามารถที่จะเกี่ยวมา เป็น
 ผู้ เป็นเมียโคหมคพระเจ้าแผ่นดินทูลว่า
 ถ้าเป็นคนนักเลง เจ้าหญิง ๆ เนี่ยะ ถ้า
 ไปเอา เมียเศรษฐีมา เป็น เมียโคมือเลอ
 จึง จียอม เชื้อ คือ เมียเศรษฐี เนี่ยะทั้ง
 แล้วยังเพิ่นตายแล้ว เพิ่นเอากระดูก
 หัวผีไว้บนบานเลย เพิ่นปฐิฐาณตนาว่า
 เพิ่นจิมียัว เกี่ยว เมียเกี่ยวนี้และ เพิ่นจ
 ิมียัวใหม่อีก แม่แก่ทราชาการชันญ
 ใหญ่ เศรษฐี มหา เศรษฐีมาขอเพิ่น
 กอຍอมแต่งงานกับเพอเลย ทว่า
 เจ้า เก่ง เป็นเจ้าชู้มีมือเท้าไปเกี่ยวเอา
 เมียเศรษฐีมา เป็น เมียช้อยเห็นช้อย
 จึง จิตับเขาทำงาน จึง เห็นว่า เก่ง
 เป็นนักเลง เจ้าชู้จึงพอไค้รับฟังขึ้น
 ชายชู้ญนี้ก็คึกคักอกนักใจ เหมือนกันละ
 บั๊กว่า จิหาวิธีการอย่าง เลวเออหาวิธี

เริงเล่นหมั่นก่อเอารูปเจาะไว้สามรู
 พระเจ้าแผ่นดินก็ เอไปนอนในทองมึก
 ไม่มีพิณมีไฟมันก่อลุก เห็นว่ามี
 ความรู้พระเจ้าแผ่นดินก็รับไว้คนทีนั้น
 ถ้ามามีความรู้ทางเลขที่มาสัก
 งานนี้ คนทีทูลตอบว่า เห็นนัก เลง เจ้า
 ว่าเป็นนักเลง เจ้าสามารถถามก็
 ผู้หญิงผู้ใดแล้วสามารถที่จะเกี่ยวมา เป็น
 ลูก เป็น เมียโคหมคพระเจ้าแผ่นดินทูลว่า
 ถ้า เป็นคนนักเลง เจ้าชู้จริง ๆ นึก
 ไปเอา เมียเศรษฐีมา เป็น เมียโควันโค
 จึง จียอม เชื้อ คือ เมียเศรษฐีนี้ทั้ง
 แล้วยังเธอตายแล้ว เธอเอากระดูก
 หัวผีไว้บนบานเลย เธอปฐิฐาณตนาว่า
 เธอจะมียัว เกี่ยว เมียเกี่ยวนี้แหละ เธอจะ
 ไม่มียัวใหม่อีก แม่แก่ทราชาการชันญ
 ใหญ่ เศรษฐี มหา เศรษฐีมาขอเธอ
 ก็ไม่ยอมแต่งงานกับใครเลย ทว่า
 เจ้า เก่ง เป็นเจ้าชู้นี้ให้เจ้า ไปเกี่ยวเอา
 เมียเศรษฐีมา เป็น เมียฉั่นเพิ่นฉั่น
 จึง จัรับเขาทำงาน จึง เห็นว่า เจ้าน
 เป็นนักเลง เจ้าชู้จริงพอไค้รับฟังขึ้น
 ชายคนนั้นคึกคักอกนักใจ เหมือนกันละ
 ไม่รูว่าจะหาวิธีการอย่างใด เออหาวิธี

การอย่างใดจึงจะได้เข้าทำงานกะ
 พระเจ้าแผ่นดินนักทำที่เป็นพ่อค้าทาง
 เรือไปค้าทางเรือเป็นกลอุบายแล้วก็ลองเรือมา
 มาถึงหนาบานเกรวู้ก็เออเอือม
 ปอยเอือมทิ้งไปเลยก็ขึ้นจากฝั่งมา
 ขึ้นจากฝั่งมากองมาหาบ้านเกรวู้และ
 เจ้าผู้ใหญ่สุหนานเออมีอันท้าวชาโกลมา
 ค้าทางเรือสินค้าที่อยู่ในเรือก็ยังขาด
 บมกอมมาเอือมก็มาลงจมไปเสียเลย
 ซาคทุนซาคลอนเอือมก็ท้าวเปี้ยะปอน
 ขออาศัยอนนี้รักกันก่อนเพาะเอาพอ
 เอือมไคดงหนายเคียวนี้ลาอาไคดง ๆ
 หนวยเคียวกอมมั่งไคดงหนวยมั่ง
 แถงนั้นความจริงหวักระโหลกมีอยู่ใน
 นั้นก็อมานั้นหวักระโหลกมีก่อนมาบ้าน
 เกรวู้ เกรวู้เพิ่นก้อจกัฮอนอนเมีย
 เกรวู้เพิ่นก้อจกัฮอนอนอีกบ้านอีกหลัง
 หนึ่งบ้านหลังพอนอนเขาผู้นั้นชาย
 ไส้หายคนหส์แสดงเป็นความเป็นเจ้า
 ชูแล้วเนี้ยเพิ่นก้อคุยเรื่อยและคุยกับ
 กระโหลกหวัมนั้นว่าเราณั้รักกันจริงเพาะ
 ไปไหนก็ไปด้วยกันมากาขายทาง
 ไหนเราไปด้วยกันเราหัวเคียว
 เมียเคียวเราไปกันมาอยู่อย่างนี้

การอย่างใดจึงจะได้เข้าทำงานกับ
 พระเจ้าแผ่นดินนักทำที่เป็นพ่อค้าทาง
 เรือไปค้าทางเรือเป็นกลอุบายแล้วก็ลองเรือมา
 มาถึงหนาบานเกรวู้ก็ท้าวเรือม
 ปอยเรือทิ้งไปเลยก็ขึ้นจากฝั่งมา
 ขึ้นจากฝั่งมากองมาหาบ้านเกรวู้และ
 ทานผู้ใหญ่สุหนานเออมีอันท้าวชาโกลมา
 ค้าขายทางเรือสินค้าที่อยู่ในเรือก็ยังขาด
 ไม่นมกามาเรือก็มาลงจมไปเสียเลย
 ซาคทุนซาคลอนเอือมก็เปี้ยะปอน
 ขออาศัยอนนี้รักกันก่อนเพาะเอาพอ
 เรือมไคดงใบเคียวนี้แหละอาไคดง ๆ
 ใบเคียวก็มีดงไคดงมาใบหนึ่ง
 แถงนั้นความจริงมีหวักระโหลกมีอยู่ใน
 นั้นก็อมานั้นหวักระโหลกมีก่อนมาบ้าน
 เกรวู้ เกรวู้เออจกัฮอนอนเมีย
 เกรวู้เออจกัฮอนอนอีกบ้านอีกหลัง
 หนึ่งบ้านหลังพอนอนมันนะชายคนนั้นชาย
 ไส้หายคนหส์แสดงความเป็นเจ้า
 ชูแล้วเนี้ยเขาก็คุยเรื่อยและคุยกับ
 กระโหลกหวัมนั้นว่าเราณั้รักกันจริงนะ
 ไปไหนก็ไปด้วยกันมากาขายทาง
 ไหนเราก็กไปด้วยกันเราหัวเคียว
 เมียเคียวเราก็กไปด้วยกันอย่างนี้

ปักชำกิ่งทองทรายจากพิเฒ่ายจากพิ
 ก่อถ่ออ่างทองพิเฒ่ายอยู่คนเดียวนี้แหละ
 แลวงมองมาอย่างนั้นองกับอาภารัก
 เสรฐมีอันองนอกใจพิเฒ่ายเอค
 กัง เอคเลียงเอคชะโลโกเห็นจิพจิติ
 อันละนา เห็นว่า เมีมีชู้วานะนี้เห็นเมี
 เสรฐนี้ละเห็น อ้อคนใช้ไบนานไป
 แอบดูว่ามันมาคนเคียวมันไปคุยกับเมี
 อยู่ณเมีเมีบอ ว่ามันไปคุยกับเมีอยู่ณ
 หมุนมาคุยกับกะโหลกหัวคัยกับกะ
 โหลกหัวเมีเมีเห็นเมี เสรฐนี้เห็นอย่าง
 นั้นก็เมีว่า เมีเมีไปคามาถ่อ
 คนใช้ไปคามาหา เมีเมีมาคุยกับเมี
 เสรฐ เสรฐนี้ว่ามันเป็นอย่าง
 เมีเมีเมีเมีเมี เมีเมีเมีเมีเมี
 ไปไหนเมีก็ไปคากันทั้งเมีเมีเมี
 คิกมีเมีเมีไปไหนก็ไปคากันทั้ง
 พอดังบ้านเมีเมีเมี เมีเมีเมี
 มาถ่อกาหวน เมีเมีนอกใจเมีเมีจะ
 เลียงมันไว้เมีเมี เมีเมีเมีเมีเมี
 หลังเมีเมีเมีเมีเมีเมีเมีเมี
 นอนไปนอนมาพอ เมีเมีเมีเมีเมี
 กะโหลกหัว กะโหลกหัวเมีเมีเมีเมี
 เมีเมีเมีเมี เมีเมีเมีเมีเมีเมีเมี

ปักชำกิ่งทองทรายจากพิเฒ่ายจากพิ
 ก่อถ่ออ่างทองพิเฒ่ายอยู่คนเดียวนี้แหละ
 แลวงมองมาอย่างนั้นองกับอาภารัก
 เสรฐมีอันองนอกใจพิเฒ่ายเอค
 กัง เมีเลียงเมีชะโลโกเห็นจิพจิติ
 อันละนา เห็นว่า เมีมีชู้วานะนี้เห็นเมี
 เสรฐนี้ละเห็น อ้อคนใช้ไบนานไป
 แอบดูว่ามันมาคนเคียวมันไปคุยกับเมี
 อยู่ณเมีเมีบอ ว่ามันไปคุยกับเมีอยู่ณ
 หมุนมาคุยกับกะโหลกหัวคัยกับกะ
 โหลกหัวเมีเมีเมีเมีเมีเมีเมีเมี
 นั้นก็เมีว่า เมีเมีไปคามาถ่อ
 คนใช้ไปคามาหา บอเมีมาคุยกับเมี
 เมีเมี เมีเมีเมีเมีเมีเมีเมี
 ไปไหนเมีก็ไปคากันทั้งเมีเมีเมี
 คิกมีเมีเมีไปไหนก็ไปคากันทั้ง
 พอดังบ้านเมีเมีเมี เมีเมีเมี
 มาถ่อกาหวน เมีเมีนอกใจเมีเมีจะ
 เลียงมันไว้เมีเมี เมีเมีเมีเมีเมี
 หลังเมีเมีเมีเมีเมีเมีเมีเมี
 นอนไปนอนมาพอ เมีเมีเมีเมีเมี
 กะโหลกหัว กะโหลกหัวเมีเมีเมีเมี
 เมีเมีเมีเมี เมีเมีเมีเมีเมีเมีเมี

เอาไปทิ้งไว้กลางห้วกะโหลก เสรฐยัน
ที่พอไปทิ้งแถวที่นั้ เสรฐยัน เอาไปนอน
อันนั้นก็ยังมีนอกทอง จึงยุหนาดอง
จึงอยู่ จึงคาหอเมียนะที่นั้ เมีย เสรฐยัน
กินมา ไม่เชื่อมากดูโคเลย ไม่เชื่อมาก
โคเลยห้วกะโหลกไปคุ้กันน้อยกุนแล้ว
เม้นขอหม เมีย เสรฐยัน ให้เกาะแล้ว
ว่าน่าจะรัก เมีย เม้นกวนเลย เกาะว่า
มีงมีโคกอกมีไม้งมี มีโคกอก
ใหม่โคกอกห้วกะโหลก เมีย เสรฐยัน ใจกับ
สหายคนและคนห้วกะโหลก
ผิว เมียกวนไปมีพระ เจ้าแผ่นดินเห็น
ว่าสามารถใจเอา เมีย เสรฐยันมา
เป็น เมียโคกอก พระ เจ้าแผ่นดินก
เลยลับไว้ทำงานในพระสววังก
มีแผ่นดินและ เลื่องนั้ เมีย

[illegible]

ขี้กัญชาปากบุญ

ขี้กัญชาปรามภัย

นายผวน พวงจวงวงศ์ : ผู้เล่า

ท่อไปนี้ เป็นนิทานชื่อว่าขี้กัญชา
 ปากบุญมี เมืองเมืองหนึ่ง จมูกมาจับ
 ประชาชนพล เมืองไปกินเป็นอาหาร
 แทะไปละบิมนอย ทำความเดือดร้อน
 ชื่อประชาดก ที่ระฆังอยู่ในเมืองนั้น
 ชาวบ้านนั้นแหละพอ ไปกินไป
 ล่อง เลียนคลพระ แวนเบนกับขี้ความ
 ขอย เหลือว่า เวลาไม่ใคร่มีความเดือด
 รอน มีขี้กัญชาจับคนไปกินเป็น
 อาหาร เป็นปิ้งกอนที่หายไปเพราะ
 เป็นอาหารของขี้กัญชาในนอย ขอ
 พระเจ้าแผ่นดินไฉนช่วย เหลือชีวิตราษฎร
 ไวแก่ ที่พอพระเจ้าแผ่นดินไฉน
 แรงความแล้ว เพียงออกเสด็จออกไป
 บัง เหตุการณ์ว่ามีความจริงมากน้อย
 เพียงใด เมื่อขึ้นไปเห็นแล้วก็ได้
 ขานเลื่องลาว เป็นอย่างที่ว่า เป็นความ
 จริงอย่างที่สาธิตสอนไปล่อง เลียน
 พระเจ้าแผ่นดิน เห็นกลับลปากว่าขี้ขอย
 เหลือท่อไปนี้จริง ขี้กัญชาจับคน เมืองนี้
 ไปกินเป็นอาหารอีกแล้ว เห็นกอนกับ

ท่อไปนี้ เป็นนิทานชื่อว่าขี้กัญชา
 ปรามภัยมี เมืองเมืองหนึ่ง จะมีขี้กัญชาจับ
 ประชาชนพล เมืองไปกินเป็นอาหาร
 แทะไปละบิมนอย ทำความเดือดร้อน
 ได้พระราชราษฎร ที่ราษฎรในเมืองนั้น
 ชาวบ้านนั้นแหละพอ รวมใจกันไป
 ร้องเรียนต่อพระเจ้าแผ่นดินขอความ
 ช่วย เหลือว่า เวลาไม่ใคร่มีความเดือด
 รอน มีขี้กัญชาจับคนไปกินเป็น
 อาหาร มีหนึ่งปิ้งกอนที่หายไปเพราะ
 เป็นอาหารของขี้กัญชาในนอย ขอ
 พระเจ้าแผ่นดินไฉนช่วย เหลือชีวิตราษฎร
 ไวหนอย ที่พอพระเจ้าแผ่นดินไฉน
 แรงความแล้ว พระองค์เสด็จออกไป
 ดูเหตุการณ์ว่ามีความจริงมากน้อย
 เพียงใด เมื่อพระองค์ไปเห็นแล้วก็ได้
 ทราบเรื่องราว เป็นอย่างที่ว่า เป็นความ
 จริงอย่างที่ราษฎรไปร้องเรียน
 พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ก็รับปากว่าจะช่วย
 เหลือท่อไปนี้จะไม่ให้ขี้กัญชาจับคน เมืองนี้
 ไปกินเป็นอาหารอีกแล้ว พระองค์ก็กลับ

มา อ้อมหาคเล็กไปประกาศเขียนประกาศ
 ปาวทอง ว่าเรามีความสามารถ
 จิไปปามัญญ์ได้ แลดูเลขาณศา
 ปามัญญ์ได้ เพื่ญกพระนครให้เที่ยง
 มอบลาสสมบัติให้เที่ยง มหาคเล็ก
 มหาคเล็กไปเที่ยวหาประกาศทอง
 กอมีเมอจันศาสาไปปามัญญ์ได้ มีอยู่
 มาอีกมือหนึ่งมีชักฎฐา เนยะ มาชาน
 อาสาธัมมัจจิไปปามัญญ์มหาคเล็ก
 นำไปเผาพระเจาแผ่นดิน พระเจา
 แผ่นดินเห็นรูปรางชักฎฐาแล้ว พระเจา
 แผ่นดินเนยะ เพื่ญกอมใจจิ้อไป
 ปามัญญ์ รูปรางออนแอนแอมบาง
 อย่างนี้ บมทางที่จิไปปามัญญ์ได้ ไปก่อ
 เวณแควจิจิอัญญ์กินเป็นอาหาร
 เพื่อนั้นแหละหลาญไปเพาะ ปามันม
 มิได้ พระเจาแผ่นดินสงสารวายนไป
 ภายหลังละ แลชักฎฐาโกยยืนยันชาน
 อาสาธัมมัจจิไปปามัญญ์ ได้คืนเมื่อ
 บเชื่อฟังพระเจาแผ่นดินตามแล้ว เพื่ญ
 กอตามใจ กอยอมชักฎฐา เนยะไป
 ทกลองมีมือ ทกลองความสามารถ
 ก็ เป็นอันว่าชักฎฐา เนยะจิรับไปปาม
 ัญญ์ ก็ยมทัวไปปามัญญ์จิเอาะเกินทาง

มา ใหม่จากเล็กไปประกาศเขียนประกาศ
 ปาวทอง ว่าเรามีความสามารถ
 จะไปปามัญญ์ได้ทางถาญ์คจันศาสา
 ปามัญญ์ได้ พระองค์จะยกพระนครให้เที่ยง
 มอบลาสสมบัติให้เที่ยง มหาคเล็ก
 มหาคเล็กไปเที่ยวหาประกาศทอง
 ก็ไม่มีใครจะชันศาสาไปปามัญญ์ได้ มีอยู่
 มาอีกมือหนึ่งมีชักฎฐา เนยะ มาชาน
 อาสาธัมมัจจิไปปามัญญ์มหาคเล็ก
 นำไปเผาพระเจาแผ่นดิน พระเจา
 แผ่นดินเห็นรูปรางชักฎฐาแล้ว พระเจา
 แผ่นดินนี้ พระองค์ก็ไม่ได้มีใจจะให้ไป
 ปามัญญ์ รูปรางออนแอนแอมบาง
 อย่างนี้ ไม่มีทางที่จะไปปามัญญ์ได้ ไปก็
 เวณแควจิจิอัญญ์กินเป็นอาหาร
 เพื่อนั้นแหละหลาญไปเพาะ ปามันม
 ไม่ได้ พระเจาแผ่นดินสงสารกลัวว่าไป
 ภายหลังละ แลชักฎฐาโกยยืนยันชาน
 อาสาธัมมัจจิไปปามัญญ์ ได้คืนเมื่อ
 บเชื่อฟังพระเจาแผ่นดินตามแล้ว พระองค์
 ก็ตามใจ กอยอมชักฎฐา เนยะไป
 ทกลองมีมือ ทกลองความสามารถ
 ก็ เป็นอันว่าชักฎฐา เนยะจิรับไปปาม
 ัญญ์ ก็ยมทัวไปปามัญญ์จิเอาะเกินทาง

ไป แคว้นปกครองต่าง ๆ ที่ซึ่งกษัตริย์จะนำไป
 ไปยังเมืองนี้ เมืองแรกนี้ชื่อทมน
 ถวายฟูไปสี่หน่วย กองกษัตริย์นี้ทมน
 ถึงละนะ มีอยู่ในตัวแล้ว อยู่ในกอง
 ยามในกองนั้นแล้ว ชื่อทมนถวายฟูสี่
 กองไปสี่หน่วย แคว้นทมนนี้ก็เป็นคน
 ละสี รวมเป็นสี่สี่หน่วยนี้แล้ว
 เดินทางไปไม่ปานกลางทุ่งนา เขาจะ
 ไปเห็นเผือ เผือนาเนี่ย เขาเผือนั้น
 นะ เสอกลงไปน้ำไปอีกน้อยหนึ่ง เขา
 กองเสอไปน้ำ อีกน้อยหนึ่ง เออ เขา
 กองไปน้ำหน่วยหนึ่ง ไปอีกสองกอง
 ทุ่งนาอีกบ่อนหนึ่ง ไปเห็นเขื่อนหนึ่งหนึ่ง
 ล้วนนั้นนะ หนึ่งหัวแอะ เนี่ยอยู่เส้นหนึ่ง
 กองเขาเสอกลงไปน้ำ เป็นอันว่าได้
 อุปการะไปครบแล้ว ก็เดินทางต่อไป
 พอไปถึง เมืองยักข บานของ อาคารถิ
 ฐิกออาศัยนั้นนะใหญ่โต เป็นศาลา เลย
 แคว้นที่ไปถึงนั้นนะ ฐิกอไม่อยู่
 จักตนไปหาภิกษุแล้ว กษัตริย์จะไปถึง
 กองไปพักปะตูบึง พอเห็นว่าปะตูบึงได้
 เสอกลงที่กษัตริย์ก็เข้าไปอยู่ในอาคารถิ
 ของยักขนั้นเลยอา คันทนเสอกลงไว้
 พอยักขก็ออกมา มาจากหาภิกษุเข้าไป

ไป แคว้นปกครองต่าง ๆ ที่ซึ่งกษัตริย์จะนำไป
 ไปยังเมืองนี้ เมืองแรกนี้ชื่อทมน
 ถวายฟูไปสี่หน่วย กองกษัตริย์นี้ทมน
 ถึงละนะ มีอยู่ในตัวแล้ว อยู่ในกอง
 ยามในกองนั้นแล้ว ชื่อทมนถวายฟูสี่
 กองไปสี่หน่วย แคว้นทมนนี้ก็เป็นคน
 ละสี รวมเป็นสี่สี่หน่วยนี้แล้ว
 เดินทางไปไม่ปานกลางทุ่งนา เขาก็
 ไปเห็นคราค คราคไถ่นั้น กองคราคนั้น
 นะใส่ลงไปถวายไปอีกน้อยหนึ่ง เขา
 กองใส่ไปถวาย อีกน้อยหนึ่ง เออ เขา
 กองไปถวายในหนึ่ง ไปอีกถึงกลาง
 ทุ่งนาอีกที่หนึ่ง ไปเห็นเขื่อนหนึ่งหนึ่ง
 สักกานั้นนะ หนึ่งสักกนี้อยู่เส้นหนึ่ง
 ก็เขาใส่ลงไปถวาย เป็นอันว่าได้
 อุปการะไปครบแล้ว ก็เดินทางต่อไป
 พอไปถึง เมืองยักข บานของ อาคารถิ
 ยักขอาศัยนั้นนะใหญ่โต เป็นศาลา เลย
 แคว้นที่ไปถึงนั้นนะยักข ไม่อยู่นั้น
 สักกนไปหาภิกษุแล้ว กษัตริย์จะไปถึง
 กองไปพักปะตูบึง พอเห็นว่าปะตูบึงได้
 เสอกลงที่กษัตริย์ก็เข้าไปอยู่ในอาคารถิ
 ของยักขนั้นเลยอา คันทนเสอกลงไว้
 พอยักขก็ออกมา มาจากหาภิกษุเข้าไป

อยู่ทำไมได้ ยักยักควากเสียงใส่ไปว่า
 ใครมึงฟังอาจสามารถบอกเล่าหาญ
 สามารถเขาไปอยู่ในอาคารของหม่มหม่ม
 มันได้ เปิดเคาะ ถ้าไม่เปิดนี้จะทองทลาย
 ขี้กัญชาก่อหัวใจดี ระหว่างที่พูดกันนี้ บ
 ใดเห็นหน้าทาคารื้อกันเลยนะคับ อยู่กัน
 คนละข้างฝา ก็มีแกของ อา พอยพูด
 กันรู้เรื่องทันขี้กัญชากับบอกว่า กูเอง
 กูจะมาปราบพวกมึงนะ อา พวกมึงวิเศษ
 ใหญ่โต เห็นอวดความมีฤทธิ์อำนาจยังงี้
 คือกูเนี่ยะ ถ้ากูไม่เก่ง เก่งจริงกูไม่
 กลา เขาไม่เขามาอยู่อาศัยของอาคาร
 ของพวกท่านหรอก ท่านเป็นใคร ไม่
 ทองรูปพรอก อย่างพวกท่านไม่มีทาง
 อย่างพวกกูก็ไม่มีทางที่จะมาจับเราเกิน
 เป็นอาหารไก่หรือไก่ เพียงแต่ไก่กิน
 เสียงเรากัดเท่านั้น ท่านกลัวของกลัว
 ท่านกลัวของกลัวแล้ว เอาไหม อยาก
 พังเรากัดไหมอยากพังว่า มันจะกัดถึง
 แค่นั้น ลองยกหัวเราฟังซิ ถ้าท่าน
 เก่งจริง ว่าแล้วขี้กัญชาก็เอาไม้
 ค้อนทอง ก็ทองเสียงทองก็ดังกุ่มที่
 น้พวกขี้กัญชางานนอกกลาเขาใจว่า เป็น
 เสียงทก เสียงทกดังแค้นหัวมันจะ

อยู่ทำไมได้ ยักยักควากเสียงใส่ไปว่า
 ใครมึงฟังอาจสามารถบอกเล่าหาญ
 สามารถเขาไปอยู่ในอาคารของพวกพวก
 มันได้ เปิดเคาะ ถ้าไม่เปิดนี้จะทองทลาย
 ขี้กัญชาก่อหัวใจดี ระหว่างที่พูดกันนี้ บ
 ใดเห็นหน้าทาคารื้อกันเลยนะคับ อยู่กัน
 คนละข้างฝา ก็มีแกของ อา พอยพูด
 กันรู้เรื่องทันขี้กัญชากับบอกว่า กูเอง
 กูจะมาปราบพวกมึงนะ อา พวกมึงวิเศษ
 ใหญ่โต เห็นอวดความมีฤทธิ์อำนาจยังงี้
 คือกูเนี่ยะ ถ้ากูไม่เก่ง เก่งจริง กูไม่
 กลา เขาไม่เขามาอยู่อาศัยของอาคาร
 ของพวกท่านหรอก ท่านเป็นใคร ไม่
 ทองรูปพรอก อย่างพวกท่านไม่มีทาง
 อย่างพวกขี้กัญชาก็ไม่มีทางที่จะมาจับเราเกิน
 เป็นอาหารไก่หรือไก่ เพียงแต่ไก่กิน
 เสียงเรากัดเท่านั้น ท่านกลัวของกลัว
 ท่านกลัวของกลัวแล้ว เอาไหม ขยอก
 พังเรากัดไหมอยากพังว่า มันจะกัดถึง
 แค่นั้น ลองยกหัวเราฟังซิ ถ้าท่าน
 เก่งจริง ว่าแล้วขี้กัญชาก็เอาไม้
 ค้อนทอง ก็ทองเสียงทองก็ดังกุ่มที่
 น้พวกขี้กัญชางานนอกกลาเขาใจว่า เป็น
 เสียงทก เสียงทกดังแค้นหัวมันจะ

ใหญ่แคไหนพอพวกอุก ไทพัง เสียงกอง
 กองของชัฏฐาแคววชัฏฐา
 กะเลอะลา ชัฏฐาแล้วไม่ใช่จะมี
 เสียงทคอย่างเกี้ยว มึงอยากเห็นหัว
 หัวผมที่กูใช้ เป็นประจําเนหัวผมเนี่ยะ
 มึงอยากเห็นไหม ถ้าอยากเห็นกูจะส่งให้
 มึง ออกมาอ้อมบึงบวพวกอุก เห็นก
 อกใจ ว่าหัวหัวผมประจำทุกวันนี้ อะ
 หัวมันจะแคไหน หัวมันจะใหญ่โตแค
 ไทสามารถเอาหัวมันคนไปหัวผม
 ไททุกเข้าทุกเย็นเนี่ยะ พวกอุกก็ขอ
 เสนอว่า เสนอจะใหญ่โตแคไหน
 ว่าแล้วชัฏฐากส่งหนังสือหนึ่งจั่วอะ
 นั้นออกมาอ้อม บึง เนี่ยะ เสนอ
 เสนอชานัน พอพวกอุกโคเห็นเสนอ
 ชัฏฐาแคววบึง เสียงทางคนกอ
 ทางกัวแกกกันกันไปคมีเอะ เหลือ
 อยู่คนเดียว พอพวกอุกไปคแล้ว มันก็
 ไปอาศัยอยู่อีกอาคารอีกหลังหนึ่งอาคาร
 หลังนี้ มีเสา เถานันท์พวกอุกหนีจาก
 มอนันไป หนีชัฏฐา เนี่ยะยังบระความ
 พยายาม ยังกิตคามพวกอุกไปอีก อ
 กิตคามพวกอุกไปจนถึงอาคารดีเสา
 กิตคามพวกอุกไปจนถึงอาคารดีเสา

ใหญ่แคไหนพอพวกยักษ์ ไทพัง เสียงกลอง
 กรองของชัฏฐาแคววชัฏฐา
 กะเลอะลา ชัฏฐาแล้วไม่ใช่จะมี
 เสียงทคอย่างเกี้ยว มึงอยากเห็นหัว
 หัวผมที่กูใช้ เป็นประจําเนหัวผมเนี่ยะ
 มึงอยากเห็นไหม ถ้าอยากเห็นกูจะส่งให้
 กู ออกมาใหญ่แคววพวกยักษ์ เห็นก
 อกใจ ว่าหัวหัวผมประจำทุกวันนี้ อะ
 หัวมันจะแคไหน หัวมันจะใหญ่โตแค
 ไทสามารถเอาหัวมันคนไปหัวผม
 ไททุกเข้าทุกเย็นเนี่ยะ พวกยักษ์ก็ขอ
 เสนอว่า เสนอจะใหญ่โตแคไหน
 ว่าแล้วชัฏฐากส่งหนังสือ
 นั้นออกมาให้คน เสนอ
 เสนอชานัน พอพวกยักษ์ โคเห็นเสนอ
 ชัฏฐาแล้ว ไม่ใช่ เสียงทางคนก
 ทางกัวแกกกันกันไปคมีเอะ เหลือ
 อยู่คนเดียว พอพวกยักษ์ไปคแล้ว มันก็
 ไปอาศัยอยู่อีกอาคารอีกหลังหนึ่งอาคาร
 หลังนี้ มีเสา เถานันท์พวกยักษ์หนีจาก
 หนีไป หนีชัฏฐาเนี่ยะไม่ทิ้งความ
 พยายาม ยังกิตคามพวกยักษ์ไปอีก อ
 กิตคามพวกยักษ์ไปจนถึงอาคารดีเสา
 กิตคามพวกยักษ์ไปจนถึงอาคารดีเสา

บอนพญิกไปอาศัยอยู่มะนั้น พญิกเห็น
 ชักงูชามาแต่ไกลก็เลยพา
 กันหลบขึ้นไปอยู่บนซอกบนเนินบนเสานูน
 นะ แลส่วนชักงูชานั้นพญิกแลแล้ว
 ทำเป็น เป็นไม่เห็น เออเป็นเห็น กอ
 เขาไปอาศัยอยู่อาคารสีเสว ข้างกลาง
 นั้นคือกับ พอเขาไปอาศัยงูชานั้นพญิก
 เห็นอยู่พอมองเห็น เห็น เวลานั้น
 กอมีกบอยสกลพจนไปอาศัยอยู่มะนั้น
 ชักงูชาก่อทำเป็นเห็น ควักของงูชามา
 มาสูบ พญิกพอมองเห็น เห็น กอว่า เออ
 มนุษย์กวนอัย ๆ แค้น เอะ พยงจึงมี
 ฤทธิมีเดช มีอำนาจสามารถกินไฟได้
 กอจึงยกกันใหญ่กับ กอไปทางคนกอ
 ทางหนึ่ง เจียมทางหนึ่ง ทางคนทางกัว
 ทางคนทางยานจิเคียมหนึ่ง เอาตัวรอด
 ส่วนชักงูชานั้นสูบงูชากอสูบละลา
 สูบไปบนไป บนไปว่าพญิกนี้ กูจะกิน
 กูจะกินสีแคงนี้ละเนอ กูจะกินมา
 สีแคง คือกินขนมถวายพญิกงูชานั้น
 แลละพญิกพอมองเห็น ว่า ชักงูชามา
 เนยะกินหมู ไก่ ไปคนหนึ่งแล้ว พอสูด
 กูชามันกอมไปว่ากินไอนี้ ไอนี้
 สีแคง กัดเลยกินขนมถวายไป กิน

พญิกไปอาศัยอยู่มะนั้น พญิกเห็น
 ชักงูชามาแต่ไกลก็เลยพา
 กันหลบขึ้นไปอยู่บนซอกบนเนินบนเสานูน
 นะ แลส่วนชักงูชานั้นพญิกแลแล้ว
 ทำเป็น เป็นไม่เห็น ทำเป็นไม่เห็น ก็
 เขาไปอาศัยอยู่อาคารสีเสว ข้างกลาง
 นั้นเหมือนกัน พอเขาไปอาศัยงูชานั้นพญิก
 เห็นอยู่พอมองเห็น เห็น เวลานั้น
 กอมีกบอยสกลพจนไปอาศัยอยู่มะนั้น
 ชักงูชาก่อทำเป็นไม่เห็น ควักของงูชามา
 มาสูบ พญิกพอมองเห็น เห็น กอว่า เออ
 มนุษย์กวนอัย ๆ แค้น เอะ ทำไมจึงมี
 ฤทธิมีเดช มีอำนาจสามารถกินไฟได้
 ก็ยกกัวกันใหญ่กับ ก็ไม่ไปทางคน
 ทางหนึ่ง เจียมทางบนเนิน ทางคนทางกัว
 ทางคนทางกัวจะ เกรียมหนึ่ง เอาตัวรอด
 ส่วนชักงูชานั้นสูบงูชากอไม่สูบ แปล่า ๆ
 สูบไปบนไป บนไปว่าพญิกนี้ กูจะกิน
 กูจะกินสีแคงนี้ละเนอ กูจะกินไอนี้
 สีแคง คือกินขนมถวายพญิกงูชานั้น
 แลละพญิกพอมองเห็น ว่า ชักงูชามา
 นี้กินพวกตน ไปคนหนึ่งแล้ว พอสูด
 กูชามันกอมไปว่ากินไอนี้ ไอนี้
 สีแคง กัดเลยกินขนมถวายไป กิน

หมดตายฟูไปแล้ว เออ กูนี่ กิณัง
 ไคหนึ่งคนแล้ว ยังอีกสามนะ ยังอีก
 สาม ว่าแล้วก็เอากัญชามาสูดอีกพอ
 กัญชามาสูดกมณีน้อยอย่าง เภา
 นั้นแหละ ตะกิ้นกินมาสี่แฉ่งไปแล้ว
 ก็กินขนมถั่วฟูหนอยสีขาว เออ กิน
 ไปสองคนแล้ว เหนอ ยังอีกสอง เหนอ
 อา พวกรออย่างนั้นแล้ว ก็เอากัญชา
 มาสูดอีก พอสูดกัญชาไปแล้ว เภา
 และ กูนี่ กิณัง ไปสองแล้ว เหนอ ยังอีก
 ยังอีก ๆ สองก็กินไปอีกหนวยหนึ่งกินสี่
 ชมฟูไปอีกหนวยแล้ว ที่นี้ก็พอกินแล้ว
 กอมนอย่าง เภา เลื่อยไป กินไปสาม
 แล้ว ยัง เหลืออีกคนเดียว ยัง เหลืออีก
 คนเดียว เนี่ยที่นี้ละ ไคเนี่ยะ จิณัง เป็น
 คนสุดท้ายจะพอสูดกัญชาแล้ว กอพอ
 เห็นว่า จิณัง เป็นคนสุดท้ายพอสูดกัญชา
 ญิก ญิก ไอ้สองสามคนนั้น อา โศกหนีไป
 ก่อนแล้ว ไอ้คนที่นี้ เนี่ยพอไคยีนว่า จิ
 ณังคนที่นี้ กอมนัง เสียงละ โศกหนีเอา
 ก้าวออกมาคิซวิค เทลิกเปิดเบิ่งไปแล้ว
 อา ก็เป็นอันว่า จิณังหมดเนี่ยะ ก้าว
 กัญชา บ่สามารถท่อยู่นในบริเวณนั้นได้
 บ่สามารถที่จะมาทำให้อาณัติร เกิดคดอน

หมดตายฟูไปแล้ว เออ กูนี่ กิณัง
 ไคหนึ่งคนแล้ว ยังอีกสามนะ ยังอีก
 สาม ว่าแล้วก็เอากัญชามาสูดอีก พอ
 กัญชามาสูด
 นั้นแหละ ตะกิ้นกิน
 ก็กินขนมถั่วฟูหนอยสีขาว เออ
 ไปสองคนแล้วนะ ยังอีกสองนะ
 อา พวกรออย่างนั้นแล้ว ก็เอากัญชา
 มาสูดอีก พอสูดกัญชาไปแล้ว เภา
 และ กูนี่ กิณัง ไปสองแล้วนะ ยังอีก
 ยังอีก ๆ สองก็กินไปอีกใบหนึ่งกินสี่
 ชมฟูไปอีกใบแล้ว ที่นี้ก็พอกินแล้ว
 กมณอย่าง เภา เหยื่อยไป กินไปสาม
 แล้ว ยัง เหลืออีกคนเดียว ยัง เหลืออีก
 คนเดียวที่นี้ละ ไคเนี่ยะ จิณัง เป็น
 คนสุดท้ายจะพอสูดกัญชาแล้ว กอพอ
 เห็นว่า จิณัง เป็นคนสุดท้ายพอสูดกัญชา
 ญิก ญิก ไอ้สองสามคนนั้น อา โศกหนีไป
 ก่อนแล้ว ไอ้คนที่นี้พอไคยีนว่า จิ
 ณังคนที่นี้ ก็ไม่ฟัง เสียงละ โศกหนีเอา
 ก้าวออกมาคิซวิค เทลิกเปิดเบิ่งไปแล้ว
 อา ก็เป็นอันว่า จิณังหมดแล้ว ก้าว
 กัญชา บ่สามารถท่อยู่นในบริเวณนั้นได้
 บ่สามารถที่จะมาทำให้อาณัติร เกิดคดอน

มาจับคนไปกินเป็นอาหาร อา ทังแต่
 มือนั้นเป็นตนมา พอเห็นวาลงอุกกา
 อันพอสมควรแล้ว บ่ปากควาญัก เนียะ
 เหามาจับคนกิน เมืองนั้นอีกแล้ว
 พระเจ้าแผ่นดินยกยกราชสมบัติ เนียะ
 อื้อชู้กัญชา ไค่ครอบครองงนงเจ้ากัญชา
 เนียะ เห็นอันญวาสนาที่จไปกอง
 ราชสมบัติ เป็นพระ เจ้าแผ่นดินเห็นถ
 เวณันราชสมบัติที่พระ เจ้าแผ่นดินมอบ
 อื้อเพิ่นนั้นแหละแควาพระ เจ้าแผ่นดิน
 กอเห็นความดี มีความสามารถ ปากช
 กัญชา อา ปากไค่ชู้ก บื้ออมาลงน
 ชาวบ้านไค่ พระเจ้าแผ่นดินก็เอาช
 เลียงไว้อยู่ในพระลาวัง มีน้าที่ปาก
 ปากเกี่ยวกับชู้ก ที่จับมาจับคนไปกิน
 ทำให้อาณัติของสูญ เสียชีวิตและไค
 ด้กับความเคียดครอน กังแค้นมาช
 กัญชาก็อยู่ในพระลาวังนั้นเลยพระ เจ้า
 แผ่นดินก็เอาช เลียงและกไม่มีชู้กที่จะ
 มาลงนชาวบ้านชาว เมืองไค่ทังแต่
 มือนั้นมา เลย เรื่องนี้ก็จบแต่เอง

มาจับคนไปกินเป็นอาหาร อา ทังแต่
 วันนั้นเป็นตนมา พอเห็นวาลงอุกกา
 อันพอสมควรแล้ว ไปปรากฏว่าชู้กนั้น
 เขามาจับคนกิน เมืองนั้นอีกแล้ว
 พระเจ้าแผ่นดินยกยกราชสมบัติ
 ให้ชู้กัญชา ไค่ครอบ ครองครึ่งหนึ่งแก่ชู้กัญชา
 นี้ เขาไม่มีญวาสนาที่จะไปครอง
 ราชสมบัติ เป็นพระ เจ้าแผ่นดิน เขาก็
 เวณันราชสมบัติที่พระ เจ้าแผ่นดินมอบ
 ให้เขานี้แหละแควาพระ เจ้าแผ่นดิน
 ก็เห็นความดี มีความสามารถ ปากช
 กัญชา อา ปากไค่ชู้ก ไม่ให้มาลงน
 ชาวบ้านไค่ พระเจ้าแผ่นดินก็เอาช
 เลียงไว้อยู่พระลาวังมีน้าที่ปาก
 ปากเกี่ยวกับชู้ก ที่จะมาจับคนไปกิน
 ทำให้ราณัติของสูญ เสียชีวิตและไค
 ด้กับความเคียดครอน กังแค้นมาช
 กัญชาก็อยู่ในพระลาวังนั้นเลยพระ เจ้า
 แผ่นดินก็เอาช เลียงและกไม่มีชู้กที่จะ
 มาลงนชาวบ้านชาว เมืองไค่ทังแต่
 วันนั้นมา เลย เรื่องนี้ก็จบแต่เอง

เสียง เบียง

เสียง เบียง

นายผวน พวงขวาดวงศ์ : ผู้เฒ่า

เลื่องกิมมอยวามมูนอยมูนิง
มีความเฉลียวฉลาดก็พอสมควร พอแม่
ซื้อผืนเหลือกจ๋ายโค กอปากควาพอแม
เนี่ยะ เอาไปฝากไว้อยู่กับเจ้าหั่วก้าใน
ขณะที่อยู่กับเจ้าหั่วก้า นั้น เจ้าหั่วก้าก็
อ้อนวอน เป็นจัวอาย มื้อหนึ่ง จัวอายก็ไป
ซักเภา เหลืองอยู่กันทก ขณะที่ซักเภาจน
จิแล้วบแล้วอยู่ขึ้น กอมีพอกก เบียง
สี่หาคัน ทั้งทกทั้งทามจิเอา เบียงไป
ขายฝากทางเนอ บ้านเขาจาวจนเนอ
ก็ไปถามจัวอายฮันว่า จัวอายเคยนำ
เบียงทามโคบจัวอายกอบอวาทามบ
โคบ พอกกเบียงกอว่า เจา เป็นจัวอาย
เป็นผู้คิด เอ็ดหัง จิงซักวะ เจ้าอาย
เบาะวาวโคบซักวะ บที่ซักวะ โคอย่างเลอ
ทามน้ำ ๆ คั้น ๆ แค่นี้เอ็ดหังจิงว่าทามบโค
เจ้าอายกอบอวาทามบโค พอกก
เบียงก็เลยวาทายังฮันพนันกันบอ
เจ้าอายว่า เอาทกลง อากถากาทาม
โคเอาเภา เหลืองเจ้าอายมก ถาทาม
บโคเอา เบียงของพอกก เบียงนี้มก
ทกลงแล้ว เอา เครื่องพนันกองไว้ เป็น

เรื่องกิมมอยวามมูนอยมูนิง
มีความเฉลียวฉลาดก็พอสมควร พอแม่
ซื้อผืนเหลือกจ๋ายโคบไม่ได้ปรากฏว่าพอแม
นี้เอาไปฝากไว้อยู่กับหลวงทาก้าใน
ขณะที่อยู่กับหลวงทาก้า นั้น หลวงทาก้า
โห้วว เป็นสามเฒ่าวันหนึ่งสามเฒ่าก็ไป
ซักเภา เหลืองอยู่กันทก ขณะที่ซักเภาจน
จะเสร็จไม่เสร็จอยู่ขึ้น กิมพอกก เบียง
สี่หาคันทั้งทกทั้งทามจะ เอา เบียงไป
ขายฝากทางโนน บ้านเรวาวจนเนอ
ก็ไปถามสามเฒ่านั้นว่า สามเฒ่าเคยนำ
เบียงโคบไหมสามเฒ่าก็ตอบว่าซามไม
โคบ พอกกเบียงก้าทกเป็นสามเฒ่า
เป็นผู้คิดทำไมจึงโกหก สามเฒ่า
บอกว่าไม่ได้โกหก ไม่โกหกโคอย่างไร
ซามน้ำ ๆ คั้น ๆ แค่นี้ทำไมจึงว่าซามไม่ได้
สามเฒ่าก็ตอบว่าซามไม่ได้ พอกก
เบียงก็เลยวาทายังฮันพนันกันใหม่
สามเฒ่าว่า เอาทกลงเอาทากาทาม
โคเอาเภา เหลืองสามเฒ่ามก ถาทาม
ไม่ได้เอา เบียงของพอกก เบียงนี้มก
ทกลงแล้ว เอา เครื่องพนันกองไว้ เป็น

กองกอง อ้อเราอาบเป็นหนึ่งเฝ้าอยู่
 ในขณะที่เดียวกันนั้นพอลาเมียงกอดกัน
 ถัดนำไป พอเกิดลัดขามไปไคประมาณ
 สักครึ่งแม่น้ำเท่านั้นแหละ เจ้าชายก็
 แบะ เบี่ยงเบาะมา เหลือง เลือดก็ขึ้นมา
 หงหลายอัน เหมมาวัดมด พอลา
 แวมมา เห็นว่า เจ้าชายเป็นพระ
 ขี้ขโมยโขงแล้วกอดหน้าพอง เจ้าหัวทก
 เจ้าหัวทกเลี้ยงไปไคส่วน เจ้าชายก็
 เลยเลอให้ฟังว่า พอลานี้เป็นบโศก
 น้ำ เห็นลัดนำไป กอดก็กอด กอดเอา
 นี้อย่าง เห็นมา เจ้าหัวทกก็เลยก็กลืน
 ความว่าอ้อพอลา เมียง เป็นผู้แพ ของ
 ขอมมาลาโหมกับ เจ้าชายพอลา
 หงหลายกอดไว้ เจ็ดวันจึงจะมาขอโทษ
 เนอ แวมกอดกับ เจ้าชายนั้นว่า
 เจ้าหัวทกนี้กับเจ้าชายเป็นการขอ
 มอนฉันว่า อย่าเอาเป็นแพงหลาย
 เนาะเนอ อ้อเห็นเอาเมียงมาบูชาสัก
 สักห้าบาทกอดเอา เทะ กอดเป็นอันว่า
 กอดกันในขณะที่พอลา เมียง ไปเก็บ
 กัวจึงมาขอขมาลาโทษนั้น เจ้าชายนั้น
 กอดไปก็ไม่ได้ไม่ไคใหญ่ ๆ แลมาอ้อหม
 โหมบาน ผู้ที่มีความถนัดในการสาน
 ซา เอดหน่วยเหย ๆ ไวส์ถนวย เล็ก

กองกอง ในสาม เณร เป็นหนึ่งเฝ้าอยู่
 ในขณะที่เดียวกันนั้นพอลา เมียงก็เกิด
 ดูนำไป พอเกิดลุดขามไปไคประมาณ
 สักครึ่งแม่น้ำเท่านั้นแหละสามเณรก็
 แบะ เบี่ยงเบกแบกมาเหลืองอะไร คอมืออะไร
 หงหลายนั้นเขามา วัดมด พอลา
 เหลียว กลับมา เห็นว่าสามเณรนี้เป็นคน
 ขี้ขโมยโขงแล้วกอดหน้าพองหลวงทา
 หลวงทาเรียกไปไคส่วน สามเณรก็
 เลยเลอให้ฟังว่า พอลานี้เขาไม่ได้ห้าม
 น้ำ เขาลุดนำไป ก็มิคกิดา ก็เอา
 เมียงเขามา หลวงทาก็เลยก็กลืน
 ความว่าไคพอลาเมียง เป็นผู้แพ ของ
 ขอมมาลาโหม กับสามเณร พอลาพอลา
 หงหลายกอดไว้ เจ็ดวันจึงจะมาขอโทษ
 นะ แวมกอดกับสามเณรนั้นว่า
 หลวงทากันกับสามเณร เป็นการขอ
 มอนฉันว่า อย่าเอาเขาแพงมก
 เอะนะให้เขาเอาเมียงมาบูชาสัก
 สักห้าบาทกอดเอา เอะ ก็เป็นอันว่า
 กอดกันในขณะที่พอลา เมียง ไปเก็บ
 กัวจะมาขอขมาลาโทษนั้น สามเณรนั้น
 ก็ไปก็ไม่ได้ไม่ไคใหญ่ ๆ แลมาไคพวก
 ชาวบาน ผู้ที่มีความถนัดในการสาน
 ทะกรา ห่าไบใหญ่ ๆ ไวส์ไบเรียก

วิชา แล้วก็ไปหาบุตรเจ้าหัวมา
 ไวหาบุตร เล็กน้อยใหญ่ ๆ พอถึง
 กำหนดพอกา เมืองก็มาตามกำหนด
 โดยเอา เมืองพอดัง เวลาที่ปรากฏว่า
 ขอโทษไม่ได้ เนื่องจากขามันใหญ่
 แล้วก็พาครอบครัวใหญ่สี่หน่วย นี่เป็น
 เลหเป็นเกลียวของ เจ้าอายมณีกอ
 เลยทองของมณีกอนไปอีก เจ้าหัวมากอ
 ว่า เอาเข้าไอนี้ เอาบุตรไอนี้แหละ
 เนอ อย่างนั้นเจ้าก็ไปเอาะมา เพาะ
 ขอยกยักเอาของนั้นไว้ ภายหลัง
 เจ้าอายจิ ไปเอาหน่วยเพียอีกวัน
 ว่าอย่างนั้นแหละ แล้วผลที่สุดพอกา
 เมืองก็ไปนำเมืองมา เสธราจนเต็ม
 เป็นการขอขมาเอาโทษได้อย่างเยี่ยม
 ลอยคงแก่บัคั่นเป็นถนนมา ไทยมาน
 ไทยเมืองก็เลยของ เจ้าอายมณีกอ
 เจ้าอายเมือง แล้วก็มา เจ้าอายเมือง
 ก็รักจาก เดร คือ เจ้าอายมา เป็น
 เขียง ภาษาทาคเสียวเพ็นว่ารักจาก
 เดรนี่เป็น เขียงก็เลยมีชื่อเขียง เมือง
 ก็คงแก่บัคั่นเป็นถนนมา

วิชา แล้วก็ไปหาบุตรหลวงตามา
 ไวหาบุตร เล็กน้อยใหญ่ ๆ พอถึง
 กำหนดพอกา เมืองก็มาตามกำหนด
 โดยเอา เมืองพอดัง เวลาที่ปรากฏว่า
 ขอโทษไม่ได้ เนื่องจากกะกรานันใหญ่
 แล้วก็พาครอบครัวใหญ่สี่ใบ นี่เป็น
 เลหเป็นเกลียวของสามเดรคนนั้น
 เลยทองของมณีกอนไปอีก หลวงทาก
 ว่า เอากะกรานี้ เอาบุตรนั้นแหละ
 นะ อย่างนั้นพวก เจ้าก็ไปหา มาเถะ
 ฉะนั้นจะยกเอาของนั้นไว้ ถ้าไม่
 สามเดร จะไปทำใบใหญ่กว่านั้น
 ว่าอย่างนั้นแหละ แล้วผลที่สุดพอกา
 เมืองก็ไปเอาเมืองมาใส่กะกรานเต็ม
 เป็นการขอขมาเอาโทษได้อย่างเยี่ยม
 รอยคงแก่บัคั่นเป็นถนนมา ชาวบาน
 ชาวเมืองก็เลยเรียกสามเดรคนนั้นว่า
 สามเดร เมือง แล้วก็มาสามเดรเมือง
 ก็รักจาก เดร คือ สามเดรมา เป็น
 เขียง ภาษาทาคเสียวเขาว่ารักจาก
 เดรนี่เป็น เขียงก็เลยมีชื่อเขียง เมือง
 ก็คงแก่บัคั่นเป็นถนนมา

เซียง เมือง เจ้าเมือง

เซียง เมือง เจ้าเมือง

นายฤทธิ อภิรักษ์ : ผู้เล่า

เดียงมีอยู่ว่ามีตัวเมียคนหนึ่ง
มีลูกชายคนหนึ่งชื่อว่า เซียงเมือง อยู่มา
มีหนึ่ง พ่อชวนลูกชายไปตัดไม้ในป่า พ่อ
สั่งว่า ระวังเหี้ยมหรือเขา เหนียวไปกินกลาง
ทางน้ำเน้อ ที่นี้เซียงเมืองได้ฟังพ่อสั่ง
อย่างนั้นแล้วก็นำบอกอ้อมแม่
เซียงเมืองก็ไปแถวหอเขากินกลางทาง
ส่วนพ่อนักเดินเรื่อยไปไม่ทันเห็น
เซียงเมืองเขาเดินเขาอยู่ทางหลัง พ่อ
ไประยะไกลแล้วไม่เห็นเซียงเมืองไป
ก็เลยนั่งรออยู่ริมไม้ต้นรอจนเหนื่อย
แล้วก็ไม่เห็นเซียงเมืองมา ก็เลย
ย้อนหลังทามาทหาเซียงเมือง ก็มาพบ
เซียงเมืองที่กำลังกินเขาอยู่พออวอ
ว่า เออหังละมานั่งกินเขาอยู่หนทางนั้น
มันยังไม่วางกินอะไร เซียงเมืองก็เลย
ตอบว่า พ่อเจ้าสั่งอ้อมเข้ามากินกลางทาง
อันลูป ออ ลูกเอ๋ย เอาไปเคี้ยวเคี้ยว
เคี้ยว เคี้ยวไปป่าเคี้ยวไปตัดไม้ว่า
แล้วสองพ่อลูกก็เดินทางลูปไปจน
ถึงป่าไม้ทองการจิปันแฉะนี้
เซียงเมืองก็พาไปถึงแล้วก็บอก

เรื่องมีอยู่ว่ามีตัวเมียคนหนึ่ง
มีลูกชายคนหนึ่งชื่อว่า เซียงเมือง อยู่มา
วันหนึ่ง พ่อชวนลูกชายไปตัดไม้ในป่า พ่อ
สั่งว่า ระวังเหี้ยมหรือเขา เหนียวไปกินกลาง
ทางควนนะ ที่นี้เซียงเมืองได้ฟังพ่อสั่ง
อย่างนั้นแล้วก็นำบอกอ้อมแม่
เซียงเมืองก็ไปแถวหอเขากินกลางทาง
ส่วนพ่อนักเดินเรื่อยไปไม่ทันเห็น
เซียงเมืองหยุดกินเขาอยู่ทางหลัง พ่อ
ไประยะไกลแล้วไม่เห็นเซียงเมืองไป
ก็เลยนั่งรออยู่ริมไม้ต้นรอจนเหนื่อย
แล้วก็ไม่เห็นเซียงเมืองมา ก็เลย
ย้อนหลังทามาทหาเซียงเมือง ก็มาพบ
เซียงเมืองที่กำลังกินเขาอยู่พออวอให้
ว่า ทำไมจึงมานั่งกินเขาอยู่หนทางนั้น
มันยังไม่วางกินอะไร เซียงเมืองก็เลย
ตอบว่า ก็พ่อสั่งให้เรามากินกลางทาง
นั้นรูไหม ออ ลูกเอ๋ย เอาไปเคี้ยวเคี้ยว
เคี้ยว เคี้ยวไปป่า เคี้ยวไปตัดไม้ ว่า
แล้วสองพ่อลูกก็เดินทางลูปไปจน
ถึงป่าไม้ทองการจิปันแฉะนี้
เซียงเมืองก็พาไปถึงแล้วก็บอก

กำลังตัดไม้ เชียงเมี่ยงก็ช่วยพดักไม้
 บางเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ว่าใจเชียงเมี่ยง
 น้อยากกลับมาแล้ว เชียงเมี่ยงอยากกลับ
 บ้าน ก็ไม่อาจจะออกมา
 อย่างใด จี๊วงพอกับกอยานพดาก
 กอเลยเอาไม้พมใส่หน้าเตาใส่เตา
 อันตะ น้ำมูกิน แล้วกอดไปบะ
 พอวา ไม่นับไปหลกัเตาทำตะแล้ว
 หันพอกเลยโมโห โอ เชียงเมี่ยง
 กับบ้าน เชียงเมี่ยงกลับมาถึงบ้านกอม
 มาแล้ว พอน้ำอ่างก็ตกตายเวลา
 นั้นเห็นกำลังจับ เออ กำลังจะเอา
 มาบ้าน เอากอดสองคนแมเล็ก เอานก
 เต็มอาหารหงหาเข้าป่าไวทอนลับไว
 เลี้ยงหมูที่เห็นจิเอาขมา แมกเห็น
 นำกับเชียงเมี่ยง เชียงเมี่ยงตอนนั้น
 เห็น มันจะกินหมอยางนั้นกอดเลยเอ
 ปากขอแมกว่า เอาหมอยางตัวหนึ่ง
 จังจิพดเลี้ยงและหน้าเอาขมาขอยัน
 หันแมกขอโคชคอก แมกตกกลาง
 หมมายางโตนั่ง พอลงมือเอามา
 ไร้ดเสียมรอยสกพดัก พดักกับจากป่า
 พดักกับมาจากป่า แมกเห็น
 พดากแมกคอกก็ใจ กอเลยเอาสกพ

กำลังตัดไม้ เชียงเมี่ยงก็ช่วยพดักไม้
 บางเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่ว่าใจเชียงเมี่ยง
 น้อยากกลับมาแล้ว เชียงเมี่ยงอยากกลับ
 บ้าน ก็ไม่อาจจะออกมา
 อย่างไม่ชวนพดักก็กลัวพดาก
 ก็เลยเอาไม้พมใส่หน้าเตาใส่เตา
 นั้นแตก น้ำไม่กินแล้วก็ไม่ออก
 พอวา ไม่นับไปหลกัเตาทำตะแล้ว
 หันพดักเลยโมโห โอ เชียงเมี่ยงให้
 กลับบ้าน เชียงเมี่ยงกลับมาถึงบ้านกม
 มอกแมวาพอน้ำอ่างก็ตกตายเวลา
 นั้นเขากำลังจับ เออ กำลังจะเอา
 มาบ้าน เรากสองคนแมเล็ก เรานก
 เต็มอาหารหงหาเข้าป่าไวทอนลับไว
 เลี้ยงหมูที่เขาคจะเอาขมา แมกเห็น
 คุยกับเชียงเมี่ยง เชียงเมี่ยงตอนนั้น
 เขา มันอยากกินหมอยางกับก็เลยออก
 ปากให้แมกว่า เอาหมอยางตัวหนึ่ง
 จังจะพดเลี้ยงและหน้าเอาขมาขอยัน
 หันแมกไม่โคชคอก แมกตกกลาง
 หมมายางตัวหนึ่ง พอลงมือเอามา
 ไร้ดเสียมรอยสกพดัก พดักกับจากป่า
 พดักกับมาจากป่า หันแมกเห็น
 พดาก แมกคอกก็ใจ ก็เลยเอาสกพ

เจ้าเล่ห์ไปแค พอลงบันไดยีนก็
 ตาลุกเลยแหละ เพราะวางหมากไม่
 เคยกิน พอพอกถึงเรื่องหมากน้ำลาย
 เพ็นก็ไหล เพ็นก็เลยตกลงกับ
 ศรีธนญชัย อาให้ยืมหมอล้ำจืด
 หมากกินที่นั่นพอลงว่าอย่างนั้น นั่นแล้ว
 ศรีธนญชัยก็ขึ้นไป ข้างไปบ้านลุงซึ่งป่า
 เป่าอยู่บ้านอยู่นั้น ไปบอากับป้าว่า จี
 เอาหมานี้มาแลกทองแดงป้าบอกว่า มา
 แลกทองแดง ป้านึกอ้อมเอียงเอียง ว่า
 บอเอา หมากจีโอมาแลกทองแดง
 นี่เอาเนอ เอียงเอียงก็เลยบอว่า
 ลุงสั่งอ้อเอาป้าอันกับเอา ที่นี้
 เอียงเอียงจึงเอามา สอกลงว่า ป้า
 เอา ป้าขอ ป้าเอา ลุงก็สั่งเสียง
 มาวา อ้อเนอ อ้อเนอ ที่นั่นส่วนลุงก็
 เข้าใจว่าขโมยเอาหมอล้ำจืดความกัน
 แรกความจึงแหม่นจิเอาหมานี้แลก
 ทองแดง ที่นั่นพอโคยีนแล้วอย่างนั้น
 แล้วเอียงก็ ป้านึกเอาทองแดงให้
 น้า เอียงเอียง อัน เอียงเอียงก็คักหม้อ
 ป้าอัน พอโคทองแดงแล้ว เอียงเอียง
 ก็เดินทางต่อไป อ้อเนอเอียงเอียง

ทานใส่หมไปทนาย พอลงบันไดยีนก็
 ตาลุกเลยแหละ เพราะวางหมากไม่
 เคยกิน พอพอกถึงเรื่องหมากน้ำลาย
 ทานก็ไหล ทานก็เลยตกลงกับ
 ศรีธนญชัย อาให้ยืมหมอล้ำจืดให้
 หมากกินที่นั่นพอลงว่าอย่างนั้น นั่นแล้ว
 ศรีธนญชัยก็ขึ้นไป เติมน้ำบ้านลุงซึ่งป่า
 เป่าอยู่บ้านอยู่นั้น ไปบอกับป้าว่า จะ
 เอาหมานี้มาแลกทองแดง ป้าก็ว่า มา
 แลกทองแดง ป้านึกอ้อมเอียงเอียง ว่า
 ไม่เอา หมากจีโอมาแลกทองแดง
 นี่ไม่เอาละ เอียงเอียงก็เลยบอว่า
 ลุงสั่งให้เอาป้านึกไม่เอา ที่นี้
 เอียงเอียงจึงตะโกนมายังลุงว่า ป้าไม่
 เอา ป้าไม่ให้ ป้าไม่เอา ลุงก็สั่งเสียง
 มาวา ให้หนีให้หนี ที่นั่นส่วนลุงก็
 เข้าใจว่าขโมยเอาหมอล้ำจืดเรื่องกัน
 แรกความจึงแหม่น จะเอาหมานี้แลก
 ทองแดง ที่นั่นพอโคยีนแล้วอย่างนั้น
 แล้วเอียงก็ ป้านึกเอาทองแดงให้
 โอ เอียงเอียงนั้น เอียงเอียงก็คักหม้อให้
 ป้าอัน พอโคทองแดงแล้ว เอียงเอียง
 ก็เดินทางต่อไป เติมน้ำเอียงเอียง

มาแล้วก็คอยเฝ้ามาขึ้นเพื่อจะไต่หาย
เหนื่อยและทนเวลาไต่คอยไปทำพิธี
การอยู่ข้างทาง ซึ่งจะมีคนขึ้นมาผ่านไป
มาคนใดคนหนึ่งและเรียงเรียงกันก็
เอาเศษทองที่ไต่มาจากบ้านป้านเอา
ไปหมกกินไว้ แล้วก็เอาเศษไม้เสี้ยน
หนึ่ง ยาวก็ประมาณสักสองศอก เมื่อ
เอาทองไปฝังไว้แล้ว เรียงเรียงนี้
ก็เอาไม้ไผ่ไปปัก ไปตีหินที่เอาทองไป
ฝังไว้ขึ้น แล้วก็เอามือไปค้ำเอาทอง
เอามา แล้วก็ไปตีบนอื่นอีกหลาย ๆ
บนที่เอาทองไปฝังไว้ จำใจอยู่ ไป
ตีก็ไต่ทองขึ้นมา ที่นี้ยังมีเงินมีชาคน
หนึ่ง เห็นขึ้นมามาทางนี้และมาเห็นถาด
เรียงเรียงว่า เจ้าเอ็งเห็น
เรียงเรียงก็บอกว่าขอมีไม้วิเศษ
อยู่นั่นหนึ่ง ขอยืมเงินเล็กน้อย
ไต่ หินบ่เชื่อขอยืมจ๊ะขอยืม เรียงเรียง
ก็เลยตักช้อนขึ้นมาขึ้นมาข้าง ตีแล้ว
ก็มีทองอยู่แท้ ๆ ที่นี้เจ้าขายนะไต่ไม้
วิเศษนี้เอาแท้อวาทินศรีธนะขุยก
ถาดะไต่ก็จ๊ะแล้วเจ้าตองเอา
แลกเอา ขายนั่นเห็นก็จ๊ะ เห็น

มาแล้วก็คอยเฝ้ามาขึ้นเพื่อจะไต่หาย
เหนื่อยและทนเวลาไต่คอยไปทำพิธี
การอยู่ข้างทาง ซึ่งจะมีคนขึ้นมาผ่านไป
มาคนใดคนหนึ่งและเรียงเรียงกันก็
เอาเศษทองที่ไต่มาจากบ้านป้านเอา
ไปฝังกินไว้ แล้วก็เอาเศษไม้เสี้ยน
หนึ่ง ยาวก็ประมาณสักสองศอก เมื่อ
เอาทองไปฝังไว้แล้ว เรียงเรียงนี้
ก็เอาไม้ไผ่ไปปัก ไปตีหินที่เอาทองไป
ฝังไว้ขึ้น แล้วก็เอามือไปค้ำเอาทอง
ออกมา แล้วก็ไปตีที่อื่นอีกหลาย ๆ
ที่ ที่เอาทองไปฝังไว้ จำใจอยู่ ไป
ตีก็ไต่ทองขึ้นมา ที่นี้ยังมีเงินมีชาคน
หนึ่ง เห็นขึ้นมามาทางนี้และมาเห็นถาด
เรียงเรียงว่า ทานหาอะไร
เรียงเรียงก็บอกว่าฉันมีไม้วิเศษ
อยู่นั่นหนึ่ง ขอยืมเงินเล็กน้อย
ไต่ หินบ่เชื่อฉันจะไต่ให้ เรียงเรียง
ก็เลยตักไต่ขึ้นมาขึ้นมาข้าง ตีแล้ว
ก็มีทองอยู่จริง ๆ ที่นี้เจ้าขายนะไต่ไม้
วิเศษนี้เหลือเกินที่นี้ศรีธนะขุยก
ถาดอยากไต่จะให้แท้อวาทินศรีธนะ
แลกเอา ขายนั่นเห็นก็จ๊ะ เห็น

จีได้ไม้วิเศษที่ไม่ดีเรียกเงินเรียกทอง
 ได้ เพื่อก่อเลยเอาผ้าแลกเอาไม้ของ
 เรียงเรียงกัน พันพอเรียงเรียงไคมา
 แล้ว เรียงเรียงก็เดินทางต่อไป
 เดินทางต่อไปต่อไป พอค่าแล้วต่อไป
 อาศัยนอนบน พักบน เส่ เส่ เส่
 นเพื่อก่ออ้ออาศัยพักนอนน้อยอัน
 เรียงเรียงก็เอาไปมัดไว้คอก หน้า
 บ้านเส่ เส่ เส่ คนแต่เซาหมกเนยะ
 เรียงเรียงก็เกิดเอาเสาทอง เอาไป
 มกกับขี้มันไว้ แล้ววกตนเซาหมาก
 เอาทะแวงเนยะ เอาทะแวงไป
 ลอนเอาหมา ลอนเอาหมาโกโทอง
 ได้ ทองมาพันเส่ เส่ เส่ เพื่อก่อ
 สงสัยว่า เรียงเรียงเนยะเอ็ดหงจ้ง
 ไปคอกคือขี้คอกมาเป็นเวลาไม่นาน
 จ้งรอกคน รอกแอมไปจ้ง คน รอดะ
 แอมไปจ้งแล้ว แล้วเห็นว่าเรียงเรียง
 กำลังลอนเอาทองอยู่ อัน เอาทองอยู่
 แล้วโกโกลาหมากมาเบาะฮ่อเส่ เส่
 เส่ เส่ เส่ ไปจ้ง เรียงเรียง
 ลอนเอาทองจากขี้มันแล้วโกกลา
 ว่าเอ็ดหงจ้งจ้งมีทอง เรียงเรียง
 โกเบาะว่า มา มาของมีคันทันว่าฮื่อ

จะได้ไม้วิเศษที่ไม่ดีเรียกเงินเรียกทอง
 ได้ เขาก็เลยเอาผ้าแลกเอาไม้ของ
 เรียงเรียงกัน พันพอเรียงเรียงไคมา
 แล้ว เรียงเรียงก็เดินทางต่อไป
 เดินทางต่อไปต่อไป พอค่าแล้วต่อไป
 อาศัยนอนบน พักบน เส่ เส่ เส่
 นเพื่อก่ออ้ออาศัยพักนอนน้อยอัน
 เรียงเรียงก็เอาไปมัดไว้คอก หน้า
 บ้านเส่ เส่ เส่ คนแต่เซาหมก
 เรียงเรียงก็เกิดเอาเสาทอง เอาไป
 มกกับขี้มันไว้ แล้ววกตนเซาหมาก
 เอาทะแวงเนยะ เอาทะแวงไป
 ลอนเอาหมา ลอนเอาหมาโกโทอง
 ได้ ทองมาพันเส่ เส่ เส่ เพื่อก่อ
 สงสัยว่า เรียงเรียงนี้ทำอะไรจ้ง
 ไปคอกคือขี้คอกมาเป็นเวลาไม่นาน
 จ้งให้คนใช้แอมไปคอก คนใช้
 แอมไปคอกแล้ว แล้วเห็นว่าเรียงเรียง
 กำลังลอนเอาทองอยู่ อัน เอาทองอยู่
 แล้วโกโกลาหมากมาเบาะฮ่อเส่ เส่
 เส่ เส่ เส่ ไปจ้ง เรียงเรียง
 ลอนเอาทองจากขี้มันแล้วโกกลา
 ว่าทำอะไรจ้งจ้งมีทอง เรียงเรียง
 โกเบาะว่า มา มาของมีคันทันว่าฮื่อ

เป็นเงินเป็นทอง ถ้าซื้อแล้วอย่าเอาไป
 หืม ซื้อแล้วจงเอาไปซ่อนเอาทองได้
 ได้ทองแล้ว พ่อเศรษฐีได้ฟังอย่างนั้นก็
 ยะไคมาเอาแต่เอวว่า กอชอริมา
 จากเมืองเมียงนี้ จิเอาตัวหาเลขบว่า
 จิเอาลาคาหาเลขบขอซื้อเอะ
 เมืองเมียงนี้ก็ทำที่เป็นว่าขาย
 แรกออกก็เศรษฐีได้ กอกลงว่าขอ
 เศรษฐีซื้อเอาในลาคาแพง พ่อซื้อ
 แล้วเมืองเมียงก็เคียดทอไป ส่วน
 เศรษฐีนั้น เมื่อไคมาแล้ว เวลาซื้อ
 เอาเคียดไปซ่อนเอาทองที่อยู่ขึ้นมา
 กอเห็นมี บบเคียดไคทองเลยเศรษฐี
 นั้น ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าทีพอบาน
 แม่เมืองหาว่า เมืองเมียงเบียดโกหก
 หลอกกลางเห็น หันเจ้าหน้าทีเห็นก็
 คักตามไปจับ เมืองเมียงไคฐานโกหก
 ว่าจิเอาไปลงโทษตัดเอาเสีย เอา
 เมืองเมียงนี้ใส่กระสอบไปมัดแล้ว
 หามกับไปสองคน ระยะทางมันไกลก็
 รู้สึกว่าเหนื่อยเมื่อยล้าเต็มที่แล้ว
 กอเลยเอาเมืองเมียงเบียด วางไว้
 ข้างวางไว้ข้างถนนนั้น ริมถนนที่นี้พวก

เป็นเงินเป็นทอง ถ้าซื้อแล้วอย่าเอาไป
 หืม ซื้อแล้วจงเอาไปซ่อนเอาทองได้
 ได้ทองแล้ว พ่อเศรษฐีได้ฟังอย่างนั้นก็
 ยากไคมาเหลือเกิน ก็ขอซื้อ
 จากเมืองเมียงนี้ จะเอาตัวหาไรไม่ว่า
 จะเอาลาคาหาไรไม่ขอซื้อเอะ
 เมืองเมียงนี้ก็ทำเป็นว่าไม่ยอมขาย
 แรกออกเศรษฐีไม่ได้ ก็กลงว่าให้
 เศรษฐีซื้อเอาในลาคาแพง พ่อซื้อ
 แล้วเมืองเมียงก็เคียดทอไป ส่วน
 เศรษฐีนั้น เมื่อไคมาแล้ว เวลาซื้อ
 เอาเคียดไปซ่อนเอาทองที่อยู่ขึ้นมา
 ก็ไม่เห็นมี ไม่เคยไคทองเลยเศรษฐี
 นั้น ไปแจ้งความกับเจ้าหน้าทีพอบาน
 แม่เมืองหาว่า เมืองเมียงนี้โกหก
 หลอกกลางเขาหันเจ้าหน้าทีเขาก็
 คักตามไปจับ เมืองเมียงไคฐานโกหก
 ว่าจะเอาไปลงโทษตัดเอาเสีย เอา
 เมืองเมียงนี้ใส่กระสอบไปมัดแล้ว
 หามกับไปสองคน ระยะทางมันไกลก็
 รู้สึกว่าเหนื่อยเมื่อยล้าเต็มที่แล้ว
 ก็เลยเอาเมืองเมียงที่วางไว้
 ข้างวางไว้ข้างถนนนั้น ริมถนนที่นี้พวก

ที่ห้ามมากไปแะคัมสรวายาเมา พอ
 อีกสักครู่หนึ่งก็มีคนชี้ทางสวนทางมา มา
 จากทางเหนือ ศรีธมมชยก็ยืนอยู่
 ในกระสอบ เห็นช้างมา เห็นคนขี่ช้าง
 มา ความช้างนั้นแหละมากขวนว่ามี
 โทษแต่พอจะไรจึงไถ้อย ไถ้อยู่ใน อยู่
 ในกระสอบนี้ ศรีธมมชยก็ตอบว่า บ
 ได้มีโทษแต่พอจะไร ไม่ได้มีความผิด
 ผิดอะไร ท่าน พระเจ้าแผ่นดินเมืองนั้น
 ไม่มี เขาก็จะเอาฉันนี้เป็น
 พระเจ้าแผ่นดินแทน ฉันเป็นไม่ได้
 ฉันไม่มีวิชาความรู้ปกครองบ้านเมือง
 เขาก็เอาโทษฉัน ถ้าว่าห้ามอย่า
 เป็นพระเจ้าแผ่นดินมาอยู่กระสอบนี้เถอะ
 ฉันจะออกให้ ฉันจะออกกระสอบไป
 แล้วท่านเอาร่างให้ฉัน ท่านเข้ามา
 อยู่ในกระสอบนี้ท่านจะไคเป็น
 พระเจ้าแผ่นดิน ฉันขายฉันนั้นก็ออกก็
 เจอแต่ เข็มจีไคเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 กอดกอดกันอย่างนั้น เข็มเข็มไค
 รางไปไครางไปแล้ว เอาร่างนี้ไป
 ฆ่า ไปฆ่าความทองเลย ความทอง
 แล้วกรางนั้นก็ตาย ป่อยสอแสง
 ลงกิน แสงก็เข้าไปกินอยู่ในโครงร่าง

ที่ห้ามมากไปแะคัมสรวายาเมา พอ
 อีกสักครู่หนึ่งก็มีคนชี้ทางสวนทางมา มา
 จากทางเหนือ ศรีธมมชยก็ยืนอยู่
 ในกระสอบ เห็นช้างมา เห็นคนขี่ช้าง
 มา ความช้างนั้นแหละมากขวนว่ามี
 โทษแต่พอจะไรจึงไถ้อย ไถ้อยู่ใน อยู่
 ในกระสอบนี้ ศรีธมมชยก็ตอบว่า ไ
 ได้มีโทษแต่พอจะไร ไม่ได้มีความผิด
 ผิดอะไร ท่าน พระเจ้าแผ่นดินเมืองนั้น
 ไม่มี เขาก็จะเอาฉันนี้เป็น
 พระเจ้าแผ่นดินแทน ฉันเป็นไม่ได้
 ฉันไม่มีวิชาความรู้ปกครองบ้านเมือง
 เขาก็เอาโทษฉัน ถ้าว่าห้ามอย่า
 เป็นพระเจ้าแผ่นดินมาอยู่กระสอบนี้เถอะ
 ฉันจะออกให้ ฉันจะออกกระสอบไป
 แล้วท่านเอาร่างให้ฉัน ท่านเข้ามา
 อยู่ในกระสอบนี้ท่านจะไคเป็น
 พระเจ้าแผ่นดิน ฉันขายฉันนั้นก็ออกก็
 ใจจริง ท่านจะไคเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 ก็กอดกันอย่างนั้น เข็มเข็มไค
 รางไปไครางไปแล้ว เอาร่างนี้ไป
 ฆ่า ไปฆ่าความทองเลย ความทอง
 แล้วกรางนั้นก็ตาย ป่อยสอแสง
 ลงกิน แสงก็เข้าไปกินอยู่ในโครงร่าง

อันแหละ มาเรียงเรียงนี้เห็นว้าวาง
 เนี่ยะ เห็นว่าแรงก็เข้าไปกินอยู่ใน
 โครงร่างนี้หลายตัวแล้ว เรียงเรียงก็
 เอาเข้าชีวิตนี้ไปครุฑนั้นความไว
 นั้น ไปครุฑนั้นความไวแล้ว
 เรียงเรียงก็ขึ้นชื่อคอราง ไค้ไม่เสีย
 เสียอันหนึ่งยาวประมาณสักแขนหนึ่ง
 และที่ทองช้างพืดทองช้าง แสงที่
 อยู่ในโครงร่างอันตกใจ มันก็บิน
 ลม ช่างตัวนั้นก็เลยเหาะไปบนอากาศ
 ไค้ ด้วยความแรงของแสงที่อยู่ใน
 อันแหละคือว่าศรีธมมัญชยคฤคยทอง
 ช่างอันแสงมันตกใจอยู่ข้างในนั้น ทุก
 ณะขณะที่เหาะไปภาหาวาตือฮือ
 แสงตกใจอยู่ ช่างก็เลยค่อยหย่อนลง
 ขณะที่เหาะไปนั้นผ่านทุ่งไร่นาอันมีน้อย
 เป็ดใหญ่ประปรายพลเมืองนอก
 เห็นหัวหมาว้างตัวนี้เหาะไค้ เรื่องนี้
 ก็ทราบถึงพระเจ้าแผ่นดิน
 พระเจ้าแผ่นดินก็ไค้เอา ไค้สะเทก
 เอาะมาทอพระเนตรด้วยตาตัวเอง
 เลย เมื่อนำเห็นอย่างนั้นแล้ว ก็เป็น
 ความจริง ที่นี้ศรีธมมัญชยก็เอาร่างลงมา
 จากอากาศ พระเจ้าแผ่นดินก็เข้าไป
 พบเรียงเรียงอันว้าวางตัวนี้เป็นร่าง

นั้นแหละ โอ้เรียงเรียงนี้เห็นว้าวาง
 นี้ เห็นว่า แรงก็เข้าไปกินอยู่ใน
 โครงร่างนี้หลายตัวแล้ว เรียงเรียงก็
 เอาเข้าชีวิตนี้ไปครุฑนั้นความไว
 นั้น ไปครุฑนั้นความไวแล้ว
 เรียงเรียงก็ขึ้นชื่อคอราง ไค้ไม่เสีย
 เสียอันหนึ่งยาวประมาณสักแขนหนึ่ง
 และที่ทองช้างพืดทองช้าง แสงที่
 อยู่ในโครงร่างนั้นตกใจ มันก็บิน
 ลม ช่างตัวนั้นก็เลยเหาะไปบนอากาศ
 ไค้ ด้วยความแรงของแสงที่อยู่ใน
 อันแหละคือว่าศรีธมมัญชยคฤคยทอง
 ช่างให้แสงมันตกใจอยู่ข้างในนั้น ทุก
 ณะขณะที่เหาะไปภาหาวาตือฮือ
 แสงตกใจอยู่ ช่างก็เลยค่อยหย่อนลง
 ขณะที่เหาะไปนั้นผ่านทุ่งไร่นาอันมีน้อย
 เป็ดใหญ่ประปรายพลเมืองใดกรก
 เห็นหัวหมาว้างตัวนี้เหาะไค้ เรื่องนี้
 ก็ทราบถึงพระเจ้าแผ่นดิน
 พระเจ้าแผ่นดินก็ไค้เอา ไค้สะเทก
 ออกมาทอพระเนตรด้วยตาพระองค์เอง
 เลย เมื่อนำเห็นอย่างนั้นแล้ว ก็เป็น
 ความจริง ที่นี้ศรีธมมัญชยก็เอาร่างลงมา
 จากอากาศ พระเจ้าแผ่นดินก็เข้าไป
 พบเรียงเรียงอันว้าวางตัวนี้เป็นร่าง

วิเศษ เป็นช้าง ยะไ้ไปเป็นช้างคู่
 บารมี คุมมาคุมเมือง จิชอบะเรียงเมือง
 นี้จิเอาลาควาเทวเลอ ถิแพบทองคอ
 ลงกันขอต่ออกอจิเอาและ ขอต่อ
 เรียงเมืองนี้บะลาควา เรียงเมือง
 นี้ก็ปฏิเสธว่าจิมสอ แต่
 พระเจ้าแผ่นดินเห็นก้อยะไ้
 เอาเทเอาว่า เรียงเมืองก็เลยตก
 ลงใจว่า บะลาควาเลยร้างตัวนี้
 พระเจ้าแผ่นดินไปละอันนี้แหละ แต่
 ขอทำสัญญาไว้อย่างหนึ่ง ถ้า
 พระเจ้าแผ่นดินเฝียะหมกฏวาสนา
 ลมหายตายจาก เรียงเมืองจิขอเป็น
 พระเจ้าแผ่นดินแทน ที่นี้พอว่าอย่างนั้น
 แล้วพระเจ้าแผ่นดินก็ตกลงตกลงทำ
 สัญญาให้ เรียงเมืองตามที่ เรียงเมือง
 กอการัน พอทำสัญญากันตกลงแล้ว
 พระเจ้าแผ่นดินก็ จิขิร้างเหาะฮอ
 ประหารนพลเมืองเห็น พระเจ้าแผ่นดิน
 ก็ขึ้นชื่อร้าง โดยการแนะนำของ
 เรียงเมืองนี้แหละ เวลาที่ร้างนั้น
 ฮอเอาไม่มืทองร้างนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 กอเอคอย่าง เรียงเมืองบะอัน พอ
 พระเจ้าแผ่นดินขึ้นชื่อร้างแล้วกอเอาไม่

วิเศษ เป็นช้างอยากได้ไปเป็นช้างคู่
 บารมี คุมมาคุมเมือง จะขอกับเรียงเมือง
 นี้จะเอาราคาเทวไร ถูกแพบไม่ทองคอ
 รongกันขอให้ให้จะเอาละ ขอให้
 เรียงเมืองนี้บอกราคา เรียงเมือง
 นี้ก็ปฏิเสธว่าจะไม่ให้ แต่
 พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ก็อยากได้
 เหลือเกิน เรียงเมืองก็เลยตก
 ลงใจว่าไม่เอาอะไรเลยร้างตัวนี้ ให้
 พระเจ้าแผ่นดินไปเปล่า ๆ นี่แหละแต่
 ขอทำสัญญาไว้อย่างหนึ่ง ถ้า
 พระเจ้าแผ่นดินหมกฏวาสนา
 ลมหายตายจาก เรียงเมืองจะขอเป็น
 พระเจ้าแผ่นดินแทน ที่นี้พอว่าอย่างนั้น
 แล้วพระเจ้าแผ่นดินก็ตกลงตกลงทำ
 สัญญาให้ เรียงเมืองตามที่ เรียงเมือง
 กอการัน พอทำสัญญากันตกลงแล้ว
 พระเจ้าแผ่นดินก็จะร้างเหาะให้
 ประชาชนพลเมืองเห็น พระเจ้าแผ่นดิน
 ก็ขึ้นชื่อร้างโดยการแนะนำของ
 เรียงเมืองนี้แหละ เวลาที่ร้างนั้น
 ให้เอาไม่มืทองร้างนี้พระเจ้าแผ่นดิน
 ก็ทำอย่าง เรียงเมืองบอกราคา พอ
 พระเจ้าแผ่นดินขึ้นชื่อร้างแล้วกอเอาไม่

ไปที่ห้องช้าง ที่ห้องช้างนั้น อันแรงที่
 อยู่ในโรงช้างนั้นก็ตกใจจนล้มไป
 ช้างพระเจ้าแผ่นดินก็เหาะไปได้
 ประชานพลเมืองก็เห็นทุกคนว่า
 ช้างนั้นเหาะได้ ที่บังเอิญ
 พระเจ้าแผ่นดินที่ซัดช้างอยู่นั้น
 เหลียวหลังมา เหลียวหลังมา มาเห็น
 ฝูงสัตว์ที่อยู่ในห้องช้างนั้น ที่
 ศรีษะอยู่ด้วยความไวนั้น อันนั้นเป็น
 มิเกลอน ฝูงสัตว์ที่พระเจ้าแผ่นดินเห็น
 กวาวอย่างนั้น เห็นก็ไปจึงเอะพอ
 เห็นจึงเอะแล้ว มาแรงที่อยู่ใน
 โรงช้างนั้นมันก็บินออกมาได้หมด พอ
 บินออกมาได้หมดแล้วช้างก็ไม่มี
 แรงจะเหาะได้ต่อไป ก็เลยตกลงมา
 พระเจ้าแผ่นดินก็ตาย เมื่อ
 พระเจ้าแผ่นดินตายแล้ว หมออำมาตย์
 มขมนตรี ขนางชั้นผู้ใหญ่ ก็จะไปเลือก
 เห็นกันฮือหาผู้ที่จะมาเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 แทนแผ่นดินก็เห็นวามสมควรเอาคนนั้น
 กอเห็นวามสมควรเอาคนนั้น กำลังปรึกษา
 จิตตังทั้งเป็นพระเจ้าแผ่นดินแทน
 นี้แหละ ที่คนตอนที่พระเจ้าแผ่นดินตก

ไปที่ห้องช้าง ที่ห้องช้างนั้น อันแรงที่
 อยู่ในโรงช้างนั้นก็ตกใจจนล้มไป
 ช้างพระเจ้าแผ่นดินก็เหาะไปได้
 ประชานพลเมืองก็เห็นทุกคนว่า
 ช้างนั้นเหาะได้ ที่บังเอิญ
 พระเจ้าแผ่นดินที่ซัดช้างอยู่นั้น
 เหลียวหลังมา เหลียวหลังมา มาเห็น
 ฝูงสัตว์ที่อยู่ในห้องช้างนั้น ที่
 ศรีษะอยู่ด้วยความไวนั้น อันนั้นเป็น
 อะไรนี้ฝูงสัตว์ที่พระเจ้าแผ่นดินพระองค์
 กวาวอย่างนั้น พระองค์ก็ไปจึงออกพอ
 พระองค์ก็ออกแล้ว พวกแรงที่อยู่ใน
 โรงช้างนั้นมันก็บินออกมาได้หมด พอ
 บินออกมาได้หมดแล้วช้างก็ไม่มี
 แรงจะเหาะได้ต่อไป ก็เลยตกลงมา
 พระเจ้าแผ่นดินก็ตาย เมื่อ
 พระเจ้าแผ่นดินตายแล้ว พวกอำมาตย์
 มขมนตรี ขนางชั้นผู้ใหญ่ ก็จะไปเลือก
 เห็นกันให้หาผู้ที่จะมาเป็นพระเจ้าแผ่นดิน
 แทน คนนั้นก็เห็นวามสมควรเอาคนนั้น คนนี้
 ก็เห็นวามสมควรเอาคนนั้น กำลังปรึกษา
 จะแต่งตั้งกันเป็นพระเจ้าแผ่นดินแทน
 นี้แหละ ที่คนตอนที่พระเจ้าแผ่นดินตก

ข้างกายนี้ บ้าเรียงเมืองกอบุจกเื่อง
 อยู่น่า บ้าเรียงเมืองพอเห็นพื้นปึกษา
 ยังนั้น เรียงเมืองกอบุจกเื่องที่ประชุมพวก
 อำมาตย์มนตรีนั้น ที่เรียงเมืองกอบุจ
 ว่าแผนเอนจิเป็นได้ เป็น
 พระเจ้าแผ่นดินนะ ต้องเป็นขอยนี้ เป็น
 พระเจ้าแผ่นดินนะ จึงจึตองได้ หมมช
 อำมาตย์มนตรีว่า เจ้าเป็นได้ เจ้ามี
 เชือกนักริยเื่องนี้ หลอเจ้าจินาเป็น
 พระเจ้าแผ่นดิน เรียงเมืองกอบุจเื่อง
 หมันฟังว่า ขอยนี้ได้ทำสัญญา
 พระเจ้าแผ่นดินไว้แล้ว ถ้าเพิ่มค
 บัญชาสนาคุมหายตายจากไป พื้นฮอชอย
 เป็นพระเจ้าแผ่นดินแทน สัญญาพันก
 เขียนไว้ฮอชอยนี้ สู่เจ้าหรือสู่เจ้าก
 บังนี้แค เรียงเมืองกอบุจเื่องนั้น
 เอลมาฮอยบง พอเอะมาฮอยบงแล้ว
 กอบุจเื่องนี้คักคักคาน คกลงเรียงเมืองก
 ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ครองราชสมบัติ
 สืบต่อเมืองนี้ ้วยความสุขสำราญทั่ว
 หนากัน

ข้างกายนี้ ไอ้เรียงเมืองกอบุจเื่อง
 อยุ่ควย ไอ้เรียงเมืองพอเห็นเขาปึกษา
 อย่างนั้น เรียงเมืองกอบุจเื่องที่ประชุมพวก
 อำมาตย์มนตรีนั้น ที่เรียงเมืองกอบุจ
 ว่า ใครจะเป็นไม่ได้ เป็น
 พระเจ้าแผ่นดินนะ ต้องเป็นฉันนี่ เป็น
 พระเจ้าแผ่นดินนะ จึงจะเป็นได้ พวกข
 อำมาตย์มนตรีว่า ท่านเป็นไม่ได้ ท่านไม่มี
 เชือกนักริยเื่องอะไรท่านจะมาเป็น
 พระเจ้าแผ่นดิน เรียงเมืองกอบุจเื่องให้
 พวกนั้นฟังว่า ฉันมีได้ทำสัญญากับ
 พระเจ้าแผ่นดินไว้แล้ว ถ้าพระองค์หมค
 บัญชาสนาคุมหายตายจากไปพระองค์ให้ฉัน
 เป็นพระเจ้าแผ่นดินแทน สัญญาพรของคัก
 เขียนไว้ให้ฉันนี้ พวกท่านไม่เชื่อพวกท่านก็
 คุ้มนี้ เรียงเมืองกอบุจเื่องนั้น
 ออกมาให้ค พอออกมาให้คแล้ว
 ก็ไม่มีใครคักคักคาน คกลงเรียงเมืองก
 ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ครองราชสมบัติ
 สืบต่อเมืองนี้ ้วยความสุขสำราญทั่ว
 หนากัน

ตัวละครนางสนม

พลเอกพระยาหลวงสระ

นายไชยา แก้วเกตุ ผู้เล่า

นิทานเรื่องที่สองที่เฮาจิว่า
 สู้ฟั้งนี้ก็เป็นนิทานเปล่าเปล่าเหมือนกัน
 เกี่ยวกับเป็นเรื่องของบ่าวเรียงเมียง
 ตอนโกหกพระยาหลวงสระเนอเลื่องก้อมืออยู่
 ว่ามีเมืองหนึ่งมีพระยาเป็นเจ้าปกครอง
 ประเทศอยู่พนมก้อมือมาตยเสนาเป็น
 จ่าวนมากมายและมีหลายแผนกด้วย
 แล้วก็เรียงเมียงก้อมือมาตยเสนาหนึ่งซึ่ง
 ได้เป็นหัวหน้ามาตยโกธิตพระยาถ้าหากว่า
 พระยาพระยาเมืองนั้นต้องการจะสนทนากัน
 ล้อว่าต้องการจะใช้สติปัญญาแก้ไขอะไร
 แล้วก็นักปรีชาเรียงเมียงมียุทธ์
 หนึ่งพระยาก็รักใจกันมากอยากจลันฮอ
 มันสนทนากันแต่คิดถึงปัญญา
 เรียงเมียงก็บอกเลยใจว่ามาตยเสนา
 ไปตามตัวมาไปตามตัวมาแล้วก็ไปนั่ง
 อยู่แล้วพระยาก็ไปนั่งอยู่ที่พลบพลาศาลา
 ลิมสะวันตาแล้วก็นั่งมาตยเสนา
 ตัวมาเรียงเมียงไปหาที่พระยาเห็นมา
 เรียงเมียงก็บอกบ่าวเรียงเมียงไปนั่ง
 บ่าวเรียงเมียงก็เลยถามว่าพระยาของ

นิทานเรื่องที่สองที่เราะจะเล่า
 ให้ฟังนี้ก็เป็นนิทานเปล่าเปล่าเหมือนกัน
 เกี่ยวกับเป็นเรื่องของไอเรียงเมียง
 ตอนโกหกพระยาหลวงสระเนอเลื่องก้อมืออยู่
 ว่ามีเมืองหนึ่งมีพระยาเป็นเจ้าปกครอง
 ประเทศอยู่พนมก้อมือมาตยเสนาเป็น
 จ่าวนมากมายและมีหลายแผนกด้วย
 แล้วก็เรียงเมียงก้อมือมาตยเสนาหนึ่งซึ่ง
 ได้เป็นหัวหน้ามาตยโกธิตพระยาถ้าหากว่า
 พระยาพระยาเมืองนั้นต้องการจะสนทนากัน
 หรือว่าต้องการจะใช้สติปัญญาแก้ไขอะไร
 แล้วก็นักปรีชาไอเรียงเมียงมียุทธ์
 หนึ่งพระยาก็รักใจกันมากอยากจลันฮอ
 มันสนทนากันบางจะคิดถึงปัญญาไอ
 เรียงเมียงบ้างก็เลยใจว่ามาตยเสนา
 ไปตามตัวมาไปตามตัวมาแล้วก็ไปนั่ง
 อยู่แล้วพระยาก็ไปนั่งอยู่ที่พลบพลาศาลา
 ลิมสะวันตาแล้วก็นั่งมาตยเสนา
 ตัวไอเรียงเมียงไปหาที่พระยาเห็นไอ
 เรียงเมียงก็เรียกไอเรียงเมียงไปนั่ง
 ไอเรียงเมียงก็เลยถามว่าพระยาเรียก

ชานอมมา ออกมี หลอชานอมมีระ
 มี หลอจิ รือชานอมแคะยากอบาะ
 ว่ากันบะ รือโกเอ็ดหัง เคะกันยะฮือโก
 ลองทัวะกันเบ้งน้อยนะกันยะฮือโก
 ลองทัวะกันเบ้งน้อยนึ่ง เขาว่าโกปัญาดี
 สามารถเอ็ดโกทุกสิ่งทัวะ โคทุกสิ่ง
 หุกอบาง เป็นผลสำเร็จ โคลงทัวะกันลง
 ส่นี่ละเอาโกลองทัวะกันลงส่นี่ละ
 โคจิทัวะเอ็ดกะเลอฮือกันลง ไปเฮอ
 ในน้ำอูกวางส่นี่ละแม่พอบา เรียงเมียง
 โค้งฟ้างนึ่งแม่แสดงละครอย่าง
 ส่นี่ละสนมเอ็ดคือแม่ท้าวหน้า เกร้าตอก
 ตกใจท้าวหน้า เกร้าแสดงว่าจนแถมจน
 ปัญาและกราบทูลพระยาว่าไม่วักเอา
 หนาคนชานอมก็ไม่วักแล้วชานอมอันว่า
 จิตัวจะพะยาลงส่นี่ละชานอมเคย
 เอียบมาเลยบเคยจิกเทอเลอ
 ชานอมสามารถจิตัวโคโลกถาหาว่า
 พระยาจิเอาโทษอย่าง หลอชากอตาย
 จิกายกอดคอกและกอดงอไปคลงโทษ
 ชานอมก็ เคะชานอมเอคโคเก้ ๆ เลื่อง
 จิตัวพะยาลงส่นี่ละชานอมโค เอียน
 มาอย่างเกี้ยวทองทัวะเอ็ดทัวะสามารถ

ชานอมมาทำไม ชานอมมีระ
 อะไรจะไรชานอมบางพระยากับอก
 ว่าฉันไม่ใช่ เธอทำอะไรคอกฉันอย่าให้ เธอ
 ลองโกหกฉันคอกน้อยหนึ่งนะฉันอย่าให้ เธอ
 ลองโกหกฉันคอกน้อยหนึ่ง เขาว่า เธอปัญญาดี
 สามารถทำโคทุกสิ่งโกหกโคทุกสิ่ง
 หุกอบาง เป็นผลสำเร็จ เธอลองโกหกฉันลง
 ส่นี่ละเอา เธอลองโกหกฉันลงส่นี่ละ
 เธอจะโกหกทำอย่างไรให้ฉันลงไปเฮอ
 ในน้ำอูกวางส่นี่ละแม่พอบา เรียงเมียง
 โค้งฟ้างนึ่งแม่แสดงละครอย่าง
 ส่นี่ละสนมเอ็ดคือแม่ท้าวหน้า เกร้าตอก
 ตกใจท้าวหน้า เกร้าแสดงว่าจนแถมจน
 ปัญาและกราบทูลพระยาว่าไอ้จะเอา
 หนาคนชานอมก็ไม่วักแล้วชานอมอันว่า
 จะให้โกหกพระยาลงส่นี่ละชานอมไม่เคย
 เรียบมาเลยไม่เคยสักครั้ง เรืองนึ่ง
 ชานอมไม่สามารถจะโกหกโคหรือถาหาว่า
 พระยาจะเอาโทษอย่างไรจะซักคาย
 จะคลายก็รอกและกอดก็ไปรอกโทษ
 ชานอมก็ เคะชานอมทำไมโคจริง ๆ เรือง
 จะโกหกพระยาลงส่นี่ละชานอมโค เรียบ
 มาอย่างเกี้ยวทองโกหกเออโกหกสามารถ

มรดก ร่องไม้ ร่องขนโตเท่าไม้สด และศาลาโกหกเนื้อ ร่องไม้ค้ำ
มามีโตเท่าไม้สด ขนโตเท่าไม้สด

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

คนสมัยก่อน อันตา แดสนาค
โกหกตอนแรก ได้เท่าไรยิ่งดีเท่านั้น
ถือว่าคอมคัวนั้น เป็นคนฉลาด เข้าใจ
สอนลูกชื่อโกหกเป็นชื่อโกหกเก่งเพิ่ม
ถักกันอย่างนั้นที่นั่นที่นั่นเพิ่มสอนลูกเพิ่ม
ชื่อโกหกอาทามธรรมนิยมประเพณีของ
คนสมัยนั้น โอกาสวันหนึ่งเพิ่มละเอา
เพิ่มนะเข้าไปปะชื่อเขียนไว้ในเมืองใน
เมืองหลวง เป็นไปปะเอาไปเขียนละ
เอาไปปะเขียนพักกับสมการ
เจ้าอาวาสวัดนั้นมือราชอนงค์นั้นมี
โยมชาวนาเอาพระมีเบี้ยมาถวาย
สมการเจ้าวัดนั้นเห็นว่าพระมีพระ
หน่วยเพอ หน่วยงาละมาถวายวัดที่
น้อยและน้อยลูกก็ยกให้ไปอาศัยอยู่
นิกอยเถอเจ้าหัวขโมยและพวกพ้องโยม
ผู้เฒ่าเอาพระมีมาถวายเพิ่มก็ไปแล้ว
เจ้าหัวขโมยก็ยกขึ้นว่าอันมีหน่วย
เพออย่างเนี่ยบานกันยังมีลูกก็ยก

คนสมัยก่อน นั้นถ้าใครสอนลูก
โกหกตอนแรก ได้เท่าไรยิ่งดีเท่านั้น
ถือว่าคอมคัวนั้น เป็นคนฉลาด เข้าใจ
สอนลูกให้โกหกเป็นให้โกหกเก่งเขา
ถักกันอย่างนั้นที่นั่นที่นั่นเขาสอนลูกเขา
ให้โกหกอาทามธรรมนิยมประเพณีของ
คนสมัยนั้น โอกาสวันหนึ่งเขาก็เอา
เขาเอาเข้าไปฝากให้เรียนไว้ในเมืองใน
เมืองหลวง เป็นไปฝากเอาไปเรียนก็
เอาไปฝากเรียนพักกับสมการ
เจ้าอาวาสวัดนั้นเขาสอนวันหนึ่งนั้นแหละมี
โยมชาวนาเอาพระมีมาถวาย
สมการเจ้าวัดนั้นเห็นว่าพระมี
ใบใหญ่ใบงาพามาถวายวัดที่
เล็กน้อยคนเล็กน้อยลูกก็ยกให้ไปอาศัยอยู่
นิกอยเถอเจ้าพระมีและพวกพ้องโยม
ผู้เฒ่าเอาพระมีมาถวายเขากลับไปแล้ว
พระก็ถามลูกก็ยกขึ้นว่าขโมยใบ
ใหญ่อย่างเนี่ยบานกันยังมีไหมลูกก็ยก

ทอบว่ามีใหญ่กว่านี้ใหญ่กว่านี้ยังมีใหญ่
 เทาโรละใหญ่ เทาโบสถ์พระนี่แหละ
 บ่อเราในมือนั้นแหละบัง เอิญพอนี้มา เขยิบ
 หาตุ๊กตาก็อาศัยไปนอนกับวัคคาไปนอน
 น้าวักกาก็อยู่วัคคาขึ้นคั่นหนึ่งก็ไคยิม เคียง
 ตุ๊กตากับหลวงตาขึ้นแล้วละพอนละเออะ
 จะย่องของนอนนั้น เออะมาบมา เบาะ
 หลวงท้าวหลวงท้าวหลวงท้าวว่าอันตุ
 เอากะ เจ้าน้าวอาตุ เอาวามะมีโก
 เทาโบสถ์นั้นกัวะ เจา เนอมนักัวะ
 หลวงท้าว เนอมน้าวามะมีโก เทาโบสถ์
 เนยะความจริงมันไคเป็นอย่างนั้น
 เมื่อกข้างในนั้นกันเคะโบต เทาโบสถ์นี้
 เนยะ ไคคนสมัยนั้น เขมแรงกันกัวะกัน
 โกหกอย่างนี้ไค ไคขนาดนี้พอยัง เคยดูไป
 อีก เรื่องนี้จบแค่นั้นแหละนะ

ทอบว่ามีใหญ่กว่านี้ใหญ่กว่านี้ยังมีใหญ่
 เทาโรละใหญ่ เทาโบสถ์พระนี่แหละ
 ตอนเราในวันนั้นแหละบัง เอิญพอนี้มา เขยิบ
 หาตุ๊กตาก็อาศัยไปนอนกับวัคคาไปนอน
 กับวัคคาก็อยู่วัคคาขึ้นคั่นหนึ่งก็ไคยิม เคียง
 ตุ๊กตากับหลวงตาขึ้นแล้วพอนักออก
 จากห้องห้องนอนนั้นออกมาบออก
 หลวงท้าวหลวงท้าวหลวงท้าวว่าอันตุ
 เราโกหกท่านนี้ว่าอาตุ เราว่าขมนโก
 เทาโบสถ์นั้นโกหกท่านะมันโกหก
 หลวงท้าวมันว่าขมนโก เทาโบสถ์
 นี้ความจริงมันไคเป็นอย่างนั้น
 เมื่อกข้างในนั้นกันเคะโบต เทาโบสถ์นี้
 นี้ไคคนสมัยนั้น เขาแรงกันโกหกกัน
 โกหกอย่างนี้ตุ๊ก ไคขนาดนี้พอยัง เคยดูไป
 อีก เรื่องนี้จบแค่นั้นแหละนะ

ศาลาโกหก

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

อีกเรื่องหนึ่งบนศาลาโกหก

ศาลาโกหกเป็นที่เดิมที่ขมได้ชื่อว่าศาลา
โกหกก่อนที่จิมมาซื้อเรื่องมันมีที่หลัง ชื่อ
เรื่องเขามาตั้งที่หลังแถวความจริงศาลา
หลังนั้น เป็นศาลาที่พักริมทางถนนหนทาง
ข้างถนนใหญ่แต่ละ เพื่อกันปะทะกัน
อูบอวย ๆ หนึ่งเพื่อนสาวคนเนี่ยะ มีพวกคน
ประชาชน พลเมืองที่อยู่ตามแถบบริเวณนั้น
มาฟังเหตุการณ์ต่าง ๆ เคยมาดวลหัวกัน
เคยงาปรีกษาหัวคือ เป็นที่ประชุมปรีกษาหัวคือ
เพื่อกันอวยกฟังกว้าฮั่นคนเนี่ยะเล่า
นิทานโกหกให้ฟังคนละเรื่องสามคนเนี่ยะ
ที่ใครจะเล่าได้ก็ดีกว่ากัน แอจิดีแหมนะ
กว่ากันก็จะมีรางวัลขอ ถ้าเอาไอชนะ
จิสอ ก็มีคนหนึ่งบะละเอากอนสามเกอนี่
คนหนึ่งบะละเอากอน เล่าว่า มีคนไม่หยอ
อูบอวยหนึ่งใหญ่แท้ ๆ ถ้าจิสอมือโอบอ่า
ลอบคนบะละเอากอนนั้นจะก้อจิสอคนปะบาว
ก็ลอบคนเจ็งจิสอมาถึง ไม้มือโอบมาถึง
ถ้าจิสอเจ็งคนเดียวจิสอเลอบนั้น ลอบ
คน ไม้ใหญ่คนนั้นก้อจิสอเจ็งคนปะบาวสาม

ศาลาโกหก

อีกเรื่องหนึ่งบนศาลาโกหก

ศาลาโกหกเป็นที่เดิมที่ขมได้ชื่อว่าศาลา
โกหกก่อนที่จิมมาซื้อเรื่องมันมีที่หลัง ชื่อ
เรื่องเขามาตั้งที่หลังแถวความจริงศาลา
หลังนั้น เป็นศาลาที่พักริมทางถนนหนทาง
ข้างถนนใหญ่แต่ละ เขาเคยประชุมกัน
อูบอวย ๆ หนึ่งเพื่อนสาวคนเนี่ยะ มีพวกคน
ประชาชน พลเมืองที่อยู่ตามแถบบริเวณนั้น
มาฟังเหตุการณ์ต่าง ๆ เคยมาดวลหัวกัน
เคยงาปรีกษาหัวคือ เป็นที่ประชุมปรีกษาหัวคือ
เขาก้ออยากฟังกว้าฮั่นคนเนี่ยะเล่า
นิทานโกหกให้ฟังคนละเรื่องสามคนเนี่ยะ
ที่ใครจะเล่าได้ก็ดีกว่ากัน ใครจะแพ้ชนะ
กว่ากันก็จะมีรางวัลให้ ถ้าคนไอชนะ
จะได้มีคนหนึ่งบะละเอากอนสามเกอนี่
คนหนึ่งบะละเอากอน เล่าว่า มีคนไม่ใหญ่
อูบอวยหนึ่งใหญ่จริง ๆ ถ้าจะเอามือโอบอ่า
รอบคนบะละเอากอนนั้นจะก้อจิสอคนปะบาว
ก็ลอบคนเจ็งจิสอมาถึง ไม้มือโอบมาถึง
ถ้าจิสอเจ็งคนเดียวจิสอเลอบนั้น รอบ
คน ไม้ใหญ่คนนั้นก้อจิสอเจ็งคนปะบาวสาม

เคียน ที่สามบางคนที่ไม่ไปนั่งฟังอย่าว่า
 สาม เคียนเนี่ยจะไปกินเขากินน้ำดื่มเหล
 กัน ขาดหมอนั้นเห็นบอกว่า ฮือ เคียน
 สะเบียงไปหงหากินกันเอง ไ้สาม เคียน
 นั้นก็จืดจางมาอยู่ที่เกาะ ที่คนฟังก็ยัง
 ไ้สอง เสียง เฮฮาดี เหลือกอนิ่งฟังเงียบกัน
 อยู่ทันพอดที่นางจบทที่สอง สาม สาม
 สหายคนที่สองเนี่ยเป็นคนเลวคอกไปอีก
 คนที่สองนั้นก็เลวว่า ลูกควายบางลงนุ
 ยบ้านเพื่อน หวีเอาเมาไ้สองสาม
 มื้อ ไ้วัน ไ้คืน เอาทั้ง เสอเคาะไว้นั้น
 เว้นชั้นมัน เหยอไ้วัน ไ้คืนเสียจนบ้าน
 พังเลย เลยไ้วันไ้คืนออกไปไ้กลาง
 สยามหรือกลางทุ่งนาในชะที่ว่า จงไป
 ทางสนามไปกลางทุ่งนาทันแะเขามัน
 เนี่ย ชิคเอาควาหลนเกล็นกลาพมาเต็ม
 แ่นกิน ความสูงของควาย ควายตัวนี้
 เนี่ย เห็นบอกว่า คนฟังก็เงียบกัน
 อยู่ก็ยังไม่มีอะไรอย่างเลอเอา ผ่าน
 ไปไ้สอง เห็นจับเท่านั้น ที่คนไ้สามไ้เอา
 คอไปเมื่อสมัยไป เขายังมีชีวิตอยู่ เห็นไ้
 ส่าง วัคใหญ่ไว้ทั้งนี้ ใหญ่แท้ ๆ มีอาณ
 บดิ เวณว่างขวางคนเข้าไ้อยู่ชั้นสามไ้

เคียนที่สามบางคนที่ไม่ไปนั่งฟังอย่า
 สาม เคียนเนี่ยจะไปกินเขากินน้ำอย่างไร
 กัน ขาดหมอนั้นเขาก็ว่า ไ้เตรียม
 สะเบียงไปหงหากินกันเอง ไ้สาม เคียน
 นั้นก็จะรวมมาอยู่ที่เคียน ที่คนฟังก็ยัง
 ไ้สอง เสียง เฮฮาอะไรก็ฟังเงียบกัน
 อยู่ ทันพอดที่นางจบทที่สอง สาม สาม
 สหายคนที่สองเนี่ยเป็นคนเลวคอกไปอีก
 คนที่สองนั้นก็เลวว่า ลูกควายบางลงนุ
 ยบ้านเพื่อน หวีเอาเมาไ้สองสาม
 วัน ไ้วัน ไ้คืน เอาทั้ง ไ้คอกไว้ไ้ถ
 บ้านนั้นมันใหญ่ไ้วัน ไ้คืนเสียจนบ้าน
 พังเลย เลยไ้วันไ้คืนออกไปไ้กลาง
 สยามหรือกลางทุ่งนาในชะที่ว่า จงไป
 กลางสนามไปกลางทุ่งนาในแะเขามัน
 นี้ ชวิกเอาควาหลนเกล็นกลาพมาเต็ม
 แ่นกิน ความสูงของควาย ควายตัวนี้
 นี้ เขาก็ว่า คนฟังก็เงียบกัน
 อยู่ก็ยังไม่มีอะไรอย่างไ้เอา ผ่าน
 ไปไ้สอง เขาคบเท่านั้น ที่คนไ้สามไ้เอา
 คอไปเมื่อสมัยไป เขายังมีชีวิตอยู่ ท่านไ้
 ส่าง วัคใหญ่ไว้ทั้งนี้ ใหญ่จริง ๆ มีอาณ
 บดิ เวณว่างขวางคนเข้าไ้อยู่ชั้นสามไ้

ทวงแหละ ถ้ามีแล้วจะเอาให้คนอื่นนี้ยัง
 ไม่มีไม่ได้คิดโกงอะไรหรอก ถ้ามีแล้วจะให้
 เนอ ที่นี้เจ้าของทรัพย์สินเจ้าของเงินเฟิ่นก้อ
 บบยอม เฟิ่นจิเอาคนไค่ที่นี้ก้อเถียงกันไป
 เถียงกันมาก่อพอนักเลยโมโห เลย
 โมโหแล้วก้อเตะเจ้าของเงินนั้นลง
 ตก อยู่นั่นอ่ะเตะตั้งแต่ปีกายก้นหายตก
 แถวนี้ หายตกถึงพื้นดินแถวนี้พอของ
 เลื่องแต่ส่วนนี้ คนไปฟังนี้สนับสนุนตามมือ
 อ่า เขียวแว่นแว่น ห่อกระดูกกรรมการก้อ
 เลยคักสินว่า คนนี้คนเลวนี้ทานโกหกสาม
 คนนี้ คนนี้คนเลวนี้ทานเป็นคนสุดท้ายเป็น
 ชนะแล้วลตที่สุดคนเ พอนสามคนก้อทอง
 เกิดทะเลาะวิวาทกันอีกฉากันไค่ที่เกิด
 ความแพความชนะกัน ก้อเลยตั้งชื่อ
 ศาลาหลังนี้ชื่อว่า เป็นศาลาโกหก เลื่องนี้
 กอจมนานนอ

ทวงแหละ ถ้ามีแล้วจะเอาให้คนอื่นนี้ยัง
 ไม่มีไม่ได้คิดโกงอะไรหรอก ถ้ามีแล้วจะให้
 เนอ ที่นี้เจ้าของทรัพย์สินเจ้าของเงินเซากี้
 บบยอม เขาจะเอาคนไค่ที่นี้ก้อเถียงกันไป
 เถียงกันมาก่อพอนักเลยโมโห เลย
 โมโหแล้วก้อเตะเจ้าของเงินนั้นลง
 ตก อยู่นั่นอ่ะเตะตั้งแต่ปีกัดไว้นั้นเฟิ่นตก
 แถวนี้ เฟิ่นตกถึงพื้นดินแถวนี้พอของ
 เลื่องคักส่วนนี้ คนไปฟังนี้สนับสนุนตามมือ
 อ่า เขียวแว่นแว่น ห่อกระดูกกรรมการก้อ
 เลยคักสินว่า คนนี้คนเลวนี้ทานโกหกสาม
 คนนี้ คนนี้คนเลวนี้ทานเป็นคนสุดท้ายเป็น
 ชนะแล้วลตที่สุดคนเ พอนสามคนก้อทอง
 เกิดทะเลาะวิวาทกันอีกฉากันไค่ที่เกิด
 ความแพความชนะกัน ก้อเลยตั้งชื่อ
 ศาลาหลังนี้ชื่อว่า เป็นศาลาโกหก เลื่องนี้
 กอจมนานนอ

บุตกลนักบวช มีเรื่อง มีรักมีหนู เนอเรื่องมีดังนี้

มีคู่ละมีหนู

มีรักมีหนู

นายผวน พวงขวาลวงค์ : ผู้เล่า

เลื่องกม็อยู่ว่า มีผู้สาวหนึ่ง
ถ้าจิวาหยิ่งบานเฮากอจันนอันคอน
ข้างบน ๆ อันแหละนอเวลาจะเปี้ยว
มาแทนที่จิไปเาะเปี้ยวบอนเลอบอน
นึ่ง ละไปเปี้ยวเสอคูบุญนะ ขณะที่
เปี้ยวเสอคูบุญขึ้น ปูกอเหาเจอว่า
ฝนตกละเลื่องมิเหลอละซิบอ หนมาละ
มาหนีบ มาหนีบมิเหลอกอนิกเอาเดอะ
นอ พอพูหนีบหยิ่งนั้นแล้ว คึงเอาะกะ
บเอาะ เจมกอบเจม กอละยางกังกะ
กังกางไปหยิ่งนั้นแหละ จิเออตกะเลอ
จิเอาเอาะนอ เอคฟาสองมันกอบวาง
หอยบูชอยยาย โคงเตง โคงเตงไป
บั้งเอนไปค้ เจ้าหัวตาองค์นี้กะลึงข้าง
มา กอละเวารอเจ้าหัวตาฟังแหละ
เจ้าหัวตาเอย ละจิเออตกะเลอนอ ปูละ
มันหนีบอันนั้นเฮาอยู่อะ เอาเอาะลือ
เฮาแค้นแม เจ้าหัวตากอนิกว่า เอค
ฟาสองแล้วมันกอบวาง เอคหยิ่งเลอ
มันกอบวาง กอคงเอคฮอกกับเก็งมัน
แตะ คือ จิเาะยะลือว่าเอคกะเลอ

เลื่องกม็อยู่ว่า มีสาวคนหนึ่ง
ถ้าจะวออย่างบานเราก็คงจะคอน
ข้างบน ๆ นั้นแหละนอเวลาจะปัสสาวะ
มาแทนที่จะไปหาปัสสาวะที่ไหนที่
หนึ่ง ก็ไปปัสสาวะใส่รูปูโน้นนะ ขณะที่
ปัสสาวะใส่รูปูอยู่นั้น ปูกิเข้าใจว่า
ฝนตก ก็เื่องอะไรละไรใหม่ ขึ้นมาก็
มาหนีบ มาหนีบอะไรกีนิกเอาเดอะ
นะ พอพูหนีบอย่างนั้นแล้ว คึงออกก็
ไม้ออก เจ็บก็เจ็บ ก็เลยเค้นกางแซง
กางขาไปอย่างนั้นแหละ จะทำอย่างไร
จะเอาออกนะ ทำฟารองมันก็ไม่วาง
หอยบูชองเตง โคงเตง โคงเตงไป
บั้งเลอไปพบหลวงตาองค์หนึ่งกำลังเดิน
มา ก็เลยพูให้หลวงตาฟังแหละ
หลวงตาเอย ก็จะทำอย่างไรนะ ปูกิ
มันหนีบอันนั้นเรายุ่งนี้ะ เอาออกให้
เราหนอยชิ หลวงตาก็กิดว่า ทำ
ฟารองแล้วมันก็ไม่วาง ทำอย่างไร
มันก็ไม่วาง ก็คงทำให้กระกองมัน
แตก คือ จะหาวิธีว่าทำอย่างไร

จีเอาฆอนเอาไม้มาทับก็ทับไม่ได้ เจา
 หัวตากกมลงไปเอาปะกักกับเก็งปู้ฮ้อ
 มันตะฮันแหละนะ มันก้อฮำหนีบเข้า
 ซักไซ้ ในขณะที่เดียวกันฮันกับเก็งปู้ก้อ
 ตะ เอยฮู้สาวก้อเจบละฮิมอ เอา
 นะเกาะเกาะเสอเจาหัวตากังโป๊ะ
 เจาหัวตาละว่า โป้ว อีहांกัณ กัณหัง
 เจ็บทั้งหมื่นหนาเนี่ยะ (หัวเราะ) ว่า
 หยั้งงแล้ว ก้อเลย พอปปูเอะไค
 แล้วโตตองฮอลางวันกันตะ เลย
 จกलगันว่าจิฮอบอนนำเทอหนึ่ง ก้อเลย
 นึกกันว่าไปแจปากว้ยทางยานเหนือ ๆ
 กูปแหละนะเอาเวลายามนั้นยามนั้นเ็น
 กอนักกันไว้แหละ พอกับไปฮอดวัด
 แล้ว เจาหัวคานี้คิดว้าจิไคเอะเสอฮู้
 สาวแล้วเหน คิคอยฮุดคัมไค ก้อไล่เอา
 ไปซุกใส่ฮันนั้น ซุกใส่ฮันนั้นหลายที่
 หลายบอน ละไปเห็นเตาน้ำห้อยฮ้อยฮัน
 หนวยหนึ่ง ก้อเอาไปแหยเสอเตาน้ำ
 บังเอินเตาน้ำละมีหน้อยฮ้อยฮัน หนูละ
 นึกว่าแมงมีเหลืออีเบาะ ก้อละมากค
 อะหล้าแหละนะ เจาหัวตากกอละฟาก
 เตาน้ำแกหังแคตะ แลละไค
 เจ็บไคแลบไปละเข้าไปฮิม ๆ ปากว้ย
 กูจะไป นับบึงว่ามีฮอยจิกฮอย ก้อไป

จะเอาฆอนเอาไม้มาทับก็ทับไม่ได้ หลวง
 ตากกมลงไปเอาปากกักกระคองปู้ให้
 มันแตกนั้นแหละนะ มันก้อยหนีบเข้า
 ไปอีก ในขณะที่เดียวกันนั้นกระคองปู้ก็
 แตก สาวก็เจ็บละไซ้ใหม่ เอา
 มะเหงกเชกใส่หลวงตากังโป๊ะ
 หลวงตากังว่าโป้ว อีहांกัณ ฉันหัง
 เจ็บทั้งหมื่นนั้น(หัวเราะ) ว่า
 อย่างนั้นแล้ว ก็เลย พอปปูออกไค
 แล้วเชอคองให้รางวัลฉันนะ เลย
 ตกलगันว่า จะให้ฮอนด้วยครั้งหนึ่ง ก็เลย
 นึกกันว่าไปมูมปากว้ยทางคานเหนือ ๆ
 โนนแหละนะ เอาเวลานั้นเวลานั้น
 กันักกันไว้แหละ พอกลับไปถึงวัด
 แล้ว หลวงตานี้คิดว้าจะได้ทำใส่ฮู้
 สาวแล้วแน คิคอยฮุดคัมไค ก็ไล่เอา
 ไปซุกใส่ฮันนั้น ซุกใส่ฮันนั้นหลายที่
 หลายแห่ง ก็ไปเห็นเตาน้ำห้อยฮ้อยฮัน
 โบนึงก็เอาไปแหยใส่หน้าเตา
 บังเอิญเตาน้ำก็มีหน้อยฮ้อยฮัน หนูก
 นึกว้าคืออะไรไซ้ใหม่ ก็เลยมากค
 อว้ยวะเพคแหละนะ หลวงตากก็เลยฟาก
 เตาน้ำข้างอะไรข้างแตก แลละไค
 เจ็บไคแลบไปก็เข้าไปฮิม ๆ ปากว้ย
 โนนก็ไป นับภูว่ามีรอยก็รอย ก็ไป

นับ ความภาษาบ้านเฮาเพิ่นทว่า สอย
 ว่าปากนี้เนาะ ที่เปิ่นแผลเนี้ยะกอนับ
 อยู่ว่า หนึ่งบาท สองบาท สามบาท
 หยั่งงแหละมั่งเกินเจาอายนอยละกาย
 มาละมาได้หยิ่น เจาหัวตาเอ๋ย มีตัง
 หลายบาททกแบ่งจิกบาทแคแม โอ้ย
 เจาหัวทาคะซ้อาย เคี้ยวหนึไปย่านเจา
 อายนอยกบ แลนผานปากวยไป พิบปั๊บ
 พิบปั๊บ พิบปั๊บไปผู้สาวละเหมาดาอยู่
 แจเห็นอตามหนึคั้น ไปคบผู้สาวกัน
 แท ๆ ผู้สาวกอลอยเหมาหาว่า โอ
 มาละเจาหัวตาเอ๋ย มะ มะ ถึงเวลา
 จีเอคกอมมาเอคเสีย เสามาดาอยู่แล้ว
 เจาหัวตาอันเาะว่า บเลาแล้ว กัน
 เเทกแลวกันบเอค กันบเอคเนอ มีฮละ
 มีหนุแหละ (หัวเราะ) เจาหัวทาคะ
 ว่าหยั่งง

นับ ความภาษาบ้านเราเรากี้ว่า รอย
 ว่าปากนี้เนาะ ที่เปิ่นแผลนี้ก้นับ
 อยู่ว่า หนึ่งบาท สองบาท สามบาท
 อย่างนั้นแหละ มั่งเอิญเจเรนอยกี้ผาน
 มากี่มาได้หยิ่น หลวงตาเอ๋ย มีเงิน
 หลายบาททกแบ่งสั๊กบาทบ้างซี โอ้ย
 หลวงตาคี้ซ้อาย รีบหนีไปกลัวสาม
 เเรนอยพม วิ่งฝ่าปากลุยไป พิบปั๊บ
 พิบปั๊บ พิบปั๊บไป สาวกี้เข้ามาคอบอยู่
 มุมเหยอตามหนึคั้นไปพมสาวนั้น
 จริง ๆ สาวกี้เลยเข้ามาหาว่า โอ
 มาแล้วหลวงตาเอ๋ย มา มา ถึงเวลา
 จะทำกี้มาทำเสีย เรามารออยู่แล้ว
 หลวงตานันบอกว่า ไมเอาแล้ว ฉิน
 เช็ดแล้วฉินไปทำ ฉินไมทำนะ มีรู้กี้
 มีหนุแหละ (หัวเราะ) หลวงตาคี้
 ว่าอย่างน

มูตลกเครือญาติ มีเรื่อง มีวี่เหล่า ใครฉลาดกว่าใคร ใครโง่กว่าใคร
จับโกหกบรรดา สะโลใหม่เขยใหม่ เป็นทางสัน พี่เขยกับน้องเมีย ปลาตัวผู้ ยาวพิเศษ
หาญคนมีปัญญา ไปตายคนเดียว เจ้าปัญญาละ ลูกเขยกับพ่อตาแกล้งกัน เนื้อเรื่อง
มีทั้งนี้

มีวี่เหล่า

มีวี่เหล่า

นางสืบ อินทรประพันธ์ : ผู้เล่า

เรื่องมีวี่เหล่าละ สองสหาย
สองเกลอไปกินเหล้าบ้านเพื่อนมา ก่อ
เมามา ไปบ้านโตมาก่อเมามา ทุกวัน
ทุกวัน ไอนี้ก็ เมียก็ว่าคานล้าคาน
แล้วก่อกา จีเอ็ดหยิ่งไคนอ กะเลยม่า
หมาบ้านคันตัวนี้ แล้วเอาเสื้อพันไว้
ซักพักหนึ่งสองเกลอม่า เสียงดังมา ไอนี้
ลยาคังหลายอยากังหลาย เมียก็ส่ง
เสียงไป ลยาคัง ซอยขาดคนไว้นั้น เอ็ด
ฮอแค เบยนฮอแค เจ้านายมาเพ็นจิ
มาพบพอ สองเกลอนั้นก็มิดเอาไปฝัง
ฝังแล้วกลิ้งเย็บกันอยู่ เฝียวฮันมันไป
มันไปดังอยู่ มันไปดังทางอื่น ไปว่า
ทางอื่นดังขึ้น ดังขึ้น ดังขึ้น มันฮอนถึง
เจ้าหน้าทีคราวหนึ่งเจ้าหน้าที เจ้าหน้าที
มาเอาจับตัวไปสอบสวน เอาไคแล้ว
เอาตัวมันมาพบเรื่องแล้วเอาไปคุ้ยคุ

เรื่องมีวี่เหล่าละ สองสหาย
สองเกลอไปกินเหล้าบ้านเพื่อนมา ก่อ
เมามา ไปบ้านโตมาก่อเมามา ทุกวัน
ทุกวัน ไอนี้ก็ เมียก็ว่าคานล้าคาน
แล้วก่อกา จะทำอย่างไรนะ ก็เลยม่า
หมาบ้านคันตัวหนึ่ง แล้วเอาเสื้อพันไว้
ซักพักหนึ่งสองเกลอม่า เสียงดังมา ไอนี้
อยาเสียงดังอยาเสียงดัง เมียก็ส่ง
เสียงไป ลยาคัง ฉนขาดคนไว้นั้น ทำ
ให้หนอย เก็บให้หนอย เจ้านายมาทานจะ
มาพบ สองเกลอนั้นก็มิดเอาไปฝัง
ฝังแล้วก็เย็บกันอยู่ เพื่อนนั้นมันไป
มันไปพุดอยู่ มันไปพุดทางอื่น ไปพุด
ทางอื่นดังขึ้น ดังขึ้น ดังขึ้น มันฮอนถึง
เจ้าหน้าทีคราวหนึ่งเจ้าหน้าที เจ้าหน้าที
มาเอาจับตัวไปสอบสวน เอาไคแล้ว
เอาตัวมันมาพบเรื่องแล้วเอาไปคุ้ยคุ

ไปคุยคุ้ยละนี้ ไปคุยคุ้ยแล้วก็นั้นเป็นหมา
 เนาะ มันเป็นหมา เอา เลยกับละเนาะ
 คนก้อว่า คน หมาก้อว่าหมา เคียวก้อว่า
 หมาคนขี้เหลาอย่างนั้นแหละ เบี้ยมันว่า คอ
 นั้นไปฉิวว่า ผัวก้อเลยเล็กเหล้าเลย (หัวเราะ) นั้นไปฉิวว่า ผัวก็เลยเล็กเหล้าเลย (หัวเราะ)
 สองเกลอนั้นก็เล็กไม่ค้มเหล้า

ไปคุยคุ้ยละนี้ ไปคุยคุ้ยแล้วก็นั้นเป็นหมา
 นะ มันเป็นหมา เอา เลยกับละนะ
 คนก้อว่าคน หมาก้อว่าหมา เคียวก้อว่า
 หมาคนขี้เหลาอย่างนั้นแหละ เบี้ยมันว่า คอ
 นั้นไปฉิวว่า ผัวก้อเลยเล็กเหล้าเลย (หัวเราะ) นั้นไปฉิวว่า ผัวก็เลยเล็กเหล้าเลย (หัวเราะ)
 สองเกลอนั้นก็เล็กไม่ค้มเหล้า

เผอลักกอนเผอ

ไครฉลากกว่าไคร

นายคิม อินทรประพันธ์ : ผู้เล่า

เรื่องมีอยู่ว่าพอเช้า
 พอเช้า ขวณดูเชียวไปพันต้นตาลเอาะ
 จากน่านนั้นเกะกะต้นมันหล่นไปนํ้ากัน
 กับลูกเขยสองคน พอไปถึงนํ้าแล้วพอพัน
 กระพุ่มก่อน เอาจีพิ่นแก่มัน (หัวเราะ)
 พอพอตาพันอันเหยยอย ลอกกันที่เป๊ยะเป๊ยะ
 ยูนันมกละ ดูเชียวไปโจ๊ะโจ๊ะโจ๊ะพัน
 สองสามทีก็ล้มลงเลย พันเรื่องพอตา
 ยังเื่องอยู่จะไปแก้แคนดูเชียวจนได้
 เออ พัน เขาจีเอตเออ เอตหมอน กัน
 แล้วมาอยู่บ้านจีไป ซอญูซอญู สองคน
 กระพอตา กระดูเชียวไปด้วยกัน ไปแล้วนี่
 ไปถึง ซอญูได้ กระทอหนึ่งเอาไว้นั่นก่อน
 ไปซ้อ อีกระทอไคสอง กระทอ พันดูเชียว

เรื่องมีอยู่ว่าพอเช้า
 พอเช้าขวณลูกเขยไปพันต้นตาลออก
 จากน่านนั้นเกะกะ ต้นมันหล่นไปด้วยกัน
 กับลูกเขยสองคน พอไปถึงนํ้าแล้วพอพัน
 กระพุ่มก่อนเราจะพันแก่มัน (หัวเราะ)
 พอพอตาพันนั้นเหยยอย ไหล พันกันที่เป๊ยะเป๊ยะ
 ยูนันจนหมดลูกเขยไปโจ๊ะ โจ๊ะ โจ๊ะพัน
 สองสามทีก็ล้มลง เขย พันเรื่องพอตา
 ยังไม่พอใจอยู่จะไปแก้แคนลูกเขยจนได้
 เออ พัน เขาจะห้าเอตห้าหมอนกัน
 แล้วมาอยู่บ้านจะไปซอญูซอญู สองคน
 กับพอตา กับลูกเขยไปด้วยกัน ไปแล้วนี่
 ไปถึง ซอญูได้กระบุงหนึ่ง เอาไว้นั่นก่อน
 ไปซ้ออีกระบุง ไคสองกระบุง พันลูกเขย

เมื่อใจก่อนเมื่อ

ใครใจกว่าใคร

นายฤทธิ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

เมื่อใจก่อนเมื่อ มีติดคงนี่
ไอ้ติดคงเป็นคนแก่พรรษา บวชมาแล้ว
เพิ่นสึกมาแล้ว เพิ่นก่อมาแต่งงานมีลูก
มีเมียก็พาลูกพาเมีย เอ็ดไซ้ เอ็ดนาทิน
มีจัว มีควาย มีหนึ่งอันไอ้ติดคงเพิ่นก่อ
ไปไธนา แล้วก่อ แนนฮอ เอาแดงส้ม
แล้วฮอเอาเขานี้ไปส่งพอนา ฟันก่อนจิ
ไปนี้ ลูกสาวนี่ก่อ เอ็ดเวียะ วยมมอ
บ้าน กอจนพอฮอดพอเหนื่อย แล้วจึงไค
ไปที่นี่ กออย่างไป เถิงทางทางอันเห็นคน
ไม่ใหญ่มันฮมเป็นคี่แล้วก่อเลยนึ่ง เอน
หลัง เอาปิ่นโตตั้ง แล้วก่อหนึ่ง เอนหลัง
ละ แล้วก่อล้งบไป ขั้วล้งบไปบึงหนึ่งอัน
ลูกสาว แล้วมัน ผันว่า ไคแต่งงานกับลูกชาย
เศรษฐี มีลูกด้วยกันคนหนึ่ง ว่าไคหกเคื่อน
ไคหกเคื่อนแล้ว ละมาตาย กะสะคุงคน
หันมา จิไปคว่าหา ลูกเนี่ยะ เสียตายลูก
ก็ไปคว่าเอาปิ่นโต อันเข้าแกงบวมค
บไค กอละบไคเอาไปส่งพอลแล กอละ
กับมาบ้าน มาเล่าสู่แม่ฟังว่าผันว่าไค
แต่ง ไคแต่งงานกับลูกชายเศรษฐี มีลูก

ใครใจกว่าใครนี้มีติดคงนี่
ไอ้ติดคงเป็นคนแก่พรรษา บวชมาแล้ว
เขาสึกมาแล้วเขาก็ก่อมาแต่งงาน มีลูก
มีเมียก็พาลูกพาเมีย ทว่าไร ทว่านาทิน
มีจัว มีควาย วันหนึ่งนั้นไอ้ติดคง เขาก็
ไปไธนา แล้วก็แนให้เอาแดงส้ม
แล้วให้เอาขวานไปส่งพอนะ ฟันก่อนจะ
ไปนี้ ลูกสาวนี่ทำงาน วยมมอ
บ้าน ก็จนเหนื่อยพอควร แล้วจึงไค
ไปที่นี่ก็เดินไปถึงกลางทางนั้น เห็นคน
ไม่ใหญ่มันรรมเป็นคี่ แล้วก็ เลยนึ่ง เอน
หลัง เอาปิ่นโตตั้งแล้วก็หนึ่ง เอน หลัง
แล้วก็ล้งบไป ขั้วล้งบไปบึงหนึ่งอัน
ลูกสาว แล้วมัน ผันว่าไคแต่งงานกับลูกชาย
เศรษฐี มีลูกด้วยกันคนหนึ่ง ว่าไคหกเคื่อน
ไคหกเคื่อนแล้วก็มาตาย ก็สะคุงคน
ขึ้นมาจะไปคว่าหาลูกนี้ เสียตายลูก
ก็ไปคว่าเอาปิ่นโตนั้น ขั้วแกงบวมค
ไม่ได้ ก็ไม่ได้เอาไปส่งพอลเลย ก็เลย
กลับมาบ้าน มาเล่าให้แม่ฟังว่าผันว่าไค
แต่ง ไคแต่งงานกับลูกชายเศรษฐีมีลูก

เอาปะไหนบ่ได้ ทิคคงละว่า เสียกาย
 เกือ หลื่อว่า เสียคายนมือ คิคว่าเสียกาย
 มื่อละ กอ ปอย ปอยเกือเสีย อันที่ ญู ญู
 ไห มื่อทักไหนดว่า เสียคายนมือ เสีย
 คายนมือ ปอยเกือ มื่อละกอเอะไร
 ง่าย ๆ เลย อันนี้ ญู เห็นกอ เห็นว่า ไอ้ทิก
 คงอันเป็นคนฉลาด มาขอ เอา มาขอ
 เอามือเอาะไ้ได้ ทิคคงก็เดินทาง
 กอไป เห็นกอขอไ้ เห็นกอขอมไ้ขอ
 ไปกินหนทางไ้หนึ่ง อันไปอีกละไปคบ
 คนกำลังจะบ่เจอน้อย เอาเอะมิดก
 เอากันหนึ่ง แลวมักปลายเลา แล้วตั้ง
 ว่ากันอ สู่เจ้าถึงเภาไปห้เจ้าอัน
 เสามันอันน้อยนี้ จิคงจิคงอันยาว
 เออ เสามันอันหนึ่ง อันนี้สู่เจ้าทิคคงก็
 ว่าสู่เจ้าเอะอย่างนั้นมันบ่ มันยาว
 ไ้เคาะ อ้าวสู่เจ้าจิสอ มันยาวนี้
 ไปเอาไ้ เอาคอน เอาตะปูนะ ขอย
 จิสอ ทิคคงกอมาคอขอ กอไ้ตาม
 ความอยากไ้ อันและ ที่นี้พญาทิกกำลัง
 จิปลูกบ้าน กอของของว่าทิคคงนี้เป็นคน
 ฉลาดมีปัญญา กอขอ เบื่อไปอีกไ้หนึ่งไป
 เป็นอาหารกินระหว่างทาง ที่นี้พอไป
 อีกน้อยนี้ เดินทางไปอีก ไปคบหม้ออัน

ออกปากไ้ไม่ไ้ ทิคคงก็ว่า เสียกาย
 เกือ หรือว่าเสียคายนมือ คิคว่าเสียกาย
 มื่อละก็ปลอย ปลอยเกือเสีย อันที่ญู
 ไหมือทักไ้ นั้นว่า เสียคายนมือเสีย
 คายนมือ ปลอยเกือ มื่อก็ออกไ้
 ง่าย ๆ เลย อันนี้ญู เขาก็เห็นว่า ไอ้ทิก
 คงนั้นเป็นคนฉลาด มาขอเอา มาขอ
 เอามือออกไ้ได้ ทิคคงก็เดินทาง
 กอไป เขาก็ไ้ไ้ เขาก็ขอมไ้ไ้
 ไปกินระหว่างทาง ตัวหนึ่ง ที่นี้ไปอีกก็ไปพบ
 คนกำลังจะสร้างบ้านอยู่ เอาเอะมิดหัว
 เอาพวกหนึ่ง แลวมักปลายเลา แล้วตั้ง
 ว่าอย่างนั้นนะ พวกเจ้าถึงเภาไปทำไ้กันว่าอย่างนั้น
 เสามันอันหนึ่ง จะตั้งจะตั้งไ้มันยาว
 เออ เสามันอันหนึ่ง อันนี้พวกท่าน ทิคคงก็
 ว่าพวกท่านเอะอย่างนั้นมันบ่ มันไม่ยาว
 ไ้คอก ถ้าหากพวกเจ้าจะไ้มันยาวนี้
 ไปเอาไ้ เอาคอน เอาตะปูมา ฉน
 จะขอไ้ ทิคคงก็มาขอไ้ไ้ไ้ตาม
 ความอยากไ้ไ้และที่นี้พญาทิกกำลัง
 จะสร้างบ้าน ก็ยกของว่าทิคคงนี้เป็นคน
 ฉลาดมีปัญญา ก็ไ้เบื่อไปอีกตัวหนึ่งไป
 เป็นอาหารกินระหว่างทาง ที่นี้พอไป
 อีกหน้อยหนึ่ง เดินทางไปอีก ไปพบพวกนั้น

กำลังหนแตกไว้ สร้างตึกไว้หลังหนึ่ง
 แล้วอยู่ไม่ได้ มันมีคแล้วเอาตะกา ตะกาย
 ปีน ไปตักเอาแกล่นั้นไปเทใส่ตึกชั้น
 ที่มันมีคั้น จิ๋อมันสว่างนั้นะ สูเจ้าหน
 ติเหลอกัน ก้อหน แสงแตก หนเอาไปทิ้ง
 ก้อเฮาสร้างตึกไว้แล้ว มันอยู่ชั้น
 มันมีคั้น จิ๋นแสงแตกไปเท ไปเทใส่
 มันจึงจะสว่างแถม สูเจ้าเอคอย่างนั้น
 มันไม่สว่างได้ เคะว่าคั้น สูเจ้ายังงั้น
 ข้อยจิ๋นไข้อย อ้อติคกงก้อไปขอยเจาะ
 เป็นหน้าต่างประตูอ้อา จึงอยู่กันได้
 ติคกงก้อมาคิด ส่วนนี้ คู่อีกที่วไปมะเลอ
 ก้อไปคมแตกนัง คึงแตกหูหนึ่เมียบ
 มาก้อ เพราะวาโจ้ แตคนังเหลานที้
 ฆานมาน เขาว่าอย่างเลอเห็นก้อเชอ
 ถาอย่างนั้นก้อจิกบไปหาดู หาเมียบแฮอยา
 ก้อจิไปอมรม แะนำสิ่งสอนเอา
 เห็นก้องจิเชอ คึงแตวันนั้นมาติคกง
 ก้อเดินทางกับมาหาครอบครัว มาอยู่กิน
 กับครอบครัวก็ ก้อบออบลงสิ่งสอนกัน
 เขาก้ออยู่ควยกันมาตลอดกาลจนถึง
 แกเขาอะแก ลมหายตายจากกัน

กำลังชนแตกไว้ สร้างตึก ไว้ หลังหนึ่ง
 แล้วอยู่ไม่ได้ มันมีคแล้วเอา ตะกร้า กระกาย
 ปีน ไปตักเอาแกล่นั้นไปเทใส่ตึกนั้น
 ที่มันมีคั้น จะให้มันสว่างนั้นะ พวกเจ้าชน
 อะไรกัน ก็ชนแสงแตก ชนเอาไปทำไม
 ก็เราสร้างตึกไว้แล้ว มันอยู่ชั้น
 มันมีค จะชนแสงแตกไปเท ไปเทใส่
 มันจึงจะสว่างบ้างหรือ พวกเจ้าทำอย่างนั้น
 มันไม่สว่างได้คอกว้างนั้น พวกเจ้ายังงั้น
 ฉนั้นจะแก้ไขให้ อ้อติคกง ก็ไปขอยเจาะ
 เป็นหน้าต่างประตูให้อา จึงอยู่กันได้
 ติคกงก็มาคิดทบทวนคู่อีกที่ว ไปที่ไหน
 ก็ไปพบแตคนัง คึงแตกหูหนึ่เมียบ
 มาก็เพราะวาโจ้ แตคนังเหลานที้
 ฆานมาน เราว่าอย่างไรเขาก็เชอ
 ถาอย่างนั้น ก็จะไปหา ลูกหาเมียบดีกว่า
 ก็จะไปอมรม แะนำสิ่งสอนเอา
 เขาก็จะเชอ คึงแตวันนั้นมาติคกง
 ก็เดินทางกลับมาหาครอบครัว มาอยู่กิน
 กับครอบครัวนี้ ก็มาอมรมสิ่งสอนกัน
 เขาก้ออยู่ควยกันมาตลอดกาล จนถึง
 แก เขา กับแกลมหายตายจากกัน

จับเม็กเมีย

จับโกหกภรรยา

นางสนม พาลีกรรม : ผู้เล่า

มีสองคนตัวเมียคนหนึ่ง ตัวชื่อว่า
 ทิดทอง ทิดทองมีเมียชื่อก็คือ ตัวเมียคนหนึ่ง
 อาชีพทำไร่ เขาป่า ตัวก็ทำไร่แต่
 ตัดฟืนตัดไม้มาขายในป่าทั้งสองคน
 ตัวเมียแต่ก่อนก็มีฐานะยากจนด้วยความ
 ที่พยายามหาเงินหาทองเอาฝากมาขาย
 ตัดไม้มาขาย ก็จนพอมืออยู่มีกินส่วนทิด
 ทองนั้นเป็นคนดี เขาขึ้นมานั้นเอาะแต่
 ป่าไม้ตัดไม้ตัดฟืนมาขายอยู่อย่างนี้เป็น
 ประจำ พอต่อมาไม่นาน ก็ด้วยความรัก
 เมีย ก็ให้เมียอยู่บ้าน ให้อยู่บ้านบ้าง
 ให้ออกไปช่วยงานในป่าบ้าง ต่อมา
 ทิดทองก็ไปทำงานอยู่คนเดียวด้วยความ
 ความขมขื่น เห็นพืชผลไร่งามแล้ว
 บางวันก็กลับบ้าน บางวันก็ไม่กลับบ้าน
 ที่นั้นต่อมาไม่นาน นางทองนี้ เออ
 นางดี นางขึ้นรักตัวไม่อยู่ ก็นิสัยลับ ๆ
 ล่อ ๆ เห็นคนข้างบ้านนั้นจะเป็นไอ้บ่าว
 เป็นหนุ่มนี่แหละ เป็นไอ้ทิดอีกเหมือ ก็
 ทำหูทำตาอ้อเฟิ่น นึกแะเฟิ่นไปคุย
 เฟิ่น ไปคุยกับเฟิ่น นึกเฟิ่นมาหาบ้านนั้น

มีสองคนตัวเมียคนหนึ่ง ตัวชื่อว่า
 ทิดทอง ทิดทองมีเมียชื่อก็คือ ตัวเมียคนหนึ่ง
 อาชีพทำไร่ เขาป่า ตัวก็ทำไร่มา
 ตัดฟืนตัดไม้มาขายในป่าทั้งสองคน
 ตัวเมียแต่ก่อนก็มีฐานะยากจน ด้วยความ
 ที่พยายามหาเงินหาทองเอาฝากมาขาย
 ตัดไม้มาขาย ก็จนพอมืออยู่มีกินส่วนทิด
 ทองนั้นเป็นคนดี เขาขึ้นมานั้นออกแต่
 ป่าไม้ตัดไม้ตัดฟืนมาขายอยู่อย่างนี้เป็น
 ประจำ พอต่อมาไม่นาน ก็ด้วยความรัก
 เมีย ก็ให้เมียอยู่บ้าน ให้อยู่บ้านบ้าง
 ให้ออกไปช่วยงานในป่าบ้าง ต่อมา
 ทิดทองก็ไปทำงานอยู่คนเดียวด้วยความ
 ความขมขื่น เห็นพืชผลไร่งามแล้ว
 บางวันก็กลับบ้าน บางวันก็ไม่กลับบ้าน
 ที่นั้นต่อมาไม่นาน นางทองนี้ เออ
 นางดี นางขึ้นรักตัวไม่อยู่ ก็นิสัยลับ ๆ
 ล่อ ๆ เห็นคนข้างบ้านนั้นแหละ เป็นไอ้หนุ่ม
 เป็นหนุ่มนี่แหละ เป็นไอ้ทิดอีกใหม่ ก็
 ทำหูทำตาให้เขา นึกแะเขาไปคุย
 เขา ไปคุยกับเขา นึกเขามาหาบ้านนั้น

พ้นผัวนอกบงสังสัยคอนเล็ก พอกออกมาตัว
 กลับจากไธมา มาอนบ้านก็มิคสังเกต
 ว่า เอ ห่อนหมอนมุงนี้ หมอนที่เคยนอน
 นึ่ง ๆ ที่ตัวเองมือน้ำมัน ความน้ำมันเอคทั้ง
 จึงเป็นความอยู่กอสงสัย แดกอบไคถาม
 อย่างเลอกอเออะป้าไปเลอย จนกระทั่ง
 คอมาบชาบนาน คนข้างบ้านก็เลย
 สงสารทิดทอง กอเลยเลาฮอทิดทอง
 ฟังว่า ว่าขอยว่าเมียเจาเนี่ยะ จักจับ
 ขอกับเจาแค บอเลเอาเราไปป้า ไค
 ทิดที่รักเหมอข้างบ้านเจา เหนอบาน
 เจาอันนะ จินาป้อนเปียน ๆ อยู่บ้านเจา
 อันแหละแล้วมัทมาตอนกลางค่ำ หัวค่ำ ๆ
 ทิดทองก็ฟังเฉย ๆ แลวกอบพูคอย่างเลอ
 อีก พอกออกมาบชาบนาน ทิดทองนี้เบาะ
 กับเมียว่า จิไปนอนไคสองคืนก่อนเนอ
 เปียนกันถอ หลงเชอ หลอเขาหอบลาให้
 ไคตัวไป พอไปแล้ว ตัวนั้นก็ถึงคำ
 ชาวยาน แล้วก็นึกถึงหมอนเป็นความ
 น้ำมัน กอเลย เบาะว่าวันเนาะขอเมีย
 วานอนแคจิมนอนละ เกี้ยวจียอนกับไป
 บานนอยหนึ่งกอน พอกับไปไปแอมอยู่
 พนเอน กอเห็นแท้ เห็นไคที่คั่น
 ทิดเห็นอบานอันเนี่ยะ หันไปบนบ้าน

พ้นผัวก็ไปสังสัยคอนแรก พอกออกมาตัว
 กลับจากไธมา มาอนบ้านก็มิคสังเกต
 ว่าเอ ห่อนหมอนมุงนี้ หมอนที่เคยนอน
 นึ่ง ๆ ที่ตัวเองมือน้ำมัน คราบน้ำมันทำไม
 จึงเป็นคราบอยู่กอสงสัย แดกไม่ได้ถาม
 อยากร ก้อออกป้าไปเรอย จนกระทั่ง
 คอมาไปชาไมนาน คนข้างบ้านก็เลย
 สงสารทิดทอง ก็เลยเลาให้ทิดทอง
 ฟังว่า ว่าจันว่าเมียหานี้ จักจะไม่
 ขอกับหานะ วันไคหาทานไปป้า ไค
 ทิดที่รักไหบข้างบ้านทาน เหนอบาน
 หานนั้นแหละ จะมาป้อนเปียน ๆ อยู่บ้านทาน
 นั้นแหละแล้วมัทมาตอนกลางคืน หัวค่ำ ๆ
 ทิดทองก็ฟังเฉยๆแล้วก็ไม่พูคอย่างไร
 อีก พอกออกมาไมชาไมนานทิดทองนี้มอก
 กับเมียว่า จะไปนอนไคสองคืนก่อนนะ
 เมียนั้นก็หลงเชอ หลอชาวหอบลาให้
 ไคตัวไป พอไปแล้ว ตัวนั้นก็ถึงคำ
 ชาวยาน แล้วก็นึกถึงหมอนเป็นความ
 น้ำมัน ก็เลยมอกว่าวันเนาะขอให้เมีย
 วานอนแคจะไมนอนละ เกี้ยวจะยอนกลับไป
 บานนอยหนึ่งกอน พอกับไปไปแอมอยู่
 ไคที่บ้าน ก็เห็นจริง เห็นไคที่คั่น
 ทิดเห็นอบานนั้นแหละ หันไปบนบ้าน

กอมวาวอย่างเลอ กอมมอแสงอย่างเลอ
 หอเบี่ยรู้ว่าตัวเองแอมมอ กอเลยเดิน
 กลับไปป้านอีกไปไถ่กันอีก เป็นอย่างนั้น
 เป็นประจำ ทั้งแต่นั้นมานางก็เบี่ยนกัน
 ได้ใจใหญ่ กอคนชายชูเลอช จนวน
 คอมานายทองทนมโค กอเลยกลับจาก
 ไลมาตอนทนมอัน ชายชูอันอยู่เที่ยงวัน
 อัน หันฝ่ายเบี่ยนอัน ไปตักน้ำบ่อเต็นัว
 มาแล้ว กอแถมมาเบาะว่า เจาจอบ
 เนอ เเบาะสอชายชูนี้ จอบ ชายชูออกไป
 จอบกวงโองน้ำพอไปจอบกวงโองน้ำ
 แล้วเบี่ยนกอลาเข้าหาป้าฮอพิททองมัวกัน
 กัน มัวอันกอบโคละบวงสังขี้ตัง จัวกอ
 เลยเข้าครัว พอเข้าครัวไปแล้วไปเอา
 น้ำใส่หม้อต้มเลยต้มเค็ดคเบี่ยนกอลา
 ว่าเจาจอบน้ำไปกะเลอ มัวกอบเบาะ
 ว่าโองน้ำนั้นนะมันเหม็นอัน จิเอน้ำ
 ไปลวกโองกอนเบี่ยนนี้กอเจอมค้แต่จิ
 มอคงทำออดเห็นกอลานมัวจิบโคกเลย
 เลย ๆ ไวฝ่ายมัวนายทองนั้นกะกอเอาน้ำ
 ลอนอันนะ ไปเทในโองซึ่งชายชูจอบไว้
 อยู่ คายเลยมอสุดท้ายทนความคณบโค
 กอตาย เบี่ยนกอลอยกอบเอะพิทว่า
 อย่างเลอฮอพิททองนี้ลงขี้ พอกลับไป

ก็ไม่วาอย่างไร ก็ไมแสดงอย่างไร
 ให้เบี่ยนรู้ว่าตัวเองแอมมอ ก็เลยเดิน
 กลับไปป้านอีกไปไถ่กันอีก เป็นอย่างนั้น
 เป็นประจำ ทั้งแต่นั้นมานางก็เบี่ยนกัน
 ได้ใจใหญ่ ก็คนชายชูเลอช จนวน
 คอมา นายทองทนมโค ก็เลยกลับจาก
 ไลมา ตอนทนมอัน ชายชูนั้นอยู่บนบ้าน
 นั้น หันฝ่ายเบี่ยนนั้นไปตักน้ำบ่อเต็นัว
 มาแล้ว ก็จึงมาบอกวา ทานซอน
 นะ มอให้ชายชูนี้ซอน ชายชูก็ไป
 ซอนในโองน้ำ พอไปซอนในโองน้ำ
 แล้วเบี่ยนก็หาข้าวหาปลาให้พิททองมัวนั้น
 กัน มัวนั้นก็ไมกระแวงสังขี้อะไร ผัวก็
 เลยเข้าครัว พอเข้าครัวไปแล้วไปเอา
 น้ำใส่หม้อต้มเลยต้มเค็ดคเบี่ยนกอลา
 ว่า ทานจะคณน้ำไปทำอะไร มัวก็บอก
 ว่าโองน้ำนั้นนะมันเหม็นอัน จะเอาน้ำ
 ไปลวกโองกอน เบี่ยนนี้ใจโมคี้ แต่จะ
 แสดงทำไดเห็นก็กลัวมัวจิบโคกเลย
 เลย ๆ ไว ฝ่ายมัวนายทองนั้นกะ กิเอน้ำ
 รอนนั้นนะ ไปเทในโองซึ่งชายชูซอน
 อยู่ คายเลยมอสุดท้ายทนความรอนโมคี้
 ก็ตาย เบี่ยนก็เลยก็ไมทำพิทว่า
 อยางไรให้พิททองนี้ลงขี้ พอกลับไป

กลับไปนอนกลางคืนแล้ว เมียนั้นเห็นตัว
 กลับแล้วก็เลยห้ามศพพิศทองที่ดูกันนะ
 ที่ดูกันแล้วนอนลงตายกันนะไปทิ้งไว้ไกล
 คนกลัวหลังบ้าน คอยมานานคนกลัวอัน
 กำลังมีลูกเป็นเครือใหญ่ เมียนั้นก็เลย
 เบาะว่า อาเจาไปช่วยตัดกล้วยเครือนั้น
 แค่นี้ ขอยกบไหว ตัวก็เลยเบาะว่า
 เวลาจะไปยังยกไหว ตอนยกมานี้คน
 เคียวก็ยกไหวมั่ง เมียก็ชักอะใจ
 เลบว่า ออตอนที่เอาเอาผ้าขาวชูไปผิง
 อันนะ เห็นทองอยู่จกแล้ว นี่จเอคอย่างเลอ
 คี่ กอเลยเสียอกเสียใจ เพราะวา
 อย่างเลอ อย่างเลอ ตัวก็จับโต โตได้
 แล้วว่าโตเองนั่นนุกกับนูน

กลับไปนอนกลางคืนแล้ว เมียนั้นเห็นตัว
 กลับแล้วก็เลยห้ามศพพิศทองที่ดูกันนะ
 ที่ดูกันแล้วนอนลงตายกันนะไปทิ้งไว้ไกล
 คนกลัวหลังบ้าน คอยมานานคนกลัวอัน
 กำลังมีลูกเป็นเครือใหญ่ เมียนั้นก็เลย
 เบาะว่า อาทานไปช่วยตัดกล้วยเครือนั้น
 แค่นี้ ขอยกบไหว ตัวก็เลยเบาะว่า
 เวลาจะไปยังยกไหว ตอนยกมานี้คน
 เคียวก็ยกไหวมั่ง เมียก็ชักอะใจ
 เลบว่า ออตอนที่เราเอาผ้าขาวชูไปผิง
 นั้นนะ เขาต้องรู้แล้ว นี่จะทำอย่างไร
 คี่ ก็เลยเสียอกเสียใจ เพราะวา
 อย่างไร อย่างไร ตัวก็จับตัวเอง ตัวเองได้
 แล้วว่าตัวเองนั่นนุกกับนูน

เอ๋ยเพอเหมอเอ๋ยเชอเยเหมอ

สะโกใหม่เขยใหม่

นายฉวน พวงขวาลวงค : ผู้เล่า

ฉัวเมียคุบึง เป็นเอ๋ยเพอเหมอ
เป็นเอ๋ยเชอเยเหมอ ฝ่ายผู้ชายอื่นนี่ก็
บเคยเคอ ผู้งักเทอนอแต่งงานกันมา
คั้งหลายเคื่อนมาแล้ว จิเป็นปีละซิมอ
กอนนอนอยู่ละลาเอคมิเหลอกับเมียจิก
เทอ บเคอบกายเลยเมียนกอล็อก
ซางทุกซางยากแทนอ ฉัวกอบเอคหยังเลอ
จิกเทอนะ กอละไปเวาเฮอพอฟัง
วาพอเอ๋ย เจาละเซาะฉัวหยังเลอ
สอเฮา เอคหยังเลอกอบวาหยังเลอ
จิกเทอ เพ็นกอนนอนอยู่ละลา ฝ่ายพอน
กอละ เออมอเหมอโตเบาะฮ้อมมาหา
กันเนอ เมียนกอละว่า เชอเยเอ๋ย พอใหญ่
จำไปหาฮ้อเจ้าไปหาพอใหญ่แค กอ
ละไป แหละนอ พอไปหาพอใหญ่ละว่า
เชอเยเอ๋ย ขอวานเจ้าแบ่งหญาเฮือน
ฮ้อฮอยแคแหม เฮอนละฮ้วนะ เอ๋ยเชอเย
กะคั้งห็นอยู่เทิงฮั้นแหละ เสอหญา เฮือน
เทิงหลังคาคัน พอใหญ่กอละคั้งแหมแมเช่า
ฮั้น มามากี้ แมใหญ่เอ๋ย กอเอคเสอ
แมเช่าอยู่ฮั้น ลุเชอเยแวออยู่เทิงฮั้น

ฉัวเมียคุบึง เป็นสะโกใหม่
เป็นเขยใหม่ ฝ่ายผู้ชายอื่นนี่ ก็
ไมเคยไกลผู้หึงสักครั้งนะแคงงานกันมา
คั้งหลายเคื่อนมาแล้ว จิเป็นปีละซิดา
กอนนอนอยู่เฉย ๆ ไม่ทำอะไรกับเมียสัก
ครั้ง ไม่ไกลไม่กลายเมียนกอล็อก
ซางทุกซางยากจริงนะฉัวก็ไมทำอะไร
สักครั้งนะ ก็เลยไปพุกให้พอฟัง
วา พอเอ๋ย ทานนะหาฉัวอย่างไร
ให้เรา ทำอะไรก็ไม่ว่าอย่างไร
สักครั้งเขาก็นอนอยู่เฉย ๆ ฝ่ายพอน
กอละ เออ วันใหม่เรอบอกให้มาหา
ฉั้นนะ เมียนกอละว่า เชอเยเอ๋ย พอตา
บอกให้ไปหา ให้ทานไปหาพอตาบ้าง ก็
เลยไปแหละนะ พอไปหาพอตาก็ว่า
เชอเยเอ๋ย ขอวานทานทำหญาบนบ้าน
ให้ฉั้นหนอยนะ บ้านนั้นร้วนะ เชย
กำลังขึ้นอยู่ข้างบนนั้นแหละใส่หญาเรือน
บนหลังคานั้น พอตาก็เลยคั้งแขนแมยาย
นั้น มามานี้ แมยายเอ๋ย ก็ทำกับ
แมยายอยู่ฮั้น ลูกเชยเห็นอยู่บนนั้น

ไปว เป็นเอกขังง หู เอาเนอ ยะฮอ
 คำ บัดนี้วะ พอไคเวลาคำ ไปฮอคมฟัง
 สัพพะทาอิเหลอเนาะ มา มา มา เพอเออมา
 ละบเลอะ บวายามเลอเป็นยามเลอ
 บวาทะวาสายเอออยู่นั้นตลอดเวลา
 บมียามเออคยามหาย จักเทอ เลยเอา
 ดูเพอฮัน เออเพอฮันกอนาวาฮอฮัน
 อิก ละวา พอเออ เออเขยเออเขย
 จักยามละนี้ เขาละจิเออกะเลอ ละ
 บมียามวางเลยนะเออ โทกลเซอปัฏา
 ไปลูปไป เออนันไปหันน้ำเลียเนอ วาหยัง
 ลูกสาวกัณฐิกหันโก กอเลยว่า เออนัน
 ไปเออคนจักหนอยกอนนอ พอจิไปเออ
 นานัน เมียละกอเอาชีหีเพกเสอพกมา
 ไปนำ ยางไป ยางไป ตัวหันหน้าเมีย
 ตามหลังไปละไปฮอคละน้ำบอนนิง
 ละไปฮอคละน้ำบอนนิงฮันเมียกอละ
 ควาขหันเอาะจากพกยามาแล้วกอโยน
 คุมลงสระฮัน ละวาโอ เออเขยเออ เออ
 เขยมา กักกอนมะ หีละทกน้ำแล้วเค
 แมไวย เออเขย บอจิกจิเออคิเหลอ
 เลยวลงโปงบไปคำ โยแลวโยอีก คำ
 เชาะ อะ เออกะเลอขอบเห็น ละบไค
 นิงโยหันมา เออ จิไปกะเหลอมากับฮูละ

ไปว เขาทำอย่างนี้ เออนะ อยากให้
 คำเคียนนี้แหละ พอไคเวลาคำไปถึงโนฟัง
 สัพพะทาอะไรนะ มา มา มา สะโกเออมา
 ก็ไม่เลือก โมวาเวลาใดเป็นเวลาใด
 โมวาเขาว่าสายท้าวอยู่นั้นตลอดเวลา
 โมนะเวลาเหือก เวลาหายสักครั้งเลย เอา
 ลูกสะโกนั้น สะโกนั้นก็บาวาให้พอนัน
 อิก กัวา พอเออ เขยเราไม่หยุด
 สักเวลาเลยนี้ เราจะทำอย่างไรละ
 โมนะเวลาว่างเลยนะ เออ เขอก็ใช้ปัฏา
 ไปลูปไป เออนันไปหันน้ำเสียนะ วาอย่าง
 ลูกสาวกัณฐิกหันโก ก็เลยว่า เออนัน
 ไปทำนาสักหนอยกอนนอ พอจะไปทำ
 นานัน เมียก็เอาหินพกไปพกมา
 ไปด้วย เดินไป เดินไป ตัวขึ้นหน้า เมีย
 ตามหลังไปก็ไปถึงสระน้ำที่หนึ่ง
 ก็ไปถึงสระน้ำที่หนึ่งนั้น เมียก็เลย
 ควากอนหินออกจากพกยามาแล้วกอโยน
 คุมลงสระนั้น แล้ววา โอ เออเขยเออ เออ
 เขยมานักอนนิน หีตกน้ำแล้วละ
 แมไวยเขย โมนะจะทำอย่างไร
 ริมลงโปงบ ไปคำ โยแลวโยอีก คำ
 หานะ ทำอย่างไรก็ไม่เห็น ก็มีคน
 หนึ่ง โยลขึ้นมาเออจะไปไหนมากับฮูละ

มาคบ เอคิเหลอเนาะ เพราะนิเหลอกัน
 เอย ผู้บึงขังกอว่า ห้อยนะตกน้ำ เพ็น
 ละเสียกาย เพ็นละไปงมอันเคไอน์ก
 ยะโค ไอน์กจะไปงม แล้วละมีหนวค
 หลายเคิมเจเนาะ ไอน์เนาะ ห้อยกัน
 คำลงไปเนาะ ไอน์คำ ไอน์ไ
 ไอน์คำไอน์ไ บคบกักรักเทอ ผลที่สุด
 เอกกะเหลอกอมู เจอจิมพอมเคียว
 อันนี้ โยมาคะมะกัน บานัน เลยวาโย
 บานันละมันักคหะเพันมาเนย กอเลย
 เขามาจิมายากเอา ผลที่สุดเลยทะเลาะ
 เบาะแว้งกัน อิติมวยกัน ผู้บึงขังกอเลย
 วาเคยเฮอยเฮย เขากอนเหาะ บเป็น
 นิเหลอ ห้อยจิไปเขาะมาฮือเหมอ บปียะ
 เนอ แควว เขาตองวากันไวคอนถา
 ไคมาแล้วตองเอกเป็นเวลา เอกแคว
 มอคำมอคนมอ เขมอสาขายยามาเอก
 เนอ ตัวกอเขมตกลง พอตกกลงหยั่งงัน
 มะ ห้อยจิลงเอาเองฮอเนย ผู้บึงกอลง
 ไปคำ เป็นอุบายแตนอ คำคำหันมา
 เบาะว่า ไคมาคือเกาแล้วตั้งแตนต่อไป
 ฮอเจาเอกเป็นเวลาลำเวลาเนอ เลยเอก
 เอกเป็นเวลาลำเวลาตั้งแตนคั้นเป็น
 ตนมมาแหละ

มาพบ ทำอะไรกันนี้ทำอะไรกัน
 ผู้หญิงนั้นก็ว่า หีฉนั้นะตกน้ำ เขา
 ก็เสียกาย เขาก็ไปงมมันในกองน้ำ
 อยากรู้ คนนั้นก็เลยไปงม แล้วก็มีหนวค
 อยู่มาดเลยนะ คนนั้นะช่วยกัน
 คำลงไปนะ คนหนึ่งคำ คนหนึ่งไ
 คนหนึ่งคำ คนหนึ่งไไม่พบกันสักครั้ง ผลที่สุด
 ทำอย่างไร ก็ไม่รู้ เจอกันหมดพรอมนกัน
 เลยนี้ ไคมาเจอคนนั้นเลยวาโย
 คนนั้นแหละมันักคหะเพันมานัน ก็เลย
 เขามาจะบ้ายเออ ผลที่สุดเลยทะเลาะ
 เบาะแว้งกัน จะตีมวยกัน ผู้หญิงนั้นก็เลย
 วา เขยเฮย ห้อยกอนเถาะไเป็น
 อะไร ฉนั้นจะไปทามาให้ใหญ่ ไม่ยาก
 หรอก แควว เราตองพุดกันไวคอน ถา
 ไคมาแล้วตองทำเป็นเวลา ทำแคว
 มอคำมอคน มอเขามอสายยามาทำ
 นะ ฮัวก็เลยตกกลง พอตกกลงอย่างนั้น
 มา ฉนั้นจะลงเอาเองให้ ผู้หญิงก็ลง
 ไปคำ เป็นอุบายข้างนะ คำคำขึ้นมา
 บอกว่าไคมาเหมือนเคิมแล้ว ตั้งแตนต่อไป
 ไคทานทำเป็นเวลาลำเวลานะ เลยทำ
 ทำเป็นเวลาลำเวลาตั้งแตนคั้นเป็น
 ตนมมาแหละ

บ้านทางลับ

บ้านทางลับ

นายฉวน พวงชาวลวงศ : ผู้เล่า

มีตัวเมียคนหนึ่ง ตัวนี้ร้าย เอย
 กอยานพอเอาพอตาผีเหลือกอยานเพิ่นนี้
 หังหมคแหละเพิ่นละไปตีฟ้ามามะนึ่ง
 อย่างดี ไซ้เหล่ก้อย่างก็มาแล้วประกาย
 หอคนบ้านอันว่า เอยอ้ายเอาพากันไป
 พันฉะไรนะ ถ้ายูเลอเอาพากันไปพัน
 มีรองมีรอยอย่างไร ระวังไว้เอย
 หัวตะผู้โง่วาคันเขมบไปเคอไปกาย
 ผีเหลือเลย บังเอิญอยู่มานอนหนึ่งตัวมอ
 เมียละจีไปพันไม้กอเลยบอญักว่าจิเอา
 พาเผอละกอไปเพิ่นมะช่องผ้าและ
 ละไปควาไปพัน พันไปพันมา บังเอิญ
 พาละบันบาน พอปานแล้วไปจอบไว้
 ละคักค้อยู่ว่า เอ ญักเอยะเพิ่นขามเลอนอ
 เพิ่นคองคักญแ่น เพิ่นจิกองฮายเงอญ
 แ่น ๆ กอเลยมานึกไควว่า อี เอา
 มอยามที่เพิ่นเอคนลวนอ พอว่าพียง
 นึกไคแล้ว กอถึงเวลากางคันทอฉับ
 นอนรวมกันแหละนอ ตอนนัวกำลัง
 ทำงานอยู่นั้น เมียกอละว่าและแหม
 พอนองเอย ขอยละเอาพาเจ้าไปพันนะ

มีตัวเมียคนหนึ่ง ตัวนี้ร้าย ใคร
 ก็กลัวพอเอาพอตาใครใครก็กลัวเขาน
 หังหมคแหละ เขาก็ไปตีฟ้ามามะนึ่ง
 อย่างดี ไซ้เหล่ก้อย่างก็มาแล้วประกาศ
 ให้คนบ้านนั้นว่า ใครอ้ายเอามีคันทไป
 พันอะไรนะ ถ้าคนเอนเอามีคันทไปพัน
 มีรองมีรอยอย่างไร ระวังไว้เอย
 หัวตะทุกคนวางใจใครไม่ไปไกลไปผ่าน
 อย่างไรเลย บังเอิญอยู่มานอนหนึ่ง ตัวมอ
 เมียก็จะไปพันไม้ก็เลยไม่รู้ว่าจะเอา
 มีคักใคร ก็ไปเพิ่นเลมของผ้าและ
 ก็ไปควาไปพัน พันไปพันมา บังเอิญ
 นึกนั้นมันบัน พอบันแล้วไปจอบไว้
 แล้วคักค้อยู่ว่า เอ ญักจะบอกเขาตอนไหนนะ
 เขาคองคักญแ่น เขาจะคองรายใส่ญ
 แ่น ๆ ก็เลยมานึกไควว่า อี เอา
 เวลาที่เขาทำแล้วกันนะ พอว่าอย่างน
 นึกไคแล้ว ก็ถึงเวลากางคันทกลับ
 นอนรวมกันแหละนอ ตอนนัวกำลัง
 ทำงานอยู่นั้น เมียก็เลยว่าและแหม
 พอนองเอย ฉนั้นนอเอามีคันทไปพันนะ

พามะเหม็ดฮันนะ ก่อเฮาฮูจิวาเจ้า
 หวงบอแพละนอ แควา ยะลองพันมึงแน
 พอไปพันละพาละมานนะ ผัวก็เลยว้า
 อี้ บานไปกอลางมันเทาะ เพราะกำลัง
 มัวเมาเลองหยิ่งออยุนเาะกอลैया
 มเป็นหัง มเป็นหัง บานลุมมา
 มอเฮาจิเอาพาไปเฮอ มาเลย อีเลอ
 เอาพากัน ไม่เออ บานมคเณยะ หือ
 ละวังเทาะ ยูเลอ มาเออเอ็คเอ็ค
 ฮายออยู เมียกอละว้า กูย พอนองเออย
 เจ้าคิอจิเอ็คฮายอูเลอ กะกินชอย
 กอเบาะเจ้าแลวกีเบาะมอเลอ เบาะ
 เมื่อยามนั้นอันเก เมียวออย่างงั้แหละ
 ผัวก็เลยว้า โบว กันกอนี้กวามันบาน
 ทางฮันนะ มันบานทางคมมะ (หัวเราะ)

มีดเล่มใหม่เนั้นะ ก็เรารู้ว่าทาน
 หวงมากละนะ แควาอยากลองพันดูบ้าง
 พอไปพันแล้วมีดก็มันนะ ผัวก็เลยว้า
 อี้มันไปก็ข้างมันเกอะ เพราะกำลัง
 มัวเมาเรองออยางนอฮันนะ ก็เลยว้า
 ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร แต่พอมมาถึง
 คอนเฮาจะเอามิดไปโช้ไอคนไหน อีคนไหน
 เอามิดฉันไปทำมันหมคนี หือ
 ระวังเออะคนไหนมาทำทำทาง
 ร้ายออยู เมียก็เลยว้า อูยพอนองเออย
 ทานจะทำร้ายอะไร เมื่อกินฉัน
 ก็บอกทานแฉนี้ บอกเมื่อไร บอก
 เมื่อเวลานั้นนั่นแหละ เมียวออย่างงั้แหละ
 ผัวก็เลยว้า โอ้ ฉันก็กลัวว่ามัน
 ทางฮันนะ มันมันทางคมนี้ว้า (หัวเราะ)

ไอ้เขยกับน้องเมีย

พี่เขยกับน้องเมีย

นายชวน พวงขวาลวงศ์ : ผู้เล่า

ไอ้เขยกับน้องเมียไปขว้าง

แห ไปขว้างแหแม่น้ำบ้านเฮาเน่เห็นเอา
 เอ้อไปแหละนะ อ่อนน้องเมียถือเชือก
 สันอยู่เทิงหัวเรือก็ ส่อน้องเมียเอาท้าย
 วาอเหาะ ะนั้นถากกวาแหม่นคัตน
 ส่อนมาถือเอ้อะสันอยู่สันเทิงหัว เอ้อสัน
 ะนั้นยังเอือขว้างไปลงไปแหละคัตน
 พอแหละคัตน ไอ้เขยยกอลงไปคำแหละ
 น้องเมียเป็นญี่งแหละนะ กอมาขึ้น
 คึงอะแล้วละคึง เชื้ออะสันอยู่สันแหละ
 ไอ้เขยยื่นคาลงไปพอจึกเจกอก
 โยเห็นมา แ่วมาละเห็นน้องเมียคึงอะ
 อยู่สันชิมบ บ่ใจความมีเหลือจกอย่าง
 ใดแคลความเดียวว่าไอ้โฮ (หัวเราะ)
 พอว่าหยั่งแล้ว เอาเห็นมาได้เลียบ
 ลอยแล้ว ไป ไป ไปบ้าน ฟู ฟู บ
 เอาแหละมอเนาะกับบ้านเลขบ่โคป
 จักโต พอมาชอกกอเห็นเมียนั่งอยู่สัน
 กอติหลังเมียบ่บอกว่า ทื่อ มันเป็น
 หยั่งเลอ เกิดกอนเห็น กอบหอเห็นเนาะ
 (หัวเราะ) ทื่อ มันจะเป็นกะเลอ เมีย

พี่เขยกับน้องเมียไปขว้าง

แหไปขว้างแหแม่น้ำบ้านเราเน่เขา เอา
 เรือไปแหละนะให้น้องเมียถือเชือก
 สันอยู่บนหัวเรือน ให้น้องเมียเอาท้าย
 วาอเหาะ ะนั้นถากกวาแหม่นคัตน
 ใ้หมาถือเชือกสันอยู่ตรงบนหัวเรือนั้น
 ะนั้นยังเอือขว้างไป ลงไป แห้คัตน
 พอแห้คัตน พี่เขยก็ลงไปคำแหละ
 น้องเมียเป็นญี่งแหละนะ กอมาขึ้น
 ถางชาแล้วคึง เชื้ออะสันอยู่นั้นแหละ
 พี่เขยยื่นคาลงไปพอจะหมกลมหายใจก็
 โยลขึ้นมา เหลียวมาเห็นน้องเมียถางชา
 อยู่สันโซ่ไหม ไม่ได้เรื่องอะไรสักอย่าง
 ใดแต่เรื่องเดียวว่า ไอ้โฮ (หัวเราะ)
 พอว่าอย่างนั้นแล้ว เอาเห็นมาได้เรียบ
 รอยแล้ว ไป ไป ไปบ้าน ฟูปลาไม
 เอาหรือวันนั้นกลับบ้านเลยไม่ได้ปลา
 ฝึกตัว พอมาถึงก็เห็นเมียนั่งอยู่นั้น
 ก็คือหลังเมียบ่บอกว่า ทื่อ มันเป็น
 อย่างไรเกิดกอนเขาก็กี่ไม่เท่าเขา
 (หัวเราะ) ทื่อ มันจะเป็นอย่างไร เมีย

กอมอยู่จกความ กอไปตหลังเมียอีกห่อ
 มันเป็นกะเลอ เกิดกอนเพิ่นกอมห่อ
 เพิ่นเนี้ยะ เมียกอดหงษ์แหละ เอยเอย
 มันละเป็นหนึ่งเลอเจามาว่าวอย
 มเหาเจอ ตัวกอเวาฮอหงษ์แหละนอ
 ว่าอันนอเมียกอดเฮอะอันนอ คำน้ำ
 ลงไปไผเห็นมาละมาเห็นอย่างนั้นแล้วเน
 เมียกอละว่า เจอ เจอ ขอยเกิดกอน
 ขอยกอดเขยอกอนแหละ พอว่าหงษ์
 ไคเวลากอละไปนอนกัจะอยู่ ละฮอ
 ไคเอยเอยเข้าไป เอยเอยมากเาะ
 พอว่าเข้าไป ไคไคลาอยู่แล้ว ตัวกอว่า
 เออ หงษ์กอนแมะ จิงจิห่อเพิ่นลอ
 (หัวเราะ) เมียกอละว่า ความโบลาน
 เพิ่นว่าไผหงษ์แหละเจาบนี้ถึงคำ
 โบลานแค คำโบลานเพิ่นว่า เขาอยู่
 ลานคูนอย ปาอยู่วอยคูนหลายหินอน
 หงายนั้นคูนใหญ่กะ เพิ่นว่าหงษ์
 กอจิงหายของออกของเจจจิงบิตหลัง
 เมียกอดแมอนนแหละ

ก็ไผรูเรื่อง ก็ไปตหลังเมียอีกห่อ
 มันเป็นอย่างไร เกิดกอนเขากัโบเท่า
 เจานี้เมียกัฮงฮัยแหละ เขย
 มันก็เป็นอย่างไรพามาว่าวอัน
 ไคเข้าใจ ตัวกัหูกัไผหงษ์แหละนอ
 ว่าอันนอเมียกอดเลออันนอ คำน้ำ
 ลงไปไผเห็นมาละมาเห็นอย่างนั้นแล้วเน
 เมียกอละว่า เจอ เจอ จินเกิดกอน
 จินกัไคเวลาพรอก พอว่าอ
 ไคเวลาไคไปนอนดางชาอยู่
 พ็เขยเข้าไป เขยเว้ยมานเาะ
 พอว่าเข้าไป ไคแบบเขยหลายแล้ว ตัวกัว่า
 เออ อย่างนอจิง จิงจะเพาเขาละ
 (หัวเราะ) เมียกอละว่าความโบลาน
 เขาว่าไผอย่างนั้นแหละ พานไคนี้ถึงคำ
 โบลานบ้าง คำโบลานเขาวา ชาอยู่
 ลานคูนอย ปาอยู่วอยคูนมาก หินคูน
 หงายนั้นคูนใหญ่กะ เขาว่าอย่างนี้
 ก็จิงหายของออกของใจจิงไม่คัหลัง
 เมียกอดแมอนนแหละ

ปลาตัวผู้

ปลาตัวผู้

นายฉวน พ่วงชาลวงศ : ผู้เล่า

พอปูนี้กะเอ็ดเสลดเพื่อ
เวลาอันลูกชายโตอยู่ปี กอหาเลื่อง
อย่างนั้นอย่างนั้นอยู่แหละ ฝ่ายลูเพื่อ
กอเกงเจอพู อาทอปูจิเอ็ดหยัง
เลอกอจิแมนอัน จิแมนอัน คักยไคกัน
แหละนะ กะนี่มอหนึ่งลูชายทำทาไป
ขวางแห พอเอะจะบานไปพอปูไค
โอกาสแล้วนีกอมาเหาะลูเพื่อ มังเ็น
อันลูชายที่เอะไปขวางแหนั้นจะว่า
ลบ กะปองยากับมาเอาแหละเห
ละเหมาเห็นอันพอไคกับเมียไคกะดัง
เอ็ดกันอยู่ กอจิแมนอันเหอนอยฮิบก
หาเนียะลูเพื่อเลยว้า พอ พอ เจ้า
อย่าเอ็ดแองแถมเอ็ดคอย ๆ แม่ ทาเอา
ลวคนแลวแหละ ว่าหยังฝ่ายลูชาย
กอเลยว้า แม่ไวย พอกูนี้เอ็ดเสลดเมียกู
แล้วเห กอฮางเหาะนอ กอเคียวไป
ไปขวางแหมังเ็นไคปามาสอง สาม
ไค เคียวกับมาบ้านด้วยความโมโห
โมโหจ็ดแล้วเห พอมารอคบ้านกอเลย
อันโยนของโยนเหกันเสีย ตูปลงันเอา

พอสามีนี้กอยากทำกับลูกสะไภ้
เวลาอันลูกชายตัวโมอยู่ปี ก็หาเรื่อง
อย่างนั้นอย่างนั้นอยู่แหละ ฝ่ายลูกสะไภ้
ก็เกรงใจพอสามี ถ้าพอสามีจะทำอย่าง
ไรก็จะให้อย่างนั้น จะอย่างนั้น ชักไมได้นั้น
แหละนะ ที่วันหนึ่งลูกชายทำทาไป
ขวางแห พอลอกจากบ้านไปพอสามีไค
โอกาสแล้วนีกมาหยอกลูกสะไภ้ มังเอิญ
อันลูกชายที่ออกไปขวางแหนั้นกัว่า
ลิมกะปองยากับมาเอาแหละเห
ก็เข้ามาเห็นอันพอตัวเองกับเมียตัวเองกำลัง
ทำกันอยู่ ก็คงจะมกนอยใช้ไหม
ที่ลูกสะไภ้เลยว้า พอ พอ ทาน
อย่าท้าวแรงซี ทำคอย ๆ ซี ตาเรา
โปนหนคแล้วนะ ว่าอย่างนั้นฝ่ายลูกชาย
ก็เลยว้า แม่ไวย พอกูนี้ทำกับเมียกู
แล้วนะ ก็สาংเอะนะ ก็รีบไป
ไปขวางแหมังเอิญไคปามาสอง สาม
ตัวรีบกลับมาบ้านด้วยความโมโห
โมโหจ็ดแล้วเห พอมายังบ้านก็เลย
โยนของโยนเหกันเสีย ตูปลงันเอา

แกงโค๗นนะมื่อเนียะ เมียก็มาถามว่า
 เออยเออยเออย แล้วจิฐจิกอะว่าโตเลอ
 เป็นโค๗นโตเลอเป็นโค๗นมันบฐจิกหนอ
 พอว่าหยิงฝ่ายเออยเออยกळा โค๗น
 โค๗นสวค โค๗นโก๗นทลาย พอ
 กอละวะ แม่โวยวาโตเป็นผู้เอ๗นหยิงงัน
 แลละนอ เกี้ยวลงเ๗นไป ทั้งเคี้ยว
 ทั้งฟ้าว แลนอยแลนเอ๗น ขาวนค
 แลนแ๗นไปบักจิก บักจิก เพ๗นเอ๗น
 เพ๗นเอ๗นไปแล ละไปค๗นบ๗นเจ้าอาย๗น
 เจ้าอายพ๗นแ๗นเห็นเล๗นว่า โมะ พ๗น
 เ๗นแ๗นเอ จิฟ้าวไปมิเท๗น เพ๗นเอ๗น
 เพ๗นเอ๗น บ๗นสิ๗นเพ๗นมาบิ พ๗นเ๗น
 กळा อู๗น หยิงไอนอย๗นเ๗นจะเห็น
 นะว่าคว๗นเค๗นไปจิงไป๗นเล๗นเน๗น
 (หัวเราะ)

แกงตัว๗นนะวันน เมียก็มาถามว่า
 เข๗นเอ๗น แล้วจะรู้จิกว่า ตัวโ๗น
 เป็นตัว๗นตัวโ๗นเป็นตัวเม๗น มันไม่รู้จิกนะ
 พ๗นเอ๗นอย่างฝ่ายเข๗นก็ว่า ตัวเม๗น
 ตัว๗นไป๗น ตัว๗นตัว๗นทลาย พ๗นสามิ
 ก็เล๗นว่า แม่โวย ว่าตัวเ๗นเป็นคนท๗นอย่างนั้น
 แลละนอ ริม๗นไป๗นไป ทั้งริม
 ทั้งร๗น ริง๗น ริง๗น ริง๗น เ๗น
 ริง๗นไป๗น บักจิก บักจิก เพ๗นเอ๗น
 เพ๗นเอ๗นไปแล ละไปค๗นบ๗นสามเ๗นค๗น
 สามเ๗นพ๗นเ๗นเห็นเล๗นว่า โมะ ๗น
 แ๗นเน๗น จะริมไป๗นไป๗น เพ๗นเอ๗น
 เพ๗นเอ๗น ینگกับรวมเพ๗น๗นโ๗นมาบิ ๗น
 ๗น อู๗น ท๗นมาสามเ๗น๗น ท๗นจะเห็น
 นะว่าคว๗นอัน๗นไป๗นไป๗นเล๗น
 (หัวเราะ)

ยาวิเศษ

ยาวิเศษ

นายฉวน พวงชาลวงศ์ : ฉูลา

ตัวเมียคนหนึ่งนอ กอดรักกันดี

เอ่อกันเผลอกันก็ ละมั้งเอ็นตัวละบสยาย
 เอ้อ ตัวบสยายละกันเขาได้เผลอกันได้
 ละมอยเป็นมะหลองจอยจอย อยู่โคนคอก
 นานมาแล้ว เอาเข้าไปยั่วตอกันกอด
 กัน เอ่อกันเผลอกัน เมียขึ้นกอด
 เมื่อก่อน นกเอ่อกันตอกันฟัง ลมฮือ
 นี้นัง ละไปคนไอ้สะเหลาะเกาะไอนึง
 กะจิกเอนอันรักกันพอจิวาเหาะกันได้
 แหล่นอ กอดกันไอ้สะเหลาะเกาะอัน
 ไอ้สะเหลาะเกาะอันละเลยว้า โอ้ย
 โศกเอ่อกันตอกันแถม จิเอาเข้าไป
 ฮือมันกัน ก็เอาตอกันฮือ แล่น
 สะเหลาะเกาะนงาหยงง เอ่อกันมา
 นึกได้ทันที พออยู่มานึง กอดจิเอาเข้า
 ไปฮือมันกัน พอเอาเข้าไปแล้ว เอา
 กันเข้าจิกนอยเหาะ ไอนั้นทอว่า เออ
 บ ยะ นทิว เอ่อกันตอกันที่เอาเข้าไป
 ฮือมันกันทะเลาะ เกลียดขวางอยู่ฮือมัน
 โศกบสยาย อยู่ฮือมันทอว้าไปเห็นของเมีย
 อยู่กันเห็น กอดเลวว้า อูบ ที่เอามาฮือ

ตัวเมียคนหนึ่งนอ ก็รักกันดี

ทำอะไรกันก็ ก็ยังเอ่อกันบสยาย
 เอ้อ ตัวบสยายก็กินข้าวไม่ได้ อะไรไม่ได้
 ก็มอยเป็นมะหลองจอยจอยอยู่นานเท่า
 นานมาแล้ว เอาเข้าไปชวนให้กินก็ไม่ได้
 กิน ทำอย่างไรก็ไม่กิน เมียขึ้นก็จะ
 หมดปัญหานึกให้ยั่วพุดให้คนนั้นฟัง พุดให้คน
 นั้นฟัง ก็ไปขบคนกะลอนคนหนึ่ง
 ก็คงจะอันรักกันพอจะว่าหยอกกันได้
 แหล่นอ ก็ตามคนกะลอนนั้น
 คนกะลอนนั้นก็เลยว้า โอ้ย
 เผลอกันใช้ปัญหานงาจิ จะเอาเข้าไป
 ให้มันกิน ก็เอาให้มันกินบ้างจิ
 กะลอนนงาอย่างนี้ นางนงา
 นึกได้ทันทีพออยู่มานึง ก็จะเอาเข้าไป
 ไม่ให้มันกิน พอเอาเข้าไปแล้ว เอา
 กันเข้าจิกนอยเหาะ คนนั้นทอว่า เออ
 ไม่อยาก ไม่ทิว ฮือมันที่เอ่อกันเข้าไป
 ฮือมันกันไม่เก็บชายคางอยู่ฮือมัน
 ตัวบสยายอยู่ฮือมันก็เลยไปเห็นของเมีย
 อยู่กันเห็น กอดเลวว้า อูบ ที่เอามาฮือ

เห็น เมียลว่า มาถามาถึงนางยงละ
 มีกินเขากินปลาหยั่ง บโตนเหาะเป็น
 หอง ชูอนแหละ ถ้วนก็ถือว่า เอะ
 แทเคเนี่ยะ ออสาгинจักนอยเหาะนอ
 เออมะ กินกอกิน กินค่าน้อย ๆ เนอ
 (หัวเราะ) เมียกอละป้อนออโน ป้อน
 ที่เล็กที่น้อย อากินกอละยาน
 เมียเป็นทองชูอน ที่นอนแล้วมึง ละหาย
 อ้วนพีคังาม เพิ่งจริงว่า โอ แมงอันนกอ
 เป็นยาริเศษขนานหนึ่ง (หัวเราะ)

เขาระดู เชื้อยผู้มีปัญญา

นายมาน พวงขวาลางศ : ผู้เล่า

มีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีลูกสาว
 อยู่คนหนึ่ง ชูงาม ชูเลอกอไปนิกเหียวไป
 เลอไปกาย ไปบงไปเหาะไปเกี้ยว
 พาลาสีอันแหละนอ แดแล้ว พอเฒ่า
 มีมดใจเอนอจักคน จิเอนาเอนอชอ
 เอนา พอเฒ่ากอละยวว่า ผู้จินาเป็นลเชื้อย
 พอนีต้องเป็นผู้มีปัญญา ปัญญาในพื้นพอ
 จิอเพิ่นทวยบเนอ ทวยกอละทายบ้าน
 เอนันนแหละ กอเอนาเอนาเสอด้วย
 กะลางเอนกพูน ๆ มาแล้วกะออลูสาวอันชอ
 ผู้ลาวอันนะ เอนาเอนาไปจำเอนอันเป็นชอย

นะ เมียก็ว่า ไม่ต้องมาคุดมาเลหอรอก
 ไม่กินข้าว กินปลาอย่างนี้ ไม่นานหอรอกเป็น
 ของคนอันแหละ ถ้วนก็ถือว่า เอะ
 จริงนะนี้ พยายามกิน ตักหนอยเอะนะ
 เออมะ กินกอกิน กินค่าน้อย ๆ นะ
 (หัวเราะ) เมียก็เลยป้อนให้เอนาป้อน
 ที่เล็ก ที่น้อย ถ้าไม่กินก็กลัว
 เมียเป็นของคนอันครั้งเมื่อก่อนมึง ก็หาย
 อ้วนพีคังาม เขาจึงว่า โอ สิ่งนี้
 เป็นยาริเศษขนานหนึ่ง (หัวเราะ)

หาลูกเขยคนมีปัญญา

มีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีลูกสาว
 อยู่คนหนึ่งคนสวย ใครก็ไปชอบเหียวไป
 โกลไปกลายไปบง ไปหยอดไปเกี้ยว
 พาลาสีอันแหละนอ แดแล้ว พอเฒ่า
 นี้ไม่ถูกใจใครสักคน จะเอาใครก็ไม่ให้
 เอนาพอเฒ่าก็เลบว่า ผู้จะมาเป็นลูกเขย
 พอนีต้องเป็นผู้มีปัญญา ปัญญาในพื้นพอ
 จะให้เขาทายคูนะ ทวยก็ทายบ้าน
 เอนันนแหละ ก็เอนาเอนาเสอด้วย
 กะลางมึงทำพูน ๆ มาแล้วก็ให้สาวนั้นให้
 สาวนั้นนะ เอนาเอนาไปประทับเอนันนเป็นรอย

อยู่แหละนะ แล้วประกาศเลยว่า ผู้จิ
 มาสมัครเป็นลูกเขยนี้ ขอเข้ามาบึงฮอย
 นกอน แล้วมาทาบขี้ว่า แหมฮอย
 นิเหลอ แหม ผู้ ยะเป็นลูกเขยกลอ ยะได้
 เนี่ยฮอยงามแคนอ กอนมา เลียงก๊วกัน
 เหมามาเป็นแถวเลยแหละ ผู้เฒ่ามา
 กอทวยว่า ฮอยหนู ผู้เฒ่า ฮอยมา บุกอ
 ไปว่า ฮอยจ้าว ผู้เฒ่าว่า ฮอยควาย ฮอย
 นิเหลอกอนนิเหลอจนเม็คแล้ว เม็คอัน
 ทวยบักจิกกอนเลย บักเป็นลูกเขย เมื่อนั้น
 กอพากันกับเม็คฮอยหนูนั้นกับไปเลอจเม็ค
 บักจิกอันละมีไอสะเหลาะเกาะไอนึงอัน
 เหมะ ย่างมากกอนว่าจิมามึงฮอยอันนั้นกับ
 เพ็นว่าจิมานฮอยนิเหลอ กอละย่าง
 เฒ่าไปจิกตั้งเจอนับถึง เจอกอบฮอยจิก
 แลละนะ เฒ่าบักจิกจิสฮอย กอเฒ่า
 ไปมอยบึงแล้ว โอ้ย ฮอยอันเนี่ย จิ
 ว่าฮอยหนูนั้นกอบอ จิว่าฮอยมานั้นกอบ
 มาน โอ้ย ฮอยทีคนมาจิกเจอนั้นเนี่ย พอ
 เฒ่ามันเลยว้า บาน บานมีฮอยกลอ
 เฒ่าบานอเนอ เฒ่าบักจิกจะมรที่ฮอยกลอ
 บาสะเหลาะเกาะกันแหละเป็นด้ว
 (หัวเราะ) เพราะว่ามีปัญา

อยู่แหละนะ แล้วประกาศเลยว่าใครจะ
 มาสมัครเป็นลูกเขยนี้ เข้าให้มาทวย
 นกอน แล้วมาทาบขี้ว่า ค้อฮอย
 อะไร แหม กอนอยากเป็นลูกเขยก็อยากได้
 เมื่อยคนลวยบ้างนะ ก็มา เรียงคิกกัน
 เข้ามาเป็นแถวเลยแหละ คนนั้นเข้ามา
 ก็ทาบว่า รอยหนู คนนี้ว่ารอยมา คนกอบ
 ไปว่า รอยจ้าว คนหนึ่งว่ารอยควาย รอย
 อะไรค้ออะไรจนหมดแล้ว หนคนนั้น
 ทวยไปลูกสักคนเลย บักเป็นลูกเขย พวกนั้น
 ก็พากันกลับหมด พอพวกนั้นกลับไปไกลจะหมด
 ไปหมดนั้นก็มีคนกะลอลคนหนึ่งนั้น
 นะ เฒ่าบักจิกโน้นก็ว่าจะมาทวยอันนั้นกับ
 เฒ่าว่าจิมานฮอยอะไร ก็เดิม
 เข้าไปจะจิกใจเร็กไม่ถึงใจก็ไม่รู้
 แลละนะ เฒ่าไม่ได้มึงกับให้ทาบ ก็เข้า
 ไปลองดูแล้วว้า โอ้ย รอยอันนี้ จะ
 ว่ารอยหนูนั้นก็โมอา จะว่ารอยมานั้นก็
 โมกลม โอ้ย รอยทีคนมาประทับฮอยเจอนั้น พอ
 เฒ่ามันเลยว้า ไอน์ ไอน์มีฮอยกลอ
 เฒ่าไอน์นั้นนะ ทำมัวนะ ผลที่สุด ก็เลยได้
 คนกะลอลนั้นแหละเป็นด้ว
 (หัวเราะ) เพราะว่ามีปัญา

ออกบ้านแล้วกล มาถึงบ้านก็มาหา
 เปียว่า โอ เปียเอ๋ย ไฉนมาออกแล้ว
 เหน ซอ ขอรักกันมอสาขจิกนอยเหาะ
 วากันง่าย ๆ ภาษาบ้านเราว่าเออกันมอ
 สายนั้นเภาะ เปียก็เลยตกลง เอา
 เออหยิ่งเรอเออเออ แม โคม ๆ นิไป
 ทรายแดงมาเภาะ กอบามวนกับจิกนอย
 เหาะ ทั้งสองก็เลยตกลงกันแล้ว กอ
 ไปลวนลิมะจนกันมอสาขจิกนอย
 แล้วกอบามอป้องเออมาอยู่ ณะที่มอ
 ปองเออมาอันกอนีมาแดงคูหนึ่งมาเกียง
 กันอยู่กัน ฝ่ายผู้ชายที่เป็นทหารนั้นก็
 เลยนึกขึ้นมาไถ่ละฮองไปเออมาคูนัน
 ว่า แดงเอ๋ย โอกลงไปรายแดงมา
 (หัวเราะ)

ถึงบ้านแล้วก็ มาถึงบ้านก็มาหา
 เปียว่า โอ เปียเอ๋ยได้มาถึงแล้ว
 นะ ขอขอรักกันมอสาขจิกนอยเหาะ
 วากันง่าย ๆ ภาษาบ้านเราว่าทำกันตอน
 สายนั้นนะ เปียก็เลยตกลง เอา
 ทำอย่างไรก็ทำ เหม นาน ๆ นิไป
 ทรายแดงมานะก็มาสนุกกันสักหน่อย
 เภาะ ทั้งสองก็เลยตกลงกันแล้ว ก็
 ไปรวบหั้นนอนกันตอนสายเสร็จเรียบร้อยแล้ว
 แล้วก็นามองที่หน้าตางอยู่ ณะที่มอ
 ที่หน้าตางนั้นก็มีมาแดงคูหนึ่งมารวมรัก
 กันอยู่กัน ฝ่ายผู้ชายที่เป็นทหารนั้นก็
 เลยนึกขึ้นได้ก็ตะโกนไถ่มาคูนัน
 ว่า แดงเอ๋ย เรอกลงไปรายแดงมา
 (หัวเราะ)

เจ้าปัญญา

เจ้าปัญญา

นายบน พวงชาวาลงค : ผู้เล่า

ยัวเปี้ยกึ่งหนึ่ง เต็มกอดักกันคน

เป็นกรรมคาวาไทยบ้านเราไป พอมียอม
 มีกัวแลวกอชัมจิฮอมาเยาะไปอยู่
 บ้านหนึ่งกะหะ บางบ้านก็อาจจะอยู่กับ
 พอกับแม่ แคว่นัวเปี้ยกึ่งหนึ่งพอเห็น
 ว่า พอกีพอเหมาะแล้ว กอเลยไปอยู่
 บ้านอีกบ้านหนึ่งกะหะกรรมคาวาเยาะบ้าน
 เหมอ มาะจิเหตอจิเตอกลอยนกลอยน
 เป็นไปโยไค่ คองกลบ ๆ น้อยแล้วจึงไป
 หาดเยอ มาะนกลอยนกลบ ๆ ไปอยู่
 น้ำเลียวกันอันถอเหาใจวาลงจินาทาง
 ทาง ๆ นี้เอามาเรอเมื่อก่อนแล้วละว่า
 ๖๖๖๖๖๖ กอยังเหอฝ่ายผู้ชายกอ
 มาตักก็ออย่างว่า เอ เราจิกิเตอหึง
 เลอนออันการวมกันเนี่ยะ จิเซอหา
 เซอทางหนึ่งเลอนอเปี้ยกึ่งหนึ่งจิฮอ
 ไค่เมะและทานไค่ กอเลยอุบมา
 (หัวเราะ) อุบมาคือ อองน่อง มาว่า
 คมมาอุบ แล้วคมไวเซอทางหลัง คือ
 อุบอุบ กออุบอุบอุบอันนอองไป ออง
 มา กออุบกันไค่กันมา ในขณะนั้นจิ

ยัวเปี้ยกึ่งหนึ่ง เขาก็รักกันคั้นะ

เป็นกรรมคาวาชาวบ้านเราไป พอมียอม
 มีกัวแลวกอชัมจิฮอมาเยาะไปอยู่
 บ้านหนึ่งต่างหาก บางบ้านก็อาจจะอยู่กับ
 พอกับแม่ แคว่นัวเปี้ยกึ่งหนึ่งพอเห็น
 ว่า พอกีพอเหมาะแล้ว ก็เลยไปอยู่
 บ้านอีกบ้านหนึ่งต่างหากกรรมคาวาออกบ้าน
 ใหม่ บ้านจะให้จื่อจะจื่อจื่อจื่อจื่อ
 เป็นไปโยไค่ คองกลบ ๆ น้อยแล้วจึงไป
 หาดเยอ บ้านก็หลังน้อย ๆ ไปอยู่
 ด้วยกันนั้น ก็เข้าใจวาลงจินาทาง
 ทาง ๆ นี้เอามาใช้หมดแล้วแหละว่า
 ยังจื่อทะเลนะ ก็ยังเหลือฝ่ายผู้ชายก็
 มาตักก็ออย่างว่า เอ เราจะคิดทำ
 อยางไรนะ อันการรวมกันนี้ จะใช้ทำ
 ไช้ทางอยางไรนะ เปี้ยกึ่งหนึ่งจะพออุบ
 ไค่เมะและทานไค่ ก็เลยอุบมา
 (หัวเราะ) อุบมาเหมือนเอาเด็กซี้หลังมาว่า
 หบมาอุบแล้วหอบไวเซอทางหลัง เหมือน
 เด็กน้อยเหมือนเอาเด็กซี้หลังนั้นนะไป
 มากี่เล่นกันไป เล่นกันมาในขณะนั้นจะ

เชือกกับพอเฒ่าแก่กัน

ลูกเขยกับพอตาแก่กัน

นายพราน โทกัย : ผู้เล่า

พอเฒ่ากับลูกเขยไปตะไผ่แห้ง
 กอมๆ ลูกเขยเป็นผู้ตะไผ่เป็น ตะไผ่
 ตะไผ่ กอเขามือและขี้ส่ะเกิดเอาไป
 พอกลับมาถึงบ้าน พอเฒ่าถามลูกสาว
 ว่ามันไหนแกงหังกิน ถ้าไต่ยังไม่ได
 แกงหัง โอ้เขยโง่เกิดเข็ดมาอันเก
 พอพอเฒ่าอย่างนั้นลูกเขยก็เคียด
 อยู่ทางเจด พอถามอเหมอ ก็กับมันไป
 ตะไผ่แห้งกอมๆอีก พอตะไผ่แล้ว ละ
 จินะมาบ้าน พอเฒ่าแบะทางหลัง
 ลูกเขยแบะทางหน้า พอลงกอมๆมา
 เขยก็ตั้ง พอเฒ่าลงกอมๆ พอเฒ่า
 ยามลงกอมก็เขยไต่มาตามทาง พอมา
 ถึงบ้าน ลูกเขยก็ถามเอาเฒ่าว่า
 เฒ่าแกงหังมันกิน ถ้าเฒ่าไม่หัง
 แกง ก็พอเห็นตะไผ่กับเขยไต่มาอันเก
 พอพอเฒ่าได้ห็นอย่างนั้น กออยู่จกว่า
 ลูกเขยแก่กัน

พอเฒ่ากับลูกเขยไปตากไผ่บน
 ภูเขา ลูกเขยเป็นผู้ตากไผ่ไม่ตากไป
 ตากไป ก็เอามือและขี้ส่ะเกิดออกไป
 พอกลับมาถึงบ้าน พอเฒ่าถามลูกสาว
 ว่ามันไหนแกงอะไรกิน ถ้าเฒ่ายังไม่ได
 แกงอะไร เขยเฒ่าเกิดเข็ดมาอันเก
 พอพอเฒ่าอย่างนั้น ลูกเขยก็โกรธ
 อยู่ในใจ พอถึงวันใหม่ก็กลับขึ้นไป
 ตากไผ่บนภูเขาอีก พอตากไผ่แล้วก็
 จะแบะมาบ้าน พอเฒ่าแบะทางหลัง
 ลูกเขยแบะทางหน้า พอลงภูเขามาลูก
 เขยก็ตั้งพอเฒ่าลงภูเขา พอเฒ่า
 ก้าวลง ก็ไต่ไผ่มาตามทาง พอมา
 ถึงบ้าน ลูกเขยก็ถามเอาเฒ่าว่า
 เฒ่าแกงอะไรวันนั้น ถ้าเฒ่าไม่อะไร
 แกง พอเฒ่าก็เขยไต่ไผ่มาอันเก
 พอพอเฒ่าได้ห็นอย่างนั้นก็รู้ว่า
 ลูกเขยแก่กัน

มุขตลกของชาวชนบท มีเรื่อง คนโง่เลือกคู่ ไช่ทองไข่ไหล ไช่ชาติคิก กับไช่คามอก
ไช่สามมือปาม ไช่กลองยา ชนแกน และไช่ผูกฟุ้งน้ำรัก ไช่หันแทนกัน หมอนข้างใบเดียว
ไช่ชาวสวนส้ม ไม่มีความลับเมียจับโกหกได้ ยายแก่หงอยยาว ไช่จุมกแพบ และสองสหาย
ไช่ตามลคกับไช่คาคี เมื่อเรื่องมีดังนี้

คนโง่เลือกคู่

คนโง่เลือกคู่

นายผวน พวงชาวหลวง : ผู้เล่า

เรื่องก็มีอยู่ว่ามีไช่ขาวคนหนึ่ง
ก่อนหน้านั้น ก่อนหน้านั้นแหละก็
อยากได้คู่ได้ครองนั้นก็เลยไปหาหญิงสาว
คนที่ถูกใจ เพื่อจะเอามาแต่งงานเป็น
คู่ครองต่อไป ก็ไปพบหญิงสาวคนหนึ่งคนสวย
แถมเป็นคนต่างบ้าน แลพอแม่ก็
เห็นดีเห็นงามนำ พอลมกันแล้วว่าเขา
จิชอบแต่งงานกับลูกสาวเจ้านั้น เจ้าจิชอบ
บอ พ่อแม่ก็มีความดีทั้งซัดของ ก็ลงมือไป
ปรึกษากันถึงก่อนไป เออกับขาว กับปากิน
กันเนื้อ ก็เปิดโอกาส ฮือ ไช่ขาวกับ
สาวได้ลมกัน ในขณะนั้นลมกันอยู่กลาง
เรือนตัวกัน ไช่ขาวก็บอกเลขาว่า แม่
ถ้าเราแต่งงานกัน แล้วเราก็จิมีลูก
แล้วนะ ลูกเรานี้ละจิบ่นคำว่า แบน
นี่ก็กลอนนั้นแหละ ชนของภาษากลาง
นี่คือแบบของภาษาไทยหากเลขาเห็น
ว่า มันอยแบบนั้นมันบออยู่ลา ไช่ขาวอัน

เรื่องก็มีอยู่ว่ามีไช่หนุ่มคนหนึ่ง
ก็ก่อนหน้านั้น ก่อนหน้านั้นแหละก็
อยากได้คู่ได้ครองนั้นก็เลยไปหาหญิงสาว
คนที่ถูกใจ เพื่อจะเอามาแต่งงานเป็น
คู่ครองต่อไป ก็ไปพบหญิงสาวคนหนึ่งคนสวย
แถมเป็นคนต่างบ้าน แลพอแม่ก็
เห็นดี เห็นงามด้วย พอลมกันแล้ว ว่าเรา
จะขอแต่งงานกับลูกสาวท่านนี้ ท่านจะให้
ไหม พ่อแม่ ก็ว่าไม่มีอะไรขัดข้อง ก็ลงมือไป
ปรึกษากันก่อนไปทำกับขาวกับปากิน
กันนะ ก็เปิดโอกาสให้ชายหนุ่ม กับหญิง
สาวได้คุยกัน ในเวลาที่คุยกันอยู่ใน
ห้องครัวนั้น ไช่หนุ่มนั้นก็เลยว่า แม่
ถ้าเราแต่งงานกันแล้วเราก็จิมีลูก
แล้วนะ ลูกเรานี้ละจิบ่นคำว่า แบน
นี่ก็กลอนนั้นแหละ ชนของภาษากลาง
นี่คือแบบของภาษาไทยหากเลขา
ว่า เด็กชนนั้นไม่อยู่นิ่ง ไช่หนุ่มนั้น

นี่ ตามปกติ เฝินไปทางเลอ เฝินจีมีก้อน
 หอง เฝินไปก้อนนี้ เป็นอาวุธติดตัวก็
 มึงเอ็งเอาไปวางไว้ เฝินหลังสิ่ง หลัง
 ยังถือหลังอยู่กับเข้านั้นแหละ พอสม
 กันว่าลูกเราจะได้เจ๊แมน แบนไปแบนมา
 ละมาเป็นลูกกับเขาก่อนนะ ละจีไหนเสื่อตัว
 ลูกเรา หัวลูกเราจะได้เจ๊แมนนะ พอว่าแ
 นนี่สาวให้เลย เมาะ อู๋ ลูกจะชาง
 แบนทั้งเอาเทเอาวามอ เทอโคเจม
 โค้ดแสบจนเป็นผู้เป็นคนอย่างงี้ พอ
 สาวให้ โอ้มาอีกโหน้ โอ้มาว่า
 แม่ เราจะมีลูกชาย มีลูกคนเดียว ลูก
 แบนเทว่าหัวและหัวละ และนอ
 พอกาเกะเมมายอยู่ทางนอก กอเลยว
 เอ แม่โกลองเหาไปบึงแม่เขาละ
 ให้เอคมีเหลอกัน เมมายเหาไปก้อไป
 ตามว่า จีโคระให้เอคมีเหลออยู่
 กอเลยเลาฮอฟังว่าลูกนั้นแบนไปบึง
 คอเลยโยยกเสื่อหัวลูกและ ทั้ง ๆที่ยัง
 มีโค้ดแรงงานนั้นแหละ แม่ก้อโหน้
 อี๊ พอกอเลยวามะ แม่เหาไปก้อให้
 นำ กะเลอ กอเลยไปบึงกู พอกอเหาไป
 กอเวาฮอพอฟังอี๊ พอกอโหน้เกี่ยวกัน
 อี๊ ผลที่สุดกอเลยวว่า เอาตอนนยังบ

นี่ตามปกติเขาไปทางไหน เขาจะมีซ้อน
 ของเขาไปซ้อนหนึ่ง เป็นอาวุธติดตัวก็
 มึงเอ็งเอาไปวางไว้บนหลังกู หลัง
 ยังถือหลังอยู่กับเข้านั้นแหละ พอคุย
 กันว่าลูกเราจะชน ชนไปชนมา
 ก็มาเป็นลูกกับขาว ตอนนั้นจะหล่นใส่หัว
 ลูกเรา หัวลูกเราก็จะแตกนะ พอว่าแ
 นนี่สาวร้องให้เลย มอ อู๋ลูกก็ชาง
 ชนอย่างเหลือเกินนะ จนโค้ดเจ็บ
 โค้ดแสบ จนไม่เป็นผู้เป็นคนอย่างนี้ พอหญิง
 สาวร้องให้ โอ้หนูก็ร้องไห้ด้วย โอ้หนูว่า
 แหม เราก็มีลูกชาย มีลูกคนเดียว ลูกก็
 ชนมากหัวแตกเหวอะหะเลยนะ
 พอกากับเมมายอยู่ทางนอก ก็เลยว
 เอ แม่เธอลองเข้าไปกูนอเขาละ
 ร้องไห้กันทำไม เมมายเข้าไป ก็ไป
 ตามว่า พวกเธอร้องไห้ทำไมลูกเอ๊ย
 ก็เลยเลาให้ฟังว่าลูกนั้นชนไปบึง
 ตอนเลยหล่นใส่หัวลูกแตก ทั้ง ๆที่ยัง
 มีโค้ดแรงงานนั้นแหละ แม่ก็ร้องไห้ด้วย
 อี๊ พอกอเลยวามะ แม่เข้าไปก็ร้องไห้
 ด้วยทำไม ก็เลยไปกูนอ พอกอเข้าไป
 ก็พูทให้พอฟังอี๊ พอกอร้องไห้ด้วยกัน
 อี๊ ผลที่สุดกอเลยวว่า เอาตอนนยังไม่

แต่งงาน เราขอพวงไปอีกหน่อยหนึ่งก่อน
 แอ โอไมวากอเลยลงเขื่อนแล้วพวง
 ไปพอไปไม่กี่ไมเจิง คึกบ้านหนึ่ง หังพอ
 หังแหม หังลูกสาว กำลังเอาบุงคนละ
 หน่วยมาตัดแตกไปเทเสอกวงบ้าน
 เนื่องจากบ้านนั้นไม่มีป่องเอี่ยม ป่อง
 เอี่ยม กอคอกหน้าตางอื่นแหละ แสง
 สว่างละเลยบพอ พวกกันมาตัดแตกเอา
 ไปเทเหี้ยว เอาไปเทเสอกวงเขื่อนอยู่
 อัน เพื่อจะขอขึ้นสูง โอไมวานจะไปถาม
 เจ้าเอคมีเหลอกัน อายมาตัดเอาแตก
 ไปเสอกวงเขื่อนอันนั้น เอียนมีป่องเอี่ยม
 อันละ แสงละบพอจะมาตัดเอา
 อยู่บนเนินมอ เม็คเวน บานกอบมุดง
 แสงแตก กอบโค เพ็งกอลอย โอ
 บานกอบมีความใจ คาย ๆ กับบ้านก่อนขึ้น
 แลละนอ กอเลยต่อไป คำแล้วบัก
 เปียะ มอนันขึ้นเป็นข้างขึ้นธา เคือน
 คือพระจัน บานนี้เฮาเรียกกันว่าเคือน
 นอ ภาษากลางเพิ่นว่าพระจัน ก็ไปเพิ่น
 เงามพระจันอยู่กวงบ่อน้ำหิน กอเอคเคื่อง
 มื่อโพงน้ำอันหนึ่งคักพระจันอยู่กวงบ่อน้ำหิน
 ญ่นกอดไปเบาะว่าเจ้าเอคมีเหลอจิก
 เอาเคือนตะลางนบน เคือนอยู่กวงบอ

แต่งงาน เราขออีกไปอีกหน่อยหนึ่งก่อน
 นะ โอหนุมก็เลยลงบ้านไปแจวอีกเวลา
 ไปพอไปไม่กี่ ไปถึงอีกบ้านหนึ่งหังพอ
 หังแหม หังลูกสาว กำลังเอากระบุงคนละ
 ใบมาตัดแตกไปเทใสในบ้าน
 เนื่องจากบ้านนั้นไม่มีหน้าตาง ป่อง
 เอี่ยมก็คอกหน้าตางนั้นแหละ แสง
 สว่าง ก็เลยไมขอ พวกกันมาตัดแตกก็เอา
 ไปเทเหี้ยวเอาไปเทใสในบ้านอยู่
 นั้น เพื่อจะไหม้นลาง โอหนุมคนนั้นก็ไปถาม
 พวกเจ้าทำอะไรกัน พี่มาตัดเอาแตก
 ไปใสในบ้าน นั้นแหละ บ้านไม่มี หน้าตาง
 นั้นละ แสงก็ไม่พอก็มาตัดเอา
 อยู่บนแหละ หมดมอหมดวัน บ้านก็ไม่สว่าง
 แสงแตกก็ไม่ได้ เขาก็เลย โอ
 บ้านนั้นก็มีความใจคลาย ๆ กับบ้านก่อนนั้น
 บลละนะ ก็เลยต่อไป คำแล้วบัก
 นัน นั้นเป็นวันข้างขึ้นธา เคือน
 คือพระจันทร บ้านนี้เราเรียกกันว่าเคือน
 นะ ภาษากลางเขาวว่าพระจันทร ก็ไปเพิ่น
 เงามพระจันทรอยู่ในบ่อน้ำหิน ก็ทำเครื่อง
 มื่อโพงน้ำอันหนึ่งคักพระจันทรอยู่ในบ่อน้ำหิน
 คนนั้นก็ไปบอกว่า หานทำอะไร จะคัก
 เอาพระจันทรจางลางนบนแหละ พระจันทรอยู่ในบ่อ

น้ำนี้ ไอบาวสัน ลมสอฟังวาวอย่างเลอ
 วามันเป็นเงา เป็นอีเลลอมจีแมน
 สองเคตอนเท กอมกอยฟัง กอดักอยู่บน
 ไอบาวสันกอฟิจารณาแล้วกวาวา เออ
 ขานนักโง่พอกันกับ สองบ้านที่มาน
 มาสันทะเลนะ แล้วก็เลยไปอีก ไป
 ถึงอีกบ้านหนึ่ง สูงเป็นมอ เหมอแล้ว
 ปากควาเพินกำลังจีแปง เสรียนกันอยู่
 แตะลูกหลุมเล็กไป เออกลอ เสาคำ กอ
 เลยไปเอา เชื้อสองเส้น มัดเสาช้าง
 หัวและข้างท้ายสองข้างละ ขอบกันถึง
 เสายอยู่ จีอเสาสันยักออกฮอยยาวทอกับ
 หลุม กอเลยไปตามว่า สู่เจ้าละเออ
 หังกัน ถ้ายจีแปงเอือนเนี่ยะ เสาละ
 สันนะกำลังถึงเอะ จีอเสายกั้นแน
 พาวาวางนแล้ว ไอบาวกอฟิจารณา
 ว่า แหมทางบ้านทางเมืองที่เราไป
 เชาะมาเนี่ยะ ปากควาเพินปักคนหนา
 ก้อคือกันมก ฮวยอย่างเงนเลยก็ไป
 แต่งงานกะปู่ละก็ควา ลูจีแมนเนี่ยะ
 อย่างเลอกอซาง ลูจีแมนกอซางโค
 เจริบโตเสบกอซางบหละนอ กอกับมา
 แดกกับยูเนนถ กอเลยมาแต่งกับคนเดิม
 ที่ไปครั้งกลั่น

น้ำนี้ ไอบาวสัน คอยให้ฟังว่าอย่างไร
 วามันเป็นเงา เป็นอย่างไร ไม่ใช่
 เป็นพระจันทร์จริง ก็ไมคอยฟัง ก็คักอยู่บน
 ไอบาวคนนั้นก็พิจารณาแล้วกวาวา เออ
 ขานนักโง่พอกันกับสองบ้านที่มาน
 มาสันทะเลนะ แล้วก็เลยไปอีก ไป
 ถึงอีกบ้านหนึ่ง สูงเป็นวันใหม่แล้ว
 ปากควาเพินกำลังจะสร้างบ้านกันอยู่
 แตะลูกหลุมเล็กไป ทำให้เอาคำ ก็
 เลยไปเอา เชื้อสองเส้น มัดเสาช้าง
 หัวและข้างท้ายสองข้างละ ขอบกันถึง
 เสายอยู่ จะให้เอานันยักออกให้ยาวเท่ากับ
 หลุม กอเลยไปตามว่า พวกท่านจะทำ
 อะไรกัน พี่จะสร้างบ้าน เสานั้น
 สันนะกำลังถึงออก จะให้เสายกั้นทะเล
 พาวาวางนแล้ว ไอบาวกอฟิจารณา
 ว่า แหมทางบ้านทางเมืองที่เราไป
 หามานี้ปรากฏว่ามีคนโง่
 เหมือนเหมือนกันหมด ฮวยอย่างเงนเลยกลับไป
 แต่งงานกับคนที่คิดว่าลูกจะชนนี้
 อย่างไม่รู้วาง ลูจีแมนก็อ้างโค
 เจริบโตเสบกอซางบหละนอ ก็กลับมา
 แต่งกับคนนั้นะ ก็เลยมาแต่งกับคนเดิม
 ที่ไปครั้งแรกนั้น

๕๔
บาททองขีปอด

๕๕
ไอทองขีไหล

นายอุทรี อภิรัตน์ : ผู้เล่า

๕๔
บาททองนั้ก่อกนสมัยโบราณนั้น
เห็นมีจะเขียนบอกว่า ถ้าผู้เลออายุชอก
ขาวแล้ว ให้เลองว่าบา ถ้าโคมวช
แล้วเห็นจึงเลองว่า ไอ้ทิด ไอ้เชียงทั้น
บาททองนั้อายุมันเกินขาวไปจระ มีจะ
ยะ เป็นไอ้ทิด แะแตกอวยสองเพราะมัน
เป็นคนที่มันบ โดมวช เจอเห็นก่อกน
แต่ บาททอง บาททอง มอหนึ่งบาททองไป
เกี่ยวป่า ละผานป่าจามีไปมีจะหลอก
บาททองนั้ บาททองละจิมมีได้ เอะมา
เขียนมาที่ มันจะยานบาททองเอะแหว
ไอ้ทิดกวชชอชีวิตไว้ จิเอะทั้งก่อกน
ชอกนบาททองป่อยเขียนว่า บาททองมัน
เมาะกะณีว่า มันเอะทั้งเลย มันจิไป
ไปเชอคาตากมัน อย่างเกี่ยวคื่อว่า
ทอไปนเอะของบาททอง สดซิงนปอด
เอะะทางกน มันชอกคั่น ผลที่พูดมัน
ก่อกนเบาะคากา ขีปอด ฮอบาททอง บาททอง
ก่อกนป่อย มีไป แล้วมาทอหลังบาททองก่อก
ก่อกนมัน มันนของบาททองเนยะ บอจก
ว่าบาททองเนยะไปอยู่กะเลอมาอย่าง

๕๕
ไอ้ทองนั้ก่อกนสมัยโบราณนั้น
เขามีจะเขียนบอกว่า ถ้าใครอายุถึง
ยี่สิบปีแล้ว เขาเรียกว่าไอ้ ถ้าโคมวช
แล้วเขาจึงเรียกว่าไอ้ทิด ไอ้เชียงทั้น
ไอ้ทองนั้อายุมันเกินยี่สิบปีแล้ว มันก็
อยากเป็นไอ้ทิด แะใครก็ไม่เรียกเพราะมัน
เป็นคนที่มันบไม่โคมวช ใครเห็นก็เรียก
แต่ไอ้ทอง ไอ้ทองวันหนึ่งไอ้ทองไป
เกี่ยวป่า ก็มาป่าจามีไปมีจะหลอก
ไอ้ทองนั้ ไอ้ทองก็จิมมีได้ เอะมา
เขียนมาที่ มันก็กลัว ไอ้ทองเหลือเกิน
ไอ้ทิดกวชชอชีวิตไว้ ะเอะอะไรก็จะให้หมก
ชอกนไอ้ทองป่อยเขียน ไอ้ทองมัน
บอกับมันว่า มันเอะเอะอะไรเลย มันจะป่อย
ไปแต่ ชอกนากมัน อย่างเกี่ยวคื่อว่า
ทอไปนั้ใครเรียกไอ้ทอง ไห้มันไหล
ออกทางกน มันชอกคั่น ผลที่พูดมัน
ก็บอคากาไหล ไห้ไอ้ทอง ไอ้ทอง
ก็ป่อยมีไป แล้วมาทอนหลัง ไอ้ทองก็
ก่อกนมันมันนของไอ้ทองนั้ ไม่รู้
ว่าไอ้ทองนั้ ไปอยู่ที่ไหนมาอย่าง

เลอ กอบฐ์ เลอ ลาวนิ เลอ เลย พอมา
 ทองมาถึงบ้าน แม่กะว่า มาทองเหยโต
 ไปกะเลอมา มากินข้าวแม่ดูเอ๋ย พอว่า
 มาทองเท่านั้น ยังบั่นซุกหมกคำ ชีมนั้น
 ก้อไหลปอดเออะมาแล้ว ที่นั้นก็ยังบ
 สำนึกกว่าที่ไปสองบาททองแล้วซิปอด
 ก้อคิดว่าทองเคินกรรมคา ก้อไปผัดเสื่อ
 ฌา ผัดมาnungเหมอเออะมา เออะมา
 กอมา ทำกับข้าวกับปลาแห้งและที่หาไว้
 แล้วมันยังไม่แล้ว ก้อไปเห็นบาททองก้อจิ
 สองมันมาชยงานในครัวแค พอว่ามา
 ทอง ยังว่าบั่นจิของมัน มาหังชีมนั้น
 ปอดอีกแล้ว เป็นอย่างนี้อยู่สามเทอ สี
 เทอ สองบ่ได้เลย สองบาททอง ซี้จะ
 ทองปอดซู่เทอ ถายขึ้นถายฌา นีกอนค
 ไปหลายผืนแล้ว ก้อจึงจิมากาม มาทอง
 อันก้อยยังบั่นตาม พอดก็พอกขึ้นบ้านมา
 กอมาสองบาททองเอ๋ย ก็ปอด พอกอม
 สำนึกกว่ามันเป็นหยิ่ง เลอก้อเห่าใจ
 วจิ เป็นทองเคิน พอกอไปผัดมาnungมา
 เหมอ พอดผัดมาnungเสร็จเลียบล่อยแล้ว
 กอมาสองบาททองอีก พอสองบาททอง
 เอ๋ย ปอดอีกแล้ว เชื้อผาจนบ่มีอันผัดอัน
 เปียน ก้อเลยมาตามบาททองจึงเป็นลู

ไรก็ไมรู้ เรื่องราว อะไรเลยพอไอ
 ทองมาถึงบ้านแม่ก็ว่า ไอทองเอ๋ยเธอ
 ไปไหนมา มากินข้าวซีกเอ๋ย พอว่า
 ไอทองเท่านั้นยังไม่ทันพุดหมกคำ ชีมนั้น
 ก็ไหลปอดออกมาแล้ว ที่นั้นก็ยังบ
 รู้สึกว่าที่ไปเรียกไอทองแล้วซิปอด
 ก็คิดว่าทองเคินกรรมคา ก็ไปผัดเสื่อ
 ฌา ผัดมาnungใหม่ออกมา ออกมา
 ก็มาทำกับข้าวกับปลา นั้นแหละที่หาไว้
 แล้วมันยังไม่เสร็จ ก็ไปเห็นไอทองก็จะ
 เรียกมันมาชยงานในครัวบ้าง พอว่าไอ
 ทอง ยังว่าบั่นจะเรียกมันมาทำไม ชีมนั้น
 ไหลอีกแล้ว เป็นอย่างนี้อยู่สามครั้งสี
 ครึ่ง เรียกไม่ได้เลย เรียกไอทองซี้จะ
 ทองไหลทุกครั้งเปลี่ยนขึ้นเปลี่ยนผืนก็หมด
 ไปหลายผืนแล้ว ก็จึงจะมาตาม ไอทอง
 นั้นก็ยังบั่นตาม พอดก็พอกขึ้นบ้านมา
 ก็มาเรียกไอทองเอ๋ย ก็ไหล พอกก็ไม
 รู้สึกว่ามันเป็นอะไร ก็เข้าใจ
 ว่าจะ เป็นทองเคิน พอกก็ไปผัดมาnungมา
 ใหม่ พอดผัดมาnungเสร็จ เรียกบ่รอยแล้ว
 ก็มาเรียกไอทองอีกพอรเรียกไอทอง
 เอ๋ย ไหลอีกแล้ว เชื้อผาจนบ่มีผัดมี
 เปลี่ยน ก็เลยมาตามไอทองซึ่งเป็นลูก

เนี่ยะ กอเลย มาถามว่ามันเป็นอย่างเลอ

พอแม่ของมาทาก่อนมันกับเห็น

เป็นผีไหล ยังงี้ ฮ้องบาทองบ่ได้เพียง

แก่นันก็ปอดอีกแล้ว บาทองก็รับฟังอยู่

เห็นบาทองจึงเล่าต่อพอแม่ ฟังว่ามันไป

เที่ยวป่า ผ่านป่าอาผิบไปพื้นผิไหละ

บาทองจับผีได้ เขียนตี แล้วผีเบาะคากา

ฮอเฮน ถ้าาเมอของมาทองฮออยู่

เขียนปอด เห็นเอาโคคากา กับผีมาแล้ว

ดูเจ้าของเฮมาโค ถ้าดูเจามอยากขี้

ปอด เฮอดูเจ้าเนี่ยะ ฮ้องเฮา ทิดทอง

เห็นพอแม่ กอเลคตามอย่าง ลูกชายเบาะ

นั้นแหละ อย่างบาทองเบาะ กอโคของ

ทิดทอง ซักอหม่อก อ้อแล้วเนี่ยะ แล้ว

อยู่กันไประจายวันเห็น ความเผละเลอ

อาศัยความติดปากที่ว่าเคยฮ้องบาทอง

บาทองนั้นแหละ กอหลงไปฮ้องบาทอง

อีก บาทองเอ๋ย ปอดอีก เพราะความ

เผละเลอ เมอบ่ได้กับ คากาของบา

ทองนั้นเขอมได้ ถ้าเผละแล้วเป็นปอดที่

นกอเป็นทูลกัน แดพอนแถม ส่วนพรรค

พวกเพื่อนฝูง ชาวบ้านอันมีเผอฮูกใจ

หมู่พรรคพวกเพื่อนฝูง ที่เคยไปเที่ยวป่า

เดี๋ยวคงควยกันก็มาตะโกนมาเรียกลุง

นี้ ก็เลยมาถามว่า มันเป็นอย่างไร

พอแม่เรียกมาแต่ก่อนมันก็ไม่เห็น

เป็นอะไร อย่างนี้ เรียกไอทองบ่ได้เพียง

แก่นันก็ไหลอีกแล้ว ไอทองก็รับฟังอยู่

เห็นไอทองจึงเล่าให้พอแม่ฟังว่า มันไป

เที่ยวป่า ผ่านป่าอาผิบไปพื้นผิไหละ

ไอทองจับผีได้ เขียนตี แล้วผีเบาะคากา

ให้เรานี้ ถ้าว่าใครเรียกไอทองได้คน

นั้นขี้ไหล เห็นเราโคคากากับผีมาแล้ว

พวกท่านเรียกเราไม่ได้ ถ้าพวกท่านไม่อยากขี้

ไหล ให้พวกท่านนี้เรียกเราทิดทอง

เห็นพอแม่นักทำตามอย่าง ลูกชายบอก

นั้นแหละ อย่างไอทองบอก ก็ได้เรียก

ทิดทอง ซักไม่ไหลอีกแล้วนี้ แล้ว

อยู่กันไป หลายวันเข้า ความเผละเรอ

อาศัยความติดปากที่ว่า เคยเรียกไอทอง

ไอทองนั้นแหละ ก็หลงไปเรียกไอทอง

อีก ไอทองเอ๋ย ไหลอีก เพราะความ

เผละเรอ เมลอบ่ได้กับคากาของไอ

ทองนั้น เมลอบ่ได้ ถ้าเผละแล้วเป็นไหลที่

นกอเป็นทูลกัน แดพอนแถม ส่วนพรรค

พวกเพื่อนฝูง ชาวบ้านนั้นไม่มีใครรู้ไอ

หมู่พรรคพวกเพื่อนฝูง ที่เคยไปเที่ยวป่า

เดี๋ยวคงควยกันก็มาตะโกนมาเรียกลุง

๕ ๖ ๗ ๘
 บาชาติดกับบาตามอก

๕ ๖ ๗ ๘
 ไอชาติดกับไอตามอก

๕ ๖ ๗ ๘
 นายชวน พวงจาวางค์ : ผู้เล่า

๕ ๖ ๗ ๘
 เลื่อนบาชาติดกับบาตามอกเป็น

๕ ๖ ๗ ๘
 เลี้ยวกันเลื่องกอมือยูวา สองสหาย
 ๕ ๖ ๗ ๘
 นีเพ็นฮักกันค บานิ่งนี้ชาติด ขาติดกัน
 ๕ ๖ ๗ ๘
 เนียะเอะมาโด ยางมโกเตลาคีส่วน
 ๕ ๖ ๗ ๘
 บานิ่งนี้ตามอกแตชาตี ถ้าจะไปทาง
 ๕ ๖ ๗ ๘
 เลื่อนต้องยอเลี้ยวมาชาติดนั้นเป็นคา
 ๕ ๖ ๗ ๘
 มาตามอกเป็นชาคือ อองไป จีเอาไป
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ทางเลอกอตบ ๆ หัวไป นอึงสองสหาย
 ๕ ๖ ๗ ๘
 กอลมกันวา เสาจีไปทางเลอกันเนียะ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 กอเบาะวาไปอย่างม นีจุคหมายปายทาง
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ไปเลอย ๆ กอเดินทางไป โดยชาติด
 ๕ ๖ ๗ ๘
 อองตามอกไปทางคางกอไปพบหนั่งลัว
 ๕ ๖ ๗ ๘
 หลนอยุ แบนเอะจีเอาทิมหลอเลอกขึงเลอ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 กอมฮูจกแล เลี้ยวกัวเท็งกอเบาะ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 วาเลี้ยวเอะย พบหนั่งลัวนี้จีเอามอ คา
 ๕ ๖ ๗ ๘
 มอตกอเบาะวาเอา กอเอาแบะไป
 ๕ ๖ ๗ ๘
 พอไปอีกนอึงไปคยเคื่อเคื่อน คือ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ราคที่เพ็นเซอคาคณา พบเคื่อนอีกแล้ว
 ๕ ๖ ๗ ๘
 เลี้ยวเลี้ยวเอามอ เอา โอนันกอนะ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ไปเลอยไปอีกนอึงกอไปคยวา แบ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 นีม้วนน้ำพิเหลอเคื่อทิมไว้นมู เอามอ

๕ ๖ ๗ ๘
 เรืองไอชาติดกับไอตามอกเป็น

๕ ๖ ๗ ๘
 เพอนกันเรองก็มีอยูวา สองสหาย
 ๕ ๖ ๗ ๘
 นีเขารักกันค คนหนึ่งนี้ชาติด ขาติดกัน
 ๕ ๖ ๗ ๘
 นีออกไปโกเดินไม่ได้ แตชาตีส่วน
 ๕ ๖ ๗ ๘
 อีกคนหนึ่งนั้นตามอกแตชาตี ถ้าจะไปทาง
 ๕ ๖ ๗ ๘
 โคนต้องให้เพอนไอชาติดนั้นเป็นคา
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ไอตามอกเป็นชาคือชี่หลังกันไปจะเอาไป
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ทางโคกตบ ๆ หัวไปวันหนึ่งสองสหาย
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ก็คุยกันวา เราจะไปทางโคกกันนี้
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ก็บอกวาไปอย่างม นีจุคหมายปายทาง
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ไปเรอย ๆ ก็เดินทางไปโดยชาติด
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ชี่หลังตามอกไปกลางทางก็ไปพบหนั่งลัว
 ๕ ๖ ๗ ๘
 หลนอยุใครจะเอามาทั้งหรือทำอย่างไ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ก็ในรูแหละ เพอนช่างมกบอ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 วาเพอนเอะย พบหนั่งลัวนี้จะเอาไหน คา
 ๕ ๖ ๗ ๘
 มอตกก็บอกวาเอา ก็เอาแบะไป
 ๕ ๖ ๗ ๘
 พอไปอีกนอึงไปพบครากเคื่อนคือ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ราคที่เข่าไชครากนา พบครากนออีกแล้ว
 ๕ ๖ ๗ ๘
 เพอนเอะยเอาไหน เอา โอนันกแบก
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ไปเรอยไปอีกทีหนึ่งก็ไปพบวา แบ
 ๕ ๖ ๗ ๘
 นีม้วนน้ำอะไรใครทั้งไว้นมู เอาไหน

มนมนไปขอ สองสหายกอลเลยไหว
 ้วย มนมนแจนยะ ค่ะโค้งมกันเนอ
 กอลเลยโยนหิ้งฉ้วนั้นเอะมา โกลง
 ขกนตกเจอ แะไวย มนมนขนาดน
 เคอะนะจายางนั้นหำมันละจันเท
 เลอ สองสหายกอลเอะมา ปิงหวีโต
 กอนนะ จุกกอยนหัวเ้าไป แะสอง
 สหายกอลโถอีก หวอนแสนกอลเอะมา
 แะงั้นกับกันคี่ โค้งหวักกันเนอ โยน
 เพื่อเอะมา โกลง จุกกอตกเจอว่า
 เอะ แะหวอนขนาดนแะะ นสอง
 สหายกอลเลยเอะมา เอะ เพอ
 ความนเนอน เอะลองบั้งกันอีกโถหนึ่ง
 ตก จุกจึนากเลอ ลองตกฮักกันฟ้ง
 ลองดู จุกกอลเอะมา เอะ เอะโตตัง
 เจอตั้งเนอ กอลเลยคเคอะมาคัง ปัก
 ธรรมดา คัด คัดไปานนึะหละนอคะนึ
 ลองสหายวาฮาคันโถตั้งตกกันเนอ
 ลักวงโตง ๆ ๆ ๆ ขนาดใหญ่ จุกตกเจ
 เปะว่า มนมนุชนนมนละเนอ หะ
 แะะ มะโม หิมข่านพ้มเมืองไป แะ
 อยหุคจ้องสหายกอลเอะจากพุม
 นเ้าโต สักของจุกกอลโถขึ้นเอะมา
 โกลงจายางแล้วจนเอะเอะเอะ

ยอมยื่นให้ สองสหายก็เลยหัวเราะว่า
 อาจยอมอันแค่นี้หรือ ที่เธอยอมฉันนะ
 ก็เลยโยนหนังสือคืนออกมา โกล้ง
 ใจหน้า ~~ใจหน้า~~ แม่โว้ย ยอมมันขนาดนี้
 เเธอ มันก็อย่างนั้นหัวมันจะจ่อฉันเท่า
 ไค สองสหายก็บอกว่า คุณหัวเเธอ
 ออกมา ยักยอกหัวเข้าไป แล้วสอง
 สหายก็หัวเราะอีก หัวมันแค่นี้ก็เอา
 มาจ่อฉันนี่ เเธอหัวมันนะ โยม
 ครวชออกมาโกล้ง ยักยอกใจว่า
 เอะ แหมหัวมันอันขนาดนั้นนะ นิสอง
 สหายก็เลยบอกว่า เอา เเพื่อ
 ความแน่นอน เราลองดูกันอีกครึ่งหนึ่ง
 หก สดจะขนาดไหน ลองศกให้ฉันฟัง
 ลองดู ยักเลยวว่า เออ เอา เเธอคง
 ใจฟังนะ ก็เลยยกออกมาดังไม้
 ขรรคมา คือ ศกชาวบ้านแต่ละนะที่
 สองสหายจากราวเเธอฟังศกฉันนะ ก็
 วิวกลองโกล้ง ๆ ๆ ๆ ขนาดใหญ่ ยักยอกใจ
 บอกว่า แหมมนุษย์มันไม่ใช่ละนั่น นี่
 แหมก นะโม หั่งมาน หั่งเมืองไปแล้ว
 ผลที่สุด สองสหายก็เลยออกจากกลุ่ม
 นั้นมาได้ ที่กับของยักยอกไว้นั้นออกมา
 โกล้งอย่างสบายแล้ว คนเอาชาวเอา

ของไค้เงินไค้ทองมาเป็นอันเยอะเยอะ
 มากมายแล้วก็พากันแบกกันหามมา
 ห่มเชื้อมกของห่มฉั้เหลอไว้เบื้องอุก
 กุนมก ในขณะที่เดินทางมานั้นก็ปากค
 ว่า นี่อาการหิว มาขอรับนกกเพียวเอ๋ย
 ขึ้นไปเอาไขนกมากินเป็นอาหารพาง ๆ
 จกนอยกอนเหาะ ก็นจิดอยู่ละลางน
 แล้วขึ้นเป็นตู่เบาะเนอ กอเลียบเบาะ
 ว่า เอาหินไปรอกนงนี้แล้ว สลอบอน
 นแล้ว ไค้ตามบอกรอกหินไปเรื่อยจนน
 เ็จแล้วเสี่ยวเอ๋ยจงรับนกกเลย
 เสี่ยวกอลเอ๋ยจงรับนกกเอะไปปากค
 ว่ารับไค้มาไค้หนึ่ง งูกอยู่ในสังกฮันงูกอ
 เลยพนพิชเรอตา ตาที่มออกกอลเอยหาย
 หายแล้วเสี่ยวกอลว่างฮันจเอยว่าง
 มาเสื่อเสี่ยวนุกาที่คอยู่กลางเสี่ยว
 กอเลียบเบาะว่าเสี่ยวเอ๋ยอย่าขวาง
 มาแคะ อย่าขวางมาแคะ แคะไค้ตามคค
 พังเฮียง ขวางนาเพอไค้ชาคคฮัน
 แลนหนึ่ง ชาคคคอยู่กอลเอยหาย ฮีเอะ
 แล้วกอลเอ๋ยแบ่งทรัพย์สินกับกันกายเป็น
 เทรษรู้มีความสุขต่อไป

ของไค้เงินไค้ทองมาเป็นอันเยอะเยอะ
 มากมายแล้วก็พากันแบกกันหามมา
 หั่งกรวด หั่งกลอง หั่งอะไรไว้เบื้องยักษ
 โนน ห่มคในขณะที่เดินทางมานั้นก็ปรากฏ
 ว่ามีอาการหิว มาขอรับนกกเพือนเอ๋ย
 ขึ้นไปเอาไขนกมากินเป็นอาหารพาง ๆ
 สักคนอยกอนเหาะ จันจะรอกอยู่กลางน
 แล้วขึ้นเป็นคสมบอคนะ ก็เลยมออก
 ว่า เอาหินไปรอกนงนั้นแล้ว ถึงตรง
 นแล้ว ไค้ตามบอกรอกหินไปเรื่อย ตอนน
 ถึงแล้วเพือนเอ๋ย จวงรับนกกเลย
 เพือนกเลียบลวงรับนกกออกไป ปรากฏ
 ว่า รับไค้มาตัวคหนึ่ง งูกอยู่ในรังนกนั้นงูก
 โลยพนพิชใส่ตา ตาที่มออกก็เจยหาย
 หายแล้ว เพือนกกว้างนั้นจะเอาขว่าง
 มาใส่เพือนคนชาคคอยู่กลางขว่าง เพือน
 ก็เลยมคภาเพือนเอ๋ยอย่าขวาง
 มานะ อย่าขวางมานะ แคะไค้ตามคค
 พังเสียงขวางมาใส่ไค้ชาคคคแล้ว
 รังหนึ่ง ตาที่คคอยู่ก็เจยหายคคออก
 แล้วกอลเอ๋ยแบ่งทรัพย์สินกับกันกลายเป็น
 เทรษรู้มีความสุขต่อไป

๓
สามมือปาม

๓
ไอสามมือปาม

นายชวน พงษ์ชาลวงค์ : ผู้เล่า

เรื่องต่อไปนี้ได้อินมาจาก
ผู้เขายูบแถม เห็นว่าออกหนังสือ
เรื่องว่า เรื่องสามมือปาม ก่อนนี้
ว่า สามสหายชอบผอรักใคร่กันดี ไปกะ
เหลอ ก่อไปน้ำให้ยากัน มาถึงชื่อว่า
สามมือปามคือ มือใหญ่ เวลามีเหลอสาม
เหลอ อันบควรรณก กอนก อันบควรรณ
กอนก และอีกขานึงชื่อ นากอนเหลอ
กอนเหลอชื่อเดอจี เอาไปเอาดีเหลอ
เดอเดออย่างเดอเดอ เป้าอั้งมด แลอีก
ขานึงชื่อกอนก มีแก้วขุ่นแก้ว มวารีไป
อูบกะ เลอและสามคนนี้เป็นกันดีเอนะ
นิอิมคั้งน่านอา มอหนึ่งไปเอาปลาแกง
หลวงโดยเอาเรือลำใหญ่ไป กอแกงหลวง
บ้านเวาและและเนอ แดกอนปูปามหลาย
แต่ ไต่ปามาแล้วลำเรือ จะให้พาเออ
ห็นมา วิมาขานักอมาขบผู้สาวกะลั้งชัก
ล้าอยู่ กอสอง หอขกผู้สาวตามธรรมชาติ
ตามประสาของอายุมาขบผู้สาว
กอหอบอกตอบ คอแมงกอเคยเบาะว่า
ไอโหลมาเออ กอจะไต่ไปไปแกงกิน

เรื่องต่อไปนี้ได้อินมาจาก
จนเขาคณแกวณพูดให้ฟัง ท่านให้ขอ
เรื่องว่า เรื่องไอสามมือปาม ก็เมื่อ
ว่า สามสหายชอบผอรักใคร่กันดีไป
ไต่ไปด้วยกัน คนหนึ่งชื่อว่า ไอ
สามมือปามคือมือใหญ่ ทำอะไรสาม
ครั้งไป ออไปกวรรณกกอนก อันบควรรณ
กอนก และอีกคนหนึ่ง ชื่อไอคอนเหลอ
กอนเหลอ ไปเหมือนใครจะเอาไปทำอะไร
กับใครอย่างไรก็ตั้ง ก็ตั้งหมด และอีก
คนหนึ่งชื่อกอนก มีแก้วขุ่นแก้ว ไม่ว่าจะไป
อยู่ที่ใดและสามคนนี้เป็นกันดีปรก
แฉ่งเก็บทั้งนั้น อวันหนึ่งไปเอาปลาแกง
หลวงโดยเอาเรือลำใหญ่ไป กอแกงหลวง
บ้านเวาและและเนอ แดกอนปูปามมาก
นะ ไต่ปามาแล้วลำเรือจะพาเออ
ขึ้นมา จะน่านขบผู้สาวกำลังชัก
ล้าอยู่ กอสอง หอขกผู้สาวตามธรรมชาติ
ตามประสาของคณหนุณนั้นและสาว
ก็หอบอกตอบ คอแมงกอเคยเบาะว่า
ไอโหลมาเออ กอจะไต่ไปไปแกงกิน

บ้านจักโตสองโต ขึ้นนอ สามสหายก่อ
 าวเอาแม่ ในขณะนั้นก็เกียกกันว่า
 เอาโตจุ่มสอแนะ โอนันถ์ว่าเอาโตจุ่ม
 สอแนะ โอนันถ์ว่าเอาโตจุ่มสอไป
 หลายความหลายใจสามมือปามัน อัก
 โมโตจุ่มให้สามครั้ง ปลาหนกเรือเลย
 เอาให้สาขายกนแหลมชักโบโ
 เอาคนกระแทกเรือ เรือพังมาไม่ได้ ผลที่
 ชุกกอลอยจิมาวานไปตกอลอยมาคิดแก่
 ใจกันว่า เขาจิเอ่อดกะเลอจริงจियाสอ
 โต โอ้ชุกมากนั่นถ่อเลอว่า มะกันเอง
 ว่าเนยะ สิ่งชุกปากเสืออัน โอ้สาม
 มือปามักเอามือลูบชุกนั้นเป็นการยา
 เสอผลที่ชุกกอลมาโต แล้วกอลปากควา
 สามมือปามันเอามือลูบชุกมาชุก
 มากัน มือที่เหยอหลือเล็กกว่ามือปาม
 ทั้งหลายอัน ถ่อเลอหายไปกับชุก
 กลายเป็นมือธรรมดา บากนแหลมอัน
 เอาคนตีเม่เอว ถ่อเลอหายเป็นถั่นคน
 ธรรมดา บารชุกมากสิ่งชุกยกยาเรือแล้ว
 ถ่อเลอหายเป็นบุคคลธรรมดา
 สามสหายขึ้นถ่อเลอปากควาบอเป็นที่
 ดังเกียกของสิ่งคมกอลไป เป็นคนถ่อ
 คนธรรมดาถ่อไป

บ้านสักถั่วสองตัวนั้นนะ สามสหายก่อ
 าวเอาชี ในขณะนั้นก็เกียกกันว่า
 เอา เรอจับให้ชี โอนันถ์ว่า เอา เรอจับ
 ให้ชี โอนันถ์ว่า เอาเรอจับให้ ไป
 มาก เรอจุมกราวโอ้สามมือปามัน อัก
 โมโตจุ่มให้สามครั้ง ปลาหนกเรือเลย
 เอาให้สาขายกนแหลมชักโบโ
 เอาคนกระแทกเรือ เรือพังมาไม่ได้ ผลที่
 สุดถ่อเจจะนากันไม่ได้ ถ่อเลอมาคิดแก่
 ใจกันว่า เราจะทำอย่างไรจึงจะยาเรือ
 โต โอ้ชุกมากนั่นถ่อเลอว่า มาอันเอง
 ว่าเนยะ สิ่งชุกปากโตตรงนั้น โอ้สาม
 มือปามักเอามือลูบชุกนั้นเป็นการยา
 เรือ ผลที่สุดก็มาได้ แล้วก็ปรากฏว่า
 สามมือปามันเอามือลูบชุก โอ้ชุก
 มากัน มือที่ใหญ่หรือเรียกว่ามือปาม
 ทั้งหลายนั้น ถ่อเลอหายไปกับชุก
 กลายเป็นมือธรรมดา โอ้คนแหลมนั้น
 เอาคนกระแทกเรือ ถ่อเลอหายเป็นถั่นคน
 ธรรมดา โอ้ชุกมากสิ่งชุกยกยาเรือแล้ว
 ถ่อเลอหายเป็นบุคคลธรรมดา
 สามสหายนั้นถ่อเลอปรากฏว่าไม่เป็นที่
 รังเกียจของสิ่งคมกอลไป เป็นคนเหมือน
 คนธรรมดาถ่อไป

1. กอกลาย

โกลกลาย

นายบอน พวงชาวาลงก์ : ผู้เล่า

เลื่องกอนี่ อยู่ว่า ไทบ้านเขา

นี่เป็นเหตุไทยพวนจะมีอาชีพอีกอันหนึ่ง
ก็จะเป็นอาชีพตามปกติ ไทบ้าน ไท
เมืองจันท์ก็อยู่กรรมคาจนออกกลาง
คำกว้างคนกลอด การค้าคู่กัน เห็นฝ่าย
ก็รักฝ่าย กว้างฝ่าย มีเหลือต่าง ๆ นานา
โดยเอาไข่ไก่กลางเลี้ยงกันว่า ลงรวง
ภาษา ทาเคี้ยว เขาว่า ลงรวงเนอ
การลงรวงนั้นคือจับผู้สาวบ้านไกลกัน
ไปเคี้ยวกันเลี้ยงกันไปลง ของความกับ
เจ้าโอมว่าคือไปเคี้ยว เป็นกรรม
เมืองทองไทยพวนถึงกับโอบว่าโอบลาน
จนถึงจะนี้ ในขณะไปเคี้ยวกัน ก็จับ
ไปเป็นคู่กัน ไปบดกันอยู่ข้างนั้นแหละ
ก็มีโอมผู้หนึ่งก็ไปเคี้ยวกัน ก็ไป
จอมมักเขาอยู่ข้างเคี้ยว เข้าวางเคี้ยว
มีภาษาไทยกลางเต็มกอดว่าล่อกุดเลอ
มานแล้วบอกว่า จอมมักอยู่ข้างเคี้ยว
พอไป อยู่บ้าน พอแม่ อยู่กับนวยาควย
ตนเองจะไปโอบไว้หลังมุ้งนั้น พอพอแม่
มากม อวดมาลูด พอแม่มาลูดพอแม่

เรื่องอีกก็อยู่ว่า ชาวบ้านเรา

นี่เป็นเหตุไทยพวนจะมีอาชีพอีกอย่างหนึ่ง
ก็ เป็นอาชีพตามปกติชาวบ้าน ชาว
เมือง จะทำกันอยู่กรรมคา จนถึงกลาง
คำ กว้างคน ก็คือการทอผ้า ปั่นฝ้าย
ก็รักฝ่าย พัวเป็นใจอะไรต่าง ๆ นานา
โดยเอาไข่ไก่กลางเลี้ยงกันว่า ลงรวง
ภาษาทาเคี้ยว เขาว่า ลงรวงเน
การลงรวง นั้นก็จะมีชาวบ้านไกลกัน
ไปเคี้ยวกัน ไปลงรวงด้วยกัน
แล้วหนุ่มก็จะไปเคี้ยว เป็นกรรม
นิยมของไทยพวน ตั้งแต่โอบว่าโอบลาน
จนถึงบัดนี้ ในขณะไปเคี้ยวกัน ก็จับ
ไปเป็นคู่กันนั้น ไปบดกับคนอย่างนั้นแหละ
ก็มีหนุ่มคนหนึ่ง ก็ไปเคี้ยวกัน ก็ไป
แอมชอบเขาอยู่ข้างเคี้ยว ชอบข้างเคี้ยว
มีภาษาไทยกลางเขาว่า รักกุด แลละนะ
บ้านเราแล้ว แอมชอบอยู่ข้างเคี้ยว
พอไปอยู่บ้าน พอแม่ไปอยู่กับนวยาควย
ตนเอง ก็ไปโอบไว้หลังมุ้งนั้น พอพอแม่
มากม มาลูดมาลูด พอแม่มาลูดพอแม่

มึง แลวก็ว่าอ้อพอแม่ทั้งว้า ผู้สาวชู้
 เอาใจ แว่นนายช้อยแต่ลรรคนาน เราเคย
 ลูกกอดกยาพอแม่กอดหงเซออยู่ แลวพอ
 มามอเหมอ กั๊ว พอเอ๋ย แม่เอ๋ย
 เอาใจเอาเมียบ่ละเน้อ เพราะผู้สาวเขา
 มักเอาใจที่แล้ว ตามปกติอันใจไปเฝ้า
 เขาอยู่ หัดหัดมีไค้ไปนักรักกับเขอ
 เขอกอนมีนักรัก เขาไปนั่งเฝ้าเขาอยู่
 เขอนควายกันซุ่มอ ๆ จนกะหังมอหนึ่งพอ
 ตันกอลยวว่า เอ จิลอง ไปจอมบึงกอนคู้
 มันละจี ไปนักรักเขอแท้ ไปลุมความเป็น
 อย่างเลอกับผู้สาว ผู้เลอผู้จีมาเป็นคู่
 เพอญเญะ ในขณะนั้นก้อเขอกอดกยาคัน
 ดิกไปน้า ก้อปากกาถูกัน นั้ง อยู่
 เขอนควาย แลวกอนนั่งอยู่เขอนควาย
 กวยนอนโงก โงก โงกอยู่ พลก้อ
 หมอง ๆๆ ไปแล้ว ก้อเขอกอดกยาคัน
 โคนไป บานก้ออองแอหมักปากกยว
 ไวยวายไล่ตามกันมา พลก้อมาถึงบ้าน
 ลูกอมมาถึงบ้าน นอนกันเลียบล้อยจับ
 ขโมยไม้ได้ บ่ อู้จกยวามนเขวเป็นเมอ
 จนลุมานอเขา ลูกชายกอลมสู่พ่อผู้แม่ฟัง
 วาตะคนนี้ เขาสมผู้สาวอยู่กำลังลุม
 กันอยู่ บานั่งมันก้อมาจอมบึงกอนคู้

คู้ แลวก็ว่าโหพอแม่ฟังว่า สาวคนรัก
 เรานมวนยาให้แต่ลรรคนาน เราเคย
 ลูกกอดกยวพอแม่กอดหงเซออยู่ แลวพอ
 มามอใหม่กั๊ว พอเอ๋ย แม่เอ๋ย
 เราจะเอาเมียบ่ละเน้อ เพราะสาวเขา
 ชอบเราใจที่แล้ว ตามปกติอันใจไปเฝ้า
 เขาอยู่ หัดจริงไม่มี ชอบไปจอมกับใคร
 ใครก็ไม่มาชอบด้วย เขาไปนั่งเฝ้าเขาอยู่
 คอลควายนันหูกวัน ๆ จนกะหังวันหนึ่งพอ
 ตันกอลยวว่า เอ จะลอง ไปนอยคูกอนคู้
 มันจะไปออยใครจริง ไปคู้ไค้ความเป็น
 อย่างไรกับสาวคนใดที่จะมาเป็นคู่
 สะไ้ก้น ในขณะนั้นก้อเขอลองยานั้น
 ดิกไปคู้ว ก็ปรากฏว่า ลูกนั้นนั่งอยู่
 คอลควาย แลวกอนนั่งอยู่คอลควาย
 คอยนอนโงก โงก โงก อยู่พลก้อ
 ยอง ๆๆ ไปแล้วก้อเขอลองยวาคัน
 ถูกไม้ก ไลน์ก ร้องแอ ทนก็ปรากฏว่า
 ไวยวายไล่ตามกันมาพลก้อมาถึงบ้าน
 ลูกก็มาถึงบ้าน นอนกันเรียบร้อยจับ
 ขโมยไม้ได้ ไม่รู้ว่าเงินใคร เป็นใคร
 จนถึงตอนเช้า ลูกชายก็คู้ไค้พ่อผู้แม่ฟัง
 ว่าเมอคนนเราคูยสาวอยู่ กำลังคู้
 กันอยู่ คนหนึ่งมันกั๊ว แอบชอบอยู่นัน

มันละจ้มาเื่องเสานี้มันหยคง ๆ มา
มันมาเอาผีหลอมาที่หัวเสาโบะพอ
ก็เลยว่า โอ้ย มาชาเอ๋ย มันละแขน
เขอ แขนกันนี้แขนกันไปจอบบึงโตะ
เอากอกยาไปที่หัวโตะ ไปนั่งละก้อหนี
มาลูลายก้อเลย ออ ละแขนเราละพอ
เสาละนั่งแล้ว มันจะเจ็บมัน ๆ คือกอก
ยานั่นก้อ เลยตั้งชื่อเล่องนี้ มากอกยา
จุมแขนแหละ

หนแถน

มันก็จะบาไม่ พอใจเรานี่ มันย่อง ๆ มา
มันมาเอาอะไรไม่รูมาที่หัวเสา โบะพอ
ก็เลยว่า โอ้ย โอ้ยมาเอ๋ย มันจะเป็น
ใคร เป็นฉันนี่แหละกันไปแอบคุกแล้ว
เอากล้องยา ไปที่หัวแกไปกหนึ่ง แล้วก้น
มา ลูลายก้อเลย ออเป็นทวนหรือพอ
เราก้นก้อแล้ว มันก็เจ็บมัน ๆ เหมือนกล้อง
ยาเล่นนั่นแหละก็เลยตั้งชื่อเล่องนี้ โอ้กล้องยา
จุมแขนแหละ

ชนแถน

นายไชยา แก้วเกตุ : ผู้เล่า

นี่ทานชนแถน หนแถนเนอ
หนแถนคำว่าหนแถนชอชบายเพ็บเดิม
จักเล็กน้อย หนคำว่า หน ก้อคือ ชนนั้น
เอง ชนตามตัวเรานั่น แถนก้อ เป็น
สภาวะชนิดหนึ่ง ซึ่งเขอบไกรอบแล
เพราะว่ายังเกิดแกเขอแล้วอยู่นั้นไมไ
สละหมอย มตมานเออ หากินกอบหมาน
จิไปหาสิ่งเลอสิ่งหนึ่ง ไมไหมนกับเขาแล
ไม ไคไคทอเขา ถ้าลูเลอมีสิ่งที่เลียวกว่า
แถน อยู่นั้นละ ถ้าหากว่าคนเราถ้าเกิด
มีหนแถนอยู่แล้วอยู่นั้น ก้อเป็นคนขหมานคือ
กัน เพราะฉะนั้นนิทานเล่องต่อไปนี้ จึง

นี่ทานชนแถน ชนแถนนะ
หนแถนคำว่าหนแถนชอชบายเพ็บเดิม
จักเล็กน้อย หนคำว่า หนก้อคือ ชนนั้น
เอง ชนตามตัวเรานั่น แถนก็เป็น
สภาวะชนิดหนึ่ง ซึ่งใครไม่คอยชอบแหละ
เพราะว่ายังเกิดแกไกรแล้ว คนนั้นไมคอย
สบาย ไมมีโชคเออ หากินก้อไมคล่อง
จะไปหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งไมคอยได้กับเขาแหละ
ไมคอยได้ เทาเขา ถ้าคนไหนมีสิ่งที่เรียกว่า
แถนอยู่นั้น ถ้าหากว่า คนเราถ้าเกิด
มีชนแถนอยู่แล้ว คนนั้นก็เป็นคนไมมีโชคเหมือน
กัน เพราะฉะนั้นนิทานเล่องต่อไปนี้จึง

ร้องนิทานว่า ชน ว่า ชนแทน นีทาน
 เรืองนี้ มีเรืองเลวว่า มีสาวอยู่คนหนึ่ง
 มีความสนิทสนมรักใคร่กัน รักใคร่กันแท้ ๆ
 คนหนึ่งขึ้นศอกอายุพอสมควรกับผู้นี้ มี
 ผู้ มาสู่ขออีกเลยไค้ว่า ส่วนอีก ผู้นี้
 อันละบมี ผู้นี้ละบมีมาขอจากเธอ จน
 ชนาคว่า เพื่อนคนที่แต่งงานไปก่อนนั้น มีลูก
 สามสี่คนแล้ว อีเพื่อน อี อีหนึ่งนั้นก็เลย
 ก็ยังไม่ไค้ตัวนำเพิ่มอีกเพื่อ จัง อี อี
 หมายความว่าเพราะ อีหมายความว่าอีกเล็กน้อย
 สงสัยตัวเองว่า เป็น เป็น เป็นเพราะ
 เหตุไฉนจึงไม่มีคนมาสู่มาขอ อยู่มาวัน
 หนึ่ง ออกไปไค้เลยไปเที่ยวหาเพื่อน ก็
 อีไค้ตัวไปก่อนอันและไปเที่ยวหาเพื่อน
 ก็เลยไปพบเพื่อนกำลังหีบฝ้ายอยู่ใกล้
 ทุ่งนาอัน อยู่ตรงกลางนั้น ก็เลยคุย
 กันไปคุยกันมา จนไม่มีอะไรคุยเลยถามว่า
 เอ นึกสงสัยก็เลยปรึกษากับเพื่อนว่า
 ไค้ไค้ไค้ตัวไป แล้วแล้วนะ เขาหาเพื่อน
 หาเจอ หาเจอหลายคน เขาก็ได้
 ไปหมั้นแล้วนะ แล้วกันจะเลอบมีเขามา
 สู่มาขอ กันละเธอ ยังไม่ไค้ตัวแล้วไค้
 กันนี้ คือ ยังค้างคอกันอยู่ไค้ว่า เสามัน
 ละเป็นอะไรแล้ว เสาหิน อีเลี้ยว อีอ่า

ร้องนิทานว่า ชนว่า ชนแทน นีทาน
 เรืองนี้ มีเรืองเลวว่ามีสาวอยู่คนหนึ่ง
 มีความสนิทสนมรักใคร่กัน รักใคร่กันจริง ๆ
 คนหนึ่งขึ้นศอกอายุพอสมควรกับผู้นี้ มี
 ผู้ มาสู่ขออีกเลยไค้ว่า ส่วนอีกคนหนึ่ง
 นั้นก็ไม่มีผู้ ก็ไม่มีผู้มาขออีกที จน
 ชนาคว่า เพื่อนคนที่แต่งงานไปก่อนนั้น มีลูก
 สามสี่คนแล้ว อีเพื่อน อี อีหนึ่งนั้นก็เลย
 ก็ยังไม่ไค้ตัวกับเขา สักที จัง อี อี
 ไม่มีอะไรคุยแล้ว อีไม่มีอะไรคุยเล็กน้อย
 สงสัยตัวเองว่า เป็น เป็น เป็นเพราะ
 เหตุไฉนจึงไม่มีคนมาสู่มาขอ อยู่มาวัน
 หนึ่ง ออกไปไค้เลยไปเที่ยวหาเพื่อน ก็
 กันไค้ตัวไปก่อนอันและไปเที่ยวหาเพื่อน
 ก็เลยไปพบเพื่อนกำลังหีบฝ้ายอยู่ใกล้
 ทุ่งนาอัน อยู่ตรงกลางนั้น ก็เลยคุย
 กันไปคุยกันมา จนไม่มีอะไรคุยเลยถามว่า
 เอ นึกสงสัยก็เลยปรึกษากับเพื่อนว่า
 ไค้ไค้ไค้ตัวไปนานแล้วนะ เราหาเพื่อน
 หาเจอ พวกเราก็คือหลายคน เขาก็ได้
 ไปหมั้นแล้วนะ แล้วกันทำไมไม่มีใครมา
 สู่มาขอ กันทำไม ยังไม่ไค้ตัวเพียงวานไค้
 กันนี้คือ ยังเหลือคอกันอยู่ไค้ว่า เสามัน
 เป็นอย่างไรเรา หินเพื่อน กันหีบ

ฝ่ายนั้นก็บอกว่า เอ แหะแหละ เธอ
 ยังแกล้งอะไร ๆ นอ หนูก็อยู่กับเธอ ก็
 มีกันไปจนแล้วนะ ยังแกล้งอะไรก็แล้วแต่ ๆ
 นะเธอ เอ ฉันสงสัยเสียแล้วเธอ
 ไต่ถามมีหนทางนะ อี อี ฉันเสียที่ไป
 เที่ยวหากก็ เอ หนทางมันเป็นเส้น
 เป็นกระเลงเธอ ฉันไม่รู้ จักนอ หนทางมัน
 อยู่มันเป็นเส้นเป็นกระเลงแล้วมันจะอยู่
 ขอนเธอ อยู่กลางกายเธอนั้น มันอยู่บนเธอ
 มันจะ เส้นเป็นกระเลง กับละมูจิก
 เลยนี่เธอ มันอยู่ กระเลงจะ ฉันเสีย
 ลัวฝ่าย ฉันบอกว่า เธอ ถ้าโดยมูจิกแท้
 กันจิเภาะ โคลงเธอมีอยู่ทั้งแต่สายคือ
 ทั้งแต่สายคือ สายคือลงไปเกาะ
 ประมาทกับนี้ เนี่ยะ ละ จิพม แหะหนทาง
 นั้น ลูบจนกระทั่งค่านะ วางั้น เอี่ยมมัน
 บมมหมอยนั้นว่าฮินา เออ อันแหละ อัน
 แหะอีฮินาเอี่ยม หมอยกับแหละ โอยกาย
 ละ มันก็มีแล้วฮินา อากาเรฮัก เป็น
 ละทั้งนี้เนื่อ โทบจริงใจก็ ยัวจิกเพอ
 อันแหละนะ โทไปเอาเอาะเสียเนื่อ
 โทไปเอาเอาะเวียโทไปโละเอาะ
 เอี่ยมเออ เอะ เส้นมันละ เป็นกระเลงละ
 ขอยมจิ ถึงเกิดเห็นมันหลายนอ เอา

ฝ่ายนั้นก็บอกว่า เอ จริงแหละนะ เรา
 เหลือแต่เธอจริง ๆ นะ พวกเดียวกับเรา ก็
 มีกันไปจนแล้วนะ ยังแกล้งเธอคนเดียวจริง ๆ
 นะเรา เอ ฉันสงสัยเสียแล้ว นะเรา
 เธอไม่มีหนทางนะ อี อี ฉันเพื่อนที่ไป
 เที่ยวหากก็ เอ หนทางมันเป็นเส้น
 เป็นอย่างไรเรา ฉันไม่รู้จักนะ หนทางมัน
 อยู่ มันเป็นเส้นเป็นอย่างไร แล้วมันจะอยู่
 ที่ใดอยู่กลางกายเรานั้น มันอยู่ที่ไหน
 มันจะ เส้นเป็นอย่างไร ฉันก็ไม่รู้จัก
 เลยนี่เรา มันอยู่อย่างไรละ ฉันเพื่อน
 หีบฝ่ายนั้นก็ว่า เออ ถ้าเธอไม่รู้จักจริง
 กันจะบอก เธอเองเธอมีอยู่ตั้งแต่ สะคือ
 ตั้งแต่สะคือ สะคือนี้ลงไปเกาะ
 ประมาทกับนี้ถึงนี้จะพบแหละ หนทาง
 นั้น ลูบจนกระทั่งค่านะวางั้น เอี่ยมมันคง
 เป็นหมอย นั้นฮินา เออ นั้นแหละ นั้น
 แหะอีฮินา เอี่ยม หมอยกับแหละ โอยกาย
 ละ มันก็มีแล้วฮินา อากาเรฮัก เป็น
 อะไรนั้นะ โอ เธอจึงไม่ได้ฮักที่
 นั้นแหละนะ เธอไปเอาออก เอี่ยมะ
 เธอไปเอาออกเอี่ยม เธอไปถอนออก
 เอี่ยมะ เอะ เส้นมันละ เป็นอย่างไรละ
 ฉันไม่ได้ถึงเกิดเห็น มันมากนะ เอา

เพราะมันคือกันละ เสน่หะกับละ ลกไป ๆ
 แฉวถากเออะ มันมค แฉวมันลั้หมานหัน
 มาเอง ถ้ามันมคมันลั้หมานหันมา
 เองวาคัน อีสันไคความ ไคความรูอัน
 นั แฉวกัผสมควรวะลา กัลาจากไป
 อกถึงวันหนาแคะ เขาตีหมะเลวมา น คัด
 ึ่งไปเอาหมะแคะเออะ กัเออะเออะ
 จอมาไปมาเระา ไปกุนไปทางทงกุน
 ่างมคทางทงกุน กะนัไปแฉวเออะ
 เฉว บเห็นเบอ นึกวามมีคณเฉวอหนึ่ง
 ึงคณเฉว ถึง อะ อารัว แฉวกอลงมอฉก
 ฆะแคะ ทังคณทังคะ อากัเจมแคะ ลก
 มาเลอ ชุก ชุก อยู่เลอเย เอะ ไคหุณ
 อันละมึงเอั้นม้อย ไคหุณอันมันมาทอฉก
 เขาอยู่กณแฉว มันเออะพะเอะกอฉก
 ังไคแล้วได้มันจอกออยู่กณเฉว อัน
 ไคอันละไปอยู่กณเฉวเคี้ยว กอเคี้ยว
 กณคณละพะ มาอันไคอันเอะออันมา
 ันละกอลปกใจ มันก็เลยไป กอเย ๆ
 ะมคหน้าเออะมาคู เออะมาบั้ง แห
 เห็นอันนากัฉก รองฟักอยู่กอเลอ
 ทวง ขึ้นมาเลอ อันมันมาเอะอเคลออยู่
 ัน มันมาเอะอของจิงไคอเคลออยู่
 ามมาโลนกัน นกก็จิงไคอคณนี้ จิว

เกอะมันเลอเหมือนกันและเส้นเหมือนกันละ ดอนไป ๆ
 แฉวถากออกันมค แฉวมันจะมีไคขึ้น
 มาเอง ถ้ามันไม่ฉัดไคมันจะมีไคขึ้นมา
 เอง วาอันคณนัไคความ ไคความรูอัน
 นั แฉวกัผสมควรวะลา กัลาจากไป
 อกถึง วันใหม่แคะ เขา คัดอยู่ไปวัน คัด
 ะไปเออะมคณอฉก กัเลยอฉก
 จอมาไป แคะเขาไปไคไปกลางทงโนน
 ่าจะเอะกลางทงโนน ที่นัไปอองไคมอง
 เฉว ไปเห็นไค นึกว่าไปมีคณแฉวอัน
 ึงคณเฉว ่างอารัว แฉวกัลงมอฉก
 ฆะแคะ ทังคณทังคะ กอจะเอะอว้างไคคณ
 กรังไค ชุก ชุก อยู่เออะ เอะ ไคหุณ
 ัน ก็มึงเอะออยู่ ไคหุณอันมันมาทอฉก
 เขาอยู่กณแฉว มันเออะพะเอะกอฉก
 ังไคแล้ว ไคมันหุคอยู่ทงกณเฉว อัน
 ไคอันละไปอยู่กณเฉวเคี้ยว กอเคี้ยว
 กณคณละฟาก ไคอันไคอันเอะออันมา
 ันละก็เอะอใจ มันก็เลยไปกอเย ๆ
 ะมคหน้าออมาคู ออมาคู มค
 เห็นคณนัไคคณของคณคณ อยู่กัเลอ
 ักขึ้นมาเลอ อันมันมาทออะไรอยู่
 ัน มันมาทอของจิงไคอะไรอยู่
 ามมาโลนกัน นกอันจะเอะอคณนั จะรวม

ฟูมอยู่ชั้นละ โคโลนกกั้นละ งามาลล
 รองมคัมภามเษะนี่ถัน แมวโวย พอ
 เห็น พอดูจกความคนเห็นอัย อาย
 แทอวยว่า วา โยโย โยโย เลยอวณตอ
 ซอธมานนอยาเอาไปเวาบานเวา
 เบื่อง อยาเอาไปสอไปเวาฮอเผอพิง
 แควมา ถันกอมพิงเวาฮันละโตนาค
 ะกกับ ถันตองเอาไปเวาเน โตเออถัน
 มคธมจวร ถันถอวอนนอยาอยู่พิง
 กอมอพิง ถอจีเอาไปเวาฮอจวโรด เลยถี
 ถันเลยเบาะว่า เจ้าจีเอาพิง จีเอา
 เจมเวาพองเพาเลอชอยกะจีธ จีเอา
 มีเลอช ชอยกจีธถันถันเลอชว่าดับลง
 ว่า จีธอจางจางวัลมาอย่างจันมานัน
 กอเลยว่า ถันมเอาพิงละถันเอาโต
 อย่างเกียว ถันเอาไปเวาฮันเลอชว่า
 แอวถอเลยสร้างพิงอัสจันถันมอถอ
 ไปอันเอง พอดูชวยกวยเรอถันถันทั้ง
 ฆองฝ่ายเลอชจกถันมาจกถันมาเลย
 ถันเลอชเม เยยพณถันพอไปโคถันมา
 แลวถอ แมคอกคใจคักวากปาลอมถันมา
 กอถงมาหามานเพอมนเลยถันถันมา
 เองถอนละ ถันมาหาเพอมนเรอเพอมนอยู่
 อันเท ะ ถอเลยว่า ถอเลยเอาก้าน

รัถอยู่ชั้นแล้ว เชอโตนกถันนะ งามากอน
 ของไมลไมงานเลยถันถัน แมวโวย พอ
 เห็น พอดูจกถันถันถันนอยา อาย
 แทอวยว่า โยโย โยโย เลยอวอนนอยา
 ซอได้อันนอยาเอาไปพิงถันมาถัน
 เบื่อง ถยาเอาไป ใหไปพิงให้โกรพิง
 แมโตนกไมพิงพิงถันถันเลอช เรอมาโตน
 มถัน ถันตองเอาไปพิง แม เรอทำสิ่ง
 ใจพิงโตนจวร ถันถัน ถอวอนนอยาพิงพิง
 ถันพิง ถันจะเอาไปพิงถันได้ เลยถี
 ถันเลยเบาะว่า ถันจะเอาอะไร จะเอา
 เจมเวาพองเพาไรจันถันจะเอา
 อะไร ถันจะพิงถันถันเลอชว่ารับรอง
 ว่า จะโตนจางจางวัลมาอย่างจัน ใดถัน
 ถันเลยว่า ถันไมเอาอะไรจะถันเอาเรอ
 อย่างเกียว ถันเอาเรอเพาถันเลอชว่า
 แลวถอเลยสร้างพิงอัสจันถันมอถอ
 ไปอันเอง พอดูชวยกวยเรอถันถันทั้ง
 ฆองฝ่ายเลอชจกถันมาจกถันมาเลย
 ถันเลอชเม พอนถันถันพอไปโคถันมา
 แลวถอ ถันคอกคใจคักวากปาลอมถันมา
 กอถงมาหามานเพอมนเลยถันถันมา
 เองถอนละ ถันมาหาเพอมนเรอเพอมนอยู่
 อันจิง ะ ถันเลยว่า ถันเลยเอาก้าน

เสอหลังเพอญ คุมหนึ่ง เพื่อนนั้นว่า เอ
 โทมาตีหลังกันยะทั้งนี้ บัวะ แม่โวย กัน
 จักขอโทษเดอะเรา แหมบ แหมบความโต
 แต่ ๆ เลยเอาหนแทนของกันเออะไปแล้ว
 แหมบ หนแทนกันกันเออะแล้ว แหมบ ยัง
 มั่นรวมพบ เออ ยังมั่นหมก ยังมั่น
 เก็งคี่ คุ้มพุ่มแล้ว นกคุ้มพุ่มแล้วเรา
 แหมบ โขยบตั้งมื่อหาคิน บลังแทบเทนะ
 แล้วแหมบเออะจะคุ้มพุ่มโตนั้นก่อไอ
 หักเขียนนกเขา บานเหนือ กันน้ำ เห็นคอก
 นกเขาอยู่บอย ๆ กันนะ คนนั้นนั่นแหละว่า
 น คนเพอน อีเพอนอ้าวฝ่ายนั้นว่า โอย
 งามแล้วแล้ว ใจละรวมพุ่มลานแหละหมบ
 มีไคเพิ่มแหละ เห็นที่เขียนแล้วอ้อ เขามี
 เมียกอบแปก โทไปเจอ เจอติดยังฮัน
 แล้วโอย บ นึกกันแล้ว นึกกันแล้ว โท
 อยามาคิดยะทาง นึกกันแล้ว มีจับแค้น
 ละคัม

โสหลังเพอญ คุมหนึ่ง เพื่อนนั้นว่า เอ
 เขอมาตีหลังกันทำไมนี้ ไบวะ แม่โวย กัน
 ก้องขอโทษเดอะเรา แหมบ จริงตามเขอ
 จริง ๆ เลยเราชนแทนของกันออกไปแล้ว
 นะ ชนแทนของกันออกไปแล้ว แหมบ ยัง
 ไม่มั่นรวมรัก เออ ยังไม่มั่นหมก ยังไม่มั่น
 ครึ่งคี่ คุ้มพุ่มแล้ว นกคุ้มพุ่มแล้วเรา
 แหมบ โอยยังสี่ยจริงอ้อหาคิน สงสี่ยจริงจริงนะ
 แล้วใครละคนรวมรักกับเจอนั้น ก้อไอ
 หักเขียนนกเขาบานเหนือนั้นนะ เขาคอก
 นกเขาอยู่บอย ๆ กันนะ คนนั้นนั่นแหละว่า
 น คนเพอน เพื่อนหีบฝ่ายนั้นว่า โอย
 งามแล้วเธอ เจอนะรวมรักเสียเปล่าแล้วนะไม
 ไคเขาพรอก เขามีเมียแล้วนะ เสียมี
 เมียก็ไมแปลก เธอไปเจอ เจอติดนั้น
 แล้วตรอโอย ไม่นึกกันแล้ว นึกกันแล้ว เธอ
 อยามาคิดยะทาง นึกกันแล้ว มีจับแค้น
 ะหละกรับ

และซึ้งพิงน้ำวน

และซึ้งพิงน้ำรัก

นายไชยา แก้วเกตุ

เลื่องกอมืออยู่ว่า บาวสาวคูหนึ่ง
 กอเคยเวาเคยลมเคยหยดกเฝ้าชอบกัน
 กอยังบพันถึงวาขึ้นใจได้เสียหังเกาะ
 แควาอยูมาวันหนึ่งไอบาวอันกอเดี้ยวหา
 ผู้สาว บม่นไปเดี้ยวหาที่บานณะ ไป
 เดี้ยวหาป่าเลียงควายกุนณะ ไปเดี้ยว
 ไปลมนกัน ไอบาวกอเลย อย่างว่า
 น้แหละคับ คือสมัยใหม่แหละ มีการ
 ขมขึ้นอย่างนั้นอย่างนั้นกับ แรกก่อนกอ
 ล้อกัน แต่มันหลายเท่านี้ ไอบาว
 ได้หาได้ที ลมกันไป ลมกันมา กอป่า
 ผู้สาว กุมมือขุนนั้นแหละ ผู้สาวอันกอ
 มยอมน กันหยอดกันไปคืนมา ผลที่รัก
 กอสูงแสงผู้ชายบโก ผลที่รักกอเลย
 ถึงบค้อค้สะจัน ผู้ชายนี้กอนึกแปลกใจ
 เพราะว่าเขาบึง บมีคั้น บมีหัง เจียบ
 ค่าย ๆ กับว่าบมีชีวิตแล้ว นึกว่าผู้บึงอัน
 ภาย เพราะวาโคได้หักโคเหวี่ยง
 เฝ้ามาหลายกอนึกสงสัย เอะ บลึง
 มาตายแล้วนี่ห่อ ไอบาวนั้นนอคับโค กอ
 เลยขึ้นขึ้นบึงหน้าผู้บึงนั้น เอะ กอยัง

เรื่องกมืออยู่ว่า ขุนมสาวคูหนึ่ง

ก็เคยพูดเคยคุยเคยหยดกเฝ้าชอบกัน
 ก็ยังไม่พันถึงวาขึ้นใจได้เสียอะไรดอก
 แควาอยูมาวันหนึ่ง ไอบามันนั้นก็เดี้ยวหา
 สาว ไปโฮไปเดี้ยวหาที่บานณะ ไป
 เดี้ยวหาป่าเลียงควายกุนณะ ไปเดี้ยว
 ไปคุยกัน ไอบามันก็เลย อย่างว่า
 น้แหละคับ คือสมัยใหม่แหละ มีการ
 ขมขึ้นอย่างนั้นอย่างนั้นกับ แรกก่อนก็
 เหมือนกัน แต่มันไม่มากเท่านี้ ไอบามัน
 ได้โอกาส คุยกันไป คุยกันมา ก็ปล้ำ
 สาว กุมมือคนนั้นนั้นแหละ สาวนั้นก็
 ไม่ยอม กันใหญ่กันไปคืนมา ผลที่สุด
 กอสูงแสงผู้ชายบโก ผลที่สุดก็เลย
 ถึงบค้อค้จรรย ผู้ชายนี้กอนึกแปลกใจ
 เพราะว่าเขาบึง ไม่คั้น ไม่มีอะไร เจียบ
 คล้าย ๆ กับว่าบมีชีวิตแล้ว นึกว่าผู้บึงนั้น
 ภาย เพราะวาตัวเองโคได้หักโคเหวี่ยง
 เขามามากก็นึกสงสัย เอะ สงสัย
 มาตายแล้วนี่ห่อ ไอบามันนั้นนอคับโค ก็
 เลยขึ้นขึ้นหน้าผู้บึงนั้น เอะ ก็ยัง

เห็นกะพิบตาบีบ ๆ อยู่ เอาจี๋มอชุกอชุก
 อยู่ ก็เลยพูดขึ้นมา โทม เคียวว่า
 เจอตายแล้ว แม่ เจ็บ นึกว่าเจอตาย
 แล้ว แม่ ตกใจเอาแต่ใจว่า นึกว่า
 เจอตายแล้วแหละ ผู้สาวเพื่อนจะตอบ
 ว่า โอ้ย ซอยมโซ่ตาย และอึ้ง
 ฟังน้ำมวนอยู่นั้นว่าอย่างนั้น นิตาน
 เลื่องนก็จบกันแหละ

ไช้หน้แทนกัน

นายถึบ อินทรประพันธ์ : ผู้เล่า

ต่อไปนี้เป็นเรื่องที่ดี ไช้หน้
 แทนกัน สองคนเฝ้าไปค้าขาย
 เอาของไปได้ เอาของไปเหนือ เอา
 เห็นมาทางใด มันหลายคืน มาออก
 บ้าน นอนกลางคืนก็ไปออกกัน มึงล่อ
 กนกู กูลอกนมึง นึกกันคนละคน พอมา
 ถึงบ้านแล้วมันยัง ไช้หน้เป็นหน้ มึงยัง
 มแล้วกันหนา เป็นหน้กุนา เออ หน้
 โอ้บาเลวชั้นจิมาถามเอาคน มาสอง
 คนกอบพบ สามหน เทอสามนีกอบพบ
 กอมาไขของคำอพิ้งว่า มันเป็นหน้เรา
 มาจากเหนือหน้ ยังไม่ได้ใช้เรา โอ

เห็นกะพิบตาบีบ ๆ อยู่ เอาจี๋มอชุกอชุก
 อยู่ ก็เลยพูดขึ้นมา โอ ก็กว่า
 เจอตายแล้ว แม่ เจ็บ นึกว่าเจอตาย
 แล้ว แม่ ตกใจเหลือเกิน นึกว่า
 เจอตายแล้วแหละ ลาวนั้นเขาก็ตอบ
 ว่า โอ้ย ดันไปโซ่ตาย และอึ้ง
 ฟังน้ำมวนอยู่นั้นว่าอย่างนั้น นิตาน
 เรื่องนก็จบกันแหละ

ไช้หน้แทนกัน

ต่อไปนี้เป็นเรื่องที่ดี ไช้หน้

แทนกัน สองคนเฝ้าไปค้าขาย
 เอาของไปได้ เอาของไปเหนือ เอา
 เห็นมาทางใด มันหลายคืน มาถึง
 บ้าน นอนกลางคืนก็ไปออกกัน มึงล่อ
 กนกู กูลอกนมึง นึกกันคนละคน พอมา
 ถึงบ้านแล้วมันยัง ไช้หน้เป็นหน้ มึงยัง
 ไม่เสร็จสิ้นกันนะ เป็นหน้กุนา เออ หน้
 โอ้เพื่อนนี้จะมาถามเอาคน มาสอง
 คนก็ไม่พบ สามหน ครึ่งที่สามนีกไม่พบ
 ก็มาอธิบายให้ฟังว่า มันเป็นหน้เรา
 มาจากเหนือหน้ ยังไม่ได้ใช้เรา โอ

มาเมื่อใดก็ไม่พบ มาเนี่ยะ เรายังใช้
 ให้อยู่ มันแล้วกันเหี้ย เรายังใช้
 ให้อยู่ ให้อยู่แล้วนะ ตัวดูปามา มากะ
 มาถึงบ้าน เป็นหนี้เขามากอบบอ
 มาเจอเห็นหน้าแล้ว กอบบอ บัก
 วันนั้นเขามาถามเราชอย ชอยให้ชอยแล้ว
 ตัวก็เลยว่าแล้วแต่ก็ยืมเขาเปลือกแล้ว
 ไปให้เขาสาร วางและ (หัวเราะ)
 กอบบอแทนแหละ (หัวเราะ)

หมอนข้างใบเดียว

นายฤทธิ์ อภิรัตน์ : ผู้เล่า

มีผู้หนึ่งคนหนึ่งไปเช่าเฮียนอยู่
 ทางจังหวัดไปเรียนอยู่ในเมืองหลวง
 และผู้ชายอีกคนหนึ่งบ้านเดียวกัน ก็ไป
 เฮียน ล่ำเรียนวิชาอยู่เมืองหลวง พอ
 จบแล้ว ออ ขายหิ้งคู่กับ บักเป็นคนที่
 บ้านเดียวกัน แต่ว่าไม่เคยรู้จักกันมา
 ก่อนเลย หนึ่ง พอจบ เฮียนจบกันแล้ว
 ก็ออกจากกันทางจังหวัด เค้าทางมา
 เข็มบ้านมา เข็มบ้านมาเจอกันมา
 ตามกัน ว่าเจ้าจะไปทะเล หัด ว่า
 ชอยจะไปเข็มบ้าน จากบ้านนาหลาย
 ปีแล้ว ก็จะไปก่ออาจิมนี่ แล้วผู้ชายก็

มาเมื่อใดก็ไม่พบ มาเนี่ยะ เราจะใช้
 ให้อยู่ มันเสร็จสิ้นกันเสีย เรายังใช้
 ให้อยู่ ให้อยู่แล้วนะ ตัวออกจากปามา มากะ
 มาถึงบ้าน เป็นหนี้เขามากไม่บอก
 มาเจอเห็นหน้าแล้ว ก็ไม่บอก สักครู
 วันนั้นเขามาถามเราอานัน จันใช้ให้แล้ว
 ตัวก็เลยว่า แล้วกันตัวเองยืมข้าวเปลือกแล้ว
 ไปให้ข้าวสาร วางและ (หัวเราะ)
 ก็จบแทนแหละ (หัวเราะ)

หมอนข้างใบเดียว

มีผู้หญิงคนหนึ่งไปเช่าเรียนอยู่
 ทางจังหวัด ไปเรียนอยู่ในเมืองหลวง
 และผู้ชายอีกคนหนึ่งบ้านเดียวกัน ก็ไป
 เรียน ว่าเรียนวิชาอยู่เมืองหลวง พอ
 จบแล้ว ออ ขายหิ้งคู่กับ ไม่ได้เป็นคน
 บ้านเดียวกัน แต่ว่าไม่เคยรู้จักกันมา
 ก่อนเลย หนึ่ง พอจบ เรียนจบกันแล้ว
 ก็ออกจากกันทางจังหวัด เค้าทางมา
 เข็มบ้าน มาเข็มบ้าน มาเจอกัน มา
 ตามกันว่า ท่านจะไปไหน หัด ว่า
 ฉันจะไปเข็มบ้าน จากบ้านนาหลาย
 ปีแล้ว ก็จะไปก่ออาจิมนี่ แล้วผู้ชายก็

ผู้หญิงก็ถามผู้ชาย เจ้าเก จะบอกอะไรไป
 บาน มอนเจ้าไปไหนนะ อ่า แล้วชอบ
 นี เกาะ อะจากบ้านมาหลายปี จ้ไป
 กอานนที กอจกวาเคอ วาโกะเลอ
 แล้ว กอกลงสองชายผู้ชายก็ผู้หญิง
 คูณก็เดินทางไปน้ำเดียวกัน เขยมีโค
 เป็นัวเมียกัน มีเคยดูจกกันมากอน
 เลย เดินทาง ทางคนทางมาเขยมีบ้าน
 ก็เดินทางไป คอยกันเลย ฟันขอไป
 ถึงระหวางทาง ก็ไปถามลุงว่า ลุง
 ผู้หญิง ถามว่า บ้านอ่า ลุงนั้น บ้านนั้น
 มอนเจ้าไป จ้ไปทางไหน จวนจะถึงแล้ว
 ยิง เออ ฟันลุงคนนั้นก็ตอบว่า ถ้าไปวัน
 นั้นมันไม่ถึงแล้ว เพราะว่าบ้านจวนจะค่ำ
 แล้ว อ่า กอจนจะนอนนี้เสียก่อนแล้ว
 ขอเขาจึงเดินทางไป ถ้ายังงี้ก็ไปคำ
 นีกระหวางทาง ลุงอ่า ลุงคนนั้นละ
 ถามว่า ผู้เจ้านี้เป็นผีหลอกกัน อ่าถ้า
 ถ้าผู้เจ้านั้นเป็นผีหลอกกันนี้ หมู
 บ้านนั้นมันเลาะลานเอาเนื้อ มันขาย
 หมูบ้านนี้ ถ้าผู้เจ้าเป็นผี อ่าเป็นผี
 เป็นเมียกัน บเป็นผีหลอก ฟันชายหนุ่ม
 กับผู้หญิงน ก็ ความขานนอ ความขาน
 ถูกผู้ชายลูกหลาน ก็เลยรับปากว่าเป็น

ผู้หญิงก็ถามผู้ชาย ท่านละ ฉันก็จะไป
 บาน ที่ท่านไปไหนแหละ อ่า แล้วฉัน
 นีก็ อะ จากบ้านมาหลายปี จะไป
 ก็อ้วไม่พูด ก็ไม่รู้ว่าใครว่าใคร อย่างไร
 แล้ว กอกลงสองชาย ผู้ชายกับผู้หญิง
 คูณก็เดินทางไปด้วยกันเลยไม่ได้
 เป็นัวเมียกันไปเคยรู้จักกันมากอน
 เลย เดินทาง ทางคนทางมาเขยมีบ้าน
 ก็เดินทางไปคอยกันเลย ฟันขอไป
 ถึงระหวางทาง ก็ไปถามลุงว่า ลุง
 คนหนึ่ง ถามว่า บ้านอ่า ลุงนั้น บ้านนั้น
 จะไปได้ จะไปทางไหน จวนจะถึงแล้ว
 ยิง เออ ฟันลุงคนนั้นก็ตอบว่า ถ้าไปวัน
 นั้นมันไม่ถึงแล้ว เพราะว่าบ้านจวนจะค่ำ
 แล้ว อ่า กอจนจะนอนนี้เสียก่อนแล้ว
 ก่อนเขาจึงเดินทางไป ถ้าอย่างงั้นจะไปคำ
 นีกระหวางทาง ลุงอ่า ลุงคนนั้น ก็
 ถามว่า พวกท่านนี้เป็นอะไรกัน อ่าถ้า
 ถ้าพวกท่าน ไม่ใช่ผีอะไรเป็นเมียกันนี้ หมู
 บ้านนั้นมันระรานเอานะ มันร้าย
 หมูบ้านนี้ ถ้าพวกเจ้าเป็นลูก อ่าเป็นผี
 เป็นเมียกัน ไม่เป็นอะไร ฟันชายหนุ่ม
 กับผู้หญิงน ก็ ความกลัวนะ ความกลัว
 ถูกผู้ชายระราน ก็เลยรับปากว่า เป็น

ตัวเมียกัน วานีเพาะ เออ เป็นตัวเมีย
 กัน ละไปพักบ้าน ไปขอพักบ้านหนึ่งอัน
 เพื่อก่อหอพัก เวลาที่เพ็นจิเอามุงมา
 ทางฮอนอนนี่ อ่า เพื่อก่อถามอีกว่า สู้
 เจ้าเป็นตัวเมียกันบอ ถาวา บ เป็นตัว
 เมียกัน เพื่อก่อจิกทางฮอนคนละหลัง ถาวา
 เป็นตัวเมียกันจิกทางหลังเกี่ยวหิน
 ฮัน ผู้หญิงกะผู้ชายฮัน ก่อโคลนปากว่า
 เป็นตัวเมียกัน แหมบอ ก่อทองคอบเจ้า
 ของบ้านว่าเป็นตัวเมียกัน เพื่อก่อเอา
 มุงมาทางฮอนอนนำเกี่ยวกัน ฮัน ผู้หญิง
 ผู้ชายฮันเค็มเค็ม มันมีเค็มคุณเค็มกัน
 เลยเนี่ยะ เวลาเข้าไปนอนมุงเกี่ยว
 กันฮัน ก่อเอาหมอนนั้นมาคั่นกลางไว้
 วาฮัน เออ เอาหมอน เอาหมอน มาคั่น
 กลาง เอาหมอนข้างมาคั่นกลาง คั่นกลาง
 ไว้ แล้วคั่นทั้งคั่นนี้ เหมอบดูบ
 ต้องเออ มลามปามเผอละวาฮัน ฮัน ผู้
 ชายฮัน วาจิไป จิกคิดว่าไปดูเนื้อคองตัว
 ก่อเกรงวาจิเอาไว้ เป็นแพน ไว้คูนนาน
 นาน ถ้าไปลงเกินอย่างนั้นเสีย ผู้หญิง
 นั้นจิโกคจิเกลียดเอาฮันบอ จิเป็นการ
 ตักไมตรีกัน อ่า ฝ่ายผู้หญิงนั้นก็คิดแต่ใน
 ใจว่า ถ้าผู้ชายจะลงล่ำลามปามเข้า

ตัวเมียกัน วาอย่างนี้เออะ เออ เป็นตัวเมีย
 กัน ก็ไปพักบ้านไป ขอพักบ้านคนหนึ่งนั้น
 เขาก็ให้พัก เวลาที่เขาจะเอามุงมา
 ทางไหนอนนี่ อ่า เขาก็ถามอีกว่า พวก
 หนเป็นตัวเมียกันไหม หากว่าไม่เป็นตัว
 เมียกัน เขาก็จะทางให้คนละหลัง หากว่า
 เป็นตัวเมียกันจะทางหลังเกี่ยว หิน
 นั้น ผู้หญิงกับผู้ชายฮัน ก็ได้รับปากว่า
 เป็นตัวเมียกันไซ้ไหม ก็ต้องตอบเจ้า
 ของบ้านว่าเป็นตัวเมียกัน เขาก็เอา
 มุงมาทางไหนอนค่วยกัน ฮัน ผู้หญิง
 ผู้ชายฮันเค็มเค็ม มันมีเค็มคุณเค็มกัน
 เลยเนี่ยะ เวลาเข้าไปนอนมุงเกี่ยว
 กันฮัน ก็เอาหมอนนั้นมาคั่นกลางไว้
 วาฮัน เออ เอาหมอน เอาหมอน มาคั่น
 กลาง เอาหมอนข้างมาคั่นกลาง คั่นกลาง
 ไว้ แล้วคั่นทั้งคั่นนี้ ใครไม่ดูก็ ไม่
 ต้องใคร ไม่ลามปามใครละวาฮัน ฮัน ผู้
 ชายฮัน วาจะไป จะคิดว่าไปดูเนื้อคองตัว
 ก็เกรงวาจะเอาไว้เป็นแพน ไว้คูนนาน
 นาน ถ้าไปลงเกินอย่างนั้นเสีย ผู้หญิง
 นั้นจะโกรธจะเกลียดเอาไซ้ไหม จะเป็นการ
 ตักไมตรีกัน อ่า ฝ่ายผู้หญิงนั้นก็คิดแต่ใน
 ใจว่า ถ้าผู้ชายจะลงล่ำลามปาม เข้า

มานี้ ก้อจิบว่านิเหลออซก้อย่าง เพราะว่า
ไค้กลับปากกว่าเป็นผิวเป็นเมี้ยนแล้ว อันบือ
อาคินนั้น ก้อหมายความว่า บิไค้ดูไค้
ต้องตัวกันเลย บือเข้าก้อเอาเคิน
ทางคอปไป เคินทางไปขึ้น พอเคินทาง
ไป พอจวนจะถึงบ้าน มันเห็น หลังคา
สังกะสี สังกะสี ก้อเห็นอยู่ แคนแล้ว
น้อ อา ขอย บ้านเจอาอยู่ทางบ้านเหนือ
กูน แล้วบ้านขอยอยู่ทางกโนอ ทาง
เกอนี ขอยจิแะนละนอ แม่นบอ ขอย
จิแะนแล้ว เออ เจากอไปทางกูน
เพาะ ขอยก้อจิแะทางนี้ ผู้ยิงว่า
อย่างนี้ ผู้ชายบอว่า บ ขอยบแะ
ขอยจิไปส่งเจากอนว่านเาะ ขอยจิ
ไปส่งเจากอน บต้องไปส่งแล้วบ้าน
ขอยมันมีคลองมีห้วย มีไม้ลำเคียวพาด
คอง เจา เจา เจาไปส่ง เจาห้ามบมี
ไค้ ไค้ ขอยไค้ ขอยจิไปส่งกอนห้าม
ไค้ บมีไค้มันยาว คอง มันซักกว้างสาม
วาสี่วากูนนะ ไม้ลำเคียวนะ เจาจิไป
กันกะเลื่อ ไปกันบิไค้คอก อย่าไปเพาะ
ขอยจิไป บือ ขอยจิไป ผู้ชายจิเถียงไป
จนไค้ อา ขอยห้ามไค้ เจาจิไปห้าม
ไค้อย่างเลอ แต่หมอนข้างใบเคียว
เจายังห้ามบิไค้ เจาจิไปห้าม ไม้ลำ
เคียว คองกว้างตั้งสามวาสี่วา กูน พอ

มานี้ ก็จะไม่วาอะไรสักอย่าง เพราะว่า
ไค้กลับปากกว่าเป็นผิวเป็นเมี้ยนแล้วไซ้ใหม่
อา คินนั้น ก็หมายความว่า บิไค้ดูไค้
ต้องตัวกันเลย คอนเข้าก้อออกเคิน
ทางคอปไป เคินทางไปขึ้น พอเคินทาง
ไป พอจวนจะถึงบ้าน มันเห็น หลังคา
สังกะสี สังกะสี ก็เห็นอยู่ข้างแล้ว
นะ อา คิน บ้านเรออยู่ทางบ้านเหนือ
โน้น แล้วบ้านคินอยู่ทางนั้นะ ทาง
ไค้ คินจะแะนละนอ ไซ้ใหม่ คิน
จะแะนแล้ว เออ เรอก็ไปทางโน้น
เถอะ คินก็แะนทางนี้ ผู้หญิงว่า
อย่างนี้ ผู้ชายบอว่า บิคินบิแะ
คินจะไปส่งเรอกอนว่านนะ คินจะ
ไปส่งเรอกอน บิต้องไปส่งแล้ว บ้าน
คินมันมีคลองมีห้วย มีไม้ลำเคียวพาด
คลอง เรอ เรอ เรอไปส่ง เรอข้ามไม
ไค้ ไค้คินไค้ คินจะไปส่งกอน ข้าม
ไค้ บิไค้มันยาวคลองมันยังกว้างสาม
วาสี่วาโน้นนะ ไม้ลำเคียวนะ เรอจะไป
กันอย่างไร ไปกันบิไค้คอก อย่าไปเถอะ
คินจะไป บิ คินจะไป ผู้ชายจะเถียงไป
จนไค้ อา คินข้ามไค้ เรอจะไปข้าม
ไค้อย่างไร แต่หมอนข้างใบเคียว
เรอยังข้ามไมไค้ เรอจะไปข้าม ไม้ลำ
เคียว คลองกว้างตั้งสามวาสี่วาโน้น พอ

ผู้ยิง พุคอย่างนั้นแล้ว ผู้ชายก็อมข้างจิ
เอคกะเลอ ไคแตกินแห่งแคงใจ กอ
ไคแตกมื่อขึ้นหัว ลารู ถ้ายังไม่ตาย ขอ
ไคไปคบอย่างนอกกะนะ ผลที่สุด ผู้ชาย
กะผู้ยิงกันอ บ ไคคบกับตางคนกอ
ตางแยก ผู้ยิงก็ขอไปสงละ ผู้ชายกอ
บไป ตางคนก็ตางแยก ตั้งแต่นั้นมา
คบไคคบ มีแต่ตั้งสัจจะริษฐานว่า ถ้า
ยังไม่ตายก็ขอไคคบอย่างนอกจักเทอหนึ่ง

มาเข้าสามสิบ

ผู้ยิง พุคอย่างนั้นแล้ว ผู้ชายก็ไม่รู้จะ
ทำอย่างไรไคแตกินแห่งแคงใจ ก็
ไคแตกมื่อขึ้นหัว ลารู ถ้ายังไม่ตาย ขอ
ไคไปคบอย่างนอกกะนะ ผลที่สุด ผู้ชาย
กับผู้ยิงกันอ ไม่ไคคบกัน ตางคนก็
ตางแยก ผู้ยิงก็ไม่ให้ไปสงละ ผู้ชายก็
บไป ตางคนก็ตางแยก ตั้งแต่นั้นมา
ก็ไม่ไคคบ มีแต่ตั้งสัจจะริษฐานว่า ถ้า
ยังไม่ตายก็ขอไคคบอย่างนอกสักครั้งหนึ่ง

ไอ้ชาวสามสิบ

นายชวน พวงขาลวงศ์ : ผู้เล่า

มีผู้หนึ่งชื่อแท้ ชื่อมิเหลอคบผู้จัก
จิเอคมิเหลอหยั่งเลอกอข้าง กอจิ ไค
เท่านั้น จิเอคหลาย เอคสิตอຍ เทาเลอ
กอไคเท่านั้น ถ้าไปเอคนา เอคที่เลอ
กอตาม กอจิไคเข้าแสามสิบเท่านั้น
แหละ เป็นหยั่งอันอยู่ตลอดเวลา ถ้า
สองผิวเมีย กะปึกษาหาอีกันว่า เอ
เอจิเอคหยั่งเลอจริงจิไคหลายกัวนนอ
กอเลยว่า เอ เอคนา กับผู้นั้นแท้ เอค
กับผู้นั้นแท้ หลายหลายที่ หลายบอน กอ
กอ จิไคหลายบิอ พอตกลงกันหยั่งแล้ว

มีคนหนึ่ง ชื่อจริงชื่ออะไรก็ไม่รู้
จะทำอะไรอย่างไรก็ช่าง ก็จะได้
เท่านั้น จะทำมาก ทำน้อย เทาไค
ก็ได้เท่านั้น ขึ้นไปทำนา ทำที่ไร
ก็ตาม ก็จะได้ข้าวแสามสิบเท่านั้น
แหละ เป็นอย่างนั้นอยู่ตลอดเวลา ขึ้น
สองผิวเมีย ก็ปึกษาหาอีกันว่า เอ
เราจะทำอย่างไร จึงจะได้มากกว่านั้น
ก็เลยว่าเรา ทำนากับคนนั้นบ้าง ทำ
กับคนนั้นบ้าง หลายที่หลายแห่ง ก็
คงจะได้มากขึ้นะ พอตกลงกันอย่างนั้นแล้ว

1. กอไปเอค เอคนาหลายหลายที่ หลาย
 2. มอน แม่โคเฆหลาย กอพากันมาแปง
 3. หญาเฆ แปงแล้วมุงหญาคายังคี่ มุง
 4. หงคาคโคเฆเฒ่า พากันก็อกก็เฒ่า
 5. หามเลอกอไปมอึงมึงเฒ่าฮัน ยาม
 6. เลอ กอไปมอึงมึงเฒ่าคั้นความบแล้ว
 7. เฆอ กางค่างกักคองจนบลิบมอณนะ
 8. ไคไคไคฮันไปเฆอึงมึงเฆอฮัน ฮันฮัน
 9. มอ ยอไป ยอไป ละกอไฟละโคมเฆ
 10. คเณ ไคไปไคมา เคียวค่างฮันค่าง
 11. กิ เหลอฮันสามฮันค่าง (หัวเราะ)
 12. เเพนละว่า ฮอไอเฆสามฮัน (หัวเราะ)

1. กิไปท่า ท่าหลายหลายที่ หลาย
 2. แห้ง แห้ง ไคฮันมาก ก็พากันมาท่า
 3. ยุงฮัน ท่าแล้วมุงหญาคายังคี่ มุง
 4. หงคาคโคเฆเฒ่า พากันก็อกก็เฒ่า
 5. เวลาไคน ก็ไปมอึงคูกเฆฮันนั้น เวลา
 6. ไค ก็ไปมอึงคูกเฆฮันคั้นความบแล้ว
 7. ใจ กลางค่าง กลางคั้น ก็จนมอฮันมอณนะ
 8. ไคไคไคฮัน ไปเฆฮันฮันฮันนั้น ทุกวันทุก
 9. วัน แยมไป แยมไป ละกอไฟ ก็ไคฮัน
 10. ฮัน ไคไปไคมา ธิบค่างฮันค่าง
 11. นี้ เหลอฮันสามฮันค่าง (หัวเราะ)
 12. เฆอไคว่า ฮอไอฮันสามฮัน (หัวเราะ)

มีความลับ เมียจับผิดได้

ไม่มีความลับ เมียจับโกหกได้

นายผวน พวงชาลวงศ : ผู้เล่า

ตัวเมียคนหนึ่ง ถึงเวลาเอ้คนา
ตัวก็ไปนอนอยู่นาทุน เมียก็คอยไป
หา ว่ากันความบานเฮากอจี้คจียาก
ละนอ ตัวเมียโค้นอนน้ากันจักเทอแน
นอนเฝ้าจัวเฝ้าควายอยู่ทุน ละนี้ตัวนี้ก
นีกว่า บะ เมียบนอนน้าเฝ้าละองเอ้ค
หึควายคจี้คเทอเถอะวะ (หัวเราะ) เอ
พอว่าหยั่งงแลวป่อยควายแลวฉีเหล
แล้วกอดกันความซ้อ ๆ กอจี้หึควายแหละ
ว่างเฑาะ ขณะที่กำลังเอ้คอยู่ชั้น เมีย
ละหามเข้าไปส่ง พอไปเห็นตัวกะล้ง
เอ้คหยั่งงั้นอยู่ กอยานตัวจียาย กอจอบ
บึงอยู่จนตัวเอ้คแลวเลียบล้อยแลว ห็น
ไปเทิงรูปแลวเมียกอลไปฮอดพอคี้ เอ้อย
เข้อยเอ้อยมากิน เข้ากินปลาเฑาะว่าง
เลาะ ละล้งหาเข้าหาปากินอยู่ ละนี้
ขณะที่กำลังกินเข้าอยู่ชั้น ละบั้งเอ้นมี
หนูนายพานหมูหนึ่ง สามสี่คนกอจี้หลายคน
ละ แะป็นแะผามีอาวูตไป ละล้ง
ย่างไปหลายคนตัวนี้กอจี้กินเจอส้อยข้าง
เลอกอบตจี้ค กอเลยตามเมียว่า เพอ

ตัวเมียคนหนึ่ง ถึงเวลาห่านา
ตัวก็ไปนอนอยู่นาโนน เมียก็คอยไป
หาว่ากันความบานเราก้จะอดจะอยาก
ละนะ ตัวเมียโค้นอนค้ายกันสักครั้งนะ
นอนเฝ้าจัวเฝ้าควายอยู่โนน ห็นตัวนี้ก
นีกว่า บะ เมียบนอนคายนีล้องทำ
หึควายคจี้คครั้งเถอะวะ (หัวเราะ) เอ
พอว่าอย่างงแลวป่อยควายแลวอะไร
แล้วกอดกันความซ้อ ๆ ก็ร่วมเพศกับควายแหละ
ว่างเฑาะ ขณะที่กำลังทำอยู่นั้น เมีย
ก็หามข้าวไปส่ง พอไปเห็นตัวกำลัง
ทำอย่างนั้นอยู่ ก็กลัวตัวจะอาย ก็แอบ
ค้อยจนตัวทำแลวเรียบร้อยแลว ขึ้น
ไปบนกระทอนแลวเมียก็ไปถึงพอคี้ ไ้
เยะเอ้อยมากินข้าวกินปลาเถาะ ว่าง
ละ กำลังหาข้าวหาปลากินอยู่ ห็น
ขณะที่กำลังกินข้าวอยู่นั้น ก็บั้งเอ้คมี
พวกนายพรานพวกหนึ่งสามสี่คนก็ค้งหลายคน
แหละ แะกป็นแะผามีอาวูตไป กำลัง
เดินไปหลายคนตัวนี้ก็จะกินใจหรืออย่าง
ไรก็ไมรู้ ก็เลยตามเมียว่า สะใจ

เอ๋ย หนูนั่นนะ เ็นจิไปดิเหลอละ อันนะ
 ยางมาทางหนานั่นนะ เอ๋ยเมื่อยกอลอย
 คอบว่า ไอ ที่ซอโยไคหยินมานี้เ็นจิมา
 เขาะจับคนชื้หควายเคะ (หัวเราะ)
 ตัวนี้ก็แม่โคสะกิกเจอแหล่นะ คว่า
 ไคพาอไคมาอันหนึ่งแล้ว ลงรูปแล้วกอ
 แลนไปหัวนาอันและ แลนหนึ่ยานเ็น
 จับ คนีพอพอกนายนพานอันยามาออก
 กอละถามผู้เมื่อยัน กะลึงกินเขายังบั้น
 อิมคี่เหาะ กอละถามว่า เพอเอ๋ย ญ่น
 และแลนไปดิเหลอหัวนาอัน เอ๋ยเมื่อยัน
 กอละคอบว่า ไอเก้งมันมาหัวนาอันนะ
 เอ๋ยเอ๋ยเอาไปโลอี่เก้งอันเห็นเจ้าไป
 ซอโยไป ญ่นกอละแลนตามไป เพาะว่า
 ญ่นเข้าใจว่าโลอี่เก้งบหละนอ ฝ่ายญ่น
 ญ่นกอนี้ว่าเ็นจิมาจับคนชื้หควาย โล
 ไป ไป ไป จนกอละอดค้ออี่คละ คัก
 ป่าโคกป่าหนามละจิไปบไคแล้วหมนาย
 พานกอไปรอกพอกี่ กอเอ๋ยมอูจกวาเออ
 หยั่งเลอกัน ญ่นนายพานกอละอยู่กะเลอ
 อยู่กะเลอเข้าใจว่าแมนเก้ง ฝ่ายญ่น
 ญ่นบไคกอละพาอี่ไคละมาแลงทางหนา
 หยั่งงอยู่ เขาะว่าอี่คอนกอละควายกัน
 กันจิซิจิเ็นหังกัน มะ เณอวคี่มาจับ
 เ็นกอละอย่างงแหละ (หัวเราะ)

เอ๋ย พวกนั้นนะเขาจะไปทีไหนละนั้นนะ
 เ็นมาข้างหนานั่นนะ ฝ่ายเมื่อยก็เลย
 คอบว่า ไอ ที่อันไคยีนมานี้เขาจะมา
 หาจับคนชื้รวมเพคกับควายนะ (หัวเราะ)
 ตัวนี้แม่บตัวเองสะกิดใจแหล่นะ คว่า
 ไคมีค้อไคมาอันหนึ่งแล้ว ลงกระทอมแล้วก็
 วิ่งไปหัวนาโนนแหละ วิ่งหนีกลัวเขา
 จับ ญ่นพอพอกนายนพานันเ็นเ็นมาถึง
 ก็ถามคนเ็นเมื่อยัน กาลึงกินเขายังบั้น
 อิมคี่หรือ กอละถามว่า สะโลเอ๋ย คนัน
 นะวิ่งไปหัวไมหัวนาอัน เมื่อยัน
 ก็คอบว่า ไอเก้งมันมาหัวนาอันนะ
 เขะเราไปโลอี่เก้งอันเ็นไป
 ซอโยไป พวกนี้วิ่งตามไป เพาะว่า
 พวกนี้เข้าใจว่าโลอี่เก้งแหล่นะ ฝ่ายคน
 ญ่นกอนี้ว่าเขาจะมาจับคนชื้รวมเพคกับควาย โล
 ไป ไป ไป จนตรอกละเห็นอี่แสนเห็นอี่ละคิก
 ป่าโคกป่าหนามก็จะไปไม่ได้แล้วพวกนาย
 พานก็ไปถึงพอกี่ ก็เลยไม่รู้จะทำ
 อย่างไรกัน พวกนายพานก็ว่าอยู่ที่ไหน
 อยู่ทีไหนเข้าใจว่าคือเก้ง ฝ่ายคนัน
 ญ่นไม่ไคคี่ความคี่ไคก็มาแกว่งข้างหนา
 อย่างน้อย มอูว่า อี่คอนกอละควายกัน
 กันจะรวมเพคจะเ็นไรกัน มา ไครอวคี่มาจับ
 เขากี่ว่าอย่างงแหละ (หัวเราะ)

แม่เขามาขอยย่าว

ยายแก่ขอยย่าว

นายฉวน พวงชาวลวงศ์ : ผู้เล่า

มีแม่เขานึ่ง แม่ ขอยย่าว

พิกเพิ่นพิกทานทั้งหลาย หมอยฮั้นแหละ
สร้างแต่ความเคียดกรอนฮอยอยู่เลย
นึ่งไปอาบน้ำ พออาบน้ำแล้ว แล้วก่อ
ละยางหินมาบ้านแล น้ำดะฮ้อยเป็นฮอย
มา เป็นทางมา (หัวเราะ) บังเอิน
ผู้หนึ่งละเอาไปแช่น้ำไว้ ปอละเสีย
ปอละไหลน้ำไป กอเลยถามตองแมน
ผู้หนึ่งแหละมาลักปอกูเนียบะตามฮอยน้ำไป
เหาะ พอมาถึงบ้านก็ กอเลยถามว่า
แม่เขานึ่งเจ้าลักปอกูเนียบะมา แมจิวาฮอ
เพิ่นทั้งความซอ ๆ กอจิวาฮอ แลเอง
นั่นเป็นเลองลับเลองลักกอละเลย
เอะจิวาฮอเลองถามว่าเหาะ คาปอ
เจ้าจะจิวาเหาะเลอ ไปใช้ปอเพิ่นฮั้น
ละ พอใช้ไปแล้ว บ้า บี้ไม่ไหวละ กูจิวา
คองฮอดค้อมันเป็นรุก ๆ เป็นมัต ๆ เลย
เหาะ กอละมานักเป็นรุก เป็นรุกไว้
แหละ แล้วละเหาะไปจอยบึงอยู่ปากวอย
ฮั้นแหละละไปนับบึงว่ามันได้จักรุก กอ
ไปนับบึงว่าได้หนึ่งรุก สองรุก สามรุก

มียายแก่คนหนึ่ง แม่ ขอยย่าว

พิกเขามิกทานทั้งหลาย หมอยฮั้นแหละ
สร้างแต่ความเคียดกรอนให้ฮอยอยู่
วันหนึ่งไปอาบน้ำ พออาบน้ำเสร็จ แล้วก็
เดินขึ้นมาบ้านแหละ น้ำก็หยดเป็นรอย
มา เป็นทางมา (หัวเราะ) บังเอิน
คนหนึ่งก็เอาไปแช่น้ำไว้ ปอกี้หาย
ปอกี้ไหลน้ำไป ก็เลยถามตองแมน
คนหนึ่งแหละมาขโมยปอกูเนียบะตามรอยน้ำไป
เอะ พอมาถึงบ้านก็ กอเลยถามว่า
ยายแก่นี้ท่านขโมยปอกูเนียบะมา แม่จะพูทให้
เขาฟังความจริงก็คงฮายแหละนะ เรือง
นั่นเป็นเรื่องลับเรื่องลักก็เลยเออ
เอะจิวาฮออย่างไรก็ว่าเอะ คาปอ
ท่านจะเอาเหาะไร ไปใช้ปอเขานั้น
นะ พอใช้ไปแล้ว บ้า ไม่ไหวละ กูจะ
คองขมวดให้มันเป็นรุก ๆ เป็นมัต ๆ เลย
เอะ ก็เลยมานักเป็นรุก เป็นรุกไว้
แหละ แล้วก็เข้าไปแอบคูกูอยู่ปากวอย
นั่นแหละก็ไปนับดูว่ามันได้จักรุก ก็
ไปนับดูว่าได้หนึ่งรุก สองรุก สามรุก

หยั้งอยู่ โอ้ย ผู้นึงฮั่นละวากะเทียม
 เสียนะ กระเทียมเสียนก้อเซาะตามอยู่ละ
 มาโคอินวานับเป็นจุกนั้นจุกน้อยอยู่ก้อย
 เคียวให้พาไปและว่า แบนเขาบเจ้าลัก
 กระเทียมขอยมา ก้อเบาะว่า ขอยบโค
 ลัก เจานับอยู่แท้ ๆ ขอยโคอิน เอ
 เจ้ากรรมก้อละโคไซกระเทียมเคินอยู่
 ความที่เห็นคิดฮั่น ก้อยเลยมานักว่า บากู
 ก้อไปซางซุกซากเอาแท้ เออวานก้อย
 อย่างนั้นเลยลกเถอะวะ เออสองมือ
 นีลก มันจ้อแล้วฮั่นเป็นหยั้งงั้นละนอ
 ความบ้านเฮาเนี้ยะ แล้วเสียงคังแอบ
 แอบ แอบ หยั้งอยู่ โอ้ย ผู้นึงฮั่นละว
 เป็คนอยเสี่ย กะล้งเซาะตามมา ละ
 โคอินเสี่ยแอบ แอบ แอบ บ่า ต้อง
 แมน ต้องแมนแท้ เหาไปก้อละไปตีเอา
 ผู้นั้นเน เออ ผู้นีกอละโคไซเป็คนอย
 อิก ไซไปไซมา แหม บอจูกวากะเอ
 กะเลอแล้ววากะเอกะเลอกันนอ อยา
 อย่างนั้นเลยเหาะ เลยโมโหหันมานั้น
 เอาไฟจุดที่เนี้ยะ พอไฟจุด ไฟก้อไหม
 โพงเป็นหลายที่หลายบอนนแหละ กอละ
 มาโคอินบั้งเป็นรอยว่าบาดนั้นอ นึงบาด
 สองบาด สามบาด โดหยั้งงี้ โอ้ ผู้นึง

อย่างน้อย โอ้ย คนตึงนั้นก้อวากะเทียม
 หายนะ กระเทียมหายก้อหาตามอยู่ก
 มาโคอินวานับเป็นจุกนั้นจุกน้อยอยู่ก้อย
 รีบเข้าโบายและว่า ยายแก้นทานขโมย
 กระเทียมคินมา กับอกว่า ฉันไม่ได้
 ขโมย ทานนับอยู่จริง ๆ ฉันโคอิน เอ
 เจ้ากรรมก้อยโคไซกระเทียมเขาอยู่
 ความที่เขาคิดนั้น ก้อยเลยมานักว่า มา กู
 ก็ไปซางซุกซากเหลือเกินนะอยา
 อย่างนั้นเลยลกเถอะวะ เออสองมือ
 นีลก มันจะฮั่นแล้วฮั่นจะเป็นอย่างนั้นละนะ
 ความบ้านเราเน แล้วเสียงคังแอบ
 แอบ แอบ อย่างน้อย โอ้ย คนตึงนั้นก้อ
 เป็คนอยลวบ ก้อล้งหาตามมา
 โคอินเสี่ยแอบ แอบ แอบ บ่า ต้อง
 ไซ ต้องใจจริง เข้าไปก็ไปตีเอา
 คนนั้นนแหละ เออ คนนี้ก้อยต้องไซเป็คนอย
 อิก ไซไปไซมา แหม ไม่รูว่าจะทำ
 อย่างไรแล้ววากะทำอย่างไรงั้นนะ อยา
 อย่างนั้นเลยเถอะ เลยโมโหหันมานั้น
 เอาไฟจุดที่เน พอไฟจุด ไฟก้อไหม
 วางเป็นหลายที่หลายแห่งนแหละ ก้อย
 มาโคอินบั้งเป็นรอยว่าบาดนั้นอ นึงบาด
 สองบาด สามบาด โดหยั้งงี้ โอ้ คนตึง

ละว่าละตั้งเสียพอละตั้งเสีย เข้ามา
 กอมาทีเอาบายแทน ผลที่สุดก็ได้อะไร
 ทางเพิ่น ละมานักขึ้นได้ว่า มะ มันกะ
 จิพอนันเลอกับกูแท้ ขอคิมันให้ออก
 หน้าเจอจกนอยเทอะ กอไปคว่ำทัพพา
 อันที่เพิ่นเสียชื่อนั้นนะ อาชาแล้วก
 คี ป้าย (หัวเราะ) เบี้ยวเอี้ยว (หัวเราะ)
 แล้วว่า หือ มึงยังมาไห้ (หัวเราะ)
 นี่แหละ เพิ่นว่าหมอยทำเหตุ (หัวเราะ)

ไอหมับ

ก็ว่าเงินหายพอเงินหาย เข้ามา
 ก็มาทีเอาบายแทน ผลที่สุดก็ได้อะไร
 เงินเขา ก็มานักขึ้นได้ว่า มะ มันก็
 จะเป็นอย่างไรกับกูจริง ขอคิมันให้ออก
 หน้าใจสักนอยเจอะ ก็ไปคว่ำทัพพา
 อันที่เพิ่นเสียชื่อนั้นนะ อาชาแล้วก
 คี ป้าย (หัวเราะ) บัลสวระวาก (หัวเราะ)
 แล้วว่า หือ มึงยังมาร้องไห้อีก (หัวเราะ)
 นี่แหละ เพิ่นว่าหมอยทำเหตุ (หัวเราะ)

ไอจุมกแพม

นายชวน พวงชาลวงศ : ผู้เล่า

บ้าหมับ (หัวเราะ) ก็ไอหมับ
 เขาเพิ่นว่าอยู่ดั่งหมับ อันแหละนอคำว่า
 หมับเนี่ยะ บ้าหมับนี่มันกะจะเป็นบ้าทิด
 แบนนอยหนึ่งเทอะเทอะ มันซุ่มไปขึ้น
 กอไม้ออกเตอะกินจะไอยกินจะกะทัน
 ติเหลอออยู่เลอยเขานาง อันละคนแต่เขา
 ไปขึ้นอยู่เพ่งเกามะกะทันกันเดก
 มะกะทันกันอยู่ ละมีสาวคนหนึ่ง จะซื่อ แต่
 กอนนเพิ่นบ่มีส่วนกันหยั่งงัดเคาะ ไปซื่อ
 กางไธกางนาตามชนกอไธยังงัดแหละ
 ไปเลอยกอลอยไปนั่งซื่ออมกอนมะกะทัน

ไอหมับ (หัวเราะ) ก็ ชาวบ้าน
 เราเขาว่าจุมกแพม นั้นแหละนะคำว่า
 หมับนี่ ไอจุมกแพมนี่มันก็จะเป็นไอทิด
 สกนนอยหนึ่งวางั้นเดอะ มันมักไปขึ้น
 กอไม้ออกตอกกินฝรั่งกินพุทรา
 อะไรอยู่เรื่อยเขาร้างหนึ่งนั่นก็คนแต่เขา
 ไปขึ้นอยู่บนต้นพุทราโน้นละเก็บ
 พุทรากินอยู่ ก็มีสาวคนหนึ่งจะซื่อ แต่
 กอนนเขาบ่มีส่วนกันอย่างนั้นคอก ไปซื่อ
 กลางไรกลางนาตามร่นกอไธอย่างนั้นแหละ
 ไปเรื่อยก็เลยไปนั่งซื่อไธพุทรา

อัน ไอ้หมื่นอยู่เหิงกะบักกะทันแล้ว
 โยนปืนลงมา ฝ่ายผู้สาวกตะโกย
 ตะกายไปเก็บกิน เอาโยนไปข้างเหมอ
 ตะโกยตะกายไปเก็บกิน หลายเทอ
 หลายทีแล้ว มาทบบว่า จิรายหน้าอัน
 จักนอยกอนนอกกะเอิ้นลงมาจาก
 เหิงกะบักกะทันแหละว่า เอวกันจิไป
 เวาบ้าน (หัวเราะ) ผู้สาวเลยอายเลย
 เนี่ยไอ้ย หมั้นลงมาไอ้เพาะ มาลมหัน
 กอน (หัวเราะ) ไอ้หมั้นกอลงมา ไอ้ย
 ออย่าไปเวาเหาเนอ ขอยจิเอ็ดเสื่อฮ
 หนึ่ง ไมเอา จิเอ็ดไซฮฮฮฮหนึ่งไอ้หมั้น
 บเอา ฮอมีเหลอกอยเอวคัก ๆ ถ้ายัง
 จันจิเอาดีเหลอฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ
 เทอหนึ่ง พอวาทยังง ตกลงกัน นอคำมา
 น้เจ้าไปหาขอยเนอ บ้านอันเนอ ไปหา
 บอนนอกชานอัน แควาบ้านของสาว
 อันนี้มุงควยพะนอ พะหาง ๆ อันแหละ
 บังเอิญวันนั้นพอของสาวก็ไปป่า ก็
 ไคเตามาไคหนึ่ง เอามักไวข้างฝานัน
 ไอ้หมั้นไคเวลากอไป พอนักแล้วกอไป
 หันไปไปขึ้นบ้านบอนนั้น กอไปฮฮฮ
 ผู้สาวอันเห็นสาวเอย กงจิสองหยิ่ง
 แลละ ฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮฮ

นั้น ไอ้จุกแพบอยู่บนกัปลิดพุทราแล้ว
 โยนปืนลงมา ฝ่ายสาวก็ตะกย
 ตะกายไปเก็บกิน เอาโยนไปทางใหม่
 ตะกยตะกายไปเก็บกิน หลายครั้ง
 หลายหนแล้วไอ้จุกแพบว่า จะขายหน้าคน
 สักหนนอยกอนนะก็เลยตะโกนลงมาจาก
 บนคณพุทราแหละว่า เอว ฉันจะไป
 พุกที่บ้าน (หัวเราะ) สาวเลยอายเลย
 น้ไอ้จุกแพบลงมานี้เอะ มาพุกกัน
 กอน (หัวเราะ) ไอ้จุกแพบก็ลงมา ไอ้ย
 ออย่าไปพุกเขานะ ฉันจะทำเสื่อให้
 หนึ่ง ไมเอา จะทำกางเกงให้หนึ่งไอ้
 ไมเอา ให้อะไรก็ไมเอาสักที ถ้าอย่าง
 นั้นจะเอาอะไรกันนะ ให้ฉันนอนควย
 ครั้งหนึ่ง พอวาทยังงตกลงกัน คอคำ
 น้เธอไปหาฉันนะ บ้านนั้นนะ ไปหา
 หันนอกชานนั้น แควาบ้านของสาว
 นั้นนี้มุงควยฟากนะ ฟากหาง ๆ นั้นแหละ
 บังเอิญวันนั้นพอของสาวก็ไปป่า ก็
 ไคเตามาไคหนึ่ง เอามักไวข้างฝานัน
 ไอ้จุกแพบไคเวลากอไป พอนักแล้วกอไป
 ขึ้นไปไปขึ้นบ้านบอนนั้น ก็ไปเรียก
 สาวนั้นนะสาวเอย กงจะเรียกอย่าง
 แลละ เรียกคอย ๆ เถากักำลังกรุกข้าง

ฝาอยู่ ก็เข้าใจว่าแมนผู้สาวมาอัน
 จีเบาะกอสงสัยว่าแมนดิเหลอละ ตาม
 ผู้สาวเลียบ หังกอกเตากออุคฝากอก
 แกค ๆ หังกอก ยืนหูลู่เข้าไป เข้าไปจน
 เลอ เถานักกว่าแมนดิเหลอ กัดเบอหูลู่
 เลยเนี่ยะ คายเบอหูลู่ยืน จีสองแสง
 หลายกอยานพอมแมนผู้สาวอันใดหีนแค
 แตมานักขึ้นไควาถาฟารองแล้วมันจิวาง
 กอเลยเอคเสียงฟารองว่า นามมูนาม
 เมียงนามมูนามเมียง นามมูนามเมียง
 เอคหยังเลอกอบวงคิ่นไปคิ่นมา
 (หัวเราะ) พอปะเตาหลุกนกอกตกลง
 คับลงกลางอัน พอดผู้สาวละว่า นอง
 เอยแมนดิเหลอละโหยกลงอัน ผู้สาว
 กอว่า โอยพอเอยจึแมนมะฟักมะแฟง
 จิบอโหยกลงอันนะ ทางไอหมบอยู่
 ตะลงอันกอบหันมาว่า มะฟักมะแฟง
 หัวแมนดิเหลอ กะถูกชี่หางกันหักสอง
 สักสามอันนี้เห็น (หัวเราะ)

ฝาอยู่ ก็เข้าใจว่าก็สาวมานั้น
 ไซใหม่ก็สงสัยว่าเป็นอะไรละ ตาม
 สาวเรือบ อะไรนะเตาก็ครูดฝากอก
 แกค ๆ อะไรนะ ยืนหูลู่เข้าไป เข้าไปจน
 ไกล เถานักกว่าเป็นอะไร กัดเบอหูลู่
 เลยไคตามโหยหูลู่ยืน จะร้องแรง
 มากก็กลัวพอมแมนผู้สาวนั้นไคยีนมา
 แตมานักขึ้นไควาถาฟารองแล้วมันจะวาง
 ก็เลยทำเสียงฟารองว่า นามมูนาม
 เมียงนามมูนามเมียง นามมูนามเมียง
 หัวอย่างไครก็ไมปลอยคิ่นไปคิ่นมา
 (หัวเราะ) พอปากเตาหลุกนกอกตกลง
 คับลงข้างกลางนั้น พอสาวก็ว่า นอง
 เอยอะไรละหลนลงนั้น สาว
 ก็ว่า โอยพอเอยคงจะเป็นหมากฟักหมากแฟง
 กระบังหลนลงนั้นนะ ทางไอหมกแฟบอยู่
 ข้างกลางนั้นก็คอบขึ้นมาว่า หมากฟักหมากแฟง
 หัวแมนอะไร กระถูกชี่ไครงฉันทักสอง
 สามอันนะ (หัวเราะ)

สองสหายบาตามอกกับมาตาคี

สองสหายไอตามอกกับไอตาคี

นายผวน พวงขวาลางศ์ : ผู้เล่า

บาตามอกกับมาตาคีนี้ ไป

กะเอกกอเข้าไบนำเคียวกัน เอ้กตั้ง
กอลเอคนำเคียวกัน อยู่มาวันหนึ่งก็คิด
ว่า เขาไปลักโกมาตมกินจักโตเพาะ
กอลกลงกันว่า เอ้า เป็นว่าไปลักโก
โกฏูตามอกอันโคเข้าไบนะ อันจิ
แมนูไปเบาะหนทางฮ้อแล้วจึเป็นยาม
อยู่ทางนี้ ตามะคอกอเหาะงอวงโก คาคี
กอลเป็นยามลักขาคนทางอยู่ พอไป ไป
เข้าไปตามอกกอจึบโกได โกกอฮ้อง
แอ๊ด แอ๊ด บังฮ้อแหลไทยบ้าน ไอ
เจ้าบ้านฮั่นโคตยีนเสียงกอลเกิดเอะอะ
โวยวาย สองสหายกอลตะกน แล่นหนี
ไอตาคี กอลแล่นหนีไปก่อน ตามอกน
บอจุกมิเหลือแหละความงุ่มง่ามกอล
แล่นมา แล้วไทยบ้านกอลบอดี้คตามไป
เพาะ อยู่บ้านนี้แหละ ไอตาคอกอ
แล่นไปเลอบบอจุกวาจึไปทางเลอแทน
มังเอื้อไปกางทางไปโคนเกามะหุง
เปียง แล้วมะหุงละหลนเสื่อหัวกอลเลบ
บองหันว่า บแมนชอยอยู่เคียวเนอ

ไอตามอกกับไอตาคีนี้ ไป

ที่ไหนก็เข้าไปคัวยกัน ทว่าอะไร
ก็ทำคัวยกัน อยู่มาวันหนึ่งก็คิด
ว่า เราไปขโมยโกมาตมกินสักตัวเออะ
ก็ตกลงกันว่า เอ้า เป็นว่าไปขโมยโก
เชอคนตามอกนนั้นเชอเข้าไบนะ จันจะ
เป็นกนไปลอบขอกทางให้แล้วจะเป็นยาม
อยู่ทางนี้ ตามอกก็เข้ากรงลวงโก คาคี
เป็นยามรักษาคนทางอยู่ พอไป ไป
เข้าไปตามอกกอจึบโกได โกกอฮ้อง
แอ๊ด แอ๊ด อย่างนั้นแหละชาวบ้าน ไอ
เจ้าบ้านนั้นโคตยีนเสียงก็เกิดเอะอะ
โวยวาย สองสหายก็แตกคณวิ่งหนี
ไอตาคี ก็วิ่งหนีไปก่อน ตามอกน
ไม่รู้อะไรแหละความงุ่มง่ามก็
วิ่งมา แล้วชาวบ้านก็ไปติดตามไป
คอก อยู่บ้านนี้แหละ ไอตาคอกก็
วิ่งไปเรื่อยไม่รู้ว่าจะไปทางใดแน
มังเอื้อไปกลางทางไปถูกคนมะละกอ
เปรียง แล้วมะละกอกก็หลนใส่หัวก็เลย
ร้องขึ้นว่า ไม่ใช่ฉันคนเดียวนะ

วิเคราะห์นิทานไทยพวนคำบลาคเลี้ยวตามกฎของเอกเซล ออลริก

ในการวิเคราะห์นิทานไทยพวนคำบลาคเลี้ยวนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์นิทานทั้งหมดจำนวน 61 เรื่อง ตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก

เอกเซล ออลริก (Axel Olrik) เป็นนักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์กที่มีชื่อเสียงในยุโรป ผลงานของเขาเป็นที่ยอมรับว่าสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคติชนวิทยา เขามีความเชื่อว่าวรรณกรรมพื้นบ้านมีกฎที่เป็นความจริงเฉพาะของตัวเอง ฉะนั้นวรรณกรรมพื้นบ้านจะต้องวิเคราะห์ด้วยกฎของมันเอง เขาจึงมีความเห็นว่ากฎวรรณกรรมพื้นบ้านสามารถอธิบายวิธีการถ่ายทอดวรรณกรรมพื้นบ้านของมนุษย์ได้อย่างเป็นแบบแผนและกฎนี้สามารถใช้ได้กับวรรณกรรมพื้นบ้านของทุกชาติ¹ ดังนั้นในการวิเคราะห์นิทานไทยพวนจากคำบลาคเลี้ยวนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยใช้กฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริก เป็นหลักในการวิเคราะห์ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. กฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่อง (The Law of Opening and Closing) การเริ่มเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านไม่ได้เริ่มเรื่องหรือจบเรื่องลงในทันทีทันใด การเริ่มเรื่องจะค่อย ๆ เริ่มจากความสงบไปสู่ความตื่นเต้น ส่วนการจบเรื่องจะเริ่มจากความตื่นเต้นแล้วค่อยคลายไปสู่ความสงบ²

นิทานไทยพวนคำบลาคเลี้ยวที่ปรากฏลักษณะดังกล่าว มักจะเป็นนิทานขนาดยาว มีการเริ่มเรื่องโดยเริ่มจากการแนะนำให้รู้จักตัวละคร ซึ่งมักจะขึ้นต้นด้วย

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative," The Study of Folklore. p. 129 - 141.

²Ibid., p. 131.

คำว่า "มี" เช่น มียายคนหนึ่ง, มีผู้หญิงมาคนหนึ่ง, มีพระเจ้าแผ่นดินเมืองหนึ่ง และถ้าเป็นวัตถุก็ขึ้นต้นว่า "มี" เช่นกัน เช่น มีถั่วอยู่ถั่วหนึ่ง ถ้าไม่มีคำขึ้นต้นว่า "มี" ก็มักจะขึ้นต้นด้วยตัวละคร เช่น ขึ้นต้นว่า ไอ้ทิดคง, ผัวเมียคู่หนึ่ง เป็นต้น การดำเนินเรื่องของนิทานไทยพวนตำบลหาคเดี้ยวจะเริ่มด้วยการแนะนำตัวละครแล้วจึงนำไปสู่ปัญหา สร้างความตื่นเต้นให้แก่ผู้ฟัง เมื่อสามารถแก้ปัญหาได้ เหตุการณ์คลี่คลายแล้ว เรื่องจึงยุติ นิทานไทยพวนตำบลหาคเดี้ยวที่สอดคล้องกับกฎของการเริ่มเรื่องและการจบเรื่องของเอกเซล ออลริค มีจำนวน 5 เรื่อง ดังต่อไปนี้

เรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" การเริ่มเรื่องจะค่อย ๆ เริ่มโดยการแนะนำให้รู้จักตัวละคร คือ มียายคนหนึ่ง ยายนี้เขาก็มีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง ลูกสาวเขานั้นได้ผัวแล้วก็ออกลูกมาเป็นผู้ชาย" แล้วดำเนินเรื่องต่อไปโดยสร้างปัญหาหรือความขัดแย้งขึ้น คือ เมื่อลูกสาวคลอดลูกแล้วก็หนีไป ยายจึงเอาหลานชายไปฝากไว้กับครุมาที่วัด ครุมาเล่าเรื่องนาคหมอนคำให้ฟัง ชายคนนี้ได้พบนาคหมอนคำจริง ๆ เหตุการณ์ตอนนี้เริ่มนำไปสู่ความตื่นเต้น เมื่อนาคหมอนคำคาบเอาผ้าของเขาไป ทำให้เขาต้องนอนซ่อนตัวอยู่ในทรายและได้พบกับลูกสาวคนสุดท้ายของพระยา ทำให้หลงรัก แล้วให้ยายไปขอร้อง ความรักของทั้งสองเกิดอุปสรรคนับตั้งแต่พระยาคั่งดินสอถึงพันชั่ง ชายหนุ่มก็หามาได้ และเมื่ออยู่ด้วยกันได้ไม่นานก็พลัดพรากจากกัน ฝ่ายชายตามหาหญิงสาวจนกระทั่งได้รับเลือกให้เป็นกษัตริย์ เหตุการณ์เริ่มคลี่คลายเมื่อชายหนุ่มตามหาภรรยาจนพบกัน และรับยายมาเลี้ยงดู เรื่องจึงจบลงด้วยความสงบ

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" เริ่มเรื่องโดยการแนะนำตัวละครอีกเช่นกัน คือ "มีผู้หญิงเป็นแม่มาคนหนึ่งมีลูกสามคนเป็นผู้หญิงทั้งนั้น ต่อจากนั้นก็บรรยายลักษณะของลูกแต่ละคน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาอันเป็นลักษณะที่ผิดไปจากคนอื่น คือ "คนหัวนี้มีตาเดียว คนที่สองนี้มีสามตา ลูกคนที่สามนี้มีสองตา คนเมืองนี้ตามปกติเขามีตาคี่กันทั้งนั้นแหละทั้งเมืองเลย" ดังนั้น จึงทำให้แม่เกลียดชังลูกคนที่สาม จึงนำไปสู่เหตุการณ์ที่ตื่นเต้น เมื่อแม่แก้ปัญหาโดยการคิดที่จะฆ่าลูกโดยให้ไปเลี้ยงแพะ เลี้ยงแกะ แต่ไม่ให้อาหารให้

ไปกิน แต่ลูกก็ไม่ตายเพราะพระอินทร์เนรมิตข้าวไว้กับแพะตัวสีเทา แม่จึงไปฆ่าแพะตัวสีเทาตาย ลูกคนที่สามนี้จึงเอากระดูกแพะไปฝังไว้ที่ปลายนาเกิดเป็นต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทองขึ้นมา เหตุการณ์เริ่มคลี่คลาย เมื่อมีเจ้าชายมาพบแล้วให้ทั้งสามพี่น้องถอนต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง เพราะทั้งสามอ้างว่าเป็นของตน คนที่สามสามารถถอนได้ จึงได้อภิเษกสมรสกับเจ้าชายและเหตุการณ์ทั้งหลายสงบ เมื่อน้องคนที่สามได้อภิเษกสมรสกับเจ้าชายแล้วได้ออบต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง กับแม่และพี่ชายเลี้ยงซึ่งพันตลอดมา

เรื่อง "ผลไม้วิเศษ" เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สอดคล้องกับกฎของการเริ่มเรื่อง และจบเรื่อง การเริ่มเรื่องเริ่มจากความสงบโดยการแนะนำตัวละครว่า "มีพระเจ้าแผ่นดินเมืองหนึ่ง มีบ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุขอย่างดี มีมเหสีว่ากันภาษาบ้านก็จะว่ามีเมียมีลูกเหมือนสามัญชนทั่วไปนี่แหละ" การดำเนินเรื่องเน้นการกระทำของบุโรหิตที่เป็นที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดิน เหตุการณ์เริ่มต้นขึ้นเมื่อพระเจ้าแผ่นดินเข้าใจการกระทำของบุโรหิตผิด ทรงพิโรธจนรับสั่งให้ประหารชีวิตถึง 3 ครั้ง เมื่อเกิดปัญหาเช่นนี้ในแต่ละครั้งบุโรหิตไม่ได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื่องจากบุโรหิตไม่ได้กระทำความผิดจริง แต่เป็นความเข้าใจผิดของพระเจ้าแผ่นดินเอง จึงมีมเหสีที่มองเห็นความดีของบุโรหิตคอยช่วยเหลือให้พระเจ้าแผ่นดินยกโทษให้ในครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ปัญหาเกิดขึ้นอีกเมื่อพระเจ้าแผ่นดินเข้าใจผิดเป็นครั้งที่ 3 และไม่ยอมยกโทษให้ต้องประหารชีวิตแน่นอน มหาอำมาตย์ได้ช่วยเหลือบุโรหิตอีกโดยมาสุณิชนแทนแล้วเอาบุโรหิตซ่อนไว้ ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินต้องการหาที่ปรึกษาปัญหาของพระองค์ มหาอำมาตย์ได้พามาหาบุโรหิตโดยใจจากกันไว้ เหตุการณ์เริ่มคลี่คลายเมื่อพระเจ้าแผ่นดินต้องการให้บุโรหิตฟื้นชีวิตขึ้นมาเพื่อช่วยให้คำปรึกษา และทราบว่าบุคคลที่พระองค์พูดด้วยนั้นคือบุโรหิตที่พระองค์สั่งประหารชีวิต เรื่องนี้จึงจบลงอย่างสงบ โดยบุโรหิตกลับได้รับตำแหน่งเดิมและพระเจ้าแผ่นดินได้มอบราชสมบัติให้ปกครองครั้งหนึ่ง

เรื่อง "คอหอย" การเริ่มเรื่องเริ่มจากความสงบโดยการแนะนำตัวละครว่า "ผิวเมื่ยคู่หนึ่ง พอแต่งงานกันแล้วเขาก็รักกันดี ทั้งกินก็แบ่งกันกิน นอนก็แบ่งกันนอน อะไรแบ่งปันกันหมดแหละ" เรื่องค่อย ๆ ดำเนินไปโดยสร้างปมปัญหา คือ พระอินทร์ต้องการจะทดสอบว่าผิวเมื่ยคู่นี้จะรักกันจริงหรือไม่ จึงแปลงตัวมาเป็นพระให้สองผิวเมื่ยรักษาคือล่อสาม" แล้วแปลงมาเป็นหญิงล่อใจฝ่ายชาย ฝ่ายชายไม่สนใจ อีกครั้งแปลงเป็นชายมาล่อใจฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงก็ไม่มั่นคงต้องการไปอยู่กับชายแปลงเพราะหลงในรูป ทรัพย์ทั้งหลายที่เขาเอามาล่อ การดำเนินเรื่องจึงเข้าสู่เหตุการณ์ที่ตื่นเต้น โดยการแก้ปัญหาของฝ่ายหญิง คือ ยอมรับข้อเสนอที่จะฆ่าสามีของตนเอง เมื่อฆ่าสามีของตนแล้วเรื่องไม่ได้จบลงอย่างทันทีทันใด เหตุการณ์คลี่คลายเมื่อพระอินทร์แปลงมาเป็นคนแก่อีกครั้งหนึ่งแล้วพูดให้ชาวบ้านทั้งหลายฟังว่าผิวเมื่ยทั้งคู่นี้เป็นอย่างไร ในที่สุดได้พบชีวิตฝ่ายผู้ชายคืนมา เรื่องจึงจบลง

เรื่อง "ปลาไหลเผือก" มีลักษณะคล้ายตามกฎของการเริ่มเรื่องและจบเรื่องเช่นกัน โดยเริ่มเรื่องจากความสงบว่า "มีชายคนหนึ่งเป็นคนที่ยากจนรับจ้างเลี้ยงวัวเลี้ยงควายเป็นอาชีพ" แล้วจึงเข้าสู่เรื่องซึ่งจะดำเนินไปสู่เหตุการณ์ที่ตื่นเต้นต่อไป คือ เมื่อไปเลี้ยงควายแล้วควายหาย จึงเฝ้าติดตามคุกรู้ว่าปลาไหลเผือกมาคาบเอาควายไป จึงหาวิธีจับปลาไหลเผือกโดยใช้เบ็ด โดยผูกเชือกไว้ที่ต้นตาลเจ้าของเบ็ดขึ้นไปบนต้นตาลด้วย และความแรงของปลาไหลเผือกทำให้สายเบ็ดขาดชีวิตคนเลี้ยงควายไปตกที่เมืองยักษ์ อันเป็นเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้น และเหตุการณ์เริ่มคลี่คลายเมื่อยักษ์ช่วยเหลือนำคนเลี้ยงควายมาส่งบ้าน แล้วเรื่องจบลงด้วยความสงบคือ "ผลสุดท้ายชายคนนี้ก็ประกอบอาชีพในทางอื่น เลิกจากเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ก็มีฐานะ มีกินมีอยู่ มีกินเหมือนชาวบ้านชาวเมือง อาจจะเหนือกว่า พ้นจากความจนที่เคยเลี้ยงวัวเลี้ยงควายมาจนกระทั่งสิ้นชีวิต"

เรื่อง "ใครโง่กว่าใคร" เริ่มโดยการแนะนำตัวละคร คือ "ไอ้ทิดคง" เป็นคนแก่พรหมาวชมาแล้ว เขาสึกมาแล้วเขาก็มาแต่งงาน มีลูกมีเมียก็พาลูกเมียทำไรทำนากิน มีวัวมีควาย" แล้วจึงดำเนินเรื่องไปสู่เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาโดยทิดคงเห็นว่าลูกเมียของตนนั้นโง่ จึงแก้ปัญหามาโดยการหนี แต่กลับไปพบคนโง่อีกในแบบต่าง ๆ ทิดคงได้ช่วยเหลือและสั่งสอนคนโง่ทั้งหลายก็เชื่อ ทิดคงจึงมีความคิดที่จะกลับไปพาลูกเมียตามเดิม "ตั้งแต่วันนั้นมา ทิดคงก็เดินกลับมาหาครอบครัว มาอยู่กับครอบครัวนี้ก็มาอบรมสั่งสอนกันเอง ก็อยู่ด้วยกันมาตลอดกาลจนถึงแก่เฒ่าล้มหายตายจากกัน" เรื่องจึงยุติ

อาจสรุปได้ว่า การเริ่มเรื่องและจบเรื่องของนิทานข้างต้นมีลักษณะคล้ายกัน คือ เริ่มโดยการแนะนำตัวละคร เป็นการปูพื้นให้ผู้ฟังเข้าใจก่อน อันเป็นลักษณะของความสงบ แล้วจึงค่อย ๆ ดำเนินเรื่องไปสู่เหตุการณ์อันเป็นปัญหา การแก้ปัญหามาของตัวละครสร้างความตื่นเต้นให้ผู้ฟัง เมื่อแก้ปัญหามาเสร็จแล้วจึงจบด้วยเหตุการณ์ที่สงบ การเริ่มเรื่องและจบเรื่องเช่นนี้มักปรากฏในนิทานขนาดยาว ส่วนนิทานเรื่องสั้น ๆ การเริ่มเรื่องและจบเรื่องมักจะเริ่มและจบในทันทีทันใด เช่น นิทานมุขตลก เป็นต้น นิทานมุขตลก การเริ่มเรื่องและจบเรื่องมักจะเริ่มและจบในทันทีทันใด จะนำมายกตัวอย่างให้เห็นชัดเจน 2 เรื่องคือ

นิทานเรื่อง "ใครฉลาดกว่าใคร" การเริ่มเรื่องไม่ได้ปูพื้นให้ผู้ฟังโดยการแนะนำตัวละคร แต่จะเริ่มเรื่องโดยนำเข้าสู่เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทันทีคือ พ่อเฒ่าชวนลูกเขยไปพันต้นตาลกลางทุ่งนา ลูกเขยแกล้งบอกให้พ่อตาพันกะพื้มนังก่อน เมื่อพ่อตาพันเสร็จ ตนเองก็ไปพันต่อเคียวเคียวต้นตาลก็ล้ม พ่อตาไม่พอใจลูกเขยที่หลอกให้ตนเองออกแรงมากกว่า จึงหาทางแก้แค้น อันนำไปสู่เหตุการณ์ที่ตื่นเต้น เมื่อพ่อตาไปกับลูกเขยไปด้วยกันเพื่อซื้อจิ้ง ซึ่งในกาลกลางหมายถึงนุ่น สำหรับทำที่นอน เมื่อได้จิ้งแล้ว ลูกเขยบอกว่าจะไปซื้ออีก แล้วจะกลับมาหาบจิ้งที่ซื้อแล้วให้พ่อตาเผาไว้

พอตาอยากแกล้งลูกเขยบ้าง จึงเข้าไปอยู่ในกระบุงจั่ว เพื่อจะให้ลูกเขยหาบหนัก ๆ เป็นการแกล้ง แต่ลูกเขยแอบคอย จึงแกล้งเอาจั่วไปไว้ริมตลิ่ง แล้วร้องว่าข้างจะ มาเหยียบกระบุงจั่ว เหตุการณ์ยิ่งตื้นตันยิ่งขึ้นเมื่อพอตาต้องแก้ปัญหาโดยดิ้นลูกเขยลัก อยู่ในกระบุงเพื่อจะออกมา กระบุงอยู่ริมตลิ่งอยู่แล้ว จึงหล่นลงไปในน้ำ แล้วเรื่อง ก็จบลงอย่างทันทีทันใด

นิทานเรื่อง "ผิวซีเห้ง" เริ่มเรื่องโดยนำเข้าสู่เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทันที คือ กล่าวถึงสองสหายไปกินเหล้าเมาหลับบ้านทุกวัน ภรรยาว่าคาญจึงแก้ปัญหาโดยการ มาหมาตัวหนึ่ง แล้วบอกสามีและเพื่อนของสามีที่เามาด้วยกันว่า ไปมาคนมาให้ ช่วยฝังให้ตาย ต่อมาเพื่อนของสามีเอาเรื่องนี้ไปพูดจนเจ้าหน้าที่บ้านเมืองรู้ จึงมา ชุคุดู ปรากฏว่าเป็นหมา จึงถูกตอว่าคนซีเห้งก็เป็นอย่างนี้แหละ เห็นหมาก็ว่าคน สามีเลยเลิกกินเหล้า เรื่องก็จบลงทันทีทันใด

เป็นที่น่าสังเกตว่า นิทานไทยพวนภาคเดียวที่รวบรวมได้มักจะสั้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนิทานเล่าสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยทางมุขปาฐะ และอีกประการ หนึ่งคือการอพยพโยกย้ายถิ่นที่อยู่ของชาวไทยพวนภาคเดียวอาจทำให้นิทานตกหล่น หายไปบ้างตามกาลเวลา ทำให้มีนิทานสั้น ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก

2. กฎของการซ้ำ (The Law of Repetition) เป็นการ เน้นความสำคัญของบุคคล สิ่งของ สถานที่หรือเหตุการณ์โดยการซ้ำเพื่อความหนักแน่น หรือเพื่อความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง¹ นิทานไทยพวนภาคเดียวมีการซ้ำ ซึ่งเป็นไปตามกฎดังกล่าวจำนวน 8 เรื่อง ดังต่อไปนี้

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 132 - 133.

เรื่อง "ผลไม้วิเศษ" เป็นการซ้ำเหตุการณ์คือ ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ถูกพระเจ้าแผ่นดินสั่งประหารชีวิต 3 ครั้ง ครั้งแรกครูบาทของมเหสีแล้วบอกว่าไม่มี ปานที่ของลับ พระเจ้าแผ่นดินคิดว่าเป็นชู้กับพระมเหสี สั่งประหารชีวิต มหาอำมาตย์ ขอชีวิตไว้ ครั้งที่สองให้มันต์กับพระโอรส เมื่อเสด็จประพาสป่าพบกับผีกับสัตว์ได้ พระโอรสหลงป่ากลับมาสติไม่ดี จึงถูกลงโทษประหารชีวิต มหาอำมาตย์ขอชีวิตไว้ อีก พระเจ้าแผ่นดินยกโทษให้เป็นครั้งที่ 2 ครั้งสุดท้ายบุโรหิตนำผลไม้มาปลูกไว้ในสวน เป็นผลไม้วิเศษ ผู้ใดได้กินจะเป็นหนุ่มเป็นสาว เมื่อมีผล พระเจ้าแผ่นดินนำมาให้นักโทษทดลองกินก่อน แต่ผลไม้ที่นั่นบังเอิญถูกงูคายพิษใส่ไว้ เมื่อนักโทษกินจึงตายทันที บุโรหิตถูกสั่งประหารชีวิตเป็นครั้งที่ 3 มหาอำมาตย์ขอชีวิตไว้ อีก การซ้ำเหตุการณ์ ในลักษณะเช่นนี้ทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจและมีความสมบูรณ่มากขึ้น เป็นการเน้นให้เห็นว่าพระเจ้าแผ่นดินมีอำนาจมาก สามารถสั่งประหารชีวิตคนได้ทันทีทั้ง ๆ ที่อาจจะไม่ผิดจริง และบุโรหิตผู้นี้เป็นคนดี มีมหาอำมาตย์คอยช่วยเหลือพ้นจากความตายถึง 3 ครั้ง และในที่สุดพระเจ้าแผ่นดินก็เห็นคุณค่าของบุโรหิต ในเรื่องนี้เน้นให้เห็น ความดีและความซื่อสัตย์ของคน อีกประการหนึ่งการซ้ำน่าจะเป็นการชี้ให้เห็นว่าการทำอะไรก็ตามผลไม่ได้ปรากฏในทันทีทันใด

การซ้ำเหตุการณ์ในเรื่อง "คอหอย" คือการให้พระอินทร์แปลงร่างมาเพื่อ ลองใจสามีภรรยาคู่หนึ่งถึง 4 ครั้ง ครั้งแรกแปลงมาเป็นพระ มาลองให้รับศีลรับพร ครั้งที่สองแปลงเป็นผู้หญิงมาหาฝ่ายสามี ครั้งที่สามแปลงเป็นผู้ชายมาหาฝ่ายภรรยา ครั้งสุดท้ายแปลงเป็นคนแก่มาชูปชีวิตฝ่ายสามีที่ถูกภรรยาฆ่า การซ้ำบทบาทของพระอินทร์ เป็นการซ้ำเพื่อเน้นให้เห็นว่าภรรยาไม่จริง ๆ และชี้ให้เห็นความดีของสามี ทำให้เนื้อเรื่องดำเนินไปด้วยความสมบูรณยิ่งขึ้น

การซ้ำเหตุการณ์ในเรื่อง "สามเฒ่า" เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือ ช้างของพระเจ้าแผ่นดินตกบ่อ พระองค์ต้องการทดสอบคน 3 คน ซึ่งมีลักษณะคล้าย ๆ กัน คนแรกคือมสุรา

คนที่สองสูบกัญชา คนที่สามสูบฝิ่น จึงให้เข้ามาทดสอบสติปัญญาว่าจะเอาข้างขึ้นจากบ่อใดอย่างไรทีละคน ซึ่งแต่ละคนก็มีความคิดที่จะเอาข้างขึ้นจากบ่อได้เหมือนกัน ลักษณะเช่นนี้เป็นการขำทั้งเหตุการณ์ สถานที่และสิ่งของ ซึ่งเน้นให้เห็นความสามารถของตัวละครแต่ละตัว และการขำนี้ทำให้นื้อเรื่องยาวขึ้น

การขำเพื่อเน้นถึงความสามารถของตัวละครที่เห็นได้ชัด ปรากฏในเรื่อง "ศาลาโกหก" ตัวละครมี 3 ตัว มีความสามารถในการโกหก จึงมีการแข่งขันให้เล่นโกหกคนละ 1 เรื่อง เปรียบเทียบกันว่าใครมีความสามารถโกหกได้เก่งกว่ากัน จึงเกิดการขำเหตุการณ์คือการเล่นโกหกทีละคน

การขำจำนวน 2 เน้นให้เห็นความแตกต่างของตัวละคร ดังปรากฏในเรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" ผู้ชายมีเมีย 2 คน เอามือไปล้วงในปากเทวรูปถูกเทวรูปบั่นแขนแล้วกำลังจะมาจับตัว จึงสั่งคนให้ไปตามเมียหลวงมา แล้วบอกให้เมียหลวงแก้ผ้าเดินมาให้ดู เมียหลวงทำไม่ได้ จึงสั่งให้ไปตามเมียน้อยมาให้กระทำซ้ำที่บอกกับเมียหลวง เมียน้อยทำได้ เทวรูปพอใจหัวเราะออกมา สามีจึงเอาแขนออกมาได้ การขำครั้งนี้เป็นการเน้นให้เห็นถึงข้อแตกต่างระหว่างเมียหลวงกับเมียน้อย อันเป็นคำตอบว่าทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย

เรื่อง "โลภมากลาภหาย" เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีการกระทำซ้ำ บุคคลและสิ่งของ ครั้งแรกเป็นความบังเอิญคือ หลวงตาออกไปบิณฑบาต แต่ยังเข้าอยู่จึงกลับมานั่งบนหลังสิงห์หน้าโบสถ์ สิงห์นั้นเมื่อได้เวลาอาหารจึงเหาะไปบนสวรรค์ไปกินหน่อเงินหน่อทอง หลวงตานั่งไปบนหลังจึงได้เงินได้ทองกลับมา การทำครั้งที่สองนี้เป็นการเน้นถึงความอยากอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เป็นการตั้งใจที่จะไปเอาเงินเอาทองบนสวรรค์ จึงมีการทำซ้ำ คือไปนั่งรออยู่บนหลังสิงห์ เมื่อได้เวลาสิงห์ตัวนั้นก็เหาะไปกินหน่อเงินหน่อทอง เช่นเดิม หลวงตาเก็บหน่อเงินหน่อทองเพลิน จึงไม่ได้กลับมาพร้อมกับสิงห์ เรื่องนี้จึงเป็นนิทานคติที่สอนคนในเรื่องของความโลภ

เรื่องที่ข้าทั้งบุคคลและสิ่งของอีกเรื่องหนึ่งคือ เรื่อง "ถ้ามหาสมบัติ" เรื่องนี้ก็เป็นนิทานคติที่ใช้สอนคนในลักษณะเดียวกันกับเรื่องโลภมากลาภหาย อันเป็นการกระทำของคนกับสิ่งของซึ่งได้แล้วไม่รู้จักพอ จึงได้ผลตอบแทนที่ไม่คุ้ม เรื่องนี้ชายคนหนึ่งเข้าไปในถ้ำได้เงินทองมามากแล้ว ไปพบเพื่อน เขาขอให้เข้าไปในถ้ำเอาเงินทองออกมาให้ ชายคนนี้จึงเข้าไปในถ้ำซ้ำอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เก็บเงินเพลินไ้เวลาประตู่ถ้ำปิด เขาออกไม่ได้ ในที่สุดก็ต้องตายอยู่ในถ้ำนั้น

การข้าบุคคลและสิ่งของจำนวน 2 ครั้งในนิทานเรื่องโลภมากลาภหายและถ้ามหาสมบัติ ครั้งแรกมักจะเป็นความบังเอิญ ครั้งที่ 2 นี้เป็นความตั้งใจและทำให้เกิดเหตุการณ์เปลี่ยนไปสู่จุดที่เน้นให้เห็นถึงความหายนะอันเกิดจากความอยากของตนเอง

อีกเรื่องหนึ่งที่มีลักษณะการข้าสถานที่โดยใช้ตัวบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกันคือเรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" แต่เป็นจำนวน 2 ครั้ง ตอนที่แม่ต้องการฆ่าลูกสาวซึ่งมีตาตุ่ม จึงให้ลูกสาวคนที่มีตาตุ่ม 2 คนไปแอบคุ้ยงสาวขณะที่เลี้ยงแกะเลี้ยงแพะอยู่ ครั้งแรกให้คนที่หนึ่งตาไปแอบคุ้ยแต่ไม่สำเร็จ จึงให้ลูกสาวคนที่ 3 ตาไปแอบคุ้ยน้องสาวในสถานที่เดิม ขณะที่คนพี่ไปแอบคุ้ยนั้นน้องสาวที่มีตาตุ่มได้พาที่ทั้งฝูงเงินเที่ยววนไปวนมาจนเหนื่อยเช่นเดียวกัน เป็นการเน้นให้เห็นความฉลาดของน้องสาวที่ต้องการหลอกล่อให้พี่สาวเหนื่อยแล้วกลับไป ไม่มีโอกาสได้เห็นว่าตัวเองไปกินข้าวที่ไหนตามที่แม่อยากรู้

นิทานไทยพวนคำบลดกเสี้ยวที่เป็นไปตามกฎการข้าของเฮเชล ออลริค ทั้ง 8 เรื่อง เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามีกรข้าเหตุการณ์ในเรื่องผลบุญวิเศษ, คอหอย, สามเมา, ศาลาโกหก, ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อยซึ่งเน้นในด้านความประพฤติและความสามารถของตัวละคร ข้าสถานที่ในเรื่องโพธิ์เงินโพธิ์ทอง เน้นให้เห็นความฉลาดของตัวละคร ข้าบุคคลและสิ่งของในเรื่องโลภมากลาภหาย, ถ้ามหาสมบัติ เน้นความโลภของตัวละคร จะเห็นได้ว่าการข้าในนิทานไทยพวนคำบลดกเสี้ยวนี้มีการข้าเหตุการณ์มากที่สุด การข้าในแต่ละเรื่องนั้นเป็นการเน้นให้เห็น

ลักษณะเด่นของตัวละครในค่านิยมประเพณี ความฉลาดและความสามารถ เป็นต้น การซ้ำในลักษณะดังกล่าวทำให้เนื้อเรื่องมีความหนักแน่นและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกฎการซ้ำ

3. กฎของจำนวนสาม (The Laws of Three) ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้านซึ่งเจริญรอยตามความเชื่อในทางศาสนาที่เชื่อว่าธรรมชาตินั้นจัดระบบของมันเองด้วยจำนวนสาม ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงที่สุดของบุคคลและสิ่งของ¹ จำนวนสามเป็นจำนวนที่ผู้เล่านิทานใช้มากที่สุด โดยเฉพาะในการซ้ำ มีนิทานไทยพวนที่บอกเล่าเกี่ยวกับปรากฏการณ์จำนวนสามทั้งหมด 8 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง "ผอไม้วิเศษ" ซ้ำเหตุการณ์ที่บุโรหิตกระทำผิดจำนวน 3 ครั้ง พระเจ้าแผ่นดินสั่งให้ประหารชีวิตทั้ง 3 ครั้ง และมหาอำมาตย์ได้ช่วยชีวิตจำนวน 3 ครั้งเช่นกัน

เรื่อง "สามเฒ่า" พระเจ้าแผ่นดินทดสอบสติปัญญาหาวิธีเอาช้างขึ้นมาจากบ่อจากคน 3 คน จำนวน 3 ครั้ง

เรื่อง "ศาลาโกหก" คนที่เล่านิทานโกหกมีจำนวน 3 คน เล่าทั้งหมดจำนวน 3 เรื่อง

เรื่อง "ทำไมเราจึงกินข้าวสามมื้อ" พญาแสนส่งควายให้ไปบอกมนุษย์ว่าให้กินข้าว 3 วันต่อมื้อ ควายก็จำมาบอกเมืองมนุษย์ แต่พอมาถึงเมืองมนุษย์ควายจำได้แต่จำนวน สาม สาม สาม จึงมาบอกมนุษย์ว่าพญาแสนส่งว่าให้กินข้าววันละ 3 มื้อ จึงบอกผิดไปแทนที่จะเป็น 3 วันต่อมื้อกลายเป็นวันละ 3 มื้อ เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าจำนวน 3 มีอิทธิพลมาก แม้ส่วนอื่นจะลืมไปแต่สิ่งที่จำได้แม่นยำก็คือ จำนวน 3

การนับจำนวนก็เช่นกัน ผู้เล่ามักจะใช้จำนวน 3 อยู่เสมอ ๆ อย่างเช่นในเรื่อง "มีรุก็มีหนู" เมื่อตอนที่หลวงตาเป็นแผล แอบไปนับ ก็จะนับ "หนึ่งบาท สองบาท สามบาท" แล้วจึงดำเนินเรื่องต่อไป

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative," The Study of Folklore. p. 132-133.

เรื่อง "โซ่หินแทนกัน" ชายคนหนึ่งไปทวงหนี้เพื่อน ครั้งแรกไม่พบ ครั้งที่สองไม่พบ พอถึงครั้งที่สามไม่พบจึงอธิบายให้เมียเพื่อนฟังถึงหนี้ที่มาทวง ลักษณะจำนวน 3 ในเรื่องนี้เน้นให้เห็นว่าเป็นจำนวนสูงสุด

อีกเรื่องหนึ่งที่แสดงว่าจำนวน 3 เป็นจำนวนที่สูงที่สุด คือเรื่อง "ไอ้สามมือปาม" สามสหายไปตกปลาได้ปลามาเต็มลำเรือ ผ่านมาพบสาว สาวขอปลา ทั้งสามคนก็เกี่ยงกัน ในที่สุดคนที่มือใหญ่ที่สุดก็เอาปลาให้ ชุยม 3 ครั้ง ปลาก็หมดเรือเลย จำนวนในนิทานยังมีจำนวน 2 จำนวน 4 แต่ที่ใช้มากที่สุดคือจำนวน 3 ทั้งตัวอย่างข้างต้น

เอกเชล ออลริค กล่าวถึงกฎของจำนวนสามว่านอกจากจำนวนสามดังกล่าวนั้นแล้ว ยังหมายถึงการที่ตัวละคร 3 ตัว ปรากฏในเวลาเดียวกันและแต่ละตัวมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง นิทานไทยพวนจากตำบลหาดเสี้ยวมีสอดคล้องกับกฎของเอกเชล ออลริค ในข้อนี้ดังต่อไปนี้

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" มีตัวละคร 3 ตัว แต่ละตัวมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองคือ คนที่หนึ่งมีตาเดียว คนที่สองมีตา 3 ตา และคนที่สามมีตา 2 ตา

เรื่อง "สามเฒ่า" ตัวละคร 3 ตัว แม้ว่าจะมีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกัน เพราะลุ่มหลงในอบายมุขเช่นกัน แต่ก็มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองไม่เหมือนกันคือ คนที่หนึ่งชอบดื่มสุรา คนที่สองชอบสูบบุหรี่ คนที่สามชอบสูบฝิ่น

เรื่อง "ปลาหมอตายเพราะปาก" กล่าวถึงหญิง 3 คนถูกเนรเทศเพราะความไม่ดีของตนไปอยู่ค่ายกันบนเกาะ ความไม่ดีของหญิงทั้ง 3 คนนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างกัน คือ คนที่หนึ่งพูดมาก คนที่สองมักมากในกามารมณ์ คนที่สามขี้ขโมย

เรื่อง "ไอ้สามมือปาม" เรื่องนี้ทั้งสามคนจะปรากฏในเวลาเดียวกันเสมอ คือ คนที่หนึ่งมือใหญ่ คนที่สองขี้มุกมาก และคนที่สามก้นแหลม

อาจสรุปได้ว่า นิทานไทยพวนตำบลหาดเสี้ยว มีลักษณะที่เป็นไปตามกฎจำนวนสามของเอกเชล ออลริค คือ มีการกล่าวถึงจำนวนที่เป็นสามมากที่สุด นอกจากนี้

การปรากฏของตัวละครจำนวน 3 ตัว ในนิทานเรื่องโพธิ์เงินโพธิ์ทอง, สามเมา, ปลาหมอตายเพราะปาก และไอ้สามมือปาม จะมีลักษณะสอดคล้องกับกฎของเอกเซลดอลริก คือ มีตัวละครที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเองในทุกเรื่อง

4. กฎของตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง (The Law of Two to a Scene) , ในฉากหนึ่ง ๆ จะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อกัน 2 ตัว¹ มีปรากฏในนิทานไทยพวนตำบลหาคเสี้ยว 4 เรื่อง ดังนี้

ในเรื่อง "สามเมา" ฉากที่มีตัวละครมากกว่า 2 ตัว และมีตัวละครที่สำคัญต่อกัน 2 ตัว มี 3 ฉาก คือ ตอนที่พระเจ้าแผ่นดินให้คนสามคนคือ คนชู้เหาะ คนชู้กัญชา คนสูบฝิ่น ทดสอบสติปัญญาเสร็จแล้วพระเจ้าแผ่นดินถามค่าใช้จ่ายในการกินเหาะ สูบกัญชา สูบฝิ่น ทีละคนตามลำดับ ดังนั้น ความสำคัญของตัวละครที่มีบทบาทสำคัญจึงปรากฏครั้งละ 2 ตัว คือ ฉากที่ 1 พระเจ้าแผ่นดินกับคนชู้เหาะ ฉากที่ 2 พระเจ้าแผ่นดินกับคนชู้กัญชา และฉากที่ 3 พระเจ้าแผ่นดินกับคนสูบฝิ่น ขณะที่กำลังเจรจากับพระเจ้าแผ่นดินนั้น อีก 2 คนที่เหลือจะเป็นฝ่ายฟัง ไม่ได้แสดงบทบาทอะไรในฉากนั้นเลย

เรื่อง "ผลไม้วิเศษ" มีฉากที่เป็นไปตามกฎของเอกเซลดอลริก 2 ฉาก ฉากแรกเป็นฉากที่พระเจ้าแผ่นดินให้ช่างมาวาดรูปของมเหสีแล้วให้บุโรหิตมาชื่นชม ฉากนี้มีตัวละคร 3 ตัว คือ พระเจ้าแผ่นดิน นายช่างวาดรูปและบุโรหิต ส่วนตัวละครที่มีบทบาทสำคัญมี 2 ตัว คือ พระเจ้าแผ่นดินกับบุโรหิตดังในฉากนี้ว่า "บุโรหิตก็ดูว่าถูกต้องดีทุกอย่างแล้ว แต่ยังอีกหน่อยหนึ่งนะ พระเจ้าแผ่นดินก็ว่า ยังอะไรละ เขาก็เลยตอบว่ายังมีอีกอันหนึ่งคือปานแดงเท่าปลายก้อยนี้แหละอยู่ที่ลับโน้นนะ แหมพระเจ้าแผ่นดินโมโห" ฉากที่สองคือ ตอนที่พระเจ้าแผ่นดิน มเหสี พระโอรสไปตาม

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 135.

คำถามกับปุโรหิตซึ่งแอบอยู่ในม่าน พระเจ้าแผ่นดินสอบถามสิ่งที่สงสัยกับปุโรหิต
หลายคำถาม ปุโรหิตตอบได้ทุกคำถาม ดังนั้นในฉากนี้ตัวละครที่สำคัญปรากฏเด่นชัด
2 ตัว คือ พระเจ้าแผ่นดินกับปุโรหิต ส่วนมเหสีกับพระโอรสนั้นไม่ได้แสดงบทบาท
อะไรเลย เป็นแค่เพียงผู้อยู่ในเหตุการณ์เท่านั้น

เรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" มี 2 ฉาก ฉากแรกเป็นฉากตอนที่
ผู้ชายผู้เป็นสามีของเมียหลวงและเมียน้อยในเรื่องนี้ถูกเทวรูปจับแขน แล้วชายผู้นี้
ก็ขอให้เมียหลวงแกว้าใหญ่ แต่เมียหลวงทำไม่ได้ ฉากตอนนี้ตัวละครที่สำคัญมี 2
ตัวคือ ชายผู้เป็นสามีกับเมียหลวง ส่วนชาวบ้านที่มาก็คือแค่ผู้ดูเท่านั้น และฉากที่
2 จะเป็นฉากซ้ำกับฉากแรก เพียงแต่เปลี่ยนตัวละครจากเมียหลวงมาเป็นเมียน้อย
ตัวละครที่สำคัญในฉากนี้คือชายผู้เป็นสามีกับเมียน้อย ส่วนคนอื่น ๆ ก็เป็นผู้ดู
เท่านั้น

เรื่อง "ปลาไหลเผือก" มี 2 ฉาก เป็นฉากที่ยักษ์นำเอาคนใส่ถุงกลับไป
บ้านให้ลูกเล่น พ่อก็คุยกับลูก ถามลูกว่าเขทำอะไรแมลงมันคอยหรือ ฉากตอนนี้
ชายคนที่อยู่ในถุงนั่งฟังอยู่ ส่วนที่แสดงบทบาทสำคัญต่อกันคือยักษ์กับลูกยักษ์ ฉากที่ 2
เมื่อชายคนที่อยู่ในถุงไยยืนยักษ์พูดกับลูก จึงแสดงบทบาทของตน คือพูดกับยักษ์ว่า
"ตัวฉันไม่ใช่ตัวแมลง เป็นมนุษย์ เป็นมนุษย์ ไม่ใช่แมลง" แล้วยักษ์ก็รับอาสาจะ
ช่วยเหลือ บทบาทที่สำคัญในตอนนี้มีตัวละคร 2 ตัว เช่นเดิม คือยักษ์กับชายคนที่
อยู่ในถุง ส่วนลูกยักษ์ก็ไม่ได้แสดงบทบาทอะไร เป็นเพียงผู้อยู่ในเหตุการณ์เท่านั้น

นิทานไทยพวนคำบลหากเลี้ยวที่สอดคล้องกับกฎของตัวละครสองตัวในฉาก
หนึ่งของเอกเชล ออลริค ทั้งหมด 4 เรื่อง มีฉากจำนวน 2 ฉาก 3 เรื่อง ส่วนที่
มี 3 ฉากมีอยู่เรื่องเดียว และเป็นที่น่าสังเกตว่านิทานที่มีลักษณะดังกล่าวมักจะเป็น
นิทานที่มีขนาดยาวทั้งสิ้น

นอกจากนี้กฎตัวละครสองตัวในฉากหนึ่งของเอกเซล ออลริก เมื่อนำมาใช้กับนิทานไทยพวนคำบลหาคเญ่ยวบางเรื่อง แขนที่ว่ามีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอยู่เพียง 2 ตัวในหนึ่งฉาก แต่จะมี 3 ตัวดังปรากฏในเรื่อง "คอหอย" ตัวละครมีพระอินทร์กับสองตัวเมีย พระอินทร์แปลงมาลวงให้สองตัวเมียรับศีล บทบาทที่สำคัญในฉากนี้คือพระอินทร์กับสองตัวเมีย อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง "รุ่งกินน้ำ" กล่าวถึงชายหนุ่มไปพุกกับพ่อแม่ให้ขออนุญาตให้ ตัวละครสำคัญในฉากนี้จึงมี 3 ตัว เช่นกันคือ ชายหนุ่มกับพ่อแม่ และเรื่อง "ตายแล้วฟื้น" มีตัวเมียไปหาชายทางเรือถูกผีมาดึงเรือไป บังเอิญมีหลวงพ่อดำผ่านมาจึงเรียกหลวงพ่อกับช่วย ฉากตอนนี้ตัวละครที่สำคัญคือ หลวงพ่อกับตัวเมียนั้น และเป็นที่น่าสังเกตว่าตัวละคร 2 ตัวที่มีบทบาทอย่างเดียวกันนั้นมักจะมี ความเกี่ยวข้องกัน เช่น พ่อแม่, หรือสามีภรรยา เป็นต้น ทั้งนี้ผู้เล่าอาจจะเห็นความสำคัญของทั้งสองคนที่กล่าวมาข้างต้นว่ามีความสำคัญเท่า ๆ กัน หรืออาจจะรวมเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ อย่างไรก็ตามก็จะมีตัวละครที่มีบทบาทสำคัญอยู่ 2 ฝ่าย ซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งแม้จะมี 2 คน แต่มีบทบาทเสมือนเป็นบุคคลเดียวกัน ฉากในลักษณะเช่นนี้จึงต่างจากฉากตามกฎของออลริกตรงที่ไม่มีบุคคลหรือตัวละครใดเป็นฝ่ายพังหรืออยู่ในเหตุการณ์โดยไม่ได้แสดงบทบาทอะไรเลย

5. กฎของความตรงกันข้าม (Law of Contrast) ในการสร้างโครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านมักมีลักษณะตรงกันข้ามของตัวละครหรือการกระทำ เช่น ความโหดร้ายกับความมีเมตตา คนโง่กับคนฉลาด ความดีกับความชั่ว เป็นต้น¹ นิทานไทยพวนคำบลหาคเญ่ยวที่มีลักษณะของความตรงกันข้ามเช่นนี้มี 5 เรื่อง ดังนี้

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore, p. 135.

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" ตัวละครที่มีลักษณะตรงกันข้ามระหว่างความโหดร้ายกับความเมตตา คือ ผู้เป็นแม่มีจิตใจโหดร้าย เมื่อมีลูกผิดแปลกไปจากคนอื่นก็จงเกลียดจงชัง พยายามจะฆ่าลูกโดยใช้ให้ไปเลี้ยงแพะเลี้ยงแกะแล้วยังไม่ให้ข้าวไปกิน หวังจะให้ลูกนั้นอดตาย เมื่อลูกคนที่แปลกไปจากคนอื่นนี้ไม่ตายก็พยายามหาทางต่อไปอีก โดยใช้ลูกคนอื่นที่ปกติไปแอบดูว่าทำไมจึงไม่อดตาย ตรงกันข้ามกับลูกซึ่งถูกจงเกลียดจงชังนี้เป็นคนที่มีจิตใจเมตตา จนในที่สุดได้เป็นชายาของเจ้าชาย แม้กระนั้นก็ยังไม่ได้เกลียดแม่กับพี่น้องที่คิดฆ่าตนเอง ยังมอบตนโพธิ์เงินโพธิ์ทองให้อีกเพื่อเป็นสมบัติให้แม่และพี่น้องไว้เลี้ยงชีพ

เรื่อง "เขาน้อย" มีตัวละครที่มีลักษณะตรงกันข้ามระหว่างความโหดร้ายและความเมตตา คือ เมียหลวงกับเมียน้อยของพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อพระเจ้าแผ่นดินให้สร้างเจดีย์แข่งขันกัน เมียหลวงให้อ่านาจะเกณฑ์พลเมืองไปสร้าง มีจิตใจโหดร้าย ถ้าใครไม่ทำงานตามเวลายะต้องถูกเขี่ยนถูกขังถูกลงโทษ ส่วนเมียน้อยคอย ๆ สร้างตามกำลังของตน ไม่ให้อ่านากับผู้ใด เพราะเป็นคนที่มีเมตตา ในที่สุดเจดีย์ของเมียหลวงถูกฟ้าผ่าจึงทรอมใจตาย พระเจ้าแผ่นดินจึงเห็นว่าเมียน้อยเป็นผู้มีบุญวาสนามากกว่าเมียหลวงจึงยกย่องให้เป็นสนมเอก

เรื่อง "ขยันจึงมี" ลักษณะตรงกันข้ามของตัวละครคือ ความโง่กับความฉลาด พี่กับน้อง 2 คน คนหนึ่งฉลาด อีกคนหนึ่งโง่ ก่อนที่พอจะตาย พอได้แบ่งสมบัติแล้วให้คิดสอนใจเอาไว้ ลูกทั้งสองก็นำไปตีความคนละอย่าง แล้วนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน คนที่ฉลาดตีความได้ถูกต้อง ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ร่ำรวยมากขึ้นเรื่อย ๆ ตรงกันข้ามกับคนที่โง่ตีความไม่ถูกต้อง แล้วนำเอาไปปฏิบัติ จึงเป็นเหตุให้ทรัพย์สินสมบัติที่ได้มาหมดกลายเป็นคนยากจนต้องขอทาน เขากินต่อไป

เรื่อง "คอกหอย" สองคนผิวเมียมี่ลักษณะตรงกันข้าม ผิวเป็นคนมีนิสัยซื่อสัตย์จิตใจมั่นคง เกรงครกในศีลธรรม ฝ่ายเมียมี่นิสัยไม่ซื่อสัตย์ จิตใจไม่แน่นอน ไม่เกรงครก

ในศีลธรรม โทครายฆ่าตัวโตเพราะหวังจะไปอยู่กับชายอื่น จึงถูกพระอินทร์ว่าต่อไปนี้
ผู้ชายจะมีเมียน้อย ผู้หญิงอย่าไปว่าอะไรมากนักเป็นการใช้กันที่ผู้หญิงเคยทำกับผู้ชาย
มาก่อน

เรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" ลักษณะตรงกันข้ามของตัวละครคือ
ความกล้ากับความกลัว เมียหลวงในเรื่องนี้ไม่กล้าแก้แค้นให้สามีเพราะกลัวชาวบ้าน
เห็น ซึ่งตรงกันข้ามกับเมียน้อยซึ่งกล้าทำ ทำให้เธอรูปทึงบั้นสามมีอยู่หัวเราะ สาม
ถึงแขนออกมาได้จึงรอดตาย จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย

อย่างไรก็ตาม นิทานไทยพวนคำบลหาคเลี้ยวนี้ ลักษณะตรงกันข้ามของการ
กระทำของตัวละครส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องความคึกกับความขั้ว โดยเฉพาะความคึกมักเป็น
เรื่องของความเมตตา ความซื่อสัตย์ ตรงข้ามกับความโหดร้าย ความไม่ซื่อสัตย์
ซึ่งเป็นเรื่องของความขั้ว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าอิทธิพลทางพุทธศาสนาเข้าไป
มีบทบาทในการสร้างเรื่องของนิทานไทยพวนคำบลหาคเลี้ยว

6. กฎของฝาแฝด (The Law of Twins) ในวรรณกรรมพื้นบ้าน
อาจเป็นคู่แฝดจริง เป็นคู่พี่กับน้องหรือตัวละคร 2 ตัวที่มีบทบาทเหมือนกัน และตกอยู่
ในชะตากรรมเดียวกัน ถ้าทั้งคู่มีความแตกต่างกันก็มักจะมีบทบาทต่อกันเสมอ¹ นิทาน
ไทยพวนคำบลหาคเลี้ยวที่สอดคล้องกับกฎของฝาแฝด มีจำนวน 4 เรื่อง ในจำนวนนี้
ไม่มีลักษณะที่เป็นคู่แฝดจริง แต่มีลักษณะอื่นคือ คู่พี่กับน้องหรือตัวละคร 2 ตัวที่มีบทบาท
เหมือนกันและตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน เป็นคู่พี่กับน้อง 1 เรื่อง คือ ชยันจึงมั่งมี
เป็นเรื่องเพื่อนกัน 1 เรื่องคือ ไอ้ชาติคึกกับไอ้ตาบอด และเป็นเมียน้อยกับเมียหลวง
2 เรื่อง คือเรื่องเขาน้อยและทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย ถึงต่อไปนี้

¹ Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p.136.

เรื่อง "ขยันจึงมี" เป็นคู่พี่น้อง 2 คนพอแบ่งทรัพย์สินกันได้และก่อนตายพอให้ก็สั่งสอน แต่เนื่องจากทั้งคู่แตกต่างกันคือ ฉลาดคนหนึ่ง โง่คนหนึ่ง ผลจึงปรากฏตรงกันข้าม คือ คนฉลาดมีทรัพย์สินมากขึ้น คนโง่ยากจนลงจนเป็นขอทาน เรื่องนี้เหมือนกับกฎอลริคในข้อที่ตัวละครที่ตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกันมีความแตกต่างกันแต่ไม่มีบทบาทต่อกันเลย

เรื่อง "ไอชาดิกกับไอคาบอด" ไอชาดิกกับไอคาบอดเป็นเพื่อนกัน รักใคร่กัน ไปไหนก็ไปด้วยกัน ต่างอาศัยซึ่งกันและกัน โดยชาดิกซึ่งคาบอดไปแล้วเป็นผู้บอกทางให้ ทั้งคู่อดทนจួយด้วยกันจนปรามยักได้ แล้วทั้งสองหายจากชาดิกกับคาบอดนำทรัพย์สินมาแบ่งกันเป็นเศรษฐีมีความสุขเหมือนกัน

เรื่อง "เขาน้อย" เมียน้อยกับเมียหลวงเป็นตัวละคร 2 ตัวที่มีบทบาทเหมือนกัน ตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน คือต่างต้องสร้างเจตียตามคำสั่งของพระเจ้าแผ่นดินแข่งกัน ทั้งคู่มีความแตกต่างกันคือเมียหลวงใช้อำนาจในการเกณฑ์คนมาก่อสร้าง เมียน้อยใช้ความสามารถของตนเอง ในที่สุดเจตียของเมียหลวงถูกฟ้าผ่าและตรอมใจตาย เมียน้อยจึงได้รับยกย่องให้เป็นสนมเอก

เรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" เมียหลวงกับเมียน้อยในเรื่องนี้เป็นตัวละคร 2 ตัวที่มีบทบาทเหมือนกันตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน คือ มีสามีคนเดียวกัน และถูกสั่งให้เกณฑ์ให้สามีคู่ท่อนาชาวบ้านทั้งหลาย เพราะสามีกำลังจะตายเหมือนกัน เมียหลวงทำไม่ได้ เมียน้อยทำได้ สามีจึงหลงเมียน้อย

จากการศึกษาพบว่านิทานไทยพวนคำบลหาคเล่าขานนี้เมื่อศึกษาตามกฎผาแผ่ของเอกเชล ออลริคแล้ว นิทานเหล่านี้ยังชี้ให้เห็นทิศทางของความต้องการของคนในสังคมอีกด้วย เช่น เรื่องของเพื่อน เรื่องของพี่น้อง ไม่มีการแข่งขันกันเพื่อให้เห็นว่าฝ่ายหนึ่งดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่ต้องการเล่าและฟังเรื่องราวของเพื่อนหรือพี่น้องแข่งขันกันหรือเป็นศัตรูกัน ซึ่งต่างไปจากเรื่องของเมียน้อยเมียหลวง

อันเป็นสิ่งที่ธรรมดาที่เห็นกันทั่วไปว่ามักจะมีการแข่งขันและในเรื่องนี้ทำให้เห็นชัดตามกฎว่าตัวละคร 2 ตัวที่มีความแตกต่างกันมักจะมีบทบาทต่อกันเสมอ

7. ความสำคัญของตำแหน่งต้นและตำแหน่งท้าย (The Importance of Initial and Final Position) การจัดลำดับของตัวละครหรือสิ่งของในวรรณกรรมพื้นบ้าน ถ้ามีตัวละครหรือสิ่งของจำนวนมากจะกล่าวถึงลำดับแรกก่อนแล้วจึงเน้นลำดับสุดท้าย ตัวละครตัวสุดท้ายจะมีความสำคัญและได้รับการเห็นอกเห็นใจมากที่สุด¹ นิทานไทยพวนกล่าวถึงตัวละครที่มีความสอดคล้องกับกฎของออริส ในข้อนี้มีปรากฏ 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" กล่าวถึงพระยามีลูกสาว 7 คน ลูกสาวทั้งเจ็ดไปที่ไหนๆ ไปเห็นชายคนหนึ่งนอนเอาทรายกลบตนเองอยู่ ไม่มีใครกล้าเข้าไปใกล้ ผู้เล่าจึงย้อนกับตัวละครตั้งแต่ตัวแรกก่อนคือ "ลูกสาวคนที่หนึ่งไม่เข้าไปใกล้ คนที่สองก็ไม่เข้าไปใกล้ คนที่สามก็ไม่เข้าไปใกล้ จนกระทั่งคนสุดท้ายคนที่เจ็ดจึงเข้าไป" ตัวละครตัวสุดท้ายหรือตัวละครที่เจ็ดนี้ถูกเน้นให้เห็นความสำคัญจึงเป็นคนเดียวที่กล้าเข้าไปหาชายคนนั้น ทำให้เขาหลงรัก แล้วในที่สุดได้แต่งงานกัน เมื่อแต่งงานกันแล้ว ลูกสาวพระยาค้นสุดท้ายนี้ต้องทรมานมาก เพราะแต่งงานกับคนยากจน และต่อมาต้องพลัดพรากจากสามีของตนทุกขทรมานอยู่นาน จึงเป็นตัวละครที่ได้รับความเห็นอกเห็นใจมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อตามหากันจนพบแล้วก็ประสบความสำเร็จในตอนจบ

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" กล่าวถึงพี่น้องสามคน ผู้เล่าบอกลักษณะเรียงไปตามลำดับ "คนที่หนึ่งนั้นคนหัวปีมีตาเดียว คนที่สองนี้ ลูกคนที่สองมีสามตา ลูกคนที่

¹ Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 136 - 137.

สามนี้มีสองตา" ลูกคนที่สามหรือตัวละครตัวสุดท้ายนี้ถูกเน้นให้เป็นตัวสำคัญที่สุดในเรื่อง เนื่องจากคนในเมืองนี้ตามปกติมีตาคนหนึ่งนั้น แต่ลูกคนสุดท้ายสองมีตาอยู่ ทำให้ผิดแปลกจากคนอื่น แม้จึงเกลียดและพยายามจะฆ่าจึงได้รับความทุกข์ยาก ถูกใช้งานและยังให้ตกขาวเพื่อหวังจะให้ตาย ซึ่งต่างจากทั้งสอง ทำให้เป็นตัวละครที่ได้รับความเห็นอกเห็นใจมากที่สุด แต่ไม่ตายเพราะมีพระอินทร์เนรมิตอาหารไว้ในท้องแพะ แพะจึงถูกฆ่าตาย เมื่อนำกระดูกแพะไปฝังเกิดเป็นคันไผ่เงินโพธิ์ทองขึ้นมา บังเอิญมีเจ้าชายมาพบแล้วให้พี่น้องทั้งสามคนถอน ถ้าใครถอนไผ่จะให้เป็นมเหสี ผู้เล่าได้เรียงลำดับในการเล่าว่า "พี่สาวคนที่หนึ่งไปยกก็ไม่ขึ้น คนที่สองนี้ไปยกอีก ตั้งสัจจะก็ไม่ขึ้น น้องสาวคนที่สามนี้ คนที่มีสองตานี้ตั้งสัจจะอธิษฐานแล้วก็เลยไปยกโพธิ์เงินโพธิ์ทองนั้นขึ้น เจ้าชายก็บอกว่าคนนี้จะเป็นคนมีบุญวาสนา" ดังนั้นคนที่สามหรือคนสุดท้ายนี้จึงได้เป็นมเหสีมีความสุขที่สุดในที่สุด

นิทานไทยพวนคำบลหากเลี้ยวตามกฎความสำคัญของตำแหน่งตนและตำแหน่งท้ายนี้ เมื่อจัดลำดับตัวละครแล้วจะ เน้นความสำคัญของตัวสุดท้ายและตัวสุดท้ายจะต้องตระกล่าวบาลากเสียก่อน เพื่อจะได้รับความเห็นอกเห็นใจจากผู้ฟัง แต่ในตอนสุดท้ายจะประสบกับความสุข และนิทานดังกล่าวตัวละครมักจะเป็นพี่น้องกัน อีกทั้งชี้ให้เห็นว่าการเลือกใช้นุคคลในครอบครัวของคนในสังคมนี้จะให้ความสำคัญไปตามลำดับตั้งแต่คนโตไป และคนสุดท้ายมักเป็นคนที่มีความรักใคร่ชอบพมากที่สุด

นิทานที่มีลักษณะคล้ายกับนิทานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ เน้นความสำคัญของตัวละครตัวสุดท้าย แต่ตัวละครไม่ต้องตระกล่าวบาลากเพื่อความเห็นอกเห็นใจจากผู้ฟัง และตัวละครในเรื่องไม่ได้เป็นพี่น้องกัน มีกล่าวถึง 1 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง "ศาลาโกหก" กล่าวถึงชายสามคนแข่งขันกันเล่านิทานโกหก เริ่มเล่าโดยเรียงลำดับ คนที่หนึ่งเล่าเสร็จ คนที่สองเล่า ทั้งสองคนเล่าเสร็จไม่มีเสียงปรบมือจากผู้ฟังจนคนสุดท้ายเล่าจบได้เสียงปรบมือมากมาย จึงเป็นอันว่าคนสุดท้ายเล่านิทานโกหกชนะ

เป็นที่น่าสังเกตว่านิทานเรื่อง "ศาลาโกหก" นี้ ผู้เล่าเล่าเรียงไปตามลำดับตัวละคร เน้นความสำคัญที่ตัวละครตาย แต่ตัวละครไม่ได้รับทุกขุทรมานเพื่อให้ได้รับความเห็นอกเห็นใจ และไม่ได้เป็นพี่น้องกันเหมือนกับเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" และ "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" อย่างไรก็ตามตัวละครตัวละครตายในเรื่องนี้ก็ประสบความสำเร็จในการเล่านิทานได้รับความชื่นชม มีความสุขเช่นเดียวกับนิทานทั้งสองเรื่องดังกล่าวข้างต้น

๘. กฎของโครงเรื่องเดี่ยว (The Law of the Single Strand) โครงเรื่องของวรรณกรรมพื้นบ้านมักเป็นโครงเรื่องเดี่ยวไม่สลับซับซ้อน จะดำเนินเรื่องไปเรื่อย ๆ ไม่ย้อนกลับไปบรรยายรายละเอียดที่ขาดหายไป ถ้าต้องการทราบเรื่องที่ผ่านไปแล้วนั้นจะทำให้โดยผ่านบทสนทนาของตัวละคร¹ นิทานไทยวนคำสวดเสียดียังมีลักษณะสอดคล้องกับกฎนี้ถึง 61 เรื่อง จะยกตัวอย่างมาเพียง 2 เรื่องเท่านั้น ดังนี้

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" โครงเรื่องไม่ซับซ้อน เริ่มตั้งแต่หญิงแม่มีลูกสาวสามคน ลูกคนสุดท้องเป็นคนมีปกติจากเพื่อน แม่เกลียดพยายามจะฆ่า เรื่องจึงดำเนินไปโดยมีตัวละครซึ่งเป็นลูกสาวคนสุดท้องเป็นตัวแกนให้เรื่องดำเนินไป จนกระทั่งมีเจ้าชายมารับไปเป็นมเหสีอยู่ในพระราชวัง นิทานเรื่องนี้ไม่มีการเล่าย้อนหลังกลับไปกลับมา เรื่องจึงดำเนินไปในลักษณะที่ไม่สลับซับซ้อน

เรื่อง "โลกมากลาภหาย" ตัวละครที่เป็นแกนนำในเรื่องนี้ให้ดำเนินไปอย่างไม่สลับซับซ้อนคือ หลวงตาเมื่อชี้หลังสิ่งหายไปบนสวรรค์โดยบังเอิญและได้เก็บหน่อเงินหน่อทองมาแล้ว คิดไปอีกเป็นครั้งที่สอง คราวนี้เก็บจนเพลินไม่ได้กลับมาที่เดิม

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 137.

พร้อมสิ่ง ๆ จึงเป็นตัวอย่างให้กับผู้ฟังในเรื่องของความโลภว่า โลกมากลางหาย

นอกจากนี้บทไทยพวนคำบลหากเลี้ยวที่สอดคล้องกับกฎโครงเรื่องเกี่ยวนี้ จะเห็นเด่นชัดในนิทานประเภทมุขตลก เพราะเนื้อเรื่องในนิทานประเภทมุขตลกไม่ว่า จะเป็นมุขตลกคนเจ้าปัญญา มุขตลกเรื่องโม้ มุขตลกนักบวช มุขตลกเกรี้ยวตึงและ มุขตลกชาวชนบท มักจะเป็นนิทานสั้น ๆ มีโครงเรื่องเกี่ยวไม่สลับซับซ้อน คำเนินเรื่อง ไปเรื่อย ๆ ไม่ย้อนกลับไปบรรยายรายละเอียดใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับกฎดังกล่าวข้างต้น

9. กฎแบบอย่าง (The Law of Patterning) เป็นแบบอย่าง ที่เป็นระเบียบรักษาไว้ซึ่งค่าของความสวยงามในตัวของมันเอง บทบาทของตัวละคร หรือสถานการณ์และคำพูดของตัวละครนี้จะซ้ำแบบเดิม¹ นิทานไทยพวนคำบลหากเลี้ยว ที่สอดคล้องกับกฎแบบอย่างมีจำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

ในนิทานเรื่อง "ความลับไม่มีในโลก" บทบาทของตัวละครหรือสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นซ้ำแบบเดิมคือ พระราชามีหูกเหมือนแพะ พระองค์ไม่ต้องการให้ใครรู้ ข้างคตัม ของพระองค์ที่รู้ความลับแล้วนำไปพูดจะถูกลงโทษ เป็นอย่างนี้ซ้ำ ๆ กัน จนกระทั่ง มีข้างคตัมคนหนึ่งไม่นำไปพูดทั่วไป แต่ก็ไม่ได้จึงซุกหุดมแล้วพูดใส่หุดมว่า "พระราชามีหูกเหมือนแพะ" ต่อมาก็เกิดคตัมปล้องที่ขึ้นจากหุดมนั้นมาเป่าเสียงก็ดังออกมาว่า "พระราชามีหูกเหมือนแพะ" ผู้เล่าจะพูดซ้ำคำพูดนี้ถึงเช่น "พอเป่าครั้งใดก็เป็นคำพูด ของคนนั้นแหละว่า พระราชามีหูกเหมือนแพะ เป่าครั้งใด พระราชามีหูกเหมือนแพะ" พระราชาจึงเรียกข้างคตัมไปสอบถาม เขาก็เล่าความซ้ำเหตุการณ์เดิมว่า "ไม่ได้ พูดอะไร แต่ได้พูดใส่หุดมที่ซุกไว้เพราะอดไม่ได้ แล้วก็ปรากฏว่ามีคนเป่าออกมา เป่า ปี่หุดมปล้องว่า มีพระราชามีหูกเหมือนแพะ" การซ้ำสถานการณ์และคำพูดในที่นี้แน่นอนว่า เป็นเพราะต้องการเน้นให้เห็นบทบาทของตัวละครคือพระราชามีลักษณะผิดแปลกไป

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 137 - 138.

จากผู้อื่น และให้อ่านาถที่มีอยู่กระทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ผู้อื่นใครรู้ถึงความผิดปกติของตน แต่ในที่สุดก็ไม่สามารถที่จะปกปิดไว้ได้เป็นการเตือนสติผู้ฟังทางอ้อมถึงการกระทำของตนว่าไม่ว่าจะทำอะไร หรือเป็นอย่างไรย่อมมีคนรู้นั่นได้ ถึงชื่อเรื่อง "ความลับไม่มีในโลก"

เรื่อง "มนต์คนโง่" ผู้เล่าจะใช้ประโยคซ้ำ ๆ หลายตอน การซ้ำข้อความนี้ ผู้เล่าน่าจะต้องการให้เป็นข้อความเตือนสติสำหรับผู้ฟัง โดยนำมาเสนอในนิทานเรื่องนี้กล่าวถึงคนโง่คนหนึ่งเรียนอะไรก็ไม่ได้ อาจารย์จึงสอนมนต์ไว้บทหนึ่งว่า "ทำอะไรอย่านึกว่าใครเขาไม่รู้ เราเห็นอยู่เราจึงรู้ว่าท่านทำอะไร" และการใช้มนต์นี้ก็มักจะบังเอิญช่วยเหลือให้ได้หลายครั้ง ครั้งแรกคนโง่ไปปลดทุกข์ ขณะปลดทุกข์ก็ท่องมนต์ว่า "ท่านทำอะไรอย่านึกว่าใครเขาไม่รู้ เราเห็นอยู่เราจึงรู้ว่าท่านทำอะไร" บังเอิญโจรซ่อนตัวอยู่พอดี เมื่อได้ยินก็ตกใจจึงออกไปมอบตัวกับเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ถามโจรผู้นั้น โจรก็เล่าว่า "มีกนคนหนึ่งพูดให้ได้ยินว่า ท่านทำอะไรอย่านึกว่าใครเขาไม่รู้ เราเห็นอยู่เราจึงรู้ว่าท่านทำอะไร" เรื่องนี้พอรู้ถึงพระราชทานคนโง่นี้จึงได้ให้มนต์บทนี้แก่พระราช และมนต์บทนี้บังเอิญได้ช่วยเหลือเป็นครั้งที่สองคือช่างตัดผมพระราชาคิดจะปลดพระชนม์ขณะที่ใช้มีดโกนเชือกคอดพระราชนัน พระราชาก็พูดขึ้นว่า "ท่านทำอะไรอย่านึกว่าใครเขาไม่รู้ เราเห็นอยู่เราจึงรู้ว่าท่านทำอะไร" ช่างตัดผมพอได้ยินก็ตกใจจึงสราภพผิน

เป็นที่น่าสังเกตว่าวิธีการเล่าของผู้เล่านิทานนั้น แม้ว่าคำพูดที่ซ้ำ ๆ กันนั้นจะยาว เขาก็จะไม่ใช้คำอื่นแทน เช่น อาจใช้คำว่า คำพูดเหมือนเดิม มนต์บทนี้เป็นต้น แต่จะพยายามพูดซ้ำประโยคเดิมอีกตลอดเวลา จึงสอดคล้องกับกฎออลริค ซึ่งผู้เล่าน่าจะต้องการให้เป็นแบบอย่างเพื่อให้ผู้ฟังใจจดจ่อเป็นการเตือนสติหรือสั่งสอนไปด้วย

10. กฎแห่งภาพ (The Tableaux Scenes) ในวรรณกรรมพื้นบ้านจะมีการพรรณนาให้เห็นภาพจากฉากที่สำคัญและประทับใจ¹ มีนิทานไทยพวนคำบลาคเลี้ยวสอดคล้องกับกฎแห่งภาพจำนวน 7 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมลี" ภาพที่สำคัญคือตอนที่สองคนผิวเมียหลงทางกลับบ้านไม่ได้ ผู้เล่าได้พรรณนาฉากที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญคือ "ไปเจอแม่น้ำกว้างใหญ่ ไม่สามารถข้ามไปได้.....ต่อมารอดสักครู่ก็มีเรือสำเภาลำหนึ่งนั้นผ่านมา" และภาพที่ประทับใจอีกภาพหนึ่งที่ผู้เล่าได้พรรณนา ขณะที่ชายผู้เป็นสามีตามหาภรรยาและได้พบผู้หญิงคนหนึ่ง "เห็นนางนั้นนั่งร้องไห้อยู่ เป็นคนอมทุกข์ กมหนากมตาไม่มองใคร.....ชายนั้นเห็นกมหนากมตาก็เลยไปจับประคองให้ยืนขึ้น แล้วก็เงยหน้าขึ้น ชายหนุ่มคนนั้นจึงจำได้เลยว่าเป็นเมียของตัวเอง"

เรื่อง "โลกมากลาภหาย" ภาพที่เป็นฉากสำคัญในเรื่องนี้คือ หลวงตาซื้อสิ่งดีเหาะขึ้นไปบนสวรรค์ และญาติที่สิ่งดีกินนั้นเป็นหนี้เงินหน่อทอง อันเป็นภาพที่ล่อตาให้เกิดการรอยากได้ ดังนี้ "หลวงตาไม่ฟังเสียงโคกลงจากสิ่งดีเลย เก็บเอาหน่อเงินหน่อทองตามใจชอบ ตามความพอใจ สิ่งดีกินหน่อเงินหน่อทองนั้น หลวงตานักก็เก็บหน่อเงินหน่อทองไป พอได้เวลาบูบสิ่งดีก็ลงกลับ หลวงตาก็มัดเก็บหน่อเงินหน่อทองอยู่ในนั้น ที่นั่นที่สุดก็เกิดหลวงตาก็จับไม่ได้" ภาพนี้แสดงให้เห็นความโลภเป็นเหตุให้ล้มทุกสิ่งทุกอย่างได้

เรื่อง "ถ้ำมหาสมบัติ" เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เล่าพรรณนาให้เห็นภาพของสิ่งของล่อตาล่อใจให้คนหลงจนลืมทุกสิ่งทุกอย่าง แม้แต่ชีวิตของตนเอง ผู้เล่าได้พรรณนาฉากของคนเข้าไปในถ้ำเพื่อเอาทรัพย์สมบัติว่า "พอเข้าไปก็เก็บไป เรือยไปตั้งแต่ปากถ้ำ เก็บเรือยไป เข้าไปลึก เข้าไปลึก เข้าไปอีก ยิ่งสวยยิ่งงาม ยิ่งมีมาก

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 138.

เป็นกำเป็นกอง เก็บจนเพลินไป ทองเต็มทามเต็มกระบุงแล้วออก ออกมาได้
แล้ว"

เรื่อง "คอหอย" ผู้เลาได้พรรณาให้เห็นภาพของพระอินทร์แปลง อันเป็น
เหตุสำคัญเพื่อหลอกให้คนเปลี่ยนใจ ครั้งแรก "พระอินทร์แปลงร่างเป็นผู้หญิงสวย
มีทั้งรูปสมบัติ คุณสมบัติและทรัพย์สินสมบัติ.....มาแล้วก็มาอมกายนกยั่วตัวให้ พร้อมทั้ง
มีเงินมีทองให้ใช้ มีอะไรทุกอย่างทุกอย่าง" ครั้งที่สอง "แปลงเป็นชายหนุ่มมาทีนี้
คนหนุ่มก็พร้อมควยสมบัติทั้งสามแหละ รูปสมบัติ คุณสมบัติและทรัพย์สินสมบัติ"

เรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" ภาพสำคัญคือ ตอนเหวรูปงับแขน
ชานวรา ผู้เลาพรรณนาไว้ว่า "ชานวราหมายจะเอานกมาขามาแงแงแน ดวงเลยพลวง
งับเหวรูปงับแขนไว้ พอถึงขยับเข้าไป ยิ่งถึงยิ่งขยับเข้าไปจนหมดแขน ก็จะกลืนตัว
ละทีนี้" ฉากนี้เป็นฉากสำคัญอันเป็นเหตุให้เกิดภาพที่แสดงความกล้าของเมียน้อย
เมื่อสามีขอร้องให้แก้ผ้าใหญ่ "เมียน้อยก็ไปดึงท่าตั้งทางแล้วแกเสื้อแก้ผ้าอย่างเรียบร้อย
แล้วเดินผ่านมาต่อหน้าต่อตานั่น" ภาพนี้เป็นผลทำให้เหวรูปหัวเราะและสามีรอกตาย
มาได้

เรื่อง "รุ่งกินน้ำ" ภาพที่แสดงอารมณ์สะเทือนใจให้มากที่สุดคือ ภาพที่สอง
หนุ่มสาวยอมตายด้วยกัน ผู้เลาได้ปูพื้นไว้อ่อนแล้วว่าความรักของทั้งสองคนมีอุปสรรค
เนื่องจากผู้ใหญ่ไม่ยอมให้แต่งงาน ทั้งสองจึงตกลงใจตายไปพร้อมกัน ทั้งอธิษฐาน
เพื่อจะได้ไปเกิดด้วยกันอีก "ต่างคนต่างก็อธิษฐาน อีกมือหนึ่งนั้นก็จับมือกันไว้ มือขวา
ของแต่ละคนนั้นก็จับมือปลายแหลมนั้นไว้ แล้วต่างคนก็ต่างแหงกกันตาย" จึงเป็น
ภาพที่ชวนให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจจากภาพหนึ่ง

เรื่อง "ผีมาบอง" ภาพที่แสดงความน่าเกลียดน่ากลัวของคนตายที่เกิดจาก
เวทมนตร์ของขลัง "...ในเนื้อตัวมีแต่รอยมืด รอยเลือดออกปากออกจุมูกเต็มตัว ตัวนี้
ผิวกายนี้ มีแต่รอยมืดบาดทั้งนั้นเลย ตัวเขียวฟกช้ำดำเขียวหมด" ผู้เลาสามารถพรรณนา
ให้เห็นภาพพจน์ได้อย่างแจ่มชัด

จากนิทานที่ปรากฏภาพที่ประทับใจนี้ ชี้ให้เห็นความรู้สึกของคนในสังคมที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ความต้องการในทรัพย์สินวัตถุ ความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องผี ความประทับใจในความรักของหนุ่มสาว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงปรากฏเป็นภาพในนิทานเพื่อสนองอารมณ์และความต้องการของคนในสังคม

11. กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง (The Logic of the Sage) แนวโน้มในเรื่องความเชื่อในสิ่งปาฏิหาริย์ มหัศจรรย์เวทมนต์คาถาเป็นพื้นฐานของกฎนี้ ซึ่งเป็นไปได้และเป็นการสมเหตุสมผลภายในวรรณกรรมเรื่องนั้น จะนำมาเปรียบเทียบกับความเป็นจริงในโลกไม่ได้¹ นิทานไทยพวนคำบลหาคเลี้ยวที่สอดคล้องกับกฎนี้มีจำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" การที่ลูกสาวคนเล็กของพระยามีมัวเนื้อร้อนเหมือนไฟ เป็นผลทำให้พวกพ่อค้าเรือสำเภาซึ่งหวังจะได้นางเป็นภรรยา โยมนางไม่สมยอมกาย ไม่สามารถจับเนื้อต้องตัวนางได้ การที่เป็นเช่นนี้ทำให้นางยังบริสุทธิ์จากชายอื่น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความซื่อสัตย์ของนางที่มีต่อสามีเพียงคนเดียว

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" สิ่งประหลาดที่เกิดขึ้นในนิทานเรื่องนี้ คือ คนมีสองตา ดังที่ผู้เล่าได้เล่าว่า "...คนเมืองนั้นตามปกติเขามีตาคู่กันทั้งนั้นแหละทั้งเมืองเลย..." ดังนั้นหญิงที่เกิดมามีสองตาจึงกลายเป็นคนประหลาดแตกต่างจากคนอื่น เป็นผลทำให้ผู้เป็นแม่เกลียดชัง หาทางกลั่นแกล้งให้ไปเลี้ยงแพะ โดยไม่ให้ข้าวไปกินหวังจะให้หอดตาย แต่คนมีสองตาไม่อดข้าวตาย เพาะพระอินทร์เนรมิตข้าวทิพย์มาไว้ให้กิน การให้พระอินทร์มาช่วยแสดงให้เห็นว่าหญิงที่มีสองตานี้เป็นคนดี จึง

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 138.

ยังไม่การตายโดยที่ตนเองไม่มีความผิด เนื่องจากเชื่อกันว่าพระอินทร์เป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์
ดังนั้นการเนรมิตสิ่งของจึงเป็นสิ่งธรรมดา และสิ่งที่พระอินทร์เนรมิตมักจะผิดไปจาก
ของทั่วไป ดังนั้น ชาวคัมภีร์จะเป็นชาวทิพย์และวิธีการนำมาให้กันมาใส่ไว้ในทองแพะ
เป็นคน แพะตัวสีเทาซึ่งพระอินทร์เอาชาวทิพย์มาใส่ไว้ในทองโค แสดงว่าประหลาด
กว่าตัวอื่น ๆ เมื่อแพะตัวสีเทาตายลง กระจกของแพะตัวนี้กลายเป็นทองคำเงิน
โพธิ์ทอง ซึ่งเป็นสิ่งประหลาดเช่นกัน และการที่ไม่มีใครสามารถถอนคนโพธิ์เงินโพธิ์
ทอง อันเกิดจากกระจกแพะตัวสีเทา นอกจากหญิงที่มีสองตาเท่านั้น แสดงให้เห็นถึง
ความเป็นเจ้าของอันถูกต้อง ผู้ที่แอบอ้างที่จะเป็นเจ้าของจึงไม่สามารถถอนคนไม่
ตนเดียวกันนี้ได้ อันเป็นความสมเหตุสมผลภายในเรื่องซึ่งเป็นผลลงให้หญิงที่มีสองตา
โคเป็นมเหสีของเจ้าชาย อันเป็นผลตอบแทนของความเป็นคนดี

เรื่อง "โลกมากลาหาย" เนื่องจากวิทยาการได้เลาบุพื้นใหญ่พังไว้ว่า
สิ่งที่ในคัมภีร์อยู่นั้นเป็นสิ่งที่ประหลาด ดังนั้นอาหารของสิ่งจึงเป็นหนี้เงิน
หนอทองซึ่งอยู่บนสวรรค์ การที่บนสวรรค์มีหนี้เงินหนอทองก็เป็นความสมเหตุสมผล
ในเรื่องเพราะความเชื่อของคนเชื่อว่าบนสวรรค์ย่อมมีสิ่งวิจิตรพิสดาร มีทรัพย์
สมบัติให้ความสุขกับคนทั้งหลาย เมื่ออาหารของสิ่งอยู่บนสวรรค์ สิ่งจึงสามารถ
เหาะขึ้นไปเพื่อหาอาหารได้

เรื่อง "ความลับไม่มีในโลก" การที่ช่างคิดมีความลับของพระเจ้าแผ่นดิน
ไม่สามารถจะทุกได้ จึงเป็นเหตุให้ไปพูดหลุมแล้วพูดไล่จนหลุม จนกระทั่งเข้าสู่ฤดูฝน
มีหญิงปลองงอกขึ้นจากหลุมนั้น มีเด็กเลี้ยงควายไปตัดเอาหญ้าปลองนั้นมาทำเป็นมี
เมื่อเป่าเสียงจึงงอกออกมาเป็นคำพูดของช่างคิดที่ไปพูดเอาไว้ อันเป็นความสมเหตุ
สมผลภายในเรื่องของมันเอง ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า "ความลับไม่มีในโลก"

เรื่อง "ถ้ามหาสมบัติ" ภายในถ้ามหาสมบัติมากมาย จึงเป็นเหตุให้มีคน
ต้องการเข้าไปเอา แต่เอาไม่ไถ่ขาย ๆ จะต้องพยายามโดยการนั่งบริกรรมอยู่นาน

การนั่งบริกรรมเป็นผลทำให้จำเปิด เมื่อแสงเทียนที่บริกรรมดับถ้าจะปิดเอง คนที่เข้าไปในจำต้องรีบออกมาก่อนแสงเทียนดับ ดังนั้นเมื่อคนหลงเพลินอยู่กับทรัพย์สมบัตินาน เมื่อแสงเทียนดับจำปิดโดยไม่รู้ตัว ทำให้ต้องตายอยู่ในจำนั้น

เรื่อง "ผลไม้วិเศษ" ในนิทานโลกกล่าวถึงปुरुโทธิศูรย์ทุกสิ่งทุกอย่าง การที่ปुरुโทธิศูรย์เป็นปुरुโทธิศูรย์ทุกสิ่งทุกอย่าง จึงเป็นผลทำให้รู้ในสิ่งที่คนทั่วไปนึกไม่ถึง เช่น รู้ว่ามีป่านอยู่ตรงที่ลับของมเหสีของพระเจ้าแผ่นดิน รู้คาถาพุทธกับผีได้ รู้เรื่องผลไม้วิเศษที่คนแกล้งกันแล้วกลายเป็นคนหนุ่ม และสิ่งเหล่านี้ก็เป็นความจริงตามที่ปुरुโทธิศูรย์บอก การรู้ในสิ่งเหล่านี้จึงเป็นความสมเหตุสมผลในเรื่อง

ความสมเหตุสมผลในตัวเองของนิทานแต่ละเรื่องที่ยกมากล่าวข้างต้น ถ้านำมาเปรียบเทียบกับหลักการและเหตุผลของความเป็นจริงในโลกแล้วจะเป็นเรื่องที่ไม้อาจเป็นไปได้และเกินจริงไปทันที

12. กฎเอกภาพของโครงเรื่อง (The Unity of Plot) ส่วนประกอบของวรรณกรรมพื้นบ้านจะต้องมุ่งสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียว¹ นิทานไทยพวนคำบลหากเสียทั้ง 61 เรื่อง สอดคล้องกับกฎเอกภาพของโครงเรื่องทั้งสิ้น จะนำมายกตัวอย่างให้เห็น 6 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" โครงเรื่องใหญ่คือความรักและการพลัดพราก ส่วนประกอบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชายหนุ่มไปแอบดูนาคนมอดคำซึ่งนำไปสู่ความรัก การหลงทางกลับบ้านไม่ได้เป็นเหตุให้เกิดการพลัดพราก และตอนท้ายที่สุดลูกสาวคนสุดท้องของพระยาได้มาพบกับสามีเนื่องจากความรักเกี้ยวใจเกี้ยว ไม่ยอมไปกับชายอื่น จะเห็นได้ว่าส่วนประกอบเหล่านี้มุ่งสู่เรื่องของความรักและการพลัดพรากของตัวละครสำคัญในเรื่อง

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative," The Study of Folklore, p. 138 - 139.

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" โครงเรื่องใหญ่เป็นเรื่องของคุณความดี การที่พระอินทร์ส่งชาวทิพย์ลงมาช่วยไม่ให้ทอดตายเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เห็นชัดถึงคนดี แม้ถูกปองร้าย ก็ไม่อาจถึงตายได้ และการที่ถูกคนที่มิสงวนตาได้เป็นมเหสีของเจ้าชาย ก็เป็นผลจากความดีของนางเอง ส่วนประกอบของเรื่องจึงมุ่งไปสู่ความดีของตัวละครเอกเพียงจุดเดียว

เรื่อง "ผลไม้วิเศษ" โครงเรื่องเกี่ยวกับคุณความดีของคนอีกเรื่องหนึ่ง ส่วนประกอบของเรื่องก็จะมุ่งเข้าสู่โครงเรื่องคือ บุโรหิตแก้ปัญหาให้พระเจ้าแผ่นดิน แต่ถูกสั่งประหารชีวิตถึง 3 ครั้ง แต่ก็มีมหาอำมาตย์คอยช่วยเหลือ และในที่สุดผลของความดีนอกจากช่วยให้รอดพ้นจากความตายแล้วยังได้ครองเมืองอีกทั้งหนึ่ง

เรื่อง "คอหอย" เรื่องของความซื่อสัตย์ของสามีภรรยา เป็นโครงเรื่องใหญ่ พระอินทร์ปลอมมาถึง 3 ครั้ง เพื่อทดสอบสามีบ้าง ภรรยาบ้าง และมารู้เห็นความจริงถึงความไม่ซื่อสัตย์ของภรรยาแล้วแค้นนับสนุนให้โครงเรื่องมีเอกภาพมากยิ่งขึ้น

เรื่อง "ใครโง่กว่าใคร" โครงเรื่องเกี่ยวกับความโง่ของคน ส่วนประกอบของเรื่องเป็นเรื่องของคนโง่ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความโง่ของลูกสาว ของเมีย และคนอื่น ๆ ที่โคพบ อันเป็นไปตามกฎเอกภาพของโครงเรื่องของอดริก

เรื่อง "คนโง่เลือนลึ" เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีโครงเรื่องเป็นเรื่องความโง่ของคน ฉะนั้นส่วนประกอบของเรื่องจึงมุ่งเข้าสู่โครงเรื่องเพียงจุดเดียว คือ แต่ละตอนจะกล่าวถึงคนโง่ทั้งสิ้น

13. กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก (The Concentration on a Leading Character) การบรรยายถึงตัวละครเอกและ

พฤติกรรมของตัวละครเอก วรรณกรรมพื้นบ้านจะเน้นมากกว่าตัวละครอื่น ๆ¹ ในงาน
ไทยพวนคำบลหาคเลี่ยวนี้ออกคดลองกับกฎกติกาลาวจำนวน 6 เรื่อง ดังนี้

เรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" การบรรยายถึงลูกคนสุดท้ายของพระยามี
ลักษณะพิเศษกว่าคนอื่น ๆ คือ มีผิวเนื้อร้อนเหมือนคังไฟ ชายอื่นที่ไม่ใช่สามีไม่สามารถ
จับต้องได้ เป็นการเน้นให้เห็นลักษณะที่สำคัญของตัวละครเอก เหมือนกับนางสีดาใน
วรรณคดีแบบฉบับเรื่องรามเกียรติ์ ความซื่อสัตย์ของภรรยาที่มีต่อสามีทำให้ชายอื่น
ไม่สามารถแตะต้องได้ โดยสร้างให้ตัวละครมีลักษณะพิเศษดังกล่าวข้างต้นเหมือน ๆ
กัน และการปรากฏของตัวละครเอกนั้นก็ปรากฏในหลายฉาก ฉากใดฉากนั้นมีพฤติกรรมที่
เน้นกว่าตัวละครตัวอื่น ในเรื่องนี้ฉากแรกที่ปรากฏ คือ ลูกสาวพระยาทังเจ็กไปที่
หาน้ำ เมื่อเห็นชายหนุ่มเอาทรายกลบตัวอยู่ไม่มีใครกล้าเข้าไป เพราะคิดว่าเป็น
คนที่ตายแล้ว แต่ลูกสาวคนสุดท้ายของพระยาก็กล้าเข้าไปคุยกับเขา ฉากที่สอง เมื่อ
ลูกสาวคนสุดท้ายของพระยายอมแต่งงานกับชายยากจน ทองคดระกำลำบากจนได้รับ
ความเห็นใจจากผู้ฟัง ฉากที่สาม เมื่อคองคกไปอยู่ในเรือของพ่อค้าและพ่อค้าต้องการ
ไถนางเป็นภรรยา แต่ไม่สามารถแตะต้องนางได้ เมื่อนางไม่ยินยอม เพราะมีนาง
ร้อนเหมือนไฟ ในฉากสุดท้าย เมื่อสามีมาพบกับนางซึ่งนางต้องอยู่คนเดียวไม่มีใคร
กล้าเข้าใกล้หาว่านางเป็นหญิงกาลี เพราะผิวเนื้อร้อนไม่เหมือนคนอื่น แต่ชายผู้เป็น
สามีเมื่อจับต้องนางก็สามารถจับต้องได้ เมื่อสามีได้เป็นกษัตริย์นางจึงได้เป็นมเหสี
ในที่สุด

เรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" การบรรยายตัวละครเอกในเรื่องนี้เน้นกว่า
ตัวละครตัวอื่น ๆ คือ มีตาฉีกปกติไปจากคนอื่น การที่สร้างให้ตัวละครเอกมีลักษณะ
ผิดไปจากคนอื่นก็เป็นสิ่งที่สร้างให้คนสนใจติดตาม นอกจากนี้ยังปรากฏพฤติกรรมของ

¹Axel Olrik. "Epic Laws of Folk Narrative,"
The Study of Folklore. p. 139.

ตัวละครเอกตลอดทั้งเรื่อง และในแต่ละฉากนั้นให้เห็นลักษณะเด่นของตัวละคร เช่น ฉากที่แม่ใช้ให้พี่สาวมาดูว่าน้องคนสุดท้องที่มีคามักปลุกจิกคนอื่น ๆ นั้นกินข้าวอย่างไร แล่น้องคนที่คามักปลุกจิกนี้ใช้ความฉลาดหลอกให้พี่สาวเดินจนเหนื่อยแล้วหลับไป จึงแอบไปกินข้าวที่พระอินทร์เนรมิตไว้ให้ และในฉากที่เจ้าชายถามว่าใครเป็นเจ้าของคนโพธิ์เงินโพธิ์ทอง พี่สาวทั้งสองก็บอกว่าของตน โดยที่น้องคนสุดท้องนี้ ไม่ได้โต้เถียงแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่ตนเองเป็นเจ้าของ ในที่สุดเจ้าชายให้ถอนคนโพธิ์เงินโพธิ์ทองพิสูจน์ ถ้าใครถอนได้ก็แสดงว่าเป็นเจ้าของ และจะได้เป็นชายาของเจ้าชาย ปรากฏว่าน้องคนสุดท้องที่มีคามักปลุกจิกนี้ถอนได้ จึงได้เป็นชายาของเจ้าชาย แล่นางยังไม่ถือโกรธหรืออาฆาตแม่และพี่สาวซึ่งคิดฆาตน์ ยังมอบคนโพธิ์เงินโพธิ์ทองให้เพื่อชายาเลี้ยงชีพต่อไป พฤติกรรมที่แสดงออกของตัวละครเอกในเรื่องนี้ เน้นให้เห็นว่าเป็นพฤติกรรมของคนดี ไม่มีความอาฆาตอันเป็นลักษณะของตัวแทนของคนดีที่สังคมต้องการ

เรื่อง "สามเฒ่า" พระเจ้าแผ่นดินเป็นตัวละครเอก ลักษณะที่เน้นคือ พระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดินที่เอาใจใส่ช่วยเหลืออบรมราษฎร อันเป็นแบบอย่างของนักปกครองที่ดี พฤติกรรมที่แสดงออกปรากฏในทุกฉากตลอดเรื่อง คือปรากฏในแต่ละฉากที่เรียกคนขี่มูสา ขี่มูชา ขี่มูฉิ่น มาทดสอบสติปัญญา แล้วสั่งสอนให้เลิกจากอบายมุขเหล่านี้ด้วยความมีเหตุผล ในที่สุดคนเหล่านี้เชื่อฟังเลิกจากอบายมุขและอยู่กันอย่างมีความสุข

เรื่อง "ผลไม้วิเศษ" บุโรหิตคือตัวละครเอกในเรื่องนี้ ลักษณะที่เน้นให้ตัวละครนี้เด่นขึ้นคือ เป็นผู้มีความรอบรู้ในสิ่งต่าง ๆ ทั้งปวง พฤติกรรมของตัวละครเอกที่แสดงความสามารถในการตอบปัญหา แก้ปัญหาให้กับพระเจ้าแผ่นดิน ปรากฏถึง 3 ฉาก และถึงแม้ว่าตัวละครเอกตัวนี้จะมีความสามารถมากกว่าพระเจ้าแผ่นดิน แต่ไม่มีฉากใดที่กล่าวถึงการขัดแย้งชิงราชสมบัติ ซึ่งน่าจะทำได้ แสดงให้เห็นลักษณะ

เกินของตัวละครอีกประการหนึ่ง คือ ความซื่อสัตย์ และผลแห่งความดีนี้ ในที่สุด
พระเจ้าแผ่นดินไทยยกเมืองให้ครองครึ่งหนึ่ง

เรื่อง "หนุ่มเจ้าปัญญา" ลักษณะที่เน้นชายหนุ่มซึ่งเป็นตัวละครเอกให้มี
ลักษณะพิเศษ คือเป็นคนที่มีความคิดดี มีสติปัญญาดี พฤติกรรมที่แสดงออกตลอดทั้งเรื่อง
คือการหาอุบายกวยวิธีการต่าง ๆ เพื่อจะให้โคหึงที่ตนเองรัก

เรื่อง "ขี้กัญชาปราบยักษ์" มีลักษณะที่เน้นให้ตัวละครเอกในเรื่องนี้เด่น
กว่าตัวละครตัวอื่น ๆ ๒ ประการคือ เป็นคนชอบสูบกัญชา แม้จะเป็นลักษณะที่เน้น
แต่เป็นลักษณะกานโมติ เมื่อรับอาสาพระเจ้าแผ่นดินไปปราบยักษ์ จึงไม่ค่อยมีใคร
เชื่อถือว่าจะสามารถปราบยักษ์ได้ ส่วนลักษณะอีกอย่างหนึ่งในตัวละครเอกตัวนี้ที่ทำ
ให้คนอื่นยอมรับ คือ เป็นคนมีสติปัญญาดี ดังนั้นพฤติกรรมที่ปรากฏตลอดเรื่องและที่เด่น
ที่สุด จึงเป็นฉากที่ใช้สติปัญญาในการเอาชนะยักษ์ขณะเดียวกันก็มีการสูบกัญชาด้วย
เมื่อเอาชนะยักษ์ได้แล้ว จึงโคครอบครองเมืองครึ่งหนึ่ง แต่เขาโคกินให้พระเจ้า
แผ่นดิน จะเห็นได้ว่าลักษณะของตัวละครเอกที่จะเป็นแบบอย่างนั้นต้องเป็นคนมีสติ
ปัญญาความเป็นคนสูบกัญชาจะถูกมองข้ามไป แต่ขณะเดียวกันก็ยังไม่ได้รับการยกย่อง
ให้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน โดยผู้เล่าได้เล่าว่า "เขาไม่มีปัญญาสนาที่จะไปครองราชสมบัติ
เป็นพระเจ้าแผ่นดิน เขาก็เวนคืนราชสมบัติ"

เป็นที่น่าสังเกตว่าการบรรยายถึงตัวละครเอกจะเน้นให้มีลักษณะเด่นเป็น
พิเศษกว่าตัวละครตัวอื่น ๆ ขณะเดียวกันการกล่าวถึงพฤติกรรมของตัวละครจะปรากฏ
ในหลายเหตุการณ์ หลายฉากหรือตลอดทั้งเรื่อง แสดงให้เห็นมากกว่าตัวละครตัวอื่น
และตัวละครตัวเอกมักจะเป็นแบบอย่างของสังคม เช่น เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ มีสติ
ปัญญา มีความสามารถ ถ้าเป็นกษัตริย์ก็มีความเที่ยงธรรม รักราษฎร เป็นต้น

นิทานไทยพวนตำบลหาคีเลี้ยวส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับกฎวรรณกรรม
พื้นบ้านของเอกเชล เออลริก พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

ในจำนวนนิทานทั้ง 61 เรื่อง ในแต่ละเรื่องมีนิทานที่สอดคล้องกับกฎอย่างน้อยที่สุด 2 กฎขึ้นไป และปรากฏนิทานที่สอดคล้องกับกฎมากที่สุดคือ จำนวน 9 กฎ

กฎที่มีนิทานสอดคล้องมากที่สุด คือมีปรากฏในนิทานทุกเรื่องจำนวน 2 กฎ ได้แก่ กฎของโครงเรื่องเดียวและกฎเอกภาพของโครงเรื่อง ส่วนกฎที่มีนิทานสอดคล้องน้อยที่สุด คือกฎแบบอย่าง ซึ่งมีนิทานสอดคล้องอยู่เพียง 2 เรื่องเท่านั้น

นอกจากกฎของโครงเรื่องเดียวและกฎเอกภาพของโครงเรื่อง ซึ่งจะปรากฏในนิทานทุกเรื่องแล้ว ยังมีนิทานไทยพวนตำบลนาครเสียวที่มีความสอดคล้องกับกฎของการซ้ำกับกฎของจำนวนสามอย่างเห็นได้ชัดเจนเป็นจำนวนมากกว่ากฎอื่น

วิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทาน

นิทานไทยพวนคำบ่ลหาคเลี้ยวที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจำนวน 61 เรื่อง สะท้อนสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยพวนหาคเลี้ยวให้เห็นได้อย่างชัดเจนได้แก่สถาบันครอบครัว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว

ครอบครัว เป็นสถาบันทางสังคมที่ถ่ายทอดภาษา กิริยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ให้กับเรา สถาบันครอบครัวของชาวไทยพวนคำบ่ลหาคเลี้ยวมีลักษณะคล้ายคลึงกับสถาบันครอบครัวของชาวไทยส่วนใหญ่ ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.1 ประเภทของครอบครัว การแบ่งประเภทของครอบครัวโดยทั่วไปแบ่งได้ 3 แบบ คือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม¹ นิทานไทยพวนคำบ่ลหาคเลี้ยวปรากฏให้เห็นลักษณะของครอบครัวทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

1.1.1 ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family)

เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยสามี ภรรยา และลูก ในนิทานมีปรากฏลักษณะดังกล่าวอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1.1.1 ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีและภรรยา
มีนิทานที่ชี้ให้เห็นจำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "คอหอย" กล่าวถึง สามีภรรยารักกันมาก พระอินทร์ต้องการ
 ดองใจทั้งสองคนว่าฝ่ายไหนจะซื่อสัตย์ต่อกันจริง จึงแปลงกายเป็นหญิงมาดองใจฝ่าย
 ชาย ฝ่ายชายยังคงซื่อสัตย์ต่อภรรยาไม่ยุ่งเกี่ยวด้วย ฝ่ายภรรยาเมื่อพระอินทร์แปลง
 เป็นชายหนุ่มรูปงาม มีทรัพย์สมบัติ คุณสมบัติพร้อมก็คิดนอกใจสามี ยอมฆ่าสามีของ
 ตนเอง พระอินทร์จึงปรากฏตัวให้รู้และจับชีวิตฝ่ายสามีที่ภรรยาฆ่าตายฟื้นคืนมา

นิทานเรื่อง "ผิวสีเหลือง" กล่าวถึง สามีภรรยาคู่หนึ่ง สามีชอบดื่มเหล้า
 ภรรยารำคาญไม่ทราบจะทำอย่างไร จึงไปหาสุนัขตัวหนึ่งเอาเสื้อพันไว้ เมื่อสามีและ
 เพื่อนกินเหล้าด้วยกันเสียงดังเข้าบ้านมา ภรรยาบอกว่าอย่าเสียงดัง ตนเองฆ่าคนไว้
 คนหนึ่งให้ช่วยฝังด้วย ฝ่ายเพื่อนสามีก็เอาไปพุดที่อื่น เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงมาขุด
 ปรากฏว่าเป็นสุนัข ตำรวจจึงว่าคนสีเหลืองก็อย่างนี้แหละเห็นหมาก็กว่าคน ทำให้สามี
 เลิกดื่มเหล้าแต่นั้นมา

นิทานเรื่อง "จับโกหกภรรยา" กล่าวถึงสามีภรรยาอยู่ด้วยกันมาตั้งแต่ยากจน
 จนกระทั่งฐานะดีขึ้น สามีเป็นคนขยันออกป่าตัดไม้ตัดฟืนมาขายเป็นประจำ ให้ภรรยา
 อยู่บ้าน ต่อมามีภรรยาซุกกับทาสีกใหม่ ชาวบ้านบอกให้ฝ่ายสามีรู้ สามีจึงเริ่มสังเกต
 และแอบกลับมาบ้านโดยไม่ให้ภรรยารู้ตัว ขณะที่ภรรยาอยู่กับชายชู้เมื่อเห็นสามีกลับมา
 บ้าน ภรรยาบอกให้ชายชู้ไปซ่อนตัวอยู่ในโถง ฝ่ายสามีเมื่อกลับมาเห็นว่าชายชู้อยู่ใน
 โถง จึงไปตักน้ำเดือดเทลงในโถง ชายชู้ตาย พอลงคืน ภรรยาแอบเอาชายชู้ขึ้น
 ไปฝังไว้ใต้ต้นกล้วย เมื่อกล้วยมีผลออกมาเครือใหญ่มาก ภรรยาบอกให้สามีไปเอา
 ให้เพราะแบกไม่ไหว สามีจึงว่า เวลาแบกไปทำไมแบกไหว ภรรยาจึงรู้ว่าสามีรู้เรื่อง
 ที่ตนเองมีชู้

นิทานเรื่อง "ยาวิเศษ" กล่าวถึง สามีภรรยาเช่นกัน ฝ่ายสามีป่วยไม่ยอม
 รับประทานอะไร ภรรยาพยายามหาวิธีอย่างไรก็ได้ไม่ได้ผล ไปพบเพื่อนคนหนึ่งบอกวิธี
 ให้ คือ เอาของลับของตนเองให้ดู ภรรยาก็ทำตาม เวลาเอาอาหารไปให้ ก็ทำให้
 สามีเห็นของลับของตน เมื่อสามีทักก็บอกว่า ถ้าไม่ทานข้าวก็เป็นของคนอื่น ตั้งแต่นั้นมา
 สามีก็กินอาหารจนกระทั่งหายป่วย

นิทานเรื่อง "บินทางสัน" กล่าวถึง สามีภรรยาคนหนึ่ง สามีเป็นคนดี เขาทำมีคขึ้นมาเล่มหนึ่ง ประกาศว่า ใครอย่ามาแตะต้องมีคของเขา วันหนึ่งภรรยาก็เอามีคของเขาไปพันไม้บินไป ใจไม่ดีไม่ทราบจะบอกสามีตอนไหนเพราะกลัว จึงบอกตอนที่กำลังรวมรักกัน สามีก็ไม่ว่าอย่างไร เมื่อตื่นมาตอนเช้า สามีโวยวายว่า ใครทำมีคบิน ภรรยาจึงบอกว่า ก็บอกแล้วตอนนั้น สามีจึงบอกว่าคิดว่าเป็นทางสัน

นิทานเรื่อง "ไปขายแคนมา" กล่าวถึง สามีเป็นทหารเมื่อหยุดราชการก็รีบกลับมาหาภรรยาที่บ้านและ คิดสักวัน เมื่อไปเห็นสุนัขติดสักกันบ้าง จึงกล่าวเชิงตลกว่า สุนัขก็ไปขายแคนมา

นิทานเรื่อง "เจ้าปัญญา" กล่าวถึง สามีภรรยาเมื่อแต่งงานแล้ว แยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก สามีรวมรักกับภรรยาต่าง ๆ จนกระทั่งภรรยาตกบ้านลงมาบาดเจ็บมีคนมาเยี่ยมมากมาย เมื่อถามว่า ทำไมจึงเจ็บ ภรรยาจึงบอกว่า ให้ไปตามคนเจ้าปัญญา คือ สามีของตนเอง

นิทานเรื่อง "สะใภ้ใหม่ เขยใหม่" กล่าวถึง สามีภรรยาเมื่อแต่งงานแล้วก็แยกครอบครัวออกไปอยู่ต่างหากเช่นกัน เมื่อมีปัญหาเรื่องเพศ ฝ่ายภรรยาก็กลับไปปรึกษากับพ่อแม่ฝ่ายตน พ่อแม่ก็พยายามแก้ไขปัญหาลงและแนะนำให้ลูกสาวไปปฏิบัติสามารถแก้ปัญหาลงได้

จากนิทานดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ากล่าวถึงครอบครัวที่มีลักษณะเฉพาะสามีภรรยาเท่านั้น ไม่ได้กล่าวถึงลูกเลย

1.1.1.2 ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและลูก มีปรากฏในนิทาน 2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "เซียงเมียงเจ้าปัญญา" กล่าวถึง สามีภรรยาคนหนึ่งมีลูกชายคนหนึ่งคือ เซียงเมียง เรื่องดำเนินไปคือ เซียงเมียงโกหกพ่อแม่จนกระทั่งถูกไล่ออกจากบ้าน แล้วใช้ปัญญาของตนเองเรื่อยไปจนกระทั่งเป็นกษัตริย์ในที่สุด

นิทานเรื่อง "ใครโง่กว่าใคร" กล่าวถึง ชายคนหนึ่งมีภรรยาและลูกสาวโง่มาก ทำให้ต้องการหนีคนโง่ไปอยู่ที่อื่น แต่ปรากฏว่าไปที่ใดก็พบแต่คนโง่ จึงย้อนกลับมาหาภรรยา และลูกของตนตามเดิม

ลักษณะของครอบครัวเดี่ยวที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นมักจะเกิดขึ้นในกรณีที่แต่งงานแล้ว จำเป็นต้องแยกหรือออกไปสร้างบ้านอยู่ใหม่ จึงมีเฉพาะสามีภรรยา หรือแต่งงานนานพอที่จะมีลูก ก็จะเพิ่มลูกเป็นสมาชิกในครอบครัวขึ้นมาอีก ลักษณะครอบครัวแบบนี้ชาวไทยพวนตำบลหาดเสี้ยวในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะมีมากขึ้น แม้จะห่างเหินจากญาติพี่น้องบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับว่าเหวและขาดความอบอุ่น เนื่องจากยังมีการติดต่อไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ

1.1.2 ครอบครัวขยาย (Extended family) คือครอบครัวที่ประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวและญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ ครอบครัวขยายนี้จะอยู่รวมกันภายใต้หลังคาเดียวกันก็ได้ หรือแยกบ้านอยู่คนละหลังภายในบริเวณเดียวกันก็ได้ ครอบครัวแบบนี้มักจะพบมากในสังคมเกษตรกรรม ครอบครัวไทยและไทยพวนหาดเสี้ยวจึงมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ เมื่อแต่งงานแล้ว พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันก่อนว่าจะให้สามีภรรยาอยู่บ้านของฝ่ายหญิงหรืออยู่บ้านของฝ่ายชาย ทั้งนี้เพื่อท่านจะได้พึ่งพาอาศัยและเลี้ยงดูท่านในเวลาแก่เฒ่าถ้าพ่อแม่ฝ่ายหญิงจะให้อยู่กับบ้านเรือนของท่านก็อยู่ได้เลยโดยไม่ต้องทำพิธีอะไรอีก แต่ถ้าฝ่ายชายประสงค์จะให้ลูกชายและลูกสะใภ้กลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ฝ่ายชายก็ต้องทำพิธีขอลูกสะใภ้ การที่พ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายตกลงให้บ่าวสาวอยู่ในบ้านเรือนของท่านนี้เรียกว่า "กินมุล" เพราะว่าเมื่อท่านทั้งสองหมดบุญแล้วบ้านเรือนพร้อมทั้งที่ดินก็ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของลูกต่อไป¹

นิทานไทยพวนตำบลหาดเสี้ยวมีปรากฏทั้งฝ่ายชายเมื่อแต่งงานแล้วไปอยู่บ้านฝ่ายหญิงและฝ่ายหญิงไปอยู่บ้านฝ่ายชาย นิทานที่ปรากฏฝ่ายชายไปอยู่บ้านฝ่ายหญิงมีจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "รู้นอยพลอยเสียเปรียบ" เมื่อพ่อแม่ได้ให้ลูกสาวแต่งงานกับชายหนุ่มทางแดนแควไคมาอยู่รวมกันในบ้านเดียวกัน เมื่ออยู่นานไปก็ได้ออกไปกันทั้งพี่เมียน้องเมีย สาวใช้ในบ้านเป็นภรรยาหมอก แม่วิทยากรจะเล่าให้เป็นเรื่องตลกแต่ก็สะท้อนให้เห็นปัญหาว่า การเข้าไปอยู่ในบ้านรวมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวอาจจะทำให้เกิดปัญหาในครอบครัวได้

นิทานเรื่อง "ใครฉลาดกว่าใคร" "ลูกเขยกับพ่อตาแค้นกัน" ก็แสดงให้เห็นถึงครอบครัวสองครอบครัวรวมกันอยู่ในบ้านเดียวกัน เมื่ออยู่ด้วยกันก็ช่วยกันทำมาหากิน ในเรื่อง "ใครฉลาดกว่าใคร" พ่อตากับลูกเขยออกไปช่วยกันตัดถนนลาดและไปซื้อข้าว ในเรื่อง "ลูกเขยกับพ่อตาแค้นกัน" นั้น ลูกเขยกับพ่อตาช่วยกันตัดไม้ในป่า อย่างไรก็ตามก็มีการกระทบกระทั่งกันระหว่างพ่อตากับลูกเขยบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดความแตกร้างในครอบครัว วิทยากรได้นำจุดนี้มาเล่าเป็นเรื่องตลก จึงเห็นได้ว่าการกระทบกระทั่งกันในครอบครัวนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่มักเกิดขึ้นได้เสมอ

นิทานไทยพวนภาคเดียวที่ปรากฏว่าฝ่ายหญิงเมื่อแต่งงานแล้วไปอยู่บ้านฝ่ายชาย มี 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" ฝ่ายชายเป็นลูกกำพร้า แต่ต้องเลี้ยงดูยายเป็นการตอบแทนบุญคุณที่โยมสีเลี้ยงดูตนเองมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้นเมื่อแต่งงานแล้วจึงนำภรรยามาอยู่ด้วยช่วยกันทำมาหากิน

นิทานเรื่อง "ปลาตัวผู้" เป็นครอบครัวที่มีสามี ภรรยาและพ่อสามี เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าการที่ฝ่ายหญิงไปอยู่กับฝ่ายชายก็เกิดปัญหาเช่นเดียวกันกับฝ่ายชายไปอยู่บ้านฝ่ายหญิงเช่นกัน เรื่องนี้ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อพ่อสามีได้ลูกสะใภ้เป็นภรรยา ลูกชายรู้เขาก็กโรธมาก แต่ไม่ดื้อสาเพราะเป็นพ่อของตนเอง เรื่องนี้วิทยากรเล่าให้เห็นเป็นเรื่องตลก เมื่อพ่อรู้ตัวก็รีบเดินลงบ้านไปเพราะความละอายใจ

นิทานเรื่อง "ลัษคายสอนเมีย" ก็เป็นการกระทบกระทั่งในครอบครัว เช่นเดียวกับที่ฝ่ายชายไปอยู่กับฝ่ายหญิง แทนที่จะเป็นระหว่างพ่อตากับลูกเขยก็เป็น เรื่องระหว่างแม่ผัวกับลูกสะใภ้ แต่เรื่องก็ลึกลงไปในทางดี เมื่อลูกชายหลอกให้ ภรรยาของตนทำศึกกับแม่ของตน ในที่สุดก็อยู่กันอย่างมีความสุข เมื่อแม่ผัวกับลูกสะใภ้ เข้ากันได้ดี

1.1.3 ครอบครัวรวม (Polygamous family)

ประกอบด้วยสามีหนึ่ง ภรรยาหลายคน ครอบครัวแบบนี้จึงเป็นครอบครัวเดี่ยว 2 ครอบครัว

นิทานไทยพวนหากเสี้ยวมีลักษณะของครอบครัวดังกล่าวปรากฏ จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "เขาน้อย" กล่าวถึงพระเจ้าแผ่นดินมีมเหสี 2 คน ลักษณะ เช่นนี้ดูเหมือนเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน วรรณคดีแบบฉบับของไทยส่วนใหญ่พระเจ้าแผ่นดินมักมีมเหสีหลายคน ในเรื่องนี้ให้แข่งขันสร้างเจดีย์ ปรากฏว่าของมเหสีเอกถูกฟ้าผ่า ส่วนของมเหสีรองยังปกติ ในเนื้อเรื่องว่า "...พระเจ้าแผ่นดินเป็นสามีภรรยาจะมองเห็นว่าเมียน้อยนี้เป็นผู้มีวาสนากว่าเมียหลวง..."

นิทานเรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" กล่าวถึงคนธรรมดาสามัญมี ภรรยาสองคน ชายผู้เป็นสามีถูกเหวี่ยงปั้งแขวน คิดว่าตัวเองต้องตายแน่ จึงให้ ภรรยาหลวงกับภรรยาน้อยเผาไฟเผา ปรากฏว่าภรรยาหลวงทำไม่ได้ ภรรยาน้อย ทำได้ เหวี่ยงปั้งเหวี่ยง สามีจึงรอดตายมา จึงเป็นสาเหตุให้สามีหลงภรรยาน้อย

นิทานไทยพวนคำบสหากเสี้ยวที่กล่าวมาสองเรื่องข้างต้น สะท้อนให้เห็น สภาพที่มักจะเป็นจริงในสังคมที่ผู้ชายเห็นเมียน้อยดีกว่า ขณะเดียวกันก็สอนให้ภรรยา หลวงได้สบายใจขึ้นโดยเล่านิทานเรื่อง "คอกหอย" ที่กล่าวถึงผู้หญิงที่เป็นภรรยาไม่

ข้อตรงต่อสามี สามีตาย พระอินทร์มาชุบชีวิตสามีให้ฟื้นขึ้นมาใหม่ แล้วกล่าวในตอนท้ายเรื่องราว "อย่าอย่างนั้นเลย เพื่อให้เป็นการใช้กัน คอไปนี้ถ้าผู้ชายจะมีเมียน้อยอย่าไปบนเรื่องอะไรมากนัก เพราะตัวเองได้ทำกับมันมามากแล้ว" การนำนิทานเรื่อง "คอหอย" มาเล่าเหมือนกับเป็นการปลอบใจภรรยาหลวงไม่ให้คิดมาก และจากนิทานก็กล่าวทำให้มองเห็นว่าชาวไทยพวนภาคใต้มีความเข้าใจในชีวิตครอบครัว สามีหนึ่งภรรยาสองคนเป็นอย่างดี

1.2 การเลือกคู่ครอง

1.2.1 ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง ในนิทานไทยพวนภาคใต้

จะปรากฏค่านิยมในเรื่องการเลือกคู่ครองของชาวไทยพวนภาคใต้คือ ความเป็นบุรุษ ผู้มีสติปัญญา มีปรากฏให้เห็นชัดในนิทาน 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "รู้นอยพลอยเสียเปรียบ" พ่อแม่เห็นว่าลูกสาวโตพอที่จะมีคู่ได้แล้ว เห็นชายหนุ่มต่างแค้นอ่านหนังสือได้จึงคาดหมายว่าเป็นผู้มีสติปัญญาดี จึงยอมยกลูกสาวให้และความฉลาดของชายหนุ่มผู้นี้ก็สามารถโกฟ้เมีย นองเมีย คนใช้เป็นภรรยาทั้งหมด การเลือกคู่ซึ่งตามปกติแล้วมักจะต้องเป็นคนที่มีฐานะดีกว่าในหมู่บ้านก่อน แต่กลายเป็นผู้มีสติปัญญา ความเป็นคนต่างถิ่นจึงถูกมองตามไป และนิทานเรื่องนี้อาจเป็นข้อเตือนสติคนในสังคมได้อีกว่า ไม่ควรมองคนเพียงด้านเดียว

นิทานเรื่อง "หาลูกเขยคนมีปัญญา" เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ผู้ที่มาเป็นลูกเขยต้องทำการทดสอบสติปัญญาีก่อน คนที่สามารถหาปัญหาได้ถูกต้องก็จะได้เป็นลูกเขย

นิทานเรื่อง "คนโง่เลือกคู่" กล่าวถึงหนุ่มคนหนึ่งค่อนข้างโง่ต้องการเลือกคู่ครอง จนกระทั่งไปพบหญิงคนหนึ่งเกิดความพึงพอใจ แต่ภายหลังเห็นว่าผู้หญิงคนนั้นโง่ก็ไม่ยอมแต่งงานด้วย เทียวหาต่อไปก็พบแต่คนโง่ จึงกลับมาแต่งงานกับคนเดิม นิทานเรื่องนี้แม้ว่าวิทยากรจะเล่าให้เป็นเรื่องตลกคนโง่ แต่ทว่าสะท้อนให้เห็นค่านิยมในการ

เลือกคู่ของชาวไทยพวนหากเลี้ยวว่านิยมคนเฉลียวฉลาด

นอกจากนี้การนิยมในการเลือกคู่ครองอีกประการหนึ่งคือความร่ำรวย ความมียศมีตำแหน่ง ดังปรากฏในนิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" เมื่อชายหนุ่มรักลูกสาวคนสุดท้องของพระยาจึงให้ยายไปสู่ขอ ฝ่ายพระยาไม่ยอมยกลูกสาวให้เพราะเห็นว่าเป็นคนสามัญและยากจน จึงให้ยายหาเงินสินสอดมาตั้งหนึ่งพันชั่ง เมื่อยายหามาได้หลานชายจึงได้แต่งงานกับลูกสาวคนเล็กของพระยา

1.2.2 เสรีภาพในการเลือกคู่ครอง ลูกผู้หญิงชาวไทยพวนหากเลี้ยวไม่มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครองมากนัก ต้องอยู่ในโอวาทของบิดามารดา บางครั้งพ่อแม่จะเป็นผู้เลือกให้ลูกสาวเอง ดังปรากฏในนิทาน 2 เรื่อง คือ

นิทานเรื่อง "ขุนพลอยเสียเปรียบ" พ่อแม่เลือกผู้ชายที่ตนเองคิดว่าเป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เพราะอ่านหนังสือออกให้กับลูกสาวของตน

นิทานเรื่อง "หาลูกเขยคนมีปัญญา" พ่อเป็นผู้ประกาศให้ชายหนุ่มทั้งหลายมาทดสอบสติปัญญาโดยการทายปัญหา เมื่อมีชายหนุ่มคนหนึ่งทายปัญหาถูกต้อง พ่อก็บอกให้ลูกสาวเลือกชายคนนั้นเป็นสามี

อย่างไรก็ตามการเลือกคู่ครองนี้ถึงแม้ว่าพ่อแม่จะไม่ได้เป็นผู้เลือกให้ ก็ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ก่อน จึงจะไม่เกิดอุปสรรคอันใด มีปรากฏในนิทาน 1 เรื่องคือ

นิทานเรื่อง "คนโง่เลือกคู่" เมื่อชายหนุ่มชอบหญิงสาวไปพบหญิงสาวแล้วในนิทานกล่าวถึงพ่อแม่ฝ่ายหญิงกล่าวว่า "...พ่อแม่ก็เห็นก็เห็นงามด้วย พ่อคุยกันแล้วว่าเราจะขอแต่งงานกับลูกสาวท่านนี้ ท่านจะให้ไหม พ่อแม่ก็ว่าไม่มีอะไรขัดข้อง ก็ลองไปปรึกษากันลูกก่อนไป..."

นิทานที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ถ้าพ่อแม่ไม่เห็นด้วยกับคู่ครองที่ตนเลือกนั้น ก็จะเป็นอุปสรรคอย่างสำคัญทีเดียว มี 2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "คอยนางแก้ว" ลูกสาวเจ้าเมืองหลงรักกับพระรูดงก์ เจ้าเมืองห้ามปรามลูกสาวก็ไม่ฟัง นนิตึกตามคนรักไปจนกระทั่งตัวเองตายระหว่างทาง มีคนจะทำบุญให้แต่เจ้าเมืองบอกว่า "...ไม่ต้องทำบุญทำทานอะไรให้มันละ มันมักมาก กามคุณ คนนอกโลกไม่ต้องไปทำบุญทำทานอะไร..." เรื่องนี้อาจเกี่ยวข้องกับพระควย จึงทำให้พ่อของห้ามปราม เพราะถือว่าเป็นคนบาปหนักที่ไปรักกับพระภิกษุ

นิทานเรื่อง "รุ่งกีนน้ำ" หญิงสาวสองคนรักกันมากอยากจะทำแต่งงานกัน แต่พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายไม่ชอบ ฝ่ายหญิงและชายก็พยายามไปพบกับพ่อแม่ของตน แต่ไม่สำเร็จ ครั้นจะหนีกันไปด้วยกันก็เกรงว่าพ่อแม่จะทรมานอับอาย จึงพร้อมใจกันฆ่าตัวตาย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการเลือกคู่ครองทั้งหญิงและชายของชาวไทยพวนลำบากเสียยิ่งนัก ที่สำคัญที่สุดคือได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่เสียก่อน จึงจะแต่งงานกันได้อย่างมีความสุข ลักษณะเช่นนี้เป็นเช่นเดียวกันกับสังคมไทยทั่วไป โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่ยังเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี

1.2.3 การสู่ขอและการแต่งงาน ก่อนที่จะมีการสู่ขอ ฝ่ายชายจะทำความรู้จักมักคุ้นกับหญิงสาวที่ตนชอบพอก่อน การเกี้ยวสาวของชาวไทยพวนเรียกว่า "การลอมสาว" โดยการพากันไถขึ้นไปยังหัวนอนบ้านหญิงสาว ไข่มไถเล็ก ๆ แฉงเข้าไปตามรอยฟาก ปอกไม้ให้ต้นแล้วก็ "ลอม" (สนทนาเกี้ยวพาทัน)¹ มีนิทานที่กล่าวถึงการไปขึ้นไถหาสาว 1 เรื่องคือ

นิทานเรื่อง "ไอ้จุกแพน" นิทานเรื่องนี้ต้องการเล่าให้เป็นเรื่องตลก ไอ้จุกแพนแทนที่จะไถคุยกับสาวเพราะสาวนักไว พ่อไปขึ้นไถไถขึ้นเสียงครูดข้างฟากก็คิดว่า เป็นสาว ความจริงเป็นแค่รังพ่อของสาวเอามาแขวนไว้โดยไม่รู้เรื่องการนัดหมายของลูกสาวกับไอ้จุกแพนมาก่อน ไอ้จุกแพนก็เอาหูแนมกับฟาก ถูกเฒ่าคาบ

¹จุฑา สันตุสาร์, "พวน" ใน สารานุกรมไทย เล่ม 16 หน้า 3015

ใบหู เมื่อเตาปล่อยไอร้อนก็พัดตกลงมายังโคนบ้าน แทนที่จะพบสาวก็ปรากฏว่า กระตู่โคร่งหัก

ในระยะต่อมา การเกี่ยวพาราสีอาจเกิดขึ้นเมื่อมีการ "ลงช่วง" ก็ได้ การลงช่วงหมายถึงการลงแขกทำงานย่อย ๆ ของสาว ๆ ชาวไทยพวน ซึ่งงานที่ทำก็มักจะเป็นงานปั้นฝ้าย โดยตอนกลางคืนสาว ๆ จะลงไปในบ้านฝ้ายที่กลางลานบ้าน ทำหลาย ๆ คนรอบกองไฟที่สูบไว้หรือจุดตะเกียงไว้ ฝ้ายหนุ่ม ๆ จะพากันมาเที่ยวสนทนาปรายกัน หยอกเย้ากันไปจนสว่างงานจะเสร็จหรือจน "สิ้นช่วง" คือ เลิกช่วง เพราะคึกแล้ว¹ นิทานไทยพวนภาคเดียวที่ปรากฏเกี่ยวกับชายหนุ่มไปเกี่ยวสาวในการลงช่วงนี้มี 1 เรื่อง คือ เรื่อง "ไอล่องยา" แต่ก็เป็นการหลงรักเขาข้างเดียว ไม่มีสาวใดรักด้วย

ถ้าหากมีการชอบพอกันแล้ว ฝ่ายชายก็จะส่งเฒ่าแก่ไปเจรจาขอหญิง เมื่อตกลงกันแล้วฝ่ายชายก็จะส่งเฒ่าแก่ไปนัดหมายวันแต่งงานอีกครั้งหนึ่ง ประเพณีการแต่งงานของไทยพวนภาคเดียวจะมีการเรียกสินสอดเป็นค่าน้ำนมเหมือนประเพณีแต่งงานของชาวไทยทั่วไป การสู่ขอแต่งงานมีกล่าวถึงในนิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าวของโยมสี" เมื่อชายหนุ่มรักลูกสาวคนสุดท้องของพระยาจึงได้บายไปสู่ขอ ฝ่ายพระยาไม่ยอมยกลูกสาวให้เพราะเห็นว่าจน จึงให้บายหาเงินสินสอดมาหนึ่งพันชั่ง เมื่อหาเงินสินสอดมาได้ตามที่ตกลงกันแล้ว ชายหนุ่มจึงไปแต่งงานกับลูกสาวของพระยา การศึกษาสถาบันครอบครัวในนิทานไทยพวนตำบลหาดเดียวที่ปรากฏมีลักษณะครอบครัวทั้งสามประเภทคือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยายและครอบครัวรวม ลักษณะของครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนมากกว่าครอบครัวรวม คำนการเลือกคู่ครองนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่แล้ว จึงมีการสู่ขอและแต่งงานตาม

¹ปราโมทย์ หัตถนาสุวรรณ, "ลพบุรี" ใน เที่ยวทั่วไทย เล่ม 3 หน้า 192

ประเพณี กล่าวโดยสรุปแล้วสถาบันครอบครัวของชาวไทยพวนภาคเดียวไม่แตกต่างกัน
ไปจากสถาบันครอบครัวของชาวไทยโดยทั่วไปนัก

2. การประกอบอาชีพ

จังหวัดสุโขทัยมีแม่น้ำยมซึ่งเป็นต้นน้ำเกิดที่สันเขาผีปันน้ำในจังหวัดแพร่ ไหลผ่านจากเหนือลงมาทางใต้ โดยผ่านอำเภอศรีสัชชนาลัย อำเภอสวรรคโลก อำเภอบึงเมือง และอำเภอกงไกรลาศ ไปบรรจบกับแม่น้ำน่านที่จังหวัดนครสวรรค์ แม่น้ำยมนี่เป็นแหล่งน้ำสำคัญที่หล่อเลี้ยงการเกษตรกรรมส่วนใหญ่ของจังหวัดสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. 2520 จังหวัดสุโขทัยมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเท่ากับ 6,810 บาท เพิ่มจากปีก่อนร้อยละ 16.24 และคาดว่าในปีต่อไปจะมีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นเป็น 7,110 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นรายได้เฉลี่ยที่อยู่ในเกณฑ์สูงกว่าจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ มาก¹ ในฐานะที่ตำบลหาคเดียวเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย และอยู่ในเขตของอำเภอศรีสัชชนาลัยบนฝั่งแม่น้ำยม จึงเป็นตำบลหนึ่งที่มีภาวะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี ชาวไทยพวนตำบลหาคเดียวมีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เวลาวางจากการทำไร่ ทำนาหญิงพวนา ชายก็เหล็ก อาชีพที่ชาวไทยพวนตำบลหาคเดียวทำปรากฏในนิทานที่รวบรวมไว้คือ

2.1 อาชีพทำนา ชาวไทยพวนหาคเดียวมีนาเป็นของตนเองเกือบทั้งนั้น และนิยมทำนาข้าวไม่นิยมทำนาหวาน จะปลูกทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว แต่ส่วนมากเป็นข้าวเจ้า การทำนาอาศัยฝนตามธรรมชาติและใช้ควาย เป็นพาหนะในการไถ เนื่องจากอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักของชาวไทยพวนตำบลหาคเดียว จึงมี

¹ กองนโยบายและแผนพัฒนาที่ดินและแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2521 หน้า 6

นิทานที่ปรากฏอุปกรณ์ในการทำนาและไถนาเป็นฉากสำคัญในเนื้อเรื่อง จำนวน 7 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" ในเรื่องนี้ชาวนามีเมียสองคน ช่วยกันทำนาเป็นประจำ มีทุ่งนาอยู่ไกล ๆ บ้าน ศัตรูที่สำคัญของชาวนาคือ นก ซึ่งมักมากินข้าวในนาเสมอ เขาทองหวางกำจัด นิทานจึงสะท้อนให้เห็นอาชีพและสิ่งที่ทำควมเดือดร้อนให้ชาวนาอย่างชัดเจน

การทำนาบางครั้งทำนาอยู่ไกลบ้าน เมื่อพ่อบ้านออกไปไถนา ทางบ้านก็จะต้องนำอาหารไปส่ง เช่น นิทานเรื่อง "ใครโง่กว่าใคร" สะท้อนให้เห็นภาพพ่อบ้านไปไถนา มีควายไถไถนาควาย เมื่อลูกสาวทำงานบ้านเสร็จ แม่ก็เตรียมอาหารให้ลูกสาวเดินไปส่ง ส่วนในเรื่อง "สะกัใหม่เขยใหม่" สะท้อนให้เห็นว่าทำนาอยู่ไกลบ้านเช่นกัน

นิทานเรื่อง "ขี้กฐาปราบยักษ์" ปรากฏให้เห็นอุปกรณ์ในการทำนาอย่างหนึ่งคือ คราด ในเนื้อเรื่องกล่าวถึงขี้กฐาจะไปปราบยักษ์ เดินทางผ่านทุ่งนาเห็นคราดไถนาก็นำเอาติดตัวไปด้วย

นิทานเรื่อง "ใครฉลาดกว่าใคร" พ่อเฒ่าชวนลูกเขยไปพันคันตาลออกจากนา แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีเวลาว่างจากการทำนาก็พยายามปรับปรุงรักษาที่นาเสมอ เมื่อเห็นคันตาลเกะกะที่นา ก็ไปพันทิ้ง และยังสะท้อนให้เห็นว่าลูกเขยเป็นกำลังสำคัญในบ้านที่ต้องช่วยกันทำมาหากิน

นิทานเรื่อง "รู้นอยพลอยเสียเปรียบ" กล่าวถึงครอบครัวชาวนาคนหนึ่งที่มีฐานะดี มีคนใช้ มีบริวารมาก เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพการทำนาไม่ได้ทำให้คนยากจนเสมอไป

นิทานเรื่อง "ไอ้ขาวสามสิบ" สองคนผิวเมียมช่วยกันทำนาหลายแห่งทำให้ไคขาวมากขึ้น เมื่อไคขาวมาแล้วก็นำเอาไปเก็บในยุ้งข้าว ขาวนาในตำบลหาคเสียจะทำเช่นนี้เหมือนกัน เมื่อไคขาวมาแล้วคางก็เก็บเขาทุ่งข้าว เมื่อไคถูกขังยามก็ทำขวัญข้าวที่ยุ้งข้าว เรียกว่า สู้ขวัญข้าวมาเจียหรือมาเจียข้าว ต่อจากนั้นก็ทำขวัญควายพร้อมทั้งแอกและไถอีกครั้งหนึ่งเรียกว่า "สู้ขวัญควาย" เมื่อคางคนคางทำกันเรียบร้อยแล้วก็ไปทำบุญตักบาตรเลี้ยงพระที่วัด เรียกว่าทำบุญตักบาตรข้าวใหม่ ก็เป็นอันเสร็จการทำนาในปีหนึ่ง ๆ¹

2.2 อาชีพทำไร่ การทำไร่ทำกันในทุกฤดูฝนเช่นเกี่ยวกับการทำนาพืชที่ปลูกในไร่มักจะเป็นพืชที่ปลูกง่าย ๆ เช่น ข้าวโพด พัก น้ำเต้า พริก มะเขือ ถั่ว งา ฝ้าย เป็นต้น มีปรากฏนิทาน 5 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" ลูกสาวคนสุดท้ายของพระยา เมื่อแต่งงานแล้วไปอยู่กับสามีก็ต่างป่าทำไร่มา มะเขือ

นิทานเรื่อง "จับโกธกถรรพยา" สะท้อนให้เห็นว่าการทำไร่นั้นทางไกลจากบ้าน เมื่อพืชผลในไร่งามก็ต้องไปนอนเฝ้าทางคืนด้วย

นิทานเรื่อง "ไอ้จุกแหมบ" สะท้อนให้เห็นว่าการปลูกพืชไร่ภายในบริเวณบ้านก็มีเช่นกัน ตอนที่ไอ้จุกแหมบเป็นขึ้นบ้านสาว เมื่อตกลงมาเสียงดัง พ่อสาวสงสัยถามลูกสาวว่าเสียงอะไรหล่น ลูกสาวตอบว่าคงจะเป็นผักแพงหล่นลงมา

นิทานเรื่อง "เขียงเมียงเจ้าบุญญา" และนิทานเรื่อง "มีรุก็มีหนู" กล่าวถึงพืชไร่นำมาใช้ในครัวเรือน คือ น้ำเต้าซึ่งเป็นพืชไร่อย่างหนึ่ง เมื่อตากแห้งแล้วนำมาใช้เป็นภาชนะสำหรับใส่น้ำดื่ม

¹ พันเอกวิเชียร วงศ์วิเศษ, ไทยพวน หน้า 96

2.3 อาชีพทำสวน การทำสวน ชาวไทยพวนภาคใต้อย่างมากจะทำสวนผลไม้หรือไม่ยืนต้น การทำไม้ได้ไปดูแลประจำหรือทำทุกวัน และทำโดยไม่มีกำหนดฤดูกาล จะทำเมื่อมีเวลาว่างเท่านั้น ดังนั้นมักจะเป็นไม้ที่ทนต่อสภาวะอากาศ เช่น คนมะม่วง ขนุน น้อยหน่า ฝรั่ง มะพร้าว กลวยคาง ฯ เป็นต้น มีปรากฏในนิทาน 2 เรื่องคือ

นิทานเรื่อง "ยายแก้มอยยาว" และเรื่อง "มีรักมีหนู" กล่าวถึงสวนกล้วยซึ่งอยู่ใกล้บ้าน ในเนื้อเรื่องเมื่อต้องการจะทำอะไรไม่ว่าใครเห็นก็จะไปแอบทำในสวนกล้วย

การประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมที่กล่าวมาข้างต้น อาชีพการทำสวนปรากฏในนิทานน้อยที่สุด อาชีพการทำไร่มีมากกว่า และอาชีพการทำนาปรากฏในนิทานมากที่สุด เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยพวนภาคใต้นั้นประกอบอาชีพผูกพันอยู่กับการทำนามากกว่าอาชีพอื่น ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้จากการสำรวจจำนวนเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรในจังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2526 จำแนกตามลักษณะการใช้เป็นรายอำเภอพบว่าอำเภอศรีสัชนาลัยซึ่งตำบลหาดเลี้ยวเป็นส่วนหนึ่งและเป็นที่ตั้งของอำเภอนั้น มีเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรทั้งหมด 215,208 ไร่ เป็นที่นาข้าว 121,225 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.33 ของเนื้อที่ถือครองทั้งหมด เป็นที่ไร่ 76,747 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.66 ของเนื้อที่ถือครองทั้งหมด เป็นเนื้อที่สวนผลไม้ 10,005 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.65 ของเนื้อที่ถือครองทั้งหมดและเป็นที่สวนผักและไม้ดอก 18 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ถือครองทั้งหมด¹ อาจกล่าวได้ว่าอาชีพการทำนา ทำไร่ เป็นอาชีพหลักของชาวไทยพวนภาคใต้อย่างยิ่งแต่สมัยโบราณมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

¹ กองนโยบายที่ดินและแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ภาวะการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2526 หน้า 11

2.4 อาชีพทอผ้า ชาวไทยพวนหาคเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ทำการปั่นฝ้าย ทอผ้าสืบทอดกันมาเป็นเวลา 100 กว่าปี เพราะต้องทอผ้าใช้เอง วิชาความรู้ในการทอผ้านี้บรรพบุรุษได้นำมาจากเมืองพวน แขวงเมืองเขียงขวาง ในประเทศลาว¹ นิทานที่รวบรวมปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับการทอผ้า 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ไอ้กลองยา" วิทยากรกล่าวถึงอาชีพของชาวไทยพวนหาคเลี้ยวว่า "...ชาวไทยพวนจะมีอาชีพอย่างหนึ่งคือเป็นอาชีพตามปกติ ชาวบ้านชาวเมืองจะทำกันอยู่ธรรมดาจนถึงกลางคํากลางกันก็คือ การทอผ้า ปั่นฝ้าย กวักฝ้าย..." ในนิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นภาพของการลงช่วงซึ่งมีหญิงสาวในหมู่บ้านมารวมกลุ่มกันทำฝ้าย วิธีทำคือ จุกไฟไว้ตรงกลางแล้วนั่งล้อมวงทำกัน มีอีกทำไปปากก็คุยกันไปอย่างสนุกสนาน การทำเช่นนี้เปิดโอกาสให้ชายหนุ่มมาพูดคุยกับสาวที่ตนพอใจอีกด้วย ในเนื้อเรื่องชายหนุ่มที่หาโอกาสมาพบผู้หญิงที่ตนเองหลงรัก ในการลงช่วงซึ่งสะท้อนให้เห็นอาชีพการทอผ้าของหญิงสาวชาวไทยพวนหาคเลี้ยวได้เป็นอย่างดี

นิทานเรื่อง "ชนแกน" กล่าวถึงหญิงสาวที่แต่งงานแล้วกำลังหีบฝ้าย อันเป็นกรรมวิธีอย่างหนึ่งของการทอผ้า การหีบฝ้ายในนิทานปรากฏว่ากระทำอยู่ใต้ถุนเรือน เมื่อมีเพื่อนไปหาที่ใช้ใต้ถุนเรือนเป็นที่รับแขกไปคุย ดังนั้นบ้านเรือนของชาวไทยพวนหาคเลี้ยวจึงเป็นเรือนสูง ใต้ถุนเรือนนอกจากจะใช้เป็นคอกวัวคอกควาย เล้าเป็ด เล้าไก่แล้ว ยังใช้เป็นที่พักเครื่องมือสำหรับทอผ้าด้วย

นิทานเรื่อง "ไอ้จุมกแพบ" สะท้อนให้เห็นว่าหญิงสาวชาวไทยพวนหาคเลี้ยว นั้นส่วนใหญ่จะทอผ้าเป็น นิทานเรื่องนี้กล่าวถึงไอ้จุมกแพบไปเก็บพุทราถิ่นกลางนา โค้พบสาวไปนั่งถายดูจุมกอยู่ ไอ้จุมกแพบบอกว่าจะไปเล้าให้ชาวบ้านฟัง สาวอายมาก

¹ พันเอกวิเชียร วงศ์วิเศษ, ไทยพวน หน้า 88

เลยต่อรองกับไอจุมกแพบไม่ให้ไปบอกชาวบ้านว่าจะทำเสื้อให้ผืนหนึ่ง ไอจุมกแพบปฏิเสธ ก็บอกว่าจะทำกางเกงให้ผืนหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหญิงสาวคนนั้นมีความสามารถในการทอผ้าแล้วนำไปตัดเสื้อหรือกางเกงเอง ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะเป็นเรื่องธรรมดาของสาวชาวไทยพวนภาคเดียวอยู่แล้ว

การทอผ้าของชาวไทยพวนภาคเดียวแต่เดิมทอขึ้นเพื่อใช้เอง แต่เนื่องจากผ้าทอภาคเดียวมีลวดลายสวยงามมากจึงเป็นที่นิยมของคนต่างถิ่น การทอผ้าในปัจจุบันจึงกลายมาเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนชนิดหนึ่งที่เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวเป็นอย่างดี

2.5 อาชีพค้าขาย คำบลหาคเดียวเป็นตำบลซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำยม อันเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญของชาวไทยพวนภาคเดียว นอกจากจะใช้ในการเพาะปลูก ยังใช้เป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อค้าขาย นิทานไทยพวนภาคเดียวจึงปรากฏว่ามีการค้าขายทางเรือทั้งสิ้นมีจำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมลี" มีการค้าขายโดยใช้เรือสำเภา ซึ่งเป็นของพระยาถึง 600 ลำ กล่าวถึงเรือของพ่อค้าทั่วไป 1 ลำ การกล่าวถึงพ่อค้าเรือสำเภาปรากฏอีกในนิทานเรื่อง "ปลาหมอคายเพราะปาก"

นิทานที่กล่าวถึงการค้าโดยทางเรือธรรมดา ปรากฏในเรื่อง "ตายแล้วฟื้น" เป็นของสองคนผิวเมีย แสดงว่าเป็นการค้าเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะใช้เรือลำเล็กและคนจำนวนน้อย เฉพาะคนในครอบครัวไม่ไกลจากคนอื่น ส่วนในนิทานเรื่อง "หนุ่มเจ้าปัญญา" และเรื่อง "ลีสหายหางานทำ" เป็นเรื่องของชายหนุ่มปลอมเป็นพ่อค้าขายของทางเรือเช่นกัน

การค้าขายที่ปรากฏในนิทานที่กล่าวข้างต้น กล่าวถึงการค้าขายทางเรือเท่านั้น ไม่มีการค้าขายทางคานอื่นเลย สะท้อนให้เห็นว่าการค้าขายในสมัยก่อนของชาวไทยพวนภาคเดียวมีการค้าขายทางเรือมากกว่าการค้าขายทางอื่น และอาจจะมีการ

ติดต่อกับคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะชาวไทยพวนหาคะเสียวนิยมตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่บนริมฝั่งน้ำซึ่งเป็นลักษณะเช่นเดียวกับชาวไทยอื่นทั่วไป โดยยึดเอาแม่น้ำยมเป็นหลักสำคัญในการติดต่อค้าขาย แต่มาถึงยุคปัจจุบันมีถนนสายสำคัญผ่านตำบลหาคะเสียว คือ ทางหลวงหมายเลข 101 ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างจังหวัดสุโขทัยกับจังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดแพร่ ซึ่งมีความสะดวกมากกว่า เป็นเหตุให้ชาวไทยพวนหาคะเสียวหันมาใช้ในการติดต่อค้าขายโดยรถยนต์กันมาก ทำให้การค้าโดยทางเรือลดความสำคัญลงไปอย่างมากจนแทบจะไม่เหลืออยู่เลย

2.6 อาชีพอื่น ๆ ชาวไทยพวนหาคะเสียวเป็นกลุ่มชนที่มีความขยันขันแข็งในการทำงาน นอกจากงานอาชีพหลักที่ต้องทำเป็นประจำแล้ว เวลารว่างที่เหลือก็จะทำมาหากินอย่างอื่นเป็นการหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัวตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล อาชีพที่มีปรากฏในนิทานไทยพวนหาคะเสียวนอกเหนือจากอาชีพสำคัญที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่

2.6.1 การตัดไม้ในป่า มีปรากฏในนิทาน 4 เรื่อง ดังนี้
 นิทานเรื่อง "เขียงเมียงเจ้าบุญญา" พ่อกับลูกชายพากันไปตัดไม้ในป่า มีการเตรียมห่อข้าวและนำไปกินระหว่างทางด้วย แสดงให้เห็นว่าป่าคงจะอยู่ไกลจากหมู่บ้าน และลูกชายเป็นกำลังสำคัญของครอบครัวอีกแรงหนึ่ง
 นิทานเรื่อง "ลูกเขยกับพ่อตาแก่แก่น" เรื่องนี้พ่อตากับลูกเขยช่วยกันตัดไม้ในป่า แสดงให้เห็นว่าถ้าไม่มีลูกชายผู้ที่จะช่วยในการเข้าป่าตัดไม้อีกแรงหนึ่งก็คือลูกเขย

นิทานเรื่อง "จับโกหกภรรยา" โดยปกติจะทำไร่ แต่เนื่องจากฝ่ายสามีเป็นคนขยัน เมื่อมีเวลารว่างจากไร่ก็จะเข้าป่าตัดไม้มาขายทำให้ฐานะดีขึ้น

นิทานเรื่อง "โซ่หนี้แทนกัน" มีอาชีพทั้งค้าขายและเข้าป่าตัดไม้เช่นกันกับเรื่อง "จับโกหกภรรยา" โดยเอาเวลารว่างจากการค้าขายเข้าป่าตัดไม้เพื่อหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว

อาจกล่าวได้ว่าการตัดไม้ในป่าเป็นการหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว และผู้ที่ทำหน้าที่นี้มักเป็นผู้ชายอันใดแก่ หัวหนาครอบครัว ลูกชาย ลูกเขย ในนิทานไม่ปรากฏว่ามีผู้หญิงเข้าป่าเลย แต่จะมีหน้าที่เป็นแม่บ้านคอยเตรียมหาอาหารไว้ให้กับฝ่ายชายที่ออกไปหากินนอกบ้าน อักษรเช่นนี้เป็นคำนิยมของสังคมไทยพวนภาคเดียวที่เหมือนกับสังคมไทยทั่วไป

2.6.2 การออกปลาล่าสัตว์ ปรากฏในนิทานไทยพวนคำบล
หาคเดียว 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "เหล้า" กับเรื่อง "ผีโป่ง" กล่าวถึงนายพรานออกไปนั่งห้างยิงสัตว์ สัตว์ที่ไ้มักจะเป็นเนื้อเก้ง เนื้อวาง และในเรื่อง "ไอ้จุกแสบ" เข้าป่าไ้แค่ 3 เรื่องสะท้อนให้เห็นว่าการเข้าป่าล่าสัตว์ของชาวไทยพวนคำบลหาคเดียวอาจจะล่าทั้งสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ตามแต่จะหาไ้

จากนิทานเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมาสะท้อนให้เห็นว่าอาชีพการตัดไม้และการออกปลาล่าสัตว์ยังเป็นงานที่ชาวไทยพวนหาคเดียวทำกันอยู่ไม่น้อย ย่อมแสดงให้เห็นว่าในสมัยก่อนหน้านั้นบริเวณที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทยพวนหาคเดียวอยู่ใกล้กับป่าไม้และสภาพของป่าค่อนข้างเป็นป่าอุดมสมบูรณ์อยู่มาก มิฉะนั้นสัตว์ประเภทวางหรือเก้งคงไม่ปรากฏให้เห็นไ้ง่ายนัก

เป็นที่น่าสังเกตว่าในนิทานเรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" ไ้กล่าวถึงการเลี้ยงแพะเลี้ยงแกะซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่ชาวไทยพวนหาคเดียวไม่นิยมเลี้ยงกัน เข้าใจว่าอาจจะเป็นนิทานที่ไ้รับอิทธิพลมาจากถิ่นอื่น ซึ่งผู้เล่าเองก็ไม่ทราบแหล่งที่มาอันแท้จริง เพียงแต่ไ้รับการบอกเล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน

จากการศึกษาค้นการประกอบอาชีพที่ปรากฏในนิทานซึ่งรวบรวมไ้อาจสรุปไ้ว่าชาวไทยพวนหาคเดียวเป็นกลุ่มชนที่มีความขยันขันแข็งในการทำมาหากิน และเนื่องจากคำบลที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ควยอีกประการหนึ่ง ทำให้

มีความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีเมื่อเปรียบเทียบกับชนกลุ่มอื่นในบริเวณใกล้เคียงทั้งโลกลาวมาแล้ว

3. ความเชื่อ

ความเชื่อ คือ การยอมรับนับถือหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งดีมีตัวตนหรือไม่ก็ตามว่าเป็นจริง หรือมีอยู่จริง การยอมรับนับถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้¹ ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานไทยพวนตำบลหาคเสี้ยว ไก่แก้ว ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีและคาถาอาคม ดังนี้

3.1 ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ชาวไทยพวนหาคเสี้ยวนับถือศาสนาพุทธ มาตั้งแต่สมัยยังอยู่เมืองพวนในประเทศลาวและนับถือเคร่งครัดมาก ทั้งนี้เขาใจว่าคงเนื่องมาจากรับการอบรมสั่งสอนสืบต่อกันมาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ คือสอนให้กราบไหว้และเคารพพระภิกษุ ตลอดจนปฏิบัติวัตรในทางพุทธศาสนาทั้งที่อยู่ในวัดและนอกวัด เวลามีการทำบุญทั่วทั้งพวก็พากันไปถวาย มีการนำเพ็ญกุศล เช่น ทำบุญให้ทานและรักษาศีล ฟังเทศน์เจริญภาวนาเป็นประจำ ในรอบปีหนึ่ง ๆ จะประมาณย่อ ๆ ได้ดังนี้

(1) การทำบุญประจำวัน จะตักบาตรและนำภัตตาหารไปถวายพระสงฆ์

(2) การทำบุญตักบาตรทุกวันพระ ซึ่งมีประเพณีนิยมว่า ผู้ที่สู่อายุหรืออายุตั้งแต่ 50 - 60 ปีขึ้นไปจะต้องไปรักษาศุโบสถศีลทุกคน

¹ประสาธ อิศรปริชาและคนอื่น ๆ ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน หน้า 5

(3) การทำบุญตามเทศกาลต่าง ๆ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น เทศกาลเข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา เป็นต้น

(4) การทำบุญบวชลูกหลาน นิยมบวชเดือน 4 และบวชพร้อมกันเป็นจำนวนมาก ๆ ประมาณ 20 - 30 คน ผู้ชายในท้องถิ่นนี้แทบจะหาผู้ที่ไม่ได้บวชไม่ได้เลย ทั้งนี้เพราะเชื่อมั่นในอานิสงส์ของการบรรพชาอุปสมบทในพุทธศาสนา¹

จากการที่ชาวไทยพวนภาคใต้ยืนยันในพุทธศาสนากังกล่าว นิทานไทยพวนตำบลหาคี๋ยจึงปรากฏเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา แยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

3.1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญ เชื่อว่าการทำบุญที่ดีว่าไ้บุญมาก คือ ทำบุญโดยการให้ทานกับผู้ถือศีลบริสุทธิ์อันใดแก่พระ และสร้างวัดหรือสิ่งของถวายวัด เพื่ออุทิศส่วนบุญให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

การทำบุญโดยการให้ทานกับผู้ถือศีลบริสุทธิ์อันใดแก่ พระนั้นในนิทานปรากฏ 2 เรื่อง คือ

นิทานเรื่อง "โลกมากลาภหาย" กล่าวถึงพระออกบิณฑบาตรตั้งแต่เช้าทุกวัน แสดงว่าชาวบ้านมีการศรัทธาทำบุญกันทุกเช้าและนิทานอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง "ขนุนโตเท่าโบสถ์" กล่าวถึงชาวบ้านนำของมาถวายให้พระที่วัด และเป็นที่น่าสังเกตว่าการถวายของให้พระนั้นมักจะถวายสิ่งดี ๆ ทั้งสิ้น อย่างเช่นในเรื่องนี้ของที่นำมาถวายคือ ขนุน ไม่ใช่ขนุนธรรมดา แต่เป็นขนุนที่ใหญ่มาก

การทำบุญโดยการสร้างวัดและสร้างถาวรวัตถุมีปรากฏในนิทานเรื่องเดียว คือเรื่อง "ศาลาโกหก" ผู้เล่าได้บรรยายว่า "...สร้างวัดใหญ่ขนาดคนอยู่

¹ พันเอกวิเชียร วงศ์วิเศษ, ไทยพวน หน้า 61 - 75

สามสี่ล้านคนแล้วยังมีที่ว่างอยู่เต็ม ส่วนสร้างกลองนั้นคนไปยืนอยู่สามสี่พันยังไม่เต็ม..." การทำบุญในเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าพยายามถวายสิ่งที่ดีที่สุดเพื่ออุทิศส่วนบุญไปให้บุคคลที่ล่วงลับไปแล้ว ดังที่วิทยากรเล่าว่า "...สร้างกลองถวายวัดไว้เพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลนี้ไปให้..."

จากนิทานที่กล่าวมาข้างต้น แสดงว่า ชาวไทยพวนภาคใต้มีความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญ เช่นเดียวกับชาวพุทธโดยทั่วไป โดยเชื่อว่าสัตว์โลกทั้งหลายที่ยังไม่สิ้นกิเลสจะต้องเวียนว่ายตายเกิดอย่างไม่มีสิ้นสุด ซึ่งเป็นผลให้เกิดความเชื่อมั่นในเรื่องของชาตินี้ชาติหน้า การทำบุญจึงทำเพื่อหวังผลสำหรับตนเองหรืออุทิศส่วนบุญไปให้บุคคลซึ่งเป็นญาติพี่น้องของคนที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อความสุขสบายในชาตินี้หรือชาติหน้า

3.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์ มีปรากฏในนิทานเพียงเรื่องเดียวคือ นิทานเรื่อง "โลกมากลาหลาย" เรื่องนี้ได้บรรยายถึงเมืองสวรรค์ว่าผู้ที่ไปจะต้องเหาะขึ้นไป บนนั้นจะมีแค่นอนเงินนอนทองเต็มไปหมด สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์ว่า สวรรค์จะต้องเป็นสถานที่อยู่สูง จะมีแต่ความสุข ทั้งนี้เพราะมีสิ่งที่มีมนุษย์ทั้งหลายปรารถนา คือ มีทรัพย์สินสมบัติในโลกมนุษย์ไม่สามารถจะเห็นได้

3.1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับบุญวาสนา เรื่องของบุญวาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อที่ว่าคนที่ทำบุญมากในชาติก่อนส่งผลบุญให้มาได้รับในชาตินี้ โชคชะตาจึงบันดาลให้ได้ตำแหน่งที่บุคคลธรรมดาไม่สามารถจะเป็นได้ นิทานไทยพวนคำบลหากเสี้ยว ปรากฏเรื่องเกี่ยวกับบุญวาสนาจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" ตอนที่เจ้าชายให้พี่น้องสามคนอธิษฐานกัน โพธิ์เงินโพธิ์ทอง เพื่อพิสูจน์ว่าใครจะเป็นเจ้าของจริง ๆ ปรากฏว่าทั้งสองถอนไม้ขึ้น แต่ถอนคนสุดท้ายถอนขึ้นได้ เจ้าชายก็บอกว่า "...คนนั้นแหละเป็นคนมีบุญวาสนา..."

จึงให้น้องสาวคนสุดท้องเขาไปอยู่ในวังเป็นมเหสีอยู่กับอย่างมีความสุข

นิทานเรื่อง "เขานอย" วิทยากรเล่าว่า "...พระเจ้าแผ่นดินที่อยู่มืองนี้
มีพระองค์มีสองเมีย พระองค์อยากทราบว่าเมียน้อยกับเมียหลวงนี้ใครจะเป็นคนมีบุญวาสนา
กว่ากัน พระองค์ก็ให้เมียหลวงกับเมียน้อยสร้างเจดีย์แข่งกัน..." เมียหลวงนั้นใช้
อำนาจในการเกณฑ์คนมาทำงาน ใครไม่ทำก็ถูกทำโทษ ส่วนของเมียน้อยนั้นไม่ได้
ใช้อำนาจกับผู้คน ทำตามความสามารถของคนจึงสร้างเจดีย์ไต่กองคนน้อยกว่าของเมีย
หลวง แต่ในที่สุดปรากฏว่าเจดีย์ของเมียหลวงถูกพายุพัด พระเจ้าแผ่นดินจึงเห็นว่า
"...เมียน้อยนี้เป็นผู้บุญวาสนากว่าเมียหลวง..."

นิทานเรื่อง "ซีกุฎาปราบยักษ์" เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลที่มี
บุญวาสนามากเป็นแบบฉบับของคนดีที่สังคมต้องการ คนที่มีลักษณะไม่ควรเป็นแบบฉบับ
ของคนในสังคม แม้จะมีสิทธิได้ตำแหน่งสูงส่งก็จะถูกปฏิเสธโดยอ้างเรื่องของบุญวาสนา
ในนิทานกล่าวถึงเมื่อซีกุฎาสามารถปราบยักษ์ได้ พระเจ้าแผ่นดินก็ยกราชสมบัติให้
ครองกรุงหนึ่ง วิทยากรเล่าว่า "...แต่ซีกุฎานี้เขาไม่มีบุญวาสนาที่จะไป
ราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เขาก็เวนคืนราชสมบัติที่พระเจ้าแผ่นดินมอบให้
ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าซีกุฎาไม่ใช่ลักษณะที่จะเป็นแบบฉบับของคนดีในสังคม
เหตุผลที่ใช้เรื่องของบุญวาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องโดยไม่มีผู้ใดคัดค้าน

3.1.4 ความเชื่อในเรื่องบุญเพชฌัญญาหรือเนื้อคู่ ความเชื่อ
นี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อในทางพุทธศาสนาที่ว่า คนเราตายแล้วต้องเกิดอีก จึงเชื่อ
กันว่าถ้าเคยทำบุญร่วมกันหรือเคยเป็นคู่ครองกันมาในอดีตชาติ ก็จะได้มาร่วมชีวิตกัน
อีกในชาติปัจจุบัน นิทานที่ปรากฏความเชื่อในเรื่องนี้มีเพียงเรื่องเดียว คือ

นิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" กล่าวถึงชายหนุ่มลูกกำพร้าไปหลงรัก
ลูกสาวคนสุดท้องของพระยา ไต่ไปเล่าให้ครูบาฟัง ครูบาเตือนว่าลูกศิษย์วัดกับลูกพระยา
ไม่ควรร่วมกัน เขาจึงว่า "...มันก็แล้วแต่นะ ถ้าเป็นเนื้อคู่กันก็อาจจะได้กัน..."

ความเชื่อในเรื่องนี้จึงเหมือนกับเป็นการเลือกศุภครองโดยขึ้นอยู่กับโชคชะตาที่จะมากำหนดให้

3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นสิ่งที่มีความสามารถบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมหัศจรรย์ เป็นความเชื่อที่อยู่ในสิ่งลึกลับที่มีความน่าเชื่อถือมนต์ขลัง ในนิทานไทยพวนภาคใต้ยังมีปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลายเรื่อง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กล่าวถึงได้แก่ พระอินทร์ พญาแถนและเทวรูป

3.2.1 ความเชื่อเรื่องพระอินทร์ เรื่องของพระอินทร์ที่เข้าสู่ประเทศไทย มีทั้งคติทางพุทธศาสนาและคติพราหมณ์ พระอินทร์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ใกล้ชิดกับคนไทยอย่างหนึ่ง คอยช่วยเหลือมนุษย์อยู่เสมอ นิทานไทยพวนภาคใต้ยังมีปรากฏเรื่องราวของพระอินทร์จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "โพธิ์เงินโพธิ์ทอง" กล่าวถึงพระอินทร์ว่าพระอินทร์เนรมิตชาวทิพย์จากสวรรค์มาปากไวกับแพะตัวสีเทา เพื่อช่วยเหลือลูกคนสุดท้ายที่แม่เกลียดชังไม่ให้ตกขาศตาย

อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่อง "คอหอย" กล่าวถึงพระอินทร์ว่าได้แปลงร่างมาลงใจมนุษย์ผู้หญิงกับผู้ชายว่าซอัสัยต่อกันเพียงใจ ปรากฏว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายไม่ซอัสัยกับฆ่าผู้ชายตาย พระอินทร์จึงแปลงร่างมาอีกเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ชายมีชีวิตขึ้นมาใหม่

จากนิทานดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าพระอินทร์เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยช่วยเหลือมนุษย์ โดยเฉพาะคนที่ถูกกลั่นแกล้ง จนได้รับความเดือดร้อน แม้กระทั่งตายไปแล้วก็ยังมาช่วยเหลือให้มีชีวิตขึ้นมาอีกได้

3.2.2 ความเชื่อเรื่องพระยาแถน ชาวอีสานมีความเชื่อสืบต่อกันมาเกี่ยวกับการกำเนิดโลก 2 แนวด้วยกัน แนวทางพุทธศาสนาอย่างหนึ่งและแนวความเชื่อดั้งเดิมของสังคมอีกแนวหนึ่งคือสรรพสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้พระยาแถน

หรือแกนฟ้าหลวงหรือแกนฟ้าชั้นเป็นผู้สร้างผู้กำหนด แนวความเชื่อนี้ปรากฏเป็นเอกสารลายลักษณ์อยู่ในเรื่อง "ขุนบรม" หรือ "ขุนบอสม" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวความเชื่อในเรื่องการกำเนิดโลกและจักรวาลตามแนวนี้ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา ฉะนั้นจึงน่าจะเป็นความเชื่อกึ่งเดิมที่ปรากฏในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง¹ นิทานที่รวบรวมได้มีปรากฏความเชื่อเรื่องนี้เพียงเรื่องเดียว คือ

นิทานเรื่อง "ทำไมคนเราจึงกินข้าวสามมื้อ" ก่อนเล่าเรื่องวิทยากรได้กล่าวถึงพระยาแถนว่า พระยาแถนนี้เป็นผู้ปั้นสัตว์โลกทั้งหลาย ทั้งคน ทั้งสัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ทั้งหมด พระยาแถนเป็นผู้สร้าง เป็นผู้กำหนด ดังนั้นในเรื่องนี้พระยาแถนเห็นว่าคนกินข้าวเปลือกจึงสั่งให้ควายไปบอกให้คนกินข้าวสามวันต่อหนึ่งมื้อ แต่ควายบอกผิดเป็นกินข้าววันละสามมื้อ คนจึงกินข้าววันละสามมืตกตั้งแต่นั้นมา

อาจกล่าวได้ว่าความเชื่อเรื่องพระยาแถนเป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้ให้กำเนิดทุกสิ่งทุกอย่างนั้นยังปรากฏในกลุ่มชาวไทยพวนภาคอีสาน ซึ่งดูเหมือนจะเป็นความเชื่อเก่าแก่ของชาวอีสานและเนื่องจากชาวไทยพวนเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาจากลาวอันเป็นดินแดนที่มีความสัมพันธ์กับชาวอีสานมาก่อน จึงมีส่วนที่จะรับความเชื่อในเรื่องเหล่านี้เหมือนกันได้

3.2.3 ความเชื่อเรื่องเทวรูป นิทานไทยพวนตำบลหาคเสี้ยวกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ของเทวรูป คือ

นิทานเรื่อง "ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย" วิทยากรได้เล่าถึงเทวรูปว่า "...มีเทวรูปที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ตรงบ้านหนองคันทิ้งศักดิ์สิทธิ์จริง ๆ ใครทำอะไรก็ลงจะแสดงอิทธิฤทธิ์ แสดงปาฏิหาริย์ให้เห็น คงเป็นอย่างนั้นแหละ..." อิทธิฤทธิ์ของเทวรูปในนิทานเรื่องนี้คือ เมื่อชาวนาเห็นนกคาบเอาข้าวเข้าไปกินในปากเทวรูป ก็ตามเอามือ

¹ วัชร ปุณโณทก, "ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน" ในการสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ คือประเพณีและภาษา หน้า 3

ลวงเข้าไปหมายจะจับนรก เหวรูปกับแขนเอาไว้ พอขยับกับเข้าไปเรื่อย จวนจะ
กลืนตัว แต่พอชวานาญนี้ให้เมียนอยแกผิวใหญ่ เหวรูปก็อาปากหัวเราะจนชวานาถึง
แขนออกมาได้

3.3 ความเชื่อเรื่องผีและศาสดาอาคม ผีคืออะไร ๆ ที่ลึกลับ ซึ่ง
เรายังไม่รู้และยังคิดไม่ออก ทั้งโดยปกติก็ไม่เคยเห็นตัว หากว่าเคยเห็นผีก็ต้อง
เป็นรูปร่างต่าง ๆ แล้วแต่ผู้เห็น เพราะฉะนั้นผีจึงเป็นพวกไม่ใช่คน¹ ความเชื่อ
เรื่องผีเกิดขึ้นเพราะความกลัวเกรง มนุษย์ดั้งเดิม เมื่อประสบภัยธรรมชาติไม่สามารถ
จะต่อสู้ต้านทานได้ ก็นึกเอาว่าเป็นเพราะผี หรือเทวดา ที่มีอำนาจอยู่เหนือตนเป็นผู้
บันดาลและเป็นกรรมกาอยู่เองจะต้องหาทางป้องกันและขจัดปัดเป่าเหตุร้ายนั้นให้พ้น
ไปเสีย หนทางป้องกันซึ่งยังคิดมาจนทุกวันนี้ก็คือ ให้อาหารหรือของวิเศษแก่ศาสดาอาคม
หรือลงเลขยันต์ เพื่อไม่ให้ผีซึ่งถือเป็นตัวอุปาทาหรือเจ้าเข้ามารบกวนหรือถ้าเข้ามา
แล้ว เช่นเข้าใจผิดความฝันเข้ามาสิงอยู่ในตัวใครหรือปลุกเข้ามาเพ่นพ่านอยู่ในบ้านใน
เมืองอันอาจทำให้ได้รับความเดือดร้อนก็ต้องหาวิธีขับไล่ไล่ส่งให้ไปเสีย² ในนิทาน
ไทยพวนคำบลหากเดียวที่มีเนื้อเรื่องกล่าวถึงเรื่องผีและศาสดาอาคม จำนวน 4 เรื่อง
ดังนี้

นิทานเรื่อง "ผีโป่ง" ปรากฏตัวให้นายพรานเห็นคือ "...รูปร่างสูงใหญ่
สูงเกือบเท่ากับปลายไม้คนไม่ใหญ่หนึ่งหางอยู่นั่นแหละ..." แสดงให้เห็นว่ามีรูปร่าง
ผิดไปจากคนปกติ โดยทั่วไป นายพรานกลัวจึงยังแต่กัไม่มีอาการผิปกติ ผีโป่งยังคง
ยืนอยู่เหมือนเดิม นายพรานจึงหาวิธีไล่ของเสกศาสดาอาคมคือ เอาตะกรุด

¹พระยาอนุমানราชชน โดยเสฐียรโกเศศ (นามแฝง) ประเพณีเก่าของ
ไทย 5 ประเพณีเนื่องในการตาย หน้า 11

²ก. ศาสนาเปรียบเทียบ หน้า 52

ที่หอยคอยักป็นแล้วจึง ทำให้ขั้วโลมีโป่งนั้นไปไ้

นิทานเรื่อง "ผีมาบอง" นั้รูปร่างของผีมีร่างเหมือนกับคนธรรมดาทั่วไป แต่ที่ผิดปกติคือชอบกินซากศพควาย เมื่อเพื่อนรู้เข้าก็กลายเป็นมาวิ่งตาม ชายหนุ่มที่เป็นเพื่อนนี้วิ่งไปยังบ้านสาว พ่อสาวรู้เข้าจึงให้ของที่มีคาถาอาคมแก่ชายหนุ่ม ตอนกลับบ้าน มีไม้ไผ่เป็นรูปมีดหมอ 7 อัน ไข่ไก่ 7 ฟอง เมื่อผีมาบองวิ่งตามให้โยน มีดหมอหนึ่งเล่ม ไข่ไก่หนึ่งฟองให้มัน แล้วรีบวิ่ง เมื่อมันตามมาเกือบทันก็เอาให้มันอีก จนถึงบ้านในวันรุ่งขึ้นคนที่เป้นผีมาบองนั้นก็ตายมีเลือดคอกอยู่เต็มตัว

นิทานเรื่อง "ไอ้ทองขี้ไหล" นิทานเรื่องนี้คิดไปจากเรื่องอื่นที่คนส่วนมากกลัวผี แต่เรื่องนี้ไอ้ทองไม่กลัวผี เมื่อถูกผีหลอกก็จับผีมาเขียนมาตี ผีกลับกลัวไอ้ทอง ไอ้ทองจึงให้ผีบอกคาถาว่าถ้าใครเรียกไอ้ทองแล้วให้ทองร่วงถ่ายอุจจาระออกมาทันที พอผีให้คาถา ไอ้ทองจึงปล่อยผีไป นิทานนี้เป็นนิทานมุขตลกแทนที่คนจะกลัวผีก็กลับกลายเป็นผีกลัวคน ทั้งที่คนไม่มีคาถาอาคมอะไร ผีเสียอีกมีคาถาอาคมแต่ถูกคนขมขู่เอาจนไ้

อีกเรื่องหนึ่งคือ "ตายแล้วฟื้น" เรื่องนี้ผีไม่ปรากฏตัวให้เห็น กล่าวถึงสองตัวเมียล่องเรือไปค้าขาย เมื่อผ่านป่าช้าแล้ว เรือถูกกิ่งขึ้นโปเห็นอน้ำ ซึ่งเป็นสิ่งผิดปกติจึงเข้าใจว่าเป็นผีสาวนางไม่มาท่า เกิดความกลัว บังเอิญมีหลวงพ่อบุญสารถเรือผ่านมา จึงเรียกให้ช่วย หลวงพ่อบุญสารถนำมนต์ใส่เรือลำนั้น เรือก็ล่องมาตามน้ำไ้

จากนิทานที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏส่วนใหญ่ ทำให้คนเกิดความหวาดกลัวจนต้องหาทางป้องกันหรือขจัดไปโดยใช้คาถาอาคม มีนิทานเพียงเรื่องเดียวคือ เรื่อง "ไอ้ทองขี้ไหล" ที่ผีบอกคาถาให้ แต่ก็ยังจัดว่าเป็นผีร้ายเพราะมาหลอกไอ้ทองและคาถาที่บอกให้มันไม่ไ้ไ้ไ้ด้วยความเต็มใจ แต่ให้เพื่อแลกกับอิสรภาพจากการถูกไอ้ทองจับ ดังนั้นหากพิจารณาถึงความเชื่อเรื่องผีว่ามี 2 ประเด็นคือ ผีดีและผีร้ายแล้ว ความเชื่อเรื่องผีของชาวไทยพวนคำบสาคลั้ยว

จะมีแต่ผีร้ายทั้งสิ้น จนกระทั่งไม่มีใครอยากพูดถึง จึงมีคำกล่าวว่า "เว้าเลื่องผี เต่า"¹ หมายความว่าถ้าพูดเรื่องผีแล้วผีจะปรากฏตัว ดังนั้นนิทานที่รวบรวมได้เกี่ยวกับเรื่องผีจึงมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากคนที่เล่าเรื่องผีเกรงว่าผีจะมาหลอกหลอนเอา จึงเป็นความเชื่อที่มีมาจนถึงปัจจุบัน

4. ประเพณี

ประเพณี คือ ความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่งอยู่ในที่หนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบต่อกันมานาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติดอกนอกแบบก็เป็นผิดประเพณี²

ชาวไทยพวนภาคอีสาน อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย เป็นกลุ่มชนที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี ไม่ว่าจะเป็นประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว อันได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การบวช การแต่งงาน งานศพ เป็นต้น หรือประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวม เช่น ประเพณีลงข่วง ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีห่มผ้าไฟ ประเพณีกำฟ้า ประเพณีห่อข้าวคำกิน เป็นต้น

นิทานไทยพวนคำลหาคเลี้ยวที่รวบรวมได้กล่าวถึงเรื่องของประเพณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

4.1 ประเพณีงานศพ เมื่อมีคนตายจะต้องรับจัดการอาบน้ำศพแล้วเอาอนันตศีระไปทางทิศใต้หรือตะวันตก เอาผ้าขาวมาขึงรอบเป็นรูสี่เหลี่ยมผืนผ้าเพื่อไม่ให้แมวกระโดดข้าม เพราะเชื่อกันว่าถ้าแมวกระโดดข้ามศพจะลุกขึ้นนั่ง ส่วนการทำโลงก็รับทำแล้วเอาศพลงโลงและนิมนต์พระมาสวดมาตีกาบังสุกุลทันที ชาวไทยพวนภาคอีสานไม่นิยมเก็บศพไว้นานวัน ถ้ามีเวลาพอที่จะจัดการเผาทิ้งได้ ก็จะ

¹สัมภาษณ์นายผวน พวงชาวลวงศ์

²สุพัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย หน้า 3

รับจัดการให้เสร็จในวันนั้น ในการเผาศพญาติต้องตัดพื้นสำหรับเผาศพไปตั้งไว้ให้เรียบร้อยเรียกว่า "กองฟอน" แล้วนำศพไปตั้งบนกองฟอนเลย ถ้ายังไม่ได้เผาศพไปฝังหรือเผาในตอนกลางคืนจะมีการสวดมาติกา เมื่อสวดมาติกาจบก็บั้งสูกุด ต่อจากนั้นถวายทานอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นก็เผาหรือฝังศพ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะกลับบ้านรับพระศพ อาน้ำชำระร่างกายพร้อมกับซักเสื้อผ้าที่นุ่มหมไปเผาศพทั้งหมดในทันที¹ ในนิทานไทยพวนตำบลหาดเสี้ยวปรากฏเรื่องเกี่ยวกับงานศพเพียงเรื่องเดียว คือ

นิทานเรื่อง "เซียงเมียงเจ้าปัญญา" กล่าวถึงตอนที่เซียงเมียงมาหลอกแม่ที่บานว่าพ่อถูกงูกัดตาย ชาวบ้านกำลังช่วยกันจัดศพและจะรับเอาศพมาบ้าน ให้ทางบ้านรับเอาหมูมาย่างเตรียมเลี้ยงคนที่ช่วยนำศพมา การที่ชาวบ้านนำศพมาโดยทันทีนั้น เพราะชาวหาดเสี้ยวจะได้รับนำศพมาเผาหรือฝังให้เสร็จอย่างรวดเร็ว ดังประเพณีที่โคกลาวมาแล้วข้างบน

4.2 ประเพณีการลงช่วง เป็นการลงแขกทำงานย่อย ๆ ของสาว ๆ ไทยพวน งานที่ห้ามักจะเป็นงานปั่นฝ้าย ใครมีงานฝ้ายชนิดใดทำก็นำฝ้ายมาพร้อมด้วยเครื่องอุปกรณ์การทำฝ้ายมารวมจับกลุ่มกันทำเป็นพวก ๆ แต่ละพวกก็มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกันคือ หญิงรุ่นเล็ก หญิงรุ่นเริ่มสาว หญิงรุ่นสาว วิธีทำคือจุดไฟไว้ตรงกลางแล้วนั่งล้อมวงกันทำที่กลางลานบ้าน ฝ้ายหนุ่ม ๆ จะพากันมาเที่ยวสนทนาปราศรัยกัน หยอกเย้ากันไปจนกว่างานจะเสร็จหรือจน "ตื่นช่วง" คือ เลิกช่วงเพราะคึกมากแล้ว นิทานไทยพวนตำบลหาดเสี้ยวมีกล่าวถึงการลงช่วงอยู่เรื่องเดียว คือ

นิทานเรื่อง "ไอ้กลองยา" กล่าวถึงชายหนุ่มไปเที่ยวหาสาวตอนที่มีการลงช่วงกัน วิทยากรได้เล่าถึงการลงช่วงว่า "การลงช่วงนั้นจะมีสาวบ้านใกล้กันไปทำด้วยกัน ไปลงช่วงด้วยกัน แล้วหนุ่มก็จะไปเที่ยว เป็นธรรมเนียมของไทยพวนตั้งแต่โบราณ

¹ พันเอกวิเชียร วงศ์วิเศษ, ไทยพวน หน้า 122

จนถึงบัดนี้" แสดงให้เห็นว่าประเพณีการแต่งงานเป็นประเพณีของชาวไทยพวน หากเลืยวที่ไปปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานแล้ว

4.3 ประเพณีการแต่งงาน เมื่อชายหญิงต้องการอยู่ร่วมกันเป็นสามี ภรรยาตามประเพณีฝ่ายชายต้องไปขอสู่ฝ่ายหญิง โดยจักเข่าแก่ไปขอสู่ ต้องเป็นคน ประพฤติดี มีศีลธรรม มีครอบครัวแล้ว เมื่อเจรจาขอสู่เป็นที่ตกลงแล้ว ฝ่ายชายจะ กำหนดวันที่จะให้เข่าแก่ไปอีกครั้ง การไปครั้งที่สองนี้ก็ไปตกลงเรื่องวันแต่งงานให้ ฝ่ายหญิงทราบ ในนิทานที่รวบรวมได้มีกล่าวถึง คือ

นิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" ก่อนที่ชายจะไปขอลูกสาวคนสุดท้ายของ พระยาให้หลานชาย พระยาบอกจะเอาเงินสินสอดหนึ่งพันซัง ยายจึงกลับไปขอสู่ครั้งที่ สองพร้อมกับเงินหนึ่งพันซัง จึงได้แต่งงานกัน

ตามปกติการแต่งงานของชายหญิงของชาวไทยพวนหากเลืยวนี้มักจะ ต้อง ได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย แต่ก็มีอยู่บางที่ฝ่ายใด โดยลักพาหญิงหนีตาม กัน เมื่อพ่อแม่ของทั้งสองฝ่ายทราบจึงจำเป็นต้องยินยอมให้แต่งงานกันเป็นสามีภรรยากันต่อ ไป แต่ต้องทำตามประเพณีที่ปฏิบัติกันมา การแต่งงานของชายหญิงที่หนีตามกันตาม ประเพณีทำกัน ดังนี้

(1) ต้องสร้างปะรำขึ้นที่กลางบ้าน ๓ ที่ใดที่หนึ่ง ส่วนมากสร้างที่หน้าบ้าน ของฝ่ายชาย ขนาดของปะรำก็พอที่จะจุคนที่มาร่วมพิธีแต่งงาน

(2) เชิญผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมมาเป็นเข่าแก่ให้ทั้งสองฝ่าย พร้อมด้วย ญาติพี่น้องของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

(3) เมื่อถึงวันพิธีแต่งงาน เข่าแก่และญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้ง แยกพร้อมกันที่ปะรำพิธี

(4) เข่าแก่ฝ่ายชายกล่าวมอบเงินค่าต่าง ๆ ให้แก่เข่าแก่ฝ่ายหญิงแล้ว ประกาศว่า สามีภรรยาคุณี้ยังไม่มีที่อยู่อาศัย ใครต้องการจะได้ไปอยู่ด้วย ก็ให้จักพาน

คอกไม้รูปเทียนมาขอกับเข่าแกเด็ก บิความารคาของฝ่ายชายก็จักพานคอกไม้รูปเทียน
มาขอกับเข่าแกแล้วรับเอาสามี่กรรยาคุนั้นไปอยู่บ้านเรือนตน¹

เป็นที่น่าสังเกตว่าแม่จะมีประเพณีการแต่งงานให้สำหรับชายหญิงที่หนีตามกัน
แต่งงานกันได้ แต่ชาวไทยพวนหาคเลี้ยวก็ไม่ไ้ยินยอมชมชอบชายหญิงที่เข้าสู่พิธีนี้เท่าใด
นัก ในนิทานเรื่อง "รุ่งกินน้ำ" กล่าวถึงชายหญิงซึ่งชอบพอกัน อยากจะแต่งงานกัน
แต่พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายไม่เห็นด้วย ทั้งสองคนคิดว่าถ้าจะหนีตามกันก็หนีได้ แต่เขาไม่ทำ
เช่นนั้น เพราะเกรงว่าพ่อแม่จะต้องอายชาวบ้านจึงพร้อมใจกันฆ่าตัวตาย

4.4 ประเพณีแห่บั้งไฟ ชาวไทยพวนตำบลหาคเลี้ยวมีปฏิบัติกันในทุก ๆ
ปี นิยมทำกันในเดือนห้าเดือนหก เดือนห้าทำในเทศกาลสงกรานต์ เดือนหกทำในวัน
วิสาขบูชา ส่วนที่ทำเป็นกรณีพิเศษโดยไม่มีกำหนดเดือนก็มี เช่น เมื่อมีการฉลองถาวร
วัตถุซึ่งสร้างไว้ในวัด ก็ทำบั้งไฟจุดฉลองด้วย การทำบั้งไฟจุดนี้ถือว่าเป็นเรื่องบุญกุศล
ด้วย เพราะเวลาจะไปจุดต้องกล่าวคำถวายเป็นพุทธบูชาก่อน คือ เมื่อแต่ละวัดนำ
บั้งไฟมาพร้อมกันแล้วบรรดาญาติมิตรก็จะพากันแบกหามบั้งไฟแห่ไปรอบหมู่บ้าน
แล้วนำไปรวมไว้ที่สำคัญในวัด เช่น รอบบริเวณโบสถ์หรือรอบพระเจดีย์แล้วกล่าว
คำถวายเป็นพุทธบูชา² นิทานไทยพวนตำบลหาคเลี้ยวมีกล่าวถึงบั้งไฟ เรื่องเดียว
คือ

นิทานเรื่อง "ไปชายแดนมา" กล่าวว่าชายหนุ่มเดินทางไปหาเมียด้วยความ
คิดถึง จึงเดินอย่างรวดเร็ว มีไม้คานซึ่งทำด้วยไม้ไผ่มาด้วย แล้วเปรียบเทียบเสียง
ลมที่ผ่านไม้คานดังเหมือนเสียงของบั้งไฟ นิทานเรื่องนี้แม่ไม่ได้อธิบายถึงประเพณีแห่
บั้งไฟโดยตรง แต่การนำเอาเสียงของบั้งไฟมาเปรียบเทียบกับเสียงลมที่ผ่านไม้คาน
ก็แสดงให้เห็นว่าชาวไทยพวนตำบลหาคเลี้ยวรู้จักและคุ้นเคยเกี่ยวกับบั้งไฟเป็นอย่างดี

¹ พันเอกวิเชียร วงศ์วิเศษ, ไทยพวน หน้า 105 - 106

² ก. หน้า 136 - 138

นิทานไทยพวนคำบลหาคเสี้ยวที่รวบรวมได้ปรากฏเรื่องเกี่ยวกับประเพณี
ไม่มากเท่าที่ควรและที่ปรากฏในนิทานเองถึงบาง เค็ดน้อยไม่ให้รายละเอียดมากนัก
ทั้ง ๆ ที่ชาวไทยพวนหาคเสี้ยวมีประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติกันในรอบปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวน
มาก อาจสันนิษฐานได้ว่าเรื่องประเพณีของชาวไทยพวนหาคเสี้ยวเป็นเรื่องปกตินิยาม
ที่ทุกคนได้ปฏิบัติกันมาเป็นประจำจึงไม่จำเป็นต้องสอดแทรกในนิทานมากนัก และเมื่อ
เอ่ยถึงในนิทานก็ไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียดเพราะผู้เลาคงคิดว่าผู้ฟัง ซึ่งเป็น
ชาวไทยพวนหาคเสี้ยวด้วยกันมีความรู้เรื่องนี้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว

5. คำนิยม

ค่านิยมคือ สิ่งที่ถูกสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ
นากกระทำ นายกอง หรือเห็นว่าคุณต้อง ค่านิยมทั่ว ๆ ไปมีทั้งที่ดีและไม่ดี ซึ่งก็แล้ว
แต่ทัศนคติของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มคนตามโอกาสหรือวาระต่าง ๆ¹

ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญขั้นมูลฐานในการทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมต่าง ๆ
ของบุคคล เพราะพฤติกรรมหรือการแสดงออกต่าง ๆ ของบุคคลจะเป็นอย่างไรนั้น
ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะค่านิยมที่เขามีอยู่ ดังนั้นการที่จะสามารถเข้าใจเรื่องบุคคลและกลุ่ม
ชนในชนบทได้ค่านั้นจึงต้องทำความเข้าใจเรื่องค่านิยมทางสังคมในชนบทให้ถี่เสียก่อน²

นิทานไทยพวนคำบลหาคเสี้ยวที่รวบรวมได้ปรากฏค่านิยมของชาวไทยพวน
คำบลหาคเสี้ยว ดังนี้คือ

5.1 ค่านิยมทางการศึกษา นิทานไทยพวนคำบลหาคเสี้ยวสะท้อนให้
เห็นถึงค่านิยมทางการศึกษา แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ศึกษาจากวัดโดยพระเป็นผู้สอน
และศึกษานอกรวัดโดยผู้มีความรู้เป็นผู้สอน

¹สุพัศรา สุภาพ, สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา
ประเพณี หน้า 6 - 7

²ณรงค์ ศรีสวัสดิ์, สังคมวิทยา หน้า 39

การศึกษาจากวัด ผู้ที่เขาศึกษาเป็นผู้ชายทั้งสิ้น นิทานที่ปรากฏกานิยมในการศึกษาจากวัดมี 2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ลูกกำพร้าของโยมสี" กล่าวถึงยายซึ่งนำหลานชายมาเลี้ยง เมื่ออายุได้เจ็ดขวบเห็นว่าหลานโตแล้ว เกรงว่าจะเป็นคนโง่จึงนำไปฝากไว้กับครูบาที่วัดข้างบ้าน เมื่ออายุได้สิบเจ็ดปีก็มาเป็นพระ ระหว่างที่อยู่วัดนั้นครูบาท่านก็สอนวิชาต่าง ๆ ให้ โดยการเล่นนิทานบาง เป็นต้น

นิทานเรื่อง "ขุนโตเท่าโบสถ์" กล่าวถึงชายคนหนึ่งเอาลูกไปฝากเรียนอยู่กับสมภารวัดในเมืองหลวง นาน ๆ ปล่อยจะไปเยี่ยมลูกสักครั้ง เวลาไปเยี่ยมก็ไปพักอยู่กับลูกในวัดด้วย

การศึกษานอกวัด ผู้สอนไม่ใช่พระ แต่เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ถ้าเทียบกับปัจจุบันน่าจะเป็นการศึกษาในโรงเรียนหรือการศึกษานอกระบบ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเป็นชายเท่านั้น ผู้หญิงก็เรียนได้ นิทานที่แสดงให้เห็นการศึกษานอกวัดมี 2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "มนต์คนโง่" ผู้เป็นแม่เห็นว่าลูกของตนเองโง่ จึงนำลูกไปฝากเรียนกับอาจารย์ที่มีความเก่งกล้าทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งมีผู้เรียนเรียนอยู่ด้วยเป็นจำนวนมาก

นิทานเรื่อง "หมอนข้างใบเดียว" กล่าวถึงผู้หญิงและผู้ชายไปว่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ในเมืองหลวง เมื่อเรียนนานแล้วคิดถึงบ้าน จึงเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้าน เดินทางมาพบกันจึงพากันกลับบ้านพร้อมกัน

จากนิทานที่รวบรวมได้สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยพวนภาคใต้ส่วนนิยมส่งลูกเขาศึกษาหนังสือ ศึกษาหาความรู้ตามแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นถิ่นของตนเองหรือต่างถิ่น โดยเฉพาะเมืองหลวงอันเป็นแหล่งวิชาการทั้งหลาย และชายมีโอกาสดูเรียนมากกว่าหญิงโดยการศึกษากจากวัด แต่เมื่อมีการศึกษานอกวัดขึ้น หญิงจึงมีโอกาสดูเรียนเท่าเทียมกับชาย

5.2 คำนิยามเกี่ยวกับผู้มีความรู้ ผู้มีความรู้จะเป็นบุคคลที่สังคมยกย่อง
นิทานไทยพวนคำบลหากเสี้ยวที่ปรากฏคำนิยามเช่นนี้มีจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ไอทองที่ไหล" เป็นเรื่องคลกของคนที่อยากจะเป็นทิด ทั้ง ๆ
ที่ยังไม่ได้บวช สมัยก่อนชาวไทยพวนหากเสี้ยวจะเรียกคนที่บวชแล้วว่าทิด ส่วนคนที่
ยังไม่ได้บวชเรียก บ้า (ไอ ในภาษากลาง) ลักษณะคำนำหน้าที่เรียกนี้บ่งบอกถึง
การนิยมนยกย่องหรือไม่นิยมน คำว่า "ทิด" นำหน้านั้นแสดงว่าชาวพวนนิยมนยกย่องคน
ที่บวชเรียนแล้ว ถือว่าเป็นผู้มีความรู้ ดังนั้นนายทองในเรื่องนี้จึงอยากให้คนเรียก
"ทิด" และไม่พอใจที่คนอื่นเรียก "บ้า" จึงไปบงกชขอคำจากผี ถ้าใครเรียก "บ้า"
ก็ให้มีอาการทองร่วงทันทีทันใด การที่ให้มีอาการเช่นนี้เพราะต้องการให้เรื่องนี้เป็น
เรื่องคลก เพราะลักษณะของทองร่วงนิยมปล้นถ่ายออกมาโดยไม่รู้ตัวนั้น คนฟังก็
จินตนาการออกมาได้ว่าเขาจะทำหน้าตาอย่างไร คนฟังเพียงแต่นึกเท่านั้นก็เกิดความ
คลกขึ้นมา อาจจะมีการหัวเราะก๊าก ๆ ออกมาเพื่อคลายความเครียดได้

นิทานเรื่อง "บุญพลอยเสียเปรียบ" ในเรื่องนี้แม้ว่าชายหนุ่มจะเป็นคน
ต่างถิ่นต่างแคว้นมา พ่อแม่ของฝ่ายหญิงก็ไม่รังเกียจที่จะยกลูกสาวให้ เพราะชื่นชม
ที่ชายหนุ่มผู้นี้อ่านหนังสือได้ และเนื่องจากคนในหมู่บ้าน แม่แต่กำนันผู้ใหญ่บ้านยังอ่าน
หนังสือไม่ออก แต่ชายหนุ่มผู้นี้อ่านหนังสือได้ดังนั้นจึงยกย่องว่าเป็นผู้มีความรู้กว่าผู้อื่น

นิทานเรื่อง "หาลูกเขยคนมีปัญญา" เรื่องนี้ต้องการคนที่มีความรู้ ความ
เฉลียวฉลาดมาเป็นลูกเขยเช่นกัน จึงมีการทดสอบคนที่จะมาเป็นลูกเขย แล้วเลือก
คนที่รู้มากที่สุด

เมื่อสังคมนิยมนยกย่องคนมีความรู้หรือเฉลียวฉลาดจนกระทั่งนิยมเลือกมาเป็น
คู่ครอง ในทางตรงกันข้ามก็ไม่นิยมคนโง่มาเป็นคู่ครองเช่นกัน ดังปรากฏในนิทาน
2 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "ใครโง่กว่าใคร" ในเรื่องนี้ผู้เป็นสามีเห็นว่าภรรยาและลูกโง่มาก จึงหนีไป แ่มาคิดไ้ภายหลังว่า ถ้าวันหนึ่งมาสั่งสอนก็คงจะพ้นจากความโง่ จึงกลับไปหาลูกเมีย เพื่อสั่งสอนต่อไป

นิทานเรื่อง "คนโง่เลือกคู่" ชายหนุ่มคนหนึ่งอยากแต่งงาน แต่ไปพบกับคนโง่จึงหนีไป แต่ก็ไปพบกับคนโง่ทั้งนั้นจึงกลับมาหาคนเดิมซึ่งคิดว่าโง่น้อยกว่า

5.3 คำนิยมเกี่ยวกับการใช้สติปัญญา นิทานไทยพวนกล่าวหาเสียดสีว่ารวบรวมไ้สะท้อนให้เห็นว่า นิยมให้คนไ้ใช้สติปัญญาความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อาจจะยกถ้อยคำหรือวิธีอื่นไ้ดูก็ตาม ถ้าทำไ้สำเร็จก็จะไ้คนลืมนั่นน่าพอใจ ดังนั้นนิทานทุกเรื่องที่ตัวละครใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาคอยตนเอง มักจะประสบความสำเร็จ นิทานที่กล่าวถึงการใช้สติปัญญาของตัวละครมีจำนวน 7 เรื่อง ดังนี้

นิทานเรื่อง "สามเฒ่า" กล่าวถึงคนค้มสุรา สุมักขุชา สุมิน ซึ่งเป็่่นสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย เมื่อพระเจ้าแผ่นดินนำมาทดสอบสติปัญญาเห็นว่า เป็นคนมีสติปัญญาดีจึงไ้สั่งสอนให้เลิกสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย จนในที่สุดเมื่อทั้งสามปฏิบัติตามก็ประสบความสำเร็จในชีวิต คือ ตั้งตัวไ้ มีบ้านเรือนเป็นหลักฐาน

นิทานเรื่อง "หนุ่มเจ้าปัญญา" เป็นเรื่องของชายหนุ่มที่ต้องการจะไ้ลูกสาวของครอบครัวหนึ่ง จึงพยายามหาอุบายต่าง ๆ จนกระทั่งไ้ลูกสาวของครอบครัวนั้นเป็นภรรยา

นิทานเรื่อง "ขี้กัญชาปราบยักษ์" กล่าวถึงขี้กัญชาสามารถปราบยักษ์ไ้ด้วยกลอุบายของตนเอง รางวัลที่ไ้รับคือ กษัตริย์ยกทรัพย์สินมาให้

นิทานเรื่อง "สี่สหายหางานทำ" แสดงการใช้สติปัญญาความสามารถของคนสี่คน เมื่อทุกคนแสดงให้เ็นเป็นที่ประจักษ์แล้ว ผลที่ไ้รับคือ พระเจ้าแผ่นดินรับเข้าทำงานคอย

นิทานเรื่อง "หลอกพระยาหลงสระ" เป็นการใช้สติปัญญาแก้ปัญหาเพื่อให้เจ้านายพอใจ

นิทานเรื่อง "สะใภ้ใหม่เขยใหม่" เมื่อลูกสาวมีปัญหากับสามี ได้ไปปรึกษาพ่อของตน พ่อก็บอกให้ใช้สติปัญญาของตนเองแก้ปัญหา ในที่สุดก็เป็นผลสำเร็จ

นิทานเรื่อง "ขมิ้น" ผู้หญิงคนหนึ่งมีปัญหาเรื่องสามีของคนที่ป่วยแล้วไม่ยอมกินข้าว เมื่อไปพบกับเพื่อน เพื่อนก็บอกให้ใช้สติปัญญาของตนเองในการแก้ปัญหา เมื่อทำตามก็แก้ปัญหาเป็นผลสำเร็จเช่นกัน

5.4 ค่านิยมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สังคมของชาวไทยพวน หากได้รู้จักเหมือนกับสังคมชนบทของไทยโดยทั่วไป เพราะมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักเหมือนกัน ซึ่งเป็นสังคมที่อยู่ในวงแคบ จึงมีความพร้อมเพรียงสามัคคีกัน ความเป็นอยู่มักพึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นการแสดงออกที่แสดงให้เห็นถึงความผูกพันที่ต่อกัน นิทานที่รวบรวมเอาไว้มีปรากฏเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ดังนี้

5.4.1 การให้ที่พักอาศัย มีปรากฏในนิทาน 3 เรื่อง คือ

นิทานเรื่อง "สี่สหายหางานทำ" เป็นเรื่องของหนุ่มเจ้าปัญญาแกล้งทำเป็นเร่ร่อน แล้วได้ความเอื้อเฟื้อจากบ้านหญิงสาวที่ตนหมายปองให้ที่พักอาศัย

นิทานเรื่อง "หนุ่มเจ้าปัญญา" มีลักษณะคล้ายคลึงกับเรื่องข้างต้น คือชายหนุ่มแกล้งเป็นพวกล่องเรือไปถึงหนานบ้านหญิงที่ตนหมายปองแล้วทำเร่ร่อน จึงเข้าไปขอพักในบ้านหญิง นอกจากได้รับการเอื้อเฟื้อที่พักแล้ว ยังได้รับการเอื้อเฟื้อเสื้อผ้าใหม่ลั้เปลี่ยนด้วย

นิทานเรื่อง "หมอนข้างใบเดียว" กล่าวถึงชายหญิงสองคนเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านต้องพักแรมระหว่างทาง จึงขอพักกับชาวบ้าน เขาก็เอื้อเฟื้อหาหมอนมาให้ได้พักหลับนอนเป็นอย่างดี

5.4.2 การช่วยเหลือการงานกัน มีปรากฏในนิทาน 2 เรื่อง

คือ

นิทานเรื่อง "เชียงเมี่ยงเจ้าปัญญา" กล่าวถึงชาวบ้านช่วยกันนำศพของพ่อเชียงเมี่ยงมาที่บ้าน

นิทานเรื่อง "ไกรโง่กว่าไกร" กล่าวถึงชายคนหนึ่งได้ไปเห็นเพื่อนบ้านทำอะไรไม่ถูก เช่น การตัดแคบจาน การดึงคนเส้าให้ยาว ก็ได้เข้าไปช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปทุกครั้ง

5.4.3 การเย็บเยียนกัน เมื่อเพื่อนบ้านได้รับความเดือดร้อนได้รับความทุกข์หรือเจ็บป่วย เป็นการเอื้อเฟื้อในกานการให้กำลังใจอย่างหนึ่ง ปรากฏในนิทาน 2 เรื่อง คือ

นิทานเรื่อง "คชหอย" กล่าวถึงชาวบ้านพากันมาเย็บหญิงที่สามีนีถูกฆ่าตายเป็นจำนวนมาก

นิทานเรื่อง "เจ้าปัญญา" กล่าวถึงสามีนภรรยาคนหนึ่ง ภรรยาตกเรือนไ้รับบาดเจ็บ มีผู้คนมาเย็บมากมายเต็มบ้านไปหมด

5.4.4 การแบ่งปันสิ่งของให้กัน มีปรากฏในนิทาน 2 เรื่อง

คือ

นิทานเรื่อง "โศกมากลาหลาย" กล่าวถึงสมภารเมื่อได้เงินทองมาจากสวรรค์ ชาวบ้านเห็นก็อยากได้ บอกให้สมภารไปเอามาเผื่อด้วย สมภารก็เต็มใจไปเอามาเผื่อ เมื่อขึ้นไปบนสวรรค์ก็เก็บเงินเก็บทองหวังจะเอามาเผื่อชาวบ้านด้วย เก็บจนเพลินสิ่งให้พาหะขึ้นไปบนสวรรค์นั้นกลับลงมาก่อน สมภารจึงไม่ได้กลับมาและไม่รู้ว่าจะเป็นกายร้ายได้อย่างไร

นิทานเรื่อง "ถ้ำมหาสมบัติ" กล่าวถึงชายหนุ่มเข้าไปเอาสมบัติจากถ้ำ เมื่อออกมาพบกับเพื่อนที่ถูกขอร้องให้เข้าไปเอาสมบัติให้ ด้วยความเป็นคนเอื้อเฟื้อจึงยอม

เขาไปเอาสมบัติในกำให้เพื่อนอีก เก็บสมบัติจนเพลิน ในที่สุดกำปิด ตนเองออกไม่ได้
ต้องตายอยู่ในกำนั้น

นิทานทั้งสองเรื่องข้างต้นนี้เป็นการเอื้อเฟื้อมากเกินไปจนกระทั่งตนเอง
ประสบกับความหายนะ จึงเป็นเรื่องสอนใจบุคคลในสังคมได้ อีกประการหนึ่งเนื่องจาก
สังคมนิยมการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แม้ว่าจะเป็นสิ่งดี ก็ควรคำนึงว่าการเอื้อเฟื้อนั้นควร
จะทำพอประมาณไม่ถึงกับทำให้ตนเองได้รับความเดือดร้อน

กล่าวโดยสรุปแล้วนิทานไทยพวนหาคะเสี้ยวปรากฏการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทั้ง
ด้านการให้ที่พักอาศัย การช่วยเหลือโดยการกระทำ การเอื้อยืมยืมและการแบ่งปัน
สิ่งของให้กัน เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าสังคมของชาวไทยพวนหาคะเสี้ยวมีการเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่เช่นเดียวกับสังคมชนบทของไทยทั่วไป

นอกจากนี้ลักษณะเด่น ๆ ที่ปรากฏในนิทานอันได้แก่ ค่านิยมของชาวไทยพวน
คำบลหาคะเสี้ยวจะยกย่องคนที่มีสติปัญญา มีความรู้ ดังปรากฏในนิทานซึ่งมีค่านิยม
ประเพณีมากที่สุด การยกย่องคนที่มีความรู้ความสามารถนี้มีผลทำให้ชนกลุ่มนี้นิยมส่ง
บุตรหลานเข้าศึกษาหาความรู้ความแหลมวิชาการต่าง ๆ และการเลือกคู่ครอง ลักษณะ
ของคนที่ได้รับการเลือกนั้นก็จะต้องมีสติปัญญา มีความรู้มาเป็นอันดับแรก ดังปรากฏ
ให้เห็นอย่างชัดเจนในนิทาน

ข้อที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในนิทานไทยพวนคำบลหาคะเสี้ยวนี้ ปรากฏ
เรื่องเกี่ยวกับประเพณีของชาวไทยพวนคำบลหาคะเสี้ยวไม่มากเท่าที่ควรและให้รายละเอียด
เกี่ยวกับเรื่องนี้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ชนกลุ่มนี้มีประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ
กันในรอบปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก อาจสันนิษฐานได้ว่า ผู้เลาคงคิดว่า ผู้ฟังซึ่งเป็น
ชาวไทยพวนคำบลหาคะเสี้ยวด้วยกันน่าจะมีความรู้เรื่องประเพณีคืออยู่แล้ว เพราะถือ
กันว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ทุกคนได้ปฏิบัติกันมาเป็นประจำ เมื่อเอ่ยถึงในนิทาน
จึงไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียดและใบจำเป็นต้องสอดแทรกในนิทานมากนัก

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษานิทานไทยพวนตำบลหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน
ไทยพวนจากตำบลหาดเลี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ตามรูปแบบของเรื่องไว้
อีกทั้งศึกษาวิเคราะห์นิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเชล ออดริคและวิเคราะห์
สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยพวนหาดเลี้ยว จากนิทานที่รวบรวมได้

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สำรวจและรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากปากคำวิทยากรอายุตั้งแต่
45 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ ซึ่งเป็นชาวไทยพวนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลหาดเลี้ยว
อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลใช้เครื่องบันทึกเสียงและแถบบันทึกเสียงประมาณ
20 ม้วน

การถอดคำพูดจากแถบบันทึกเสียง ผู้วิจัยได้ถอดคำพูดจากแถบบันทึกเสียง
โดยละเอียดทุกคำพูด โดยคงภาษาเดิมไว้ ให้อักษรวิธีภาษาไทยมาตรฐานให้
ใกล้เคียงเสียงเดิม ไม่มีการปรุงแต่ง เพื่อรักษาสำเนียงการเล่า ความคิดเห็น ตลอดจน
บรรยากาศของการเล่า และถ่ายทอดจากภาษาไทยพวนเป็นภาษาไทยกรุงเทพ
คำต่อคำ

ส่วนข้อมูลที่ยกมามีเกี่ยวกับเอกสารที่ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งสถานที่ ประชากร รวบรวมได้จากห้องสมุดและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน นิทานไทยพื้นบ้านลือเลื่องที่รวบรวมได้ทั้งหมด จำนวน 61 เรื่อง จำแนกประเภทตามรูปแบบ (Form) ของเรื่องได้ ดังนี้คือ นิทานทรงเครื่อง นิทานคติ นิทานเรื่องสัตว์ นิยาย และนิทานมุขตลก นิทานที่มีมากที่สุดคือนิทานมุขตลก จำนวน 37 เรื่อง ส่วนนิทานที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ นิทานทรงเครื่อง ซึ่งมีเพียง 1 เรื่องเท่านั้น

ผลการศึกษาวិเคราะห์นิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของ เอกเชล ออลริค สรุปได้ดังนี้

นิทานที่รวบรวมได้ทุกเรื่อง มีความสอดคล้องกับกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของ เอกเชล ออลริค อย่างน้อย 2 กฎ คือ กฎของโครงเรื่องเดี่ยวและกฎเอกภาพของโครงเรื่อง นอกจากกฎทั้ง 2 ดังกล่าวแล้ว กฎที่นิทานสอดคล้องอย่างเห็นได้ชัดเจนมากกว่ากฎอื่น ๆ คือ กฎของการซ้ำ และกฎของจำนวนสาม ส่วนกฎแบบอย่าง เป็นกฎที่นิทานสอดคล้องน้อยที่สุด

จากการศึกษานิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเชล ออลริค พบว่า กฎของการเริ่มเรื่องและจบเรื่องมีในนิทานทุกประเภท ยกเว้นนิทานมุขตลก ซึ่งส่วนมากอยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ กฎของการซ้ำ มีทั้งซ้ำเหตุการณ์ ซ้ำสถานที่ ซ้ำบุคคล และสิ่งของ มีการซ้ำเหตุการณ์มากที่สุด กฎของจำนวนสาม มีนิทานกล่าวถึงมากที่สุด โดยเฉพาะการปรากฏของตัวละคร 3 ตัว จะมีลักษณะที่แตกต่างจากคนธรรมดาทั่วไป เช่น คนขี้มูกมาก คนกินแหลมและคนมือใหญ่ เป็นต้น กฎตัวละครสองตัวในฉากหนึ่ง มักจะปรากฏในนิทานขนาดยาว จะปรากฏทั้งตัวละครสองตัวในฉากหนึ่งและตัวละคร

สามตัวในฉากหนึ่งด้วย กฎของความตรงกันข้าม มักจะเป็นเรื่องของความดีกับความชั่ว กฎของฝาแฝด ในนิทานไม่ปรากฏลักษณะคู่แฝดจริง แต่จะมีลักษณะตัวละคร 2 ตัว ที่มีบทบาทเหมือนกัน ตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ส่วนความสำคัญของตำแหน่งตนและตำแหน่งท้าย ในนิทานมีกล่าวถึงตัวละครตัวสุดท้ายตระกำลำบากและไม่ลำบาก แต่ในทุกเรื่องที่มีการเรียงลำดับของตัวละคร ตัวละครตัวสุดท้ายจะสำคัญมากที่สุด กฎของโครงเรื่องเดียว มีปรากฏในนิทานประเภทชุดตก และเห็นได้ชัดเจนมากที่สุด กฎแบบอย่างในนิทานมักจะเป็นการเตือนสติหรือสั่งสอน กฎแห่งภาพ มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติ ความเชื่อเรื่องผี เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องของความรัก เป็นต้น กฎของความสมเหตุสมผลในเรื่อง มักเป็นเรื่องของสิ่งประหลาด ที่เป็นไปไม่ได้ในโลกของความเป็นจริง กฎเอกภาพของโครงเรื่องที่เห็นได้ชัดเจนมักจะเป็นโครงเรื่องเกี่ยวกับความรัก คุณความดี ความซื่อสัตย์ และความโง่ กฎของการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครตัวเอก ในนิทานจะเน้นลักษณะตัวละครตัวเอกที่เป็นคนดี ซื่อสัตย์ มีสติปัญญา ความสามารถ เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ การศึกษานิทานไทยพวนคำบลหาคเลี้ยว ปรากฏสภาพความเป็นอยู่ในด้านสถานันครอบครั้ว การประกอบอาชีพ ความเชื่อ ประเพณีและค่านิยม สรุปได้ดังนี้

สถานันครอบครั้ว มีนิทานที่ปรากฏลักษณะสถานันครอบครั้วสามประเภทคือ ลักษณะครอบครั้วเดี่ยว ครอบครั้วขยาย และครอบครั้วรวม ลักษณะครอบครั้วเดี่ยว เป็นประเภทที่ปรากฏในนิทานจำนวนมากที่สุด

การประกอบอาชีพ นิทานไทยพวนคำบลหาคเลี้ยวสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ในด้านการประกอบอาชีพหลายประการคือ อาชีพหลักซึ่งได้แก่ อาชีพในทางเกษตรกรรม มีการทำนา ทำไร่ ทำสวน ซึ่งนิทานจะสะท้อนการประกอบอาชีพ

ด้านการทำนามากที่สุด และอาชีพที่สำคัญ ที่นับได้ว่าเป็นอาชีพหลักของชาวไทยพวน หาดเลี้ยวคือ อาชีพพ่อน้ำและอาชีพค้าขาย อาชีพพ่อน้ำนั้นมีปรากฏสืบต่อกันมาตั้งแต่ บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะมีการทำกันเกือบทุกครัวเรือน ส่วนอาชีพค้าขายที่ ปรากฏในนิทานเป็นการค้าขายทางเรือทั้งสิ้น อันสะท้อนให้เห็นว่าการค้าขายใน สมัยก่อนของชาวไทยพวนหาดเลี้ยว นิยมการค้าทางเรือมากกว่าการค้าขายทางอื่น ทั้งนี้เพราะเป็นท่าบลั้งซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำยม ส่วนอาชีพอื่น ๆ ที่ชาวไทยพวนหาดเลี้ยว ใช้เวลารว้างจากงานอาชีพหลักทำเพื่อเป็นการหารายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัว ได้แก่ การจับปลา การออกป่าล่าสัตว์ การจับสัตว์น้ำ และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ความเชื่อ ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานท่าบลั้งหาดเลี้ยว ได้แก่ ความเชื่อ เกี่ยวกับศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีและคาถาอาคม ดังนี้

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ชาวไทยพวนหาดเลี้ยวนับถือศาสนาพุทธและมีความ ยึดมั่นในศาสนาเป็นอันมาก จึงมีความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาหลายด้านคือ ความเชื่อ เกี่ยวกับการทำบุญ เชื่อว่าการทำบุญที่ดีกว่าได้บุญมาก คือทำบุญโดยการให้ทานกับ ผู้ถือศีลหรือผู้ถือศีลอื่นได้แก่พระ หรือนำสิ่งของถวายวัด เพื่ออุทิศส่วนบุญให้กับผู้ล่วงลับ ไปแล้ว ด้านความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์ เชื่อว่าสวรรค์เป็นสถานที่อยู่สูง มีทรัพย์สินสมบัติ อยู่มากมาย มนุษย์ทั้งหลายปรารถนาที่จะไปอยู่เพราะมีแต่ความสุข และความเชื่อ เกี่ยวกับบุญวาสนา เป็นเรื่องของความเชื่อว่าการทำบุญมาในชาติก่อน จะส่งผลบุญ ให้มาได้รับในชาตินี้ โชคชะตาจะบันดาลให้ได้ตำแหน่งที่บุคคลปรารถนาไม่อาจจะเป็นได้

ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นสิ่งที่มิอาจ สามารถบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นความเชื่อต่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มิอาจ เห็นมนุษย์ธรรมดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปรากฏในนิทาน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องพระอินทร์

เชื่อว่า พระอินทร์เป็นลึงค์ลี้ลี้ลี้คอยช่วยเหลือมนุษย์โดยเฉพาะคนที่ถูกกลั่นแกล้งจนได้รับความเดือดร้อน ความเชื่อเรื่องพระยาแถน เชื่อว่าพระยาแถนเป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้ให้กำเนิดทุกสิ่งทุกอย่างและความเชื่อเรื่องเทวรูป กล่าวถึงเทวรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์และมีอิทธิฤทธิ์ ชาวบ้านทั้งหลายมีความเชื่อถือกันเป็นอันมาก

ความเชื่อเรื่องผีและคาถาอาคม ผีที่ปรากฏในนิทานไทยพวนตำบลหาดเลี้ยวส่วนใหญ่ทำให้คนเกิดความหวาดกลัว จัดเป็นจำพวกผีร้าย เมื่อคนเกิดความกลัวจึงต้องหาทางป้องกันหรือจัดไปโดยใช้คาถาอาคม

ประเพณี นิทานไทยพวนตำบลหาดเลี้ยวที่รวบรวมได้กล่าวถึงประเพณีต่าง ๆ ดังนี้

ประเพณีงานศพ ชาวไทยพวนหาดเลี้ยวไม่นิยมเก็บศพไว้หลายวัน เมื่อมีคนตายจะต้องรีบจัดการอาบน้ำศพแล้วเอาอนันต์หรืชะไปทางทิศใต้หรือตะวันตก ส่วนการทำโลงก็รีบทำแล้วเอาศพลงโลงและนิมนต์พระมาสวดมาติกาบังสุกุลทันที ถ้ามีเวลาพอที่จะจัดการเผาศพหรือฝังได้ ก็จะรีบจัดการให้เสร็จในวันนั้น

ประเพณีการลงขวง เป็นการลงแขกทำงานย่อย ๆ ของสาว ๆ งานที่ทำมักจะเป็นงานปั้นฝ้าย วิธีทำคือจุดไฟไว้ตรงกลางแล้วนั่งล้อมวงกันทำที่กลางลานบ้าน ฝ้ายหนุ่ม ๆ จะพากันมาเที่ยวสนทนาปราศรัยกัน

ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการแต่งงานของชาวไทยพวนหาดเลี้ยวนี้ ฝ่ายชายต้องไปขอสู่ขอฝ่ายหญิงโดยจัดแห่ไปขอสู่ เมื่อเจรจากู่ขอเป็นที่ตกลงแล้ว ฝ่ายชายจะกำหนดวันที่จะให้แห่แก่อีกครั้ง การไปครั้งที่สองนี้ก็ไปตกลงเรื่องวันแต่งงานให้ฝ่ายหญิงทราบ

ประเพณีแห่บั้งไฟ นิยมทำกันในเดือนห้าเดือนหกของทุกปี เดือนห้าทำในเทศกาลสงกรานต์ เดือนหกทำในวันวิสาขบูชา ส่วนที่ทำเป็นกรณีพิเศษโดยไม่มีกำหนดเดือนก็มี

ค่านิยม นิทานไทยพวนคำบอกเล่าที่รวบรวมได้ปรากฏค่านิยมของ
ชาวไทยพวนภาคเดียว สรุปได้ดังนี้

ค่านิยมทางการศึกษา ชาวไทยพวนภาคเดียวนิยมส่งลูกเข้าเรียนหนังสือ
ศึกษาหาความรู้ตามแหล่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นถิ่นของตนและต่างถิ่น โดยเฉพาะเมืองหลวง
อันเป็นแหล่งวิชาการทั้งหลาย ชายมีโอกาสดูเรียนมากกว่าหญิงโดยการศึกษาจากวัด
แต่เมื่อมีการศึกษานอกวัด หญิงจึงมีโอกาสดูเรียนเท่าเทียมกับชาย

ค่านิยมเกี่ยวกับผู้มีความรู้ ผู้มีความรู้จะเป็นบุคคลที่สังคมยกย่องจนกระทั่ง
นิยมเลือกมาเป็นคู่ครองและในทางตรงกันข้ามก็ไม่นิยมเลือกคนโง่มาเป็นคู่ครองเช่นกัน

ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองนั้นปรากฏว่า นิยมเลือกคู่ที่มีความรู้
มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ส่วนเสรีภาพในการเลือกคู่ครองนั้น ปรากฏในเนื้อหาของนิทาน
คือ กล่าวถึงการแต่งงานโดยมีบิดามารดาเป็นผู้เลือกให้ แต่งงานโดยได้รับความเห็นชอบ
จากบิดามารดาและไม่ได้แต่งงานอีกทั้งตัวเองของชายเพราะมีบิดามารดาไม่เห็นชอบด้วย
นิทานทั้งหมดสะท้อนให้เห็นว่า หญิงชายชาวไทยพวนภาคเดียว ไม่มีเสรีภาพในการ
เลือกคู่ครองด้วยตนเอง การแต่งงานต้องขึ้นอยู่กับบิดามารดาทั้งสิ้น

ค่านิยมเกี่ยวกับการใช้สติปัญญา นิยมให้คนได้ใช้สติปัญญาความสามารถของ
ตนเองในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อาจจะด้วยกลอุบายหรือวิธีอื่นใดก็ตาม จนกระทั่ง
งานนั้นสำเร็จและปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ

ค่านิยมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชาวไทยพวนภาคเดียวมีการเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่กันทั้งค่านิยมการใช้ที่พักอาศัย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเยี่ยมเยียนยาม
เจ็บไข้ได้ป่วยและการแบ่งปันสิ่งของให้กัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิเคราะห์นิทานไทยพวนท่าบลหาคเลี้ยว ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้นหลายประการ ประการที่สำคัญคือการนำเอากฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเชล ออลริค ซึ่งเป็นกฎสากลมาเป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ทำให้มองเห็นลักษณะที่เป็นสากลของนิทานไทยพวนท่าบลหาคเลี้ยวและทำให้กฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเชล ออลริค เป็นสากลมากขึ้น นอกจากนี้ การศึกษานิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเชล ออลริค ยังทำให้เห็นความสัมพันธ์ของชนในสังคมอย่างเด่นชัดในด้านพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างของคนในสังคม กฎของความตรงกันข้ามจึงเน้นในเรื่องความดีกับความชั่ว คนที่กระทำความดีจะประสบผลสำเร็จในชีวิต การนิยมการชั่วแสดงให้เห็นว่า การกระทำของคนในสังคมอาจจะมีการลงมือของถูกกันก่อน แล้วจึงเลือกพฤติกรรมที่ดีที่สุดที่สังคมยอมรับ ดังนั้น การชั่วและการจึงเน้นด้านความประพฤติและความสามารถของตัวละคร ชั่วสถานที่น่าให้เห็นความฉลาดของตัวละคร ชั่วบุคคลและสิ่งของ เน้นให้เห็นความโลภของตัวละครในกฎเอกภาพของโครงเรื่องนั้น ปรากฏโครงเรื่องเกี่ยวกับความดี ความซื่อสัตย์และความโง่ ส่วนกฎการเพ่งจุดสนใจที่ตัวละครเอกนั้น ตัวละครที่เด่นมักจะเป็นคนดี มีสติปัญญา จากการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า บุคคลที่สังคมของชาวไทยพวนท่าบลหาคเลี้ยวต้องการและยกย่องให้เป็นแบบอย่างจะมีลักษณะเป็นคนที่มีความประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้การศึกษานิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเชล ออลริค ยังแสดงให้เห็นค่านิยมเรื่องเมียน้อย เมียหลวง ซึ่งแปลกไปจากความเป็นจริงในสังคมทั่วไปคือ นิยมยกย่องเมียน้อยให้เมียน้อยเป็นคนดี และแก้ปัญหาช่วยเหลือสามีให้พ้นจากอันตรายได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับเมียหลวงซึ่งเป็นคนไม่ดี อีกทั้งไม่สามารถช่วยเหลือสามีให้พ้นจากอันตรายได้ ซึ่งความเป็นจริงในสังคมของชาวไทยพวนท่าบลหาคเลี้ยว

ไม่มีเมียมีเมียน้อย ดังนั้นการปรากฏนิทานเช่นนี้ อาจสันนิษฐานได้ 2 กรณีคือ ประการแรก อาจจะเป็นนิทานซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากท้องถิ่นอื่น อีกประการหนึ่ง อาจเป็นนิทานดั้งเดิมของชาวไทยพวนภาคเดียวเอง ที่ต้องการให้เป็นนิทานเพื่อเป็นคติเตือนใจสอนให้เมียหลวงประพฤติตนเป็นคนดี เพื่อสามีจะได้ไม่มีเมียน้อย เพราะนิทานเรื่องเมียหลวงมีเมียน้อยคงกล่าว มักจะเป็นตัวละครซึ่งมีการเปรียบเทียบ แข่งขันกัน ดังปรากฏในกฎของฝาแฝด และในกฎนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าคู่ที่เป็นเพื่อน กับคู่ที่เป็นที่กันเองกัน มักจะไม่มีการแข่งขันกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นความต้องการของสังคม ที่ไม่ต้องการให้เพื่อนหรือพี่น้องเป็นศัตรูกัน

การรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน ทำให้มองเห็นลักษณะรูปแบบของนิทานไทยพวนคำบลาคเดียวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมองเห็นความสัมพันธ์ของนิทานกับคนในสังคมว่า นิทานมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสืบต่อกันมา นอกจากนิทานจะเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสอดแทรกสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสอนคนโดยทางอ้อมแล้ว ยังเป็นเครื่องผ่อนคลายความตึงเครียดให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับคนในสังคมอีกด้วย

บ้านสถาบันครอบครัว อันเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งของสังคม เพราะมีหน้าที่ถ่ายทอดภาษา กิริยา มารยาท ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ให้กับสมาชิกในครอบครัว ดังนั้น การที่คนเราจะมาอยู่รวมกันเป็นครอบครัวได้ จะได้รับการสั่งสอน ถ่ายทอดกันมานับตั้งแต่การเลือกคู่ครอง การสู่ขอ การแต่งงาน และลักษณะของครอบครัวทั้ง 3 แบบคือ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย ครอบครัวรวมนั้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะครอบครัวโดยทั่วไปของสังคม ทั้งนี้ลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีแนวโน้มว่าจะมีมากขึ้น อาจเป็นเพราะคู่หนุ่มสาวที่แต่งงานแล้วต้องการอิสระมากขึ้น จึงแยกเรือนไปสร้างบ้านอยู่ใหม่ แม้จะห่างเหินจากญาติพี่น้องบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับขาดความอบอุ่น เพราะยังมีการติดต่อไปมาหาสู่กันเสมอ

การประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นว่าอาชีพหลักที่สำคัญเป็นอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรกรรม อันเป็นอาชีพดั้งเดิมของสังคมชนบท นอกจากนี้ อาชีพพ่อค้าอาชีพค้าขาย แสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยเปลี่ยนแปลงของสังคมในค่านิยมชีวิตใหม่ คือการผลิตสิ่งของใช้เองและการแลกเปลี่ยนสิ่งของด้วยระบบเงินตรา

ความเชื่อที่ปรากฏในนิทาน เป็นความเชื่อซึ่งเปลี่ยนมาจากความต้องการภายในจิตใจตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ต้องการให้ชีวิตมีความสุข ปรากฏจากสิ่งร้ายทั้งปวง ดังนั้นจึงปรากฏความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา อันเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นสิ่งลึกลับที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ธรรมดา อาจจะมาช่วยเหลือนมนุษย์ได้ยามเดือดร้อน ความเชื่อเกี่ยวกับผีและศาลาอาคมนั้น เป็นความเชื่ออันเปลี่ยนมาจากความหวาดกลัวในสิ่งที่ไม่เห็นตัวตน ผีที่ปรากฏมักจะเป็นผีร้ายซึ่งทำให้คนอยู่ไม่เป็นสุข จึงต้องหาทางขจัดถึงร้ายเหล่านี้ด้วยศาลาอาคม ความเชื่อดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกับสังคมมนุษย์ทั่วไป

ประเพณี เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าประเพณีเกี่ยวกับบุคคลและส่วนรวม ประเพณีทั้งหลายเป็นสิ่งที่งามซึ่งถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ไม่ว่าจะเป็นประเพณีการแต่งงาน ประเพณีงานศพอันเป็นประเพณีเกี่ยวกับบุคคล เมื่อได้ปฏิบัติถือถือว่าเป็นพิธีมงคลแก่ตนและประเพณีแห่งไฟ ประเพณีการลงข่วง ก็เป็นประเพณีเกี่ยวกับส่วนรวมที่สะท้อนถึงความรวมใจสามัคคีแสดงความมีน้ำหนึ่งใจเดียวของชนในสังคม

ค่านิยม ส่วนมากจะเป็นค่านิยมในค่านิยมอันใดแก่ ค่านิยมใหม่บุคคลมีความรู้ มีสติปัญญา มีจิตใจโอบอ้อมอารีแก่ในสถานภาพของสตรีนั้น ผู้หญิงยังเป็นรองผู้ชายอยู่มาก จะเห็นได้ว่าค่านิยมของคนในสังคมนี้สร้างคนให้สมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาในทุก ๆ ด้าน ขณะเดียวกันก็เป็นผู้รู้จักตนเอง ให้เกียรติ และยกย่องคนต่างถิ่นเสมอ

อาจสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้านนอกจากจะเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสั่งสอน สอดแทรกสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการและให้ความเพลิดเพลินกับคนในสังคมแล้ว ยังเป็น

แหล่งรวมวิถีชีวิตอันเป็นวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นตั้งแต่ดั้งเดิมเอาไว้อีกด้วย ปัจจุบันสภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงเพราะอิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ นิทานพื้นบ้านอันเป็นหลักฐานดั้งเดิมกำลังจะค่อย ๆ หดหายไป ดังนั้นการศึกษาวิเคราะห์รวบรวมนิทานพื้นบ้านไว้ จึงเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมของคนในท้องถิ่น อันเป็นสื่อสร้างความคิดความเข้าใจระหว่างคนในสังคมที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์และรวบรวมนิทานไทยพวนตำบลหาดเลี้ยวแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการค้นคว้ารวบรวมและวิจัยในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับไทยพวนตำบลหาดเลี้ยว ดังนี้

1. ควรจะรวบรวมและศึกษาข้อมูลทางคติชนวิทยาแขนงอื่น ๆ นอกจากนิทานเช่น บทสุขวัญ ปริศนาคำทาย เพลงกล่อมเด็ก การละเล่นพื้นบ้าน สุภาษิต คำพังเพย เป็นต้น
2. ควรจะศึกษานิทานไทยพวนในท้องถิ่นอื่นที่ใกล้เคียงกัน เช่น ไทยพวนตำบลห้วยโธ่ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ แล้วนำนิทานนั้นมาเปรียบเทียบกับนิทานไทยพวนตำบลหาดเลี้ยว
3. ควรจะศึกษาภาษาไทยพวนที่ตำบลหาดเลี้ยวเพื่อเปรียบเทียบกับภาษาไทยพวนแหล่งอื่นที่มีผู้ทำวิจัยไว้แล้ว
4. ควรศึกษาด้านขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยพวนแต่ละท้องถิ่นเพื่อหาเอกลักษณ์ของชาวไทยพวน เช่น ประเพณีการแต่งงาน การทำมาหากิน การเกิด การตาย การแต่งงาน ความเชื่อ การละเล่นต่าง ๆ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การประถมศึกษาอำเภอศรีสะเกษ, สำนักงาน การจัดการศึกษาในตำบลหาดเสี้ยว

2527

กิ่งแก้ว อัคราการ "วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น" หน้า 4 : 14 - 16 เมษายน

2514

วรรณกรรมจากบ้านใน โรงพิมพ์คุรุสภา 2514, 444 หน้า

กุลหลาบ มัลลิกะมาส คติชาวบ้าน พิมพ์ครั้งที่ 2 ม.ป.ท. 2516, 261 หน้า

เจือ สตะเวทิน วรรณคดีและประวัติวรรณคดี ธนบุรีศึกษา 2502, 311 หน้า

ชำนาญ รอดเหตุภัย วรรณกรรมไทยลือ เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 158

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์คุรุสภา 2517, 363 หน้า

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ สังคมวิทยาชนบท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงพิมพ์สำนัก

ทำเนียบนายกรัฐมนตรี 2515, 222 หน้า

ขวัญ ปุณโณทก "ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน" ใน

การสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ ศิลปกรรม และภาษา

โครงการไทยศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 8 - 10 กันยายน 2526

นราธิปพงศ์ประพันธ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่น วิทยาวรรณกรรม แพร่พิทยา

2506, 1148 หน้า

ประจักษ์ สายแสง วรรณกรรมจากตำบลดศรีศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ปริณิธานิพนธ์

กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516, 273 หน้า

ประสาธ อิศรปริศา และคนอื่น ๆ ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของ

ชาวอีสาน เอกสารการวิจัย มศว มหาสารคาม จันทกัณฑ์การพิมพ์ 2518,

69 หน้า

- ปราณี ขวัญแก้ว วรรณคดีชาวบ้านจาก "บุคคาล" คำแปลร่อนพิมพ์ เอกสาร
การนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 172 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู โรงพิมพ์
คุรุสภา 2519, 535 หน้า
- ปราโมทย์ หัตถาสุวรรณ "ลพบุรี" ใน เที่ยวทั่วไทย เล่ม 3 สำนักพิมพ์หนังสือพิมพ์
เสียงไทย ม.ป.ป., 379 หน้า
- ปรีชา อุษตระกูล วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลงิ้วรายใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัด
นครราชสีมา เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 2503 หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู 2521, 313 หน้า
- พัฒนาชุมชน, กรม กองแผนงานและโครงการ การศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่
จังหวัดสุโขทัย ม.ป.ท. 2523, 28 หน้า
- พัฒนาที่ดิน, กรม กองนโยบายที่ดินและแผนงาน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ประชากรกับที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2521 ม.ป.ท. 2522,
38 หน้า
- การศึกษาสภาพเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ และแร่ จังหวัดสุโขทัย
พ.ศ. 2521 ม.ป.ท. 2522, 30 หน้า
- ภาวะการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร จังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2526
ม.ป.ท. 2526, 14 หน้า
- ราชบัณฑิตยสถาน อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่ม 5 พิมพ์ครั้งที่ 2 โรงพิมพ์
สวนทองถิ่น 2521, 1926 หน้า
- อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย เล่ม 6 พิมพ์ครั้งที่ 2 ห้างหุ้นส่วนจำกัด
นนทชัย 2522, 233 หน้า
- วาสนา กุศลประสูตร "เท่าที่เห็นและเป็นอยู่ในเมืองศรีสัชนา" อนุสาร อ.ส.ท.
24 : 61 ตุลาคม 2526

วิเชียร วงศ์วิเศษ, พันเอก ไทยพวน พิมพ์เป็นอนุสรณ์เนื่องในงานกฐินขององค์การ
สงเคราะห์ทหารผ่านศึก ณ วัดหาดไต้ขาว อ.ศรีสัชนาลัย จ.สุโขทัย 27 ตุลาคม
2517 โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก 2517, 159 หน้า
ศิริพร ฐิตะฐาน ทฤษฎีการแพร่กระจายนิทาน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2523, 69 หน้า

ศึกษานิเทศก์อำเภอศรีสัชนาลัย, สำนักงาน การศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ
อำเภอศรีสัชนาลัย 26 มิถุนายน 2527

"สถิติประชากรประเทศไทย 2525" ใน จดหมายข่าวประชากรและสิ่งแวดล้อม
3 : 6 กันยายน 2526

สุพัตรา สุภาพ สังคมและวัฒนธรรมไทย ไทยวัฒนาพานิช 2520, 178 หน้า
สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม ครอบครัวยุค ศาสนา ประเพณี
ไทยวัฒนาพานิช 2518, 172 หน้า

สังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 5 (เพิ่มเติม) ไทยวัฒนาพานิช 2524,
206 หน้า

อนุমানราชชน, พระยา ประเพณีเก่าของไทย 5 โดย เสรีรักษ์โกเศศ (นามแฝง)
ประเพณีเนื่องในการตาย พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงอรุณ
อริกรณประกาศ ณ เมรุวัดธาตุทอง โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม 2505, 177 หน้า

วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย โดย เสรีรักษ์โกเศศ
(นามแฝง) คลังวิทยา 2514, 613 หน้า

ศาสนาเปรียบเทียบ โดย เสรีรักษ์โกเศศ (นามแฝง) บรรณาการ
2522, 491 หน้า

อำเภอศรีสัชนาลัย, ที่ทำการปกครอง ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับอำเภอ ตำบล
และหมู่บ้าน 2526

อุทัย สีนุสาร "พวน" ใน สารานุกรมไทย เล่ม 16 อาศรมศิลป์และศาสตร์
บ.ป.ป., 3200 หน้า

- Asuncion, David-Maramba. Early Philippine Literature.
Second Edition, Manila, Philippines, National
Bookstore, 1971. 406 p.
- Dundes, Alan. The Study of Folk-lore. Englewood
Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1965. 418 p.
- Eugenio, Damiana L. Philippine Folk Literature. Quezon
City, The U.P. Folklorists, 1980. 533 p.

ภาพผนวก

ศัพท์านุกรม

การใช้ศัพท์านุกรม ผู้ใช้ศัพท์านุกรมควรทำความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้เสียก่อน

1. คำศัพท์ในที่นี้ได้จากนิทานไทยพจนานุกรมคำบาลหาคเดี่ยว ที่รวบรวมได้ข้างต้น
จำนวน 61 เรื่องเท่านั้น

2. ความหมายที่ใช้ในที่นี้คือ ความหมายที่ปรากฏในนิทานเป็นสำคัญ
อาจมีความหมายอื่นเพิ่มเติมบ้างตามสมควร

คำไทยพจนานุกรมคำบาลหาคเดี่ยว

คำไทยกรุงเทพ

ก

กวง

กลาง, ใน

กอ, กอ

ก็

กอกยา

กลองยา

กอง

กลอง

กวงฝ่าย

กรอฝ่าย

กะ

กับ

กะหอ

กระบุง

กะลาง

กะละมัง, ถ้วย

กะเลอ

ที่ไหน, ที่ใด

กั้น

ฉัน

กับ

เครื่องคัก, กับคัก

กับแก้ง

กระคอง

กับ

กลับ

กวัคฝ่าย

เครื่องมือสำหรับปั่นฝ่าย

กัว

กว่า

คำไทยพวนคำมลาหาคเดียว

กางคำ

กาย

ก

กุน

เกย

เกี่ยม

แกนา

แกน

โก

คำไทยกรุงเทพ

กลางคีน

ผาน, กลาย

นี้

โน่น, โนน

เคย

เตรียม

โกนา

ไม่เป็นมงคล, ชักโชคลาภ

ใกล้

ข

ชวนเนอ

ขอย

ขาวขาว

ขี้ปอด

ขี้ลักขี้เดิม

เข็นฝ้าย

เฮา

เขื่อนควาย

ข้างโน้น

ฉัน

ขาวกลางวัน

ขี้ไหล

ขี้ลักขี้ขโมย

ปั่นฝ้าย

ขาว

คอกควาย

คำไทยพวนท่าบดหาดเลี้ยว

คำไทยกรุงเทพ

ค

คบ

พบ

ควาน

หา, ตามหา

คอบครัว

ครอบครัว

กะนี้

ที่นี่

กะมะ

เจอ, ชน

คั่นป่า

ไม้คาน

คับ

วิ่ง, ชับ

คาหัว

ผ้าขาวม้า

คาบ

มือ

คึด

คิด

คึดฮู้, คึดฮอด

คิดถึง

คั่น

พื้น

คื้อ

เหมือน

คุ่น้ำ

ถึงน้ำ

คุก

ชุด

เคอ

ไกด์

เค็ง

ครึ่ง

เคี้ยค

โกรธ

เคี้ยว

รีบ

เคื่อง

เครื่อง

โคงควาย

คอกควาย

โคน

ลม

คำไทยพวนคำบาลหาคเดี่ยว

คำไทยกรุงเทพ

ง

งัว

วัว

งาม

สวย

งับหนึ่ง

กรุหนึ่ง

งอ

งู

จ

จบ

จบ

จม

บน

จวง

กอด

จวง

ดวง

จอบ

แอบ, ขอน

จัก

สัก

จั้ง

จิ้ง

จัวอาย, เจ้าอาย

สามเณร

จัว

ประทับ

จิ, จี

จะ

จีแมน

คงจะ

เจอ

ใจ

เจ้า

ท่าน, เขอ

เจ้าหัว

พระ

คำไทยพวนคำมลหาคเดี่ยว

๕

ชอย

ช

ชา

ช

ช่าง

ชาด

ชาว

ชิม

ช

ช

ชีก

ช

ชือ

ชื้อ

ชุก

ช

ชุม

ช

ช

เช็ด

ช

เชอ

เขา

เขาะ

ช

เขียง

ช

เขือ

ช

เขือะ

แฉบ

ช

โฆง

คำไทยกรุงเทพ

ชวย

ช

บว

ช

ฐ, ชาง

ชากิ

ช

ยี่สิบ

ช

ชิม

ช

รวมเพศ

ชีก

ช

ชือ

ทกวัน

ชุก

ช

ชุม

ช

ช

เสร็จ

ช

ไช

หยุก, เพลา

ช

หา, คน

ช

หมค

ช

เขือ

ช

เขือก

ช

อวอย

กางเกง

คำไทยพวนคำบาลหาคเสียง

คำไทยกรุงเทพ

ญัก

ยัก

ญ

ค

คัง

เสียงคัง, เสียงรบกวน

คักโก้งคักกาง

คักข้ายคักขวา

คูกยา

คูนบุรี

เคาะ

คอก

เคื่อน

พระจันทร์

เคแหม

บั้งชิ

เค

นะ

เคะ

แหละ

โคน

น่าน

โค

โค

ค

คอยา

คูนบุรี

คะฉาง

ช่างฉาง

คะวัน

คางอาหิคัย

คัก

คัก

คักกะ

คางขา

คัก

โกหก

คัก

คอก

คัก

คอก

คำไทยพวนคำพวนลาว

ตัก

คันทา

เคี้ยว

คุมกับ

เค็ม

เคอ

เคอ

เคาน้ำ

แกะ

โต

ก

ถา

ถาก

ถาย

ถี้, ถือก

ถึง

ถึยว

ท

ทง

ทวย

ทะนี้

คำไทยกรุงเทพ

ติด

หาน้ำ

ครึ่ง

อุมกัน

เค็ม

โต

โต

กระบอกน้ำ, น้ำเต้า

แตก

เซอ

รอ, หาก, คงจะ

โกน, ถาง

เปลี่ยน

ถูก

ถึง

เทียว

ทง

ทวย

ทะนี้

คำไทยพวนคำบาลหาคเสียง

ทะ^๒ฉาน^๑เต็อย^๑กาง^๒ซาง^๒

ทัม

เพ็ง

เพา^๑เลอ

เพาะ

เพ็

แพ

ไ^๓ย^๓บ^๓น^๓ไ^๓ย^๓เม^๓ือง

น

นอ

น^๓าย^๓บ^๓น

นำ

นึ่ง

นึ่ง

เนอ

เนาะ

เนยะ

บ

บ

บ^๒ดาบ^๒ล้ง

คำไทยกรุงเทพ

นึ่ง^๑ไม^๑เก็บ^๑ซาย^๑ฉาด^๑ง

ทิ้ง

บน

เท่า^๑ไร

เถอะ

กริ่ง

จริง

ชา^๒ว^๒บ^๒า^๒น^๒ชา^๒ว^๒เม^๒ือง

นะ

กำนัน

ควย

เงียม

หนึ่ง

นะ

นอก

นี่

ไม

ไม^๒ตองตง^๒สัย

คำไทยพวนคำบาลหาคเดี่ยว

บ[่]อน

๘

บ^า

๑

บ^าน

๘

บ^านบาล[ี]มี

๑

บ[ิ]ค

๑

บ[ิ]งเบ^อเบ^{าะ}แบ^นแบ^ะ

คำไทยกรุงเทพ

บ[ิ]

๑

ไ[้]

๑

บ[ิ]น

๑

บ^านบ^าร^{ี่}ปล[ิ]ค

๑

บ[ุ]

โบ

บ^อก

ชน

แบ^ก

ป

ป^องเอ[ี]ยม

๑

ป^อย

๑

ป^ะป^ะล^ำป^ะลาป^ะหล^อคป^าก^คป^าก^คป^อคป^านป^าล^อมป^าท^หพ^าน^าค^างป^ลอยป^าก, พ[ุ]คป^{รา}ป^{รา}ป^{ระ}หล^าคป^{รา}ก^ฏพ[ุ]ค^มากห^มี^อนป^าล^ะม^าะป^าท^า

คำไทยพวนคำบดหาดเสี้ยว

ປັກ

វិក្ការ

๒
ปณ
๒

by

រឿង៖

เพลง

แปลง

คำไทยกรุงเทพ

12

ปริญญาก

โบน

ฟัง, เสีย

ឆៀងក

แปลก

ฟ้า, ฝรั่งขึ้นมา

၉

นิพนธ์

35

២២
ជួនឈប់

ជម្រក

11819

ឃុំ ១
៥
២
៥៣៣៣

២៥៦

ដើម

๑๕๖

កិន, ជួ

๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐
๕๑
๕๒
๕๓
๕๔
๕๕
๕๖
๕๗
๕๘
๕๙
๖๐
๖๑
๖๒
๖๓
๖๔
๖๕
๖๖
๖๗
๖๘
๖๙
๗๐
๗๑
๗๒
๗๓
๗๔
๗๕
๗๖
๗๗
๗๘
๗๙
๘๐
๘๑
๘๒
๘๓
๘๔
๘๕
๘๖
๘๗
๘๘
๘๙
๙๐
๙๑
๙๒
๙๓
๙๔
๙๕
๙๖
๙๗
๙๘
๙๙
๑๐๐

1
 ๙ ๗๖๓๗๖

017801.9

អង្គការសហប្រជាជាតិ

ใคร

การนำ

၂

22

๗๖๓

คำไทยพวนคำบดหาคเดี่ยว

คำไทยกรุงเทพ

พ

พวงสังหา

ทรัพย์สิน

พะยา

พระยา

พา

มีค

พะไย

พีสาว

พี

พี

พีนเียน

ไคณบ้าน

เพิน

เขา, ทาน, พระองค์

ฟ

ฟะ

ฟาก

ฟาว

รืบ

ม

มน

กลม

มม

ที่ลับ

มวน

ตุนก

มอย

ลองกู

มะเกาะ

มะเหงก

มะมี

ชนน

มะกะตัน

พทรา

มะนึ่ง

เดมหนึ่ง

มะหึ่ง

กระคิง

คำไทยพวนกำบดหาดเดี่ยว

มัก
 ๗๑
 มายบูชา
 ๑
 มาย
 ๗๒
 มือ
 มือส่าย
 ๗๓
 เม็ด
 เม็ด
 เมียน
 ๗๔
 แมษา
 ๗๕
 แม
 ๗๖
 แมงอันนี้
 ๗๗
 แมน
 ๗๘
 โมา
 ๗๙
 โมาะฮึด
 ๘๐
 โมาแซ

คำไทยกรุงเทพ

שוב
 คาย^๓หญา
 มอง
 วัน
 ตอนสาย
 โกอง, เ็จ
 นมก
 เก็บ
 แม่สามี่
 ชี
 สิ่งนี้
 ไท, คือ
 โอ
 ไม่ซึกไฟ
 ไม่เรียนว

၆

ยว
 |
 ยว
 |
 ยะ
 ยัค
 ยับ
 |
 ยัวะ

ชวน
จับรวมกัน, ชุ่ม
อยาก
ไต่
ขยับ
หลอโก, หยอกหลอ

คำไทยพวนคำบาลหาคเดี่ยว

ี
 ย่าง
 ยาค
 ุ
 ยาน
 ยาม
 ุ
 ยู
 ี
 เยี่ยมหา
 แยง
 ุ
 แยม

ด

ลก
 ลม
 ี
 ละ
 ลัก
 ลับ
 ุ
 ลา
 ลาชการ
 ึ้น
 ลุ
 ลุเขือย
 ุ
 ลุเพอ
 ุ
 ลุลา
 ี
 เล็ก

คำไทยกรุงเทพ

เคิน
 ี
 แแยง
 กลัว
 เวลา
 ผลัก
 ไปหา
 แล
 ชะโงกดู

ถอน
 ุย, พุด
 ัก
 ี
 วนไป
 หลับ
 ึ่ง, เฉย, เปลา
 าชการ
 ี
 เลน
 ลุก
 ลุกเขย
 ลุกสะไก
 ลุกคนสุดทอง
 เล็ก

คำไทยพวนทับลหาคเลี้ยว

เลื่อง

แล่น

โลงเลียน

ไลลน

ว

ว่า

เวา

เวียะ

แวว

ส

สมบัติ

สะมน

สะหมอย

สาค

สำนัก

สูโต

เสอ

เสา

เลี้ยว

คำไทยกรุงเทพ

เรื่อง

วิ่ง

โรงเรียน

เที่ยวพูด, เที่ยวคุย

บอก, พูด

พูด

งาน

เหลียวดู

สมบัติ

คว่ำ, คมำ

สบาย, สนุกสนาน,

ปลอศโปรง

เสื่อ

รู้สึก

พวกเขอ, พวกทาน

ใส่

เขยา

เพื่อน

คำไทยพวนที่อ่านผิดเพี้ยน

คำไทยกรุงเทพ

ท

ทน

ชน

หน่วย

ใบ

หมก

ฝัง

หลาย

มากมาย

หนังฉิว

หนังตะตีก

หัง

อะไร

หังก่อ

อะไรนะ

หยัง

อะไร

หยั่งชั้น

อย่างนั้น

หยั่งเลอ

อย่างไร

หัวปัวะ

จอมปลวก

หมาน

มีโชค

หินเออะหินซิม

คนที่เป็นที่รังเกียจ

หีเคี้ยว

หญิงมักมากในกามารมณ์

ห็น

ขึ้น

หม

พวก

เหม่งไคเลอ

อะไรนิดหน่อย

เหมอ

ใหม่

เหยอ

ใหญ่

เหา

เขา

เหลาะ

หลอก

เหยาะ

หยอก

คำไทยพวนคำมอหาดเดียว

เหี้ย

เหื่อ

แห้ว

โห

โหยค

ไห

ออกสา

ออก

อัน

อย่างเกา

อย่างเงอ

อย่างเลอ

อีก

อ้าวฝ้าย

อีก

เอค

เอย

เอยเพอ

เอาแะเอาา

เอาะ

เอิ้น

คำไทยกรุงเทพ

เดียว

เหงื่อ

พัน

หัวเราะ

หลน

รองไห

ออกสาห์

ซี้หลัง

อย่างนั้น

อย่างเค็ม

อย่างเง

อย่างไร

เหน้อย

หีบฝ้าย

อค

ท่า

พี่สาว, นาง, สาว

สะไก

เหลือเกิน

ออก

เรียว

อ

คำไทยพวนคำมลาหะเลียว

ไ้บาว
ไ้สะเหลาะเกาะ
ไ้หมบ

คำไทยกรุงเทพ

ชายหนุ่ม
คนกะล่อน
ไอ้จุกแพบ

ฮ

ฮม
ฮวามพุม
ฮองฮอย

ฮอง
ฮอน

ฮอด

ฮอย

ฮัก

ฮัง

ฮึง

ฮัน

ฮิ้น

ฮิม

ฮื่อ

ฮุง

ฮู

ฮู

ฮูป

รมเงา
รวมรัก
รองรอย

รอง
รอน

ถึง

รอย

รัก

รัง

กู

นั้น, นั้น

ริน

ริม

ให้

รุง, สว่าง

รู

รู

รูป

คำไทยพวนคำบดหาคเดี่ยว

ฮัก

เฮา

เฮือ

เฮือน

แฮง

แฮ้ง

คำไทยกรุงเทพ

จุมก

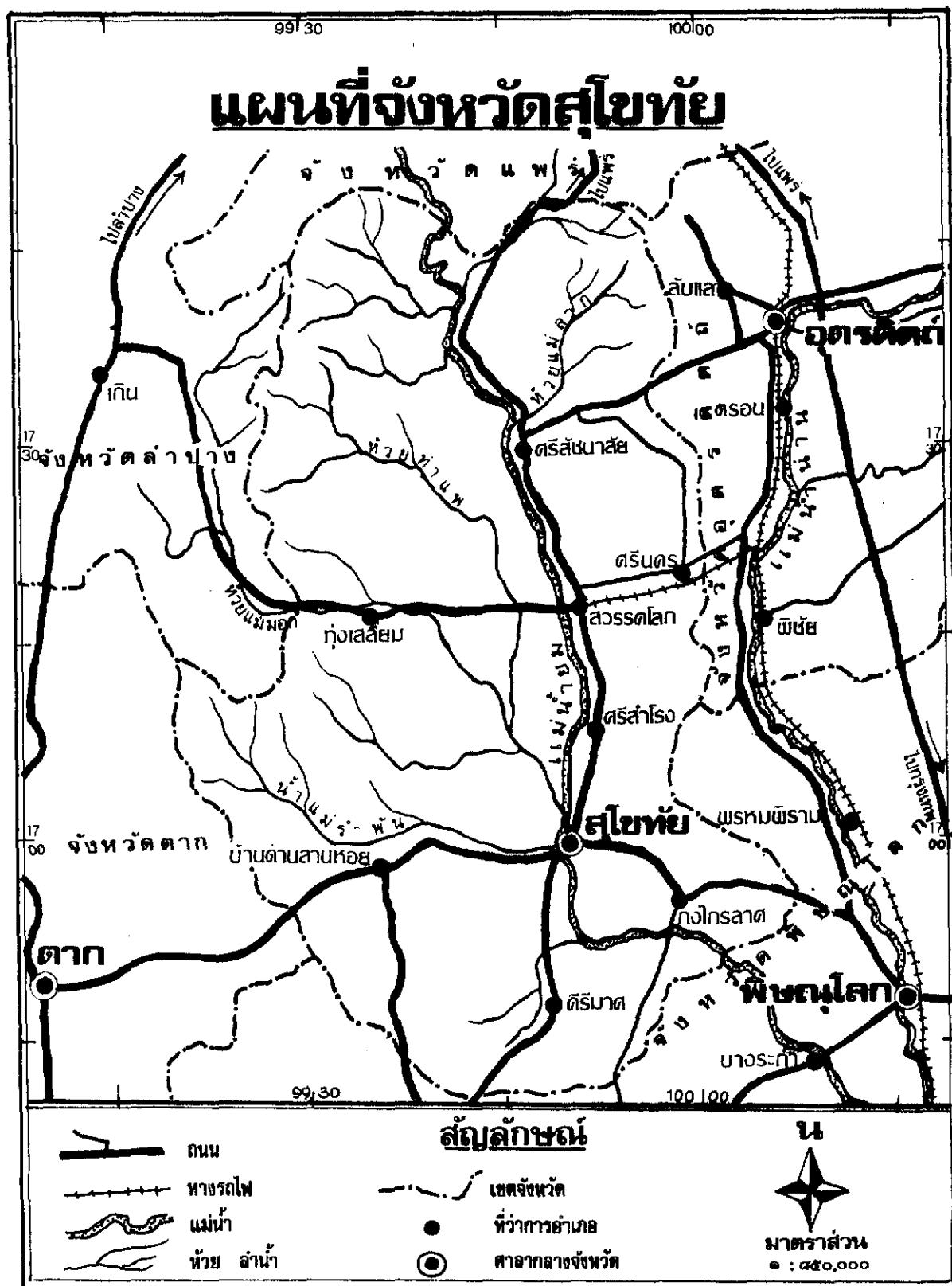
เรา

เรือ

บ้าน, เรือน

แรง, แข็งแรง

ฮือ

วิเคราะห์นิทานไทยพวน คำบอกเล่าด้วย อำเภอรังษาลย์ จังหวัดสุโขทัย

บทคัดย่อ

ของ

กิ่งแก้ว เพ็ชรราช

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

มกราคม 2528

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทนิทาน
ไทยพวนตำบลหาดเลี้ยว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย วิเคราะห์นิทานตาม
กฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเชล ออลริกและวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของ
ชาวไทยพวนตำบลหาดเลี้ยว

นิทานที่รวบรวมได้มี 61 เรื่อง จำแนกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ นิทาน
ทรงเครื่อง 1 เรื่อง นิทานคติ 12 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 1 เรื่อง นิยาย 10 เรื่อง
และนิทานมุขตลก 37 เรื่อง

การวิเคราะห์นิทานพบว่าเนื้อหาเป็นไปตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของ
เอกเชล ออลริกและนิทานได้แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยพวน
ตำบลหาดเลี้ยวหลายด้าน ได้แก่ สถาบันครอบครัว มีปรากฏทั้งลักษณะครอบครัวเดี่ยว
ครอบครัวขยายและครอบครัวรวม การเลือกคู่ครองต้องได้รับความเห็นชอบจาก
บิดามารดา การประกอบอาชีพที่สำคัญมีอาชีพทำนา หอม้าและค้าขาย ความเชื่อ
มีความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีและศาลาอาคม ค่านิยมทั้ง
ประเพณีส่วนบุคคลและประเพณีส่วนรวม ค่านิยมนี้ยกย่องบุคคลผู้มีสติปัญญา มีความรู้
และมีจิตใจโอบอ้อมอารี

การวิเคราะห์นิทานไทยพวนตำบลหาดเลี้ยวทำให้เห็นลักษณะที่เป็นสากล
ของนิทาน เข้าใจสภาพความเป็นอยู่และความต้องการพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง
ซึ่งชี้ให้เห็นบทบาทสำคัญของนิทานด้านการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินชีวิตของคน
ในสังคมสืบต่อมา

AN ANALYSIS OF THAI PHUAN FOLKTALES, TAMBON HATSEAW,
AMPHOE SI SATCHANALAI, SUKHOTHAI PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

KINGKEOW PETCHARANJ

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

January 1985

The purpose of this thesis is to collect and classify folktales of Thai Phuan from Tambon Hatseaw, Amphoe Si Satchanalai, Sukhothai province. The writer needs to analyze these folktales by using The Epic Laws of folk Narrative written by Axel Olrik, and to analyze the native Thai Phuan's ways of living in Tambon Hatseaw.

There are 61 folktales collected in this thesis which are classified into 5 categories; 1 romantic tale, 12 didactic tales, 1 animal tale, 10 legends and 37 jests.

Regarding the writer's analysis, it has been observed that Axel Olrik's Epic Laws of Folk Narrative can be applied to the content of folktales of Thai Phuan, Tambon Hatseaw. These folktales reflect many traits of living of the Native folk; the family life includes a nuclear family, an extended family, a polygamous family; in marriage life, the young depend on their parents' approval. Moreover it has been shown that most of the people live on rice farming, weaving and trading. Buddhist religion, holy things, spirits and magic words encompass their beliefs. According to the customs, both individual and group traditions are practiced. So far as the values system is concerned, people highly admire those who are kindhearted, intelligent and knowledgeable.

This study and analysis of Thai Phuan folktales from Tambon Hatseaw reveals that some characteristics of folktales are universal, make understandable the ways of living of the native folk and show their typical behaviors thus these ways and behaviors give significance to folktales which have continually handed down social views to the people in later generations.